

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כרך ו

קיץ תשי"ב

חזקת וזכנס לאינטרנט

הוצאה של www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושבע לבריאה

IGROIS KOIDESH

Volume VI

Copyright © 1988

Second Printing 1996

Third Printing 1997

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. .. Kerekh 6. 721.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994 --Correspondence.
2. Habad. 3. Rabbis--Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshet ha-or' hekhal 9., sha'ar 5.
- IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5806-7

Manufactured in the United States of America

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך ששי מסדרת אגרות-קודש. כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות קיץ תשי"ב.

בראש הספר בא מפתח האגרות, ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער שי' לוי.

מערכת, אוצר החסידיים*

ימי הפורים, שנת הקהל, שנת תשמ"ז, תהא שנת חירות משיח ברוקלין, נ"י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 24 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת התשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, ומילואים לכרך הנ"ל — בשנת התשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש"ב נ"ע (שני כרכים) בשנת התשמ"ב. כרך ג — בשנת התשמ"ז. כרכים ד"ה — בשנת תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"צ נ"ע, כרכים א"ה — בשנת התשמ"ג. כרכים ו"י — בשנת התשמ"ב. כרכים יא"ב — בשנת התשמ"ה. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א"ג — בשנת תשמ"ז. כרכים ד"ה — שנה זו.

(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3		פתח דבר
5		מפתח האגרות
א		אגרות קודש
שסה		מפתח ענינים
שעה		מפתח מוסדות וארגונים
שעז		מפתח אנשים
שפא		מפתח מקומות

מפתח

השי"ב

	לזכר שבין השישים. תמיכת אהליי. שער	אתקמט אדריח אייר	מוהרא"א יאלעס
א	הגדל	אתקל אדריח אייר	מריה נחמן פרלשטיין
ב	גודל ענין תמיכת אהליי	אתקלא אדריח אייר	
ג	קריאת שמות שייד להורים	אתקלב אדריח אייר	
ד	עצתו הק' באופן בניית מכונה	אתקלג אדריח אייר	הנהלת ישיבת לוד
ה	ביה"ס למלאכה בכפ"ח	אתקלד אדריח אייר	
ה	התועדות וחזרת דא"ח	אתקלה אדריח אייר	מריה אליעזר קרסיק
ו	זרם בלתי זרמי	אתקלו ג' אייר	הנהלת אגריח באה"ק
ו	ההלחאה מהסוכנות לתמיכת הישיבה		
ז	בלוד	אתקלו ג' אייר	
ט	בניית המקוה בבאנאטא	אתקלח ג' אייר	
י	בעת כיבוי שרפה — נעשה ואח"כ נשמע	אתקלט ג' אייר	
יא	שם זוגתו כשם אמו. קביע למיגרס		
יב	ולעיתא	אתקמ ג' אייר	
יג	הכנה לבוא ללמוד בתורת נ"י.	אתקמא ג' אייר	
יד	תענית — 15 דקות התבוננות. שמחה	אתקמב ה' אייר	הנהלת צא"ח באה"ק
טו	זהירות ממדת ההסתפקות. קירוב גזע		
טז	אנ"ש	אתקמג ה' אייר	משפחת קריימער
יז	יארצייט — שמחה וחשבון הנפש	אתקמד ו' אייר	
יח	ואתהלכה ברחבה — סוכים מצליחים	אתקמה ו' אייר	מריה בן-ציון קריינפוט
כ	פי' שבעה דברים בחכם ששמע מאבי		
כא	כאד"ש	אתקמו ו' אייר	מריה שלמה מסוטוב
כב	הראות בעבודתו במרוקו	אתקמז ו' אייר	מריה מיכאל ליפסקר
כג	לימוד דא"ח לתל' הספרדים. השקה		
כד	במקוה	אתקמח ו' אייר	
כה	הנהגת יום הולדת. חזרת דא"ח	אתקמט ו' אייר	מריה שמרי גורארי
כה	שכר מצוה מצוה. שאלת איכה?	אתקנ ו' אייר	
כו	הנהגת ימי העיבור	אתקנא ו' אייר	
כז	תמיכת הישיבה והלימוד בעצמו	אתקנב ו' אייר	
כח	לבישת שייטל	אתקנג ו' אייר	
כט	עבודת ה' בשמחה	אתקנד י"ד אייר	תומכי בית רבקה
ל	כזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל		
ל	ממצרים	אתקנה י"ד אייר	מוהר"ח אומב
לא	ע"י החנוך מזריעים בהם כח נצחי	אתקנו י"ד אייר	מריה מיכאל ליפסקר
לב	הראות בעבודתו במרוקו		

לד	שביתת מורים	אתקנו יו"ד אייר
לה	מקוה כהוראת אדני'ע	אתקנח יו"ד אייר
לו	זרם בלתי זרמי	אתקנט יו"ד אייר
לח	פסול פגום בשחיטת לויתן	אתקס יו"ד אייר
לט	מל' דא'ס היא רק אור חיו. יניקת קליפת	אתקסא יו"ד אייר
מב	נוגה דא'י. מחלוקת אם בהרת קודם כו'	
מג	הערה בתניא	אתקסב יו"ד אייר
	המסעות ע"ס ה'. פירקו והעמידו	אתקסג י"א אייר
	התקשרות עם אנ"ש ברוסי. סדר הלימוד	אתקסד י"א אייר
	בישיבה. ניצול ימי החופש. מניעת	
מד	הגירתו מצרפת	
מח	אנצ' תלמודית	אתקסה י"א אייר
מט	כנ"ל. עניני כפ"ח. מלוה הממשלה. ספריו	אתקסו י"א אייר
נא	הוראות בעבודתם	אתקסז כ' אייר
נב	במ"ת נעשו כל בני בריאים	אתקסח כ' אייר
	רצון יריאיו יעשה — יתן לו האפשרות	אתקסט כ' אייר
נג	לתת צדקה	
נז	נשיאות הר"מ שאייעוויטש בביהכ"נ	אתקע כ"ג אייר
	בענין הנ"ל. האריזל בירר הנוסח כו'.	אתקעא כ"ג אייר
נד	ברכת כהנים	
נה	המבזבז כו' מחומש. שליחות	אתקעב כ"ג אייר
נו	כלים לברכות הקב"ה	אתקעג כ"ג אייר
נז	זרם בלתי זרמי. בנינו ערכים בעדינו	אתקעד כ"ד אייר
	דיוק לשון — מבטלין ת"ת להוצאת המת	אתקעה כ"ד אייר
נח	ולהכנסת כלה	
נט	סגולה לבנים — אהוי"ר	אתקעז כ"ד אייר
ס	קירוב התלמידים ללימוד דא"ח	אתקעז כ"ד אייר
סא	בקשת מחילה בשבירת שידוך	אתקעה כ"ד אייר
סב	יקר בריאות הגוף	אתקעט כ"ד אייר
סג	יגעת ומצאת תאמין	אתקסז כ"ד אייר
סד	הנהגת רבנות. נסיעה במכונה	אתקסא כ"ד אייר
סה	אמירת הנשיאים. סליחות לפי מנהגינו	אתקסב כ"ה אייר
סו	קביעות חתונה בחדש אלול	אתקסג כ"ה אייר
סז	אהלי"י. ונתתי גשמיכם — גשמיות	אתקסד כ"ה אייר
סח	קריק ע"ד המקוה	אתקסה כ"ה אייר
סז	נעשה ונשמע — לימוד בקבת עול	אתקסו כ"ז אייר
	פי' משביעין אותו. ריחוק הערך בין גבול	אתקסז כ"ז אייר
סח	ובל"ג	
	חזרת משניות ש"ס ותניא בע"פ. חנוך	אתקסה כ"ז אייר
	הנוער באיטלי'. חזרת דא"ח עם ביאור	
ע	משיחות וכו'	
עא	עצה בעניני שדוכין	אתקסט כ"ז אייר

עג	כל החסידים כמשפחה א'. ארץ הקדושה	מוהרמ"ד אלטיין	א'תקצו כ"ח אייר
עה	קירוב ליהדות — לאט לאט	אהליי אסטריי	א'תקצו כ"ז אייר
עו	צדקה — עשר בשביל שתתעשר		א'תקצב כ"ז אייר
עו	אסור לדבר לה"ר גם על עצמו		א'תקצג כ"ז אייר
עז	קונ' ההשתטחות והערות לאג"ק פכ"ז		א'תקצד כ"ז אייר
עח	חסידות היא עבור כל ישראל		א'תקצה כ"ז אייר
עט	בנינו ערכים בעדינו. ניצול חה"ש להתעוררות		א'תקצו כ"ח אייר
פ	בחירת ר"י. ראשיתך מצער ועי"ז אחריתך ישגה	אהליי אסטריי	א'תקצו א' סיון
פא	משלוח ספרים לספרי	מריה שלמה מטוסוב	א'תקצח א' סיון
פא	בטחון ושמחה		א'תקצט א' סיון
פג	צדקה למוסדות חב"ד		א'ת"ר א' סיון
פג	נשואי בת כהן		א'תרא א' סיון
פד	התעסקות בישיבה תביא הצלחה		א'תרב א' סיון
פד	כנ"ל. בנינו ערכים בעדינו		א'תרג א' סיון
פה	בטחון. כלי לקבל הברכה — צדקה		א'תרד ב' סיון
פו	אהבת השם, התורה וישראל — אחד		א'תרה ב' סיון
פז	מענה תנחומין	מריה אליעזר קרסיק	א'תרו ג' סיון
פז	סידור הלוויית אחיו של כאד"ש	הנהלת אגודת	א'תרו ג' סיון
פח	מגבית להוצאות הרשת	רשת אהליי	א'תרח ג' סיון
פט	ברכה לחה"ש	מריה יעקב כ"ץ	א'תרס ק' סיון
פט	שמחה		א'תרי ג' סיון
	תשורת כ"ק. פת שחרית. רשימת המאמרים	מריה ניסן עב"ר	א'תריא ג' סיון
צ	בטחון וכלי בטבע		א'תריב ג' סיון
צא	החלטת הלימוד בישיבה		א'תריג ג' סיון
צב	התקרבות לחסידות		א'תריד ג' סיון
צג	בטחון		א'תרטו ג' סיון
צד	אימץ ילד שנולד בטהרה		א'תרסז ג' סיון
צה	הוראות בעבודתו במרוקו	מריה מיכאל ליפסקר	א'תריז ג' סיון
צה	דאגות הפרנסה. סה"מ תשי"ט		א'תריח ג' סיון
צז	רק הרופא צריך להעמיק בעניני רפואה		א'תריט ג' סיון
צח	במ"ת נעשו כל ישראל בריאים		א'תרכ ג' סיון
צט	חיזוק היהדות בצבא		א'תרכא ג' סיון
קא	גמ"ח קרן נחום דוב דענבערג	הנהלת כולל חב"ד	א'תרכב ג' סיון
קא	הערות לס' אוצר הפוסקים. כתיבת פצוע דכא		א'תרכג ג' סיון
קג	מברק ברכה לחה"ש	כללי	א'תרכד סיון
קג	עזר למוסדותינו		א'תרכה י"ד סיון
קד	הנהגות עיבור		א'תרכז י"ד סיון
קה	שידוך הצעירה לפני הבכירה		א'תרכז י"ד סיון

קו	רק הרופא צריך להעמיק בעניני רפואה	איתרכה י"א סיון
קז	— סדרי הלימודים בישיבה	איתרכט י"ב סיון
קח	קריאת שם בנו — לוי יצחק	איתרל י"ב סיון
	כלי לקבלת הברכה — בנין בית לפליטים	איתרלא י"ב סיון
קט	באה"ק	
קי	בניית מקוה. טהרת המשפחה	איתרלב י"ב סיון
קיב	כנ"ל — איתרכה	איתרלג י"ב סיון
קיג	הלימוד מכר-מצוה של יצחק	איתרלד י"ב סיון
קיד	הקדמת לימודי קודש ללימודי חול	איתרלה י"ב סיון
קטו	מניעת בחינות רנטגן מיותרות	איתרלו י"ב סיון
קטז	השיית גיט אידן גשמיות כ"ר	איתרלו ט"ז סיון
קיו	כיסוי הראש באשה	איתרלח ט"ז סיון
קיח	הגדלת הישיבה בת"א. מניעת לימודי חול	איתרלט ט"ז סיון
	קירוב הנוער שבאה"ק. נבהלתי בקראי —	איתרמ ט"ז סיון
קכ	אתחלתא דגאולה	
קכב	אופן הלימוד ליושבי אהל ולבעלי עסק	איתרמא ט"ז סיון
קכג	עצות למניעת ספקות באמונה	איתרמב י"ז סיון
	נוסח הברכה נר של שבת קודש ויום	איתרמג י"ט סיון
קכד	הזכרון	
קכה	כת"י שבעזבון אביו — מוהרשיל"א	איתרמד י"ט סיון
קכו	בית רבקה כפר חב"ד	איתרמה י"ט סיון
קכז	טובה פעולה א' מאלף אנחות	איתרמו י"ט סיון
קכז	כיסוי הראש באשה. הערות לשו"ע אדה"ז	איתרמז י"ט סיון
קכח	היצה"ר מתלבש בקאפטע. הלימוד בתורת	איתרמח י"ט סיון
קכט	הוראות בניהול הישיבה וביה"ס למלאכה	איתרמט י"ט סיון
קלב	הוראות בעבודתם	איתרנ י"ט סיון
קלג	ביה"ס למלאכה ובית רבקה	איתרנא י"ט סיון
קלד	הוראות בעבודתם	איתרנב י"ט סיון
קלה	פרסום תרמית המסיון	איתרנג כ"ג סיון
	מענה לשאלותיו בדיה השמים כסאי	איתרנד כ"ג סיון
קלו	שבתוריא	
קלח	פתיחת הישיבה	איתרנה כ"ג סיון
	חגיגת המגבית השנתית. ניצול ימי	איתרנו כ"ג סיון
קלט	החופש	
קמ	כשנוסעים בשליחות — ואתהלכה ברחבה	איתרנו כ"ג סיון
קמ	אסור לדבר לה"ר על עצמו	איתרנח כ"ג סיון
קמא	נסיעת הח"י מתורת בלוד לג"י.	איתרנט כ"ג סיון
קמב	עסן צוליב דאוונען כ"ר	איתרס כ"ה סיון
קמג	עצות לשלום בית	איתרסא כ"ה סיון
קמד	הוראה מחכמת ההנדסה	איתרסב כ"ה סיון
קמז	חיזוק הבטחון	איתרסג כ"ה סיון
קמח	קירוב לחסידות וליהדות	איתרסד כ"ה סיון
	מוהרש"ח קסלמן	
	מוהרמ"מ ברוק	
	מוהר"נ הכהן	
	מוהרי"מ דברוסקין	
	מריה דובער אליעזרוב	
	מרת תמר גלוסקין	
	הנהלת תורת לוד	
	הנהלת צא"ח באה"ק	
	הנהלת כפ"ח	
	הנהלת כולל-חב"ד באה"ק	
	מריה שלום ריבקין	
	אח"ת ראשון לציון	
	תורת מונטריאל	

קמט	הערות ותיקונים לשו"ע אדה"ז הל' פסח	מוהר"ל שפיטצער	אתרסה כ"ה סיון
קנ	בטחון וכלי לקבלת הברכות		אתרסו כ"ה סיון
קנא	חנוך ילדי הספרדים	ת"ת כפ"ח	אתרסו כ"ח סיון
קנב	כתיבת פסוק דכא בס"ת שבאוסף שלו	מוהר"ס ששון	אתרסח אדר"ח תמוז
קנג	חנוך הבנים במוסדות חב"ד		אתרסט א' תמוז
קנד	גרות שלא כהלכה. שם היהודי ששונה		א'עתר א' תמוז
קנה	תיקון לחי' — הסחת דעת וריבוי אותיות		אתרעא א' תמוז
קנה	התורה		
קנה	שלום בית. כלי לקבלת הברכה		אתרעב א' תמוז
קנו	מניעת סיגופים		אתרעג א' תמוז
קנז	ביקור בביה"ס שאינו חרדי	מוהרא"ח רויטבלאט	א'עדרת א' תמוז
קנח	התוועדות. התעסקות התל' בהפצת		אתרעה ב' תמוז
קנט	היהדות. חטא הארץ		
קסא	קירוב ישראל לאשכנ"ש. ציץ מל' מציץ		אתרעו ב' תמוז
קסא	והניצו		
קסב	תכלית העולם והסתר לעורר כחות נעלים		אתרעז ב' תמוז
קסג	המשל מכריית בור, שלאחר הסרת העפר		אתרעח ג' תמוז
קסג	נובע מצ"ע		
קסד	ספורים, רשימת המאמרים ושיחות	מוהרשי"ח שניאורסאהן	אתרעט ג' תמוז
קסה	י"ב-ג תמוז נצחון כללי, מסוגלים להפצת	מ"ה ניסן אלטשולר	אתרפ ג' תמוז
קסו	התורה		
קסו	השמש יכול לפעול הרבה	מוהרנ"ג דענדער	אתרפא ג' תמוז
קסז	ושחט — ומשך, ע"ד החסידות בנה"ב		אתרפב ג' תמוז
קסח	מניעת סיגופים		אתרפג ג' תמוז
קסט	הפצת היהדות ע"י החסידות	מ"ה נפתלי הכהן	אתרפד ג' תמוז
קע	תעודת חגיגת י"ב-ג תמוז		אתרפה ג' תמוז
קע	דא"ח כלי לקבלת ברכת זחור"ק		אתרפז ד' תמוז
קעא	נשואין באלול. קיטל בחופה וביוהכ"פ		אתרפז ד' תמוז
קעב	רגל — צדקה ואמונה		אתרפח ד' תמוז
קעג	מי ברוזא למקוה	מ"ה מיכאל ליפסקר	אתרפט ד' תמוז
קעד	מחאה על מצב ילדי מרוקו העולים	מוהרר"ב טולידנו	אתרצ ד' תמוז
קעה	במקום מצבת זכרון — להחיות נפש	מ"ה יצחק שניאורסאהן	אתרצא ד' תמוז
קעו	רעבים		
קעו	תמיכת אהל"י במרוקו	מר דוד מירמן	אתרצב ט' תמוז
קעז	הבאת מ"צ ע"י יחודים. בעתה אחישנה	מ"ה בנימין מנדלזאן	אתרצג ט' תמוז
קעח	התעניינות בשידוך — כמחפש אחר		אתרצד ט' תמוז
קעח	אבדה		
קעח	התוועדות. המעשה עיקר		אתרצה ט' תמוז
קעט	רישום למוסדות חנוך הכשרים		אתרצו י"ד תמוז
קפ	בדיקת הזרע		אתרצז י"ד תמוז
קפא	הוראות בעבודתם	תות"ל לוד	אתרצח י"ד תמוז
קפב	הכיכלאך מעזבון אכ"ו	מוהרא"י חן	אתרצט י"ד תמוז

קמז	ההחלטה בעניני יהדות תביא לשידוך המתאים	א'שת יו"ד תמוז
קמז	גמגום בא מיוחד פתאומי	א'תשא יו"ד תמוז
קמז	נשואי ב' אחים לב' אחיות	א'תשב יו"ד תמוז
קמז	זרובבל. מאמרי אדה"ז הקצרים	א'תשג י"ג תמוז
קמז	תמיכת כפר חב"ד	א'תשד י"ג תמוז
קמז	תמיכת אהלי"י. חינוך הבנים	א'תשה י"ג תמוז
קמז	יסוד בית בישראל על יסודי התומ"צ	
קמז	ג' אהבות	א'תשו י"ד תמוז
קמז	שו"ב — יר"ש ביותר. ושחט — ומשך	א'תשז י"ד תמוז
קמז	מניעת ההעתקה מפריו	א'תשח י"ד תמוז
קמז	מילה ביומא דע"בא. ר' זלמן ניימרק	א'תשט ט"ז תמוז
קמז	בר מצוה — של בנות קודם	א'תשי ט"ז תמוז
קמז	מגבית מאוחדת למוסדות ליובאוויטש	א'תשיא ט"ז תמוז
קמז	חזרה בתשובה. שלום בית	א'תשיב י"ח תמוז
קמז	מקוה כהוראת אדנ"ע	א'תשיג י"ח תמוז
קמז	תיקון המקוה. חזרת משניות ותניא בע"פ	א'תשיד י"ח תמוז
קמז	הוראות בעבודתם	א'תשטו כ' תמוז
קמז	ציצית מכונה	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	פ"י כל המוסיף מוסיפין לו	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	אין א פוסטקע קרייט	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	קרבת אלקים לי טוב	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	שליחות המליח	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	בענין הנ"ל	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	שמירת שבת	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	משלוח ספרים לספרי. שונות	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	פעולות בשדה החנוך	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	משלוח ספרים לספרי	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	תמיכת אהלי"י במרוקו	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	התוועדות י"ב תמוז	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	תומ"צ — כלי לקבלת ברכות	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	נוקב מרגלית לא יתעסק באפיית לחם	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	חנוך הבנים	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	פ"י כל המוסיף מוסיפין לו	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	בהיותו בביה"ח יפעול על שכניו	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	התעסקות בעניני חנוך במקסיקו	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	פרנסה גשמית ורוחניות	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	לתלמידים במקנס	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מו"ה אליהו בן מלכא	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מו"ה יצחק אלמאליח	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מוהרא"א יאלעס	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מוהרש"ז שזר	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מוה"ר אהרן כ"ץ	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מוהרא"י ניימארק	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	פרלוב. גנובורג.	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	רשת אהלי"י	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מוהרד"ג לעסער	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מו"ה שלמה מטוסוב	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מו"ה משה לחייאני	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מו"ה שמעון אוהיון	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מוהר"ר שאול דאנאן	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מו"ה יצחק הוכרמן	א'תשטז כ"א תמוז
קמז	מו"ה מרדכי באומן	א'תשטז כ"א תמוז

רכה	תכנית עבודה	נשי ובנות חביד באה"ק	א'תש"מ כ"ח תמוז
רכז	כנ"ל	להנ"ל	א'תשמ"א כ"ח תמוז
רכז	פ"ר אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל		א'תשמ"ב ר"ח מנ"א
רכט	למלאות הספרי שלי	מריה שלום חסקינד	א'תשמ"ג א' מנ"א
רל	הוראות בעבודתם	הנהלת צא"ח	א'תשמ"ד א' מנ"א
רלב	שמירה. בטחון		א'תשמ"ה א' מנ"א
רלד	טובה פעולה א' מאלף אנחות		א'תשמ"ו א' מנ"א
רלד	לאט לאט אנרשנו		א'תשמ"ז ב' מנ"א
רלו	פסירת אחיו של כאד"ש	מרת רחל שניאורסאהן	א'תשמ"ח ב' מנ"א
רלו	הביכלאך מעזבון הרד"צ חן	מריה הלל פערזנער	א'תשמ"ט ב' מנ"א
	המגבית המאוחדת בשיקגו למסדות		א'תש"נ ב' מנ"א
רלח	חב"ד		א'תשנ"א ב' מנ"א
רלט	המקיים נפש מישראל	הא' יצחק אלמאליח	א'תשנ"ב ב' מנ"א
רמ	נסיעתו לנ"י. שליחות המליח	מריה שמואל ריין	א'תשנ"ג ג' מנ"א
רמב	רוב הטרדות. שליחות המליח		א'תשנ"ד ר' מנ"א
רמג	מאמריו בעתונים. ס' תולדות האדמו"רים	מוהרא"ח גליצנשטיין	א'תשנ"ה ר' מנ"א
רמד	שמירת הבריאות		א'תשנ"ו ר' מנ"א
רמה	אם שואל — לשמואל כההוראה		א'תשנ"ז ר' מנ"א
רמו	הרחקת העצבות. שמחה		א'תשנ"ח ר' מנ"א
רמז	לתת המקסימום בחנוך		א'תשנ"ט ד' מנ"א
רמח	הפצת דא"ח		א'תש"ס ד' מנ"א
רמט	גם בלידת בת — לתורה כ"ר		א'תשס"א ד' מנ"א
רנ	הרחקת המחלוקת		א'תשס"ב ד' מנ"א
רנא	שאל דודו. סיפור היחידות אצל אדהא"מ	מוהרא"א יאלעס	א'תשס"ג ד' מנ"א
רנב	ימים יוצרו ולוא אחד בהם		א'תשס"ד ד' מנ"א
רנג	חסידות מביאה ליראת ואהבת ה'		א'תשס"ה ד' מנ"א
רנד	לחולי גופלים		א'תשס"ה י"ד מנ"א
רנה	אם רוצים לבסס העבודה באופן המתאים	הנהלת אגו"ח באה"ק	א'תשס"ו י"ד מנ"א
	משמעת. הרחבתו. ביה"ס למלאכה. בית	הנהלת כפ"ח	א'תשס"ז י"ד מנ"א
רנו	רבקה		א'תשס"ח י"ד מנ"א
רס	אנצ' תלמודית ושדי חמד	מוהרש"י זיין	א'תשס"ט י"ב מנ"א
רסא	ההגירה מצרפת לאה"ק. הפסק בתפלה		א'תש"ע י"ב מנ"א
רסג	מה מצעדי גבר כוננו	מריה בן-ציון ברוק	א'תשע"א י"ב מנ"א
רסד	נשואי תערוכת		א'תשע"ב י"ב מנ"א
רסו	בקשת מחילה בשבירת שידוך		א'תשע"ג י"ג מנ"א
רסו	שמחה למטה מעוררת שמחה למע'		א'תשע"ד י"ג מנ"א
	הכתבים מעזבון אביו. צביעת שערות	מריה דובער אליעזרוב	א'תשע"ה י"ג מנ"א
רסז	באיש		א'תשע"ה י"ג מנ"א
רסט	בהמשך לאיתקפו	מוהרמ"ל שפירא	א'תשע"ז י"ג מנ"א
	נשואים באלול. אכילה לפני השינה.		א'תשע"ז י"ג מנ"א
רעא	ספרי. אני ה' לא שניתי		א'תשע"ז י"ג מנ"א
ערב	השתתפות בבניית מקוה	מריה ניסן טלושקין	א'תשע"ז י"ג מנ"א

רעג	הרחבת הישיבה באוטטרלי	מריה בצלאל ווילישאנסקי	איתשעץ ייג מניא
עדר	אמונה ובטחון		איתשעט ייג מניא
ערה	סרנסה באה"ק ובארה"ב		איתשפ ייג מניא
רעו	נתוח — אחר ימי הקיץ		איתשטא ייג מניא
רעו	בטחון. השי"ת גותן גשמיות כו'		איתשטב ייג מניא
רעז	הרב צ"ל על מפלגתי		איתשטג ייג מניא
רעז	קידוש והבדלה מועיל למאור עיניו		איתשטד ייג מניא
רעז	שאלת ההעתקה		איתשטה ייג מניא
רעט	שליחות הר"י אלמאליח לאה"ק	אגו"ח באה"ק	איתשטו כ"י מניא
רפ	ראה גר אשר תשמעון — בלי תנאי		איתשטז כ"י מניא
רפא	המגבית המאוחדת למוסדות חב"ד	מריה יחזקאל ליסנער	איתשטח כ"י מניא
רפג	הבחינות בישיבת לוד ותורת אמת	מריה אליעזר קריסק	איתשטט כ"י מניא
רפג	הוראות בעבודתם	רשת אהליי	איתשטז כ"י מניא
רפה	גידול זקן		איתשטז כ"י מניא
רפו	טראכט גוט וועט זיין גוט		איתשטז כ"י מניא
רפו	לדבר עם בתו ע"ד טהרת המשפחה		איתשטז כ"י מניא
רפט	מילת תל' שלא נימולו	מוהר"ה אזימוב	איתשטז כ"י מניא
רפט	דעם רבינס וואגן איז גרויס כו'		איתשטז כ"י מניא
רצ	ספרי קריאה של יר"ש במלון		איתשטז כ"י מניא
רצא	בר פועל — שהתלמיד יהי משפיע		איתשטז כ"י מניא
רצא	חזרת דא"ח בלי הגדת המקור	מוהרי"ל פריזנר	איתשטז כ"י מניא
רצב	השפעתו בישיבה	מריה ניסן נמנוב	איתשטז כ"י מניא
רצג	תעשיית ציצית מכונה, בתים ופרשיות		איתשטז כ"י מניא
רצד	זיורו בעבודתו בקדש	מריה סימון יעקובסון	איתשטז כ"י מניא
רצה	שליחותו למרוקו	מריה סעדי ליבראוו	איתשטז כ"י מניא
רצו	זמן בריאת העולם. בנין מקוה		איתשטז כ"י מניא
רצו	גם במדינה זו — מיט א חסידישן		איתשטז כ"י מניא
רצו	אויסזעהן		איתשטז כ"י מניא
רצו	פראות מגיל 3		איתשטז כ"י מניא
רצו	עצות בעניני בית		איתשטז כ"י מניא
רצו	סידור שיעורים בשפת המדינה		איתשטז כ"י מניא
ש	צדקה ובטחון — כלי לקבלת ברכות ה'		איתשטז כ"י מניא
שא	דרשה געשאנק. פדה"ב שמת אביו		איתשטז כ"י מניא
שב	הוראות בעבודתם	תות"ל מונטריאל	איתשטז כ"י מניא
שג	כלים לקבלת הברכות	מריה שלום העכט	איתשטז כ"י מניא
שה	השגחה פרטית. בא כימים		איתשטז כ"י מניא
שז	אלול ר"ת אני לדודי כו'		איתשטז כ"י מניא
שז	דברי צדיקים קיימים לעד	מוהר"מ גרינוואלד	איתשטז כ"י מניא
שח	עבודת עבד נאמן	מוהר"ט אבלסקי	איתשטז כ"י מניא
שט	יגעת ומצאתי תאמין		איתשטז כ"י מניא
שט	השקטת המדות		איתשטז כ"י מניא
שי	עיקר הצבא — קבלת עול		איתשטז כ"י מניא

שיא	השפעה על הזולת בדרך נסיעותיו	מריה דוד בראוומאן	איתחט א' אלול
שיג	בית רבקה כפ"ח	ביהכ"ז ליזבאוויטש טורונטו	איתחב א' אלול
שיד	בניית מקוה	מוהרא"ס נמצוב	איתחבא ו' אלול
שטו	תולעת שני. פ' פרה. אשה כושית	ביהכ"ז קהל חסידים	איתחבב ו' אלול
שיו	שליחות נציגם — הר"ש ריין	מריה מרדכי פרלוב	איתחבג ו' אלול
שיח	אופן בניית מקוה	מריה יעקב גנזבורג	איתחכ ו' אלול
שכ	המקוה והחנוך באיטלי	מוהרש"ו העכט	איתחכז ו' אלול
שכא	התחלת השי"ן מוידבר גר	מוהרר"י האלמאן	איתחכו ו' אלול
שכא	תרומתו לבנין לחנוך הכשר באה"ק	מריה משה ויוסף האלמאן	איתחכז ו' אלול
שכב	בענין הנ"ל		איתחכח ו' אלול
שכד	שי"ן — ללמוד פ"י המלות		איתחכט ו' אלול
שכד	העברת הירושה לתות"ל		איתחל ו' אלול
שכו	חולשת בריאות ברוחניות		איתחלא ו' אלול
	התחלת ההסתלקות ל' יום קודם. פאה נכרית		איתחלב ו' אלול
שכו	תיקון ענין שריב. ושחט — ומשך	מוהרמ"מ צוקרמן	איתחלג ו' אלול
שכז	ושחט — ומשך		איתחלד ו' אלול
שכח	משק בכפר תבי"ד		איתחלה י"ד אלול
שכט	להשתמש במ"ש להתמדה ולא לעסקנות	מריה שלמה מטוסוב	איתחלו י"ד אלול
של	הוראות בעבודתו במרוקו		איתחלו י"ב אלול
שלא	בדרוש צ"ל יראתו קודמת לחכ' הוראות בעבודתם	רשת אהליי	איתחלח י"ב אלול
שלב	הוראות בעבודתם	תות"ל לוד	איתחלט י"ג אלול
שלג	חנוכת הבית בחי' אלול	השיבה בכפ"ח	איתחמ י"ג אלול
שלה	אין לשכוח על הנסים שנעשו לכ"א		איתחמ י"ג אלול
שלו	החלטת השידוך תלוי' בשכל וגם ברגש	מוהרא"א יאלעס	איתחמב י"ג אלול
שלוז	ל' זכר ונקבה. שייכות זריזות לכהנים		איתחמג י"ג אלול
שלח	החלטת גידול זקן		איתחמד י"ג אלול
שלט	מוזה בביה"ד. חת"ת במחשבה	מרת מושקא וואלפזאהן	איתחמה י"ד
שמ	תמיכה מעזבון בעלה לאהליי		איתחמו י"ד אלול
שמא	הקהל — הרחבת מוסדות החנוך הכשר	כללי	איתחמז י"ד אלול
שמא	כנ"ל באדיש	כללי	איתחמח ח"י אלול
שמב	תכנית עבודה בתשרי	אגודת, צא"ח	איתחמט ח"י אלול
שמב	ח"י אלול — מביא חיות באלול		איתחנ י"ט אלול
שדמ	אם כהנים נגשים לקברי צדיקים	מוהרע"ז סלונים	איתחנא כ"ב אלול
שמה	כ"ק מרח אדמרר — ברייטע פלייצעס	מוהרא"ס מענקין	איתחנב כ"ב אלול
שמה	לקיים שליחותו		איתחנג כ"ב אלול
שמט	תמיכת רשת אהליי	מר כהנוב	איתחנד כ"ב אלול
שנ	ספרי קריאה של ירי"ש במלון		איתחנה כ"ב אלול
שנא	נוטר את כרמי שלי		איתחנו כ"ב אלול
שנב	השפעה על הסביבה בצבא		איתחנז כ"ב אלול
שנב	הנהגות יום הולדת. חזרת תניא בע"פ		איתחנח כ"ב אלול

שנה	תפלה אחר חצות. התבוננות תפידות —	איתתנס כ"ב אלול
שנו	עבודה והשכלה, לעיונא ולמיגרס	איתתס כ"ב אלול
שנז	אינו מבקש אלא לפי כחו	איתתסא כ"ב אלול
שנח	משניות ותניא בע"פ	איתתסב כ"ב אלול
שנט	ש"ץ — בכל כחו — כוונתו	איתתסג כ"ב אלול
שס	תנחומים. ירידה צורך עלי	מו"ה דוד צפרו
שסא	בחינות בחודש תשרי	תותיל תורת אמת
שסב	באכילה ביוהכ"פ בהוראת הרופא —	איתתסה שלהי אלול
	מברכין	
	ברכת שנה טובה	מו"ה שמואל לויטין

אגרות-קודש

אדמו"ר שליט"א

- כרך ששי -

א'תקכט

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג וחרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

בעתו ובנועם קבלתי מכי מכ"ז ניסן ומער"ח אייר, וכבקשתו
קראתי את הפתקא שלו על הציון הקי בחיותי שם ער"ח אייר,
ובטח יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר ר"ר בנוגע להענינים שכתב בהפתקא
וגם ע"ד מה שהוא, בין השיטים וגם הרמז בחלובן של הנייר
וכמובא בדרוש בחקותי בלקו"ת ובשה"ש ד"ה ביאור שימני כחותם
פ"ג ובכ"מ בדא"ח בענין המעלה שיש בחלובן המקיף את האותיות
לגבי האותיות הכתובים על נייר הקלף.

ת"ח ת"ח על התחלת השתתפות בתמיכת מוסדות אחל"י,
וגודל השכר כמובא במשנה שכר מצוה מצוה, מצוה ל' צוותא

א'תקכט

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות, וחלק מצילום האגרת. לא נסמן אלא אם מקורה אחר, או שנדפסה
כבר.

מוה"ר אפרים אליעזר שי: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אי"ח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
א'תקס"א. א'תש"ח. א'תשס"ב. א'תתמ"ד.
אחל"י: אהלי יוסף יצחק.

והתקשרות אל בעל הרצון המצוה וכן ה"ז ג"כ ענין התקשרות עם אותו שעל שמו נקראים המוסדות, וקריאה ל' קריאה והמשכה, ואף שלא סכום כזה הוא אבנא דמתגושש ב' אבל בטח גם לדידי הוא רק ענין של התחלה ופתיחה כחונדל של מחט, ובפרט בזמן זה דספירה הרי ידוע ששער החמשים הוא למעלה מחו"ב אף שנק' שער החמשים לבינה, וכמבואר בארוכה בדרוש ספירה ובפרט בלקו"ת, יעויין ג"כ בספר המאמרים ת"ש ד"ה בלילה ההוא שם ד"ה כי ישאלך בנך ומסומן שם בההערות.

כפי הוראתו מוסג"פ מכתבי למר נחמן פערלשטיין ובלה"ק - כבקשתו. ועל כת"ר שי' אשען שבאם נצרך הנ"ל להסברה יספיק גם צרכו זה.

בברכה.

א'תקל

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר נחמן שי'

שלום וברכה!

ע"י הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ ובעל מרץ וכו' מוה"ר אפרים אליעזר שי' הכהן יאלעס, נתקבל תרומתו לטובת המוסדות אהל"י - אהל"י יוסף יצחק - אשר נקראו ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע ומתנהלים ברוחו.

גודל זכות החזקת מוסדות כאלו, מובנת ומבוארת, ויש להוסיף בזה, אשר בפרט בתקופה שלנו, אחרי השמדות הנוראות שנלקחו מאתנו עשירות רבבות בני ובנות ישראל, הנה אחריות כל אחד ואחת משארית הפליטה גדולה ביותר, כיון שעל שכמם מוטלת גם

א'תקל

מוה"ר נחמן: פרלשטיין, ראה אגרת שלמניו.

כן חלק מהעבודה שעשו עד אז אלו שנתעלו בקידוש השם, ואם כל אחד ואחת גדול ערכי אחריותו כמה פעמים ככה בערך התקופה שלפני תקופה זו, הרי על אחת כמה וכמה בנוגע להנוער, אשר כל ילד וילדה הנה הם גרעין ואילן רענן שבמשך הזמן ישא פירות ופירי פירות דורות ודורי דורות, ובמילא חינוכם והשמירה עליהם שילכו בדרך התורה והמצוות ויהיו חדורים רוח ישראל סבא, גדול ערכו עד אין לשער, וכל המסייע בזה הנה גם שכרו הוא עד בלי גבול, כיון שנוטל הוא חלק בקיום ובשגשוג בני ובנות ישראל, והתקשרותם באלקים חיים על ידי תורת חיים חיי עולם, היינו א לעבדיקע תורה און א ליכטיקע תורה.

בברכת הצלחה ואשר יזכה לתת צדקה ביד רחבה לכל ענין הנעשה על טהרת הקדש.

איתקלא

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בשמחה קבלתי מכתבו, בו מבשר אשר נולד להם בן למזל טוב והנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב ויזכו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו בשעה טובה ומוצלחת ויגדלוהו הוא ביחד עם זוגתו שיחיו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

ע"ד סדר בלימודיו – יתיעץ על אתר עם היודעים אותו.

המחכה לבשו"ט מבריאאותו, בברכת מזל טוב ובריאאות הנכונה לכולם.

נ"ב: מ"ש בענין השם, ששם אבי זוגתו תח"י הי'... וכי אם צריך ליתן גם השם הנוסף חיים או לא, הנה ידוע מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בעניני שמות, אין אזעלכע זאכען זאג איך ניט והשי"ת זאל געבען עס זאל זיין לאריכות ימים.

וי"ל בזה בדרך אפשר ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל וזלה"ק:

כאשר נולד כו' וקוראים לו אביו ואמו שם כו' אינו באקראי כו' כ"א הקב"ה משים בפיהם השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא וכו' והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנודע (שער הגלגולים הקדמה כ"ג וראה ג"כ עמק המלך שער א' סוף פרק ד') ובמילא יתייעץ עם זוגתו שתחי' והחלטתם בטח כנ"ל יהי מתאים בגשמיות וברוחניות.

א'תקלב

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו בענין מר ... מלא אי-שביעות רצון, אבל מה אעשה, מי קען זיך ניט דינגען מיט יעדערען באזונדער, כשהראה לי מר ... כמה חדשים מלפנים את הבלוע פרינט של המכונה שהולך הוא לסדר, אמרתי לו אז על אתר, שצריך לעשות במכונה זו בתוכה קנים חלולים כדי שיחדור החומר של הדזיפּענקציע לא רק מן הצד אלא גם בפנים, ואמרתי לו ג"כ טעמי ונמוקי, אשר כיון שזהו גוש גדול של שקים, קשה הדבר שיחדור זרם האויר מן הקצה אל הקצה וכמובן שמע כל מה שהציתי לפניו, ואח"כ עשה באופן אחר, היינו בלא הקנים החלולים הנ"ל, ועתה מתאונן על שאין הדבר בשלימות, איני ח"ו בקפידא עליו כי כיון ששמע זה מאיש בעל זקן ואח"כ אמר לו האינזשינער שלו אחרת, אולי לא היתה הברירה בידו, אבל בכל אופן הענין הוא כנ"ל ועתה יש עגמת נפש מזה, אבל אחכ"ז, ראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר גרעסערע זאכען, ותקותי חזקה שלמרות כל הנ"ל הנה סו"ס יהיו כל עניניו בהצלחה ויראה זאת בעיני בשר און וועט דאס קענען איבערציילען מיט די פינגער ...

א'תקלא

וקוראים לו אביו ואמו: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אריזה.

איתקלג

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב
ברוקלין.

הנחלת ישיבת לוד,

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכתביי הקודמים בטח נתקבלו בעתם, ויענו עליהם,

ובחמשך לענין בית ספר ללמוד מלאכה, הנה דברו תמול, ער"ח
אייר, עם בי"ח הדזוינט כאן ... יש לקוות שמכאן ג"כ יאיצו בהנחלה
דאה"ק ת"ו לסייע עד כמה שאפשר.

מובן אשר בתקפו עומד מ"ש במכתבי מכבר ואמרתי ג"כ בע"פ
להרה"ח הו"ח אי"א עוסק בצ"צ וכו' מוהר"א שי וואלף, שבית
ספר הנ"ל צריך להיות לא בלוד אלא בכפר וכו', ולא יהי במקצוע
של עלעקטרי ראדיא וכו"ב, אלא דפוס נגרות וכו', וכמו שאמרתי
טעמי ונמוקי להרה"ח הר"א שי וואלף כנ"ל.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש

מ. שניאורסאהן

איתקלד

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו הקצר, בו מודיע אשר עשה התועדות ב... אבל
קיצר במקום שאמרו להאריך ולא הזכיר מאומה ע"ד אחת הכוונות
שהי לי בהתועדות אלו, והוא אשר כת"ר שיחי יחזור בהם ג"כ

איתקלג

בית ספר ללמוד מלאכה: ראה לעיל ח"ה אגרת ארצו. לקמן איתרמט. איתשטו.

מאמר דא"ח, תקותי אשר בטח ממלא בקשתי זו ג"כ, אבל מה טוב כי יכתוב לי עד"ז בפירוש, ואם מפני עניויות שלא במקומו, לא עשה זה, חנה יעשה כזה עכ"פ עתה, ובדאי לא יהיו המתועדים ברוגז אשר אינו מסתפק בחתועדות אחת ורוצה לעשות לכה"פ התועדות נוספת כהנ"ל.

ומתאים למה שאמרתי לו בחתועדות כאן אשר המנהלים הגשמיים של מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר, חנה הם ג"כ מנהלים רוחניים, כי זה הי' רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר. ואין הכוונה בזה שתהי' להם דיעה מחלטת בעניינים רוחניים ובמילא יהי' בלבול הסדר, אלא שהם ידעו אשר הגשמיות של מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר זהו ג"כ רוחניות, ובמילא כל מה שיכולים לתבוע ממנהל רוחני של מוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר צריך לתבוע מעצמו (מאנען פון זיך) המנהל גשמי וכו'. והאריכות אך למותר...

בברכה.

איתקלה

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב
ברוקלין.

חרח"ג והרח"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אליעזר שי

שלום וברכה!

מוסג"פ העתק מכתבי להנהלת ישיבת לוד, שאינו דורש ביאור.
כן אתפלא במאד, על מה שאין אצלי, לע"ע, כל ידיעה מהנעשה על אודות סידור חזרם בלתי זרמי, שזה לא מכבר קבלתי ידיעה שהרישום לשנת חלימודים הבע"ל מתחיל בחדש סיון, וא"כ הרי קצר הזמן במאד מאד, ויה"ר שיחיי בעתה אחישנה גם זאת.

איתקלה

מוה"ר אליעזר: קרטיק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אישנת, ובהנסמן בהערות שם. לקמן איתקס.
איתר. איתשפט.
חזרם בלתי זרמי: ראה לעיל ח"ה אגרות אישנת. איתעב. איתקיה. איתקבד. לקמן איתקלו. איתקנס.

נשלחו על כתובת כת"ר ב' מכ' לשז"ר ומכ' א' לר"א ואלף - מאגויי - ונא לאשר קבלתם.

בברכה לבריאות הנכונה לו ולזוגתו וכב"ב שיחיו

מ. שניאורסאהן

איתקלו

ב"ה, ג' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת אגודת חסידי חב"ד באח"ק ת"ו,

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מכ"ו ניסן, הנה ע"פ בקשתם להודיע במברק, הברקתי היום וז"ל - „גבולתי מחסברא לקלקל תמיכת לוד מכתב בא, חתימתי -“

ואף כי הפירוש לכאורה למותר, בכ"ז חנני מבאר, והדבר הוא כמ"ש במכ', שהחלט מחסוכנות לתמוך בישיבת לוד בסכום של ה' אלפים ליטרות בשביל בנין ילדים בגיל ובסוג עליית הנוער, והוא מחסכום מאה אלף ליטרות אשר הקציבו לאחר כמה וכמה שקו"ט וקשויים ודיחויים בשביל וביחוד לבנינים בשביל ילדים יתומים דעליית הנוער, כי זה הי' דרישת הקארדינייטעד קומיטה כאן, שיוקצב סכום במיוחד למטרה זו. ובמילא איני רואה סיכויים לפעול לשנות את המטרה שבשבילה הוקצב סכום זה, ולא עוד אלא אפילו אם יפעלו השינוי, עלול זה לגרום חיזק והפסד, אם תיכף אם לאח"ז, ותרעומות צודקות משאר המפלגות והישיבות, שגם הם מקוים לקבל תמיכה מסכום זה. ומה שחציעו לפניחם אחדים לחשתדל בזה, בטח הוא, או שאינם יודעים פרשת הכסף או שלא איכפת להו אם יהי' תרעומות, או שמשערים שלא יהי' אלא

איתקלו

קארדינייטעד קומיטה: ראה לעיל ח"ה אגרת אהצב.

תרעומות דברים ואינו נוגע אל הפועל. וכנ"ל, בכל הג' נקודות, יש חשש שאין המצב כן.

(ב) כיון שכבר ישנה הבטחה לאחר הבקור בלוד לתמוך בידם, וכפי התכסיסים של הסוכנות זה שתי שנים, משתמשים הם בכל עניני אמתלאות להשתמט מהענין ועכ"פ לדחות לזמן ארוך האפשרי, הרי אם יתחילו בשינויים בזה חוששני שישמחו על מציאה זו ויתחילו לנהל עמהם דו"ד מחדש, ובינתיים אין ידוע מה יעשה עם הכסף כו'. ולכן ברור דעתי, אשר לכל לראש צריך להציל את הסכום שכבר קצבו למטרה מיוחדת מבלי לשנות בזה, אלא שביחד עם זה יש להשתדל בכל ההשתדלויות בשתיים א' שמסכום זה של המאה אלף גופא, יקציבו סכום יותר גדול מחמשה אלף, (ב) כיון שמבטיחים להם להשתדל בעדם, הרי נכון להשתדל שתתן הסוכנות גם מקופות אחרות שלה לבנין בנינים של חב"ד, ולא רק מהסכום של מאה אלף שבאו בהשתדלות הקארדינליטעט קומיטה דכאן. ואם יטעימו הדברים בנמוקים מתאימים, יש סיכויים שיצליחו בזה, ובפרט שעד עתה לא הי' עדיין תכניות מפורטות איד' לחלק את המאה אלף, וכנראה שחטעם בזה הוא מפני שהמפלגות האחרות לא הי' בידם תכניות ממשיות בהנוגע להבפועל ממש.

(ג) אם יפעלו שיתנו להם איזה סכום נוסף, בזה ישנה הברירה אם שיהי' הדבר בלוד או בכפר, אלא שאם יהי' זה מהסכום מאה אלף, אזי טוב שישתמשו בהכסף בשביל בנינים לילדי עליית הנוער וכמס"ל, ואם יהי' זה מקופות אחרות, אזי אפשר להשתמש לתכלית אחרת, וכמו שמציעים במכתבם.

(ד) ע"פ תביעות של הקארדינליטעט קומיטה כאן, וכן מהעדר הדיחוי של הטוענים כנגדם (ב"כ הסוכנות), יש סיכויים שבמשך הזמן יהיו עוד סכומים נוסף על המאה אלף הנ"ל, ובתנאי שיהי' דרישות ממקומות שישנם שם ילדים מעליית הנוער וחסרים בנינים מתאימים בשבילם. ובמילא, אם מתאים למכתבי מכבר בהשתדלות הראוי' בקליטת ילדי העולים במוסדותינו שבאה"ק ת"ו, יש מקום לעבד תומ"י תכנית מפורטת והבנינים המוכרחים בעד זה, ובטח ישלחו העתק מהתכנית גם לי.

(ה) מ"ש שנותנים זה בתור הלואה, הנה לדאבוני, מפני החולשה של ב"כ המפלגות כאן וכנראה גם באה"ק ת"ו, הסכימו ע"ז, למרות מחאתי הנמרצה והבטחתם הקודמת שיתבעו קיום הבטחה

הסוכנות ליתן את הכסף לצמיתות. אבל בכ"א, גם בענין ההלואה ישנה ב' דרגות, היינו שבכלל התחלת תשלום ההלואה היא לאחר חמש שנים מיום קבלתה, אבל אם תווכח הסוכנות שהמוסד קשה עליו להתחיל התשלומין לאחר חמש שנים, הבטיחו להרשות למוסד כזה להתחיל התשלומין לאחר עשר שנים. ובמילא, כיון שאנ"ש באו מהמקומות מאחורי פרגוד הברזל, ובמילא לא יכלו להביא אתם את רכושם וכו', תקותי שעיי"ז יוכלו לדרוש שתשלומי ההלואה שלהם תתחיל לאחר עשר שנים.

ו) תמיחני במאד, שאיני שומע מאתם מהנעשה ע"ד דמי קרן השמיטה לאנ"ש. ובפרט שע"פ מכתבי אליהם ידוע להם שמר גולדמן חבריק מכאן זה כמה שבועות (למר אשכול) עד"ז. אלא שבאם על אתר תתנהגו בזה ברשלנות, בטח לא יהיו הם המעוררים.

ז) תמה אני במקצת, מה שעוד לא בא לפועל טוב בנוגע להזרם בלתי זרמי. כי במכתב שנתקבל אלי, מודיעים, אשר התחלת הרישום לזמן לימודים הבע"ל הוא בחודש סיון...

המחכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

א'תקלז

ב"ה, ג' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א עוסקים בצרכי צבור
מר יהודא שי פאגעל
מר חיים ברוך שי פאגעל
מר משה שי שיפמן
ומר אליעזר שי בערענשטיין.

שלום וברכה!

בנועם נודעתי ע"י הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל

קרן השמיטה: ראה לעיל ח"ה אגרות אירמז, אישמג.

מרץ וכו' מוה"ר חיים מנחם בן ציון שי' בלומענקראנץ, מעסקנותם הטובה בכלל ובפרט בעסק מצוה גדולה היא בנין מקוה במחנם הטי' באגאטא אשר נכנסים הם בועד לענין בנין המקוה.

ובטח למותר להאריך בגודל ערך ענין זה, אשר נוסף שזהו אחת מהמצות העיקריות שבתורתנו הקדושה, הנה טהרת המשפחה וכל ענינים הקשורים בזה הוא אחד מעמודי התווך, שבזכותם ועל ידם יש בכח עם ישראל לסבול את כל קושי ועול הגלות ולהיות בריאים בגופם ובנשמתם, עוד זאת אשר קיום מצוה זו אינו ענין של מקיימי המצוה, הבעל והאשה בלבד, אלא שזה נוגע לבנים הנולדים ולבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות, אשר כאשר ההורים שומרים דיני טהרת המשפחה, אזי בניהם ובנותיהם הם ילדים כשרים, ובאם ח"ו אין ההורים נזהרים בזה, הרי זה פגם בנשמת ובגוף הילדים, ילידיהם וילידי ילידיהם וכו', ועוד זאת אשר ענין זה אינו ענין פרטי של הורים וילידיהם אלו, אלא הוא ענין כללי של עם ישראל, וכמבואר בכמה מקומות בדרז"ל, אשר על ידי הטהרה השכינה שורה בישראל, ומפני כל טעמים אלו, הרי ההקדם בבנין המקוה ביפ"י והתעמולה שישתדלו בקיום מצוה זו מוכרח ביותר, וכל טרחא כדאית בשביל להביא הענין לידי גמר טוב ולהקדימו עד כמה שאפשר, ומדתו של הקב"ה הרי היא מדה כנגד מדה אבל בתוספת, ובתוספת מרובה על העיקר.

ויהי רצון מהשי"ת אשר כל המתעסקים והמשתתפים במצוה רבה זו, ישפיע להם השי"ת את המצטרך לכל אחד ואחד לפי ענינו ובפרט בריבוי נחת וענג מילידיהם שיחיו בכל הפרטים.

בתור השתתפותי גם אני במצוה רבה זו, הנני מסגיר פה המחאה - טשעק - ע"ס ח"י שקל. ויהי רצון אשר יעלה בידם לאסוף כמה וכמה פעמים ככה ולגמור את המקוה בהקדם היותר אפשרי ולהרבות הקדושה והטהרה בכל מקום ומקום בעזר השי"ת עליהם.

בברכת הצלחה וטוב בגשמיות וברוחניות.

איתקלח

ב"ה, ג' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ו ניסן, בו כותב ע"ד אלו שהזמין להסדרים שלו וכן לשביעי של פסח, וגדול זכותו וזוגתו שיחיו שמייעים הם לקרב את לבן של בני ובנות ישראל לאביהם שבשמים, ובפרט ענינים כמו אלו הזמנה לסדרים וכו' שאף שלכאורה זהו לא ענין של לימוד אלא הוראה דרך אגב, הנה דוקא מפני זה נקלט הדבר ביותר ועושה רושם גדול יותר, ואף שזהו רק בדרך מקיף, הנה כשמוסיפים בשעת מעשה או בסמיכות לזה ביאור המתאים ובאותיות המתאימות הרי אז מהמקיף נכנס בפנימיות ויש לקוות לתועלת גדולה.

כן נהניתי ממה שמזכיר במכתבו ע"ד העבודה במכללה בבוסטון ואיני יודע היסוד להספק שבמכ"ו הוא לרצון, כי בודאי הוא לרצון ולחפץ ומה שמסתפק על מה להתרכז, הנה כבר אמרתי כמה פעמים בעת ביקורם של כמו אלו אצלי, שהעיקר הוא בדתנו ותורתנו העשי' בפועל ממש, וכידוע שזהו ג"כ כלליות אופן קבלת התורה, שלכל לראש אמרו נעשה ורק אח"כ נשמע, וכבר אמרתי המשל עתה ע"ז, אשר בעת שריפה אין זמן לבאר להרואים או אפילו להעובדים בכיבוי השריפה, באיזה אופן עובדים מכוונות הכיבוי, ולמה צריך להעמידם באופן כזה או לסבב אותם באופן כזה, וחוא הדין למצב עם ישראל עתה, אשר כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ברענט השי"ת די ווענט פון גלות, וצריכים להציל נפשות בני ישראל משריפה זו למען יזכו כולם לגאולה השלימה במהרה בימינו ממש, וכל הנוכח בשעת מעשה וסוגר עיניו ואינו רוצה לראות את השריפה או שיושב במנוחה ומחכה עד שיסבירו לו את כל הפרטים בהשריפה וכל הפרטים באופן עשיית מכוונות הכיבוי וכל הטעמים איך ובמה הם מכבים את האש, ה"ה לוקח ע"ע ענין של פקוח נפשות בפו"מ, ולאידך גיסא זה גופא שמתעסק בכיבוי השריפה, מכשירו ומכינו בטוב להבנה לאח"ז מאין באה השריפה ועל איזה יסוד נבנו המכוונות ואיך מכבים הם את השריפה.

והנמשל מכ"ז מובן ופשוט אלא שצריך לבארו לכל אחד ואחת
לפי שכלם ובענינם הם.

זה מזמן שלא שמעתי מאומה מבריאות ב"ב שיחיו ובטח
יודיעני טובות גם בזה ...

בברכה.

אתקלט

ב"ה, ג' אייר תשי"ב
ברוקלין.

האברך וו"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה אברהם מרדכי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה ניסן, בו מודיע אשר היו הקשורי
תנאים שלו עם מרת לאה רייזל תחי' והסכימו שניהם לגור בספריא
וקבעו זמן החתונה במשך קיץ זה:

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' במז"ט ובשעה טובה ומוצלחת ויבנו
בית בישראל על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מבוארים ומוארים
במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

ומ"ש שגיל ב"ג תחי' הנה עולה בערך כשנה ממנו, וכן שמה
הוא לאה רייזל אבל קוראים לה רק רייזל, ושם אמו הוא מרים
לאה, הנה כלשון כ"ק אדמו"ר הצ"צ (שו"ת אה"ע סקמ"ג ועיג"כ
פס"ד למ"ד סקט"ז וכש"כ בנדו"ד) אין בזה מקום לחשש כלל וכלל.

ומ"ש אם צריך הוא להקרא בפי האנשים בשם אברהם מרדכי
או שמספיק שיקראוהו בשני השמות רק בעלי' לתורה או בחתימה,
הנה אין בזה כללים וכן לא שמעתי בזה הוראות, ובמילא יתנהג

אתקלט

נדפסה בלקריש חכ"ד ע' 459, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
לחוכנה ראה לעיל ח"ד אגרת תחקא, ובהנסמן בהערות שם.

כמו שנהג עד עתה. אבל מוצא אני סתירה במכתבו מרישא לסיפא, כי בתחלה כותב ששמו אברהם מרדכי שמואל ואח"כ כותב אברהם מרדכי בלבד.

מ"ש בענין הקביעות עתים שלו בתורה נוסף על השיעורים השוים לכל נפש, הנה זה מכבר כתבתי שלכל אחד מאנ"ש צריך להיות שני שיעורים בנגלה ושני שיעורים בחסידות, אחד לעיונא ואחד למיגרס, בכל יום, למיגרס ולעיונא לכה"פ איזה פעמים בשבוע ואם באפשרי לסדר שלא יעברו ג' ימים בלא שיעור לעיונא, ובפרטיות באיזה ספר או קונטרס מאמרים יקבע את השיעור שלו, הנה יתייעץ בזה עם זקני אנ"ש שיחיו: וכהוראתם יעשה.

בברכת מזל טוב והצלחה בעניניו בגו"ר.

א'תקמ

ב"ה, ג' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו אודות בנו ... שי' שברצונו שישע ללמוד בתו"ת דכאן, ומוסיף אשר בחדש תמוז הבע"ל ימלאו לו עשרים שנה לאריכות ימים ושנים טובות.

הנה ישתמש בנו הנ"ל שי' בחדשי הקיץ להוסיף שקידה בלימוד הנגלה ובלימוד החסידות (מובן מעצמו שאין זה אומר שצריך הוא להחליש את בריאותו וכידוע תורת הבעש"ט ותורת החסידות חב"ד בפרט, אז מען דארף זיין געזונט בגשמיות און געזונט ברוחניות) ובמשך חדשי הקיץ יבוא בכתובים גם עם הנהלת תו"ת דכאן ובודאי יתדברו ביניהם, והוא ינצל את הזמן דחדשי הקיץ בלימוד כנ"ל אזי נכון הדבר שיבוא לכאן ללמוד לראש השנה הבע"ל, ויזכהו השי"ת לקבל נחת ממנו ומשאר ילדיו שיחיו אידישן נחת חסידישן נחת מתוך מנוחה והרחבה.

בברכה.

א'תקמא

ב"ה, ג' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מייב ניסן עם הפ"נ המוסגר בו, הנה הפ"נ
נקרא על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
בעת רצון, ובטח יעורר ר"ר על כאו"א מהנזכרים בהפ"נ להמצטרך
להם.

ומ"ש בענין התקון על העבר אשר אין לו כח להתענות וכו'
הנה יעיין בספר תולדות מהר"ש עמוד ע"ב פתגם כ"ק אדמו"ר
מהר"ש, פאסטען הייסט ניט ניט עסען פון נץ החמה ביז צו דער
שקיעה, דאס הייסט דארען, תענית איז עבודה, טראכט אלע טאג 15
מינוט אדעתי דנפשי וועגען זיך, וסיים כ"ק אדמו"ר נ"ע אשר עי"ז
נשתנה החסיד לא רק בכחות הנפש אלא בשינוי ממהות למהות
וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר שמסיפור זה יש לכאו"א להוציא, אז
יעדערער דארף טראכטען 15 מינוט אלע טאג וועגען זיך.

ולדעתי, הנ"ל הוא נוסף על ההוראה הכללית שישתדל לא
להתעמק במה שעבר ופגם, כי כנראה אצלו זהו עצת היצר כדי
להכשילו בעצבות ומרה שחורה, אלא יאחז בהקו דשמחה, עבדו את
ה' בשמחה שצ"ל שני הענינים, עבודת עבד כמבואר בתו"א ר"פ
משפטים ונכלל בזה ג"כ סוג דעבד כנעני שז"ע דבהפקירא ניהא ליה
ואעפ"כ הוא עובד את הוי' ודוקא בשמחה. כי בהחזקתו קלה
אפילו יבוא לידי הכרה אשר אשרי חלקו וטוב ויפה גורלו שזכה
להיות חסיד ובמילא ווי עס וועט זיין מיט עס, איז ער בטוח
שהרבי יעמידו בקרן אורה אמיתית, אלא שצריך להיות חזק
בהתקשרות ע"י לימוד תורת דא"ח ובענינים דאהבת ישראל וכבר
פסק אדמו"ר חזקן אשר ואהבת לרעך כמוך היא הכלי לואהבת את
ה"א.

א'תקמא

פסק אדמו"ר חזקן: ראה גם לעיל ח"ד אגרת אלה, ובהנסמן בהערות שם. ח"ה א'תקכו.

א'תקמב

ב"ה, ה' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חסידי חב"ד
באח"ק ת"ו

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

(א) בנועם קבלתי מכתבם מכ"ב ניסן בו כותבים מפעולותיהם מחדש טבת העבר עד עתה ויהי' מהשי"ת שיתן בלבם את ההכרה הנכונה המתאמת לדרישת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר שמענו מפי ק' לא פעם ולא שתים אשר מדת החסתפקות בהעבודה הנעשית והשביעת רצון מזה צריכים להיות זחיר בזה ביותר שלא ישתמש בזה דער קלוגינקער לשפוך רוח תרדמה וחלישות בהעבודה המוכרכת להעשות מכאן ולחבא ולפעמים עוד יותר מזה שמשתמש בזה ג"כ להגדיל את הישות והמציאות ובפרט כשיש לו במה להאחז, היינו שהפעולות הם פעולות טובות הנראות בגלוי ובמוחש, אשר אז ה"ה בא בטענה חזקה ביותר וצריכים זחירות יותר, וכידוע אשר זהו הענין שאמרו (חמרגלים) אמת בתחלה שעייז' הי' לחם אחיזה להחליש לב בני' מלהיות בבחינת יושבי ארץ ישראל, יושבי - התישבות ובקביעות, ארץ - שרצתה לעשות רצון קונה, ישראל - (שזוכים להעשות) לי (להקב"ה) ראש, (יעויין בלקו"ת שלח ד"ה אני ה"א בענין מרז"ל כל העונה אמיש"ר חקב"ה מנענע בראשו. דא"ח).

(ב) אחרי הקדמה הנ"ל חנה אני מצדי מגלה שהנני שבע רצון (אף כי לא בשלימות) מפרטיות פעולותיהם הטובות (כי הרי בידי אין חשש שאומר „שישו בני מעיי" על פעולות שטרחו בהם אחרים). ומה שהנני כותב שאינה במדת השלימות כי כפי שמתארים במכתבם רואים בעליל אשר לפי המצב עתה הרי מכל פעולה

א'תקמב

ופעולה רואים פירותי ובלבד שתעשה הפעולה באמיתית, ובמילא תעשה באופן המתאים ומבלי להתפעל מפני המונעים ומפריעים בשעה ראשונה, ובהתאם לזה הרי יכול הי' להעשות במשך חדשים אלו שבט ניסן כ"פ ככה, ואם בכל תקופה הי' הזמן דבר שאינו חוזר הרי עאכ"כ בתקופתנו תקופת עקבתא [ד]עקבתא דמשיחא אשר כל רגע ורגע יקר הוא במאד ואפשר למלאותו ולפעול בו גדולות ונצורות פירות ופירי פירות עד סוף כל העולם עולם לשון העלם.

ג) בטח באלו המקומות שכותבים שעדיין נשאר באמצע העבודה או שלא נראו עדיין תולדות תוצאות ממשית יבואו עוד הפעם בקשור לברר המצב ובטח סו"ס יצליחו, וכהבטחת כ"ק רבינו הזקן אשר בזכות המס"נ שלו, הנה ההולכים בעקבותיו יצליחו בפעולותיהם בתורה ומצות.

ד) בנוגע לפעולות בחוגי בני הישיבות הנה אחד הדרכים בזה שצריך הי' לנקוט הוא החפוש בהחוגים האלו אחרי הבחורים והאברכים מגזע אנ"ש ולהוכיחם - כמובן שלא ברבים - אשר אבותיהם ואבות אבותיהם הורישו להם כחות של דורות חסידים ואם אין משתמשים בכחות האלו מתאים לרצון האבות ואבות אבותיהם, ה"ז היפך ענין כבוד אב וזלזול ברצונם, ואבוד כחות הנתנים מלמעלה מבלי להשתמש בהם וכו' ומי יודע אולי זוהי אחת הכוונות העיקריות מה שנתגלגלו לישיבה פלונית כדי שהם יהיו הצנור דרך בו יאיר שמת, המאור שבתורה זוהי פנימיות התורה שבדורנו זה נתגלה בתורת החסידות ובטח ימצאו האותיות המתאימות להוסיף בזה לפי רוח ומחלך הנפש של אברך ובחור פרטי שידברו עמו בזה.

ה) מזכירים במכ' ע"ד קבוץ ... הנה זה זמן מלפנים הי' שם האברך ... אשר למד איזה שנים בישיבת תו"ת בכאן (אביו הוא יליד אה"ק ת"ו ולמד בישיבת תורת אמת) מהראוי למסור לו פ"ש ממני ולעוררו ולתבוע ממנו שהוא צ"ל מהראשונים בהפצת המעיינות בסביבתו.

ו) מ"ש ע"ד הוראות מפורטות בעבודתם הנה קשה לתת הוראות מפורטות בריחוק מקום כ"כ, וכידוע פסק רז"ל שהכל לפי תנאי המקום והזמן ובלבד שתהי' נשמרת הנקודה ובכל פעולה ופעולה תהי' נוכח פניהם הכוונה העיקרית שהיא קירוב לבן של

בניי לאבינו שבשמים וביחוד על ידי תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד דרכי החסידות ומנהגי החסידים.

(ז) מ"ש שאפשר יוכלו להשיג סיוע בהעבודה שלהם מ... אבל אז יצטרכו בכל מודעה ופרסום לציין השיתוף... וכו' הנה פשוט שבתנאי כזה א"א להם לקבל כל תמיכה, ותמי' גדולה בעיני על שדורשים תנאי כזה מהם, מובן שכאשר מקבלים סיוע כספי מהיושר הוא לתת דו"ח שהוציאו את הכסף להמטרה בשבילה ניתן הכסף אבל אין להשתמש בזה בתור לחץ, שלכן יוכרחו לפרסם בכל מודעה איזה שתהי' אם ע"ד לימוד החסידות אסיפה התועדות וכו' שיתוף....

(ח) נהניתי לקרות במכ' ע"ד שפרסמו תוכן מכתבי הכללי לחג הפסח וכן הדפיסוהו במכ"ע החרדים, ובטח ישלחו לכאן טופסים מהנ"ל (הן ממה שהדפיסו והן הקטעים ממכ"ע) ועל להבא הנה מכל ענין של דפוס משובם לשלוח לכאן שני טופסים ות"ח על הטרחה ובטח הגיע זה מכבר מכתבי הכללי לבני הישיבות אשר כפי סיומו אף שנכתב בקשר עם חג הפסח תוכן האמור בו – כל השנה זמנו הוא.

(ט) זה מכבר כתבתי שתמה אני אשר אין מתרבה מספר החברים בצעירי אגו"ח, ועליהם להסביר לכל הצעירים מגזע אנ"ש אשר אף שהכניסה לחבר לצאגו"ח אין זה ענין של שררה כ"א ענין של אחריות אבל לאידך גיסא גם אם לא יכנסו הרי האחריות מוטלת על שכמם, וע"י הכניסה שיעשו חלק מהרבים הנה זכות הרבים מסייעתם וכנ"ל הנה כאו"א מאנ"ש ומגזעם בל"ס אשר מתאים לפסק דין שהאב מוריש לבנו בחכמה וכו' הנה בהם נמצאים כחות שהורישו להם אבות כחות חסידיים, ואלו שלא משתמשים בכחות אלו, ומי יאמר כשעובר עליהם בשאט נפש – עון פלילי הוא ובפרט בתקופתנו זו וכנ"ל, והאריכות בזה אך למותר.

(י) בדבר שאלת ענין השדור ע"י הרדיו הנה לא כתבו לי חלק הסותר שבזה אשר בטח גם הוא ישנו אף כי לפי ראות עיני כאן הנה מצער הוא ההיזק לגבי הריוח אשר יש לקוות משידור, כאלו ובלבד שיהי' השדור בהכנה הראוי' של זה שצריך לשדר, ונוסח השדור יהי' עליו הסכמת ועד מיוחד לתכלית זה בכדי שיתאים ויהיו בטוחים שמתאים הוא להכוונה.

יא) נכון הדבר במאד מה שהחליטו למצוא בכ"מ דאפשר איזה אנשים על אתר שהם יהיו המפקחים שיעשו כל הענינים מתאים להמטרה ובטח יצליח השי"ת למצוא דרכים המתאימים להביא זה לידי פועל.

יב) נהניתי לקרות במכ' אשר בחרו את הנציג הנוסף משלהם להנהלת אגו"ח וקראו אסיפה משותפת ביחד עם אגו"ח ויה"ר אשר מכאן ולחבא יתחזק הקשר בין צעירי אגו"ח ואגו"ח עד שמקשר (שכמבואר בדא"ח ה"ז שני ענינים רק שנתקשרו) יעשה דביקות היינו שיחיו לגוש אחד לעשות רצון אבינו שבשמים.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש, ופ"ש לכל חברי ההנהלה, ולכל חברי צעירי אגודת חסידי חב"ד.

נ"ב: מוסג"פ איזה סקריפס בתור השתתפותי בההוצאות של עבודתם בקדש.

א'תקמג

ב"ה, ה' אייר ה'תשי"ב

צו די געערטע קינדער פון הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצרכי ציבור וכו' מו"ה משה אליעזר ע"ה ומרת רחל עלקא ע"ה קריימער

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך האב זיך דערוואוסט פון דעם בריוו פון הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצרכי ציבור איש רב פעלים וכו' מו"ה אברהם דובער שי, אז היינט באנאכט איז דער יארצייט פון אייער זעליגען פאטער ע"ה, און כ"ב אייר איז דער יארצייט פון אייער זעליגע מוטער ע"ה. וויל איך דערמיט אויסדריקן צו איך אלעמען מיין וואונש און ברכה, אז דער זכרון פון אייערע עלטערן ז"ל זאל זיין בא איך לעבעדיק לאורך ימים ושנים טובות.

בכלל איז א יארצייט פארבונדן מיט צוויי תנועות. פון איין

אדמו"ר שליט"א

יט

זייט, ווי עס ווערט דערקלערט אין ספרים, איז אין דעם טאג האט די נשמה פון דעם נפטר אן עלי, א דערהויבונג, אריבערגייענדיק אין א העכערע גייסטיקע וועלט, וואס דאס איז דאך א שמחה פאר דער נשמה, און במילא אויך פאר אלע אירע נאענטע לאורך ימים ושנים טובות.

פון דער אנדער זייט, דא למטה, דערפרישט דער יארצייט דעם זכרון פון דער פטירה, וואס רופט ארויס א תנועה היפך פון שמחה.

באמת אבער, דארף דער יארצייט ארויסרופן דא למטה ניט א תנועה היפך פון שמחה, נאר א תנועה פון ערנסטער באטראכטונג, אריינטראכטונג און חשבון הנפש: צוצופאסן דעם אייגענעם לעבן דא אין דער וועלט, צו דעם לעבנסגאנג פון דער נשמה למעלה – בעלי אחר עלי. דאס הייסט, אזוי ווי די נשמה למעלה ווערט אלע יאר אלץ מער דערהויבן, גייענדיק מחיל אל חיל, אזוי דארפן דא למטה די אלע וועלכע זיינען פארבונדן מיט דער נשמה, אויך גיין מחיל אל חיל דורך שטייגען אין תורה עבודה וגמילות חסדים.

און דורך דעם פארשאפט מען אויך די נפטרים דעם גרעסט מעגליכן נחת רוח.

דאס שטרייכט אויך אונטער די גרונט השקפה פון אונזער דת, אז באמת איז דער ענין פון מיתה ניטא אין קדושה בכלל – און בא אידן בפרט. עס איז דא נאר אן איבערגאנג פון איין עולם אין א צווייטן. און בא די וואס אין זייער לעבנסצייט דא למטה זיינען זיי שטענדיק געווען פארבונדן מיט קדושה תורה ומצוות, איז דער אריבערגאנג אין איין ריכטונג אלץ העכער און העכער, מחיל אל חיל, פריער בעולם הזה הגשמי, און דערנאך בעולם הבא, בעלי אחר עלי.

בברכה.

א'תקמד

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו וימים אלו נמסר לי ג"כ הפ"ש ותוכן מכתבו להרח"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר יוסף שי הלוי וויינבערג, ובטח במשך זמן זה הגיעו אליו ג"כ כל הקונטרסים, מכתביי הכללים והמברק, ובטח פרסמם כמו שהם או עכ"פ את תוכנם באופן המתאים.

(ב) בודאי למותר להעירו (כי בטח עשה כן גם מעצמו), לתת לבתו תחי' המבקרת באה"ק ת"ו את הכתבת מאנ"ש והמוסדות שלנו שם, בכדי שתוכל לבקרו, ויש מקום לתקוה אשר זה ישפיע עלי' לטוב, וכפתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, "צי אז גוט איז גוט - איז בעסער ניט בעסער" ות"ח אם יודיעני הפרטים בזה, באיזה מקומות ביקרה והרושם אשר עשה עלי' הבקור וכו'.

(ג) נהניתי במאד מתוכן דבורו בישיבת חבארד אוו דעפיוטיס בענין חב"ד וליובאוויטש וכו' ואף כי לשון רז"ל אשר הקליפה מתדמית בפני הקדש (כקוף בפני אדם), אבל לדאבונו וצערנו, הנה יש כמה ענינים שצריכים אנו ללמוד מחצד שכנגד, ורואים בעליל ובפרט בזמן האחרון אשר החוצפה שלהם מצליחה, וכש"כ וק"ו ומה חוצפה כזו שאין לה יסוד וכו' ובכ"ז מצליחים, הרי עאכ"כ אשר ההתרחבות האמיתית, ואתחלכה ברחבה בענינים של קדושה מבלי חת מההעלמות וההסתרים, ברור ופשוט שסוף סוף מצליחים הם ופועלים פעולתם, וראי' במקרה שלו הוא ג"כ ממה שהאיר את הזיק הנמצא בפנימיות של ... וזהו הוכחה בשנים: כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, "פאר אמת ווערן אלע בטל", וכפתגם החסידים הישנים: א חסידישער פונק ווערט ניט פארפאלען. והפי' - ניט נאר ווערט ער ניט פארפאלען, לא רק שבוקע בענין של צדקה וגמ"ח אלא שסו"ס בוקע בענין חסידות

א'תקמד

וכפתגם: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אירכד. ובכ"מ. לקמן א'תקסו.

כא

אדמו"ר שליט"א

וכנ"ל, והשי"ת יזכהו אויף צו האבען די אמת'ע ברייטקייט, ובמילא
יביא לו רק נחת רוח [ו]שביעת רצון מפעולותיו הטובות ובלי כל
עגמת נפש ח"ו...

בברכת הצלחה בעבודה בשמחה ובהתרחבות.

א'תקמה

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר בן ציון שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ' ניסן וכן נתקבל הספר פרוש מגלת אסתר
להרמב"ם טופס אחד ע"י דואר וטופס שני ע"י הרה"ח הו"ח אי"א
נו"נ וכו' מוהר"ח הענדיל שי הבלין, ות"ח ת"ח על תשורתו זו,
ויה"ר מהשי"ת אשר יאריך ימים ושנים טובות ויוכל להתעסק
ולזכות את הרבים בהני מילי מעלייתא כיז ה' הטובה עליו מתוך
מנוחה והרחבה בגשמיות וברוחניות.

כבקשתו אזכירו לבריאות הנכונה בהיותי על הציון הק' של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ובטח יעורר רחמים עליו
להמצטרף לו.

ת"ח ת"ח על מה שמזכיר במכתבו ששמע מאדמו"ר ז"ל בעת
בקורו בקיוב פי' על שבעה דברים בחכם, ות"ח מראש אם יוכל
להודיעני עוד איזה פרטים הן מהפגישה ובעיקר מהפירוש עד כמה
שנשארו בזכרונו.

בברכה.

נ"ב: מוסג"פ סקריפ בתור השתתפותי בהוצאות המשלוח וכו'.

א'תקמה

מוה"ר בן ציון: קריינמוס.

א'תקמו

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

אשר קבלת מכתביו מכ"ג ניסן ור"ח אייר והקודמים להם, ואחכה לבשו"ט מסידור הישיבה והבית רבקה בקסבלנקה לזמן החדש המתחיל עתה, וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אז ווי מען שטעלט אוועק אזוי גייט דאס.

ב) ת"ח על הטרחה בשילוח הספרים שרשימתם נמצאת במכתבו דכ"ג ניסן. ובטח יודיע (אם יש נחיצות בזה) ע"ד המכתבי תודה למשלחיהם. ולפלא קצת, שכפי הידיעה הנה נדפסו בצפון אפריקה ובפרט בגירבה מספר רב ביותר של ספרי קבלה, ובהספרים ששולח אין ספרים כאלו אלא אחדים ממש, ואולי כדאי לחקור ולדרוש עד"ז.

ג) מוסג"פ מכתב מענה לחשו"ב דמחננס, אשר מטובו למסור לו. ות"ח על הטרחה. ואם נצרך לתוספת ביאור, בטח ימצא האותיות המתאימות לזה, להרב מתאורירט אכתוב ימים אלו.

ד) אפשר הדבר, אשר בעוד כשבוע או שבועיים יבקר במרוקה אחד מצעירי אגודת חב"ד בכאן תלמיד ישיבת תומכי תמימים והוא האברך הרה"ג וחרה"ח וכו' מו"ה שלום שי' חאסקינד (הנוסע לאה"ק ת"ו ויסור, בדרכו, למרוקה בשליחותי). וכיון שהוא מדבר בלח"ק (כי חי' דר באה"ק ת"ו משך איזה שנים) וכן יד לו בלימוד נגלה וחסידות, הנה יש לנצל הזדמנות זו שינאום לפני המורים הצעירים, ואולי גם בנוכחות הספרדים הקשישים ומכש"כ בפני

א'תקמו

מוה"ר שלמה שי' מסופר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אירג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
איתקצת. איתשכח. איתחלו.
בשילוח הספרים: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אירג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן שם.

התלמידים, שאם יסודר זה באופן המתאים, הרי יש לקוות שיגרום
התעוררות גדולה בין התי' ובין המורים והמחנכים שמבין הספרדים,
והוא יוכל להתעכב במרוקה משך זמן הדרוש להניל, אלא שההכנה
הדרושה לזה – באם דורשת זמן – יש לעשותה מקודם.

המברק ע"ד מר שלום שי' בטח הגיע במועדו.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש וטוב גו"ר לו ולכל ב"ב שיחיו

מ. שניאורסאהן

א'תקמז

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נר"נ עוסק
בצ"צ וכו' מוה"ר מיכאל שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ה' שבוע העבר והקודמים אליו, ומ"ש
ששלח רשימת התלמידים ... הנה לע"ע לא נתקבלו, ובטח יתקבלו
ימים אלו.

ב) בנוגע לשאלתו לסדר הלימודים שמציע שהכתות הגדולות
ילמדו שעה וחצי חסידות קודם התפלה ושתי שעות חסידות בערב,

הנה לדעתי לכאורה עוד מוקדם הזמן להנהיג במדינתם לימוד
חסידות של שלש שעות וחצי בכל יום ויום בשביל התלמידים
הספרדים ... ואף שגם לדעתי הנה צריך להנהיג הענין דלימוד
חסידות קודם התפלה וכן ג"כ לימוד החסידות בערב ובלילה, אבל
בענין אריכות זמן הלימוד הן בבקר והן בלילה צריך להתחשב עם זה,
שזהו מקום חדש ובמילא אין לדרוש מהם את המקסימום בתחלת

א'תקמז

מוה"ר מיכאל: ליפסקר. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ה אירגא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן א'תקנז.
א'תריז. א'תרפ"ט.

הדבר, ואולי הי' כדאי שיחי' בענין לימוד החסידות, זמן שכאו"א מחויב ללמוד חסידות ולתת להם האפשריות לאלו הרוצים מצד עצמם להוסיף על זמן זה עוד איזה משך זמן, אבל לא שיוכרח ע"ז מצד הישיבה, ולדעתי הנה לע"ע ההכרח מצד הישיבה צריך להיות בבקר קודם התפלה מחצי שעה עד שלשה רבעי שעה, ובערב לערך שעה וחצי, ויש לעורר את התלמידים אשר בש"ק צריכים הם להוסיף ע"ז, ואף אלו התלמידים שאינם בכותלי הישיבה כ"א בביתם.

ג) נהניתי לקרות במכתבו ע"ד אפיית המצה שמורה און דעם ארום של האפי' וכמאמרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר כמה פעמים ביאר, איך שלפעמים איז דער ארום פועל'ט מער ווי דער ענין אליין, עכ"ל, ואף שזהו בדרך מקיף, הנה כשמוסיפים בשעת מעשה או בסמיכות לזה באור הדברים הרי נכנס מהמקיף בפנימי, אשר אז יש בזה ב' סוגי התועלת הן של המקיף והן של הפנימי ...

ה) מובן מעצמו שבעת רצון בהיותי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר הנני מזכירו ואת ב"ב שי' להצלחה בעבודתו בקדש ובעניניו הפרטים בהמצטרך להם, וגדול זכות התעסקותו בהפצת אור תורת נשיאנו הקי' [במרוקו] להמשיך ולקבל ברכות השי"ת ממעל, דא אונטען למטה מעשרה טפחים.

ו) במ"ש זה מכבר בענין המאורע של הטבילה במקוה אשר ראה אח"כ שהמים לא הגיעו להנקב המחבר שע"י נעשית החשקה, הנה קרוב לודאי שקודם לזה הי' פ"א עכ"פ חבור והשקה, כי לא יאומן אשר בשעה שמילאו את המקוה לא השגינו ע"ז שיחי' נקב זה מכוסה במים, וידוע שאחר שהי' השקה אפילו לרגע, הרי לדעת כמה וכמה אחרונים אין להחמיר כלל והמקוה כשרה היא אפילו לכתחלה, ובכמה תשובות ובהם החתם סופר, שהי' זמן שלכתחלה תיקנו המקואות באופן כזה שישקום פ"א ואח"כ לטבול בהם, ונוסף ע"ז היו משתמשים במקוה זו להכשיר – ע"י השקה אלי' – מקוה של מים שאובים אחרת. מנהגנו ידוע הוא ע"פ המקוה שחיתה בראסטאו, שרצו שתהי' החשקה כל משך זמן הטבילה, אבל בכל אופן אין זה ענין של עיקר הדין וכו' ...

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש וכל טוב לו ולכל ב"ב שיחי' בגשמיות וברוחניות.

ע"פ המקוה שהיחה בראסטאו: ראה לעיל ח"ג אגרת חקלם, ובהנסמן בהערות שם. לקמן א'תקמח. א'תשי"ט.

א'תקמח

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר יום הולדתו ... בטח ביום הש"ק הבע"ל
ישתדל לעלות לתורה ולחזור בסעודה שלישית מאמר דא"ח (ואם
השומעים אינם מורגלים עוד לשמוע תורת דא"ח הרי אין מחוייב
לגלות שאומר הוא חסידות ובלבד שהענין יעשה) ובמשך היום דיוס
הולדתו יתן לפני תפלת שחרית וכן לפני תפלת מנחה איזה סכום
לצדקה ויאמר ספר תהלים אחד.

בברכה והצלחה בתלמידים לנטוע בהם תורה ויראת שמים
ולחסדדרות בקרוב.

א'תקמט

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר שמרי' שי'

שלום וברכה!

בת"ח אאשר קבלתי מכ' מכ"ז ניסן וב' חקודמים, והלא בטח
למותר להאריך בהבעת תודה, וכפסק המשנה שכר מצוה מצוה, היינו
שבעשיית פעולה טובה הנח השכר היותר גדול שבזה היא הפעולה
טובה עצמה, שע"ז מתחברים עם המצוה, בעל הרצון, שלמעלה משכר
דג"ע ועוה"ב וכו', וע"ד פתגם אדמו"ר הזקן על הפסוק מי לי בשמים
כו', איך וויל מער ניט אז דין אליין" (שרש מצות התפלה פרק מ') ...

ג) תקותי שבעוד איזה שבועות יבקר באה"ק ת"ו האברך הרה"ג

א'תקמט

מוה"ר שמרי' גורארי, ראה לעיל ח"ה אגרות ארלד, ארמו, ארמט.

הרה"ח וכו' מו"ח שלום שיי' חאסקינד, וכותב הנני עד"ז – בהמשך להשיחה שהיתה בינינו כשהי' כבודו כאן, ובתור מענה על מכתבו להרמח"א שיי'.

(ד) לפלא קצת, שבמה שעוררתי אותו ע"ד ביכלעך דא"ח הנמצאים באה"ק ת"ו, הנה לע"ע לא נראה מזה כל רושם וכו'.

(ה) באריכות הזמן, לפ"ע, שהי' פה – הנה דברו על כו"כ ענינים, אבל לא ע"ד הענין העיקרי והיא השאלה, איכה"ז ידוע מענה אדמו"ר הזקן שענה להשר ששאל אותו פי' הדברים, וביאר לו, שזהו שאלת הקב"ה לכאו"א מבני אדם, וואו ביזט דו? וואס טוט זיך מיט דיר? – בטח כל הפעולות טובות הנה, חן בעניני אגו"ח, הישיבות, הכפר וכו', אבל לאחכ"ז ציוה הכתוב ומבשרך אל תתעלם, שעל כאו"א לזכור על עצמו ג"כ. והשאלה: איכה"ז ר' שמרי' (עם כל התוארים האמורים מעלה בתחלת המכתב, ואם מגיע לו עוד תוארים הרי אדרבה וכו'. אבל אחכ"ז, השאלה היא) איכה"ז וואס טוט זיך מיט לערנען חסידות, נגלה וכו' וכו'?

בברכה לבריאות הנכונה לזוגתו תחיי, לו ולכל ב"ב שיי', ולרוב נחת חסידותי פון זיך אליין ומכל ב"ב שיחיו.

מ. שניאורסאהן

א'תקנ

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו (בלי הוראת זמן הכתיבה):

(א) במ"ש אשר י"א שלא כל הבע"ב שבקחלתו שבעים רצון ממנו וכו' ובמילא שואל חו"ד אם יחפש אחר משרה בעיר אחרת,

הנה לדעתי לא נכון הדבר, והמרץ אשר יחזק להשקיע בחיפוש במקום אחר, טוב יותר מכמה טעמים, שישתמש בו כדי להרבות רעים וידידים בקחלתו עתה להיות מעורב יותר עם חבריות (מובן מעצמו) אשר העירוב עם חבריות צ"ל לא ע"י ויתורים על עניני תורה ומצות)

וכידוע מרז"ל כל שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, וכן להראות להם אשר הוא בר פועל גם בעיני הקהלה, גם אלו העיניים שאין מקבל שכירות בעד אשר עי"ז נעשים אהוב על הבריות ובמילא אהוב גם על המקום וכמרז"ל כל שרות הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו (פרקי אבות משנה יו"ד פרק ג') ועיין ג"כ ספר המאמרים אידיש דף קע"ב ד"ה הוא הי' אומר.

ב) במענה על הודעתו אשר זוגתו תחי' נכנסה בחדש התשיעי להריונה, הנה יה"ר מהשי"ת שיוגמר ההריון בנקל ותחי' הלידה בעתה ובזמנה בנקל בזרעא חייא וקיימא, וישתדל (בלי בליטות בדבר) בפתיחת הארון בימי הקריאה בתורה עד אחר הלידה בשעה טובה ומוצלחת.

בברכה.

א'תקנא

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

...נהנתי ממ"ש במכ' ע"ד קביעות עתים שיש להם בלימוד הדא"ח, אף שמצטער אני אשר אחרי השנים הרבות שהוא ומשפחת ... וכו' דרים ב... הנה לא עלה בידם לאסוף לכה"פ מנין של אנשים שישתתפו ג"כ בלימוד הדא"ח עמהם, והאומנם אפשר להיות שנתגלגלו הם וב"ב ל... רק בשביל פרנסה גשמית או בשביל העבודה [ד]תמיכת הישיבה?! ואף כי תמכין דאורייתא הוא ענין נעלה ביותר וכפירוש הזהר ותומכי' מאושר א"ת מאושר אלא מראשו (נתבאר במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ד"ה עץ חיים היא למחזיקים בה, שמח"ת תרצ"ט) הנה אחכ"ז אסור לשכוח על התורה עצמה, כי א"א לצאת ידי חובתו במה שתומכים באחרים שהם ילמדו (עיין בזה כתובות דף קי"א ע"ב מי ששייך רק לעבודה כזו ויוצא בזה, משא"כ אלו שזכו להתחנך באהלה של תורה ובפרט בישיבת תומכי תמימים, הרי' פשיטא וברור שצריך ללמוד גם-כן בעצמו וגם לראות שגם אחרים ילמדו תורה הלזו שזכה הוא להיות שייך אלי', ובמילא צ"ל ברור בעיניו ובעיני משפחת ... וכו' שהיותם ב... הוא לא רק ענין הקשור

בגשמיות (אף כי בהמעולה שבגשמיות) אלא ג"כ ברוחניות – היינו שהם צריכים להיות המשפיע והצנור שע"י יאיר אור תורת החסידות ב... והסביבה וכיון שתובעים זה מאתם, בטח ניתנו להם הכחות להביא זה מהכח אל הפועל, וכשיתדלו בזה הרי כהבטחת אדמו"ר הזקן יצליחו.

בברכת הצלחה כללית ופרטית.

א'תקנב

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו (בלי הוראת זמן הכתיבה) אשר זוגתו תחי' הסכימה ללבוש שייטל, ויהי רצון מהשי"ת אשר תעשה זאת בלב שמח ובעגלא דידן תראה בעיני בשר תוספת ברכה והצלחה בענינה הן הכללים והן הפרטים בבריאות הנכונה ובפרנסה לו ולכל ב"ב שיחיו.

כן נהניתי לקרות במכתבו אשר קבע שיעור לימוד עם הרה"ח מו"ה ... שי' וכן רואה יותר נחת בשיעורים הפרטים שלו, ומזמן לזמן בטח יוסיף נחת בזה וכפסק תורתנו הק' שמעלין בקדש שזהו חיוב על האדם, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה הרי גם מלמעלה מעלין אותו מדרגא אל דרגא בקדש אשר בדרך ממילא מתמעטים הגבלות העולם הזה עד שאפילו ענינים הגשמיים נעשים בלי צמצומים והגבלות כ"כ, ובמילא אפשר לעסוק בתורה ועבודה וגמילות חסדים מתוך הרחבת הנפש ומנוחת הגוף.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

נ"ב: את הפ"נ אקרא כבקשתו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

א'תקנב

שייטל: ראה גם לעיל ח"ה אגרת איתלב. לקמן איתלב.

א'תקנ

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נהניתי לקרות במכתבו ע"ד הנעשה עמדו לטוב, ובטח גם בענין
בריאות זוגתו תחי' לעת קבלת מכתבי כבר חזרה לאיתנה כדבעי
למהוי.

ומ"ש ע"ד אפשרית ההסתדרות בהשיבה תומכי תמימים במחנם
הט' הנה חקרתי בזה וכפי הידיעות שקבלתי הנה לע"ע אין רואים
אפשרית להסתדרות כזו, אבל מה שכותב במכתבו שיש לו שברון לב
מהמצב שהוא שרוי בו וכנראה כוונתו למצבו בענין פרנסה גשמית,
הנה נפלאתי עליו במאד מאד כי אחרי שראה הוא וזוגתו שיחיו וכל
אלו הנמצאים בסביבתו נפלאות השי"ת במשך השנים שעברו וכן
כאו"א מאתנו משארית הפליטה אשר הצילנו השי"ת בדרך נפלאה, כי
לא מרובכם כו' הנה אחכ"ז אין מקום להיות בשברון לב ובפרט
שנמצא עתה לפ"ע זמן קצר במדינה חדשה, ונכון יהי' לבו בטוח בהזן
ומפרנס לכל אשר ימציא לו פרנסתו בעתו ובזמנו, ואז יתמה על עצמו
מה שהי' נדמה לו שיש ממה להיות בשברון לב אף שלא הי' אלא ענין
עובר וכו', ויה"ר מהשי"ת אשר יאחז בדרך הבעש"ט עפה"פ עבדו את ה'
בשמחה, והיינו שאפילו בענין עבודת ה' דבכל דרכיך דעהו (רמב"ם
הלכות דעות פ"ג, וטשו"ע סימן רל"א) הרי גם עבודה זו צריכה להיות
בשמחה, ובמשך הזמן מובטחני ששמחה זו תחי' אצלו לא בדרך קבלת
עול אלא שגם בשכלו יונח ויוקלט הענין שיש ממה להיות שמח לא רק
מצד נפש האלקית כ"א אפילו מצד הגוף ונה"ב.

בברכה להסתדרות טובה בגו"ר.

א'תקנד

ב"ה, יו"ד אייר ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

מאנהאטאן טשאפטער פאר „בית רבקה“

ה' עליהם יחיו

ברכה ושלום!

צום ד'טן יערליכן באנקעט פון אייער מאנהאטאן פרויען אפטיילונג פאר „בית רבקה“ סקולס, וואס קומט פאר מארגען אי"ה, יום ג', י"א אייר, ה'תשי"ב, שיק איך אייך מיין באגריסונג און ברכה.

אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, דערציילן, אז אין זכות פון די ערליכע פרויען זיינען די אידן אויסגעלייזט געווארן פון מצרים. דער זכות איז באשטאנען אין דעם, וואס ניט קוקנדיק אויף די שווערע גזירות און ליידן פון גלות, האבן זיי אויפגעשטעלט א דור טרייע אידישע קינדער, וועלכע זיינען געווען איבערגעגעבן צו ג-ט, דעם ג-ט פון זייערע אבות.

דער אויבערשטער יתברך האט אונז צוגעזאגט, אז די צוקינפטקע גאולה שלימה, במהרה בימינו, וועט זיין ענליך צו דער גאולה פון יציאת מצרים.

דאס הייסט, אז פונקט ווי אמאל, אזוי אויך, היינט, איז די דערלייזונג פון אידישן פאלק אפהענגיק פון אידישע פרויען, אין וועמענס הענט עס ליגט די דערציאונג פון אידישע קינדער.

איך האף, דעריבער, אז איר וועט פארזעצן אייער ארבעט, סיי אין דער דערציאונג פון אייערע אייגענע קינדער, סיי אין העלפן די דערציאונג פון אנדערע קינדער, און וועט, בפרט, מאכן יעדע אנשטרענגונג צו פארשטארקען אייער טעטיקייט לטובת די „בית רבקה“ סקולס, וואו עס ווערן דערצויגן די צוקינפטקע אידישע מאמעס, וועלכע וועלן אנהאלטן די טראדיציעס פון די ערליכע אידישע פרויען פון אלע דורות.

בברכת הצלחה אין אייער ארבעט, וואס דורך דעם עפנט איר אויך

צנורות פאר די גיטליכע ברכות פאר אייך און אלע אייערע שיחיו
בגשמיות וברוחניות.

א'תקנה

ב"ה, י' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר חיים הלל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מועש"ק העבר עם הפ"נ המוסגר בו בעד הב' ...
שי, הנה כשאחי על הציון חק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע, אקרא את הפ"נ, ובטח יעורר ר"ר עליו, ומהנכון שידוע אצל
אמו תחי' - כמובן באופן שלא לצערה לאי נחיצות - אם נולד בטהרה,
ובכל אופן יש לצוות אותה שיהי' מזוזות כשרים בביתה, וכן אם אפשר
שישא ט"ק אם הוא בגדר זה, ובטח יודיעני כשיהי' בשו"ט משינוי מצב
בריאות הנ"ל לטוב.

נחניתי לקרות במכתבו שעושים חכנה לנצל את ימי החופש
הממשמשים ובאים, לקחת איזה מספר תלמידים להשיבה, ויש
להשקיע בזה מרץ וכחות רבים, **להרבות** מספר תלמידים כאלו, כי
מלבד האמור בתניא סוף פרק כ"ה, אשר יחוד זה למעלה הוא נצחי
לעולם ועד, ובמילא הרי אפילו קיום מצוה פעם אחת עם תלמידים
אלו, הרי למעלה הוא נצחי לעולם ועד, הנה נוסף ע"ז ואולי אינה
חוספה כ"א עיקר, אשר כשישמעו התלמידים איזה דבר תורה, מלה של
יר"ש וענין של מצוה, הרי מזריעים בהם כח אין סוף וכח נצחי ובמילא
סו"ס פועל את פעולתו ג"כ למטה, והשי"ת יצליחו ואת המסייעים
בעבודתו בקדש בהצלחה בעבודת הקדש למעלה מן הטבע ולהמשיכה
אח"כ בטבע אשר בד"מ יהי' גם עניניהם הפרטים בהצלחה.

בברכה.

א'תקנה

מוה"ר חיים הלל: אדמו"ר. אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ה אישנה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
א'תשצד.

א'תקנו

ב"ה, י' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נר"נ וכו' עוסק בצ"צ באמונה
מוה"ר מיכאל שי

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי הקודם, הנני בזה עוד בשאלות דלקמן:

(א) האם נתקיים בגערסיף הפטור להתלמידים מלבקר את בית הספר בימי הש"ק, ומוכן אשר צריך להתאמץ בזה, כיון שהחלישות במקום אחד עלולה להחליש הענין גם במקומות אחרים.

(ב) מה נעשה ע"ד הספרי, הסברא שתהי' בבית ועד העיר, אף שמעלה יש בדבר שיחדרו עי"ז לשם, אבל בכ"ז נחוץ יותר שתהי' באיזה מקום השייך לאהל"י כדי שגם זה יכנס בפעולות אהל"י ופרסומי העבודה, ובמילא יש לקוות שע"ז יתקרבו בע"ב וימשכו עוד תלמידים וכו' ובכלל צריכה להיות המטרה אשר הישיבה בפרט ואהל"י בכלל יהיו לא רק בתי חינוך ותו לא מידי, אלא ג"כ מקומות שמשם יתפשט חיזוק בכל עניני יחדות שבמקומם וסביבותי'. מובן שכ"ז צריך להעשות באופן דיפלומטי.

(ג) אתענין לדעת אם קבל כבר הספרים באנגלית שכתב אודותם זה מכבר, וכן אם יש מקום שיחיו ספרים אלו ג"כ בחספרי, או שזה עלול לגרום איזה קלות ונטי' ללימודים שאינם במחיצתנו ...

(ה) בנוגע לשאלתו ע"ד הבלאנק, הנה יש להוסיף שם גם ע"ד בתי ספר לנערות, ובנוגע לשאלתו אם להדפיס ג"כ הכתבת דכאן, הנה מפני שינוי הרוח במדינתם בענין היחס למדינות אחרות והחילוקי דיעות שבזה, חוששני קצת אם יהי' זה מודפס באופן קבוע עד שיתברר המצב,

א'תקנו

מוה"ר מיכאל: ליפסקר אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקמז, ובהנסמן בהערות שם.
למכתבי הקודם: דלעיל א'תקמז.
הספרי: דלעיל חיה אגרת א'ער.

אבל יכול הוא לעשות חותם או גם להדפיס פתקאות אשר הכתבת שלי היא וכו', ולצרף פתקא זו להמכתבים אשר לפי דעתו צריך לצרפן להם.

ו) בנוגע לשאלתו ע"ד שהוציא על המקוה וכו', לא הי' הסכמה ע"ז מהלשכה, הנה מפני הסדר שכ"כ השתדל בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה כל ענין שאינו נמצא בתכנית העבודה, צריך הוא שקול הדעת של איזה אנשים, ולא דן יחידי, ובמילא גם ענין סיוע אם לבנין או לתקון מקוה שאינו נכנס ישר בעבודתינו, כ"א בעקיפין (כנ"ל באשר אם נמצא מוסד ליובאוויטשי באיזה מקום צריכה להיות ניכרת פעולתם בכל הענינים דיראת שמים), הרי סו"ס כדאית היא שהיתה ההוצאה, אלא שלמנוע בלבול הסדרים נחוץ הי' שיודיע מקודם להלשכה או לכאן ואח"כ להחליט בזה, אבל כיון שעשה עשוי ובטח כבר הכניס זה הסכום בהוצאות המאושרת ע"י הלשכה.

ז) באחד ממכתביו מזכיר ע"ד העתקת השמועסין לצרפת, ואם הדבר אפשר הוא ובפרט כמ"ש בא' ממכתביו שאינו קשור בהוצאות או רק הוצאות קטנות ביותר, אזי כדאי להתענין בזה, ובלבד שיהי' איש אחראי לבדוק ההעתק, וכן אם באפשרי לשלוח לכאן הגליונות לביקור לאחר שיסודר הזאץ וקודם שיודפס היינו שעוד תהי' האפשרית לתקן אם ימצאו שגיאות, מובן שבאם יבוא הדבר לפועל, צריך להיות נעשה מחוברות השמועסין דשנים שעברו, כדי שתופיע החוברת בחדש המתאים, היינו שיקחו חוברת משנים שעברו מכשני חדשים לפני זמנה, ואז בטח תופיע החוברת בעתה ובזמנה.

ח) בדבר שאלתו אם כדאי לעשות בי"ס לנערות במכנז, הנה בודאי נכון הדבר ולא רק במכנז אלא גם בשאר המקומות ובפרט **ובדיוק** שלא יהיו **ביחד** עם הנערים, היינו לא רק שלא ילמדו בחדר אחד, אלא שלא ילמדו ג"כ באופן שהכניסה ויציאה להבנין יהי' דרך שער אחד ופתח אחת, ומה טוב אם רק באפשר שיהיו גם בבנינים נפרדים ורחובות, כי הזהירות [ב]ענינים כמו אלו, הריבוי בזה הרי זה משובח...

בברכת הצלחה בעבודתו.

א'תקנז

ב"ה, י' אייר, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומה נבהלתי כשקבלתי המברק שלהם אשר הרמי"ם בדעתם לשבות ולא ללמד, ומובנת התוצאות שאפשר להיות מזה.

מבלי להכנס בהטו"ת מצד השני, הברקתי ע"ד הרושם שעושה עלי סברא זו, ות"ל שקבלתי מהרמי"ם מברק שהתחילו בלימודים, וכששאלתי את הרה"ח הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר ... כאן, וכן נראה גם ממכתב הרמי"ם, הנה יש להם טענות ותביעות, וכרגיל בכל ענינים כמו אלו, הרי כ"א מהצדדים צודק במקצת ואשם במקצת, אלא שצריך בירור איזה חלק גדול, אם במה שצדקו או במה שאשמו, אבל למה שאיני מוצא לע"ע הצטדקות הוא על טענת הרמי"ם שזה מכבר שהודיעו ע"ד תביעתם וכן בקשו לעשות אסיפה לדון עד"ז, ולא רק שלא ענו להם על תביעותיהם אלא שאפילו אסיפה לא עשו ולא דנו עמהם, איני מבין כלל שיטה זו, כיון שהתוצאות ברורות הן למדי ומה שיכול להביא מצב דברים כזה, שבמשך הזמן עלול ח"ו שיהי מעוות לא יוכל לתקן ...

השיטה, דמה לנו ולצרה הזאת, הנה ראשונה איננה צרה, והשנית שכבר מושבעים ע"ז מהר סיני ומני אז ואחרי שקבלו את המינוי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בתור חברי הנהלת הישיבה ... הנה עד שימצא אחד שבכחו לפטור אותם מזה, מוטל עליהם הענין בכל המאה אחוז, הן אם ישתתפו בהאסיפות הן אם לא ישתתפו בהאסיפות, ואפילו על היודיע באופן רשמי מקודם שאין רצונו להשתתף בהאסיפות.

ד) המורס מכל הנ"ל, שאף שחובת כל חסיד חב"ד לסייע להם בעבודתם בהנהלת הישיבה זו, אבל האחריות מוטלת על שכמם דוקא ... והשי"ת יצליחם ויעזור לי אשר עכ"פ מכאן ולהבא זאל מען מיר

א'תקנז

בהטו"ת: בהטענות ותביעות.

לה אדמו"ר שליט"א

ניט דארפען ניצן אויף שרייבן מוסר בריף כ"א בענינים של נתינת תודה ואיחולי הצלחה.

המחכה לבשו"ט ות"ח מראש על ההקדס האפשרי בזה.

א'תקנח

ב"ה, י' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ... שמחתי במאד להודע אשר במחנה יהודה
סודרה המקוה כפי הוראות כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, וזוהי עוד
ראי' ומופת מוחשי אז מען גייט מיטן אמת ותקיפות המתאימה, איז
פאר דעם אמת ווערען אלע בטל, ומתקיימת הבטחת כ"ק אדמו"ר הזקן
אשר ההולכים בעקבותיו יצליחו בעבודתם בתורה ומצות.

בברכה.

א'תקנח

נדפסה בלקרש חייו ע' 475, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מוה"ר דוד שי: חנני. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אחקו. לקמן אחקנט.
המקוה: ראה לעיל שם.
פאר דעם אמת ווערען אלע בטל: ראה גם לעיל אגרת אחקמד.

א'תקנט

ב"ה, י' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר דוד שי
הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר מאיר שי
והו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר זוסיא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבם בו מודיעים שנבחרו מטעם אגודת חב"ד וצעירי
אגודת חב"ד ורשת אהל"י, להשתדל בדבר הרחבת המוסדות שבהזרם
בלתי זרמי, (וקצת פליאה בעיני על שלא נתקבל פרטי-כל רשמי
מאסיפה זו כמו שהי' המנהג עד עתה) הנה באתי בשתיים:

(א) כיון שלע"ע הענין נוגע רק למוסדות ליובאוויטש, הרי לכאורה
אין לעשות מזה שאלה חדשה וענין חדש, כ"א סניף למה שהורשה זה
מכבר, היינו שמענתם צריכה להיות – ואולי גם לא בתורת מענה, אלא
בהודעה בפשיטות שכיון שזה איזה שנים שקיימים מוסדות
ליובאוויטש בזרם בלתי זרמי, והם בלוד ובספריא הנה כמו כל דבר חי
הצומח ומתגדל, נתגדל ג"כ חוג מוסדות ליובאוויטש, ובמילא מייסדים
עוד מוסדות חינוך במקום פלוני ופלוני, ומובן מעצמו שיש להם כל
אלו הזכויות שהיו להמוסדות שנתייסדו לפני שנתיים, כיון שמיסדיהם
הם אותה הקבוצה עצמה והטעמים שוים בשניהם, וכשיציעו הענין
באופן כזה, הרי תועלת כפולה בזה, (א) אין זה נותן מקום לשקו"ט אם
ליתן הרשיון, (ב) אין זה נוגע כלל וכלל להמצב הכללי והפלוגתא
שבענין החינוך עתה – מאחורי הפרגוד – בין משרד החינוך והשרים
החרדים, כיון שאין הם מחדשים דבר, אלא מוסיפים עוד איזה מוסד
בהמשך להמוסדות הקיימים מכבר.

א'תקנט

מו"ה דוד שי: חנוין. אגרות נוספות אליו – לעיל א'תקנח, ובהנסמן בהערות שם.
מוה"ר מאיר שי: בליזנסקי.
מוה"ר זוסיא: ווילימובסקי. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ה א'שפב, ובהנסמן בהערות שם.
הזרם בלתי זרמי: ראה לעיל אגרת א'תקלה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת א'תקעד.

(ב) אם יתראו עם מר שזר שי' הרי בטח ישתפו עמהם עכ"פ אחד מאלו שכבר דברו עמדו בענין זה והבטיח לסייע להם בזה, ומובן אשר טוב יותר שיתראו עם מר שזר שי' קודם שידברו ע"ד הענין באופן רשמי עם המוסד שבידו ההחלטה הרשמית בזה.

כפי השמועה יסע מר שזר שי' מאה"ק ת"ו בשבועות הקרובים, ולכן כדאי למהר בדבר, נוסף על הטעם שבעוד שלשה שבועות מתחיל הרשום וכו'.

בברכת הצלחה בעבודתם בקודש.

זה עתה נתקבל מכתבם מו' אייר, והברקתי בהתאם להנ"ל. וז"ל: במענה למכתבם לדעתי יציעו יסוד המוסדות חינוך החדשים כהמשך למוסדות חינוך חב"ד הקיימים ומאשרים מכבר כבלתי זרמי. בברכה".

... (ג) בהתאם לזה תקותי שלא יהיו אצלם קישויים וירשום לפתוח מוסדות חינוך בעוד איזה מקומות. ובטח יקויים גם בזה דיוק הבעש"ט: והי' ראשיתך מצער ועל ידי זה ואחריתך ישגה מאד.

(ד) מוסג"פ סקריפט ע"ס נון שקל השתתפותי בהוצאות הכרוכות בהנ"ל. ...

בברכת הצלחה

מ. שניאורסאהן

עתה נתקבל מכתבם ובו מענה על קצת שאלותי ובטח יבוא המשך.

דיוק הבעש"ט: ראה ח"ג אגרת חקנט, ובהגסמן בהערות שם. לקמן איתקצו.

א'תקס

ב"ה, י' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר אליעזר שי

שלום וברכה!

... מ"ש במכ' ע"ד האמור בלקו"ת שמיני ד"ה ליתן זה, שרוצה
ללמוד הפשט ששחיטה בסכין פגום פסולה מפני ההפסק, ובמילא
קשה ע"ז שהרי פסול סכין הפגום הוא משום דנקיב, כדאי בחולין די"ז
ע"ב (הובא ג"כ בשו"ת צ"צ יו"ד סימן ט"ז, שער המילואים סי' ס"ג.
עין שם).

הנה זה לשון הלקו"ת: שחיטה כזו פגומה גמורה היא מחמת
ההפסק כו'. ולדידי הפירוש מתאים לשטחיות הלשון, שאף שבענין
הפגימה יש כמה חילוקים כמובא בגמרא שם, אוגרת, מסוכסכת, עולה
ויורד וכו' – ולזה אומר בלקו"ת אשר השחיטה בסנפיריו היא פגומה
גמורה מחמת ההפסק (שיש בין חלקי הסנפירים), ואינו מדבר בטעם
פסול הפגימה אלא באיכות הפגימה.

הערה דא"ג, מרז"ל דעשיית קניגיא, מבואר ג"כ בתו"ח פ' תולדות
ד"ה ויתן לך, והוא באופן אחר ממ"ש בלקו"ת. כן מובא מאמר זה –
בקצור הביאור – בס' שני המאורות עמוד יו"ד, (שכתוב על השער שזהו
מאדמו"ר האמצעי, – וכן נרשם ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בשלשלת
החסידות שנדפס בתחלת הלוח [ה]יום יום – אבל כנראה מסגנון
המאמרים – זהו מאמרים קצרים של רבינו הזקן שרשם אדהאמ"צ).

א'תקס

נדפסה בלקו"ש ח"יב ע' 177, והושלמה ע"ם צילום האגרת.
מוה"ר אליעזר: קרטיק, אגרות נוספות אליו – לעיל א'תקל"ה, ובהנמנן בהערות שם.
כתוב על השער: ראה י' מונדשיין, קובץ יגדיל תורה ג.י. חוברת כח סי' לט.

א'תקסא

ב"ה, י' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אפרים אליעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכ' ממוצש"ק תפארת שבתפארת - יום הולדת כ"ק
אדמו"ר מהר"ש נ"ע - במה דשאלנא קדמיכון בלקו"ת תזריע ד"ה
קמיפלגי במתיבתא דרקיע ספ"א, וז"ל הכתר נמשך ממל' דא"ס שהוא
רק אור וזיו מהמאציל עצמו, א) ספק אצלו בתיבת שחוא, אם קאי על
הכתר, וא"כ אינו מובן שהלא גם מל' דא"ס הוא רק אור וזיו, או שקאי
על מל' דא"ס, ואז א"מ שהי' צ"ל היא בל' נקבה:

מענה:

בירור הספק, והוא כי נמצא מאמר זה ג"כ בספר המצות להצ"צ
ובהנוסחא של הצ"צ - דק"ג ע"א - וז"ל שם: הכתר נמשך רק ממל'
דא"ס ובחינת המל' היא נק' בשם אור וזיו מהעצמות, ומה שקשה לו
שהי' צ"ל גם בלקו"ת היא, וכמ"ש בספר המצות הנה ידוע שבכלל
במאמרי דא"ח אין מדקדקים בכגון זה, לבד מספר התניא חלק א'
וכי"ב, שדיוקו בל' זכר ונקבה יחיד ורבים וכו', ויש להעיר מהשקו"ט
שהי' כגון זה בין הרש"ל והרמ"א כנדפס בתשו' הרמ"א סי' ד' עיי"ש
באריכות. ויש להעיר ממ"ש הרשב"ץ בח"א סי' מ"ג והובא בשדי חמד
כללי הפוסקים סי' ט"ז ס"ק ס"ה וז"ל, אין שום פגם להחכם אם אינו
יודע דקדוק לשון והמלות וכמו שישנם כמה שגיאות ע"פ הדקדוק
בפיוטי ר"א הקליר שהי' מגדולי החכמים, ואפשר ג"כ שאי הדקדוק
בדקדוק במאמרי דא"ח - הוא ע"ד מ"ש הרמ"א בשו"ת הנ"ל, שהוא
מפני המעתיקים.

בנוגע לנדון דידן בלקו"ת הנ"ל, יש לתרץ גם באופן אחר, והוא ע"פ
המבואר בדא"ח בלשון התפלה, ואמונה כל זאת ל' נקבה, וקים עלינו

א'תקסא

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 308, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מוה"ר אפרים אליעזר שי: יאלעס. אגרות נוספות אליו - לעיל א'תקס"ב, ובהנשמך בהערות שם.

ל' זכר (לקו"ת פ' עקב דט"ז סוף עמוד ד') כי ספיי המל' כשעומדת בסוף עולם העליון – ה"ה מקבל, וכשנעשית ראש לעוה"ז – ה"ה משפיע וזהו שתחלה היא אמונה כל זאת, ואח"כ וקים עלינו, וגם בלקו"ת כאן המבאר איך נמשך להכתר ממל' דא"ס, היינו שהוא בחי' משפיע וממשיך להכתר, לכן אמר המל' הוא ל' זכר, כי הוא נמשך למעלה, והצ"צ כתב היא ל' נקבה, כי כפל עוד הפעם ובחי' המלכות וכו"ל „הכתר נמשך רק ממל' דא"ס ובחי' המל' היא נק' וכו", שמדבר בבחי' המל' לא רק באור הממשיך את הכתר כ"א בכללותה ובעיקרה, ולכן כתב היא.

(ב) מה הוא כפל הל' אור וזיו, ולא די בזיו לבד.

הנה, כנ"ל, דבר גדול הוא לתרץ כפילת לשונות כמו אלו, ואפילו בתניא ח"א, ועיין בשער היחוד והאמונה פרק ג' בהדיוקים אשר שם, שהזכרו שם אור לבד וזיו לבד ושניהם יחד, ולפעמים קדם אור לזיו ולפעמים זיו לאור, ועד"ז בכ"מ.

ובכלל – ע"פ שמוש בלשונות אלו בכמה ענינים מובן החילוק שבין אור וזיו, הן בהמשפיע והן בהמקבל, ובנוגע להמשפיע האור הוא יותר עיקרי מאשר הזיו – שהוא ענין חיצוני וטפל ביחס לאור, ולכן הל' בכ"מ: אור מעין המאור, האור דבוק בהמאור וכו' וכו' – ולא זיו, ובנוגע להמקבל הנה האור, מצד היותו ענין נעלה מעין המאור – כללות קבלתו הוא באופן מקיף, משא"כ זיו, שמצד זה שהוא טפל וחיצוני יש באפשרויות המקבל לקבלו ג"כ בפנימיות, ולכן דיוק ל' רז"ל: עטרותיהם בראשיהם (עטרה – מקיף) ונהנין מזיו השכינה כו' ויאכלו – הנאה – בפנימיות (רש"י ברכות יז, א)

ובמל' וכתר ישנם ב' ענינים הנ"ל, ולכן קאמר אור וזיו. ועייג"כ לקו"ת דשבוע זה כ, א"ב.

(ג) בלקו"ת שם ספ"ב, שישנם כמה לבושים דמחשבה, כשמחשבתו בדבר חכמה בחכמת התורה ה"ז בחי' לבוש פנימי וכשחושב בחכ' הנצרך לחכ' התורה כמו תכונה ה"ה לבוש בינוני, והספק אצלו כשחושב בגדלות הבריאה כדי להתבונן בגדלות הבורא אם הוא לבוש פנימי או בינוני.

הנה לדעתי יש בזה שני אופנים, אם כשמתבונן בגדלות הבריאה כפשוטה כמ"ש הרמב"ם בהל' יסוה"ת רפ"ב: והאיך הוא הדרך לאהבתו וליראתו כו' – ה"ז הכשר מצוה – דהמצוה דאהבת הוי' ויראת הוי',

אבל אם חושב בידיעת סדר השתל' היינו השתלשלות הספירות אלו מאלו וכו' – ה"ז גופא מצוה רמה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כמ"ש וידעת היום כו' דע את אלקי אביך כו' (עיין בקו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפרע"ח דקנ"ו ע"ב).

הערה: בדפוסים שלנו כתוב מצוה רבה (וצע"ק מב"ב ח, ב. ותוד"ה לא גיטין מא, ב) ונשאה, אבל בלוח התיקון מהרה"ח וכו' ר' אשר ז"ל שהוא התעסק בהדפסת התניא, שצ"ל מצוה רמה ונשאה, וכ"ק מו"ח אדמו"ר הסכים על לוח התיקון שלו.

ד) שם פ"ג וד' מסתפק אם קליפת נוגה דאצי' יונק ג"כ מתפארת דאצי' או רק מחו"ג וכו'.

הנה ע"פ הצעת הענין שם הוא מובן, אשר אם רק נסתלק אור אבא אזי אפשר להיות יניקה, אבל מ"ש שחיניקה היא מתפארת או עכ"פ מנו"ה או ממל' אינו, וח"ו לומר כן. והפ"י הוא, שכאשר מסתלק אור אבא, אף ששאר הספירות הם במקומם, יש מקום ליניקה, אבל היניקה עצמה היא לא מהספ"י עצמן ח"ו, שלכן נאמר בכתוב אדם כי יהי בעור בשרו, עיין לקו"ת שם ד"ה זה, וכן נאמר ג"כ בדרוש דבי' עסקינן שהיניקה היא מאותיות וכו' אבל לא מספירות עצמן ח"ו.

ה) מה שהעיר מהסברא שנמצאה בכמה מקומות דקרא משמיענו על הודאי ולא על הספק, ומקשר זה עם המחלוקת דאם בהרת קודם לשער לבן וכו': הנה יעויין בדרוש זה גופא ספ"ד, שמבאר בענין הספק והידיעה לחלק בין נגעים וממזר לגבי שאר ענינים.

ו) יש להעיר בכללות הדרוש, ע"ד המוסר, משיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר דח"י אלול תש"ג עמוד ט"ו.

ז) זה עתה נתקבל מכ' מיום א'. ות"ח ת"ח על הני מילי מעלייתא במש"נ קדושים תהיו. ובין חסידי חב"ד מסופר עד"ז בשם הרשב"ץ שעפטעל ז"ל (משפיע בישיבת תו"ת בליובאוויטש) שהי' אומר בהתועדות ומדייק ג"כ: יכול כמוני – בניחותא – שיש היכולת להיות כמוני. כי קדוש אני, קדושה למעלה (באה) מקדושתכם.

בברכה.

במאמרז"ל קא מיפלגי במתיבתא כו' ישנו דרוש גאוני בפ"י

י' ראה חולין כב, סע"ב ובתוס' שם ד"ה איצטריך. ועוד.

התוהמ"צ להמלבי"ם (ר"פ חוקת). ובכ"ז הרי ההשוואה מבלטת ביותר
וואס חסידות איז, המעינות ושפע אור חדש שנתגלו ע"י.

א'תקסב

ב"ה, יו"ד אייר, תשי"ב

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מאיר ליבר שי

שלום וברכה!

זה מזמן שלא שמעתי מהנעשה אתו ועם ב"ב שיחיו. ורצוני לפרש
את הדבר אשר שלום לו ולכל ב"ב, וגם מצב הפרנסה היטב, בכ"ז ע"פ
פסק תורתנו הק' שבמקום שיש לברר אין סומכין על החזקה (יו"ד
בתחלתו). הרי בטח יודיע עד"ז בפירוש.

ומה שהעיר מאז מ"ש בתניא דף ל' שורה ז', וכחשו בה' – הנה הוא
מלשון הכתוב ירמי' ה' פסוק י"ב, וראה ג"כ בספר דרך מצותיך מצות
אחדות ה' בסופה (דף ס"ב ע"ב).

בברכת הצלחה בכל הני"ל, וכן בעסקנות בשיעורים הנלמדים
ברבים להגדילה ולהאדירה כדי שיהי' כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, א געזונטער פרייליכער זומער.

בברכה המחכה לבשו"ט.

א'תקסב

מהעתקה.

מוה"ר מאיר ליבר שי: קעלער. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ה א'שלד.

א'תקסג

ב"ה, י"א אייר תשי"ב
ברוקלין.

להאברכים היושבים על התורה והעבודה בישיבת
תומכי תמימים ליובאוויטש, בעי"ת פאריז יע"א.

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נחניתי להודע מהרה"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ משפיע ומנהל הרב
ר' ניסן שי' בענין סדר לימודם ועבודתם ומהחיל אשר עושים בזה בעזר
השי"ת, אבל לאידך גיסא גרם לי צער ועגמ"נ מה שכנראה הנה מפני
המחשבות דשאלת ההעתיקה, חסרה די צוגעטראגענקייט וההתעמקות
הנחוצה ודרושה ללימוד התורה בכלל וללימוד תורת החסידות והעסק
בעבודת התפלה בפרט, ואף כי אין הזמן גרמא לבוא בזה באריכות,
אבל עכ"פ לגודל ערך הענין, הנני בא בשורותיים דלהלן:

בטח ידועה להם שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר ביאר במהלך
נסיעות בני ישראל במדבר, אשר ממסע למסע היו מפרקים את המשכן
ואח"כ מעמידים אותו במקום חדש, ונאמר ע"ז בכתוב, אשר זמן היותם
בכל מסע לא הי' שוה, ובלשון הכתוב, ויש אשר יהי' הענן מערב עד
בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יום ולילה וגו' או יומיים או חדש או
ימים (שנה), אבל בכל המסעות הנה הצד השוה שבהם הי' אשר ע"פ הי'
יחנו וע"פ הי' יסעו, ועוד הי' הצד השוה שבהם אשר משמרת הי' שמרו
ע"פ הי' ביד משה, היינו שלא הי' כל שינוי וחילוק בהעמדת המשכן
ובכל הענינים דמשמרת הי', בין אם נשתחו במקום שנה או כמה שנים
בין אם נשתחו במקום יומם ולילה או אפילו רק מערב עד בקר.

ומובן הוא ג"כ בשכל אנושי ואפי' בשכל דנה"ב, כי כיון שחוננים
ע"פ הי' ונוסעים ע"פ הי', שהוא למעלה מחזמן ולמעלה מהמקום, אלא
שתכלית חבriאה בכלל והנסיעות בפרט, הוא לעשות לו ית' דירה בזמן
ומקום גשמי, הרי אין לנו אלא לקיים רצון בוראנו ולהתקשר
ולהתדבק עי"ז בעצמות ומהות א"ס ב"ה, אשר כרצונו יעשה אם שיהי'

א'תקסג

נדפסה בלקריש חיב ע' 687, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

במקום הזה כמה וכמה שנים או שרק יחי מערב עד בקר, וכיון שענינו בזה הוא להביא בהלמעלה מהזמן ובהלמעלה מהמקום, הרי החילוק במשך הזמן אינו נוגע לו כלל.

ועפ"י יש להסביר ג"כ האמור בתניא סוף פרק כ"ה, אשר יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד וכו' וכן גילוי רצונו שבדבורו שהיא התורה הוא נצחי, וכן יש בזה ג"כ הסברה נוספת להמובא בכ"מ בתורת הנגלה בהענינים הדורשים שיעור, אשר אם זהו דבר מצוה, הרי מצותה אחשבי וקאלו יש בו שיעור גשמי.

תקותי חזקה, אשר דבריי אלו המועטים יספיקו, ואשמח להתבשר בקרוב אשר מוסיפים הם בתורה ועבודה, הן בעצמם והן בהשפעתם על הזולת, ובודאי יקויים בהם הבטחת רז"ל ופסק הדין, אשר אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין (ל' הבטחה) אותו הרבה מלמעלה.

בברכת הצלחה בתלמוד תורה ביראת שמים.

א'תקסד

ב"ה, י"א אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

כבקשתו ולתועלת הסדר הנני חוזר בזה עוה"פ באישור קבלת כל מכתביו מאחרי ימי המועדים דחדש תשרי, והם: כ"ח תשרי, ח' י"ג י"ז כסלו, ב' כ"ט טבת, ה' ט"ז י"ט שבט, כ' כ"ז אדר, ז' אייר, עם הרשימות והפ"ג המצורפים אליהם, אשר נקראו בעת רצון על הציון חק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ב) קורת רוח מיוחדת היתח לי בקבלת השמות דאנ"ש שברוסיא, המורה על שתי נקודות עיקריות, א) הענין דאהבת ישראל והקשר

א'תקסד

מוה"ר ניסן: נמנב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ארנב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן א'תשצט.

בלתי פוסק שביניהם ובין אחינו הנמצאים ברוסיה, ב) קרוב לודאי אשר עי"ז שעומדים עמם בקשר – עכ"פ במחשבה – ה"ז מחזק את הענין דכל ישראל ערבין ומעורבין זב"ז, ובמילא כמו שאין שליטה להחלמות והסתתרים שבמדינה הנ"ל על אלו הנמצאים מחוץ להמדינה הנ"ל – הרי ההתקשרות עם אלו הנמצאים עדיין במדינה הנ"ל, מוספת בהם כח להתקומם ולהתחזק במעמדם ומצבם וממעטת את השליטה שאפשר להיות עליהם מן הצד הצורר, ובדוגמת דבר, כאשר חלק מהגוף נמצא במקום אויר צח וזך, הרי מגיע עי"ז חיות נוסף גם להחלק מהגוף הנמצא במרתף במקום אויר מעופש, אבל לזה צריך להיות כגוף אחד, והוא הענין של כח המחשבה, ובפרט כח הציור כמבואר בכ"מ בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר הזמן ומקום אינו מגביל בזה, וראה ג"כ שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (שמע"צ לילה בסוכה דשנת תרצ"ג) ואף ששם מדבר ע"ד נשיא בישראל, הרי מעין זה ישנו בכל אלו המקושרים אליו ובפרט כשזהו צבור אשר הן א"ל כביר לא ימאס, ובטח יעמדו בהתקשרות כזו גם על להבא, ובלי"ס תהי' בזה תועלת גדולה להנמצאים שם וגם לאלו הנמצאים כאן, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז הקב"ה בלייבט ניט קיין בעל חוב וכו'...

ד) מ"ש במכ' אשר מצב רוח התלמידים אינו במנוחה הדרושה ללמוד כדבעי, מפני בלבול ענין הנסיעות, הנה מוסגר בזה מכתב קצר אליהם ובטח יסבירו באופן המתאים...

ו) נהניתי מהודעתו ע"ד סדר הלימודים, ובפרט מזה שגם אלו הלומדים הוראה היינו יו"ד, הנהיג עתה שילמדו עכ"פ איזה שעות ביום גפ"ת, ובנוגע להלימודים דא"ח שמרגילים ג"כ בחזרת דא"ח בע"פ, יש להתחשב בזה עם כח התפיסה והזכרון של כל אחד, אשר אלו שקשה עליהם הדבר ביותר ובמילא לוקח זה אצלם זמן רב ביותר, הרי אף שא"א לפוטרים מהענין, אבל לא להכביד עליהם שיחזרו לעתים תכופות כ"כ כמו אלו התופסים בקל, וזה על המשפיע על אתר להחליט עד כמה אפשר להעמיס על כאו"א, אבל כנ"ל כולם שייכים לזה עכ"פ במקצת.

ז) עוד להעיר בענין חזרת דא"ח בע"פ, שצריך שבאלו המאמרים שחוזרים ברבים, יהיו אחדים קלי הבנה גם לבע"ב או לאברכים שאינם מכירים כ"כ בתורת חסידות חב"ד, ומאמרים אלו לא יהי' קשורים עם יו"ט או ש"ק פרטי מסוים כ"א ענין שזמנו כל השנה הוא, ובמילא יוכלו לחזור אלו המאמרים לעת הצורך כשתהי' נחיצות לחזור דא"ח מחוץ לתו"ת וסביבת אנ"ש.

ח) באשר ימי החופש מהלימודים בבת"ס הממשלה בצרפת ממשמשים ובאים יש לעשות הכנה המתאימה כדי שתהי' האפשריות לקלוט על משך זמן החופש מספר מסוים מהנוער שלע"ע אינו שייך לסביבתנו, ועי"ז שיהיו איזה שבועות תחת השפעתם, הנה יש תקוה לשנותם ולקרבתם לתורת ה' ומצותיו ואולי ג"כ להשפיע עליהם שילמדו גם אחר זמן החופש בת"ת כשרה לשמוע שיעורים ברבים או גם בישיבת תומכי תמימים ...

י) בנוגע לחו"ד אני אם כדאי שיעתיק מצרפת ולבוא לכאן, הנה נמנעתי לכתוב בזה בסמכי עליו שיבין מעצמו שגם זה גופא מענה הוא, ולא לו ששאלו אותי בע"פ משמו עד"ז, ומהם הרה"ח ... אמרתי גלוי יותר דעתי בזה, אבל כיון ששואל בכל מכתב ומכתב שלו עד"ז וגם במכתביו האחרונים, הנה אבוא עכ"פ במקצת ובקיצור.

בכלל בכל שאלה כזו דאסורה מכאן להתקרב לשם, יש לדון על הענין בשני המקומות, הן על הכאן והן על השם, ובנוגע לאיש כללי, דאפילו ריש גגרותא משמיא קא ממני לי ועאכו"כ וק"ו וכ"ש מי שמושפעיו הם בני תורה ומי יאמר פנימיות התורה הרי לכל לראש נוגע בזה המצב דמושפעיו, והנה כאשר יעריך מצבו בפריז וצרפת, זיכהו השי"ת לעמוד בראש מוסד של כ"ק נשיאינו רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ישיבת תומכי תמימים, היינו לימוד התורה ביראת שמים, אפגעריסענקייט פון עוה"ז הגשמי והחומרי ובד"מ שייכות לענינים נעלים ומזוככים ביותר, ורואה בעליל במשך השנים של היותו שם, אשר היתה אפשריות להגדיל מספר תלמידי המוסד כמה פעמים ככה אפילו במחלקות ובכתות העליונות ועאכו"כ בכתות התחתונות ובהתלמוד תורה'ת השייכות למוסד זה וכן בהמחזרים על הבתים להמשיך נר מצוה ותורה אור בבתי בני"י בצרפת, שעדיין לא באו לידי הכרה עד שילכו מבתיהם למקום תורה והמצוה, ואם ראו זה בעליל אף שלא השתדלו כלל בהרחבת והגדלת מספר התלמידים, הרי עאכו"כ מה שהי' נראה גם בעיני בשר אם היו משתדלים בזה, ואף שישנם כמה מתעסקים ומנהלים בהנהלת המוסד והשפעה וכו' וכו', הנה כמו ברוב המוסדות בענינים כאלו, רובא דרובא תלוי באיש אחד שהוא ישמור על הנקודה וישתדל בהחזקת רוח החי' בכל חלקי המוסד, וכפי שסיפרו לי מהמצב בפריז מהמצב שהי' קודם לזה בפאקינג וגם המצב עוד בהיותם ברוסיה, הרי הוא האיש הזה, ועי"י הי' החיזוק ורוח החי' שבכל חלקי הישיבה וחוגי אנ"ש אשר סביבת הישיבה ... ועוד הפעם הנני לכפול, שגם עתה אף שכמה מאנ"ש

העתיקו מצרפת (ולפ"ד גם עתה הרי מלבד אחדים מהם, עשו בזה א נארישקייט) הנה יש כר נרחב וגדול להגדיל כמות תלמידי הישיבה והחדרים השייכים אליה ולהגדילם ג"כ באיכות, אלא שתנאי בזה, כמו בכל עניני תומ"צ שישתדלו בזה בפועל, וישתדלו באמת, היינו לטובת הענין, ולא רק לצאת ידי חובתם, ואחרי ההתבוננות [ב] כ"ז אינני רואה מקום ספק אם יעתיק מקומו מהנהלת ישיבת תו"ת בצרפת שהיא היחידה לע"ע בכל אירופא ואשר נשמר בה רוח תו"ת יותר מאשר בהישיבות במקומות אחרים, איני יודע אם נצרך כל הנ"ל לראיות והוכחות ממקומות אחרים ולכן אביא רק נקודות והם: פתגם כ"ק אדמו"ר הצ"צ, אנן פועלי דיממא אנן, מיר דארפען מאכען ליכטיק, ובמילא הרי זה ג"כ מציאותנו ומחותנו, הבטחת רבינו הזקן אשר ע"י צדקה – ופשיטא שגם צדקה רוחנית בכלל – הנה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, וכפי שמוכן ע"פ ההגהות למאמר זה בלקו"ת ע"ג פרשיות בתחלתו, הנה זהו אלף פעמים ולא בדרך גזמא, היינו ע"פ פשוט, מה שאפשר לקנות ולהצליח ע"ד הרגיל ע"י עבודה של אלף שעות, הנה ע"י העסק בצדקה אפשר לקנות זה במשך שעה אחת, וכשיעשה חשבון בהצלחה בזמן אשר בזה – ה"ז נפלא ונורא במאד, והעיקר בכל הנ"ל אשר למה ועל מה זה להשתדל טראגען אליין דעם פעקעל... ובמילא לעמוד במלחמה בעצמו נגד הענינים אשר מבחוץ ונגד הענינים אשר מבפנים, בה בשעה אשר ע"י התקשרותו להמוסד מיסודם ובהנהלתם של כ"ק נשיאנו רבוה"ק צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הרי נעשה חלק ממוסד זה, היינו חלק מהנשיאנים] ובמילא האחריות שלו עליהם, ועבודתו הוא רק שלא לבלבל בהמשכת הברכה ברוחניות [ו] בגשמיות וקבלתה בהקליטה טובה אשר ממשיכים הם לכל אלו המשתתפים בפעולותיהם בכלל וביחוד באלו דחפצת המעיינות חוצה ושמירת הנקודה בפנים.

מובן מעצמו שאיני שולל ענין הנסיעה כליל, כי הזמן דעתה עקבתא דעקבתא דמשיחא, הוא עלול לשינויים ביותר, ובמילא יכול להשתנות ג"כ מצב הנ"ל, כן איני שולל את הענין דנסיעה לביקור, אבל בנוגע לקביעות, הנה כנ"ל, איני רואה גם אחיזה בשכל וסברא – שיניח מקומו ויחפש ענינים חדשים וכו' והאריכות אך למותר.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש להשפיע רוח חיים והתקשרות

פתגם כ"ק אדמו"ר הצ"צ: ראה לעיל ח"ג אגרות תקס. תקסג. ושי"נ.
הבטחת רבינו הזקן: תרא בתחלתו.

ודביקות באלקים חיים בתלמידים בפרט ובסביבתו בכלל אשר זה
ישמש ג"כ צנור וכלי לבריאות הנכונה שלו ולכל ב"ב שיחיו בריאות
הנשמה ובריאות הגוף. – המחכה לבשו"ט.

א'תקסה

ב"ה, י"א אייר, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הרב הגאון הרה"ח וו"ח אי"א נו"מ סדרן. ופלפון סופר
מהיר וכו' מהורש"י שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי כרך ג' של אנציקלופדי תלמודית על ידי מר בר לב
שי, ותשואות חן לכת"ר עבור התשורה היקרה.

אף שלא הי' הזמן גרמא לעיין בו בעיון הדרוש, אבל בכל זה
בדפדפי בו, הנה גם בסקירה ראשונה ניכרת בו עבודה כבירה ומחקר
רב בכל הספרות התלמודית, ראשונים ואחרונים ואחרוני אחרונים,
וניכר בס כח הפועל בנפעל בסדר הטוב וצחות הלשון.

בלי ספק אשר ספר רב ערך זה יביא תועלת מרובה, ובפרט
בתקופתנו אנו, אשר בעוה"ר אוצרות התורה סתומים לכמה וכמה
מבני עמנו, ורבים אין שעתם פנוי להתעמק במקורות וכו', הנה תפקיד
חשוב ממלא ספר מסודר כזה, אשר בקל ימצאו בו תמצית המבוקש
והמקורות מצויינים בו לכל הרוצה להתעמק בהם, נוסף על זה שהוא
אוצר בלום בעד לומדי תורה והעוסקים בה.

ויישר חילו באורייתא לברך על המוגמר.

בברכת הצלחה בעבודתו, לזכות את הרבים באור תורה ובמאור
שבה

מ. שניאורסאהן

א'תקסה

מהורש"י: זיין, אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ה א'שנ"ד, ובהסמך בהערות שם. לקמן א'תקסו. א'תשס"ה.

א'תקסו

ב"ה, י"א אייר, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הרב הגאון הרה"ח וו"ח אי"א נו"מ סדרן ופלפלן סופר
מחיר וכו' וכו' מוהרש"י שי

שלום וברכה!

ביקר אצלי לפני ימים אחדים מר בר לב שי ומסר לי הכרך
השלישי של האנציקלופדיה התלמודית ובקשני אם אפשר לי לסייע
בהפצת ומכירת האנציקלופדיה. ואחרי השקו"ט בזה נתתי לו מכתב
בצורת מענה לכהדר"ג שי על תשורתו, אשר העתקתו מוסג"פ, ותקותי
אשר יביא לו התועלת הנרצה.

מובן אשר נוסף על זה אשתדל ככל האפשר לסייע לו...

אאשר בזה, אם כי באיחור זמן, קבלת מכתביו מט"ז שבט ומוצש"ק
ויקרא, ובינתים בטח קבל את הקונטרסים והמכתבים המצורפים להם,
וכן גם השדי-חמד, ובודאי יאשר קבלתם.

בנוגע לחספרים, הנה לאחר הבירור אצל הר"ח שי ליברמן, שהוא
הי' הספרן אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, אין סימן על חספרים, אלא שבחלק
מהם ישנה כתובת שהם מחספרי' של שמואל ווינער, ואולי יעלה בידי
להשיג תצלום מכתובת זו ואשלחנה, ואפנה במכתבים על פי הצעת
כהדר"ג שי.

ת"ח ת"ח לכהדר"ג שי על השתדלותו ע"ע בעניני חב"ד שבאה"ק
ת"ו, ושמתתי לקבל מכתב מאגו"ח ומחכפר שקרוב לודאי שיוכלו
להשאר כלם בקבוצה אחת במקומם עתה, ובטח יתרבה גבולם
במתישבים נוספים, כמו שכתבתי להנהלת הכפר שעתה יש להשתדל
בזה ביותר.

א'תקסו

מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקסו, ובהנמנן בהערות שם.
הספרים: מספריית כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע שנשארו בווארשא, בעת הצלתו משם בחורף ת"ש.
בקבוצה אחת: ראה בזה לעיל ח"ה אגרות א'תסא. א'תסד. לקמן א'תשט. א'תשסז.

בקשה לי לכהדר"ג שי... אולי יוכל כת"ר לברר אם ישנו היתר ובירור שעשו איזה תיקון בנוגע להמלוה של הממשלה בקשר לאיסור רבית שבזה. בטח ראה כת"ר את הפלפולים שהיו בזה בהירחון „הפרדס“, אבל אין ההיתרים אשר שם משביעים רצון. וכדי להשיב לשואלי דבר, רציתי לדעת אם נעשה איזה תיקון בזה, כי יש אנשים מוציאים קול שבאיזה משרד (אי אפשר לברר את שמו ושייכותו) עשו היתר עסקא כללי. ות"ח מראש על טרחתו בבירור הדבר.

ת"ח ת"ח על ביקורו בישיבת לוד וכו'...

מר שרגאי שי ביקר אצלי, אבל כיון שהי' זה קודם קריאת המגילה והיתה טרחה דצבורא, נשארה השיחה באמצע, וצריך הי' לבקר אצלי עוה"פ, אבל לא אסתייע מלתא, ואיני יודע הסיבה.

ואחרון אחרון חביב. בשמחה קראתי במכתבו אשר חוזר ומדפיס ספריו, ספר המועדים בהלכה, הערכות על אישים וספרים וסיפורי החסידים. ואף שמחם ראיתי רק את הראשון, הנה כבר איתמחי גברא, ותקותי אשר גם שאר ספריו מתאימים לכשרונות כהדר"ג ויכלתו, ומספיקים צורך של הציבור היהודי בכלל והחרדי בפרט. וחבל אשר כפי מכתבו לא עלתה בידו לעשות מילואים, כי נדפס ממאטריצן, באשר בטח מזמן לזמן נתוספו הערות והארות בתוך הספרים הנ"ל, וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש: צי אז גוט איז גוט איז בעסער ניט בעסער?

ומובן שתודתי אמורה לו מראש אם תהי' לי ההזדמנות לקבל גם את שני ספריו האחרונים הנ"ל.

בברכת הצלחה בעבודתו לאריכות ימים ושנים טובות, ממולאות בפעולות טובות, אין טוב אלא תורה ופנימיות התורה, שהיא אילנא דחיי דביי יפקון ישראל מגלותא ברחמי.

פחגס: ראה גם לעיל אגרת איתקמד.

. . .

ביום י"ג אייר נפטר מוה"ר ישראל ארי' ליב ע"ה, אחי — יבדלחט"א — כ"ק אדמו"ר שליט"א. לכן לא מופיעות כאן אגרות בין הימים י"ג — כ' אייר. ראה גם לקמן אגרות איתקעה, איתריו, איתרכה, איתרלט, איתרצט, איתשמח.

א'תקסז

ב"ה, כ' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת רשת אהל"י אשר באה"ק ת"ו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מיום ה' אמור, בו מבארים ע"ד האספה די"ג אייר וכן אשר פנו לאגו"ח ע"ד אמצעים עוזרים בהרישום וכו' ובטח בינתים כבר נתקבל מכתבי מענה על מכתבם, ובכ"ז אבוא עוד הפעם בביאור כוונתי ודעתי:

אשר אין מההכרח לכבוש תומ"י את כל המעברות וכו' אלא הנחוץ הוא להקים יסוד חזק של הנהלה ורשת (לערך עשרה חדרים), וכמו שמסרתי בע"פ ע"י הרה"ח הוו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר משה שי' גורארי', הנה יש להתחיל ביסוד האהל"י באותן המקומות, שאו שישנו כבר בשם לחב"ד איזה אחיזה היינו שאנ"ש דרים בסמיכות מקום ועאכ"כ אם נמצאו בסמיכות ללוד או הכפר וכו' או במקומות כאלו שישנו בשם חומר טוב, היינו בחורים כאלו שיש תקוה שיכנסו בהקדם לאחת מישיבותינו, או שיעשו מהם משפיעים ומנהיגים וכו' ובמילא זה יהי' להם איזה הוראה ע"ד המקומות אשר להם הקדימה ביסוד אהל"י.

מובן אשר מ"ש הנני המספר עשרה, אינו בדיוק ויכול להיות יותר מזה או פחות, ולא באתי אלא להורות שלע"ע הנה חכמות אינו נוגע כ"כ, וכמ"ש מכבר אין כדאי לעשות רעש ולהגדיל חכמות – כדי להקל השגת כל האמצעים והעניינים הנצרכים לזה כמו רשיונות וכו' מבלי התנגדות חוגים כאלו שיראו מהתפשטות ליובאוויטש ביותר.

על מה שיש לדייק הוא, שבאלו המקומות שייסדו, יתנהל הענין באופן המתאים שיוכל לשמש דוגמא, ושיכשיר את המוחות להגדלת הרשת, היינו שישבעו רצון ההורים והתלמידים כו'.

מובן שאי אפשר לוותר משום טעם זה על הנקודה עיקרית, היינו שלעצמם בחשאי צריכים לדעת שסוכ"ס הכרח שישתדלו שהתלמידים יהיו חסידים ובמילא צריך להעשות הדבר בכיוון לזה, אבל בענין

הסדר, טיב החינוך, הנקיון וכו' הנה לפעמים כדאי לוותר על הריבוי בכמות, ובפרט בשביל ריבוי האיכות.

קשה לבאר ולפרט כל הפרטים, כי זהו דבר שנקבע על אתר וצריכה להיות החלטה מתאימה לתנאי המקום, והשי"ת יצליחם בהצלחה מופלגה למעלה מדרך הטבע להגדיל תורה ולהאדירה במספר התשב"ר ולהעלותן מעלה דמעלין בקדש.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקסח

ב"ה, כ' אייר, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

... הו"ח ר' ... שי' האט מיר איבערגעגעבן, אז איר און אייער פרוי שיחיו פילן ניט אזוי גוט.

איר ביידע דארפט זיין בטוח אז איר וועט אנהויבען פילען בעסער, און בפרט אז מיר דערנעה[נ]טערן זיך צום יום טוב שבועות, דער זמן פון מתן תורתנו, וואס אין מדרש ווערט געבראכט, אז דענסטמאל בא מתן תורה זיינען אלע אידען געווארען געזונט, וואס דאס איז נאך א באווייז אויף דעם וואס ווערט געזאגט אין תורת הבעל שם טוב, אז השי"ת וויל אז מען זאל עס דינען אויך מיט דעם גוף, און ניט דורך מאטערען דעם גוף, נאר מען זאל דינען השי"ת מיט שמחה און גוטען געזונט און זיין איבערגעגעבען צו קיום התורה והמצות, און השם יתברך זאל אייך העלפען צו מקבל זיין די תורה בשמחה ובפנימיות מתוך בריאת הנכונה.

בברכה.

א'תקסח

געווארען געזונט: ראה גם לקמן אגרות א'תקעט. א'תרכ.

א'תקסט

ב"ה, כ' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

זיינער צייט האב איך ערהאלטען אייער בריף מיט די בייגעלייגטע
ביישטייערונגען פאר מעות חטים און כולל חב"ד.

עס האט מיך געפרייט צו לייענען אין אייער בריף, אז עס ארט
אייד, וואס איר האט ניט די מעגליכקייט צו געבען צדקה ווי איר
וואלט וועלען, זיכער פארטיפט איר זיך אין דעם וואס מיר זאגען אין
דאוונען - אין אשרי - רצון יריאיו יעשה, אז חקב"ה ערפילט דעם
ווילען פון די וועלכע זיינען יראיו, און דערפאר האף איך, אז חקב"ה
זעהענדיג אייער ווילען צו אנהאלטען אייערע גוטע מנהגים אין צדקה
און אנדערע מעשים טובים, וועט השי"ת אייד העלפען אז איר זאלט
האבען די מעגליכקייט אויף דעם, און איך ווינטש אייד אז איר זאלט
דאס טאן מתוך שמחה ובריאות הנכונה.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקע

ב"ה, כ"ג אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ ובמלאכת שמים וכו'
מוה"ר יוסף שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"ט אייר, בו מבשר אשר הר"מ שי'
הכהן שייעוויטש נעתר לבקשתם וקיבל עליו הנשיאות בביהכ"נ שלהם

א'תקע

מוה"ר יוסף: פלייער, אגרות נוספות אליי - לעיל ח"ה איתכח, ובהנסמן בהערות שם.
נעתר לבקשתם: ראה לעיל ח"ה אגרות איתכח. אגרת שלאחיי.

ומוסג"פ העתק מכתבי אליו, ויה"ר מחשי"ת אשר כלי הכתוב ישמח
הוא בהם וניןשמחו בו בשמחה של תורה ובשמחה של מצוה ושמחה
של תפלה שהם השלשה עמודים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה
וגמילות חסדים, ואשר יוכל הבית הכנסת שלהם לשמש דוגמא לבית
הכנסת חסידי נוסח אר"י בכל הפרטים.

ולקראת חג השבועות הבע"ל הנני בזה לברכו כנוסח כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

לפלא שלא נענתי לע"ע על מכי הקודם אליו.

בברכת החג.

א'תקעא

ב"ה, כ"ג אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר משה שי הכהן

שלום וברכה!

... בנועם נודעתי אשר נעתר לבקשת המתפללים דביהכ"נ שערי
תפלה בני ראובן נוסח האריז"ל לקבל עליו את המינוי להיות נשיא
עליהם, ויה"ר מחשי"ת אשר ישתמש במשרתו זו ובחשפעתו שיהי
הבית הכנסת מתאים לשמו שערי תפלה ונוסח האריז"ל, וכידוע אשר
האריז"ל בירר את הנוסחא הנכונה והמתאימה לכל בני ישראל
כמבואר בלקוטי אמרים לחרב המגיד ונעתק ג"כ בהקדמה לשער
הכולל וז"ל: האריז"ל בהיות נהירין לי שבילי דרקיעא למד דעת את
העם למי שאינו יודע את שבטו ותקן סדר מלוקט מכמה נוסחאות
כידוע לבקיאים כו' אמנם בזמן הזה שאינם יודעים השבטים (יותר טוב
שאפילו היודעים שבטם) יכנסו בשער הכולל, והראי שיש כהנים ולוים
בינינו ואיך יחי לכולם נוסחא אחת עכ"ל השייך לעניננו. והתפללות

א'תקעא

מוה"ר משה: שא"עוויטש. אגרות גוסטות אליו — לעיל ח"ה ארלט, ובהנסמן בהערות שם.

יעלו בהשערי תפלה למעלה מעלה לפעול פעולתם למטה בפועל ממש
 לרפא חולים ולברך השנים וכו', וידוע ג"כ מעלת הכהנים בזה אשר
 בזמן הזה הנה המעלה שלחם הוא ברכת כהנים, וענינה להמשיך
 הברכות במהירות דרך כל סדר ההשתלשלות מבלי תת מקום לעכוב
 ע"י המקטרגים וכו' וכמבואר באר היטב בלקו"ת סוף פ' קרח, אשר לכן
 הסימן לכהונת אהרן הוא מקל שקד, שקידה לטוב.

בענין ראובן להעיר מסוטה ז, ב: הודה כו'.

בברכת הצלחה בנשיאותו ובריאות הנכונה לו ולזוגתו שיחיו
 ולמצוא בקרוב דירה מתאימה לפניחם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

א'תקעב

ב"ה, כ"ג אייר, תשי"ב
 ברוקלין.

שלום וברכה!

... מצרף הוא במכתבו, מה שמפריש בכל שבוע ושבוע, בטח ידוע
 לו מתקנת אושא דהמבזבז אל יבזבז יותר וכו' ואף שמבואר באגה"ק
 בענין הצדקה דשאני זמננו זה וכמבואר שם בארוכה, הנה בכ"ז גם בזה
 צריכה להיות איזה הגבלה, קשה לי לכתוב בזה יותר בפרטיות כיון
 שאיני יודע יסוד מנהגו, ובכלל הרי ענין הצדקה טוב הוא ואין למעלה
 הימנה וגם התועלת בגשמיות כפשוטה, אבל בכ"ז צריך חי' עוד הפעם
 לחשוב (אריינטראכטען) בדבר הסכומים ששולחם מדי שבוע בשבוע ...

כבר מסרתי ע"י הרמח"א שי' אשר הנקודה בכל מה שהנני מדבר
 עמו בכל [פעם] ופעם בעת היותו כאן, הוא לפעול אצלו התרחבות
 הכלים, ואשר יביט על עצמו לא בתור מקבל ועוזר למי שהוא ... אלא
 בתור ב"כ ושלוחו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שם, ובמילא הרי עליו
 למלאות שליחותו וניתנו לו הכחות על זה, דבר ברור הוא אשר כוונת
 כ"ק מו"ח אדמו"ר היתה להפוך את ... לעיר חסידותי, כמובן לאט
 לאט, וכמו כל עניני קדושה וכמ"ש לאט לאט אגרשנו מפניך, והיוצא
 מזה אשר כשמזדמן לו היכירות – באקאנטשאפט – ע"י מי שהוא, או
 ע"י ענין ממוצע, הרי צריך הוא להביט על האיש והענין הממוצעים
 שאינם אלא תרופה כדי שיתגדל חוג ההיכירות שלו, ובמילא יוכל

להשתמש לחדור בהשפעתו לעוד איזה קבוצה של אנשים ובמילא להשפיע על מהלך עוד איזה אנשים בהחזקת היחדות וסו"ס בהפצת תורת החסידות ומנהגי, ולכן לא שבעתי רצון ביותר שאחרי שהיתה אפשרות שיקבל היכירות עם ... וכן שנתגדלה השפעתו שלו ... הנה בכ"ז מחכה הוא להוראה באצבע וכו' ובאם אין משתמשים בהענין המזדמן להאדם, הרי סו"ס מאבדין אותו, וכמארז"ל לא ברא הקב"ה דבר בעולמו לבטלה, והאריכות בזה אך למותר, כיון שאמרו לו זה כמה וכמה פעמים אשר הכח והיכולת ניתנו לו, וכו' נרחב לעבודה ... ישנו, ואין הדבר חסר אלא הרצון, ער זאל זיך איינשפארען שצריך הוא דורכפירען רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר ... ולא להביט ולחתחשב עם כל ההעלמות והסתרים אשר רובם ככולם אינם אלא דמיון, כי תשעים ותשע אחוז של כח המנגדים הוא רק זה, שיודעים שיראים מהם.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות מתוך הרחבה אמיתית.

א'תקעג

ב"ה, כ"ג אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

ע"י הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ באמונה וכו' מוה"ר יהודא צבי שי פאגעלמאן, קבלתי הידיעה אשר התחיל בבנין בתים בוואוסטער כדי למכור אותם אח"כ ומבקש לעורר ר"ר שיהי' בהצלחה, וכן לקבל נחת מבנותיהם שתחינה.

הנה כשאחי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אקרא את הפ"נ למילוי בקשותיו,

אבל בטח מבין מעצמו ולמותר להעיר בזה אשר בכדי לקבל ברכות השי"ת צריכים לעשות כלים המתאימים לזה, שהם הכלים דתורה ומצות, ואם רק באפשרי הרי הכלים צריכים להיות מעין אותם הבקשות אשר זקוקים אליהן, וכן גם בזה הנה כדי שיהי' בנין הבתים ומכירתם בהצלחה, צריך הוא להמשיך הצלחה בביתו הוא, היינו שיהי' ביתו חדור ברוח של יראת שמים כפשוטו ממש שיהי' לו שיעורים

קבועים בתורה, ואשר ביתו יתנחג בדרך המצוה וביראת שמים וככל אשר ירבה בחשתדלות המתאימה בחצלחת ביתו, היינו ברוחניות, כן תרבה הצלחתם בחבתים אשר בונה ויגדל הריוח הגשמי במכירתם לאחר זה,

נוסף על זה, הנה מהראוי, אשר יקח על עצמו עתה – כמובן בלי נדר – אשר כשימכור חבתים הנ"ל בריוח, יפריש מזה לצדקה מספר אחוזים (פראצענטער) ובלבד שתהי' הצדקה קשורה בעניינים של יראת שמים, וחשי"ת יעזרים ויברכם לקבל נחת מבנותיהם, אידישן נחת און פון זיך אליין אויך.

בברכה.

א'תקעד

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

האברך חו"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה שלום דב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז אייר, בו כותב ע"ד השתתפותו בהעבודה לארגן את הזרם בלתי זרמי, ובטח הגיע בינתים מכתבי, מענה על מכתב הועד אודות השקפתי בכיוון עבודתם וארגון רשת זו, ובודאי עסקנותם הוא בכיוון זה.

נחניתי בפרט מהשתתפותו בהנ"ל, ותקותי חזקה אשר לא לבד שלא יגרע עייז בת"ת שלו, אלא שתקוים בו הבטחת רבינו חזקן (תו"א בתחלתו) אשר עיי עסק הצדקה (בגשמיות וא"כ כ"ש ברוחניות) נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, וע"פ המבואר בהגהות לדרוש זה (הנדפסים בלקו"ת לגי פרשיות) הנה אלף פעמים אינו בדרך גוזמא אלא ממש אלף פעמים ככה, היינו שבשעה אחת מצליח בלימודו

א'תקעד

מו"ה שלום דב שי: ליטשיץ. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ד אקצת.
מכתבי: דלעיל א'תקנט.

(מוחו) כמו שהי' מצליח ע"ד הרגיל במשך אלף שעה, וכן בעבודת התפלה ובאהבת ישראל (לבו) נעשה אלף פעמים זכים וכנ"ל.

ובימים האלו דערב חג השבועות זמן מתן תורתנו הבע"ל הנה כפי המסופר במד"ר, הערבים לקבלת התורה, שע"ז החליט השי"ת לתת את התורה לעמו ישראל, היו דוקא התינוקות, ולכן פשיטא אשר ההתעסקות בחינוך תשב"ר היא המסייעת לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות (כזה הי' לשון הברכה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבגי"מ זי"ע בערבי חג השבועות).

בברכת חג שמח ות"ת ביר"ש.

א'תקעה

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יצחק שי

שלום וברכה!

ת"ח על מכתבו מעש"ק העבר – אשר זה עתה נתקבל – והעיקר בעד התעסקותו בענין הטהרה והחלוי' כמ"ש במכתבו וכמו שכותב לי בזה הרב"צ שי שם טוב שד"ר, ויה"ר מהשי"ת אז מען זאל נוצען איינע די אנדערע אויף פרייליכע זאכען.

וי"ל ע"ד הצחות במרז"ל מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה (כתובות י"ז ע"א) והוא כידוע אשר תכלית חכמה תשובה ומעש"ט, ובקבלת התורה היתה ההקדמה של נעשה לנשמע, והו' מבטלין ת"ת בשביל ענין המצות שכללותם הוא הוצאת המת, היינו עטיו של נחש הקדמוני שהביא מיתה לעולם אפילו במבחר המין האנושי גם בהד'

א'תקעה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 326, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מוה"ר יצחק: דובאוו. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ה א'תקי, ובהגסמן בהערות שם.
הטהרה והחלוי': ראה לעיל הערה לאגרת א'תקסו.

שלא הי' בהם חטא כלל, ולהכנסת כלה, היינו המשכת הקדושה שתכליתה הוא כליון והתכללות במחוע"צ ית'.

ובזה י"ל ג"כ הדיוק שאף שמעבירין את המת מלפני הכלה ובכן הרי צ"ל: מבטלין ת"ת להכנסת כלה (ואח"כ) להוצאת המת, ומקדים הוצאת המת, לפי שכן הוא סדר העבודה – סו"מ ואח"כ ועש"ט – משא"כ בהקדימה כשבאין בב"א – עשה דוחה ל"ת.

ואסיים מעין הפתיחה בתודה מקול"ע על השתדלותו, וגם השתדלות הרה"ג הווי"ח אי"א וכו' מוה"ר יהודא זאב שי' הלוי סג"ל בכל הנ"ל, ויה"ר מהשי"ת שנזכה כולנו להיות דבקים באלקים חיים ע"י תורת חיים שמתכוננים אנו כולנו לקבלה בזמן מ"ת הבע"ל וכנוסח ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג.

א'תקעו

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ט"ז אייר, אין וועלכען איר שרייבט, אז דער דאקטאר האט געזאגט אייער פרוי תחי' וועגען דעם ענין פון עבור, אז דער ארגאניזם איז בא איר ניט ענטוויקעלט ווי געהעריג:

מען דארף זיך ניט שרעקען פון דעם, ווארום עס זיינען פראן הונדערטער און טויזנטער פאלען וואס דאקטוירים רעכענען אז דער ארגאניזם איז ניט ענטוויקעלט, און דאך האבען זיי זרעא חייא וקיימא. אין איינשטימונג מיט דעם, אויב די דאקטוירים גיבען מיטלען אזעלכע ווי פילען און ענליכעס, אבער ניט קיין שארפע, דארף מען טאן לויט זייערע אנווייזונגען, אבער ניט קיינע אפעראציעס און ענליכע שטריינגע מיטלען, און השי"ת זאל העלפען אז אין דער פאסענדער צייט, וואס איך האף אז עס איז ניט ווייט, וועט איר און אייער פרוי שיחיו געבענטשט ווערען מיט א וולד חייא וקיימא.

עס איז באוואוסט - און עס איז שוין געדרוקט - דער בריף פון רבינו הזקן, אין וועלכען ער שרייבט, אז א סגולה צו האבען קינדער איז, צו עוסק זיין זיך אין אזא לימוד וועלכער בריינגט צו אהבת השם ויראתו ית' וואס דאס איז דער לימוד החסידות, און דעריבער האט איר באדארפט מיט עמיצען פון אייערע שכנים קובע זיין א שיעור אין חסידות לערנען, לכל הפחות דריי מאל א וואך (דאס הייסט אז עס זאל ניט דורכגלייך דריי טעג אן לערנען א שיעור אין חסידות). זעלבס-פארשטענדליך אז איינער פון די דריי טעג דארף זיין שבת קדש און די אנדערע צוויי טעג ווי עס וועט זיין באקוועמער.

זיכער היט אפ אייער פרוי תחי' דעם גוטען מנהג פון אידישע טעכטער צו געבען פאר צדקת רבי מאיר בעל הנס, יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב, און איר דארפט אנזאגען איר, שטריינג צו אפהיטען גיין מיט א צוגעדעקטער קאפ, איך האף אז איר ביידע וועט אויספאלגען דאס אויבענדערמאנטע וועט איר מיר קענען אנזאגען בקרוב א גוטע בשורה אז אייער פרוי האט פארשווענגערט בכדי איך זאל דאס קענען איבערגעבען אויף דעם ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לו ולזוגתו שיחיו לחג השבועות שמח ולבשר בשורות טובות.

א'תקעו

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נצטערתי להודיע, אשר בהשפעתו דא"ח בישיבת תו"ת, הנה הוא מבדיל בין התלמידים ויש כאלו שגרשם מלשמוע השיעור או שאין מתעניין עמהם, וכו' וכו', ונפלאתי ביותר עליו, ווי קומט ער צו אזא דרך ולמי מאתנו יש רשות לגרש בחור או אברך מלשמוע שיעור בתניא או

א'תקעו

בר"ך פון רבינו הזקן: מאה שנים לח, א. טה"מ הקצרים ע' תס-תסכ, ראה לעיל ח"ה אגרות א'רמד.
א'שפז, לקמן א'תרפו.

בחסידות ואדרבה חלא על כאו"א מאתנו להשתדל בכל עוז לספח את כל הראוי לזה אפילו במקצת וספי לי כתורא, וכמובא בכמה מחשיחות קדש, אשר מתחיל מהבעש"ט, איז מען געגאנגען צו דעם מקבל ולא כהעולמישע וכו', ומובן אשר החליכה בזה הוא לא רק הליכה במקום גשמי, אלא גם הליכה וירידה ממדריגתו ולהתקרב ולהלביש הענינים באותיות מתאימות להמקבל שלע"ע עדיין נמצא למטה הימנו.

קשה עלי להאריך בענין זה ... אבל הענין כואב, ותקותי אשר יתקנו כפי האפשרי, היינו שאפי' יש ס"ס אולי יועיל לתלמיד פלוני השמיעה בשיעורי דא"ח תניא וכו' הרי יספחו להשיעורים ויתענין בטובתו ומצבו, אשר בהתאם לזה הרי בלימוד מאמרים וקונטרסים יש לבחור באלו שיהי' להתלמידים איזה השגה בזה בשכלם האנושי ובלתי מפותח לע"ע ...

בברכת החג.

א'תקעח

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב ערהאלטען אייער בריף פון 5/13 אין וועלכען איר פרעגט אין נאמען פון אייער זון, א עצה וועגען דעם שידוך וואס מען לייגט אים פאר, און בא עם איז ניט זיכער אויב די עלטערן פון דער מיידעל וועלען עם קאנען ארויסהעלפען מיט גרעסערע סומעס.

מיין מיינונג אין דעם איז, וויבאלד אז איר שרייבט אז זי האט מעלות וועלכע פאסען פאר אייער זון, דאס איז דער עיקר בא א שידוך, און וועגען פרנסה וועט זיי השי"ת העלפען, און מן הסתם וועלען אויף דער ערשטער צייט לכל הפחות די עלטערן פון ביידע צדדים ארויסהעלפען, און בפרט אז איר שרייבט אז די עלטערן פון דער מיידעל האבען א פאבריק.

איר שרייבט, אז איר טראכט איבער וועגען א קפידא אויף אייך פון הרב ... וואס מען האט פארגעשלאגען זיינע א טאכטער פאר אייער זון שי, אויף דעם איז מיר שווער צו ענטפערן ניט וויסענדיק קיין פרטים

אין דעם, אויף ווי ווייט עס האט זיך גערעט דער שידוך, אויב אייער זון האט זיך ניט באגעגענט מיט איר און איר האט גארניט פארשפראכען, איז ניטא וואס איבער צו טראכטען וועגען דעם, אבער אויב אייער זון האט וואס פארשפראכען איר, איז דענסטמאל דארפמען בעטען מחילה בא איר, און זיכער וועט איר מיר שרייבען מער פרטים אין דעם.

ווען איך וועל זיין אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וועל איך מזכיר זיין אייך, אייער פרוי און אייער זון שיחיו, יעדערן פון אייך צו וואס ער באדארף.

מיט א וואונש פאר א פרייליכן יו"ט שבועות.

נ"ב: זיכער היט איר אפ צו זאגען תהלים אלע טאג און אויך דער שיעור פון לערנען חומש, און אייער פרוי גיט צדקה פאר רבי מאיר בעל הנס יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב, ווי איך האב אייך שוין געשריבען אין די פריערדיקע בריף.

א'תקעט

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

ע"י חרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ באמונה וכו' מוה"ר שלום שי' פאזנער, שמחתי להודע אשר הוטב מצב בריאותו וכבר בא לביתו, ובטח ילך מצבו הלך וטוב, וכידוע פסק רז"ל שמעלין בקדש, וכבר פסק הרמב"ם בהלכות דיעות פרק ד' אשר היות הגוף בריא מדרכי השם הוא, ובמילא גם זה נכנס בענין העלאה בקדש, וכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר אשר פעם קרא אותו אביו והראה לו על ידו הק' ואמר, ווי טייער דאס איז אז צוליב דעם האט מען אויסגעגאסען אזויפיל תורה ומצות.

ולקראת חג השבועות הבע"ל זמן מתן תורתנו, אשר בעת מתן תורה היו כל ישראל בריאים (כמובא במדרש שמו"ר) הנה יזכהו השי"ת בבריאות הנכונה ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת חג שמח.

א'תקעט

כל ישראל בריאים: ראה גם לעיל אגרת איתקסט. לקמן אגרת איתרכ.

א'תקפ

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב שאינו רואה סימן ברכה בלימודו.

הנה כבר פסקו רז"ל יגעתי ומצאתי תאמין לא יגעתי כו' וכיון שכן הוא הרי דבר ברור שאם רק ילמוד ביגיעה המתאימה, בטח יראה סימן ברכה בלימודו ובלבד שצריך להתאים לסדרי ההנהלה של הישיבה באופן לימודו בכדי שימחר להבאת ברכה בזה, וחשי"ת יברכו בתלמוד תורה ביראת שמים בהצלחה.

בברכה.

א'תקפא

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"א אייר, בו כותב ע"ד העגמ"נ שיש לו מהחברים הקשישים של ביהכ"נ שלו, וכנראה שזה פועל עליו ועל זוגתו שיחיו נמיכת הרוח. ונפלאתי עליו שהרי זה דבר רגיל בכל ענין של רבנות ועסקנות צבורית בקהלה ח"י, היינו אשר בין חברים מתעסקים בעניני הקהלה יש צדדים ואפשר אשר אחדים אינם שבעים רצון מהנ[הגות] אלו המנהלים עניני הצבור, ואין להתפעל מזה, ובמדה האפשרית יש לפצות את דעתם, כמובן מבלי לוותר על הענינים העיקרים ועל כל אלו הדברים המביאים להתפתחות הקהלה, ובטח גם בעצמו הוא ימצא הדרך המתאימה שיח"י המקסימום של תועלת במינימום צער ואי שביעת רצון.

בהנוגע לשאלתו אם להתענין בדבר השגת דירה, הנה התענינות נכונה היא בזה, אף שלחעתיק לדירה חדשה אין כדאי בתחלת הקיץ כי אם בסיומו, וחשי"ת יצליחם למצוא את המתאימה לפניהם הן לעניני הנהגת הבית הכנסת והת"ת והן בענין הדירה עצמה.

מ"ש שבדעתם לנסוע לכאן בעוד כחדש ימים לערך ולנסוע באוטא, הנה בטח יסעו בזהירות המתאימה וינפשו כפי הצורך, ואפשר כדאי שבדרך מסעם יתעכב בעיר אחת או שתיים ולהשתדל בענייני יהדות בהנחוץ בשם, ואין אתנו יודע עד מה בדרכי השגחה העליונה, וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, ובפרט אם מצורף לזה הוא ג"כ ענין של פועל, שמזריעה כזו בטח תהי' צמיחה אם תיכף או לאחר זמן.

אינו מזכיר דבר ע"ד בריאותו ובריאות זוגתו שיחיו ובודאי זהו סימן טוב.

איני יודע אם צריכים לעורר את מר ומרת ... אשר מה שהבטיחו ע"ד הנהגה בטהרת המשפחה, הנה זה לא רק קודם ואחר הלידה אלא ג"כ עתה וכל ימי חייהם, כמדומה לי שהי' זה בפשיטות מסגנון שיחתינו, אבל בכ"ז בענין עיקרי כמו הנ"ל אפשר אין כדאי להשאיר הדבר בספק ובאופן דיפלומטי אבל ברור להדגיש את זה.

בברכת חג השבועות שמח וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקפב

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ כו' וכו'
מוה"ר [אברהם חיים] שי

שלום וברכה!

... וכל המתפלל בעד חברו והוא וכו' נענה תחלה, יה"ר מהשי"ת שכת"ר שי יתברך בבריאות הנכונה ויוכל להתעסק בתו"ע מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף להגדיל תורה ולהאדירה, ובפרט לברר תורת רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

אתענין לדעת אם קבל בזמנו החבילות בשר שבקשו מהמשרד שלי לשלוח לכת"ר שי מפאריז, ומתי וכמה.

א'תקפב

מוה"ר אברהם חיים: נאה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אישית, ובהנסמן בהערות שם.

ראיתי באקראי בגליון המודיע שבא לידי והוא מלפני חג הפסח בענין אמירת הנשיאים, ותמה אני אשר אחר שיודע כת"ר שי' בזה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה מהראוי חי' לכל אנ"ש לפרסם הוראה זו, כדי שיחיו כולם בהנהגה אחת וכו' ועכ"פ צריך חי' להזכיר הוראה זו (שנדפסה ב"היום יום") למען לא יחצו העם לשני מחנות וכו'. ואולי אשתמיטתי באותה שעה.

מוסג"פ סקריפ ע"ס עשרים, והוא בתור סיוע במענה על הודעתו שמכין לדפוס סי' קצות השולחן חלק שביעי, ויה"ר מהשי"ת שיחי' בהצלחה.

באשר מתכוננים חננו עתה להדפיס סליחות לפי מנהגנו (הנדפס בסידור תו"א), וכן לחזור ולהדפיס את המחזור לר"ה ויוהכ"פ, הנה ת"ח לכת"ר שבאם יש לו בזה איזה הערות והארות, ידיעני, וההקדם בזה ישובח.

ויה"ר מהשי"ת אשר נחוג כולנו בתוך כאחב"י את חג השבועות הבע"ל כדבעי וכנוסח הברכה של כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג.

א'תקפג

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח חו"ח אי"א עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה אברהם חנוך שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי' אייר, בו שואל חו"ד בענין קביעות זמן חתונתו בשעה טובה ומוצלחת:

סליחות: ראה גם לעיל שם.

א'תקפג

מורה אברהם חנוך שי': גליצנשטיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אישסה, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן א'תשנ"ד.

הנה לדעתי אם אין מניעות בדבר נכון הדבר אשר יקבענה בחדש אלול הבע"ל שהוא חדש הרחמים און א מזלידיקער חדש לחתונות, ויה"ר מהשי"ת שיהי בנינם בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה מוארים במאור שבתורה שהיא תורת החסידות.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ"ב: לפלא שלא שמעתי ממנו זה זמן רב בנוגע למה שמדפיס במכ"ע, וכן בענין התקדמות העבודה בהעתקת הבית רבי ללשון הקדש, ובטח יודיע עד"ז במכתבו הבא.

א'תקפד

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מגי' אייר, ובינתיים בטח הגיע המענה שלי על שאלתם שנשלח ע"ש הנהלת הרשת ובמילא גם הוא בתוכם.

ומ"ש בענין מצבו הפרטי והדוחק בפרנסה, הנה גדול זכות התעסקותו בעבודה הקדושה דיסוד והרחבת רשת אהל"י ליובאוויטש אשר הם ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, נשיא דורנו, להשפיע לו ולכל ב"ב שי' המצטרך להם בגשמיות וברוחניות, וכמ"ש אם בחקותי תלכו ופרש"י שתהיו עמלים בתורה גוי ונתתי גשמיכם בעתם, ואי' הפי' ע"ז בספרים שכל ענינים הגשמיים ינתנו ועוד זה שיהי[נן] בעתם, ויה"ר מהשי"ת שיראה זה גם בעיני בשר ובקרוב ממש.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות לו ולכל חברי ההנהלה שיחיו.

בחדש אלול: ראה גם לקמן אגרת א'תרפז.
העבודה בהעתקת הבית רבי: דלעיל שם. ראה גם לקמן שם.

א'תקפה

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המודיע אשר נכנס ללמוד בישיבת תורת אמת,
ומבקש ברכה להצליח בלימודו,

הנה ידוע פסק רז"ל יגעתי ומצאתי תאמין, והדבר בידו הוא, ובפרט
בימי סגולה האלו דההכנה לקבלת התורה, ויחקוק בלבו ומוחו אופן
ההכנה לקבלת התורה שהוא נעשה ונשמע, ששני הענינים גם יחד
ישנם בלימוד התורה גופא, היינו שלכל לראש צריך לעסוק בלימוד
התורה מתוך קבלת עול, אף שאינו מבין עדיין הנחיצות של יגיעת נפש
ויגיעת בשר בזה, ורק אח"כ יזכה לנשמע, ובאופן כזה הרי מקבלים את
התורה וזוכים ללמדה בהצלחה ביראת שמים ולכווין אל האמת,
וכמובא כ"ז בכמה מקומות בתורת החסידות היא תורת דברי אלקים
חיים.

בברכה לת"ת ביראת שמים.

א'תקפו

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אלי' זאב שי'

שלום וברכה!

בת"ח קבלתי הקול קורא שהדפיס בנוגע להמקוה, וטוב אשר
נעשה זה באידיש, ומחראוי ג"כ לפרסם עכ"פ בקיצור ובתוכן המתאים

א'תקפו

מוה"ר אלי' זאב: ברנהולץ, טורונטו. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד תתעז.

גם בשפת המדינה, ומוסג"פ טופס מהקו"ק שנדפס בעתו ע"י מחנה ישראל, וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע: חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

בברכת חג השבועות שמח ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקפז

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרב הגאון הו"ח אי"א נר"נ וכו'
מוה"ר משה ארי' ליב שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו – אף כי באחור קצת – ובמה דשאלנא קדמיכון:

א) בתחלת ס' התניא שמבאר מרז"ל משביעין אותו תהי צדיק כו' ידוע הפי בדא"ח משביעין ל' שובע (ראה קיצורים והערות לתניא ע' נז ואילך וש"נ. ובאמת זהו ג"כ תוכן ענין דנשבעי לקיים את המצות אף שבלא"ה מושבע ועומד מהר סיני) ומעיר שא"כ אינו מובן צורך השבועה לסיום מרז"ל הנ"ל: אפי' כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה הי' בעיניך כרשע:

והנה הערה זו אינה שייכת כ"כ לפי המבואר בדא"ח שבועה ל' שובע, כי גם כפשוטו, משביעין שבועה, ג"כ צריך ביאור בגודל ערך הענין דהי' בעיניך כרשע ואפי' כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה. ובגוף הערתו – הנה כמה פרטים ישנם בהענין שמשביעין אותו, ובלשון רז"ל: והוי יודע שהקב"ה טהור וכו'. ותוכן כל ענינים **טפלים** אלו, היינו שזה נוגע בעבודה כדי שיקיים את **עיקר** השבועה של „תהי צדיק ואל

י' ואז יהי' מושבע ג"כ. ויש בזה מה שאין בזה. ואכ"מ.

א'תקפז

מוה"ר משה ארי' ליב: שמירא. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב רלד. לקמן א'תשעה.

תהי רשע", ובמילא נוגע ביותר שלא יטעה באופן עבודתו, ועבודת צדיק ורשע ה"ה רחוקים זמ"ז בתכלית, ובפרט כפי המבואר בתניא מדריגת צדיק שלבו חלל בקרבו ואין בו רע כלל ובמילא אין לו מח"ז משלו, הרע מאוס אצלו וא"כ כל עניניו הם לא רק ענין דבכל דרכיך דעהו, אלא שהם ענינים של קדושה, ובמילא יכול להחזיק בהם הצדיק, ולהעלותם, ולא בדרך דחי' וכו', משא"כ בינוני שזהו הפי' כרשע, שצריך לדקדק בכל עניניו אם באים הם מלב חכם לימינו, או מלב כסיל לשמאלו, ובמילא אם יש ספק, וזהו ספק דאורייתא, ה"ה לחומרא. ומובן עד כמה זה נוגע כמעט בכל מעשה ומעשה.

ויש להעיר ג"כ ממ"ש בקונטרס העבודה פרק ז' בענין עבודה דלמע' מדרגי' והגרעון שישנו בזה, ועפ"ז יתורץ ג"כ אם היינו מפרשים מרז"ל אפילו [כל העולם כולו כו' צדיק אתה כפשוטו, היינו צדיק שם המושאל שרובו זכיות.

(ב) באגה"ק סי' ט"ו, בענין חלוק הערך דבין מדת אה"ר של אאע"ה לבחינת אהבה דלמע' בספירות העליונות, שכותב שם, וסד"א כו' רק שהיא גדולה ונפלאה ממדת אאע"ה עד אין קץ ותכלית כו' אבל שמ"מ הן מעין וסוג מדות העליונות, ולז"א ואנכי עפר ואפר, שהוא רק ערך ודמיון מהות העפר שנעשה אפר אל מהות העץ שהי' בתחלה, וקשה לו שהרי ריחוק הערך בין בל"ג וגבול ה"ה גדול יותר מההפלאה שבין דמיון מהות העפר למהות העץ נחמד למראה, וא"כ מה מוסיף בזה:

אבל הענין ברור מדיוק ל' רבינו ז"ל, שכשמביא המשל מהעפר ואפר והעץ נחמד, הנה מדייק לומר בכ"מ ל' מהות, ובזה יתורץ ג"כ מה שהעיר כי החילוק שבין גבול ובל"ג יכול להיות חילוק בכמות אבל לא באיכות, ועאכ"כ במהותם, וע"ד דוגמא אם נאמר טפה ומים דאוקינוס או אדם פרטי לגבי כל הדורות שישנם **בכח** שזהו מכוון יותר בענין גבול ובל"ג, או במ"ש ערך מלאך א' לולגדודיו אין מספר הרי אף כי זה גבול ובל"ג, מהותם ואיכותם אחד הוא ממש, ובזה מדויק הענין עפר ואפר לגבי העץ נחמד – דהן המהות והן האיכות הם אחרים לגמרי וכמ"ש שאין להם דמיון וערך וזה נודע רק מהמשל דאפר ולא מענין דגבול ובל"ג.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקפח

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר מרדכי שי הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מט"ז אייר עם הפ"נ המוסג"ב אשר לכשאה"י
- בל"נ - על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע,
אקראם, ובטח יעורר ר"ר על כל הזכרים בהם לכאוי"א להמצטרך לו,
וחשיית יזכחו לבשר בשו"ט בזה.

(ב) נהייתי לקרות במכ' בענין חזרת משניות בע"פ, וידוע עד כמה
הפליגו בזה רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וכמובא בכ"מ בשיחות
כ"ק מו"ח אדמו"ר. בטח ראה ג"כ מה שכתבתי הנראה לפע"ד בגודל
הענין גם ע"פ נגלה דתורה אשר נדפס בשעתו בקובץ ליובאוויטש.

(ג) מה ששואל חו"ד בזה שחושב להתחיל בלימוד וחזרת ש"ס
בע"פ, הנה איני מבין כוונתו בהר"ת ש"ס, אם זה כנ"ל בנוגע למשניות,
אשר אז נכון הדבר במאד וכנ"ל, או שזהו לימוד הגמרא. ומהראוי הי'
אשר מזמן לזמן יחזור בע"פ פרקי תניא ובפרט י"ב פרקים הראשונים
עם החקדמה, שדבר עד"ז כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחתו הק' שמח"ת
תרצ"א-ריגא.

(ד) מ"ש בנוגע להמקוה, אתענין לדעת אם מתקיימת היא כפי רצון
כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, ואם גם לא, אם קל הדבר בטח יתקנה
באופן שתתאים לרצון הנ"ל.

(ה) נצטערתי במאד מ"ש שבענין החינוך לע"ע לא נעשה בזה שום

א'תקפח

חלקה נדפסה בלקרי"ש חי"ז ע' 478, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מוה"ר מרדכי: פרלוב, מילנו. אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ג תלה, ובהנשמן בהערות שם. לקמן
א'תשכ. א'תתכד.
מה שכתבתי: לעיל ח"א אגרת קלב.
הגמ' . . בע"פ: ראה לקמן אגרת א'תשכ.
בנוגע להמקוה: ראה לקמן שם. לעיל אגרת א'תקמו, ובהנשמן בהערות שם.

דבר כי כל הנוער מבקר בביה"ס הכללי, ונפלא בעיני הדבר, כי הרי בכמה וכמה מדינות כן הוא החוק, ובכ"ז מתקנים ג"כ שיעורים נוספים, יותר מדויק שיעורים עיקריים שבהם ילמדו ענינים העיקרים בשביל בני ובנות ישראל, וכמו דינים, ברכות, חומש עם פירוש רש"י וכו', ומה שאמר לו אחד המורים שאין ההורים רוצים בזה, הנה אין כדאי להשתמש בכח האמונה בענינים כמו אלו, ובפרט שידוע פסק הרמב"ם המובא בכ"מ בדא"ח, אשר בפנימיות לבבו חפץ כאו"א מישראל לקיים רצון הבורא וכו'. ועיין ג"כ בתניא פרק מ"א (ני"ח ע"א) וז"ל: אבל יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות לאחדים בזה חפץ כל אחד מישראל באמת לאמיתו בכל לב ובכל נפש מאהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל לדבקה בה' כו' עכ"ל, וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, ובפרט כשיראו בהם אשר כוונתם היא לטובת הענין עצמו בלי פניות צדדיות, ומקוה ומחכה הנני לבשו"ט אשר התחילו בפעולה זו אשר אז בטח יצליחו.

ו) ובמה שכותב, שלחזור מאמרי דא"ח בהלשון כמו שהוא, השומעים אינם מבינים, ובמילא יש חשש שלא יבואו כלל לשמוע המאמר, ושואל אם יוסיף בזה מאיזה ספרי דרוש, הנה לכאורה מהראוי ה' שלא לערב התבן עם הבר, ואם מוכרח הדבר להרחיב הביאור, בטח יוכל למצוא ביאורים המתאימים בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר או במכתבים וסיפורים וכיו"ב, ואם ג"ז לא יספיק הרי טוב יותר לקחת בי' ממה שמדברים בעתותי התועדות החסידים אשר אז יהי' הלבוש באיזה ערך להדבר המשובש בו, משא"כ ספרי דרוש וכו' וד"ל.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקפ"ט

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מטי' אייר, בו כותב שיש לו עגמ"נ מזה ה"ך לו מענה ממני על מכתביו, והנה כבר כתבתי לכמה מאנ"ש וז' אשר משתדל הנני למלאות את בקשותיהם כפי יכולתי וכן לקרוא את הפ"נ

שלהם על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בהקדם, אבל בנוגע להחודעה עד"ז הנה אין זה תלוי כ"כ בי, מפני רוב הטרדה והעגמ"נ וריבוי המכתבים המתקבלים, ויה"ר מהשי"ת אשר יצליח בזמן ובעבודה למלאות רצון כאו"א גם בזה, ובכ"א אם יש להם עגמ"נ, אין לזה כל יסוד כי אין זה החסרון בהם, אלא במה שאין די זמן אצלי וכר'.

(ב) במ"ש שהנכבדות שהציעו לבתו תחי' נפסק הדבר, ושואל דעתי, כיון שבקרוב יתמלאו לה טו"ב שנה, אם לחשוב כעת אודות שידוך עברה או לחכות:

הנה לדעתי, אין כדאי לאחוז באחד משני הקצוות, אלא להיות מעונין בזה וצ"ל בניחותא, ושלא בחפזון, ובטח לעת הראוי יראה השי"ת דרך בנוגע לענין זה.

כן בשאלתו אם להשתדל דוקא אודות תמים, אין הדיוק בזה נראה לי ובלבד שיהי' המוצע בציור כזה שאפשר לעשותו לתמים, היינו שיהי' שייך לקביעות עתים בתורה הנגלה ובתורת החסידות והנהגה בדרכי החסידים ומנהגי', אשר אז יש לקוות שבהשפעה המתאימה מבתו והשפעת אנ"ש שי' יעשה לתמים.

... כידוע לכ' כבר העירותי את אנ"ש שי' במחנם, אשר צריכים היו להשתמש ולנצל את העתונים המופיעים במדינתם לפרסם בהם מזמן לזמן ובפרט לפני החגים ומועדים, ענינים מתורת החסידות וסיפורי החסידים המתאימים לכיוון זה, והרי סוף סוף בא העת לדחות את החשך בכל קצוי תבל ובכל פנותי אשר זהו הכנה והקדמה לאותו היום המקווה, אשר לילה כיום יאיר.

בברכה לפרנסה בהרחבה והצלחה בעבודתו בקדש בענינים הציבוריים ולרוב נחת אידישן נחת חסידישן נחת מכל יו"ח ביחד עם זוגתו שיחיו וברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקצ

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס האט מיך געפרייט צו דערוויסען זיך פון אנ"ש בארצנו
הקדושה, אז איר זייט געקומען דארטן אויף א באזוך, און איך האף אז
איר וועט אויסניצען אייער באזוך אין ארצנו הקדושה ת"ו אויף א
גוטען אופן אויף די גאנצע הונדערט פראצענט.

לויט מיין מיינונג איז העכסט נויטיג אז איר זאלט ארומקוקען און
צוקוקען זיך בהנוגע צו א שידוך, און זיכער האט איר דארט פריינד, און
לויט דעם אויסשפראך פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע, אז אלע חסידים זיינען ווי איין משפחה, איז קיין צווייפעל בא
מיר, אז אנ"ש דארטען וועלען אייך העלפען אין דעם און אויך די
אנדערע ענינים וויפיל זיי וועלען נאר קענען, און אז איר וועט טאן אין
דעם מיט דער געהעריקער ענערגיע, וועט השם יתברך העלפען אז עס
זאל זיין בהצלחה.

איך רעכען אז עס איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אייך אויף
דעם נאמען פון ארץ ישראל, וואס עס איז ניט נאר וואס אידן רופן זי
אזי, נאר אויך בא דער גאנצער ניט אידישער וועלט, ווערט זי
אנגערופען די הייליקע לאנד, און ווי עס שטייט אין דער תורה הקדושה
אז דאס איז א לאנד, וואס עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה עד
אחרית שנה, דאס הייסט, אז אויף וויפיל נאהענט מען זאל ניט זיין צו
הקדוש ברוך הוא זייענדיג אין חוץ לארץ ישראל, דארפמען האבען דעם
געפיל פון א פיל גרעסערע מאס נאהענטקייט צו השם יתברך זייענדיק
אין ארץ ישראל.

און אט אזוי ווי איינער וועלכער געפינט זיך אין א שטארק
באלויכטען ארט, און פארמאכט די אויגען, און וויל בשום אופן ניט
עפענען זיי צו איבערצייגען זיך אז עס איז טאקע ליכטיג, און וועט
זאגען אז עס איז פינסטער, איז זעלבסטפארשטענדליך אז דאס ענדערט

א'תקצ

ניט דעם פאקט אז דער ארט איז העל באלויכטען. אט אזוי איז אויך בנוגע צו ארץ ישראל אז ווען אפילו די נשמה-אויגען – זיינען צוליב פארשידענע סיבות – ניט פולשטענדיג אפען, ענדערט דאס אבער ניט דעם אמת, אז דאס איז א לאנד וואס עיני הוי' אלקיך בה תמיד.

במילא אז מען האט די זכ"י צו זיין נאך נעהענטער צו הקדוש ברוך הוא, איז זיכער אז מען קריגט צו א צוגאב כח אין דער נשמה, אויף צו קאנען ערפילען און בריינגען אלע גוטע החלטות אין א פועל ממש אין טאג טעגליכען לעבען, און די אלע זאכען, וועלכע זעהען אויס צו זיין אונמעגליך צו מקיים זיין זיי, איז זייענדיק אין ארץ ישראל, האט מען די געלעגנהייט צו איבערצייגען זיך אז עס איז פיל גרינגער ווי מען האט געדאכט פריער, און ניט נאר וואס עס בריינגט ניט קיין היזק ח"ו, נאר אדרבה עס העלפט גאר נאך אין די אלע זאכען וואס מען נויטיגט זיך.

זעלבסטפארשטענדליך, אז [איד] בין ניט אויסען צו זאגען דרשות, נאר בנוגע צום פועל ממש: יעדערער פון אונז איז ניט פאלקאם גאנץ אין אלעס, במילא פעלט עס אויך אין געוויסע ענינים פון תורה ומצות, וואס על פי רוב האט מען א אמתלא – בארעכטיקונג – אויף דעם, אז עס איז שווער צו פארווירקליכען אין לעבען צוליב פרנסה, שכנים, אדער מצד דעם אייגענעם גוף, אבער ווען מען טראכט זיך אריין, אפילו נאר אויף א קורצע וויילע, איז דאך קלאהר, אז וויבאלד אז ער ברוך הוא איז דער באשעפער פון דער וועלט און אויך דער באשעפער פון דעם מענטשן, און פאדערט דאס פון דעם מענטשן, וועט ער זיכער ניט פאדערען אזעלכע זאכען אויף וועלכע ער – ברוך הוא – זאל ניט האבען געגעבען כחות אויף צו קענען טאן דאס, און במילא איז דאך קלאהר אז דאס ווענדעט זיך נאר אין דעם מענטשן אליין זעלבסט.

אויך איז פארשטענדליך, אז ג"ט ברוך הוא וועלכער איז דער תכלית הטוב, וועט ניט פאדערען פון דעם מענטשן, צו טאן אזעלכע זאכען, וועלכע זאל אים שאדען טאן, און אין געגען טייל, ווען ג"ט ברוך הוא, פאדערט דאס, איז דאס ניט וואס מיט דעם טוט מען א טובה צו הקב"ה, ווארום עס – ב"ה – פעלט גאר ניט, און דארף ניט קיין טובות פון מענטשן, נאר דאס איז גאר א טובה פאר דעם מענטשן, און ער – דער מענטש – זאל גרייכען זיין אמת'ן גליק בגשמיות וברוחניות, ווען מען פירט זיך אין אזא פירונג ווי הקב"ה פארלאנגט, קען מען באמת זיין גליקלעך, און ווי פריער געזאגט, אז אפילו ווען עס דאכט זיך אז

דאס איז שווער, איז דאס ניט מער ווי א נסיון, און מיט א געהעריקער צוגעטראגענקייט קומט מען דאס אריבער, און מען איז נאך צופרידען פון דעם נסיון, וואס נאך דעם זיינען די פעולות פיל געשמאקער און איינגענעמער.

און אין די טעג וועלכע מיר אלע בתוך כלל ישראל, גייען פייערן דעם יום טוב שבועות, דעם זמן מתן תורתנו, דארפן מיר אלע טיף איינקריצן אין זכרון, דעם כלל ישראל אויסגעשריי בא מתן תורה, **נעשה ונשמע**, אז יעדערער זאל אויך היינט קענען נעמען אויף זיך „נעשה ונשמע“, וואס דאס איז די ריכטיגע וועג פאר יעדער איינעם פון אונז, צו קומען צו א גליקליכען גוטען לעבען מאטעריעל און גייסטיג.

מיט א וואונש צו מצליח זיין אין אייערע ענינים איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין דעם.

א'תקצא

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומה שמבאר במכתבו שיש ענינים בנוגע למצות מעשיות שאחיו לא יתור ע"ז, הנה יש לקוות שאין זה אלא דבריו עתה, אבל במשך הזמן כשהמדוברת תדבר עמנו עד"ז וכן הוא מצדו והידידים שיבקש ג"כ יסייעו בדבורים כאלו, הנה סוכ"ס יתקרב לאט לאט וכמ"ש לאט לאט אגרשנו ואך שיש להזהר לא להראות לאחיו שזה ענין של מלחמה או שרוצים לנצחו כמובן, ואקוה שבקרב הימים יוכל להודיעני בשו"ט בזה ...

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקצב

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומש"כ לי שמתאוננים הם שבזמן האחרון, העסקים שלהם
הולכים בקושי, הנה אפשר שבשנה העברה צמצמו במקצת בנתינת
הצדקה לענייני תורה ויראת שמים, ולכן מהראוי שמכאן ולהבא יוסיפו
בזה, ובמדה שנראית בעיניהם שהוא למעלה מהמגיע מהם, וידועה
הבטחת הקב"ה, עשר בשביל שתתעשר, ובמצות הצדקה בפרט הרי
אומר השי"ת, ובחנוני נא בזאת.

כן מהראוי אשר הנשים שלהם תחי' הנה קודם הדלקת נרות בכל
עש"ק וערב יום טוב, יתנו איזה סכום (קטן) לצדקת רבי מאיר בעל הנס
– רמבעה"ן – והשי"ת יצליחם אותם נשיהם בניהם ובנותיהם שיחיו
בהמצטרך להם, ויזכו כולם לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות בתוך
כלל ישראל.

בברכת החג.

א'תקצב

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בשעתו קבלתי מכתבו מד' אייר, וכבקשתו הזכרתיו ואת זוגתו
שיחיו כשהייתי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע להמצטרך להם.

ומה שמתאונן על מצבו ברוחניות ונדמה לו שההזזה לטובה היא
רק עד ארגיעה וכו', הנה ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר אז מען טאר

א'תקצב

פתגם . . לשון הרע: ראה גם לעיל ח"ג אגרת תשנ"ג. לקמן א'תרכ"א. א'תרמ"ב. א'תרנ"ח.

ניט ריידען קיין לשון הרע אויף א אידן און אויך ניט אויף זיך אליין, וידוע ג"כ המבואר בדרושי דא"ח עה"פ היינו כחולמים (ראה תו"א ר"פ וישב ועוד) אשר אף שלאחר ההזזה לטובה מוצאים א"ע במצב ההיפך ח"ו, הנה בכ"ז אפשר אשר בשעת ההזזה היתה אמיתית, וכמו בחלום, שאפשר להיות חיבור שני הפכים. ובכל אופן גם אם הוא כדבריו, הרי התאוננות אין זה עצה ע"ז, ועשי' לעילא, ולהתחיל מדברים ה"פשוטים" ביותר וכמו שמירת שלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר בחומש תהלים ותניא (שבטח ידועים לו) ומסיים בהפצת המעיינות היינו להשפיע על סביבתו שיהי' סביבה חסידותית כדבעי. כ"ז הם עצות בדוקות ומנוסות שתתקבל התפלה הנובעת מעמקי הלב, שהשי"ת יעזרו להיות גאר א אנדערער, וכשהולכים בדרך סלולה זו ועוסקים בזה אדעתי' דנפשי' שזה קרוב לכאו"א ולא עוד אלא שקרוב הוא מאד וכמבואר בתניא, הנה מצליח השי"ת שסו"ס משתנים ומתהפכים אפילו ממהות למהות, והשי"ת יצליחו לבשר טובות אשר יפעול על הסביבה שלו שתעשה חסידותית, ובדרך ממילא תהי' זה ג"כ הוכחה שגם הוא עולה במעלות הטוב.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תקצד

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נהניתי לקרות במכתבו הערות שלו בעת למדו אגה"ק סי' כ"ז ומ"ש חו"ד בזה, הנה מוכן אצלי לדפוס קונטרס השייך לעניני השתטחות היינו קונטרס שבו יבואו: אגרת הנ"ל, ענין ההשתטחות לאדמו"ר האמצעי, מאמר מהצ"צ, מכ"ק מו"ח אדמו"ר בענינים אלו וכן שו"ת מהרי"ל מיאנאוויטש בענין ביקור כהנים בהאדיטש, ובקונטרס זה באתי בהערות בהנוגע גם כן לאגה"ק הנ"ל אשר בהם ימצא מענה על שאלתו, וקשה עתיקא מחדתי לבוא פה עוד הפעם בהערות אלו, ובאם יתעכב ענין הדפסת הקונטרס הזה, אולי תהי' הזדמנות להעתיק הערותי לאגה"ק הנ"ל בשבילו למען הפיק רצונו ...

א'תקצה

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלום!

זיינער צייט האב איך ערהאלטען אייער בריף אין וועלכען איר שרייבט אז איר זייט געווארען די כלה פון האברך הו"ח אי"א מו"ה ... און בעט א ברכה אז עס זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת. איר שרייבט אויך אז איר זייט ניט פון א חסידישער משפחה און ווייסט ניט פיל פון די זאכען וואס איר דארפט וויסען, אבער איר וועט פארזוכען צו לערנען דאס ווי מעגליך פריער דורך אייערע יעצטיגע געווארענע קרובים ... שיחיו:

עס האט מיך געפרייט צו לייענען אלעס וואס איר שרייבט אין אייער בריף, און בענטש אייך און אייער חתן שיחיו אז איר זאלט באשטימען די חתונה אויף א גוטער שעה, און זי זאל זיין אין א גוטער גליקליכער שעה און בויען א הויז בישראל אויף די יסודות פון תורה ומצות, ווי עס איז ערקלערט געווארען אין תורת החסידות, בדרכי החסידות ומנהגי החסידות.

דאס וואס איר שרייבט, אז איר זייט ניט פון א חסידישער משפחה, דארפט איר זיך פאר דעם ניט שרעקען, ווארום לויט דעם אויסשפראך פון רבינו הזקן בעל התניא, איז חסידות א זאך פאר כלל ישראל, און עס איז געשריבען און איבערגעגעבען געווארען אין אזא אופן, אז יעדער איד מאן און פרוי זאלען גרייכען צו דעם, און קענען פירען זיך אין טאג טעגליכען לעבען לויט די אנווייזונגען פון תורת החסידות, מען דארף נאר וועלען, און דענסטמאל ווייזט השי"ת די וועגען און גיט אויך די מעגליכקייט אויף צו פארווירקליכען דאס אין לעבען.

זיכער ווייסט איר אז בא מתן תורה, וואס מיר גייען פייערן די נאהענסטע טעג, ווערט דערציילט אין מדרש, אז השי"ת האט געזאגט צו משה רבינו, אז פריער זאל ער דערציילען וועגען דעם צו די פרויען. דאס איז א לעהרע אויף פילע ענינים בא אידען, ובפרט - אז ווען מען גייט בויען א הויז, סיי א אינדיווידועלע אדער א כללית'דיקע, ליגט א עיקר אחריות אויף די פרויען, וואס זיי זיינען די עקרת הבית, דער עיקר פון דער הויז און ווי מ'זעהט דאס בעשיינפערליך פאקטיש, אז די

עט

אדמו"ר שליט"א

פירונג פון דער הויז און ווער רעט די ערציהונג פון זין און טעכטער און אפילו די הנהגה פון דעם מאן, היינגט אפ אן דער פרוי, במילא דארנף] די פרוי וויסען די פאראנטווארטליכקייט וועלכע ליגט אויף איר, און זי קען אויך זיין זיכער אז וויבאלד השי"ת פאדערט דאס, גיט ער ברוך הוא אויך די מעגליכקייט און די כחות אויף צו בריינגען דאס אין טאג טעגליכען לעבען.

השם יתברך זאל אייך העלפען אז איר זאלט איינשטעלען אייער הויז און פירן זי ווי אויבען געזאגט, און זאלט האבען א פרייליכען יום טוב שבועות און דערנאך אויך אין פארלויף פון גאנצען יאר אין א לעבען פון תורה ומצות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
המזכיר

א'תקצו

ב"ה, כ"ח אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ באמונה וכו'
מוה"ר מרדכי דוב שי

שלום וברכה!

בזה באתי לעוררו בקשר עם חג השבועות הבע"ל, והימים שלפניו ולאחריו, בענין התעוררות מיוחדת בנוגע להפצת התורה בין בע"ב ובפרט בין הדור הצעיר, וכמבואר במד"ר שהילדים הם שהיו הערבים שעייז החליט הקב"ה ענין נתינת התורה לעם ישראל, ובודאי ישנו עוד זמן לעשות ההכנות הדרושות לזה, ואין כוונתי בזה רק אליו בלבד, כי בטח יש לו ג"כ השפעה והיכירות בעוד בתי כנסיות, ובפרט אלו הסמוכים למקום דירתו, ולכן לראות אשר גם בהם ינצלו את ימי חג השבועות הבע"ל לתכלית זו, ות"ח על שיבשר טובות בזה...

א'תקצו

מוה"ר מרדכי דוב: אלטיין.

א'תקצו

ב"ה, א' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת אהלי יוסף יצחק - ליובאוויטש
אשר באוסטראליא,
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפרטי-כל שלהם מהאסיפה אשר בה מציעים לקחת
ולמנות לר"י את הרב שלום שי' הכהן גוטניק, ושואלים חו"ד בזה:

לדעתי נכון הדבר, ובטח לא יסרב הנ"ל מלקבל על עצמו מינוי זה,
כי אף שלחד גיסא ארז"ל לא שררה כו' אלא עבדות כו' אבל בכ"ז כיון
שאפי' ריש גרנותא משמיא קא ממני לי, הרי עאכו"כ ר"י אשר עליו
להשפיע תורת ה' להתלמידים ובעיקר ההשתדלות להרבות גבולם
בתלמידים טובים, וכיון שאחדים מישראל בחרו בו, הרי בטח יתנו לו
כחות ע"ז למלא התפקיד כדבעי, והשי"ת יצליחו ויצליחם שיתרבה
מספר התלמידים ביותר ושתגדל ג"כ באיכות התלמידים, ואין
להתפעל מזה שכנהוג בעת הראשונה ובמדינה חדשה לע"ע מספר
התלמידים מצער הוא, וכידוע דיוק הבעש"ט כפי שמסרו כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, והי' ראשיתך מצער, ועל ידי זה
ואחריתך ישגא מאד, ובפרט בימים אלו דלפני חג השבועות זמן מתן
תורתנו, שכמסופר ברז"ל, התשב"ר הם הערבים שהם החליטו דעת
השי"ת לתת התורה לעם ישראל, הנה ימים מסוגלים הם לעורר
הדברים גם עתה שיוכלו לאמר, בנינו ערבים בעדנו, הבנים אלו
התלמידים, ובמספר רב בכמות ובאיכות.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות והצלחה בעב' בקודש
להגדיל תורה ביר"ש.

א'תקצו

דיוק הבעש"ט: ראה לעיל א'תקנט, ובהנסמן בהערות שם.

א'תקצח

ב"ה, א' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתב[י]ו מכ"ג וכ"ה אייר, ולכשתתקבל החבילת
ספרים שמזכיר במכתבו זה וגם במכ' הקודם, יודיעוהו, ות"ח מראש על
טרחתו עד עתה, ובקשה רבה גם על להבא.

ומה שמסיים במכתבו שמסתפק הוא בענין הספרים שנדפסו
בליווארנא וכן אלו שנדפסו בירושלים ת"ו – וכנראה שמסתפק הוא
מל' ספק ולא מלשון סיפוק – אין כאן מקום לספק, כי גם ליווארנא
וירושלים הם מקומות דפוס חשובים של הספרדים, וכידוע.

בברכה להצלחה בעבודתו בקדש, שזה ישמש ג"כ צנור וכלי
להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בכל המצטרך לו ולכל ב"ב שיחיו
ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

מ. שניאורסאהן

זה עתה נתקבלו שתי חבילות ספרים, ות"ח ת"ח.

א'תקצט

ב"ה, א' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מיט פרייד האב איך ערהאלטען אייער בריף פון כ"א אייר. איך

א'תקצח

מוה"ר שלמה שי"י מטוסוב. אגרות נוספות אליו – לעיל א'תקמ"ו, ובהנמנן בהערות שם.
החבילת ספרים: ראה לעיל שם.

א'תקצט

נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 358.

האב שוין איבערגעטראכט וועגען דעם וואס איך האב שוין א לאנגע צייט ניט געהערט וועגען אייער געזונט און דעם געזונט פון אייער פרוי שיחיו, און גיט דאנק וואס איר גייט שוין אין גאס און אויך אין שול, און ווי איך זעה פון אייער בריף, איז אויך דער געזונט פון אייער פרוי תחי' פיל בעסער ווי פריער, און וויבאלד מען זעהט דאס מיט פלישיגע אויגען אויך אז השי"ת האט אייך געזונט געמאכט און אויך דער געזונט פון אייער פרוי בעסערט זיך, דארפמען זיין שטארק אין בטחון צו השי"ת, אז עס וועט גיין אלץ בעסער און בעסער, ביז אז איר אליין וועט אויך זיין צופרידען.

עס איז פארדריסליך און טוטוויי צו לייענען אין אייער בריף די „ניט נויטיקע“ אויסדריקען, צוליב וואס טוט איר דאס? און בפרט פון א אידן א מאמין, און וועלכער קען נאך בעאיינפלוסען אנדערע, דורך דעם וואס מען איז שוואך אין בטחון בהשם יתברך, איז ערשטענס שאדט דאס אין רוחניות און אין געזונט, און צווייטענס, נעמט דאס אפ דעם ווילען און לוסט צו באווינקען אנדערע מאכען זיי לעבעדיקער און מוטיגער.

איך האף אז צו דער צייט פון ערהאלטען מיין בריף, וועט זיך בא אייך בייטען די שטימונג צום גוטען, און וועט זעהען צו נאכפאלגען די אנווייזונג פון אונזער תורה הקדושה, עבדו את הוי' בשמחה, וואס ווי עס ווערט געבראכט אין די ספרים הקדושים, אז מען דארף און מען קען דינען השם יתברך ניט נאר מיט תפלה און תורה, נאר אויך ביים עסען און טרינקען און ענליכעס, אין דעם לעבען מיט שמחה, און דענסטמאל איז אויך על פי פשוט זעהט מען זיך געזונטער מוטיקער און מען טוט אויף פיל מער פאר זיך און אויך פאר דעם אנדערען.

איך שליס מיט א וואונש אז די מדת הבטחון זאל זיך שטארקען בא אייך וואס פריער, און זאלט האבען א רוהיגען פרייליכען יום טוב שבועות און דערנאך ממשיך דאס זיין אויף א גאנץ יאר.

בברכת החג.

א'תר

ב"ה, א' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו אם הסכום שהפרישו הוא חובתו שיחיו לצדקה,
אפשר לקנות בהם ספרים או ליתנם לאיזה קופה של צדקה:

הנה ינתנו לצדקה ויוכל לחלקם לאיזה חלקים, היינו למוסדות
החינוך דליובאוויטש, באה"ק ת"ו, בברונא, בעיר פאריז, ובאפריקה,
ומה טוב שיחלקם לארבעה חלקים שוים, והשי"ת יזכהו ואת כל ב"ב
שיחיו בטוב גשמי ורוחני ויזכו לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

א'תרא

ב"ה, א' סיון, תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

... כיון שכפי מכתבו הנה הכלה היא בת כהן, הרי עפ"י דרז"ל
צריך הוא לחוסף כח בלימודו ובשיעוריו בתורה למען שיתקרב
למעלת תואר תלמיד חכם עכ"פ כפי יכולתו.

אינו כותב למתי קבעו זמן הנשואין בשעה טובה ומוצלחת,
ומהראוי אשר נוסף על שיעוריו הנ"ל ישתדל לגמור את המשניות כל
הששה סדרים אם יש עדיין איזה חדשים עד זמן החתונה, או עכ"פ סדר
אחד או שנים אם זמן החתונה בקרוב, ובכל אופן ילמוד מסכת כלה.
ויתן השי"ת שיהי הכל בשעה טובה ומוצלחת ולמזל טוב.

א'תרב

ב"ה, א' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ה אייר, ונצטערתי לקרות בו שרפו ידיהם בענין ההתעסקות בהשיבה בראותם שמספר התלמידים נתמעט, וישנם עוד קישויים והעלמות והסתרים, ועליהם להביט על כל הנ"ל אשר מנסה ה"א אתכם וגו'. ואם יעמדו בנסיון הרי יראו פרי טוב בעמלם והצלחה בדרך למעלה מהטבע בטבע, ואף שדרוש לעשות כל הדרוש ע"פ טבע, אבל - לדעת שסו"ס ה"ז ענין שכללותו למעלה מדרך הטבע, וכמו שראו בפעולותיהם בשדה החינוך בחיותם במדינתם לפנים ואח"כ בעברם בדרך - בפאקינג ובנסעם בפאריז ובברונא, ובמילא גם עתה במדינתם יהי באופן כזה, ובפרט - ניט אפלאזען זיך ולהיות בטוח שכ"ק מו"ה אדמו"ר וועט אויספירען גם ב... וכשיגשו בהנחה זו לפעולותיהם הרי מזמן לזמן יתעלה ענין הישיבה, וועט זיך גאר אנדערש ארבעטען, ואחכה לבשו"ט בזה...

א'תרג

ב"ה, א' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום א' במדבר... הנה מספר התלמידים מועט הוא ומחפשים עתה עצות ותחבולות כדי להרבות מספרם:

הנה כפי שהראה הנסיון עד עתה ובמדינות שונות אחת מחברתה, הרי במרץ הראוי ובעקשנות המתאימה הנה סו"ס הצליחו תמיד אנ"ש ש' לייסד מוסדות חינוך משלהם ובמספר תלמידים אשר הולך וגדול מזמן לזמן, ובלבד שלא יתנו מקום לרפיון ידים ולנפילת רוח מפני הקישויים והעלמות וההסתרים, ונשען על זה הנה תקותי חזקה אשר באם יתנהגו במקומם עתה ג"כ בתוקף הנ"ל, בלי ספק יצליחו בריבוי כמות התלמידים ואח"כ גם בהגדלת איכותם...

ובימים האלו דלפני חג השבועות זמן מ"ת, שמשופר ברז"ל שלא קיבל הקב"ה ערכות עד שאמרו בנינו יהיו ערבים בעדנו, הנה יזכו גם הוא וחבריו... לזכות הגדולה דהמצאת ערבים אלו בין הנער דעירם ומדינתם עתה, וכאז"א מאתנו יזכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולהמשיכה אח"כ על כל השנה כולה, ובמילא – לקיום היעוד: ונתתי גשמיכם בעתם גו'.

בברכת חג שמח.

א'תרד

ב"ה, ב' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב ערהאלטען אייערע בריף (וועלכע זיינען געגאנגען אין וועג מער ווי געוויינלעך) פון 9/4 און 2/5, און מיט פרייד האב איך געלייענט, אז דער קימפעט פון אייער פרוי תחי' איז אדורך בשלום און זי האט געבארען א זון וועמען מען האט א נאמען געגעבען... שי'.

השם יתברך זאל אייך העלפען אז איר צוזאמען מיט אייער פרוי, זאלט מגדל זיין עס מיט אייער עלטערן זון שיחיו, לתורה לחופה ולמעשים טובים ומתוך פרנסה בהרחבה.

אין אייער [בריו] דערמאנט איר, וועגען אייער זארג פאר פרנסה, דארפט איר געדיינקען דאס וואס עס שטייט אין די הייליקע ספרים, אז ווען עס ווערט געבארען א זון, איז דאס א סימן ברכה אין הויז, און אויך אין דעם ענין פון פרנסה, און בכדי אויף צואיילען דאס, דארף מען זיין שטארק אין בטחון צו השם יתברך, וואס ער ברוך הוא איז דער זון ומפרנס לכל, און וויל געבען מידו המלאה, נאך א זאך דארפמען געדיינקען, אז מען דארף מאכען כלים, צו אויפנעמען די ברכות פון השם יתברך, וואס בכלל איז דאס די ענינים פון תורה ומצות, און בפרט דאס געבען צדקה, און אויב עס דאכט זיך א דוחק אין פרנסה, דארפמען דענסטמאל געבען צדקה מער ווי פריער, בכדי אויף צו ווייזען השם יתברך דורך דעם, אז מען האט גרעסערע באדערפענישן אויף צדקה, במילא וועט ער געבען מער פרנסה ווי פריער, און השי"ת זאל העלפען אייך און אייער פרוי שיחיו אז איר ביידע זאלט זיין שטארק

אין בטחון, און זאלט בקרוב זעהען אז די ברכה פון השם יתברך ווערט
מקוים מיט פרנסה בהרחבה.

בברכה צום גוטען געזונט פאר אייך אייער פרוי און אייערע קינדער
שיחיו און א פרייליכען יום טוב שבועות.

נ"ב: איר האט ניט געשריבען אויף וואס איר שיקט די געלט, האב
איך דאס איבערגעגעבען צום מרכז לעניני חינוך, אלס א גוטע התחלה
פאר דעם תורה חינוך פון אייער ניי געבארענעם זון לאריכות ימים
ושנים טובות.

א'תרה

ב"ה, ב' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

צו דעם טאג פון אייער חתונה מיט אייער ב"ג תחי', שיק איך אייך
מיין ברכה: ברכת מזל טוב מזל טוב איר זאלט בויען אייער הויז אויף
די פונדאמענטן פון תורה און מצות און דורכגעווארעמט מיט די
ווארימקייט פון אמת'ע ליבע צו השם יתברך, צו תורה און צו א
צווייטען אידען, לויט דער אויסשפראך פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, איז דאס, אהבת השם, אהבת התורה ואהבת
ישראל, וואס די אלע זאכען אין איינעם, איז איינס, און איר זאלט זוכה
זיין, אז אייער הויז זאל זיין א ווארימע אידישע הויז, מיט הכנסת
אורחים און באלויכטען מיט דעם נר מצוה ותורה אור.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

א'תרה

אהבת . . איינס: ראה גם לעיל ח"ה אגרות אישמו. א'תמו.

א'תרו

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אליעזר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ד אייר, ויהי רצון מהשי"ת שיקוים
היעוד ובלע חמות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, ומוסג"פ קיצור
ממה שאמרתי למנחמי ב"ט אייר.

המחכה לבשו"ט מבריאות זוגי תי' ושליו וחותרם בברכה לקבלת
התורה בשמחה ובפנימיות,

מ. שניאורסאהן

א'תרו

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מוסג"פ העתק מכתבי להרה"ח מוה"ר ... ומטובם לכתוב לי
חו"ד בזה, ואם מתאים הנ"ל וזוגתו שיחיו להנחגת גן, חנה מהנכון הי'
לעזור להם בזה בהלואה ובסיועים אחרים המתאימים, ובמשך הזמן
חרי בטח תוכל להיות תועלת גדולה במציאות גן ילדים הנוסד
ומתנהל מתאים לרוח חב"ד.

ועל של עתה באתי ועל של עיקר – להודות מקול"ע על הסידור

א'תרו

מוה"ר אליעזר: קרטיק. אגרות גוספות אליו – לעיל אחקלה, ובהנמנן בהערות שם.

מכתבו: תנחומים. ראה לעיל הערה לאגרת אחקסו.

מה שאמרתי למנחמי: קטע נעתק בלקו"ש ח"ג ע' 976 בשוה"ג.

של הלוי אחי ז"ל כדבעי, ויה"ר שמכאן ולהבא זאל מען ניצען איינער
דעם אנדערען נאר אויף פרייליכע און געזונטע זאכען.

בברכה - בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר - לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות - ולהצלחה בעבודתם בקדש,

מ. שניאורסאהן

א'תר

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

ועד הנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש
באה"ק ת"ו,
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"א אייר, ועל מקצת משאלותיהם יש
עליהם מענה בתוכן מכתביי הקודמים, ואחכה עתה למכתב מפורט
מתוכן דיבורם עם מר... אשר כפי מכתבם צריכים היו היום לבקר
אצלו.

נהניתי לקרות במכתבם מהתוצאות שהיו בענין המגבית להוצאות
יסוד הרשת, אשר סו"ס ראו במוחש גם הם אשר לב ישראל ער הוא
לענינים של תורה ומצוה ובפרט ענינים הקשורים באילנא דחייא
פנימיות התורה תורת החסידות דרכי החסידות ומנהגי החסידות, אבל
כבר כתבתי שבתחלת הדבר כדאי הוא לסדר באופן שלא יהיו הוצאות
גדולות, והוא מכמה טעמים וכפי השערתי הנה בהתחלת העבודה יש
אפשרות לסדר זה באופן שלא יהי עי"ז גרעון בהעבודה גופא.

המחכה לבשו"ט ובברכה להצלחה בעבודתם בקדש
ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נתקבל המברק שלהם וטלגרפתי לאגו"ח וצאגו"ח לגייס האבר'
והת' המתאימים. ואחכה לבשו"ט.

א'תרז

הלוי אחי ז"ל: ראה לעיל הערה לאגרת א'תקסו.

א'תרט

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מו"מ באמונה
מוח"ר יעקב שי' הכהן

שלום וברכה!

הגם איך האף - בלי נדר - צו ריידען מיט אייך דורכן טעלעפאן
ערב יום טוב אי"ה, דאך אויף דעם יסוד וואס ווערט געבראכט אין
ספרים, אז דאס וואס קומט אראפ אין מעשה, האט דאס מער קיום,
ווייל איך דא אויסדריקען מיין ברכה צום יום טוב שבועות, און אין
דעם נוסח ווי מיין שווער כ"ק אדמו"ר פלעגט בענטשן פאר שבועות,
לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, איר אייער פרוי און קינדער שיחיו,
און דאס זאל זיין מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף און זאלט קענען
פארגרעסערען אייערע פעולות טובות בתורה ויראת שמים וגמילות
חסדים ווי דער פסק התורה איז, מעלין בקדש, וכל המוסיף מוסיפין לו
בכל הענינים שהוא וב"ב שיחיו זקוקים להם בגשמיות וברוחניות.

בברכת החג.

א'תרי

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"א אייר, אחרי הדומי הארוכה
שנצטערתי עלי מבלי ידעי ברור הסיבה לזה, ות"ל אשר כפי שכותב
שלום לו ולכל ב"ב שיחיו, ובטח למרות מה שכותב במכתבו ע"ד
הקישויים החפרעות השונות שיש לו, וכפי המבואר בתורת דא"ח [א]ז

א'תרט

מוה"ר יעקב שי"ב כ"ץ. אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ה ארצד, ובהנסמן בהערות שם.

אלא העלמות והסתרים שניתנו כדי להתגבר עליהם ולאכפיה סט"א אשר עי"ז יתגלה יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, ובמילא אין להצטער עי"ז כ"כ, ואדרבה יש מקום לשמחה, וכמבואר בתניא פרק כ"ז ול"א יעויין שם.

ובימים האלו דהכנה לקבלת התורה הנני בזה לסיים מכתבי בברכה – בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע – לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ויה"ר מחשיית אשר כת"ר שי יאיר גם את סביבתו באופן זה להאירם בנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכת החג.

א'תריא

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

... (ב) כפי שמסר לי הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ הרמח"א שי חדקוב מתוכן מכתבו אליו, הנה כנראה שעד עתה לא קבל אשור קבלתי את התשורה היקרה ששלח לי, והיא כתי"ק כ"ק מו"ח אדמו"ר פתקא קטנה בכמות וגדולה ביותר באיכות בד"ה אל אלקים ה', והנני מאשר את זה בכאן בתוספת ת"ח ת"ח על תשורתו היקרה, ותקותי שבמשך הזמן הנה אפשר יהי לפרסם עכ"פ איזה קטעים ממנה בביאור קצת לתועלת הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

(ג) במ"ש לזמן פת שחרית, הנה יעויין בפסקי דינים להצי"צ לאו"ח סימן פ"ט שמסקנתו שם שפת שחרית הוא אחר התפלה, אבל אם הרופאים מייעצים שצריך לאכול דוקא בבקר בבקר בודאי צריך

א'תריא

מוה"ר ניסן: עכ"פ.

פחקא: שבאגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ב אגרת תרל"ב.

להשמע להוראתם, אבל אין זה פת שחרית המוזכר בש"ס, ובענינים אלו בפרט תלוי הדבר באופן עבודתו בעבודת התפלה אם היא באריכות א"ל כו', וידוע פתגם הצ"צ, אז גלייכער עסען צוליב דאוונען ווי דאוונען צוליב עסען, וכפשוטו הוא שטוב יותר שיאכל קודם התפלה אם עי"ז תהי' תפלתו מסודרה יותר מאשר יאכל דוקא לאחר התפלה ואז תבלבלו בעבודת התפלה וכו' וד"ל.

ד) בענין רשימת המאמרים שנמצאו בהיכל שאצל קרובו, הנה הי' כדאי להשתדל אצלם שילוו לי הביכל למשך איזה זמן, ונכון יהי' לבם בטוח שבאם יהי' זה ע"מ להחזיר, אחזירו, ואם בשו"א אינו יכול לפעול זה, חרי אפשר יוכל לבדוק המאמרים ולהשוותם כפי המבואר ברשימת המאמרים שצירף למכתבו, והוספתי ברשימתו מאמר בספרים הנדפסים – לברר אם זהו המאמר והענינים או שרק ההתחלה אחת היא, ות"ח על טרחתו בזה.

בברכה לבריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שיחיו ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

איתריב

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל דעתי, אם להוסיף לדרוש ברופאים או לבטוח בה':

הנה פשוט הדבר אשר צריכים להיות חזקים בבטחונם בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות, ויחד עם זה הנה לעשות כלי גם בטבע ולמלא אחרי הוראות הרופא והשי"ת ימלא משאלות לבבם לטובה להתברך הוא וזוגתו שיחיו בזרעא חייא וקיימא.

הפ"נ קראתיו על הציון הק'.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תריג

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו, בו כותב לי מצב רוחו וחשברא שהי אצלו
בענין סידורו על לחבא, אבל סוף דבר החליט לטובה להשאר בהשיבה
ולהמשיך לימודו, ושואל חוות דעתי בזה:

הנה ברור הדבר אשר החלטתו טובה ונכונה במאד, ונכונה לא רק
מפני ענין הרוחניות אלא גם בגשמיות, וראינו זה במוחש ובפרט בשנים
האחרונות, עד כמה נאמנו דברי רז"ל שאין אדם יודע במה משתכר,
והחשבונות שעושים בפרטי פרטיות איך להכין את עצמו לדרכו בחיים,
הנה ברובא דרובא אינם מצליחים, וביחוד בנוגע אליו הנה דעתי
ברורה אשר הצלחתו וטובתו בגשמיות וברוחניות גם יחד, היא שימשיך
בלימודו בישיבת תו"ת בלוד ויספוג בנפשו רוח חסידות ותוקף הדעת
תוקף אמיתי (בלי עקשנות ח"ו) הדרוש כ"כ לאיש הישראלי בכל עת
בכלל ובפרט בימינו אלה, וגדולה זכות אביו וא"ז למחר הדבר באופן
שיכיר ויראה את טובתו בזה במוחש גם בעיני בשר, והשי"ת יזכהו
לתלמוד תורה ביראת שמים ובהצלחה כפשוטה, לערנען אסך,
פארשטיין גוט, און נעמען גרונטיק ובפנימיות, וזה יהי ג"כ הצנור
והכלי להמשכת כל המצטרך לו ברוחניות ובגשמיות.

בברכת ת"ת ביר"ש וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ"ב: אינו מזכיר במכתבו ע"ד אמו תחי' ובטח השלום אתה,
וימסור לה ברכתי לחג שבועות שמח ולקבל רב נחת אידישן נחת
חסידשן נחת ממנו מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף גם יחד.

א'תריג

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 391.

א'תריד

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס האט מיך געפרייט צו ערהאלטען אייער בריף פון מוש"ק בה"ב, אין וועלכען איר שרייבט אז דורך ... האט איר זיך באקאנט מיט חסידות חב"ד, און האט אנגעהויבען צו לערנען תורת החסידות, און בעט צו פאררעכנען אייך צום קהל חסידי חב"ד:

עס האט מיך געפרייט דאס אלעס אויבען געזאגטע, און אויף דעם שטייט געשריבען אין די ספרים הקדושים, אז א איד וויל זיך פירן אין גוטען וועג אויף א אמת, העלפט עס השי"ת, ובפרט א ענין וועלכער איז פארבונדען מיט תורה וואס אויף דעם איז געזאגט געווארען יגעתי ומצאתי תאמין, און בפרט תורת החסידות, וואס אין אונזערע יעצטיקע צייטען פון דעם גלות כפול ומכופל זיינען זייער נויטיג ענינים וועלכע בריינגען צו אחבת השם ויראת ה' און צו עבדו את ה' בשמחה, וואס די אלע זיינען די יסודות פון תורת החסידות.

איך האף אז לויט די אנווייזונג פון רז"ל וואס זיי האבען געזאגט אז מעלין בקדש כו' וכל המוסיף מוסיפין לו, וועט איר אויך מוסיף זיין אין די שיעורים פון תורה בכלל און בתורת החסידות בפרט, און וועט זעהן אויך צו באטייליגען זיך אין די חסידישע צוזאמענקונפֿטן פֿון א צוזאמענקונפֿט פון לערנען און סיי א פארבריינגען פון חסידים וועלכע זאל פארשטארקען אחבת ישראל אחבת התורה ואהבת השי"ת, וואס דאס אלעס וועט אייך געבען א צוגאב חיות אין תורה עבודה וגמילות חסדים,

זיכער ווייסט איר וועגען די דריי שיעורים וועלכע מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע האט מתקן געווען פאר אלע אידען, וואס דאס איז די שיעורים פון חומש תהלים ותניא אלע טאג, און האלט זיי אן.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תרטו

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלום!

איך האב באקומען א פדיון נפש פאר אייך, אין וועלכער איר שרייבט אז איר פילט ניט גוט אין געזונט, איר ליידיט קאפ ווייטאג און ענליכעס:

ווען איך וועל זיין אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וועל איך אייך מזכיר זיין צום גוטען געזונט, און אזוי ווי על פי רוב קומט דאס פון איבערטראכטען און ניערווען, דארפט איר זיך שטארקען אין אייער בטחון אין דעם בורא ברוך הוא וואס ער האט באשאפען און פירט אן די וועלט, אז ער ברוך הוא פירט אויך אן מיט אייערע זאכען, במילא דארפט איר ניט איבערטראכטען, ווארום זיכער וועט ער אייך פירן צום גוטען און געבען אייך אויך א בעסערונג אין געזונט, און וואס מער איר וועט זיך שטארקען אין אייער בטחון בהשם יתברך, אלץ געכער וועט דאס צואיילן צו קומען.

זעלבסט פארשטענדליך אז איר דארפט אנהאלטען אייער אויפפירונג אין די וועגען פון תורה ומצות, און מוסיף זיין אין דעם, דאס הייסט, מוסיף זיין אין די סכומים פון צדקה וואס איר גיט ביז יעצט און זאגען אלע טאג א קאפיטל תהלים, און פארן גיין שלאפען זאגען א פרשה פון קריאת שמע, און עס וואלט אויך גוט געווען אז איר זאלט בודק זיין די מזוזות אין אייער הויז, צי זיינען זיי אלע כשרה.

אין ערווארטונג צו א גוטע בשורה אז עס איז אייך בעסער און עס גייט צו נאך בעסער און ווינש אייך א פרייליכן יום טוב שבועות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

המזכיר

א'תרטז

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלום!

מען האט מיר איבערגעגעבן א גרוס פון אייך און אויך אייער
שרייבען וועגען אייער פראגע, צי זאלט איר נעמען צו ערציהען א קינד:

אויב עס איז מעגליך צו נעמען אזא קינד וועלכער איז געבארען
געווארען בכשרות ובטהרה, ווערט דאס אויך גערעכענט פאר א סגולה
צו האבען אייגענע קינדער, ווען מען נעמט דאס קינד צו ערציהען עס
אין דעם וועג פון תורה ומצות, און השי"ת זאל העלפען אייך און אייער
מאן שיחיו און ערפילען אייער פארלאנג צום גוטען מיט א גוטען
געזונטען קינד.

מיט א וואונש פאר א פרייליכן יום טוב שבועות.

א'תריז

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

חרה"ח חוה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר מיכאל שי' שד"ר

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' במדבר:

א) כנראה ממכתבו חנה מפחד הוא פחד שווא שיש מי שרוצה לבטל
או עכ"פ להחליש את הישיבה במכנז, אין לחשש זה כל יסוד, כי אף
שמכמה טעמים ובכללן הטעם שכותב במכתבו, מוכרח להיות מוסד

א'תריז

מוה"ר מיכאל: ליפסקר, אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקמז, ובתוסמן בהערות שם.

מטעם ליובאוויטש בקסבלנקה, מקום לשם באים תיירים ובאי כח מוסדות שונים מאה"ב, אה"ק ת"ו מאירופה וכו', אבל בכ"ז המוסד היותר גבוה, היינו עיקר הישיבה אצ"ל בקסבלנקה, מפני תנאי המקום, ותפקיד זה יהי' על המוסד במכנז, ויה"ר שיתחזק ביראת שמים, וואס צו גוט איז ניטא קיין שיעור, ובמילא כפ"ע היר"ש מבטלין ממנו יראת בשר ודם.

(ב) מ"ש שישנם מקומות שבטל התיקון וההשתדלות לפוטרם מהבת"ס בש"ק, הנה חבל שאינו מודיע יותר פרטים בזה, ובטח יגיעוני הידיעות בזה - כמו שכותב במכ' - מהר"ש שי.

(ג) בשאלתו אם בזמן החופש כשייסדו בית רבקה, יסדרו שם גם לימודי חול, הנה לדעתי כיון שישנה הטענה מיוחדת שזהו זמן חופש ומוסד חדש, ובמילא אין להרבות בהוצאות, ולכן התחילו בלימודי קדש בלבד ובמשך הזמן וכו' ובמשך חדשי הקיץ יהי' בידם לברר הענין כדבעי, אם מוכרח הדבר גם ללימודי חול אם לא אבל בכ"א לא להתחיל בזה, כי בענינים כמו אלו קשה יהי' לבטל הדבר אח"כ גם אם ירצו...

(ו) אתענין לדעת יותר בפרטיות בנוגע להמקואות של הספרדים אם נהגו באיזה קולות מיוחדות שאינם מקובלים אצלנו, (בהנוגע לבנין המקוה ואופנה)...

(ז) בנוגע לשאלתו אם ליתן הסכום י"ד אלף לתקן המקוה בהכפר, הנה בכלל אין כדאי להרגיל הדבר, שלוקחים אנו ע"ע את כל ההוצאות של איזה ענין שיהי' בעיר או בכפר, ובכל דבר ודבר יש לשתף בההוצאות ג"כ את תושבי המקום, אלא שבכל מקום ומקום לפי ערכו, יש לקבוע את מספר האחוזים (פראצענטען) שלוקחים ע"ע אנו, והחלק שעל תושבי המקום לתת...

(ט) אקוה אשר ימים אלו בא למדינתם שלוחי האברך הרה"ג וו"ח אי"א מו"ה שלום שי' האסקינד, ומתאים למכתבי מכבר, ינצלו (אויסניצין) את שהותו במרוקה באופן היותר פעיל לרומם את רוח התלמידים באהל"י ולחזק התקשרותם לתורת החסידות דרכי החסידות ומנהגי החסידות.

(י) בטח גם על להבא יכתוב בפרטיות ע"ד כל הענינים וכבר ארז"ל שאין לקצר במקום שאמרו להאריך.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולהצלחה בעבודתו בקדש.

איתריח

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה אייר, ות"ח על הבשו"ט אשר בו מהטבת מצב בריאות אלו ששאלתי אודותם.

(ב) מ"ש ע"ד נפילת הרוח של ... הנה הזכות והחובה מוטלת על זקני אנ"ש לעודד את רוחם, ואדרבה לעודדם אשר כיון שמייסר אותם השי"ת בדאגות של פרנסה ותמורת זה הנה הולך מצב בריאות ... הלך וטוב ובטח גם בענין הפרנסה הנה יש בזה דאגה יותר מאשר הענין דורש ומחייב, הנה עליהם להיות בשמחה מתמורה וחילוף זה, ושמחה פורץ גדר אשר יבטלו ג"כ הדאגות מעליהם ויזכו לפרנסה בהרחבה, נוסף על בריאות הנכונה ... ובודאי ימצאו אותיות המתאימות וזמן המתאים לעידוד זה.

... ולקראת זמן מ"ת הבע"ל, הנני בזה לברך אותו ועל ידו את תלמידיו ומושפעי לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ"ב: נוסח זה „לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות“ הוא נוסח ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר לחג שבועות.

באשר יצא לאור עתה ספר המאמרים תש"ט, הכולל המאמרים דשנת ה"ל הנה הצעתי לאנ"ש ... שילמדו בחדש זה ובימים דלפניו ולאחריו, מאמרי שבועות תש"ט וכן השיחות והמכתבים שנדפסו בקונט' דשבועות תש"ט הוא קונטרס ס"ו, ומטובו לפרסם את י"ה בתוככי אנ"ש שיחיו.

א'תריט

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי שני מכתביו, ובהם כותב ג"כ על דבר מצב בריאותו, וכנראה מהם שמצב רוחו אינו כדבעי, נכון יהי לבו בטוח בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות אשר ישלח דברו וירפאו, ואף שנוסף על זה הנה צריך לעשות כלים בדרך הטבע, היינו לשמור הוראות הרופאים, יש להבדיל בין שני הדברים, שבעניני רפואה צריך הוא להעסיק רק את כח המעשה שלו, משא"כ כח המחשבה וההרהור, כיון שאינו רופא, ויש לו חלק בלימוד התורה, צריך הוא להשתמש בכחות אלו רק בעניני תורה ומצות, והשקלא וטריא ופלפול בעניני הרפואה אין זה שייך אליו, ובמילא חבל על הזמן שנותן על זה וכיון שמיותר הוא כח שכלו במקצוע חכמת הרפואה, הרי בטח ניתן לו הכח להשתמש בו במקצוע אחר (שלדעתי הוא עסק התורה וכו') וא"כ חסר הוא שם והעולה היא בשתים, חסרון במקום אחד ומיותר במקום השני, ובחשבונות אפילו לשעה קלה בכל זה, הנה ישמח לבו אשר זכהו השי"ת שיוכל לעסוק בתורה ויוסיף אומץ בזה, ויאיר את הד' אמות שלו וע"ד פסק רז"ל אשר כל העיר היא כד' אמות שלו, ויאירם בנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכה לבריאות הנכונה לו, לזוגתו וב"ב שיחיו ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תריט

נדפסה בלקריש חס"ז ע' 583. בטאון חב"ד חוב' טז ע' יט.
לתוכנה ראה לעיל ח"ה אגרת אישטב. לקמן א'תרכח. א'תרל"ג.

א'תרכ

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בודאי ידוע לו מספור רז"ל אשר לזמן מתן תורה הנה כל ישראל נעשו בריאים ושלמים, ומובא בשם כתבי האריז"ל (הוא בספר לב דוד להחיד"א), עה"פ והימים האלה נזכרים ונעשים שכשהענינים נזכרים כדבעי הרי הם נעשים, היינו שממשיכים כל הענינים וההשפעות דימים האלו, ואיחולי בזה לכת"ר שי' אשר בימי הגבלה והכנה למ"ת הנה יצליח דבר ההכנה כדבעי ובודאי יומשך לו עי"ז שיהי בריא ושלם ולקבלת התורה – בנוסח ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר – בשמחה ובפנימיות.

בברכת חג שמח.

א'תרכא

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב אייר, נהניתי לקרות בו אשר משתדל הוא להשפיע על סביבתו בצבא בנוגע ענינין דיראת שמים, ובטח יתחזק ויוסיף אומץ בזה לימים יבואו, ומרובה מדה טובה ממדת פורעניות, שאם ארז"ל שבעקבתא דמשיחא הנה אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו, הרי עאכו"כ שצריך להוסיף ביותר וביותר להמשכת הברכה בכל יום ויום, לא לבד לבטל את הקללה ר"ל אלא שעוד להוסיף אור וחיות ולקרב את קץ גלותינו כאו"א כפי יכולתו.

א'תרכ

o

מספור רז"ל: ראה גם לעיל אגרות א'תקסח. א'תקעט.

א'תרכא

נדפסה בלק"ש ח"ד ע' 294.

ומה שכותב שמרגיש הוא בעצמו שאין הדברים יוצאים מן הלב כו' וכו', הנה א) ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שאסור לדבר לשון הרע על אחד מבני ישראל ובמילא גם לא על עצמו הוא, ב) גם אם נכונה טענתו הנה אין הסביבה והמושפעים שלו מחוייבים לסבול ולהיות חסרים עי"ז, ודיו ההיזק שגורם לעצמו ע"י הנ"ל מבלי שיוסיף עי"ז עוד הפסד של אחרים ובמילא ח"ו מלהפסיק בתעמולה ובדברים של התעוררות שאומר, ואדרבה להוסיף ביאור בזה כנ"ל, אלא שביחד עם זה צריך הוא לייגע את עצמו באופנים המתאימים לנפח"א שלו והנה"ב והגוף הגשמי, אשר ידע אינש בנפשי מצבו ומעמדו עכ"פ במקצת, ובמילא יוכל למצוא אמצעים פעילים להביא למטרה הדרושה, ונשען על פסק רז"ל יגעת ומצאת תאמין, הנה בטח יצליח בזה, ובפרט שזכות הרבים שמעוררם לתורה ומצות מסייעתו, ותהי זאת נחמתו במצבו נשען על הסברת הרמב"ם המובא בכמה מקומות בדא"ח, אשר בעצם הנה כל איש הישראלי חפץ הוא למלאות רצון השי"ת אלא שיצרו הרע נלחם עמו, ולפעמים אונס אותו שלא להתנהג כדבעי, ועיין ג"כ בתניא פרק מ"א (נ"ח ע"א), וז"ל: אבל יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות לאחדים בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי בכל לב ובכל נפש מאהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל לדבקה בה, ע"כ בה[נ]וגע לעניננו. ואחכה לבשו"ט אשר ממשיך עבודתו לקרב לבן של ישראל לאביהן שבשמים ומרגיש לאט לאט ג"כ הטבה במצבו הוא.

בהתאם לכל הנ"ל הנה מובנת ג"כ המענה לשאלתו אם להמשיך משרתו ברבנות אשר בטח ימשיך בזה וישתדל ביתר תוקף בפעולות טובות ובהשתדלות המתאימה בודאי יצליח...

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

א'תרכב

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת כולל חב"ד,

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מי"ז אייר בו מודיעים ע"ד הגדלת והתפתחות מפעל „גמ"ח קרן נחום דוב דענבערג שע"י כ"ח" ובחרו בהנהלה מורחבת, הנה יה"ר מהשי"ת אשר תהי' עבודתם גם מכאן ולהבא בהצלחה, ובהצלחה הן מצד המפעל והן מצד הלויים, וכמרז"ל גדולה גמ"ח יותר מן הצדקה, שגמ"ח הוא גם לעשירים, ובטח שמים לב ביחוד לעזר במקרים כאלו שעוזרים להלווה לסדר מקור פרנסה קבוע, אשר אז כדאי לוותר על איזה מדרישת המפעל מאת הלווה, ובלבד להושיט עזר להעשות לחי מפרנס את עצמו.

ומובן גודל ערך הגמ"ח גם מזה, ששלשת האבות שאברהם הוא בקו הגמ"ח ויצחק קו העבודה ויעקב יושב אהלים תורה שבכתב ותושבע"פ, הנה הראשון בהם הענין דגמ"ח, אברהם הגדול בענקים, ויה"ר מהשי"ת אשר ע"י שנדבק בדרכיו שמה הוא ג"ח אף אתה גמ"ח הנה נזכה לקבל את התורה תורת חסד בשמחה ובפנימיות.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

א'תרכב

[ג' סיון תשי"ב]

דף ב ע"ב. בן י"ח לחופה, אם הם שלמות וכמו בן ה' למקרא שפי'

א'תרכב

נדפסה בלקויש ח"א ע' 299, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.

א'תרכב

נדפסה בס' אוצר הפוסקים, אה"ע ח"א (ירושלים תשכ"ב) ע' 340 (הערות לס' הנ"ל). לקויש חכ"ד ע' 454.

הרמב"ם כבן שש – יעויין הל' ת"ת לרבנו הזקן פ"א, קו"א סק"א בסופו.

דף ד ע"א. מותר להתאחר, ואם יש קצבה, האריך בזה בה' ת"ת הנ"ל רפ"ג בקו"א, עיי"ש.

דף ז ע"א. ביש לו בנים אם למכור ס"ת לישא בת בנים, בפס"ד להצ"צ חידושים ליבמות (ס"א ב) נראה עיקר דצריך למכור.

דף קל"ג ע"ב. בדין נבעלה לרוח. הצ"צ בפס"ד ליבמות נ"ט דעתו דאפילו במזיד מותרת לבעלה כה"ג.

דף ק"ד ע"ב. בענין פצוע דכא באל"ף. הנה נוסף על מה שכתוב באוצה"פ שם, ובהערות דף קס"ח סוף טור ב', מועתק להלן ממה שנמצא באוצר ספרים וכתבי יד של מר ששון בלונדון.

(א) תנ"ך הרשב"א, על ידי סופר אחד שכתב את התנ"ך לנכדו של הרשב"א דחיינו אשתרוק בן יצחק בן הרשב"א. בכתב יד זה דכא כתיב באל"ף.

(ב) בכתב יד תנ"ך שנכתב בכתב ידו ממש של תלמידו של הרשב"א, ר' שם טוב בן גאון מחבר ספר „מגדל עוז“ על הרמב"ם, הי' כתוב דכה בה"א, ואחר כך מחק אותו ר' שם טוב בעצמו ותיקן בידו דכא באל"ף.

(ג) בתנ"ך עתיק מאד מאד, חומש דמשק, שנכתב לפני אלף ומאה שנה, המתואר באהל דוד צד 22-23 ושם כתוב דכא באל"ף.

(ד) בחומש כתב יד – נכתב לפני חמש מאות שנה (מספרו 516) ראה אהל דוד צד 21 – כתוב דכא באל"ף.

(ה) בכתב יד תנ"ך (מספרו 499) נכתב לפני חמש מאות שנה, עי' אהל דוד צד 15, כתוב דכא באל"ף.

(ו) בכתב יד חומש תימני, נכתב לפני חמש מאות שנה (מס' 942), עי' אהל דוד צד 607, כתוב דכא באל"ף.

(ז) בדפוס פלאנטין ובומבירגי שנת שכ"ו דכא באל"ף.

א'תרכד

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות והתחזקות בקביעות
עתיים בנגלה ובחסידות.

א'תרכה

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ב

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ג' א' דהגבלה, כי כבר דאגתי להפסק
הארוך בקבלת מכתביו, ות"ל אשר הכל שלום, וכנראה שלא היתה
איזה סיבה מיוחדת בזה.

ב) בצער קראתי במכתבו אשר תקוה קלושה בהגדלת העזר
למוסדותינו... ויעזור השי"ת אשר תהי' הרחבה בהאמצעים כי ת"ל
רואים הצלחה מופלגה, אשר בכל שקל שמשיגים מצליחים הרבה יותר
מאשר עד עתה, (והענין מובן עפ"ש באגה"ק סי' כ"ז וביאורו, אשר
צדיקא דאתפטר אשתכח יתיר כו' ובמילא הנה ג"כ הצלחה צ"ל יתיר
ועוד טעם נוסף בזה עפ"מז"ל שהקב"ה מקדים רפואה כו' וכיון
שהצרכים הולכים וגדלים וכחות הפעילים נתמעטו, הרי עכ"פ צריך
למלאות זה בהצלחה), והשי"ת יתן מתוספתו מרובה על העיקר גם
להבא, וע"פ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: מען זאל זוכה זיין צו זיין די
וואס הקב"ה נותן להם על ההוצאה ביום הראשון בשבוע על כל
השבוע ולא ח"ו מאלו שנותנים להם בעש"ק ההוצאה של שבוע
העבר...

ז) ת"ח על הבעת התנחומין שלו, וצדק בכתבו אשר עשיתי כהוראת
האחרונים שלדעתם יש להתחיל האבלות מעת קבלת הידיעה (שלא
להיות אסור בק"ש וכו' משך כמה ימים, אף שהי' לבי נוקפי ע"ז, דדעת

א'תרכד

מברק לאניש שי' ברחבי תבל לקראת חג השבועות. נדפס בלקריש חב"ג ע' 346.

א'תרכה

התנחומין: ראה הערה לאגרת איחוסו דלעיל.

בס' כל בו: ע' 118 וע' 269.

אדה"ז לא כן, וכמו שכ' בשו"ע או"ח ר"ס ע"ב, והקלתי בכ"ז, ע"י ישוב בדוחק, של אדה"ז הוא „ונוהגין“ ולא בל' של פס"ד. כיון שנמסר הדבר לכתפאי במקום הנפטר, ובס' כל בו מהרב גרינוואלד, מביא הוראה זו בשם הרב רפאל שפירא ומהרש"ם ח"ב סר"ס, ודלא כהנצ"י בספרו משיב דבר, והובא ג"כ בשדי חמד ע' 3456. שוב ראיתי בהערה לכל בו הנ"ל, פרק ד' אות כ"ו, שמביא משו"ת תשובה שלמה מחדו"ת להרב עפשטיין (מסטי' לואיס), שמחדש שם דדבר זה תלוי במחלוקת אם מונים שמועה רחוקה מיום המיתה או מיום הקבורה (כשהיתה איזה ימים אחר המיתה), וכיון שבזה שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר הוראה מפורשת למנות מיום המיתה, ה"ז ג"כ סיוע להנ"ל לנהוג האבלות בקבלת הידיעה.

דא"ג הנני בספק במנהג כ"ק מו"ח אדמו"ר בהאבלות – שבעה – אחרי אמו הרבנית ע"ה אשר עלה לתורה ג"כ בימות החול ובמנחה לשבת, היינו גם אלו העליות שלא הי' רגיל בהם לולא האבלות, ולא מצאתי טעם ע"ז ובמילא לא מלאני לבי לנהוג ככה ולא עליתי לתורה אלא ביום השי"ק וכידוע הפסק דר"ת בזה.

ח) מוסג"פ העתק מהר"ד די"ט אייר ואולי יענין את כת"ר שי' והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו לבשר אך טובות תכה"י. בברכה וכבוד.

א' תרכו

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מר"ח סיון, בו מודיעה בשו"ט אשר נכנסה בחדש השני להריונה לפ"ע, ובטח כפי שדברתי עם אבי' שי' כשהי' כאן, הנה כפי האפשרי אינה מפרסמת עד"ז, וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר, עד שתכנס לחדש החמישי, והצעת: א) בטח תמלא כפי הוראת הרופאים

י) שיטה אחרת לשבט סופר סק"ו שאינו אונן ולא מתאבל ג"כ. ולע"ע לא מצאתי לו חבר.

א' תרכו

וכלשון: ראה אג"ק שלו ה"ט אגרת ג'עב.

– שביקרה אצלם, ושודעים אותה מכבר – בעניני אכילה ושתי', טרחה יתירה וכו', (ב) יבדקו כל המזוזות בביתם ויחליפו האינן כשרות בכשרות, (ג) תחזיק במנהג הטוב של בנות ישראל להפריש צדקה לקופת רבי מאיר בעל הנס – רמבעה"ן – לפני הדלקת נרות בעש"ק וערב יו"ט, (ד) בעלה הרב שי' יתחזק לשמור השיעור תהלים בכל יום (כפי שנחלק לימי החדש) לכל הפחות עד אחר הלידה בשעה טובה ומוצלחת, וכן בק"ש שעל המטה לפני ברכת המפיל יאמר הקאפיטל תהלים: למנצח יענך וכו', ואחר שיגמרנו יאמר עוד הפעם הפסוק יענך וכו' ויעלה במחשבתו אשר כל אותן הכוונות שצריכים, בעת מעשה זה, לכוון יה"ר כאילו כיוונם, והשי"ת יתן ויהי הריון שלה בנקל ויוגמר בעתו ובזמנו ותלד ולד זחור"ק כשורה בעתה ובנקל.

בברכה.

א'תרכז

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מר"ח סיון עם שני פ"נ המוסג"ב, שאקראם – בל"נ – על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בעת רצון. ובטח קודם החתונה, (א) יפריש הוא וכן ב"ג תחי' [מ]ממונה היא, איזה סכום להוצאות שידוכין וחתונה של אחותו הבכירה, (ב) יבקשו מחילה מאתה, (ג) יעשו חתונתם בלי פרסום יתר, ויתן השי"ת שיהי בנינם בנין עדי עד בשעה טובה ומוצלחת על יסודי התורה והמצוה מוארים בתורת החסידות.

בברכת מזל טוב – המחכה לבשו"ט משידוך אחות ב"ג תי'.

א'תרכה

ב"ה, י"א סיון, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

נודעתי מזוגי שתחיי ע"ד המצאו בביה"ח וע"ד מצב בריאותו.

ונצטערתי לשמוע כי נפל ברוחו, ולפלא גדול על כת"ר אשר בטח למותר לבאר לדכוותי מידת הבטחון, ובפרט שהוא מהאנשים אשר ראו נסי הקב"ה בגלוי ובעיני בשר ויודעים אשר השי"ת רופא כל בשר ומפליא לעשות, הנה פליאה היא אחר פליאה.

ולו יתחשב עם דברי יחדל להרהר מענייני רפואה ונכון יהי לבו בטוח בהשי"ת שישלח לו רפואה קרובה ויקבע בדעתו אשר אין לו כל יסוד להיות אראפגעפאלן בא זיך ח"ו.

ואף שצריך לעשות כלים בדרך הטבע, היינו לשמור הוראות הרופאים, יש להבדיל בין שני הדברים, שבענייני רפואה צריך הוא להעסיק רק את כח המעשה שלו, משא"כ כח המחשבה וההרהור, כיון שאינו רופא, ויש לו חלק בלימוד התורה, צריך הוא להשתמש בכחות אלו רק בענייני תורה ומצות, והשקלא וטריא ופלפול בענייני הרפואה אין זה שייך אליו, ובמילא חבל על הזמן שנותן על זה, וכיון שבמקצוע חכמת הרפואה מיותר הוא כח שכלו, הרי בטח ניתן לו הכח להשתמש בו במקצוע אחר (שלדעתי הוא עסק התורה וכו') וא"כ חסר הוא שם. והעולה היא בשתים, חסרון במקום אחד ומיותר במקום השני. ובהתבוננות אפילו לשעה קלה בכל זה, הנה ישמח לבו שזכהו השי"ת שיוכל לעסוק בתורה ויוסיף אומץ בזה, ויאיר את הד' אמות שלו וע"ד פסק רז"ל אשר כל העיר היא כד' אמות שלו, ויאירם בנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

אקוה אשר יתקבלו אצלו דברי הנ"ל, ויחרות בלבו צווי הבעש"ט עה"פ עבדו את ה' בשמחה.

בברכה לבריאות הנכונה, המחכה לבשורות טובות.

א'תרכה

שבענייני רפואה: ראה גם לעיל אגרת איתריס.
צוויי . . בשמחה: ראה לעיל ח"ה אגרות אישטב. אישט. לקמן א'תשנה.

א'תרכט

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר שלמה חיים שי' שד"ר

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי אשר בטח כבר קבלו, הנה מטובו להודיע הפרטים
גם ...

ב) מה החליטו בענין לימוד פוסק ובכלל לימוד להוראה או
לאומנות שו"ב, ולכאורה כנראה בהרשימה הנה היותר קשיש הוא
בהכיתה שלהם בגיל כ"א, ורובם הם בני כ' שנה, וא"כ מהו החפזון
בלימוד להוראה טרם למדו איזה שנים גפ"ת, ואולי לפי התנאים
באה"ק ת"ו מוכרח הדבר, ובטח יודיע נוספות בזה.

ג) במענה על שאלתו, כשלומדים בהאולם (זאל) שנה וחצי אם
מספיק להעברה ללימוד לעצמו (פאר זיך) הנה בד"כ זמן מספיק הוא
ומוכן שיש יוצא מכלל זה מצד כשרונותיו, ובשני קצות, או שמספיק
בעדם גם שנה, או כאלה שצריכים יותר משנה ומחצה, אבל בכלל הוא
כנ"ל, שהתלמידים צריכים לדעת שזמן הרגיל הוא שנה וחצי, ורק
בהשתדלות אפשר לקצר הזמן, ומי שנשאר יותר זמן הרי זה הוראה
שאין משתמש בכשרונותיו כדבעי.

ד) כבר מלתי אמורה לכמה מהנהלת הישיבות, שכמו שאלו
שעליהם מוטל החוב להספקת עניני הכספים אינם מחכים לזרוז ע"ד
החפוש אחרי האמצעים והגדלתם, הרי עוד יותר מוכרח הדבר בהגדלת
האישים היינו התלמידים הן בכמות (מספ' הת') והן באיכותם, והעיקר
בכמות התלמידים, וכידוע מרז"ל שבכדי שיהי' מאה יוצאים למשנה
כו' הרי צ"ל אלף נכנסים למקרא, ומלבד שזה מוכרח יותר מחפוש
האמצעים כי ישיבה סו"ס הרי תכליתה רוחניות, וא"כ רוחני[ות] קודם

א'תרכט

חלקה נדפסה בלע"ש חכ"ב ע' 372, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר שלמה חיים: קסלמן, אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אישכנ, ובהנסמן בהערות שם.

לגשמי הרי עוד נוסף בזה כי הגדלת מספר התלמידים ממשיך למעלה תוספת באמצעים הקצובים בשביל ישיבה ומוסד חינוך זה, ואז כשמחפשים למטה דרכים בדרכי הטבע להגדלת האמצעים יש מה להמשיך, משא"כ אם אין מוסיפין מלמעלה מה תועיל ההשתדלות בהגדלת האמצעים, כיון שאין מה להמשיך, והוא ע"ד המבואר בכ"מ בדא"ח, בענין הפרנסה, שלבושים גדולים יותר מכפי המדה אינם מועילים ובמילא ה"ה מבלבלים וכו'.

להכתה הלומדת דא"ח רק בש"ק - כדאי להוסיף, עכ"פ פ"א, לימוד זה גם בחול.

בברכה להצלחה בעבודתו בקדש.

א'תרל

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו, בו מודיע אשר נולד לו בן למזל טוב ונקרא שמו בישראל ע"ש אאמו"ר ז"ל, לאורך ימים ושנים טובות.

והנני בזה להביע ברכת, אשר הוא וזוגתו שיחיו יגדלוהו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה ומנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

כשאהי' על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אזכירו ואת זוגתו ואת הרך הנמול שיחיו לבריאות הנכונה ולטוב גשמי ורוחני, ויהי רצון מהשי"ת, אשר כשם שגרם לי קורת רוח ביותר במה שקרא שם בנו בשם אאמו"ר ז"ל, הרי יזכהו השי"ת להיות בקורת רוח

א'תרל

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 422, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר מנחם מענדל שי: ברוק.

קט

אדמו"ר שליט"א

ונחת רוח מכל בני ביתו וגם מעצמו שיחיו, הן ממצבם בגשמיות והן ממצבם ברוחניות, ויזכה לבשר תמיד אך טוב וחסד.

בברכת מזל טוב

מ. שניאורסאהן

א'תרלא

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

דורך הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר יוסף שי' הלוי וויינבערג, האב איך ערהאלטען אייער פראגע, ועגען דעם וואס איר ווילט בויען א אפארטמענט הויז אויף דעם לידיקען פלאץ וואס איר האט, איז אייער פראגע אין דעם, צי זאלט איר פארקויפען א האלבען פלאץ און מיט די געלט בויען די הויז, אדער איר זאלט נעמען א שותף צו דעם, אדער אפוארטען ביז די אלגעמיינע לאגע וועט זיך בעסערן, וועט אייך זיין דענסטמאל גרינגער צו קריגען געלט אויף בויען:

מיין מיינונג אין דעם איז, אויב די פרייען פון לידיקע פלעצער זיינען ניט געפאלען יעצט, וואלט כדאי געווען צו פארקויפען א האלבען לידיקען פלאץ און מיט דעם געלט בויען אויף דעם אנדער האלבען פלאץ, אבער אלענספאל ניט פארבינדען זיך מיט א שותף.

בכלל איז דער געדאנק צו בויען א הויז א גלייכער, אבער בכדי עס זאל זיין בהצלחה בגשמיות וברוחניות, איז מיין מיינונג אז גלייכצייטיג מיט אנהויבען בויען די אפארטמענט הויז, איר זאלט אויך ביישטייערן געלט אויף צו בויען חדרים אדער א טייל פון הויז, אין כפר ספריא-חב"ד, אדער לוד, אין ארצנו הקדושה, וואו עס געפינען זיך חסידים וועלכע האבען זיך געראטעוועט פון פולין און רוסיא, און האבען ניט די מעגליכקייט צו בויען די וואהנונגען אין וועלכע זיי נויטיגען זיך, אויף צו לעבען, לערנען און דאוונען, און השי"ת זאל אייך העלפען אז דער בויען פון דעם אפארטמענט הויז און אויך די חדרים און הייזער פאר די פליטים אין כפר חב"ד אדער לוד בארצנו הקדושה זאלן ביידע זיין אין א גוטער גליקליכער שעה אין אלע פרטים פאר אייך.

הרה"ג וויינבערג שי' דערמאנט ניט וועגען אייער געזונט און דעריבער האף איך אז עס איז צופרידענשטעלענד, און השי"ת זאל אייך העלפען איר זאלט קענען פארטזעצען אייערנע גוטע מעשים פאר תורה און מצות און נאך אין א גרעסערער מאס ווי ביז יעצט.

בברכה להצלחה.

א'תרלב

ב"ה, י"ב סיון, ה'תשי"ב

ברוקלין, נ.י.

פרויען קאמיטי פאר טהרת המשפחה
טאראנטא, קאנ.

ברכה ושלוש!

עס האט מיר געפרייט צו הערן, אז איר זייט באשעפטיקט אין דער וויכטיקער אויפגאבע צו בויען א מאדערנע כשרע מקוה אין אייער שטאט, און אז דעם קומענדיקן זונטיק אי"ה קומט פאר א ספעציעלע אונטערנעמונג פאר דעם צוועק.

נעם איך די געלעגנהייט צו באגריסן אייך און ווינטשן אייך הצלחה צו קומען צו א גמר טוב אין דער אונטערנעמונג, און, וואס עס איז נאך וויכטיקער, צו פארשפרייטן דעם געדאנק און די באוואוסט-זיניקייט, אז טהרת המשפחה איז לעבנסנויטווענדיקייט, וואס אידיש לעבן קען אן דעם ניט אויסקומען. אט דער געדאנק מוז פארשפרייט ווערן אן אויפהער צווישן די אידישע פרויען פון טאראנטא און ארום.

אין די איצטיקע טעג נאך שבועות, זמן מתן תורתנו, איז זיכער איבעריק צו דערמאנען אייך, אז בא קבלת התורה זיינען פרויען געווען די ערשטע צו וועמען דער אויבערשטער האט זיך געווענדעט דורך משה רבינו. דאס ווייזט, אז צו פארזיכערן די אייביקייט פון דער תורה מוזן אידישע פרויען טאן זייער פליכט מיט לייב און לעבן. ובפרט איז דאס וויכטיק אין דעם ענין פון טהרת המשפחה, וואס איז איינער פון די הויפטזיילען פון קיום פון גאנצן פאלק ישראל, און פון די תנאים פאר השראת השכינה בישראל וואס פאנאדערט קדושה און טהרה (והי' מחנך קדוש).

קיא

אדמו"ר שליט"א

כאטש אייער אונטערנעמונג איז א לאקאלע, איז דאס אבער, ווי אויבן געזאגט, נוגע דעם גאנצן כלל ישראל. דעריבער וויל איך זיך באטייליגען מיט א סימבאלישע ביישטייערונג, און בייליגענד איז א טשעק פאר דעם הייליקן צוועק.

בברכת הצלחה.

א'תרלג

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

נצטערתי לשמוע מהבהלה בריצה לרופאים במשך כל היום כולו ועל דבר שאין לזה כל יסוד, ופליאה גם על בעלה הרב שי' למה זה ועל מה זה משתמשים הם בענין הזריזות במקום שאינו צריך, ואם בכלל הזריזות מעלה היא, אבל מלבד זאת שהבהלה בכ"א חסרון הוא הרי גם זריזות לאו בכל ענין מקומו הוא, עליהם להיות בטוחים בהשי"ת המחווה מקיים ומחיי את כל העולם ומלואו ובפרט את כל אחד ואחת מישראל עם קרובו אשר ישלח לה בריאות הנכונה וביחד עם בעלה הרב שי' יגדלו את בנם שי' לתורה לחופה ולמעשים טובים, ואף שצריך לכל דבר גם כלי בדרך הטבע, היינו לשאול דעת רופא ולמלאות אחרי הוראתו, אבל ה'פארקאכקייט אין דעם והפלפול והשקלא וטריא בדיעות הרופאים וההעמקה בחכמת הרפואה ועניני, הרי אין זה ענין אלא רק לאותם אשר פרנסתם היא בזה, כדי שיוכלו לעשות מלאכתם באמונה עפ"י ציווי התורה ורפא ירפא, אבל השאר הנה עליהם להשתמש בשכלם ובכח הבנתם ודעתם כמה שחוננם השי"ת אם בעניני תורה ומצות או בדברי הרשות שאפשר להפכם לענין של מצוה, אבל הדאגה והמרה שחורה אין זה אלא דברים המזיקים להבריאות, הן בריאות הגשמי והן בריאות הרוחני ומטרידים ומבלבלים אותם מלמלאות תפקידם ושליחותם בעלמא דין, והשי"ת יזכה אותה ואת בעלה הרב שי' להיות בהם הסימנים דעמא פזיזא בענינים של תורה ומצות והמתינות והישוב הדעת בשאר עניניהם ויהי להצלחה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבריאות הנכונה.

א'תרלד

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

דורך הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר מנחם זאב שי' הלוי גרינגלאס, האב איך ערהאלטען א גרוס פון אייך, און שרייבט מיר אויך אז די טעג גרייט איר זיך אריינגיין אין [א] נייער דירה, און השי"ת זאל אייך העלפען, אז אין דער נייער דירה זאלען זיך אלע בני בית אייערע שטארקען זיך מיט פרישע כחות אין אלע ענינים פון תורה ומצות ויראת שמים, און אויב די שכנות איז ניט אזא פרומע ווי אין דער פאריגער דירה זאל אייער הויז זיין דער סענטער פון וועלכען עס זאל זיך אויסשפרייטען אויך אין דעם געגענד דער נר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה.

הרה"ח גרינגלאס שי' שרייבט מיר אויך, אז אייער זון ... שי' ווערט בר מצוה, ט"ו תמוז, און צוליב א געוויסער סיבה, ווילט איר מאכען די פייערונג קומענדע וואך. וויל איך אייך ווינשען אז איר זאלט האבען פון עס פיל נחת, אידישן נחת, וואס בא אידען קען ניט זיין איינע אן דאס אנדערע, וואס מען וויל האבען נחת, מוז דאס זיין אידישער נחת, און דאן האט מען א גאנצען זון בגשמיות וברוחניות.

עס זיינען פראן פילע עלטערען וואס פרעגען, פון וואנען וועלען זייערע קינדער נעמען די כחות אויף צו ביישטיין די אלע נסיונות און שוועריגקייטן וואס א אידען קומט אויס אויסצושטיין אויף דער וועלט:

דער ענטפער אויף דעם איז א) אין ברירה, ווארום יעדערער סיי א זון און סיי א טאכטער, וועלכער זיינען געבארען אלס איד, האבען זיי דעם זכות און די כחות וועלכע זיינען שייך צו א אידן, און קענען דאס ניט ענדערן, נאר דער אויסוואל איז צו פירען זיך ווי אידען דארפן זיך פירען און דענסטמאל זיינען זיי גליקלעך בגשמיות וברוחניות. ב) מעשה אבות סימן לבנים. דער ערשטער בר מצוה וואס עס ווערט

א'תרלד

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 500, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

דערמאנט אין דער תורה בא דעם בן יחיד פון א אידן, יצחק בן אברהם, ווערט דערציילט אין מדרש אז אברהם זינענדיק א מלך אין יענער צייט, זיינען אנוועזענד געווען בא דער בר מצוה פייערונג, די מלכים פון יענעם דור, און צווישען זיי אויך עוג מלך הבשן, און דער לעצטער האט אפגעלאכט פון דעם גאנצען פאראד, זאגענדיק, וואס פאר א באטרעף האט א בן יחיד פון א אלטען טאטען און מאמען, וועמען ער קען צורייבען מיטן פינגער, ח"ו, און דער סוף איז געווען ווייסן מיר אלע אז פון יצחק'ן איז ארויסגעקומען דער עם ישראל, און אין די הענט פון זיינע - יצחק'ס - אייניקלעך איז געפאלען אט דער עוג מלך הבשן, און פון זיי האט ער געהאט זיין מפלה.

דער מדרש דערציילט ניט גלאט אזוי די מעשה, ווארום דער מדרש איז ניט קיין היסטאריע בוך, נאר דאס איז א חלק פון תורה, וואס תורה איז דער מין, לימוד - לערנען - והוראה - א וועג אין לעבן, די דערציילונג לערנט אונז אויך, אז אפילו ווען מען איז ניט מער ווי א בן יחיד איד, און דער ארום איז געגנער פון מלכים, פון דעסטוועגען איז פראן די גאנצע פארזיכערונג, אז ווען דער זון וועט ערצויגען ווערן אין דעם דרך התורה והמצוה, וואס דאס איז דער כח פון פעסטקייט פון אלע אידען - אן אונטערשייד - איז דענסטמאל ניטא קיינער וועלכער זאל אים שטערען אין דעם וועג פון געזונט און גליק, ווינעלע ער איז דאך פארבונדען - דורך תורה ומצות - מיט הקדוש ברוך הוא, וואס ער - ברוך הוא - איז דער אבסאלוטער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט מיט אלעס וואס די וועלט פארמאגט, און השי"ת זאל מזכה זיין אייך און אייער פרוי שיחיו צו מחנך זיין אייער זון דעם בר מצוה אין דעם אויבענגעזאגטען גייסט וואס דאן וועט ער אויסוואקסען א געזונטער גליקליכער איד.

בברכה.

א'תרלה

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

...שואל במכתבו אם אפשר לשנות הסדר בחלק מהכתות.
שתחלה ילמדו הלימודי חול ואח"כ לימודי הקדש:

הנה בודאי ידוע לו עד כמה שזהו נגד כל שיטת ישיבות תו"ת מיסדה ומנהלה, וכל הענין של לימודי חול בהשיבה. אינני בקי במהלך העניינים באיזה אופן הסכימו ע"ז אם לא הי' בזה שינוי שעברו ההוראה לא בדרך מעבר אלא בדרך התלבשות, וכידוע ההפרש בין מעבר והתלבשות (וגם בזה באופן השני של ענין ההתלבשות), אבל בכ"א הנה כל ענין לימוד זה הוא רק מצד ההכרח ואונס, במילא מובן שאין צריכים לעשות כל שינוי לכיוון ההפכי, כיון שגם על המצב דעתה צריכים להיות שרוים בצער, ובפרט כשהשינוי בא להוציא סדר מחזקתו שכבר נהג באופן כזה כמה שנים, ולשנות למצב יותר גרוע, ובל"ס ג"כ שידעו מהשינוי בכל שאר הסניפים, וא"א לשער מראש כל התוצאות אשר בזה, מכל הנ"ל מובנות חו"ד בשאלתו אם יש מקום להשתדלות ולשנות הרי צריכים הם להחזיק את הענין עוד יותר מאשר עתה ולא להיפך.

ובכדי אשר יהי' בנקל לו דורכגין ולפעול בעצמו והן אצל בע"ב יתאר בעצמו, ככל בניי המאמינים הרי גם אנו תקותינו שבכל יום ויום יבוא משיח צדקנו ויוציאנו מן הגלות בגשמיות ובמילא גם מן הגלות ברוחניות, ואז יצייר לעצמו שאם הי' עושה שינוי הנ"ל ועוד יתבונן שכעשר שנים עמד בנסיון למרות כל הקישויים העלמות והסתרים והוצאות שבדבר האט ער דורכגעטראגען שלימודי קדש באו לכל לראש, וברגע האחרונה לפני השיחרור מההעלמות והסתרים נהפכה ח"ו הקערה על פי' וביציאתו עם מושפעיו מן הגלות הרי נרשם המוסד שלו בין אלו שתחלה לומדים א.ב.סי. ורק אח"כ - להבדיל - אל"ף - אלופו של עולם - יו"ד למעלה, יו"ד - כאו"א מבני ובנות ישראל

א'תרלה

שתחלה ילמדו הלימודי חול: ראה אג"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע ח"ו אגרת א'תתכז, ובהנסמן בהערות שם.

קטו

אדמו"ר שליט"א

למטה, וקו המחברם - הוא קו דסדר השתל' הקו דתורה ומצות שע"י ישראל וקוב"ה כולא חד.

בברכה להצלחה בעבודתו בקדש, ושיתקבל אצלו הדבר בקל ולא רק מצד נה"א כ"א גם בנה"ב.

א'תרלו

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

ברכה ושלוס!

איך האב ערהאלטען אייער ספעשל דעליווערי בריף אין וועלכען איר באשרייבט דעם באזוך מיט אייער טאכטער שתליט"א בא דעם דאקטאר, און אז ער האט פארגעשלאגען מאכען פארשידענע טעסטען בכדי צו פעסט שטעלען צו וועלכער קאטעגאריע זי באלאנגט, און באשרייבט אויך די קאטעגאריעס. ווי עס זעהט זיך פון דעם טאן פון אייער שרייבען, האט מען אייך געמאכט שווער אויפן הארצען, און איר פרגעט מיין מיינונג וועגן מאכען די טעסטען:

לויט מיין מיינונג זעה [איך] פון דעם ניט קיין אונטערשייד אין דער ערציהונג פון אייער טאכטער, וואס די טעסטען זאלן. ניט ווייזן און ווי באלד אז דאס בריינט ניט קיין נוצען, איז דאך אויף וויפיל עס זאל ניט זיין אונשעדליך די טעסטן, אבער דאס ווערט דאך געטאן דורך עלעקטרי נעבען קאפ און ענליכעס, איז שווער צו פאראויסזאגען צי דאס וועט ניט בריינגען קיין היזק חלילה, און אזעלכע זאכן טוט מען נאר דאן ווען מען איז געצוואונגען אין דעם, און בפרט אז די אלע טעסטען איז נאך ניט קיין זיכערער באווייז, ווארום דאס איז ערשט א פאר יאר אז מען האט דאס אויפגעטאן, און האלב טאפט מען אין דער פינסטער, איר דארפט נעמען אין אכט אויך דאס, אז איר אליין האט דאך אויך געזעהען אז דאקטוירים האבן ניט געטראפען מיט אייער טאכטער און עס זעהט זיך אין איר א בעסערקייט מער וויפיל מען האט גערעכנט און זיכער איז אז אויך ווייטער וועט אזוי אנהאלטען, במילא ווייס איך ניט צוליב וואס דארפט איר פארלירן געלט און אנשטריינגען זיך וועגען דעם בנוגע טעסטען וועלכע זיינען אן א נוצען און אין בעסטן פאל ניט מער ווי אן היזק.

וואס אנבאלאנגט צום דאקטארס פארשלאג צו אריינזעצן אייער טאכטער אין א טשער וכו' איז מיין מיינונג אז אין די אלע זאכען, ווען עס איז דא אויף דעם א צושטימונג פון צוויי דאקטוירים קען מען זיך פארלאזען אויף דעם, און השי"ת זאל געבען די דאקטוירים דעם ריכטיקען געדאנק אויף דער ריכטיקער באהאנדלונג פאר אייער טאכטער שתליט"א און די דאקטוירים זאלען זיך באנוצען מיט דעם כח וואס די תורה האט זיי געגעבען אויף צו היילען, אויף עפעס אנדערש זיינען זיי קיינע בעלי בתים, און ווען מען הערט פון א דאקטאר א שווערן ווארט, דארפמען ניט לייגען קיין אכט אויף דעם, און מען דארף דאס אננעמען ניט מער ווי פאר א נסיון פון השי"ת וואס ער ברוד הוא וויל אויספרובען אייך און אייער מאן הרב שיחיו אין דעם אמונה ובטחון בכח השי"ת, און וואס מער איר וועט זיך שטארקען אין אייער בטחון בהשי"ת אלץ פריער וועט איר זעהן מיט אייערע פליישיקע אויגען די געזונט בעסערונג פון אייער טאכטער, און השם יתברך זאל העלפען אייך און אייער מאן הרב שי' אז דאס אלעס זאל קומען במהרה ממש.

איך רעכן אז עס איז איבעריג צו ווידערהאלן וואס איך האב שוין געשריבען, אז אויף וויפיל עס איז מעגליך זאלט איר איינטייל נעמען אין דער צוגרייטונג וואס מען באדארף צו א חסידישן פארבריינגען וועלכע קומט פאר בא אייך אין שטאט, וואס דאס וועט אויך זיין א באווייז אז איר זייט זיכער אין דער הילף פון השי"ת אז ער וועט זיכער דערפרייען און אייער מאנס הרב שי' הערצער.

בברכה לרוב נחת מבתה עס בעלה הרב שי'.

א'תרלו

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מבקש ברכה להצלחה בעסקו, וכנראה אשר כוונתו לעסקיו

א'תרלו

בגשמיות, וידוע פתגם רבינו הזקן אשר שמענו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר, „השי"ת גיט אידען גשמיות און זיי מאכען פון גשמיות רוחניות“ והי' מהנכון אשר יחליט בעצמו שמהריוח שיהי' לו בעסקו עד י"ט כסלו ר"ה לחסידות הבע"ל, הנה יפריש מזה לכה"פ מעשר לצדקה, והחצי מזה, לכה"פ, על מוסדות הקדושים אשר ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר נקראים, והם אהלי יוסף יצחק אשר בארצנו הק' ת"ו ובמאראקא, ובטחוני חזק אשר יוכל לאמר כי רואה גם בעיני בשר תוספת הצלחה מעת שקבל החלטה הנ"ל וכל חמוסיף מוסיפין לו ותוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר,

בברכה.

א'תרלח

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בגודל צער קראתי מכתבו מב' סיון שכותב לי בפרט ע"ד ... ע"ה, ובטח בינתים קבל מכתבי נחום אבליס, והשי"ת יעזור שמכאן ולהבא [נ]וכל לבשר רק בשורות טובות איש לרעהו.

גם מצער לקרות במכתבו שיש כאלו שמאשימים אנשים ידועים בהאסון ל"ע, ובמילא אי אפשר שלא יפעול זאת על היחס בין איש לרעהו, בטח יודע וקל להבין גם כן בשכל אנושי, שענין כזה אין לו כל יסוד, לפי שהעולם כולו מנהיג **הקב"ה**, ויהודי הוא בעל בחירה רק על עצמו, אבל לא שיוכל לפעול על ענינים ששייכים לחשני אפילו בדברים קטנים ועאכו"כ בענינים הנוגעים בנפש, ועיין באגרת הקדש לרבינו הזקן סי' כ"ה, בטוח הנני שזה נכתב רק ברגע הצער, אבל אח"כ לא ישאר מזה שום רושם, לא רק במעשה ודבור אלא גם במחשבה.

זה שכותב דבר טיכל שניסה לדבר, ובחזקה ורעש לא חפץ ללכת,

פתגם רבינו הזקן: ראה לעיל ח"ה אגרת איתלו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן א'תרסג. א'תשפב.

א'תרלח

טיכל: כיסוי שערות הראש במטפחת. ראה לקמן אגרת א'תרמז.

ח"ו וח"ו, ולא זהו הדרך ברוגזה, כ"א אדרבה ע"י רכות, ורק להסביר שזה ענין שמביא הצלחה לה, לבעלה ולילדיהם שיחיו, מיד הקב"ה, וא"כ מה ערך של הקושי (אם גם יכולים לקרות זה קושי) בלבישת טיכל לגבי זה שהקב"ה נותן בעד זה, ואם הדבר מונח (אפגעלייגט) אצל המדבר בפשטות, ה"ז נעשים דברים היוצאים מן הלב, והרי הדבור הוא עם ילידי ישראל שראו נסים בעיני בשר ממש, בהשגחה פרטית, ולכן אין ספק שסוף סוף פועלים, ועוד יותר שבמשך הזמן מודין לאלו שהם הועילו להעמידן על דרך הישר, אקוה שבראשונה יפעול אצל עצמו, שיהי זה אצלו בפשטות, ובמילא יהי הדבור בחום יותר, והשי"ת יתן לו האותיות המתאימות בשלום ורכות ומתוך נחת ואהבה.

הנני בצער ג"כ ממצב הישיבה, ולא מזה שלעת עתה מעט הוא מספר התלמידים - כמו שכותב במכתבו - רק מזה שנעשה פרוד בין אחדים מאנ"ש הנמצאים שם שהיו צריכים להיות אחדים אחד עם השני למלאות שליחותם באור תורה, ותמורת זה יצא ענין של סכסוכים וחיכוכים - רייבעניש - וכו' כתבתי עד"ז לאחדים מאנ"ש ואקוה שבעתיד הקרוב הנה כולכם תתאחדו ותראו שהכל כדבעי יהי ובד"מ יומשך הצלחה בכל הענינים הכללים וגם בהענינים הפרטיים, בברכה.

א'תרלט

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח חו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר רפאל נחמן שי הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו הקודם מערב חגה"ש, בו מודיע אשר נכנסו לדירה החדשה, ויח"ר מחשי"ת אשר יהי משנה מקום משנה מזל

א'תרלט

מוה"ר רפאל נחמן הכהן. אגרת נוספת אליו - לעיל ח"ה א'רלא.

לטובה הן בבריאות הנכונה והן בשאר עניינים הנצרכים לחם ואקוה להשי"ת שיוכל להודיעני בשו"ט בזה.

(ב) לפלא שאינו מזכיר מאומה ע"ד הסדר שנעשה בישיבת תל אביב, אשר בטח קבלו הוספה והלימודים חולכים ומתנהגים כדבעי, וכבר אמרתי כ"פ שכשמוסיפים במספר התלמידים למטה הרי מוסיפים גם מלמעלה בהשגת האמצעים הגשמיים הנצרכים, ואחכה לבשו"ט אשר הגדיל השי"ת גבולם בתלמידים טובים ומצליחים בת"ת ביראת שמים.

(ג) בשאלתו בענין לימודי חול בישיבתם, הנה בכלל הוא מהעניינים שאין להדר בהם, והחידור בזה יגונה, קשה לי להגיד פרטים בזה כיון שאיני יודע סדר הלימודים בזה עתה וכן הדרישה שיש בזה, אבל כבר באה העת אז זיי זאלן זיין ברייטער בא זיך, ובאמת הי' מהראוי שהם יהיו המתחילים בהתפשטות זו כיון שה' אתנו הרי הפסוק מסיים אל תיראום, ובפרט שרואים במוחש איך שמצליחים בכל ענין שעושים באמת ובלי פניות ואף בעניינים כאלו, שכל המביני מדע כביכול ומכש"כ אלו שיש לחם מהלכים מאחורי הפרגוד אמרו מתחלה שא"א הדבר וסו"ס הצליחו, הרי עאכ"כ אז עס דארף קומען די ברייטקייט מצד זה ובפרט בעניינים שכ"ק נשיאינו זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע החשיבו זה כעיקרים וד"ל.

(ד) ת"ח ת"ח על הספור מה שאמר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע להר"ש גרונס ע"ה ובטח אם יש בזכרוננו עוד מהני מילי מעלייתא יכתבם, ומוסג"פ ר"ד למנחמי ביום י"ט אייר והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו להשמיע איש לרעהו אך טוב תכה"י ...

בברכת בריאות הנכונה.

וכבר אמרתי: ראה גם לעיל אגרת איתרכט.
ר"ד למנחמי: ראה לעיל בהערה לאגרת איתקסו.

א'תרמ

ב"ה, ט"ז סיון תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו ממוצש"ק בה"ב - אף כי באחור זמן קצת - כן נתקבלו מכתביו הקודמים, ונעים לי לקרות ע"ד התעסקותו בהפצת מעיינות החסידות חוצה, מנהגי' והדרכותי', ובטח כפסק תוה"ק יוסיף אומץ בזה כי מעלין בקדש וכל המוסיף מוסיפין לו.

ב) מ"ש ע"ד בנו שבדעתו להכניסו לחדר ... אף שלא נתמלאו לו עדיין חמש שנים, הנה בכלל כגון דא תלוי בהתפתחות גופו וכשרונותיו והעיקר אם תמצא שם כתה שהחילוק בגיל לא יהי גדול כ"כ בינם לבין זה של בנו שי ואזי יתן השי"ת ויהי להצלחה.

ג) מ"ש ע"ד הוראה איזה היא הדרך בה ילכו לקרב את הנוער שבאה"ק ת"ו לרוח ישראל סבא, הנה אין מובנת שאלתו זו, באשר אינה מבארה בפרטיות, כי הרי זה כמה חדשים שמתעסק הוא בכגון דא (אף שעדיין אין ההתעסקות בזה המרץ שהי' דורש כ"ק מו"ח אדמו"ר, והשינוי הוא לא רק בכמות כ"א גם באיכות, אבל בכ"ז הרי מצאו דרכים) ות"ל אשר במדה ידועה מצליחים וא"כ מהו פירוש שאלתו, באיזה דרך לקרב את הנוער, ואולי כוונתו להמשך מכתבו, וכמובן בסעיף דלאח"ז:

ד) מוסר תוכן נאוומו בחגיגת ל"ג בעומר במירון, אשר שם שואל אם זה נקרא נגיעה (פארטשעפעט) בשאר המפלגות הדתיות, וא"כ הוא אם כדאי הדבר גם להבא:

הנה בכלל קשה ליתן בזה כללים שוים לכל נפש, כי זה משתנה ממסיבה למסיבה וממקום למקום, והנקודה כללית בזה צ"ל אשר התכלית העיקרית היא הענין דועשה טוב, היינו לספח כמות היותר גדולה שבאפשרי להחינוך הכשר ולתורה ומצות, וצריך לעשות את כל המאמצים [ל]תכלית זו, ובמילא אם כשיגעו בכבוד ... הרי עי"ז יהי

א'תרמ

חלקה נדפס בלקי"ש ח"ב ע' 410, חלקה שם ע' 347 וחלקה בחכ"ג ע' 395, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

היזק לתכלית הנ"ל, הרי לאחר כל החשבונות אין מתפקידנו לנהל תעמולה נגד... ולאידך גיסא, אם כדי להציל את הנוער מוכרח הדבר לבאר ענין המפלגות וההירוס שהביא ומביא ענין זה של התנגדות היינו תעמולה שלילית ולא רק חיובית, ובמקום שיש ספק, ידוע הכלל, דשב ואל תעשה עדיף, וגדולה לגימה שמקרבת, ומקרבת פי' תחלה בגשמיות ואח"כ גם ברוחניות, ומוכן מעצמו שצריך בזה זהירות יתירה, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר באחת משיחותיו הק', אויפהויבען יענעם צו זיך, אבער ניט אראפלאזען זיך צו יענעם."

ה) נבהלתי לקרות בתוכן נאומי שבמכתבו וז"ל – עכשיו שהגענו בעזה"י לאתחלתא דגאולה, אני מדגיש רק אתחלתא והגאולה שלמה תהי' בעת ביאת משיח צדקנו וכו' – וכנ"ל נבהלתי בקראי את זה, ולא כ"כ על מה שאמר כי מה שיאמר הנואם בעידנא דהתלהבות אין הוא אחראי כ"כ, אבל גדול תמהוני על מה שמעתיק זה במכתבו כדבר הפשוט, ולא חלי ולא מרגיש הענין דהעלם על האמונה ח"ו הכלול במשפט הנ"ל, ויתבונן אשר משנה תורה להרמב"ם מתחלת וז"ל: יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, ומסיימת באופן הגאולה ולא מקרה הוא, כי נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן ופסק הרמב"ם בפרט איך תהי' הגאולה, ובמילא גם התחלתה בכלל. וז"ל:

„הלכות מלכים פרק י"א הלכה ד'״ יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי, ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד וכו'״

הנה ברור פסק תורתנו בהגאולה והתחלתה, היינו שצ"ל איש כפשוטו ברמ"ח אברים והוגה בתורת ה' ולוחם מלחמת ה' והוא יתחיל בהפצת התורה והרמת קרנה ואח"כ יקבץ הגליות וכו' וזהו ע"פ תורת הנגלה ובנוגע לתורת החסידות, הנה בטח ראה בכמה וכמה דרושים ענין המשיח, האורות והגילויים הקשורים בזה, וכאשר נמצא הוא באח"ק ת"ו ורואה המצב על אתר, אשר שמים אור לחשך וחשך לאור וכו' ואח"כ יאמר שזהו אתחלתא דגאולה ויכריז ע"ז בקול רם, הנה תמי' אחר תמי'. אין ברצוני להאריך בזה, א' מפני שהענין פשוט לאחר התבוננות קלה ולשעה קלה ביותר, ב' כי כנ"ל תפקידנו היא תעמולה חיובית ולא שלילית וכאשר שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר פתגם אדמו"ר הצמח צדק אנו פועלי דיממא אנו, מיר דארפן מאכען ליכטיק,

ג) כי על אה"ק ת"ו בפרט אסור לדבר לה"ר, וידוע ג"כ אשר ע"פ דין הנה לה"ר הוא גם באמירת דבר אמת (וזהו החילוק בין לשון הרע למוציא שם רע). מובן הדבר שכנ"ל איננו מחויב לנהל תעמולה כל היום וכל הלילה בעניני השלילה דהמצב, אבל פשוט שעתיד לגרום לטעות ולהפוך ענין של גולה - חסר אל"ף - לענין של גאולה - מלא אל"ף - וד"ל.

ו) מהנכון הי' שמכאן ולהבא, הנה בענינים כללים כאלו, כנ"ל, תבוא השאלה מהנהגות הצעירים לאחר שיערכו לעצמם שקלא וטריא מתאמת וחוד' ולא שכל אחד יכתוב בפ"ע, כי א"א לענות לכאו"א בפרטיות, ובפרט שיח' זה כפל דברים ללא צורך כלל.

בברכה להפצת המעיינות חוצה שזה ישמש צנור וכלי להמשכת וקבלת ברכות השי"ת להמצטרך לו ולכל ב"ב שיחיו.

א'תרמא

ב"ה, ט"ז סיון תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעים לי לשמוע מהרה"ח הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר גבריאל זלקינד שי' כגן אשר יש לו קביעות עתים בגפ"ת ובטח משתתף הוא ג"כ בשיעור לימוד המתאים הנלמד ברבים אבל כמובן שאין זה מספיק כלל וכלל וכפי השקו"ט בש"ס ונפסק בשו"ע הלכות תלמוד תורה ובפרט בשו"ע לרבינו הזקן הל' ת"ת, אשר פרק א' שחרית ופרק א' ערבית הרי זה סדר רק בשביל אלו שע"פ תורה מוכרחים הם למצוא פרנסתם באופן כזה שצריכים לחקדיש ע"ז כמה שעות ביום, משא"כ אלו שאין מוכרחים בזה הברירה בידם ולפעמים תכופות ביותר הרי אין ברירה בידם, ומחוייבים הם להתעסק בלימוד התורה ולהסתפק בעסק במילי דעלמא רק שעות קצרות ועל פי רוב הנה החכמה לאיזה סוג שייכים צריכה להיות דוקא ע"י אחרים ולא ע"י עצמו, כיון שאז הרי נוגע בדבר והקלוגינקער מוצא לו כמה דרכים ופתויים איך להסית את האדם מדרך העולה מבית אל. כיון שאיני מכירו וגם איני יודע בפרטיות אופן לימודו ומשך זמן הלימוד ואופן עסקו ומשך זמן שמשקיע בעסק, הרי צריך הוא להתייעץ עם זקני אנ"ש אשר במחנו

קכג

אדמו"ר שליט"א

המכירים אותו ע"ד חלוק זמנו בעניני תורה ויראת שמים ובענינין דרך ארץ, וכהוראתם יעשה והשי"ת יצליחו למצוא דרך הנכונה לפניו ולעלות בעילוי אחר עילוי כפסק תורתנו הקדושה מעלין בקדש.

בברכה.

א'תרמב

ב"ה, י"ז סיון ה'תשי"ב

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ב' במדבר, בו מתאונן על מצבו ברוחניות, ובפרט על מה שלפעמים נופלים לו ספיקות באמונה וכו'.

והנה ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז מ'טאר ניט ריידן לשון הרע אויף א אידן, און אויף זיך אויך ניט. ואם גם אמת הדבר אשר לפעמים נופלות לו מחשבות הנ"ל (אשר אפי' אז נכלל זה בכלל לה"ר, וכידוע החילוק שנתבאר בפוסקים, אשר הוצאת שם-רע זהו כשאומרים שקר, ולה"ר זהו אפי' אם הוא אמת), הנה בטח אין זה אלא מעצת היצר לבלבלו מעבודת התורה והתפלה והמצות.

והסגולה לזה הוא להרבות באמירת אותיות התורה, ושהיו חקוקות במחשבתו, לידע אותן בע"פ, היינו איזה ענינים מן התורה ובפרט משניות ותניא. ויעויין בלקו"ת ס"פ קדושים, ד"ה והדרת פני זקן. ומבואר ג"כ ע"פ תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר בענין משניות בע"פ.

ובכלל יסיח דעתו מכל שאלה זו, היינו אם נופלים לו ספיקות או אין נופלים לו, ואם מסירים מחשבות אלו ולומדים באיזה ענין של חסידות, פנימיות התורה שהיא כידוע בעולם האצילות (שקבלה שהיא פנימיות התורה היא בעולם האצילות, ועיין תניא ריש פ"ה ע"ד היחוד מכל צד ופינה) הרי – לא יגורך רע.

והשי"ת יצליחו בעבודת התפלה והפצת המעינות חוצה ויסיר ממנו ענינים המבלבלים וכו'.

בברכה.

א'תרמב

פתגם: ראה גם לעיל אגרת אהרן, ובהנמך בהערות שם.

א'תרמג

ב"ה, י"ט סיון תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר יחיאל מיכל שי

שלום וברכה!

זה זמן שלא שמעתי ממנו מאומה, בטח הכל כדבעי אצלו, ותמיהני במקצת אשר בין שמות אלו המתעסקים במקצועות השונות של פעולות אגודת חב"ד באה"ק ת"ו, אין נזכר שמו, ואולי אין זה שרק שמו אין נזכר, אבל פועל הוא פעולתו בשלימות, אבל בכ"ז אין כאן המקום לעניות ונדאי הי' שיכתוב עד"ז בפירוש, ובפרט שנמצא הוא בחיפה מקום אין ניכר שם אגודת חב"ד, אף שנמצאים בה מתלמידי התמימים, וגם הוא והרב חן שי' בתוכם, ובטח ישתדל למלאות את זה בעתיד הקרוב, כי חבל על כל יום ויום החולך, כי הרי צ"ל כל יומא ויומא עבד עבדתי וימים יוצרו ולא אחד בהם כידוע הפירוש ע"ז בכמה מקומות בדא"ח.

(ב) במענה ע"ד דשאלנא קדמיכון זה מזמן, והוא במ"ש בסידור תהלת ה' וכן בסידור תורה אור הנדפס בארצה"ב משנת תש"א והועתק ג"כ בלוח תומכי תמימים, אשר בחדלקת נרות של שבת הנוסח הוא: נר של שבת קדש, מאין המקור להוסיף התיבה קדש?

מענה: הנה לע"ע לא מצאתי מקור ע"ז, ולי נראה שאין זה מעיקר הנוסח, והוכחתי ע"ז הוא כי במקום שיש חשש הפסק משמיטים תיבת קדש, עיי"ש בנוסח חדלקת נרות דשבת ויו"ט, ומה שנבמקום שאין חשש הפסק) מוסיפין תיבת קדש, כן מברכת חמותי הרבנית שליט"א והוא בקבלה מהדורות שלפניי ובטח נהגו כן דור אחר דור בבית נשיאינו, וידוע מ"ש בתשובות הרשב"א הובא בשו"ת השיב משה סי' י"ג, דאין לדחות קבלה שיש ביד נשים הזקנות מבני עמנו, מפני ששים רבוא מופתים המראים סותרו.

א'תרמג

נרפסה בלקו"ש ח"ד ע' 377 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מוה"ר יחיאל מיכל: דברוסקין.

נר של שבת קדש: ראה קובץ יגדיל תורה ירותי גליון ו' ע' 114. גליון ז' ע' 87. גליון יא' ע' 108.

ג) עוד העיר בנוסח ברכת הדלקת נרות דר"ה שנדפס בסידור „של יום הזכרון“: הנה זה הי' קשה לי יותר מהנ"ל, כיון שזה בנוסח ברכה חדש בהדה"נ ושאלתי את פי כ"ק מו"ח אדמו"ר זה איזה שנים מלפנים, ואמר לי אשר פלפל בזה כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע עם הרה"ג הרי"י רפלוביץ מקרמנצוג, ולמרות קושיותיו של הרב הנ"ל, השיב כ"ק אדמו"ר שצ"ל של יום הזכרון, ואולי – הטעם דמדמינן לברכת קידוש והפטורה וכו'. וכן הוא מנהג בית רבינו, ומעשה רב.

ד) עוד העיר במ"ש בס' המאמרים אידיש דף 80, עה"פ ואד' הוי' בשופר יתקע, אד' איז דין, הוי' איז רחמים: והקשה דהלא שם הוי' דכאן מנוקד בנקוד שם אלקים, הנה יעוין בזה בלקו"ת דרושי ר"ה סד"ה והי' ביום ההוא יתקע, שמשם הוא מקור הדברים, ועיג"כ שם סד"ה כי כארץ תוציא צמחה (נא, ג).

ה) מזכיר במכתבו את הרב משה שיי' לינשיץ ובטח יש לו קב"ע עם הנ"ל גם בלימוד החסידות ויתחזקו שניהם עכ"פ בשלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר, והם בחומש תהלים ותניא, כידוע.

בברכה לבריאות הנכונה.

א'תרמד

ב"ה, י"ט סיון תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר דובער שיי'

שלום וברכה!

מכתבו מז' ניסן בעתו נתקבל, בו כותב ע"ד סידור הכתבים מעזבונו של מו"ז הרה"ג והרה"ח מוהרשיל"א זצ"ל, ומאז לא שמעתי

א'תרמד

מוה"ר דובער: אליעזרוב, אגרת נוספת אליו — לקמן אחשעד.
הכתבים מעזבונו: ראה גם לקמן אגרת א'תרנב.

ממנו מאומה, אף שכתב שמיד אחר חגה"פ יתחילו בעבודת סידור הכתבים וכו'.

בטח נודע לו שהולכים ונדפסים כמה ענינים מכתבי יד, שלפעמים יש בהם כמה שגיאות, וכשאפשר להשוות עם עוד כתב יד, הרי לעתים תכופות יוצא הדבר מתוקן בהרבה יותר, ולכן ההקדש בהנ"ל ישובת, ומובן אשר הוצאות המשלוח יהי' עלי לסלקם בצירוף ת"ח.
בברכה המחכה לבשו"ט.

א'תרמה

ב"ה, י"ט סיון תשי"ב
ברוקלין.

הרבנית מרת תמר תי'

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי מכתבה מסיון – בלי הוראת יום הכתיבה – בו כותבת ע"ד עבודתה בבית רבקה אשר בכפר חב"ד, ואשר ת"ל עשתה פירות ומספר התלמידות הגיע ל-38, כן מצעת שיקחו ג"כ מורה-עוזרת ... מתאימה לזה.

כמובן קשה מכאן, לאמר מי מהמורות מתאימה יותר, וע"ז צריכים להחליט על אתר, ובאתי בזה רק בנקודה כללית, אשר כדאי הי' להשתדל ביותר אחר חיפוש נערות כאלו בתור תלמידות שיהיו ראויות במשך זמן לא ארוך להעשות מחנכות ומדריכות עכ"פ בשביל ילדים וילדות קטנים, ובטח במרץ המתאים יש למצוא גם כאלו.

כתבתי להנהלת הכפר, בדבר הנחיצות בדירה מתאימה בשביל הבית רבקה, ותקותי חזקה שישתדלו בזה ככל האפשרי.

בברכת הצלחה בעבודתה בקדש אשר תשמש ג"כ צנור וכלי להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בעניניי הפרטים ובפר"ש בעלה הרב שי'.

א'תרמה

מרח תמר: גלוסקין.

בדירה מתאימה: ראה לקמן אגרת א'תרנא.

א'תרמו

ב"ה, י"ט סיון תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בנוגע לו לעצמו שמתאונן על מצבו הרוחני, בטח שמע הפתגם שהי' אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם כ"ק אביו, „טובה פעולה אחת מאלף אנחות“ פשוט גערעט, גענוג צו קרעכצען און מער געטאן, ומוכן זה ג"כ ע"פ שכל, שאנחה חנה ראשית מזקת היא לחבריות, והרמב"ם בחלכות דיעות רפ"ד כותב, שהיות הגוף בריא מדרכי השם הוא, ועוד גרעון – שלאחר האנחה נדמה לו שכבר עשה טובה להקב"ה במה שהתאנה ד, עשה תשובה“, ובמילא כבר יכולים לילך לנוח, ומוכן ההיזק שמביא זה בעבודה, משא"כ מפעולה אחת, איך שלא תהי' קטנה, חנה נפעל מה, ומכל פעולה אפי' ברוחניות אצל יהודי נתוסף בריאות גם בגשמיות, במילא חנה זהו היפך ענין התוצאות הנ"ל מאנחות ללא תועלת.

בברכה שיבשר מפעולות טובות ובשו"ט גם בעניניו הפרטיים.

א'תרמז

ב"ה, י"ט סיון תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... (ג) במ"ש בענין גילוי הראש, חנה מצטער אני במאד ע"ז ... וצריך הי' לחפש [...] האופנים המתאימים שיתוקן ענין כיסוי הראש מבלי להכנס לע"ע בחלוקי הדיעות שיש בזה (הר"מ אלשקר, הצ"צ וכו' וכו', מלבד התשובה שנדפסה מאז אה"ע סוף חלק א' סי' קל"ט, חנה נמצאה ונדפסה בשער המילואים חלק א' סימן מ"ה ועיין ג"כ חידושי הצ"צ על חש"ס ברכות ה, א), וכן בנוגע לגילוי הזרוע צריך ג"כ לעשות

א'תרמו

הפתגם: ראה גם לעיל ח"ה אגרת איתלה, ובהנשמך בהערות שם.

בזה ע"פ המבואר בש"ס ופוסקים מענין דת משה ויהודית אשר בזה, וכשיתוקן הנ"ל הרי במשך הזמן יש לקוות שיוכלו לעשות תיקון אחר תיקון.

(ד) במ"ש בענין הערותיו בשו"ע רבינו הזקן, הנה אם יש אצלו עוד איזה הערות אתענג לקבל גם אותם, ובעת הפנאי הנה תקותי שסו"ס יהי' בידי לעיין בהם כדבעי.

(ה) כבקשתו הנה כשאחי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אזכירו לאריכות ימים ושנים טובות, טובות עם כל הפירושים, היינו לכל ראש בגשמיות בבריאות הנכונה וכפסק הרמב"ם הלכות דעות רפ"ד: היות הגוף בריא מדרכי השם הוא (כן הוא בכל הדפוסים שראיתי, ולכאורה נשמטה התיבה **עבודת** וצ"ל מדרכי **עבודת** השם, ולפלא שלע"ע לא מצאתי מי שהעיר ע"ז) וטובות ג"כ כמשמעו היינו ממולאות בלקח טוב שניתן לנו בהמשכנ[ות] בטוב הנראה והנגלה.

בברכה לטוב גשמי ורוחני ובר' הנכונה בכלל זה – כמובן.

א'תרמח

ב"ה, י"ט סיון תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכי מכ"ז ניסן, ושמחתי לקרות בו שהדזוינט מתנהג בטוב בנוגע להמושב זקנים ותקנו הענינים שדרשו תיקון ליתן מקום מיוחד לביהכ"נ שלא יבלבלו להם, זה שכותב שעושים לו קישורים וכו' לא ידעתי אם כדאי לנקוט זה ברציניות, ובפרט שיכול להיות בזה חלק מעצת היצר להתערב שלא לתת מקום לתקונים אלו שבידו ויכולתו לתקן, במילא מנסה הוא היצר מצד זה, ואין כדאי להשמע לו, וצריכים לעיין בטוב אופני הסתה שלו, שלפעמים מתלבש אין א חסידישער קאפאטע, וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בזה.

... כותב ג"כ במכתבו שבנו ... למד תחלה בברונא ובת"א ועתה

א'תרמו

נשמטה התיבה עבודת: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אישנד.

הלך למקום אחר, פלא לי קצת שכותב עד"ז בקרירות, ואף שארז"ל זרוק חוטרא לאוירא אעיקרי קאי, בכ"ז הנה כל יום שאינו נמצא באהלה של חסידות תורה ויראת שמים, היזק גדול הוא, ובפרט בימים אלו עקבתא דעקבתא דמשיחא שקרב קץ גלותנו, ותורת החסידות היא הכנה וכלי לביאת וגילוי המשיח, ואם מוצא בעצמו שאין יכול לפעול עליו בזה, ה" צריך למצוא המתאים מאנ"ש שהוא יתענין בזה ויראה שהדבר יתוקן בהקדם והשי"ת יעזרו שיוכל לבשר בשו"ט בזה.

בברכה.

א'תרמט

ב"ה, י"ט סיון תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים בלוד,

ד' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מכתבי הקודם בהנוגע להשיחה עם הד"ר שפירא, בטח כבר נתקבל, ומאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ו אייר וג' וי"א סיון עם המצורפים אליהם.

(ב) ראיתי במכ' שזה כשנתיים שהציעו להם הלואה מהסוכנות, וכותבים הם שלא השתמשו בזה, ואתענין לדעת פרשת הדבר.

(ג) כפי המובן ממכתב הקודם וממכתבם עתה, הנה בענין הלואה דעתה של הד' אלפים לירות – יש למחר בזה.

(ד) במ"ש שתי סברות באופן הבנין, אם להקים צריף או בנין על הגג או לחבר שני הבנינים העומדים בשכונת הרכבת, הנה, לכאורה, הסברא השני יש לה מקום יותר מהראשונה. ובכלל – אז מען שטעלט זיך ברייטער העלפט השי"ת. ובפרט כשמתחילים בנין בפועל, אלא

א'תרמט

חלקה נדפסה בלטי"ש חכ"ג ע' 444 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

שחסרים אמצעים לגמור אותו, הרי בנקל יותר תהי' האפשריות לקבל עזר נוסף בצורת הלואה, או גם באופן יותר טוב. ובטח גם בהסכום שיקבלו עתה (ואולי יעלה בידם לפעול, שיתנו להם ההלואה גם דהארבעת אלפים שמאז), הרי גם בבנין בסכום זה אפשר להשתמש, עכ"פ בחלק ממנו, עוד קודם שיגמר כולו.

ה) בענין המקום בשביל הבי"ס לתורה ומלאכה בחכפר, אם להעמידו בתחלת הכפר או בסופו, הנה כפי שמתארים המצב, יש להעמידו בתחלת הכפר, שזה יהי' ניכר יותר, ועוד כמה קולות שבזה כמו שכותבים במכתבם. ועיקר העיקרים – שזה קרוב יותר אל הפועל, היינו שסו"ס יתחיל בפו"מ ללמוד וכו'.

ו) במענה על שאלתם: הנה כבר כתבתי דעתי מכבר, שצ"ל בי"ס הנ"ל במקצוע כזה שיש לקוות ממנו פרנסה באה"ק ת"ו. וכמדומה, שענין הדפוס ונגרות וכיו"ב מתאים לזה. וכבר מסרתי ע"י הרה"ח הרמ"ג שי' – כשהי' כאן – שיש לשלול בי"ס במקצוע עלעקטרי וראדיא וכיו"ב.

ז) בדבר שאלתם אם לצרף את הבי"ס למלאכה עם ההצעה דבי"ס חקלאי מעליית הנוער, הנה חשש גדול בדבר שתכנית אחת תבלבל את השני, ותעורר, בין המוסדות שצריכים לתמוך בדבר, מי בראש, וכו'. ולכן, מפני כל הטעמים, יש לשלול סברא זו במצב הדברים כמו שהם עתה. אלא שבעולם המחשבה (ולא בעולם הדבור לזולתו אפי') יכולים לעיין בחשקו"ט בסברא זו, שכאשר יהיו כבר שני העניינים הנ"ל או עכ"פ אחד מהם בפו"מ, אולי לדון אז עד"ז, בענין קישור בין שני חבתי"ס באופן ובאותן העניינים שגר לאחד נר למאה. אבל אכפול סברתי, שאם יציעו ויתחילו לדבר בענין צירוף שני בת"ס הנ"ל, הרי יש מקום לחשש שיאחזו (אנכאפען) בסברא זו כאתמלא לדחות את שתי ההצעות גם יחד לעולם העיוני, שאינו שייך לפועל.

ח) בענין שם להמוסד, הנה, לע"ע, אין כדאי להתקשר (בינדען זיך) בשם קבוע. ויש להשאיר מקום פנוי בזה, ויקרא רק בשם בי"ס לדפוס או לנגרות וכו' אשר על-יד ישיבת לוד. דלכאורה אין כדאי לפרט השם תו"ת, כי אז תהי' סתירה בעניני המגבית לצורך בי"ס זה והמגבית בשביל תו"ת. וד"ל.

ט) נהניתי במאד ממכתבם המפורט, לפ"ע, בענין מצב הישיבה באיכות ובכמות, ואשר, כפי כתבם, נתעלה מדריגת הישיבה באיכות בערך מה שהי' עד עתה. וכן נהניתי לקרות במכתבם, אשר שולחים תלמידים לקחת חלק בעסקנות חב"ד, וביחוד בהפצת המעיינות חוצה. ובטח גם לחבא ימשיכו בזה, כמובן באופן אשר התלמידים ידעו, אשר תפקידם ושליחותם היא ללמוד תורה, תורת הנגלה ותורת החסידות, אלא שמפני צורך השעה ופקוח נפשות ממש, מוכרחים להקדיש מזמנם ולחתעסק בהצלת נפשות, און די הארץ דארץ זיי וויי טאן אויף דעם. ועל המשפיעים ביחוד להסביר את זה להתלמידים העסקנים, אשר דורשים מהם שתי הקצוות, ששולחים אותם להתעסק ולעבוד בזה באמונה ובהשתדלות היותר אפשרית, וביחד עם זה צריכים הם, התלמידים, להביט ע"ז כעבודה שאינה תכליתם, לולא דרישת הזמן דעקבתא דעקבתא דמשיחא. ויותר ממ"ש כאן בודאי יסבירו בזה לכל התלמידים שיחיו.

י) מוסג"פ איזה סקריפס בקשר עם העסקנות צבורית שמתעסקים בה תלמידי הישיבה.

יא) מסיימים הם במכתבם, שעד עתה לא הי' רגילים להודיע בפרטיות ועתה מצאו לנחוץ לעשות, הנה חבל שלא עשו זה מקודם, ובמילא שאין להתנצל על מה שעושים כזה עתה.

בטח יתנו, בתור הלואה, לחרשת דאהל"יי את הצריף שלהם, כיון שהזמן גרמא.

לא כיוונתי, שיקחו ע"ע חלק המוטל על אגו"ח להשתדל בנוגע לישיבתם, אלא ורק שיזרו אותם וכו'.

בברכת הצלחה בעבודתם הקדש, ושיזכר השי"ת לבשר בשו"ט בכל הענינים לעתים תכופות,

מ. שניאורסאהן

א'תרנ

ב"ה, י"ט סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני בזה קבלת מכתבם מערב חגה"ש בצירוף הפרטי-כל מאספתם די"ב אייר, ופליאה קצת שנתעכב כ"כ הפ"כ, ושמחתי במאד למה שכותבים ע"ד פעולותיהם הטובות בל"ג בעומר, וחבל על מה – כפי שכותבים – שבחזירתם לא היתה אפשרית בידם כ"כ להתעכב בהמקומות דרך שם עברו, וידוע מנהג החסידים בימי אדמו"ר האמצעי כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהי' מצנץ להתעכב בכל המקומות דרך שם חזרו לבתיהם מליובאוויטש ולחזור דא"ח ...

ד) בטח ימים אלו יגיע לאה"ק ת"ו הרה"ג ורה"ח מו"ח שלום שי' האסקינד, בתור אחד מצעירי אגו"ח דכאן, וגם בתור שלוחי, למסור פ"ש ולהנוער ביחוד ולעבור בהמחנות והמעברות וכו', באותן המקומות שחרשו וזרעו, או שעדיין לא חרשו ולא זרעו, ושיש לעשות כזה עתה. ותקותי שיסדרו הדבר באופן המתאים ביותר, ובודאי יהי', כמו בכל שאר הענינים של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בהצלחה מופלגה.

ה) מצטער הנני שאין מוצא אני ברשימותיהם את האברך ... שי', ואיני מבין סיבת הדבר, ובטחוני שאין צריך להביא לו ראי' ממרז"ל זרזק חוטרא אאזירא אעיקרי קאי, כי בטח גם עתה אעיקרי קאי, אלא שצריך להסביר לו הבטחת רבינו הזקן בתו"א בתחלתו, אשר העושה צדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ויעוין ג"כ באליהו רבא פרק י"ג, וז"ל: בענין אהרן כ"ג – והי' קושר חבל של ברזל במתניו ומחזיר על כל פתחי ישראל וכל מי שלא הי' יודע לקרות ק"ש וכן מי שאינו יודע להתפלל הי' מלמדו לקרות ק"ש ולהתפלל, וכן מי שאינו יודע לכנוס בגופה של תורה הי' מלמדו, ולא אהרן בלבד אלא כל ת"ח המלמד תורה בישראל לש"ש כו' הקב"ה מרחם עליו ונותן בו חכמה

א'תרנ

חלקה נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 531 והושלמה ע"פ העתק המזכירות והעתקה.
כפי שסיפר: ראה גם לעיל ח"ד אגרת א'עס.

קלג אדמו"ר שליט"א

בינה ודיעה והשכל ונותן לו חלק עם הצדיקים אברהם יצחק ויעקב, ועיין ערובין נ"ד ע"ב, ויומא כ"ח ע"ב שאהרן אברהם יצחק ויעקב היו ראשי ישיבה ועל פי פשוט גרויסע לומדים.

המחכה לבשו"ט ומברכס בהצלחה מופלגה בעבודתם בקדש.

נתקבלו ב' טופסים ממה שהו"ל. ות"ח.
פלא שנשמטו ההע' במכ' לחה"פ.

א'תרנא

ב"ה, י"ט סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת כפר חב"ד, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

זה מזמן שקבלתי מכתבם. והנה הגיעני מכ' מן הצד (!) בו כותבים בקיצור אשר מציעים להם בתור חלואה (אינם כותבים פרטי התנאים בזה ולמשך איזה זמן) לבנין בית ספר מקצועי בהכפר.

למותר לעוררם על נחיצות הדבר בכלל, ועל החקדם בזה, אם התנאים מתאימים הם לפ"ע, שלא יקדמם אחר בזה. וכן תקותי שמתעסקים בזה במרץ המתאים. ואחכה לבשו"ט.

ב) שמעתי שקבלו מאיזהו מקומן ר"ן ליטרות בתור תמיכה לשמיטה. ובטח יודיעוני עד"ז אם כנה השמועה והפרטים.

ג) שמחתי להודע, אשר בית הספר בית-רבקה בהכפר הולך ומתפתח. ובהתאם להנ"ל, הנה אין המקום העכשוי מתאים כ"כ. ואף שלמותר לעוררם ע"ז, אלא שאין מזרזין אלא למזרזין, אשר בטח יעשו בזה כפי יכולתם לחקדיש להביה"ס בית-רבקה מקום מתאים שיוכלו

א'תרנא

מהעתקה.

מקום מתאים: ראה לעיל אגרת א'תרמה.

להרבות גבולם בתלמידות מתאימות כדבעי, ולהוסיף ג"כ כתה שיש לקוות שתלמידותי יוכלו להיות מדריכות ומחנכות במשך זמן לא ארוך.

המחכה לבשו"ט בהנ"ל, וגם במ"ש במכתבי הקודם, וביחוד מה שנעשה להגדיל מספר המתיישבים בהכפר.

א'תרנב

ב"ה, י"ט סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת כולל חב"ד באה"ק ת"ו, ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

א) הו"ח אי"א וכו' מוה"ר יעקב שי קליבאנאוו משיקאגא, הודיע אשר זוגתו מרת וויכנא, שחל"ח, ובהיותו הוא חבר הכולל חב"ד, הנה זכו' היא להתקנות דכ"ח בעד הנפטרים. ובבקשה להודיע לכאן ממילוי התקנות לזכותה ע"ה.

ב) כמדומה שכבר נתאשר קבלת שלשת הטופסים של הספר משנת יואל.

ג) בטח יודיעו טובות ממצב בריאות הו"ח אי"א עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר נחום דוב שי דענבערג.

ד) זה מכבר נתקבל מכתב מהרה"ג והרה"ח וכו' מוה"ר דובער שי אליעזרוב, שנתדבר אתם ע"ד סידור הכתבים וכתבי יד מעזבונו של הרה"ג הרשיל"א זצ"ל, שהם יעזרו בסידור הכתבים, ומאז לא שמעתי מאומה בזה. ונכון לתקן הדבר בעוד מועד, שלא יקדמנו אחר וכו' וכו'. ויש לעשות השתדלות האפשריות והמתאימה שיגיעו הכתבים וכ"י התוכנים כולם לכאן, עכ"פ ע"מ להחזיר. ות"ח על הידיעה מפורטת בכל הנ"ל.

בכבוד ובברכה,

המזכיר: א. קווינט

א'תרנב

סידור הכתבים: ראה לעיל אגרת א'תרמד.

קלה

אדמו"ר שליט"א

א'תרנ"ג

ב"ה, כ"ג סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה שלום שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ' סיון, וכן בשעתו מסר לי הרה"ח הו"ח אי"א
נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוהרחמ"א שי' חדקוב תוכן מכתבו אליו, ושמחתי
אשר סו"ס גם הוא מודה שעבודתו עושה פרי, ויעזרהו השי"ת לראות
את זה בתוספת וגם בעיני בשר.

במ"ש שזהו, היינו נער יחידי חלקו מכל עמלו, הנה תיכף לזה
שוברו בצדו שכותב אשר תקותו לבוא לכאן עם איזה מתלמידיו לייב
תמוז הבע"ל.

בנוגע לשאלתו אודות המיסיאנערן, הנה לדעתי אין כדאי להכנס
עמם בוויכוחים ע"פ שכל, אלא שצריך לחפש דרכים המתאימים
לגלות את קלונם בפרסום רב, היינו שמרמים הם את הבריות, אינם
מגלים א"ע שהם מסיתים ומדיחים וכן שעושים את זה בעד קבלת
פרס וכו' וכו' וכמדומה שבירחון דזשואיש לייף מחדש אייר-סיון נדפס
מאמר ע"ד פעולותיהם בבראנקס שאפשר יביא גם לו תועלת.

קרה לפעמים שכאשר רימו חנ"ל את הבריות שאלו עד"ז באופן
רשמי אצל הכומרים, ומוכרחים היו לפרסם דעתם בקהל, שאין הם
הכומרים מסכימים מצדם לדרכי השקר והרמי' שאחזו בהם
המיסיאנערן, אלא שצריך לברר מקודם במה הוא ענין הרמי' שלהם,
וכמעט תמיד יש איזה פרט שמרמים הם בדברי שקר וכיו"ב...

בברכה.

נ"ב:

מוסג"פ העתק מכ' בקשר עם חגה"ש, שאולי יביא לו תועלת
בהשפעתו על הסביבה שלו.

א'תרנ"ג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 559 והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מו"ה שלום שי' רבקה, אגרות נוספות אליו — לעיל חיד איסה, ובהנסמן בהערות שם.

א'תרנ"ד

ב"ה, כ"ג סיון, ה'תשי"ב

שלום וברכה!

במענה על שאלותיו, זה מכבר, בתו"א בתחלתו בד"ה השמים כסאי:

(א) הא דאלפיים שנה קדמה תורה לעולם ואח"כ נמשכה בשמים וארץ - אם זהו ענין אחד עם האמור בזהר באד"ר, ע"ד חד אורחא ותרי"ג ארחין דאורייתא.

הנה, בכלל, האמור בזהר שייך למצות, ששרשן בכתר גלגלתא, וכמוש"כ באגה"ק ס"ך. וכ"ה ג"כ בד"ה תקעו תרצ"א ס"ו שמביאו במכתבו (משא"כ תורה שמחכמה נפקת עיי"ש באגה"ק), כי גם התרי"ג ארחין הם בגלגלתא. ולפעמים מפרשים מאמר הזהר גם על התורה, אבל כמו ששרשה בכתר. וראה לקו"ת במדבר יא, ד.

(ב) מהו השייכות דבינה והתבוננות בלב לרחמים עליונים והתהוות התורה. - בלקו"ת לג' פרשיות (א, ב) מפרש ע"ז וז"ל: ועיין בתניא פמ"ה . . וגם כמו יוחכ"פ שהוא התגלות הבינה ה"ז ע"י שמעוררים רחמים. - ויעיין בתניא שם, ובחגות הצ"צ ע"ז שנדפסו בקונטרס-רשימות איכה ע' כ"ב.

(ג) מש"כ שהמדות בטלים ונכללים במקורם - אם הכוונה לע"ס הגנוזות - הכוונה למקור המדות, היינו שכל המולידם, ז"ת דאימא. ועיין בזה באריכות בלקו"ת לג"פ (א, ג, ו, ג), ובחמשך ר"ה שנדפס לשנה זו.

(ד) התורה כבר נמסרה בעולם בשעת מ"ת ולמה צריכים לאתדל"ת - מובן ע"פ משנ"ת בחילוק התורה שלפני התפלה ושלאחרי. עיין לקו"ת ברכה (צו, ב) ובכ"מ.

(ה) כותב דרוחו ונשמתו אליו יאסוף בקרב איש ולב עמוק, ובסוף המאמר איתא שהוא רק בבחי' מקיף וסובב.

א'תרנ"ד

נדפסה בלקרש חט"ז ע' 476.
שנדפס לשנה זו: בסה"מ תשי"ט בתחלתו.

הרי כתב גם בסוף המאמר דמעט מזער נתפס בפנימי הלב. וממכ"ע לגבי סוכ"ע הוא מעט מזער, ראה תניא פמ"ח, ועי"כ בהוספות לתניא ד"ה אם ישם – דיאסוף היינו אורות בכלים.

(ו) גם המשכה דוידבר הוי' אל משה נעשה ע"י ואהבת גו', וכמוש"כ בפ"י בלקו"ת לג"פ (יא, ג). ועייג"כ אמרי בינה שער הק"ש ספמ"ג.

(ז) הארץ חדום רגלי – מפרש דמצות מעשיות מעלים הרגל – כנס"י למעלה והאדם למטה – והיינו העלאתם והתכללות של ג' (נה"י דלבר מגופא, תרין שוקין, רגל) במוחין, ע"י שנכללין מקודם במדות (וא"ו) והמדות במוחין (יו"ד), ונת' בפרטיות בלקו"ת לג"פ (ח, א ואילך).

(ח) זה שהנשמה המלובשת בגוף פועלת היחוד דאורייתא וקוב"ה – ב' טעמים בדבר: מפני שעסקה בניצוצות דתחו שקדם לתיקון. והעיקר – שעבודתה למטה גורם, בב"א, עבודת שרשה בכל העולמות וגם מה שלמעלה מעולמות, כי היא כחבל שראשו קשור למעלה. ועיין אגרת התשובה פ"ה, קו"א לתניא בתחילתו, הגה"ה שני' בתניא פ"מ. וראה ג"כ מאמר דשבת מברכין סיון ה'תשי"ב.

(ט) מש"כ בביאור דד"ה כי כאשר חשמים ספ"ד ענין ג' הווי"ן דויסע כו' – הוא לראי' לבאר מאין ממשיכין, שהוא מהיודי"ן כו'. ועיין תניא ויצא ביאור דושבתי בשלום.

(יוד) כח הצמיחה הפרטי, דצומח פרטי, גם הוא נמצא בארץ, ולא בגרעין, אלא שהגרעין מעורר אותו, היינו שיצמח עשב זה ולא אחר. ראה אגה"ק סוף ס"ד. ד"ה יביאו לבוש (ש"א) פכ"ו. וככה הגדול פמ"ד. ועוד.

בברכה להתחזקות בקב"ע בתורה וזיכוך המדות.

מ. שניאורסאהן

א'תרנה

ב"ה, כ"ג סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת ישיבת אחי תמימים ליובאוויטש בראשון לציון.

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מיום י"ז סיון והקודם לו בהם מודיעים ע"ד
הסדרים בהשיבה, ואשר ב"ג תמוז הבע"ל בדעתם להעריך חגיגה
לפתיחת הישיבה באופן רשמי.

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' בהצלחה ויגדיל השי"ת גבולם
בתלמידים הן באיכות והן בכמות, היינו בהגדלת מספר התלמידים
ובהרמת איכותם מתאים לשם הישיבה אחי תמימים.

וביום י"ג תמוז, בו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר לחירות, ואמר אז, שאין
זה חירות פרטי אלא שזהו נצחון כללי דעניני תורה ויהדות, הנה יזכר
השי"ת להיות הצנורות והשלוחים שעל ידם יבוא זה בפועל בסביבתם,
היינו שהמוסד אחי תמימים שבהנהלתם ישמש מרכז משם תואר כל
הסביבה בנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה
ברוח של מסירת נפש מתאים לרצון כ"ק נשיאינו רבוה"ק זצוקללה"ה
נבג"מ ז"ע.

בפ"ש כל המסייעים והמשתתפים בהנהלת המוסד ובברכת
הצלחה להם להר"מ להר"י ולהתלמידים שיחיו.

קלט

אדמו"ר שליט"א

א'תרנו

ב"ה, כ"ג סיון, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הנהלת ישיבת תומכי-תמימים במונטרעאל,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מכ' אייר, בו כותבים על דבר משתה
הסגירה של המגבית השנתית שלהם, וע"ד בחירות ועד הפועל לשנת
תשי"ב-תשי"ג. וכשהייתי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע הזכרתי שמות חברי ועד הפועל לברכה והצלחה בעניניהם
הכלליים והפרטיים.

ומוסג"פ מכתבי לועד הפועל, הכתוב, מפני טעמים מובנים, בשפת
המדינה.

והשי"ת יצליחם, אותם ואת ועד הפועל, בעבודתם בקדש, הצלחה
ברוחניות ובגשמיות, היינו שמצב הישיבה יתאים לרצון מוסדה
ומנהלה הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר ולא יהיו כל מניעות ועיכובים
באמצעים כספיים, התנגדות וכו', ואפילו לא מהעלמות וההסתרים
שישנם בכל אחד מצד הגוף ונפש הבהמית ושכל הטבעי.

ויזכנו השי"ת כל אחד ואחד מאתנו למלא שליחותו בעלמא דין
מתוך הרחבת הגוף והנפש.

בברכת הצלחה בגו"ר בעניניהם הכלליים ובעניניהם
הפרטיים.

המכ' דט"ו סיון נתקבל. וכבקשתם נענה ע"י הטליפון.

בטח מתענינים במרץ המתאים לנצל את ימי החופש במדה היותר
גדולה, כיון שאז פנויים התלמידים מלימודי חול, ובמילא אפשר
להשתמש בזמן זה להחדיר למוחם וללבם כל הענינים הקשורים
בלימודי קדש ביתר שאת.

א'תרנז

ב"ה, כ"ג סיון, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... כמו שאמרתי לך קודם נסעך, הנה מהראוי שיהי ביקורך באופן של „מיט א ברייטקייט“, היינו לא ח"ו אראפוארפן יענעם, אלא שיהי הסדר של ואתחלכה ברחבה, לדבר בנגלה ובחסידות ובעסקנות ציבורית והתעוררות בנוגע לרוח התלמידים וגם לרוח המורים וכו' וכו', כי אינך מדבר בשם עצמך, והכוונה היא לרומם את רוח התלמידים, המורים וכו' ככל מה שאפשר לתועלת הענינים. ובמילא יכול אתה ללוות את הברייטקייט מקדושת הענינים וגודל ערכם, והרי זה פשוט דבעניני נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר דארץ קיין ברייטקייט ניט פעלן, אלא כנ"ל שצריך להיות בנחת ולא על ידי שבירת הזולת ח"ו או בטולו ...

בברכת הצלחה

א'תרנח

ב"ה, כ"ג סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מ"ז סיון, אף שתוכנו אינו מסוג זה הגורם ענג, כיון שמתאונן ע"ד מצב בריאותו, אבל עצם קבלת המכתב אחרי השתיקה נעימה לי, ותקותי שבקרוב יהי ג"כ תוכן מכתבו משמח בנוגע לבריאותו בגשמיות וגם בנוגע לבריאותו ברוחניות, וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שאין לדבר לה"ר על יהודי ואפילו על עצמו בכלל זה, וידוע ג"כ ביאור הפוסקים בחילוק הלשונות דל"ה ומוציא שם רע,

א'תרנח

פתגם . . לה"ר: ראה גם לעיל אגרת א'תקצג, ובהנסמן בהערות שם.

דמוציא שם רע הוא דוקא שאומר שקר, משא"כ לה"ר באמירת האמת ובכ"ז לה"ר מזיק וכלשון רז"ל בתלתא, והוא ע"ד שמצינו בענין הנבואה שהנביא עשה איזה ענין בפועל בכדי שבאופן כזה יהי קיום לחדבר של הנבואה באשר כבר נמשכה בעשי' בפועל, גם ידוע מנהג גדולי ישראל שכשהי' נופל לו חידוש ענין בתורה הי' מוציאו בדבור בפה וביאר חטעם שהוא כדי להמשיכו בעולם התחתון, וזהו ג"כ החיזק בלה"ר אפילו אם הענין אמת, כי ע"י שממשיכים אותו בגלוי ובעולם הדבור, יש לו שליטה יותר, משא"כ אם הי' נשאר בהעלם, ובמילא גם התוצאות לא הי' בא בפועל בנקל.

אקוה אשר לעת קבלת מכתבי זה, הנה נזדמן לו במשך זמן זה לפעול דבר מה עם שכניו בבית החולים ויוד[נ]ע טובות גם בזה.

בברכה לרפואה קרובה ובריאות הנכונה.

נתקבל מ' מ'ב לחד"ז. ות"ח על הבשו"ט מבריאותו. וכל המוסיף כו'.

א'תרנט

ב"ה, כ"ג סיון, תשי"ב
ברוקלין.

... הנה כבר גליתי דעתי, שהתלמידים הקשישים דישיבת לוד עליהם להשתדל לעשות את הישיבה בתואר ישיבה גדולה, הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות, כי זהו תפקידם ושליחותם, ובמילא הרי ניתנה להם היכולת על זה, ולא לחפש מקומות אחרים בנסיעות למדינות אחרות ללמוד שם.

כמובן אשר בכל כלל יש גם יוצא מן הכלל, ובזה על הנהלת הישיבה להחליט אם יוצא הוא מכלל זה, ואזי עליהם לפנות להנהלת הישיבה כאן ע"ד שילוח אפידייוויט, אבל [...] הצלח[ת]ה צפוי יותר

מנהג... בדבור: ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תסד. לקמן אגרת א'תשצב.

א'תרנט

מהעמקה.

לא לו התלמידים שיהיו על אתר באה"ק ת"ו, ויתנאזרו בזה בעוז לענש[ות] [א]ת הישיבה תומכי תמימים אשר בלוד מתאימה לשמה ולהכחות אשר השקיעו בה מיסדי ומנהלי הם כ"ק נשיאינו רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

א'תרס

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס האט מיך געפרייט צו האבען א גרוס פון אייך דורך הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר אלי' שי' סימפסאן, אבער בין ניט צופרידען פון דעם, וואס צייטענווייז פילט איר נאך אלץ קאפ שווינדעל,

איר האט געדארפט - אויב איר טוט דאס נאך ניט ביז יעצט - צו עסען מזונות פארן דאוונען, אויסער דאס וואס איר טרינקט, און עס איז באוואוסט דער פתגם של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, וואס ער האט געזאגט, אז עס איז גלייכער צו עסען צוליב דאוונען (ד. ה. אז דערנאך דאווענט מען במנוחה) איידער דאוונען צוליב עסען (וואס בדרך ממילא - זיינען די נערווען און די קאפ אפגעשוואכט איז די תפלה ניט במנוחה, און דער יצה"ר והגוף גארען ווען וועט מען שוין עפעס איבערכאפען) און פילע פון אנ"ש האבען געהאט א הוראה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אז צוליב געזונט, זאלן זיי עסען פארן דאוונען, און ניט יוצא זיין מיט טרינקען אליין, און אז איר וועט זיך אזוי פירען, וועט דאס בריינגען נוצען סיי פארן גוטען געזונט און סיי פארן עסק.

בברכה לבריאות הנכונה לו ולב"ב שיחיו.

א'תרס

נדפסה בלקי"ש חיד" ע' 235.

פתגם: ראה גם לעיל אגרת א'תרי"א.

א'תרס"א

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מא' פ' בהעלותך, בו מתאר מצבו בביתו, שזהו
הזיווג שני אצלו (עם הראשונה נתגרש) והשלום בית אינו כדבעי:

אינו כותב פרטים אם הגט עם הראשונה חי' ברצונה או שהכריחוה
ע"ז, ואם חי' באופן חשני, ואין יודע איפוא נמצאת עתה לבקש מחילה
אצלה, הנה יקח מניין אנשים ויבקש מחילה בפניהם שלא בפני, ועוד
בנוגע להשלום בית, הנה יבדוק המזוזות בביתו, וצריך עד כמה שאפשר
בזה להעביר על מדותיו, וכבר אמרז"ל נשים דעתן קלה כו' ודמעתן
מצוי' כו' ודיין שמצילות אותנו מן החטא וכו' ובפרט שמגדלת
ילדיהם, וכמו שכותב שבנו לומד בישיבת ליובאוויטש, שבטח בזה
חלק גם לזוגתו תחי' וכמו שכותב שכל העת עזרה לו וכו' וזיווג שני
לפי מעשיו כו', ובאם יתנהג ככה יש לקוות שמצבו בשלום בית יוטב
ויוכל לבשר בשו"ט בזה.

וצריך חי' לשמור האמירת תהלים (לכל הפחות כמו שנחלק לימי
החדש) אחר תפלת שחרית בכל יום, וכל המוסיף ומרבה ה"ז משובח,
וגם ללמוד בכל יום פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע,
ולמצוא ידידים שיפעלו על זוגתו וילידיהם שיחיו לקרב את הלבבות
ואם גם – לפי כתבו – יש לו כמה טענות לזוגתו תחי', הנה צריכים
לזכור שגלות הזה הוא שבא בעון שנאת חנם, במילא התיקון ע"ז הוא
אהבת חנם פי' אהבה גם במצב כזה שאין לו כל יסוד גם ע"פ תורה,
ואעפ"כ מאנט זיך אהבה לפ"ע השנאת חנם שע"ז גלינו מארצנו
ונתרחקנו מעל אדמתנו, וכשיתנהג [כן] כל אחד בד' אמות שלו במילא
יפעול זה בחלקו בעולם. וכשכללות עם ישראל יתנהג ככה, במילא
יופעל הזיכוך בעולם שזה ימשיך גילוי המשיח מיד, וכמבואר בתניא
פרק ל"ז עיי"ש.

בטח נותן לצדקה לכה"פ ביום ב' וה' ונכון שיתנהג כן בכל יום
לפני תפלת שחרית (כמובן לבד ש"ק ויו"ט).

בברכה להודיע בשו"ט בקרוב בכחנ"ל.

א'תרסב

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מ"ג סיון, בו כותב ראשי פרקים מתולדות ימי חייו, ומצבו עתה, שנמצא בעיר מילאן ונפגש שם עם הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר מרדכי שי' הכהן פערלאוו ועם הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ מוה"ר יעקב שי' גאנזבורג.

כיון שאינו מזכיר במכתבו אלא על דבר הוריו שיחיו הנה כנראה שעדיין רוקק הוא, ומחאווי הי' כיון שמשתכר די פרנסתו ופרנסת משפחה, לחפש במרץ המתאים אחר זיווגו, וידוע לשון רז"ל אשר חפוש זה צריך להיות כמחפש אחר אבדה. שאין יושבים בחבוק ידים ומחכים שיביא מי האבדה למי שנאבדה ממנו, אלא משתדלים לחזור אחר האבדה.

נהניתי לקרות במכתבו שלמד תורת חב"ד בחבורת אנ"ש בהיותו באה"ק ת"ו, ושגם עתה יש לו קביעות בזה, ואתענין לדעת איך הוא סדר לימודו עתה בש"ק וגם בימות החול, אשר גם אז – בימות החול – הלימוד מוכרח הוא, ומחד גיסא עוד יותר מאשר בש"ק, כיון שאז מושקעים הגוף ונפש הבהמית, ובמילא גם הנפש אלקית המלוכשת בהם, בעובדין דחול, בענינים דקליפת נוגה אשר היא הממוצעת בין צד הקדושה לשלש קליפות הטמאות לגמרי.

וידוע פתגם הבעל שם טוב ששמענוהו מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר כל מה שאיש הישראלי רואה ושומע, בודאי יש בזה הוראה בשבילו בדרכי עבודתו, אם בענינים שבין אדם למקום ביחוד, אם בענינים שבין אדם לחברו (שגם הענינים שבין אדם לחברו ה"ה ענינים שבין אדם למקום, וכידוע פירוש המובא בדא"ת, אשר קיום המשפטים צריך להיות באותו הקבלת עול כמו קיום החוקים, ולא מפני שהשכל מחייבם, ובימינו, הנה ראינו זה בעליל אשר דוקא אותו העם שהתימר בשכלו ובסדר חיים מיוסד על שיטה מדעית כביכול כו', הנה דוקא הוא

א'תרסב

בהמשך לזה – לקמן אגרת א'תתג. ראה גם לקמן אגרת א'תשד.

אדמו"ר שליט"א

קמה

עשה מעשים רעים נוראים ביותר, ויסדם בנימוקים של „שכל ומדע“, ומובן הוא פירוש הבעל שם טוב גם בשכל אנושי, כי הרי כיון שהקב"ה הוא הבעל בית של כל העולם, הרי בודאי שאין בעולם אף דבר אחד או מאורע אחד לבטלה, וכיון שאיש פלוני – שכפי פסק רז"ל במשנה בסוף קדושין – לא נברא אלא לשמש את קונו, הרי אם רואה הוא איזה דבר או שמע איזה דבר, הרי אין זה לבטלה, ולעבדותו – צריך הוא להשתמש בזה להתקרב אל תכליתו, היינו לשמש את קונו, היינו עבודת המקום ברוך הוא, ואפשר להיות אם באופן של קום ועשה, או באופן של שלילה ודיחוי – לא תעשה.

רואה אני במכתבו, שהוא מהנדס, אבל אינו ברור בדיוק מהו מקצוע העבודה שלו, אם זה בבנין בתים או עניינים של מדידה, מדידת שטחים וכיוצא בזה, בכל אופן ביסוד כל הנ"ל מונחת חכמת ההנדסה – געאמטריע – ומהו אחד העניינים שיש ללמוד מכללות חכמה זו?

חכמת ההנדסה יש בה מאופי של מקצוע מדע מדויק (מטמטי) וגם של מקצוע מדע שמושי, ובמילא אינו מדויק כל כך. להבדיל באלף הבדלות כו', אין קץ, זהו ענין תורתנו הק' שאף שהיא חכמתו של הקב"ה, תכלית האמיתיות והדיוק, לא ידע אנוש ערכה ונעלמה מעיני כל חי וגו', הנה בכל זה תכליתה – כשמה, תורה, לשון הוראה, הוראה בחיים היום יומיים בעולם הזה הגשמי והחומרי, ולכן בהבדל שבין שני עניינים הנ"ל יש למצוא ההבדל העיקרי והאין-סופי שבין תוה"ק, שעלי נאמר היא חכמתם ובינתכם לעיני כל העמים, ובין החכמה ובינה של העמים או גם של שכל דנפש הבהמית של איש הישראלי. והוא:

שכל האנושי, אפילו זה של המדעים, הנקראים מדעים מדויקים, מיוסד הוא על יסודות שאין להם למדע ולא כלום, כי הרי המדע ובפרט מדע מדויק אין מקבל למסקנא אלא דברים ועניינים שיש עליהם ראי', ויסודות כל המדעים וחכמת החשבון וההנדסה בכלל אין עליהם כל ראי', ובמילא ברשות האדם לקבלם או לסותרם, בפרט בולט זה בחכמת ההנדסה, שכידוע יש בה שלש שיטות עיקריות המיוסדה כל אחת על מספר של הנחות (אקסיאמא) והאכסמות שבשיטה זו הן מנגדות לאלו שבשיטה האחרת. במלות אחרות: המדע אין ביכולתו לאמר לאדם דבר ברור, כי אם עניינים שבתנאי, היינו אם תקבל לאמת מספר של הנחות אלו וגם האופן דהשקלא וטריא עמהם, הרי יצאו לך כמה תוצאות, ואלו הן. ובמילא יש בזה שתי נקודות: א) שזהו ניתן לרצון האדם אם לקבל את היסודות, או שלא לקבלם, ב) אף אם

יקבלם, הרי אין להכריחו לעשות איזה פעולה מתאים להתוצאות כי אין המדה אומר לו אלא, אם יהיו מעשיך בכיוון זה, יהי המשובב באופן כזה ואם לא איכפת לאדם ההיזק שבדבר, אין דבר מכריחו שלא לפעול בכיוון זה הנ"ל. במלות אחרות: אין המדע נותן הוראה בחיים, כי אם סיפור דברים ומעין הגדת עתידות אשר על פי הנסיון שעד עתה ועל פי היסודות שמרצון הטוב נקבל עתה אותם לאמיתים יהי מהלך המאורעות בסדר פלוני.

שונה תכלית שינוי בזה ג"כ – היא תורתנו הקדושה, בהיותה חכמתו של אמיתת המציאות – הקב"ה, הרי במילא היא ענין מוחלטי, היינו אמת לאמיתו, הן היסודות הן כללי התורה באיזה אופן יש לנהל השקלא וטריא ביסודות אלו וכיון שזהו חכמתו ורצונו של בורא כל העולם וגם האדם בכלל, הרי במילא מובן שכל המסקנות הן מחייבות את האדם לעשות ולהתנהג דוקא בהתאם למסקנא זו ולא באופן אחר כלל וכלל.

וזוהי אחת הנקודות שבתור מהנדס נכון שתהי' חקוקה במוחו, אשר אי אפשר להקשות איזה קושיא שתהי' מן המדע על התורה להבדיל, כיון שהתורה היא אמת מוחלטת, והמדע גופא מעיד על עצמו שאין הוא דבר מוחלט אלא תלוי בהנחת רצון האדם, וברשות האדם להקים שיטות סותרות זו לזו, ואפשר שיהי' לכולם רשות הקיום מטעם רצונו של האדם, וכמו שלש השיטות שבהנדסה, של אווקליד, לובאטשעסקע, ורימאן ואליא.

אקוה אשר הכתוב לעיל מובן הוא, ובודאי אם יש לו בזה הערות, אשמח אם יודיעני בפרטיות, וידוע מרז"ל אשר שמחו כשהקשו על דבריהם, כיון שזהו סימן שמתענינים במה שאמרו, והעיקר שזהו משמש לברר וללבן את הדברים והענינים שהוצעו במשך השקלא וטריא.

בטח מתחזק בשמירת שלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר, והם שיעור תהלים (כפי שנחלק לימי החדש) אחר כל תפלת שחרית בכל יום, שיעור לימוד חומש פרשה אחת (מהסדרה של השבוע) עם פירוש רש"י בכל יום, ושיעור תניא כפי שנחלק – התניא – לימות השנה.

כן אתענין לדעת הקביעות עתים שלו בתורת הנגלה ותורת החסידות וכן מפעולותיו הטובות להשפיע על הסביבה שלו בכלל ועל

בני ביתו וקרוביו בפרט, לקרב את לבם לאבינו שבשמים, ולהביא על ידי זה א[נ]שר נצחי בגשם וברוח.

בברכה להסתדרות הנכונה באופן המתאים לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

א'תרס"ג

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מיום ד' ל"ד בעומר, בו מתאר מצב עסקיו שהנהו בע"ח גדול וכו' וכו' וכותב שיש לו אפשרות למכור איזה מגרשים שיש לו, אבל אינו יכול להחליט בעצמו מה לעשות והעולה על כולנה מהנראה בכתבו, שנפל ברוחו ובמילא נחלשה אצלו גם מדת הבטחון שלו, וכותב הנני בזה העולה על כולנה, כי עפ"י המובא בספרי הקדש בכלל ובספרי חסידות בפרט, הרי בזה תלוי הכל, מדת הבטחון הנה היא קנה-המדה להתקשרות ודביקות ענינים גשמיים של האדם עם הבורא ב"ה, ואם הדביקות היא במילואה, אז בודאי אי אפשר שיהי כל חסרון, כיון שלמעלה אין ענין זה כלל וכלל.

וכיון ששואל עצתי – אחרי הקדמה שכבקשתו כשהייתי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הזכרתיו להמצטרף לו – הרי לפ"ד צריך הוא להתעסק עם עצמו, הארעווען אויף זיך, לחזק בטחונו בהשי"ת במדה היותר גדולה, ואמיתת מדת הבטחון היא, שאף שאין רואים כל דרך בטבע, הרי נעלה מכל ספק שבדאי יהי הכל טוב, ובטוב הנראה ונגלה לעיני בשר ממש, היינו בפרנסה בהרחבה ובבריאות וכו' ולגבי למעלה הרי הענינים שבטבע אינם נוגעים כלל, וכיון שהאדם למטה מעמיד את עצמו ומגביה את עצמו למעלה עכ"פ משהו מן הארץ, היינו כשפועל בעצמו שעי"ז שהוא יהודי מאמין, בטוח בתכלית שאין בע"ב עליו חוץ מהשי"ת, הרי ביכולתו להמשיך גם פה למטה, שגם למטה לא יוכלו כל עניני הטבע לנגוע בו שלא לטובה ח"ו, ותקותי חזקה בהשי"ת, שאם רק יתחזק בבטחונו בתכלית, הרי יראה תיכף שינוי בהנהגה עמדו בעניני המסחר הגשמי ויתחיל מצבו לילך הלך וטוב און פון גוט צו נאך בעסער.

ונוסף ע"ז חי צריך להתחיל תומ"י בנתינת צדקה כפי רגילותו ולחוסף עכ"פ במקצת על רגילותו עד עתה, ואחכה ממנו לבשורה טובה בכל הנ"ל.

בברכה להצלחה בגשמיות ושיקוים בו פתגם כ"ק רבינו הזקן, אז השי"ת גיט אידן גשמיות און זיי מאכן פון גשמיות רוחניות.

א'תרסד

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כנראה ממכתבו, הנח יש עתה צנור להשפעה על אחיו שי בעניני יהדות בכלל, אבל אין זה פוטר אותו מלנצל השפעתו הוא על אחיו שי לקרבו לחסידות דרכי ומנהגי, ואל יקשה בעיניו מה שמדברים ע"ד עניני חסידות, בה בשעה שצריכים עדיין להשפיע עליו בעניני יהדות בכלל, הנח ידוע מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע (קוני ומעין עכ"ב) שבזמננו עתה, אין אתנו יודע עד מה בעניני הברורים ובמילא צריך לעבוד ולהתעסק בכל המקצועות בבת אחת, ובכלל הרי ידוע מרז"ל אשר האי עלמא כבי הילולא דמיא, חטוף ואכול חטוף ושתי ...

א'תרסג

פחגס: ראה גם לעיל אגרת א'תרלז, ובהנסמן בהערות שם.

א'תרס"ה

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"נ וכי' מוהר"ל שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר במלאכתו בעשיית הציצית נזחר הוא אשר
כל הדרוש יעשה לשם מצות ציצית ובידי אדם.

הנה לפעלא טבא שלו בזיכוי הרבים אומר יישר חילו, והשי"ת יהי
בעזרו ויברכו ויצליחו בכל המצטרך לו.

בברכה.

נ"ב:

בחבילה בפ"ע הוחזר לו כרך שו"ע רבינו הזקן חלק גיד. ומה
שעורר וציין על הגליון:

א) בהלכות פסח סי' תל"ג סעיף י"ז, במ"ש יש לחוש, הנה אין בזה
ט"ס, אלא שחתיבות, אבל חורים קטנים כו' אין צריך בדיקה" הם
מאמר המוסגר, ויש לחוש" קאי על שלפני זה, ובקונטרס השולחן
להרב נאה, כתב שבדפוס קאפוסט של חשו"ע, תיבות אלו הם בחצאי
עגול.

ב) שם סימן תמ"ב סעיף כ"ז, הנה יש בסעיף זה חסר ויתר בדפוס
קה"ת הנדפס מדפוס ווילנא, וז"ל בדפוס זיטומיר תרט"ז: ולפיכך אין
העריבה מצרפתם לכזית בין שהם מדובקים בה בחוזק בין שהם
מונחים בה ברפיון וכן צ"ל כמובן.

ג) סימן תמ"ז סעיף מ"ה: הנה בדפוס זיטומיר – וכמו שציין על
הגליון – נקלש במקום נקדש.

ד) סימן תנ"ג סעיף ח': הנה בדפוס זיטומיר הוא לנכון אעפ"כ אין
צריך כט לברור ולחסיר.

א'תרס"ה

מוהר"ל: שפיטצער.

ה) סימן תנ"ו סעיף ח': בדפוס זיטומיר הוא לנכון כמו שציין כת"ר שי' ואין לקנוס בסמ"ך ולא בתי"ו.

ו) שם תס"ג סוף סעיף ג': בדפוס זיטומיר הוא לנכון, יתפרצו ולא יתפזרו.

ז) סימן תס"ז סוף סעיף ל"ח: צ"ל כמו שציין כת"ר, לתלות בזה כמו בזה וכן תיקן גם בקונטרס השולחן הנ"ל.

ח) שם סימן תפ"ג סעיף א': אומר יקנה"ז, וכן הוא גם בדפוס זיטומיר ויש לבדוק בדפוסים הקודמים, כי כמובן כאן צ"ל לא ברכת היין אלא ברכת המוציא.

א'תרס"ו

ב"ה, כ"ה סיון תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו פ"נ בעדו ובעד זוגתו שיחיו להפקד בזחור"ק.

הנה נודעזעתי לקרות במכתבו מ"ש היאוש מכרסם בלבנו וכו', אותיות שהן היפך תורתנו הקדושה,

אינו מזכיר במכתבו אם היו אצל רופאים במקצוע זה, והצעתי שהוא וגם זוגתו שיחיו יבקרו רופאים הנ"ל וכהוראתם יעשו ויתחזק בבטחוננו ובתוקף בהשי"ת שהוא חרופא כל בשר ומפליא לעשות וממנו לא יפלא כל דבר, במילא יש להם להתברך בזחור"ק.

ותיכף צריך להתחיל לעשות כלים להמשכת וקבלת ברכות השי"ת, והם קביעות שיעורי לימוד בתורת הנגלה ובתורת החסידות, נוסף על שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והם: אמירת שיעור תהלים (כפי שנחלק לימי החדש) בכל יום אחר תפלת שחרית, לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע, בכל יום, ושיעור תניא כפי שנחלק לימות השנה.

קנא

אדמו"ר שליט"א

כבקשתו, הזכרתי אותו ואת זוגתו שיחיו כשהייתי על הציון של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ואחכה לבשו"ט מהם.
בברכה.

א'תרס"ז

ב"ה, כ"ח סיון ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הנהלת הישיבה ות"ת
בספריא כפר חב"ד

ח' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי כ"ו גליונות בצירוף תמונותיהם של הנהלת הישיבה
והת"ת והתלמידים שיחיו, שהכרת פניהם ענתה בם כי זרע ברך ה'
המה.

ראיתי בהגליונות אשר בשורת השאלה: כשרונותיהם בנגלה
ובדא"ח לא נרשם מאומה, וכנראה אשר זהו מפני שחושבים שבהגיל
שלחם עדינאן מוקדם ללמוד חסידות.

והנה בהתאם לזה אשר חלק חשוב מהתלמידים הם מהספרדים,
אשר ע"ע היתה הנהגתם לעזוב כתלי הישיבה בגיל מוקדם, (ב) אשר
כשרונות ילדי הספרדים מתבגרים בהקדם לערך כשרונות ילדי
האשכנזים, (ג) אשר בהתאם להרוחות הנושבות בעולם צריך להקדים
ככל האפשר ההרגל בלימוד החסידות.

הנה לדעתי ח"י מהנכון אשר כל אלו שהגיעו לגיל י"ב שנה יש
להתחיל עמם לימוד החסידות, וגם בגיל קודם לזה להרגילם בדרכי
החסידות והנהגותי ולהנעים את זה על ידי סיפורים מחיי נשיאינו
רבותינו הקדושים זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ומתוך התועדות.

מובן שההתועדות לנערים בגיל זה אינה צריכה להיות בשתית
יי"ש, ויש להסתפק בשכר או גם בגזי וכחאי גונא.

אתענין לדעת אם מסדרים מסבות שבת בשביל תלמידיהם ואם יש
כבר מבין התלמידים כאלו המעוררים את חבריהם וחברותיהם על
ההכרחיות ללמוד תורתנו הק' ולשמור מצותי' וללכת בדרכי'.
בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

א'תרסח

ב"ה, א' דר"ח תמוז ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הרה"ג אי"א נו"מ וכו'
מוהר"ס שי' ששון

שלום וברכה!

היות שיש חילוקי דיעות בכתוב „פצוע דכא“, אם הוא בא' או בה'
– וכ"ק רבנו חזקן בעל השו"ע והתניא פוסק דכא בא' – והוגד לי כי
לכת"ר שי' יש אוסף ספרים וכתבי יד עתיקים, אכיר תודה רבה למר
אם יואיל לשלוח לי פאטאסטאטן מכל הכתבי-יד בנידון זה, וכמובן
שההוצאות על חשבוני.

בהזדמנות זו הנני שולח לכת"ר שו"ע רבינו חזקן, אשר בו
פקסימלי' משו"ת רבינו שנדפס [ב]פעם הראשונה על ידינו, וגם חוברת
עסקנות ציבורית של נשיאי חב"ד אשר גם בה פקסימליות מהנשיאים.

ותשואות חן חן לכת"ר מראש אם יוכל לשלוח לספרי' שלי מעניני
דפוס שהוציא לאור.

בברכה ותודה למפרע.

א'תרסח

ראה לעיל אגרת א'תרכג, תאילי יש שם טעות בתאריך.

א'תרס"ט

ב"ה, א' תמוז תשי"ב,
ברוקלין.

ברכה ושלום!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון יום ו' פ' שלח אין וועלכער איר שרייבט אז נאכן איבערקלערען די פראגע פון די ערציהונג פון אייער[ע] קינדער שי' זייט איר מיט אייער מאן שיחיו געקומען צו[ם] באשלוס צו שיקען זי[נ] אין דער ליובאוויטשער ישיבה און גיט צו אז איר האט געקעמפט מיט דעם געדאנק, וויילע די קינדער זיינען בא אייך זייער טייער.

איך וויל ווידערהאלען דאס וואס איך האב אייך געזאגט מינדלעך, אז איר באדארפט גארניט קעמפען מיט זיך וועגען דעם, אין געגען טייל, וויילע די קינדער זיינען בא אייך טייער, איז דאך זיכער אז איר ווילט דעם מאקסימום וואס איר קענט זיי געבען און בפרט אין דער פראגע פון חינוך, וועלכעס שטעלט אוועק און ווירקט אויף דעם גאנצען לעבען, און מיט דעם וואס איר גיט זיי אריין אין איינע פון די בעסטע ישיבות פון דער וועלט, איז דאך זיכער אז דאס וועט זיי גוטעס טאן אין זייער לעבען אפילו אין אזעלכע פאלען וועלכעס פארלויפן קען מען זיך ניט פארשטעלען, און איך בין אויך זיכער, אז אין פארלויף פון א קורצער צייט וועט איר אליין איינזעהען די ראטזאמקייט און גוטסקייט פון אייער באשלוס וועלכען איר האט געפאסט.

וואס אנבעלאנגט אייער פראגע צי זאלט איר נעמען א באשעפטיקונג, בכדי צו פארקלענערען דורך דעם די ביינקשאפט צו די קינדער שיחיו, דער ערשטער באדינג אין דעם איז, איר דארפט וויסען אויף וויפיל אייער געזונט ערלויבט אייך דאס צו טאן, און אויב איר דיינקט אז עס וועט ניט שאדען ח"ו צו אייער געזונט, איז אפשר ראטזאם איר זאלט זיין באשעפטיגט אדער ארבעטן עטליכע שעה א טאג, full time.

... איך ווינש אייך אז אייער הויז זאל זיין א אמת'ע אידישע חסידישע הויז און איר און אייער מאן שיחיו זאלט האבען אידישן נחת פון אייערע קינדער שיחיו.

בברכה.

נ"ב: אייער נדבה איז איבערגעגעבן געווארען צו דעם מרכז לעניני

חינוך וועלכער טוט אויף דעם געביט צו אויסבעסערן דעם חינוך פון אידישע קינדער, און דאס וועט אייך ממשיך זיין ברכה אין דעם חינוך פון אייערע קינדער שיחיו.

ביגעלייגט איז א קאפיע פון מיינעם א בריף אין פארבינדונג מיט וואקיישאן צייט, וואס איך דיינק אז איר וועט דאס קענען אויסניצען צו איינווירקען צום גוטן אויף אייערע באקאנטע.

א'עתר

ב"ה, א' תמוז תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ג סיון, בו כותב אשר עבודתו בשדה החנוך בפרט ובהרבצת תורה הולכת ומסתדרת ורואה בזה הוא הצלחה ת"ל,

הנה יה"ר מהשי"ת אשר כמרז"ל יקוים בו כל המוסיף מוסיפין לו, היינו שהוא מצדו יוסיף אומץ ומלמעלה מוסיפין לו הצלחה בהנ"ל ובמילא ג"כ בענינים שלו ושל זוגתו שיחיו הפרטיים.

מ"ש בענין הגרים שחושש שנתגיירו שלא כדין השו"ע, ושואל דעתי אם לחקור אח"ז:

הנה נכון הדבר, ובלבד שיעשה את זה בחשאי ובצנעא שלא יודעו שמתעסק הוא בחקירות כאלו, ובטח יש למצוא דרך בזה.

מ"ש שישנם כמה אנשים בקהלתו ששכחו שמם היהודי, ורוצה לתת להם שם חדש במי שברך וכיו"ב,

הנה אינו כותב מה דוחקו לכנוס בענין זה, ובטח עכ"פ בחלק מהם יש להודע, אם ע"פ תעודת הלידה - בוירט סערטיפיקאט - או מההורים, את השם שקראו לו בעת לידתו או בהברית מילה.

מוסג"פ העתק מכתבי ו' לחגה"ש 2 בקשר עם זמן החופש, אשר בטח יביא לו זה תועלת בסביבתו ובמושפעי.

בברכה.

קנה

אדמו"ר שליט"א

א'תרעא

ב"ה, א' תמוז תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג סיון, אשר מבקש תקנה על ח"ג, הנה זה מכבר הודעתי שראשונה לכל צריך להסיח דעת מזה ולהרבות באותיות התורה והתפלה (כמובן מבלי לבלבל את סדרי הישיבה, אשר ידוע עד כמה הקפידו אבותינו רבוה"ק אשר כל אברך הלומד בישיבה צריך להתנהג מתאים להסדרים אשר בה, ולא להנהיג עניינים משלו המפריעים בזה) וכן להקדיש איזה שעות בשבוע להשפיע ולפעול בחינוך הכשר, מתאים לתנאי הזמן והמקום, ובטח כאשר יתייעץ בזה עם הר"מ ור"י שלו, ימצא אופן המתאים לזה והשי"ת יצליחו בתלמוד תורה ביראת שמים,

בברכה.

א'תערב

ב"ה, א' תמוז תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלום!

איך האב באקומען אייער בריף פון כ"ו סיון, אין וועלכען איר באשרייבט אין קורצען אייער אפשטאם און אייער לעבען באזונדער אין דער לעצטער צייט, און שרייבט אויך וועגען אייער שוואכקייט און אז איר דארפט די טעג באזוכען א דאקטאר א ספעציאליסט וועלכער וויל מאכען א אנאליז א.א.וו.

מיין מיינונג איז, אז איר דארפט זיין שטארק אין אייער בטחון בחשם יתברך וועלכער פירט אן מיט דער גאנצער וועלט און וויל אז עס זאל זיין גוטס אין דער וועלט, אז ער – ברוך הוא – וועט אייך העלפען אז דער אנאליז און דאס וואס די דאקטוירים וועלן ראטן דערנאך צו טאן, וועט זיין אלעס צום גוטען, און אין געכען וועט איר

צוריקקומען צו אייער פאלשטענדיגן געזונט, און וועט קענען אנפירען אייער הויז, אז זי זאל זיין א אידישע הויז אין אלע הינזיכטען.

דאס וואס איר שרייבט בנוגע צו אייער מאן און דעם שלום בית האט איר געדארפט פארקוקען אויף פארשידענע זאכען וועלכע איר האלט פאר חסרונות, ווארום ווען עס איז אפילו אזוי, איז אין די יארען אין דעם עלטער איז שווער צו איבעראנדערשן עס, איז עטליכע מאל אויפמערקזאם מאכען עס אויף דעם, און ניט קענענדיג זיך באהערשען, רעגט דאס עס מער אויף און בריינגט ניט קיין נוצען, און ווען ער וועט זעהען אז איר פארקוקט אויף דעם און דאס ווירקט ניט אויף אייער באציהונג צו עס, איז זיכער אז אין פארלויף פון א ניט לאנגער צייט, וועט זיך דער שלום בית אויסבעסערען.

איר דערמאנט וועגן אייער עלטערע טאכטער, וועלכע איז אין אנדערע אומשטענדען און בעט פאר איר א ברכה, ווען איך וועל זיין אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וועל איך מזכיר זיין, זי איר מאן און אייך אלעמען וועלכע איר דערמאנט אין אייער בריף צו דעם וואס יעדער פון אייך באדארף, און איך האף אז איר וועט קענען אנזאגען מיר גוטע בשורות.

בכדי אויף אויפנעמען די ברכות פון השם יתברך, דארפמען האבען די פאסענדע כלים און וואס מער, און דאס זיינען די זאכען פון תורה ומצות, און דעריבער וואלט איך אייך פארגעשלאגען (1) אז בא אייך און בא אייערע קינדער אין די דירות, זאלען זיין כשרים מזוזות אויף די טירן. (2) איר און אייער פארהייראטע טאכטער, זאלט געבען צדקה פאר ליכט בענטשן אויף זאכען וואס איז פארבונדען מיט תורה חינוך, פון אידישע קינדער (3) אז בא אייער פארהייראטע טאכטער און אויך בא אייך, זאל זיין א שטריינג כשרים אידישע קיך (4) אז אייער מאן און אייערע זין זאלן לייגען תפילין אלע טאג (זעלבסטפארשטענדליך אויסער שבת און יום טוב)

איך וויל ווידערהאלען מיין וואונש, איר זאלט האבען א געזונטן זומער מיט אייער גאנצער פאמיליע און אין געכען זאלט איר קענען אנזאגען מיר א גוטע בשורה אז אייער געזונט האט זיך געבעסערט און אז דער שלום בית איז בעסער געווארען און אויך וועגען אייער טאכטער תחי'.

בברכה.

א'תרעג

ב"ה, א' תמוז תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ב סיון עם הפ"נ המוסגר בו, אשר אקראחו בעת
רצון על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ומ"ש במכ' ע"ד מה שאמר לזוגתו תחי' וגם היא חסכימה שלא
תלך למקוה כמה שנים, מפני שאין לה כח לחוליד וכו':

הנה נבחלתי למראית עיני במכתבו, ומלבד שלכמה פוסקים ידוע
הוא גם ע"פ נגלה שמחילה בזה אינה מועלת (עיין בשו"ע אבה"ע סי'
ע"ו ור"ס א') ובמילא ה"ז חיוב, הנה בפרט הסדר פון פייניגען און
פראווען סיגופים אויף יענעמס חשבון, הנה אני לא שמעתי עד"ז, ואם
ככתבו כן הוא אשר דעת הרופאים ש[נ]מ[צ]ד בריאותה מעין סכנה הוא
שתתעבר, הנה ידוע פס"ד אדמו"ר הצ"צ – שו"ת אבה"ע ח"א סי' פ"ט –
שזהו מהשלש נשים שמשמשות במוך, יעויין שם, ואין רצוני להאריך
בזה כיון שהענין מבואר ובטח גם המעט יספיק.

מ"ש אם כדאי לסגף א"ע למשל לישן על ספסל רק עם כר תחת
הראש, הנה אינו כותב הטעם לסיגופים אלו ובכלל בדורותינו אלה,
הנה כל מי שרוצה לבחור בסיגופים צריך לבחור כאלו שאינם מזיקים
ח"ו לבריאות הגוף, וכידוע פסק הרמב"ם בהלכות דיעות רפ"ד אשר
היות הגוף בריא מדרכי השם הוא, ובפרט שרואים במוחש אשר
חלישות בריאות הגוף, הרי קודם לכל דבר זה מבלבל להעבודה בתורה
ובעבודת התפלה, וענין הסיגופים יש לעשות ע"פ המבואר בספר
תולדות מוהר"ש עמוד ע"ב בסופו, אשר מעלה נוספת בזה א' שאין
מזיק לבריאות הגוף ב' שאין מזה הגדלת הישות והתנאות בפני הזולת,
כיון שהזולת אינו רואה בזה גדולות ונפלאות, ורק שידע איניש בנפשי
ווי שווער דאס קומט אן, ג' אשר בכמה פרטים הרי זה עוד קשה יותר
מסיגופים ותעניות, כיון שזה דבר המותר בתכלית, אינו רואה בזה
עבודה ממשית (אז ער טוט אויף גדולות) ד' ע"י עבודה כזו הנה לאט

א'תרעג

99 אדמו"ר הצ"צ: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אילב, וכתבסמן בהערות שם.

לאט אפשר שיתהפך ממהות למהות ובמילא שטעלט זיך אנטקעגען
דער קלוגינקער בכל התוקף, ולפום צערא אגרא.

וליום הולדתו - שמזכיר בסיום מכתבו - לאריכות ימים ושנים
טובות, הנה יה"ר מהשי"ת שיהיו ימיו ושנותיו טובים עם כל הפירושים
היינו כפשוטו בגשמיות וממולאים בתורה ומצוה ומאור שבתורה שזהו
טוב האמיתי, והשי"ת יצליחו להאיר את תלמידיו ומושפעיו במאור זה.
בברכה.

א'עדרת

ב"ה, א' תמוז תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר אלי' חיים שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ד סיון, בו כותב ע"ד השגשוג - שטייגען
- של תשב"ר שתחת השפעתו בלימודם, ובטח כן הוא ג"כ בעניני יראת
שמים ומצות מעשיות, ויה"ר מהשי"ת שיקוים בזה פסק רז"ל מעלין
בקדש ...

בענין שאלתו אם ילמוד אחד מתחרדים בבי"ס הנ"ל עניני דת, או
שיש לחשוש שעי"ז יומשכו לשם תלמידים כאלו שבלא זה לא היו
מבקרים בי"ס כזה, הנה כנ"ל כיון שאינו מבאר מה החסרון בבי"ס זה
ומהו תכנית הלימודים מטרתו וכו', הרי גם המענה שלי אי אפשר, אלא
בדרך חשערה, אשר יש לכאורה ללכת בדרך המיצוע, שילמוד שם איש
ירא אלקים וחרד עניני דת, אבל לא ממהות כזה שלימודו יכול לשמש
בתור הכשר על המוסד כולו, ואחכה לפרטים נוספים בכל הנ"ל.

מ"ש שבשעה מצומצמת אי"א לפעול הרבה בתלמידים, הנה באם
שלא ילמדו שעה מצומצמת ילמדו שעה ארוכה, הרי אז אין לסדר שעה

א'עדרת

מוה"ר אלי' חיים שי: רייטבלאט, מערנאוואלד. אגרת נוספת אליי - לעיל ח"ה אישל.

מצומצמת, אבל כפי המובן ממכתבו באם לא ילמדו שעה קטנה לא ידעו התלמידים כלל ע"ד ענייני דת ומצות מעשיות, ואז הרי גם בשעה מצומצמת אם רק יהי מורה מתאים, יוכל לפעול רבות בתלמידים ובפרט שבדבורו עמחם יש להדגיש לעתים תכופות וקרובות שאין להסתפק כלל וכלל בלימוד לשעה קלה, אלא שצריך לכנוס לחדר וכיו"ב, מקום שם לומדים איזה שעות למודי קדש, ונקודה השני שבדבורו עמחם להדגיש הכרח ההנהגה במצות מעשיות בחייהם היום יומי, ובמוחש ראינו שעי"ז אפשר לרכוש כמה וכמה ילדים ולהוציא יקר מזולל.

בברכה להצלחה בעניינים הכללים ובענייני הפרטים.

א'תרעה

ב"ה, ב' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום"ד סיון, בו כותב ע"ד חקביעות שלו בלימוד תורת החסידות, ואשר איננו שבע רצון כ"כ כיון שאין לו ממי לשאול דבר חקשה לו והעיקר עם מי ללמוד לימוד הנ"ל.

פליאה לי עליו, שחרי בטח מכיר פב"פ כמה מצעירי אגודת חב"ד ומבני ישיבותינו בטח בהשתדלות חי יכול לסדר אתם קביעות עתים נוסף על מה שלומד בפ"ע והעיקר מהנחוץ הוא שישתתף (ולא רק להיות נוכח) בזמן התועדות של אנ"ש, כמו בימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז, וחי' אלול, הבע"ל, ומה טוב חי' שלא יסתפק במה שידמה לו שכבר ספג דיו, אלא שגם אח"כ יעמוד בקשור אתם וישתתף בחתועדותם עד שיבוא לידי הכרה שלא לבד שלא ספג דיו, אלא שזה רק מיני ומקצתי, וידוע פסק רז"ל יגעתי ומצאתי תאמין.

(ב) כותב שראה מכתבי לחג הפסח, וחוא הראשון שראה כתוב

א'תרעה

חלקה נדפס בלקי"ש חי' ע' 599, חלקה שם חי' ע' 180 וחלקה בהגשים עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת תשמ"ז) ע' תקסט, ובשלימות בבטאון חב"ד חוב' יב ע' יט.
מכתבי לחג הפסח . . . לצעירי: דלעיל ח"ה אחקו.

לצעירים, ולפלא שלא ראה גם מכתבי מערה"ש תשי"א לבני הישיבות, ובטח יוכל למצוא אותו גם עתה אצל אנ"ש, אבל ידוע פסק רז"ל שלא המדרש עיקר אלא המעשה, אשר ימלא הצעותי במכ"ה הנ"ל, וכל המקדים ה"ז משובח, כי כל רגע ורגע בזמן העובר ואין ממלאים אותו בתוכן המתאים, ה"ז אבדה שאינה חוזרת, והאריכות בדבר הפשוט ומובן, אך למותר.

ג) שואל הוא כוונתי במכתבי לחג הפסח בהתייבות, אף אם עי"ז מוכרח יהי' לשנות מהטבע וההרגל שלו" הנה צריך עיון במה נתקשה, כי כוונתי כפשוטה, שבני הישיבות הורגלו בענין דתלמוד גדול, ובמילא חדש בעיניהם הדרך להקדיש חלק מזמנם שיכולים לשגשג בתורה ותחת זה להשתמש בו לקרב הסביבה שלו בענינים פשוטים, כמו שמירת שבת, לימוד אל"ף בי"ת, עברי וכו' וכו', וכמה מבני הישיבות מטעימים זה לעצמם, שזהו מצד היראת שמים, שכיון שפסקו רז"ל שמצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים, הרי אין מבטלין ת"ת בשביל זה ואפי' תשכ"ר אין מבטלין בשביל בנין בית המקדש וכו' וכו' הרי אין להם להפרד ח"ו מן התורה אפילו לרגע, ועל הקב"ה להבטיח את החינוך הכשר של בני ובנות ישראל העומדים בסכנת טמיעה וכפירה חילית, אבל באמת אין זה מצד היראת שמים, כי מצוה עוברת היא ואין די אחרים העושים אותה, אלא זהו מעצת היצר.

(וכידוע הפירוש במרז"ל כך היא אומנתו של היצה"ר, היום אומר לו עשה כך וכו', שלכאורה אינו מובן מהו הלשון כך שהי' צ"ל עשה זאת, אלא שדרך היצה"ר הוא שבתחלה כשבא להאדם הירא ושלם אמירתו כך, שגם הוא – היצה"ר – מסכים עי"ז, אלא שמערב בזה טעם שיש לו אחיזה בזה, ובמילא כעבור איזה זמן, שנוח לו להתפשט יותר, עי"ז ניתן לו האפשריות שיאמר סו"ס לך ועבוד עי"ז).

ובענין זה יש להזהר בפרט מהסתות היצה"ר, כיון שאצל בני הישיבות זהו הטבע שלהם.

(וכידוע שאלו השוקדים בתורה בילדותם (היינו קודם שמבינים בשכל גודל ערך התורה) ח"ה שקדנים בטבע, ואינם להוטים כ"כ אחרי עניני שחוק וקלות ראש).

וההרגל שלהם, כי אפילו אלו שנכנסו להישיבה לא ברצון עצמם

אלא ע"פ הכרח הורים ומורים, אף שזה היפך טבעם, הנה אחרי שהורגלו בחיי הישיבה וסדרה, קשה להם לפרוש מזה, וכידוע מאמר החכם אשר הרגל נעשה טבע שני.

(ד) שואל במכ' במרז"ל ברש"י בראשית (א, יא-יב) בענין החטא של הארץ ונתקללה ע"ז, ושואל מהו חטא וענשו בצומח וכו', הנה יעוין במס' ע"ז תוס' ד"ה עד, דף י"ז סוף ע"א, ותוס' ד"ה אמר, חולין ז' ע"א, ועד"ז הוא בחדא"ג מהרש"א חולין ס' ע"א עה"כ נשאו דשאים ק"ו בעצמם – שהשר ומזל שלהם אמר כן. ועיי"ש ג"כ ענין הק"ו.

בברכה] לת"ת ביראת שמים ולהתקשרות במאור שבתורה ובהקו חומטין בתורה שזהו בפנימיות התורה.

א'תרעו

ב"ה, ב' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה אשר בתו מרת ... נכנסה בחדש החמישי להריונה, ויה"ר מחשי"ת אשר ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל, ובטח ממלאה אחרי הוראת הרופא המבקרה מזמן לזמן כמנהג המדינה, והלידה תהי' בעתה ובזמנה בנקל וכת"ר שי' ירווה ממנה ומשאר ילדי שי' רוב נחת, אידישן נחת חסידישן נחת.

בטח למותר להעיר לעורר ע"ד ההכרח שימשיך קשור מכתבים עם חתנו בעל בתו הנ"ל חרב ... להסבירו בפרטיות ע"ד גודל הזכות והאחריות שיש עליו לקרב את לבן של ישראל לאביהם שבשמים, ואין אתנו יודע עד מה, ולפעמים חנה ע"י קירוב איש אחד מישראל מקימים דורות בנים ובנות יראים וחרדים לדבר ה' ובמילא כדאי כל השתדלות עמל ויגיעה, יגיעת נפש ויגיעת בשר, אפילו בשביל נפש אחת מישראל, שהוא לא רק עולם מלא מצ"ע אלא גם בפשטות מצד זרעו וזרע זרעו עד סוף כל העולם (וידוע הפי' בחסידות, סוף כל העולם – אז זיי מאכן א סוף צום העלם והסתר), וחשי"ת יזכנו שנראה זה בעיני בשר ממש, אשר זה בא ע"י תבטחון שלמעלה מטו"ד וכידוע ג"כ שזהו מהפי' דתיבת ציץ, וציצית. ציץ מל' הנה זה עומד אחר כתלנו גוי מציץ מן

החרכים (יעוין בלקו"ת ס' דברים צא, ג) שזה קאי על זמן הגלות, ומקום הציץ הי' על המצח, ענין הבטחון והתקשרות למעלה מטו"ד, עיין בלקו"ת בענין המצח (שה"ש כג, ג. מזוהר וכו'). ופירוש הב' ציץ מל' הארה וזיו, הניצו הרמונים, יציץ נזרו. ועיין בתו"א ותו"ח פ' תצוה ד"ה ועשית ציץ, שהביאו כל הג' פסוקים, ושייכים לימוה"מ. ועייג"כ שם השייכות לציצית ומצח.

בברכה להצלחה בענינים הכללים והפרטיים

לאח"י: מדובר בזה ג"כ בס' תרכ"ז.

אתרעז

ב"ה, ב' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה זמן רב שלא שמעתי ממנו, ובטח אין הסיבה מה שאינו שבע רצון ממכתבי מענה האחרון, כי תקותי שאינו מקפיד ע"ז כיון שמוכרח אני להגיד דעתי כמו שהיא בלי שיהי' אחד בכתב ואחד בלב.

ב) מצטער אני על שאחר כתבי ע"ד ... הנה נסתם כל חזון בענין זה, וחוששני שזהו מפני שנפלו ברוחם מפני המאורעות והאסונות וכו'. ויש להביט ע"ז כמו על ענין של העלם והסתר, נוסף אשר עדיין לא זכינו שתהי' מילוי שליחותינו בקל לפ"ע, אלא בהעלמות והסתרים, והרי ידוע שתכלית ההעלם והסתר הוא, לעורר כחות נעלים יותר, ובמילא אם ההעלם וההסתר פעלו פעולה הפכית לגמרי, היינו שלא רק שלא עוררו כחות נעלים אלא שגם כחות הגלויים נעלמו, ה"ז היפך ממש מכוונה העליונה, וכידוע אחד הפירושים בע"ח שחטאנו לפניך ביצר הרע, כי תכלית בריאתו היתה כדי להתגבר עליו, וגם הוא – היצח"ר – בעצמו רצונו כן, וכידוע מהזהר ומובא ג"כ בתניא סוף פכ"ט. ועיין שם ג"כ פכ"ז בהמשך להנ"ל, והאריכות בזה אך למותר, כי ידוע ומבואר בכמה מקומות, ולא באתי אלא להעיר ...

המחכה לבשו"ט וחותם בברכה.

א'תרעח

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נהניתי לקרות במכתבו שרואה הוא עתיד טוב לפעולות צעירי אגודת חב"ד, אף שבטח צריכים הם עדיין לקבלת הוראות. ובאמת הרי זה הוראה טובה, כי בכלל הרי כאו"א מאתנו צריך להוראות אלא שיש כזה שאינו רוצה לקבלם, או עוד גדול מזה שכבר נגמרה העלי שלו והשגשוג, ובמילא נעשה ממחלך עומד, משא"כ כשצריכים להוראות ומקבלים אותם, ה"ז ראי' ברורה שמקור כחות הנסתרים שבהם חי ונובע ומזמן לזמן מוסיפים בפעולותיהם ועולים מחיל אל חיל, ומה שיש לזה סיבה וגורם מן הצד הנותן להם הוראה, הנה ע"פ רוב הוא כמבואר בכמה מאמרים של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע המשל דכריית בור ארטעזאני, שפעולת האדם בזה הוא רק הסרת העפר והאבנים וכו' המסתירים ומעכבים התגלות המעין, ומיד כשמסירים דברים המונעים שהם נמצאים מבחוץ להמים, הרי המעין מצ"ע נובע ומתפשט בכח גדול ולגובה גדול, וה"ה בנדון דידן, שברובא דרובא כחות גדולים נמצאים בכאו"א מבני ובנות ישראל ובפרט אלו מגזע אנ"ש שזכות אבותיהם מסייעתם, ותכלית ההוראות הוא להסיר החעלם והחסתר מענינים חיצונים ודברים חיצונים היינו הרגילויות לא טובות הבאות מצד הסביבה הבטלנות וכו' ואז המקור מים חיים נקודת היחדות פועלת פעולתה במעשה בפועל.

והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו למלאות את שליחותו בעבודה הנ"ל, היינו לעשות פרצה בכותל ומחיצת ההפסק בין ישראל לאביהם שבשמים, פרצה נוספת על הפרצה שנעשית ע"י חכמי ונשיאי ישראל דור אחר דור, אשר אז במילא יתפשט האור משני הצדדים, האור דאור א"ס ב"ה מצד זה ואור הנשמה שבישראל מצד זה.

בברכת חג הגאולה שתהי' התחלה קרובה לגאולת נפשנו ע"י משיח צדקנו במהרה ממש.

א'תרעח

א'תרעט

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר שלמה יוסף חיים שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מר"ח סיון – אף כי באחור זמן קצת – וכבקשתו
הנה מוסג"פ הקונטרס לחג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל שהו"ל זה
עתה.

ולמותר לכתוב עוה"פ ת"ח בעד הסיפורים שכותב מה שנשמר
בזכרוננו מרבוה"ק נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר בטח ימשיך
בזה גם על להבא.

ומה שמעורר ע"ד רשימות המאמרים והשיחות בזמני ההתועדות
כאן, הנה כבר כתבתי כ"פ שיותר ממה כו' רוצה להניק, אבל מה
אעשה, ואני אין עתותיי בידי כלל לרוב הטרדות וגם העגמ"נ אשר כל
יומא ויומא עביד עבדתי, ובכ"ז הרי תקותי במקומה עומדת שיתן
השי"ת הצלחה בזמן שיחי גם זמן מועט מחזיק את המרובה ויהי
מקום בראש גם להנ"ל...

בברכת חג הגאולה.

א'תרעט

מוה"ר שלמה יוסף חיים: שניאורסאהן. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ד תתקצח.

א'תרפ

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

בטח למותר להאריך בהידוע ומפורסם ענין חג הגאולה של י"ב וי"ג תמוז, בו יצא – בשעתו – לחירות, כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר הי' זה לא נצחון פרטי, אלא נצחון של תורה ויראת שמים ויהדות, וימי סגולה הם הימים האלה להשתדל בתוספת אומץ בהתעוררות דהפצת תורה והחזקת היהדות איש איש במקום מדורו, מתאים לתנאי הזמן והמקום. היינו שגם במקום החזק ביותר בעניני תורה ומצוה, בכל זה יש לחוסיף בכמה וכמה ענינים כיון שהתורה ומצוה ארוכה מארץ מדתה, וגם במקום הרחוק ביותר מתורה ומצוה, הנה כל זמן שנמצא שם אפילו יהודי אחד, הנה בלי שום ספק שביכולתו לפעול שם בעניני תורה ויהדות, ובפרט שכבודו נמצא בעיר בה דרים כמה וכמה יראים וחרדים לדבר ה' (מתאים לסוג הראשון) ובה נמצאים כמה וכמה פשוטים (מתאים לסוג השני הנ"ל) ובמילא יפעול שם בשני הדרכים, וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, והשי"ת יצליחו בעניניו הפרטים ויתן לו ג"כ הצלחה בענינים הכלליים.

בברכה.

א'תרפ

מוה"ר ניסן: אלטשולר, קליוולאנד.

א'תרפא

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר נתן נטע שי

שלום וברכה!

עס האט מיך געפרייט צו באקומען א גרוס פון אייך דורך הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ באמונה מוה"ר מנחם שמואל דוד שי הלוי רייטשיק שד"ר, אויך האט ער מיר איבערגעגעבען אייער פ"ג, און לויט אייער בקשה, האב איך אייך מזכיר געווען, בעת רצון, אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

איך בין געווען צופרידען צו דערוויסען זיך אז זיינער צייט האט איר געלערנט אין תומכי תמימים אין פולין, און זיכער וועלען די כחות וואס נשיאנו הקדושים האבען אריינגעלייגט אין די תלמידים בכלל און אין תלמידי תומכי תמימים בפרט, ניט גיין לאיבוד, ח"ו, איז דאך מער ניט וואס עס דארף זיין, ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר פלעגט זאגען: א חסיד איז א קלוגער, ער לייגט ניט אפ אויף מארגען, וואס ער קען אויפטאן היינט, וביחוד א שמש אין א שול, קען גאר א סך אויפטאן היינט, אין זיין שול, און אונבאמערקטערהייט נאך מער ווי בגלוי און מיט שטורעם, און השי"ת בלייבט ניט קיין בעל חוב און איז משלם בתוספת מרובה על העיקר, בנחת יהודי וחסידותי, מבנים און פון זיך אליין אויך.

בברכה לבריאות הנכונה בגשמיות וברוחניות.

א'תרפא

מוה"ר נתן נטע: דענדער.

א'תרפב

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס האט מיך געפרייט צו באקומען א גרוס פון אייך דורך הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ באמונה מוה"ר מנחם שמואל דוד שי הלוי רייטשיק שד"ר, און האט מיר אויך איבערגעגעבן דעם פ"נ פאר אייך, און לויט אייער בקשה האב איך אייך מזכיר געווען אויף דעם ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בעת רצון.

הרה"ח רייטשיק שי' האט מיר אויך איבערגעגעבן אז פריער האט איר זיך מתעסק געווען אין שו"ב און יעצט זייט איר א געשעפטסמאן:

זיכער האט איר געהערט דעם בעל שם טוב'ס ווארט, וועלכען מיר האבען זוכה געווען צו הערען פילע מאל פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר, אז יעדער זאך וואס א איד הערט און זעהט, דארף ער פון דעם ארויסנעמען א הוראה אין זיין עבודת השם יתברך.

וועגען דעם ענין השחיטה, שטייט תנא דבי ר' ישמעאל ושחט אין ושחט אלא ומשך (חולין ל, ב), וואס על דרך החסידות ומוסר איז דאס, וואס די זאך פון שחיטה איז דאס, וואס דורך דעם ווערט די פלייש פון דער בהמה כשר למאכל אדם, און ווען דער מענטש עסט די פלייש, ווערט פון דעם דם ובשר כבשרו, במילא איז ער מושך - ציט ארויף - די בהמה וואס איז מער ניט ווי חי, צו א העכערער וועלט, פון מדבר - אדם.

אזוי איז אויך אין עבודת הנפש, וואס יעדער איד האט א נפש הבהמית און א נפש האלקית. איז די שליחות פון דער נפש האלקית, וועלכע איז חצובה מתחת כסא הכבוד און האט אראפגענידערט א ירידה גדולה ביותר, צו אנטאן זיך אין א גוף ונפש הבהמית, איז דער תכלית פון דער ירידה איז, כדי עס זאל זיין די עבודה מיט איר נפש הבהמית בפרט און חלקו בעולם בכלל, ע"ד ווי דער ענין פון שחיטה, אז אט דעם חיות און קאך וואס דער נפש הבהמית האט אין וועלט עולם הזה'דיקע ענינים, איז אין ושחט אלא ומשך, אריבערטראגען דאס אין ענינים פון תורה און מצות, אין עניני אלקות.

און היות, כל ישראל ערבים זה בזה, דארפמען זיך ניט באנוגענען מיט דער א.ד. ארבעט נאר פאר זיך און די בני בית, נאר אויך איינווירקען אויף דער סביבה, אז אנשטאט גשמיות חומריות ובהמיות זאל זיין ענינים פון תורה ומצות באלויכטען מיט אור אלקי ווי עס ווערט ערקלערט אין תורת החסידות באריכות.

בברכה שיצליח בעבודה הנ"ל שזה יהי צנור וכלי להמשיך ולקבל ברכות השי"ת בכל המצטרף לו ולב"ב שיחיו.

א'תרפ"ב

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מצטער אני אשר כפי הידיעות שקבלתי, הנה מראה פניו, איז ניט באזונדער פרייענד. וכנראה אשר עוד הפעם אחז בדרכו דרך ענויים וסיגופים, ואי השגחה על בריאות הגוף, אף שידוע לו פסק הרמב"ם הל' דיעות ריש פרק ד', אשר היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, וידוע ג"כ [הפס"ד המובא בשו"ע רבינו חזקן הלכות נזקי גוף ונפש סעיף ד' וז"ל אין לאדם רשות על גופו כלל להכותו ולא לביישו ולא לצערו בשום צער אפי' בעניני איזה מאכל או משתה, אא"כ עושה בדרך תשובה שאז זה טובה הוא לו, וכיון שכבר כתב רבינו חזקן באגה"ת שבדורותינו אלה דרך תשובה הוא באופן אחר ולא ע"י תעניות, הרי במילא נשאר כהאמור כנ"ל בלשון רבינו בשולחנו הטהור און וויפיל איז דער שיעור פון ניט פאלגען און וועלן טאן דוקא ווי בא זיך קומט אויס, ובטח ראה גם מכתב הבעש"ט לתלמידו בעל התולדות הנדפס בהתמים וכו' וכו' ואחכה לבשו"ט בזה.

א'תרפ"ב

נדפסה בלקיטש חיי"ד ע' 200.

קסט

אדמו"ר שליט"א

א'תרפ"ד

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר נפתלי שי' הכהן

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מא' בהעלותך, ויתן השי"ת אשר להבא יוכל
לבשר בשו"ט בכל הענינים, ובטח יודיע ממצב מר ... מזמן לזמן.

בקשר עם חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל חו"ל קונטרס ורשימה,
ומסג"פ, ובטח כת"ר שי' ישתמש בהם לא רק בשבילו אלא גם להאיר
את סביבתו באור תורה ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות דרכי
והנחגותי'.

ואין לתמוה על מה שדורשים מאת כל אחד מאתנו העבודה בשני
הקצוות, הן להשפיע בענינים פשוטים ביותר, וכמו שמירת שבת,
אכילת כשר, נשואי תערובות וכו', וכן ע"ד ענינים נעלים ביותר וכמו
הפצת תורת החסידות, כי בזמננו זה עקבתא דעקבתא דמשיחא, הנה
ידוע המשל המובא בתורת החסידות, אשר מדרכי הרפואה יש אשר
כדי לרפאות את הראש מקיזים דם בחרגל, והנמשל מובן, ובפרט אשר
רואים גם בעיני בשר התעוררות בזמננו זה גם בין הנוער, החלק ממנו
שחי רחוק לגמרי עד עתה מיהדות, שמחפשים הם בחפוש אחר חפוש
אחרי האמת, מצד שנכזבו בשאר האידעאלין וכו' שדברו עמהם עד
עתה, ובמילא יש לנצל – אוסניצען – התעוררות זו, אשר בזה תהי'
תועלת בשנים, הן בסור מרע והן בועשה טוב, וכידוע מרז"ל שבת קני'
ע"א, האי מאן דבמאדים, יהא גבר אשיד דמא א"ר אשי אי אומנא אי
גנבא אי טבחא אי מוחלא, אשר במילא כשמסייעים אותו להמשך
לאומנות מוחלא, הרי מצילים אותו מחאופן אחר וכו', ועד"ז הוא בנדון
דידן.

בברכה.

א'תרפ"ד

מוה"ר נפתלי: כהן, גרינסבארא. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ה א'תע"ג.

א'תרפ"ה

תעודת חגיגה זו כבר ביארה כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו לחגיגת יב"ג תמוז הראשונה – בשנת תרפ"ח.

לקובעו ליום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות בכל אתר ואתר לפי ענינו.

ומברך, את כל אחינו חובבי תורה ולומדי ומגידי שיעורים ברבים ד' עליהם יחיו, כי יפתח ה' את אוצרו הטוב, וישפיע להם בתוך כלל אחינו בני ישראל יחיו, שפעת חיים וברכה מרובה עד בלי די, ויחזק לבבם להוסיף אומץ בהרבצת תורה והחזקת היהדות, ונזכה כולנו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוה מתוך הרחבה ופרנסה טובה".

ויקיים השי"ת ברכות צדיק נשיא דורנו במילואן.

מנחם שניאורסאהן

ג' תמוז, ה'תשי"ב, ברוקלין, נ. י.

א'תרפ"ו

ב"ה, ז' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מד' תמוז, בו כותב ע"ד הלימוד שיש לו עם זוגתו תחי', ויה"ר מהשי"ת אשר יהי' בהצלחה ובקרוב יברכם השי"ת בזחור"ק אשר לימוד תורת דא"ח הוא צנור וכלי להמשכת וקבלת הברכה בזה.

א'תרפ"ה

נדפסה בסה"מ קונטרסים ח"ג ע' פט. תרפ"ז ע' רפז. לקריש ח"ג ע' 231.
חגיגה זו: דחג הגאולה יב"ג תמוז.
במכתבו: אג"ק שלו ח"ב אגרת שמו.

א'תרפ"ו

צנור וכלי: ראה לעיל אגרת א'תקע"ו, ובהנסמן בהערות שם.

קעא

אדמו"ר שליט"א

ובמענה על הודעתו אשר בשבוע זו נכנסים לדירתם, הנה בטח לכל
לראש יכניס לשם סידור חומש תהלים ותניא ויה"ר מהשי"ת שידורו
שם בשלום ובהרחבה וימלא השי"ת משאלות לבבם לטובה בכל
הפרטים.

בברכה.

א'תרפ"ז

ב"ה, ז' תמוז, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון, בו כותב שמקוה שתהי' החתונה
בשעטומ"צ במנ"א או לפני זה, ובהתנאים קבועה באלול;

והנה לכאורה אם לא עשו החתונה בי"ג תמוז או קודם לזה, כדאי
לעשותה בחדש אלול, חדש הרחמים ובפרט שכפי כתבו קבעו כן
בהתנאים ...

ג) מ"ש בנוגע להחשש שלו שכנראה מחשבין אותו ללמדן, והוא
יודע מצבו שאינו כן, הנה ידוע פסק רז"ל יגעת ומצאת תאמין, א"כ הרי
בידו הוא לעשות חיל בזה כדבעי ובפרט שהודות להתעסקותו בחינוך
הכשר שעושה צדקה ברוחניות ובגשמיות עם בני ובנות ישראל, הרי
ידוע הבטחת רבינו הזקן (תורה אור בתחלתו) שעי"ז נעשים מוחו ולבו
זכים אלף פעמים ככה, ומובן מזה בשמים, שאף שעושים צדקה צריך
לעסוק ג"כ בתורה, כי הרי אינו אומר אלא שנעשים מוחו ולבו זכים, (ב)
אשר כשעוסקים בתורה הרי יחי' בזה הצלחה מופלגה, וע"פ פשוט,
שבשעה אחת יצליח כמו שהי' מצליח באלף שעה לולי עבודת הצדקה
שלו, וכמבואר בלקו"ת לגי' פרשיות בהגהות לדרוש הנ"ל שאלף פעמים
היינו אלף פעמים ממש.

ד) בנוגע לשאלתו אם כדאי ללכת מהלך רב בשביל להתפלל
בכותלי הישיבה: הנה בכלל אי אפשר לתת מענה כללית, כי ה"ז תלוי
כמה הוא המהלך רב, אם נוגע זה בבריאות וכו' וכו' אבל לאידך גיסא
כדאי להשתדל להחזיק הקישור שלו עם הישיבה והתלמידים שבה וכו'
גם להבא, ובפרט שמתחתן הוא עם משפחה שלפי דבריו אינם מחוגי

החסידים, ובמילא גם אם יקח זה אצלו איזה זמן נוסף החליכה לשם כדאי הדבר, ושכר הליכה ועשי' בידו.

ה) ועד"ז הוא גם בשאלתו השני' אם כדאי שיקח על עצמו עבודת הרניזשום תבאים ללימוד דא"ח בהשיבה, עליו להתעייץ עד"ז עם אותם הנמצאים על אתר ויכולים להעריך חשיבות העבודה הנ"ל וכו'.

ו) בנוגע לשאלתו: בגד עליון שלובשים בעת החופה אם לובשים אותו ביוהכ"פ הראשון, הנה זה רק בנוגע להקיטל בלבד, ואין הדיוק בזה אותו הקיטל שלבש בעת החופה, אלא כיון שכבר לבש קיטל בעת החופה, אין ללבוש קיטל (אפי' אחר) ביוהכ"פ שבתוך שנה זו.

ז) בשאלתו אם מותר לו לטעום מעט או לשתות קודם השינה, הנה מעולם לא שמעתי איסור בזה, ואולי חסר איזה ביאור במכתבו.

ח) במ"ש בנוגע לספרים היו"ל ע"י קה"ת, הנה זה מכבר בקשתי לסדר ספרי' הן בישיבת תורת אמת והן על יד הכולל, והבטיחוני לסדר את זה כבר מכמה חדשים, ומהתימה שלפי מכ' אין הדבר מסודר עדיין, ומטובו להודיעני הפרטים בזה, אשר בטח יש אופן לתקן.

בברכת הצלחה בענינים הכללים ובעניניו הפרטיים.

א'תרפ"ח

ב"ה, ז' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה

קבלתי מכתבו מיום ה' העבר, בו כותב ע"ד מצבו וכן ע"ד כאב רגלו הימנית.

וחנה ידוע אשר רגל ברוחניות הוא ענין הצדקה וענין האמונה,

א'תרפ"ט

שלובשים בעת החופה: ראה ספר המנהגים חכ"ד ע' 76.
לסעוד . . קודם השינה: ראה לקמן אגרת א'תש"ע.

א'תרפ"ח

רגל . . האמונה: ראה גם לעיל ח"ג אגרת שלד. ח"ד אגרת תתקע"ט.

קעג

אדמו"ר שליט"א

ובמילא למרות מצבו חדחוק שנמצא הוא ביותר עליו להוסיף כח להשתדל ביותר הן בענין נתינת הצדקה וכן בענין האמונה פשוטה ובטחון חזק בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות, אשר ישלח לו רפואתו שלימה ומפליא לעשות להפוך מצבו מן הקצה אל הקצה, והצנור והכלי להמשכת וקבלת ברכות אלו הם הקביעות עתים בתורת הנגלה ובתורת החסידות והידור בקיום המצות והשי"ת יצליחו ויזכהו לבשר בשו"ט בהנ"ל.

בברכה.

א'תרפ"ט

ב"ה, ז' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח א"י"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר מיכאל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבדר"ח תמוז עם רשימת התלמידים המוסג"ב וכן מכתביו הקודמים, ובלי נדר אזכירם בעת רצון על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ומ"ש במכתבו על ענין המקואות שנעשו שם ע"י מי ברזא, וכנראה ממכ' כוונתו כפשוטו שמשתמשים במים הבאים מ'וואדאפראוואדו!!

הנה מבלי לעשות רעש בזה, יש לשנותם מעט מעט אם למקוה מי גשמים, ואם אין גשמים במקומם, אולי אפשר להשיג קרח מלאכותי (איסקוסטועינע) או ע"י המשכה ממעין.

הקונטרס לחג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל, בטח כבר הגיע לידו, ויסדר את החגיגה בפרסום המתאים בחשתתפות גם מבני העיר וינצל את זה בענינים של פועל דעשי' לעילא.

א'תרפ"ט

מוה"ר מיכאל: ליססקר. אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקמ"ז, ובהנמון בהערות שם.
ענין המקואות: ראה לעיל שם.

בברכת הצלחה בענינים הכלליים ובענינים הפרטיים ובברכת חג
הגאולה.

א'תרצ

ב"ה, ז' תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלמא רבא להאי גברא רבא הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א
יושב על מדין מנהל עדתו במישרים, איש חי ורב פעלים
וכו' וכו' כבוד הדרת גאונו מוהר"ר רפאל ברוך שליט"א

לשלום אין קץ וברכה עד בלי די.

תשואות חן לכהדר"ג שליט"א עבור קבלו את הרה"ג והרה"ח וו"ח
אי"א עוסק בצ"צ וכו' מוהר"ר שלום נ"י חסקינד בסבר פנים יפות,
ונהייתי לקבל מכתב משלוחי הנ"ל אשר פלפל את כת"ר בדברי תורה,

כן יתן השי"ת לכל אחד ואחד מאתנו את חלקנו בתורתו להגדיל
תורה ולהאדירה, מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף בהרחבה אמתית.

את כהדר"ג הסליחה שלא עניתי למכתבו מכ"ד אייר והקודם לו,
ותקעתי יתד במקום נאמן במרז"ל אין משיבין על הקלקלה. כי לפי
המצב פה, הנה לדאבוננו ולצערנו אין תקוה גדולה להזעיק אסיפות
ומחאות על העול הנעשה להילדים בני הורים דתיים על ידי אלו
שרוצים להפרידם ח"ו מתורתנו הק', כי מצב זה ידוע כאן למדי, ומפני
כמה סיבות אי אפשר הי' עד עתה להזיז את דעת הקהל שיצאו
במחאה מתאימה, אף שהשתדלנו בזה.

ולעת עתה אין דרך אחרת, לכאורה, אלא להשפיע על ההורים על
אתר שהם יגיבו במחאה חריפה נגד אלו הקמים על נפש בניהם
ובנותיהם להפרידם, הי' לא תהי', ממקור מים חיים אלקים חיים

א'תרצ

מוהר"ר רפאל ברוך: סולידנו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד תתקמ"ד, ובהנסמן בהערות שם.
הנעשה להילדים: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ו אגרת איתחקמו, ובהנסמן בהערות שם. לעיל
ח"ד אגרת תתסה.

קעה

אדמו"ר שליט"א

ותורת חיים. וה' יגן על עמו ישראל בכל מקום שהם, ויאיר את חשכת הגלות עד בא משיחנו גואל צדק במהרה בימינו.

בברכה מרובה למר ולתורתו והמסתופפים בצלו.

כתב לי הרב מהר"ש שי' חסקינד את שמות האגודות והחברות כאן שמסר לכהדר"ג בקשר להנ"ל, וכולא האי ואולי, אם יפנה ישר אליהם, אולי תהי' עכ"פ הצלה פורתא כיון שבא הדבר מפנים חדשות, מרב ומנהל עדתו בעיר רבתי, אשר שמו הולך וכו' וכו'.

א'תרצא

ב"ה, ז' תמוז, ה'תשי"ב

ש"ב וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ איש בעל מרץ
ורב פעלים וכו' מו"ה יצחק שי'

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מה"צ לחדש מאי עם המצורפים אליו, אף כי באיחור זמן קצת.

וזכר אני מה שאמר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בענין הצענטער שעשה והתועלת שיש לקוות ממנו, והשתתף ג"כ בנדבתו הפרטית לתכלית זו. ובמילא אין צורך להסכמתי. ובכ"ז הנני בא אחרי המלך גם אני בהבעת יישר חילו על מה שעשה בהנ"ל, ועל ידי אמצעות לשכתנו יקבל ג"כ השתתפותי לפעולות הצענטער בסכום של חמשה עשר אלף פרנק.

במה שכותב במכתבו בענין הקמת מצבת זכרון „קבר פון אומבאקאנטן אידישן מארטירער“ בעיר פריז, הנה אחר בקשת סליחתו אשר אין דעתי מכוונת לדעתו הוא, הנני מצייר לעצמי את אלו הקדושים שנהרגו על קידוש השם ותגובתם על ענין הקמת מצבה לזכרם באמצע עיר פריז ועל ידי אגודה שבראשה עומדים חסידים אבל חסידים דאומות העולם, מה היו הם אומרים על סברה כזו.

א'תרצא

מו"ה יצחק: שניאורסאהן.

ובפרט אשר עתה ישנם מאות ואלפים ורבבות מארטרער חיים, וידועים, הנצרכים לפרוסת לחם בגשמיות, ובמספר עוד רב יותר מזה לפרוסת לחם ברוחניות.

והסבה העקרית שאין ממלאים רעבונם בזה הוא חוסר האמצעים. ובמילא אם אפשר להשיג איזה סכום שיהי, הרי תיכף נוצרת השאלה אם להקים בסכום זה מצבת אבן בעיר פריז בככר נרחב, כדי שהעובר ברחוב זה ידע או יזכור שכמה מליונים יהודים נהרגו על קידוש השם, או להשתמש בסכום זה להחיות נפש רעבים וצמאים כפשוטו, או רעבים וצמאים לדבר הוי' חיי החיים. ופתרון שאלה זו כמדומה לי שאיננו בספק.

אמת שיש מעין אמתלא לסברה הנ"ל, כי להחיות נפש רעב וצמא כבר נעשה דבר רגיל ומעשים בכל יום, ולא כל אחד יפריש מכספו על זה, משא"כ להעמיד מצבה גדולה בעיר גדולה שידעו מזה כמה גדולים מישראל וגם כמה גדולים מחסידי אומות העולם – הנה בזה ישתתפו ברצון ובחפץ.

אבל אחרי כל זה קשה להחליט ולהסכים להשקיע אלפים דולרים באבן ובעפר בפינה בפריז, כאשר אלפים ורבבות מישראל באה"ק ת"ו וגם חוץ לארץ צועקים לעזרה דחופה.

אכפול בקשת סליחתו על מה שכתבתי לעיל שלא כדעתו הוא, ותקותי חזקה שלא יקפיד על זה.

בברכה וכבוד לו ולזוגי ולכל ב"ב שיחיו, ש"ב.

א'תרצב

ב"ה, ט' תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

כבוד הנדיב הנעלה, איש המעלה עסק רב פעלים
בתמיכת אהלים וכו' וכו' הא' דוד נ"י מירמן
נשיא הוועד הישראלי במראכש, מרוקו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי אגרתו זה מזמן, ומשום רבוי הטרדות לא יכולתי לענות מקודם.

קעז

אדמו"ר שליט"א

דבריו היוצאים מהלב למען המוסדות הק' אחלי יוסף יצחק
ליובאוויטש, היו לי לעידוד, והנני מקוה אשר כמ"ע וחברי הועד הם
מהאומרים מעט ועושים הרבה, ותמיכתם ועזרתם להמוסדות הק'
הנ"ל תלך מחיל אל חיל בתוספות כח ועוז, כמו כל דבר חי שהולך
וגדל, וכפסק חז"ל שמעלין בקדש.

ולקראת חג הגאולה דיב"ג תמוז – גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא הדור, אשר בשמו דוגלים מוסדותינו
הנ"ל, שהיתה גאולה כללית ונצחון התורה והיהדות – מוסג"פ קונטרס
יב"ג תמוז, ה'תשי"ב שהוצאנו לאור מתורתו של רבינו, ובטח יזכה בזה
גם את סביבתו.

בברכה.

א'תרצג

ב"ה, ט' תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"נ בעל מרץ ורב פעלים וכו'
מוהר"ר בנימין שי' מנדלזון

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' תמוז ...

ולהעיר במה שכותב כת"ר אודות היכולת להביא את משיח צדקנו
זה מכבר על ידי יחודים וכו' – ממה שכותב אדמו"ר האמצעי בשערי
אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך בביאור החילוק דבעתה
ואחישנה.

מוסג"פ קונטרס שהו"ל בקשר עם ימי הגאולה יב"ג תמוז הבע"ל
אשר בודאי ימצא בו כת"ר רוב ענין.

בברכה וכבוד.

פעלים וכו' מוה"ר זלמן טובי' שי' הכהן מפעולותיהם הטובות בעת חרישום בפרט ובחינוך הכשר בכלל לקרב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, וידוע מה שכותב כ"ק אדמו"ר רבינו הזקן זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בעל התניא והשו"ע בספרו תורה אור בתחלתו, אשר על ידי מעשה הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ואם בצדקה גשמית כן הוא, הרי על אחת כמה וכמה בצדקה רוחנית, ויהי רצון מהשי"ת שתקויים הבטחה הנ"ל בכל אחד ואחד מהם במילואה, ויצליחו בלימודם בתורת ה' הן בלימוד תורת הנגלה והן בלימוד תורת החסידות וביראת שמים וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, יגדלו להיות יראי שמים חסידים ולמדנים.

בברכת חג הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו בעד עבודתו במסירת נפש להחזקת התורה והיהדות ומעשה אבות סימן – טוב ומז"ט – לבנים אלו התלמידים.

א'תרצו

ב"ת, יו"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בנוגע למ"ש בענינו וענין זוגתו שיחיו, שזוגתו תחי' נבדקה מרופא מומחה ומצא שאצלה הכל כשורה, ודורש ממנו שגם הוא יתן לבדוק א"ע, ואינו רוצה בזה מפני הדין וכו'.

הנה שמענו בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שלענינים אלו צריכים למסור נפשו, ובכן צריך להרשות לבדוק א"ע, אבל כיון שיש בזה ב' אופנים, היינו שלוקחים הזרע אחר הביאה מאצל האשה, שזה קל יותר ע"פ דין, הרי מתחלה יעשו באופן הזה, ורק אם הרופא מומחה יאמר ברור שאופן הזה אין מספיק לבירורו, אזי יעשה באופן השני ...

מוה"ר זלמן טובי' אב"ד: אב"ד. ראה לקמן אגרת איתתו – אליו בזה.

א'תרצו

נדפסה בלקריש חכ"ב ע' 300.

שמענו בזה: ראה גם לעיל ח"ג אגרות תרס"ו. תש.

א'תרחצ

ב"ה, יו"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים בלוד
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביהם מי"ז, כ"ד כ"ז סיון וג' תמוז עם כ"א
גליונות תלמידים המצורפים וכן המברק שמסרו הצריף להנהלת
הרשת.

ב) בנוגע למ"ש אודות בי"ס למלאכה, הנה כמדומה שכבר כתבתי
להם שדברו פה עוד הפעם עם הד"ר שפירא והוא מבטיח לעשות בזה
ככל יכולתו, היינו שהדזוינט יקח ע"ע כל ההוצאות, מלבד הבנין
(ואפשר אין כדאי עדיין לפרסם הדבר במקום שאינו נוגע, כדי שלא
יקלקלו כו', ובפרט שלפי הניכר ממכתבם, ועד הישיבות אינו שבע רצון
מזה). וכן כבר כתבתי בנוגע להבנין שצריך להשתדל בכל עוז להתחיל
בזה עכ"פ. ואולי יש תקוה, שאף שאין הדזוינט יכול לעזור בבנין, אבל
מותר לו לעזור בשפור בנין ושכלולו, ומדת השפור והשכלול ה"ז תלוי
בשודא דדייני, ובהחכירות עמהם. ולפי"ד הד"ר שפירא בזה - היחס
מצדו יהי טוב.

ג) ואם יש להשתמש בצריף שלהם לבי"ס למלאכה, הנה, לכאורה,
אין כדאי כיון שקטן הוא למדי, וא"א להגדילו. וכנ"ל כדאי להתחיל
בבנין שאין בו מניעה להגדלתו.

ד) בנוגע להתקציב של ד' אלפים מהסוכנות, וכן מה שהציעו להם
זה כשנתיים הלואה כזו, הנה ג"כ כבר כתבתי, שיש להשתדל ביותר
להשיגם בחקדם, וכמובן.

ה) מ"ש בדבר הבנין בהכפר לקחתו בשביל בי"ס למלאכה, הנה
כיון שבעצם מוסיפים במכתבם שנבנה ושוכלל בשביל הישיבה, איני
מבין מאיזה טעם יקחו אותו מהם. ובפרט שהישיבה כבר קיימת,

א'תרחצ

שמסרו הצריף: כדלעיל סוף אגרת א'תרמט.

והבי"ס למלאכה צריך לייסד וכו'. וכנראה ממכ' שגם דעתם הוא שלא לקחתו. ופשיטא שכן תהי' גם דעת הנהלת הישיבה בהכפר.

ו) נהניתי לקרות במכ', שהגדילו גבולם בתלמידים, אבל מובן שלא יאחזו בקצה השני לתפוס מרובה. כי עכ"פ צריך להתחשב באיזה מדה עם גודל ההכנסה. ובמכש"כ מהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאף שמרגלא בפומי' לאמר, איך בין אלע מאל געווען א בע"ח (כוונתו להוצאות בעסקנות הצבורית), אבל בכ"ז הנה גם אצלו היתה הגבלה בכמה להגדיל ההוצאה על ההכנסה. – ופשיטא, שאין לקחת ת' קטנים, ולהפוך הישיבה לת"ת!

ז) במ"ש מענין צענטראל בריטיש פונד, הנה זה מכבר שמונה אצלם מכתב ותזכיר מהלשכה בפאריז, וצריכים הם לעמוד בקשור עם הלשכה שלנו בפאריז, בכדי שלא יבלבלו המכתבים שלהם ושל הלשכה דפריז זע"ז.

ח) הקונטרס שהו"ל לימי חג הגאולה הבע"ל בטח הגיע בזמנו, וינצלו את הימים י"ב וי"ג תמוז הבע"ל באופן המתאים. ואחכה לבשו"ט בזה.

מוסג"פ ז' מכ' לתלמידיהם שי'.

בברכת חג הגאולה לכל החבורה שיחיו.

מ. שניאורסאהן

א'תרחצ

ב"ת, יו"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

מחות' הרח"ג ורח"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוהר"ר אברהם יהודא שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מב' תמוז – וכן הקודם לו – עם הפ"נ

א'תרחצ

מוה"ר אברהם יהודא: חן. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ג תקמב.

המוסג"ב, אשר אקראחו בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וגדול זכות ימי גאולה וסגולה י"ב וי"ג תמוז
הבע"ל אשר בעל השמחה ימשיך ברכה והצלחה להמקושרים
והשייכים אליו בהמצטרך להם ולב"ב שיחיו.

ת"ח על הבעת התנחומין שלו; ומוסג"פ העתק ר"ד מה שאמרתי
למנחמי ביום י"ט אייר.

אמי שליט"א אינה יודעת עד"ז כי חוששים אנו למצב בריאותה
ולכן בקשתי את כל אלו היודעים שלא לכתוב לה בהנ"ל...

בנוגע להביכלעך דא"ח אשר בפריז, ובשאלתו אם יש שם אברכי
אנ"ש המסוגלים לעבודת השתדלות בענין זה, הנה מובן כיון שהם
פליטים וגרים בארץ נכרי אין לסמוך על השפעתם, אבל מבינים הם
בביכלעך דא"ח ובטח יוכלו להיות לעזר אם יוצרכו להבנותם
ועקספערטיזע שלחם, ויכול כהדר"ג שי' לפנות או ישר אליהם ע"י
לשכתנו בפריז, והאברך המסוגל לזה הוא הרה"ח מוה"ר הלל שי'
פעוזנער, אבל אז בטח צריך להודיע למכירי כת"ר בעלי השפעה בפריז
שיבואו בקשור עמחם, ואפשר הי' כדאי שיושלחו הביכלעך, בתחילה –
לכאן, אם עי"ז תוקל ההשתדלות – בטענה, שבכאן נמצא מרכז
חסידות חב"ד הכתבים השייכים לזה וכו'.

בקשר עם חגיגת י"ב וי"ג תמוז הבע"ל הו"ל קונטרס כמו בכל שנה
ומוסג"פ, ובדאי יענין את כהדר"ג שי'.

ואחתום מכתבי בכבוד בפ"ש ולבריאות הנכונה לו ולב"ב שיחיו,

מחות'.

נ"ב: מזכיר במכ' פתגם, כל עכבה לטובה, זה מכבר מחפש אני
מקור פתגם זה בספרות ישראל, ועדיין לא מצאתי.

התנחומין: ראה לעיל בהערה לאגרת איתקסו.

להביכלאד: מעוזבון אביו הרה"ג הרה"ח הרד"צ חו. ראה לקמן אגרת איתשמט.

א'שת

ב"ה, יו"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... זיכער באטייליגט איר זיך אין די חסידישע פארבריינגענעס פון
אניש אין פאריס, איז בשעת דעם פארבריינגען זאלט איר בעטען די
עלטערע פון אניש אז זיי זאלען אייך בענטשען אין דעם וואס איר און
איערע בני בית באדארפען און חשיית זאל מקיים זיין זייער ברכה
בקרוב.

בברכה.

א'תשא

ב"ה, יו"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

התלמידים חו"ח אי"א מו"ה ...

שלום וברכה!

במענה על מכתבם שדברו עם הרה"ג והרה"ח חו"ח אי"א נו"נ
עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר בנימין שי גאראדעצקי אודות נסיעתם לצרפת
ללמוד שם בישיבת תומכי תמימים:

הנה בכלל בחורי ותלמידי ישיבה צריכים להיות מסורים ונתונים
לחנהלת הישיבה וסדרי, ובמילא לכל לראש צריכים הם לשאול דעת
החנהלה בזה, כיון שחייא יודעת את כשרונותיהם ואת החיל אשר עשו
בלימודם עד עתה, ואם כן הדבר אשר כבר התדברו עם החנהלה

א'שת

חסידישע פארבריינגענעס: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ץ ח"ג אגרת השפד.

א'תשא

התלמידים: במקום.

דישיבת אחלי יוסף יצחק ליובאוויטש, במכנז, וגם הם מסכימים שנכונה נסיעתם לפאריז, אזי יהי רצון מהשי"ת שיחי' בהצלחה, ובלבד שיקחו על עצמם **תוספת** שקידה והתמדה בלימודם בתורה וביראת שמים, ואז תכתוב הנהלת ישיבתם להרה"ג ורה"ח וכו' וכו' מוהר"ב שי גאראדעצקי לפאריז על דבר סידור הניירות. והשי"ת יצליחם.

בטח יקחו חלק בהתועדות דימי הגאולה והסגולה הם י"ב וי"ג תמוז הבע"ל בהתעוררות המתאימה ללכת בדרכי בעל השמחה ובהתקשרות על ידי זה באילנא דחייא בתוספת כח ועוז.

בברכת חג הגאולה.

א'תשב

ב"ה, י"ג תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

שלמא רבא להאי גברא רבא הרה"ג ורה"ח וו"ח אי"א
נו"נ יושב על מדין וכו' וכו' מוהר"ר אליהו ני"ו המכו'
מירקאדו בן מלכא

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו, ונהנתי לשמוע מהתענינותו הטובה במוסדות
אחלי יוסף יצחק ליובאוויטש.

וגדול זכותו הקדוש של המייסד הגדול אשר בשמו דוגלים המוסדות הנ"ל, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, צדיק יסוד עולם, להביא ברכה והצלחה לכל המשתתפים בעבודת הקדש דמוסדות קדושים אלה, כי יוסף הוא המשביר לכל הארץ, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, עת שחקליפות וסט"א מתגברים, הי' לא תהי', ורוצים להחשיך הארת שמש ומגן חוי' אלקים. וארז"ל לשוח אין שיחה אלא לשון תפלה, תפלה ל' התופל כלי חרס, המתקן ומחבר כלי חרס עפר מן האדמה לבוראם אביהם שבשמים.

תפלתי ותקותי אשר זכותו יעמוד לנצח לכל המסייעים בפעולות הקדושות. ובטחוני חזק אשר כהדר"ג שליט"א וכל המסתופפים בצלו,

כמאז כן עתה, ובפרט לימים הבאים, יושיטו יד עזרה בכחות הנעלים
שחנן השם יתברך ויתעלה את כל איש מנהיג בעדתו ובקהלתו.

ואמר מלכא – מלכי רבנן – עקר טורא, טורא דגבה בין ישראל
לאביהם שבשמים בעונותינו בזמן הגלות החשך כפול ומכופל, הצפוני
אשר צדיקים נדמה להם כהר, ובסייעתא דשמיא, יהי רצון אשר בעגלא
דידן, יקויים היעוד ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים, ועין
בעין יראו בשוב ה' ציון על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן.

בברכה וכבוד.

א'תשב

ב"ה, י"ג תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

כבוד הנדיב המהולל נכבד ונעלה איש המעלה עסקן
נמרץ ורב פעלים בתמיכת אהלים מוכתר במדות
תרומיות וכו' הא' יצחק נ"ו אלמאליח

שלום וברכה!

קבלתי יקרתו בצירוף העתקה מדרשתו שדרש בביהכ"נ בחג הפסח,
ודבריו היוצאים מן הלב בטח חדרו ללבבות השומעים ועשו פרי.

בקשר עם ימי הגאולה יב"ג תמוז, גאולתו ופדות נפשו של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הוצאנו לאור קונטרס מתורת
רבינו צדיק הדור יסוד עולם, שהנני שולח לכמ"ע שי, ובטח ימצא בו
ענין רב.

מקבל אני לעתים תכופות מכתבים וידיעות מעבודת המוסדות
הק' אחלי יוסף יצחק ליובאוויטש ומהתענינותו הטובה של כמ"ע שי.
וגדול זכותו הקדוש של המייסד הגדול אשר בשמו דוגלים המוסדות
הנ"ל להביא ברכה והצלחה לכל המשתתפים בעבודת הקדש, כי יוסף

א'תשב

נדפסה בלקריש ח"ה ע' 331 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
כבוד . . אלמאליח: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ה אישם, ובהנסמן בהערות שם. לקמן א'תשבא.

הוא המשביר לכל הארץ, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, עת שהקליפות וסט"א מתגברים, ה' לא תהי', ורוצים להחשיך הארת שמש ומגן הוי' אלקים, וארז"ל לשוח אין שיחה אלא לשון תפלה, תפלה ל' התופל כלי חרס, המתקן ומחבר כלי חרס עפר מן האדמה לבוראם אביהם שבשמים, ותפלה כפשוטו שהוא נושא רינה ותפלה בעד כל אלה המסייעים ומשתתפים בתמיכת והרחבת המוסדות שיסד להרביץ תורה ביראת שמים ברבים, ובפרט בימי גאולה וסגולה אלה, יום הולדת רבינו וגאולתו.

בטחוני חזק אשר מע"כ ש', כמאז כן עתה, ובפרט לימים הבאים, יושיט יד עזרה בעבודתנו בכוחות הנעלים שחננו השם יתברך ויתעלה.

באיחול קבלת רוב נחת מבנו ש'.

בברכת הצלחה בכל מעשה ידיו בכלל ובפרט, בגשמיות וברוחניות גם יחד, המצפה לבשורות טובות.

א'תשד

ב"ה, י"ג תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... בנוגע למאמרים שלו, הנה קראתי אותם בהתענינות. ולפי דעתי, ונא לסלוח ע"ז, אינם ממלאים את הצורך הגדול של השעה, שהוא אינו לחוכיח להדתיים שצריכים הם להקדיש זמן ללימודי חול, כי בזה „ת"ל" יש הרבה גורמים והרבה משתדלים, ולא על זה על כי להשתדל. עיקר התפקיד צריך להיות לנצל ידיעותיו להראות כי אין המדע יכול להיות סתירה לדת, וכי לימודי חול בלי לימודי קדש לא יתכן. והגם כי כל זה מצאתי במידה ידועה במאמריו, אבל בלי הדגש חזק הדרוש בזה, – ההנחה שכיון שגם במדע לא הכל מובן ולכן אין דבר אם גם בדת יהי חוסר ההבנה – לא תניח את הדעת אפילו של האדם הבינוני הרוצה ושואף להבין ומבקש הסבר וכו'.

ולפי דעתי יש לנצל את כוחותיו להראות כי המדע אינו אלא פרי השכל האנושי ורובו ככולו בנוי על השערות. וגם אנשי המדע מודים כן, במילא מופרכת מעיקרה כל אפשריות להקשות מהמדע בכלל על

חדת או לחביא סתירות ממקצועות של מדע כמו געאלוגי' או ביאלוגי' לדעת התורה, כי הקושיות והסתירות אין להם יסוד גם על פי המדע וכו'.

מוסג"פ הקונטרס שחוצאנו לאור בקשר עם ימי הגאולה יב"ג תמוז גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ממאסרו בידי הסאוועטים, ובטח ימצא בו ענין לעצמו וגם לסביבתו.

בברכה.

א'תשה

ב"ה, י"ג תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

איך באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון 7/22 אין וועלכען איר באשרייבט אייער שטאנד אין אידישקייט, און גיט אויך צו, אז איר ווילט ניט פארזיכערן צו נעמען א פעסטען באשלוס, ויילע איר ווייסט ניט ווי די צוקונפט וועט זיך אויסשטעלען.

איך וויל אייך דא באטאנען, ווי איך האב אייך אנגעוויזן אין מיין בריף פון ג' תמוז, אז עס איז אלעמען באוואוסט אז אין א געוויסער מאס, היינט אפ די צוקונפט פון דעם מענשן אליין, און ספעציעל בנוגע צו אייך, איז ווי איך האב אייך געשריבען אז דאס אליין וואס איר וועט אננעמען דעם פעסטען באשלוס אויף א אמת, צו פירן א אידישע הויז, טהרת המשפחה, א כשר'ה קיד, היטען שבת, און אז אנדערש קען ניט זיין, איז דאס אליין וועט בריינגען אלץ פריער אייער באשערטען זיווג, און דאס וועט אויך ווירקען, אז דער זיווג זאל זיין אזא, וואס ער אליין וועט אנהאלטן דאס אלעס, אדער איר וועט קענען אויסווינקען דאס בא עס, און דער ניט פעסטער באשלוס אין דער פראגע, שוואכט אפ די געזאגטע פונקטען, סיי דעם עצם שידוך און סיי אז דער שידוך זאל זיין אזא צוגעפאסט צו די פונקטען.

דאס וואס איר בעט ענטשולדיגונג פאר ניט אננעמען דעם באשלוס האט דאס ניט קיין גרונד, וויילע דאס איז א זאך וועלכעס רירט אן אייך אליין מער ווי וועלכען מענשן אין דער וועלט, עס איז מער ניט א

שאדען און א ווייטאג, ווען מען זעט אז איר האט די מעגליכקייט צו איינווירקען אויף אייער צוקונפט אין א גוטער ריכטונג, און איר האפט זיך ניט אן אין דעם מיט ביידע הענט.

איך פארשטיי אויך, אז מיט שכל איז ניט צו פארשטיין, ווי אזוי קען אייער באשלוס ווירקען, אויף די צוויי געזאגטע פונקטען, אבער ווען מען טראכט זיך אריין, זעהט מען קלאהר, אז מיט שכל פארשטייט מען נאר א קליינע טייל פון דער וועלט, און דאס רוב – מערהייט – זאכען וואס מען טוט, מוז מען זיך פארלאזען אויף דעם אויבערשטען ברוך הוא.

איך האף אז השם יתברך וועט אייך אריינגעבען דעם גוטען געדאנק צו אננעמען דעם אייך געזאגטען באשלוס, וועלכער איז גוט פאר אייך מאטעריעל און גייסטיג.

בברכה.

א'תשו

ב"ה, י"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ' תמוז, בו כותב ע"ד בתו הצעירה ... תחי' שהתחילה פתאום לגמגם:

הנה בטח שאלו עצת רופא מומחה למקצוע זה, אף שבכלל אין מה להתפעל ויש לחקור כי קרוב הדבר שאירע לה איזה פחד פתאומי וכאשר יבררו סיבת הפחד ויבארו לה שאין לזה מקור הנה לאט לאט יעבור הגמגום, ואולי כדאי להחליף החדר בו לנה, וכן לבדוק המזוזות בכל דירתו שיחיו כשרות וחשיית יצליחו שיוכל לבשר טוב שחזרה בתם לאיתנה.

אקוה אשר יודע הוא משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע, והם שיעור תהלים – כפי שנחלק לימי החדש אחר תפלת שחרית בכל יום, לימוד פרשה חומש עם פרש"י בכל יום מחסדרה של השבוע, ושיעור תניא כפי שנחלק

אגרות קודש (א'תשז)

קצ

לימות השנה, ומחזיק בהם, אשר הם צנור וכלי להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך לכאו"א.

בברכה.

א'תשז

ב"ה, י"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כיון שכותב במכתבו שזהו ענין דשני אחים ושתי אחיות, הנה מאן דלא קפיד לא קפדינן עמי, והי' מהראוי אם באפשרי הוא שידורו לאחר חתונתם בעירות שונות ...

א'תשח

ב"ה, י"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיו"ד תמוז והקודם לו, וכבקשתו הנה בהיותי בחג הגאולה והסגולה י"ג תמוז על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הזכרתי אותו ואת ב"ב שיחיו כפי הרשום בשולי מכתבו.

א'תשז

דשני אודם ושתי אחיות: ראה לעיל ח"ג אגרות תקכב. תקלד. אג"ק אדמו"ר מוהרשיב נ"ע ח"כ אגרת תקמ.

א'תשח

מוה"ר אפרים אליעזר שי' יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקכט, ובהנסמן בהערות שם.

ומה שמעיר במכתבו דכ"ב סיון, שלא נתבאר לו ענין דזרובבל המובא בלקו"ת בהעלותך רד"ה בהעלותך ובד"ה זה מעשה המנורה: הנה לא ביאר במכתבו מה סתירה מצא בזה כי בשני הדרושים מבאר דזרובבל הוא ע"ש וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה, שזה ענין בבל, כי שם בלל והוא בדרך זריעה שזהו השם זרובבל, והונח הן על הדור כולו שישראל שבאותו הדור נקראו זרובבל והן על הנשיא ראש אשר בראש כלולים כל האברים.

נכונה הערתו אשר המאמר וזה מעשה המנורה הוא מהמאמרים הקצרים שבלקו"ת, כי זהו מהמאמרים דקודם פטרבורג כמו שנתבאר בשיחת י"ט כסלו שנדפסה בס' תורת שלום עמוד 33.

בברכה צו א געזונטען זומער לו ולכל ב"ב שיחיו ובכבוד.

א'תשט

ב"ה, ט"ו תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"מ איש אשכולות ובעל מדות עסקן רב
פעלים ענף עץ אבות וכו' וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

כפי אשר הגיד לי אשר מתכוון מחר אי"ה לצאת לדרכו צלחה, הנני בזה להביע לו ברכתי בנסיעה כשורה, להגיע למחוז חפצו לשלום ובבריאות הנכונה ועוד רבות בשנים לנצל השפעתו לסיוע בעניני תנועת חב"ד בכל המקצועות אשר ידו מגעת.

אשמח לקבל בשו"ט מביאתו צלחה, ות"ח מראש.

בהזדמנות זו אביע תודתי בעד ביקורו ובעד האפשריות להכירו באופן אישי. נוכחתי עוה"פ באמיתיותו של פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר

עמוד 33: בהוצאות החדשות ע' 26.

א'תשט

מוהרש"ז: שזר. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה א'תקטז.

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר מסורת אבות וגזע אנ"ש חיים וקיימים ופועלים ביוצאי חלציהם עד סוף כל הדורות. ונתאמת הדבר בכמ"ע אשר, אף [ש]כדבריו, זה כארבעים שנה מאז צאתו מרוסי, הרי טפ[ח]ה בקרבו חיות החסידות ירושת אבות ומתבטאת גם במעשים בפועל. ואני תקוה, אשר ככל דבר חי, אשר סימן החיות הוא צמיחה וגידול, כן תצמח ותגדל השתתפותו בפעולות הטובות של חב"ד, גזע מחצבתו.

בהמשך לשיחתנו, הנני מקוה כי הענין שדברנו עליו ארוכות מצא הד נכון בלבו ומתענין בו בתשומת לב מיוחדת, והוא – ההכרח לתת את האפשרויות לאנשים המקושרים לתנועתנו שעלו לאה"ק ת"ו להתאחז בארץ ולסדר שם חיים פוריים, מבלי שיוזקקו לבזבז כחותיהם להגן על דעותיהם ואורח חייהם. ומהתנאים העקריים בזה הוא אשר רובם המכריע יהי מרוכז במקום אחד, אשר אז יוכלו להמשיך דרכם בחיים בקל יותר. ובהנוגע לכלכלה, הנה בהיותם חסרי אמצעים ביצאם ממדינתם בעירום ובחוסר, זקוקים הם לעזרה יוצאת מן הכלל, הן להסתדרות במקצוע החקלאות, הן במקצוע התעשיי ומלאכת יד. לכל לראש, הרי לפי ידיעותי וגם ע"פ דברי כבודו, דרושים לזה בנינים מתאימים, הן ללימוד המקצוע והן לפיתוח מקור מחיתם.

כפי שאמרתי לכ' בע"פ, הדרך הישרה להביא דבר הבנינים בפועל הוא שהמשרדים המתאימים באה"ק ת"ו ימציאו החמרים והאמצעים הדרושים לבנינים, שאז אפשר לגשת תיכף לסידור הענינים, וכשיהי עלי לפתור שאלת הסתדרות כמה וכמה מאנ"ש שי בחוץ לארץ, לערך בעוד איזה חדשים, אוכל לעשות כן בלב בטוח כיון שעד אז יוגמרו כבר הבנינים או עכ"פ יהיו קרוב לגמרן.

כן מאחר שתחת השפעת אנ"ש שי יש גם נוער הנכנס בגיל עלית הנוער, הרי גם שאלת בנין מתאים לקליטת נוער זה עומדת על הפרק וכמו שהעיר כי אותי על זה בעת ביקורו.

אם אחר כל ההשתדלות בזה לא ירצו המשרדים המתאימים לחקים את הבנינים על חשבונם בשום אופן, הנני חוזר עוה"פ על הצעתי שאמרתי לו בע"פ, שיחי באופן של מחצה על מחצה, היינו שבמשך איזה שנים אחזיר מחצית ההוצאות שיוציאו על הבנינים.

הנני מקוה כי על ידי השפעתו הגדולה יעלה ביד כי לפעול

שתתקבל, על כל פנים, הצעתי השני, בכדי להוציא התכנית לפועל בהקדם האפשרי.

אסיים מעין הפתיחה בתקוה ובטחון ברגשותיו הערים לכל העניינים הקרובים אלינו אשר ימצאו ביטואם הנכון במעשים בפועל, ובפרט אחרי אשר כ' התחיל בטענה על מה שאין אניש מתישבים בארץ במספר רב יותר, שזה מוכיח כי ככל אשר בידו לסייע בזה יעשה בחפץ לב והתמסרות.

הנני מקוה לשמוע בשורות טובות ממע"כ שי' ומאחל לו בריאות הנכונה ונסיעה כשורה.

א'תשי

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר אהרן שי' הכהן

שלום וברכה!

דורך אייער ברודער הו"ח אי"א נו"נ מו"מ באמונה וכו' מוה"ר יעקב שי' הכהן האב איך באקומען אייער בקשה פאר א ברכה און דעם בייגעלייגטן טשעק פאר צדקה על דעתי: \$100.

והיות מיר זיינען נאך אין דער וואך פון י"ב וי"ג תמוז וועלכע זיינען דער געבורטס טאג פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע און זיין באפרייאונג פון פארהאפטונג (פאר זיין ארבעט צו גרינדען ישיבות, תלמוד תורה'ת והחזקת היהדות, אין יענער מדינה), און זיכער ווייסט איר, אז נאך זיין הסתלקות זיינען געגרינדעט געווארען א נעץ פון ישיבות ותלמוד תורה'ת, וועלכע רופן זיך אויף זיין נאמען, אחלי יוסף יצחק" אין ארצנו הקדושה ת"ו, אין אפריקא, אוסטריא א.א.וו. האב איך דעריבער איבערגעגעבן אייער

א'תשי

מוה"ר אהרן: כ"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד תתסז. אקב.

ביישטייערונג אין דער קאסע; וועלכע העלפט די אויבען געזאגטע אינסטיטוטשאנס, און דער זכות פון דער צדקה איז גרויס גענוג צו משפיע זיין אייך ברכה והצלחה אין דעם וואס איר באדארפט, ווארום די מוסדות זיינען פארבונדען מיט דעם נאמען פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר און דער עיקר מיט זיין גייסט אין זייער אויפפירונג, איז דאס בפרט - דער העלפען די מוסדות - פארשטארקנט דעם פארבונד מיט עם, וועלכער איז א צוגאב צו ממשד'ן זיין און אנהאלטען די ברכות השם יתברך.

אייער ברודער שי' פרעגט אויך אין אייער נאמען, צי זאלט איר שיקען אייערע קינדער לערנען אין דער תלמוד תורה אין מיאמי ביעטש, אין וועלכער מען לערנט ייט מער 1½ שעה.

מיין מיינונג אין דעם איז: אז יעדן דארף דאס טאן, און עס איז פראן אין דעם פיל טעמים, (1) די קינדער וועלען אנהאלטען דעם פארבונד מיט תורה יעדער טאג, און יט ח"ו פארקערט, ווארום בא תורה שטייט אס תעזבני יום יומים ת' יזבך, ד.ה. אז מען לאזט אפ די תורה איין טאג, פארלאזט זי צוויי טעג, (2) דעם חברין זיך מיט קינדער פון א פרומער תלמוד תורה בריינגט די קינדער פיל נוצען, וועלכעס אין אייער אומגעבונג איז ניט אזוי גרינג צו געפינען, און נאך פארשידענע טעמים, וואס צוליב דעם אלעס, דארפט איר דאס טאן צו שיקען אייערע קינדער אין דער תלמוד תורה אין מיאמי ביעטש...

בברכת פרנסה.

א'תשיא

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

דורך הו"ח אי"א נוי"מ באמונה וכו' מוה"ר יעקב שי' הכהן כ"ץ, האב איך באקומען אייער בקשה פאר א ברכה און בפרט אויף דעם וואס איר מיט אייער כלה שיחיו האבען באשטימט דעם טאג פון אייער חתונה אויף זונטאג דעם טאג נאך שבת נחמו:

איך ווינש אייך אז אייער חתונה זאל זיין אין א גוטער גליקליכער

קצה

אדמו"ר שליט"א

שעה ובמזל טוב און זאלט בויען א אידישע הויז אויף די יסודות פון תורה ומצוה.

זעלבסטפארשטענדליך אז עס איז איבעריג צו באטאנען אז דער טיפער זין פון חתונה איז, וואס מען גייט צוזאמען בויען א לעבן און א גליקלעכן לעבן, א בנין אויף לאנגע גוטע יארן, איז זעלבסט-פארשטענדליך אז דער עיקר איז אז דער פונדישאן אויף וועלכען דער בנין ווערט אויפגעשטעלט זאל זיין פון שטארקען מאטעריאל, וועלכער זאל קענען ביישטיין פארשידענע ענדערונגען פון טעמפעראטור, נעץ, ערד ציטערניש, און ענליכעס, און אזוי איז אויך ווען מען גייט בויען צוזאמען א לעבען, דארפמען דאס אוועקשטעלען אויף די יסודות פון תורה ומצות, וואס דאס זיינען די שטארקסטע מאטעריאלען וועלכע זיינען נאר פראן, און וועלכע האבען בייגעשטאנען דעם טעסט פון פארשידענע שוועריגקייטן אין פארלויף פון די בערך ארום $3\frac{1}{2}$ טויזענט יאר זינט תורה ומצות זיינען געגעבען געווארען אונז פון השם יתברך, און דאס זיינען די כלים אויף אויפנעמען די ברכות פון השם יתברך אז עס זאל זיין א אמת'ר גליקליכער לעבען, און השם יתברך זאל אייך העלפען ווי געזאגט במזל טוב און א בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

בברכה.

א'תשיב

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' תמוז, בו כותב שמרגיש הוא את החג די"ב וי"ג תמוז.

נהניתי לקרות עד"ז וכידוע עד כמה שהפליגו והפליאו נשיאינו רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע במעלת ההרגש - געפיל - אשר זהו העיקר, וזהו ג"כ הסימן פון א חסיד, שיש לו ההרגש באהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל, ויזכהו השי"ת להיות חזק בזה וללכת מחיל אל חיל הן בעניני ההרגש והן בענינים דהבנה והשגה בתורת הנגלה ובתורת הדא"ח...

מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז
שעברו ובטח יזכה בה את הרבים.

בברכה.

א'תשיג

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו בו מודיע אשר קבל הקבלה בתור שו"ב,
ויה"ר מהשי"ת אשר יצליח במלאכתו מלאכת שמים ובטח ידוע לו
מפסק נשיאנו רבוה"ק ובפרט רבינו אדמו"ר הזקן ואדמו"ר הצ"צ
בשו"ע ושו"ת שלהם, אשר שו"ב צריך להיות ירא שמים ביותר, וכיון
שהכל הוא בהשגחה פרטית הרי ניתן לו הכחות ע"ז ואין הדבר תלוי
אלא בו, וביגיעת נפש ויגיעת בשר המתאימה יצליח גם בזה, ומתאים
למ"ש בתנא דבי רבי ישמעאל אין ושחט אלא ומשך, הנה כשם
שמתפקידו של השו"ב הוא בגשמיות למשוך בשר הבהמה והעוף
ממדריגת בעל חי שיוכל להיות דם ובשר כבשר המדבר, הנה יצליח ג"כ
למשוך את נפש הבהמית הן שלו והן של אחרים שתבטל ותתכלל
בנפש האלקית הנקרא' אדם אדמה לעליון.

בברכת הצלחה.

א'תשיד

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו שואל חו"ד אם להתעניין בדבר העתקה:

א'תשיג

הנה זה מכבר מלתי אמורה לכל אנ"ש שיחיו אשר בפאריז, וסביבותי, אשר איני רואה כל סיבה לבהלה ואיני רואה כל סיבה להעתקה, ובפרט שבטח ידוע להם הקישויים והכבדות בהסתדרות המתאימה של אלו שהעתיקו לקנדה אוסטרליא וכו', ולדאבוני קישויים לא רק בנוגע למצב הגשמי אלא גם למצבם ברוחניות שלא הוטב, וכיון שהשי"ת זיכהו שעובד הוא באהלה של תורה בישיבת תומכי תמימים, הלא למה לו להניח מצבו בו מוצא פרנסתו ברו"ג ולהעמיד את עצמו בנסיונות, והשי"ת יצליחו בשביעת רצון להיות שמח בחלקו, און עס איז פראן פון וואס צו זיין צופרידען.

בברכה.

נ"ב: מטובו להראות מכתבי זה להרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר ניסן שי' נעמענאו, ולבקשו לפרסם חו"ד זו לכל אנ"ש שי' בהסברה המתאימה בכדי שלא אוצרך לענות לכאוי"א.

מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז, ובטח יזכה בה את הרבים.

א'תשטו

ב"ה, כ' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ חו"ב וכו'
מוה"ר אברהם יעקב שי'

שלום וברכה!

זה מזמן שקבלתי מכתבו, ומפני רוב הטרדות לא הי' זמני בידי לענות עליו כדבעי, ואף שגם עתה אין הזמן גרמא להאריך, אבוא עכ"פ בקצרה:

מעיר במכ' במ"ש הבית יוסף בסי' רס"ב ד"ה גרסינן בשם הריטב"א בשם רבו (הרא"ה) דביומא דעיבא הנה מי שאינו רוצה

א'תשטו

מוה"ר אברהם יעקב: ניימארק, תל אביב.

לסמוך על הענין דשומר פתאים ה' הרשות בידו לדחות מילה בזמנה ושפיר עבד, ומקשה דלמה לא פסק דיעה זו בשו"ע שלו, ובפרט שהוא ענין של פקוח נפש, ונשאר בצ"ע.

והנה לדידי, אין הצעת הקושיא שלו נכונה, כי אין להקשות על מה שלא פסק או הביא לדעת יחיד בשולחנו, כיון שכל הראשונים דעתם נגד הריטב"א (מדלא הביאו בספריהם הענין דיומא דעיבא ויומא דשותא) ומהם הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהם עמודי הוראות הב"י, ומהם מוכח דפליגי על הריטב"א, רבינו ירוחם, והר"י מנחם שהובאו שם בהב"י, ואת"ל דאכתי קשה למה לא פסקו הראשונים הנ"ל דאסור למול ביומא דעיבא, הנה י"ל בפשטות דנקטו כמסקנת הגמרא דשומר פתאים ה', ויש להביא ראיה ג"כ מיבמות (דף ע"א, ב) דהוי לי' לרב פפא לשנוי שם, הכא במאי עסקינן שהי' יומא דעיבא בשעת עשי' ואח"כ נתפזרו העבים (אלא שזה ק"ק גם לרי"ו, כמובן), וטעם בעל הסוגיא גופא – י"ל משום דחשש רחוק הוא שיומא דעיבא יזיק הנמול שהוא במטה בבית, וע"ד שכי' הצמח צדק בפסקי דינים ליו"ד סי' רס"ג, ואף היודע מהחשש דיומא דעיבא בכ"ז גם בו שייך ההיתר, דכיון דדשו בו רבים שומר פתאים ד', וכמשמעות פשטות הסוגיא ביבמות יב, ב, וסוגיא דידן גופא, ולא עוד אלא דאפי' להריטב"א הנה רק **הרשות** בידו לדחות כו' דמשמע מזה גופא דהרשות בידו ג"כ לסמוך על שומר פתאים כו', – מלבד הנ"ל הנה יעויין בכ"ז בשו"ת חיים שאל ח"א סני"ט, צ"צ שו"ת אבה"ע סוף סי' י"א, שדי חמד אסיפת דינים מערכת מילה סי' ב' סע"ק י"ג, ועיין שם ג"כ דפלוגת הריטב"א וכו' דהוא לשיטתם בהפלוגתא דג' נשים משמשות במוך, אשר השמיטו זה הפוסקים הנ"ל.

ראיתי בהקדמת ספרו שמזכיר ע"ד אביו זקנו ז"ל, והנה אעתיק בזה הרשום אצלי מה ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר בטח יענין אותו, וזלה"ק:

ר' זלמן ניימארק איז געווען רב אין סטראדוב, אז מען האט געוואלט מאכן דעם בלבול אויפן זיידען (כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, ביחס להעלין[ל] דם) האט ער דאס גענומען אויף זיך, זאגענדיק: זיינע א שעה! ... וישב בתפיסה איזה שנים. בשעת ער האט געהערט דעם מאמר כל הנהנה – מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע – האט ער געזאגט:

עמד לא חפצתי, איך דארף משיחין ניט, אט איצט נכלל ווערען אין עצמות, און אז מען איז ארויס פון טיש און געגאנגען אין וואסער, איז דער טאטע (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב) אריין אליין, און מיר אלע זיינען געבליבען ווארטען פון דרויסען, האט ר' זלמן געזאגט מיטן לשון הרמב"ם: לא וכו' ולא המקוה מטהר, אלא גזירה וכו', ווי איך בין א איד אז די מקוה דארף עס, ניט ער די מקוה, אבל גזירה גזרתי חקה חקתי וכו'. עכ"ל.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לחג גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר הם ימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז שעברו, אשר בודאי יענין אותנו, ואתו הסליחה על אחור המענה שלי עד עתה, בברכה.

א'תשטז

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה, בו מודיעה אשר נתמלאו לה שנים עשרה שנה:

הנה בטח יודעת היא אשר בגיל זה נעשית מחוייבת במצות, וכמרז"ל בינה יתירה ניתנה באישה, אשר לכן ה"בר מצוה" של בנות ישראל היא שנה קודם להבר מצוה של בני ישראל, ויתן השי"ת שתגדל מעלה מעלה בידיעות והנהגה ישרה והורי' שיחיו ירוו ממנה ומשאר ילידיהם שיחיו, אידישן נחת חסידישן נחת.

בטח משתדלת גם כן להשפיע על סביבתה להחדיר בה חוס של יראת שמים וחסידות, אשר זהו גם כן צנור וכלי נוסף לקבלת ברכות השי"ת.

בברכה.

(*) מובן עפמ"כ ביד בסופו: לא נתאוו כו' אלא לדעת (ראה תניא ספ"ג) את ה' בלבד.

א'תשיז

ב"ה, כ"א תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

אל ידידינו אנ"ש וו"ח אי"א, כל מחבבי תורה ומצוה,
אשר בעיר שיקאגא,

ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

המוסדות הק' דליובאוויטש: מרכז הישיבות **תומכי-תמימים**
והמוסדות העומדים תחת הנהלתו; **מרכז לעניני חינוך** והמוסדות
העומדים תחת הנהלתו, מצבם הכספי רעוע למאד, ומעמיד, ח"ו,
בסכנה את קיומם.

הצלחה אלקית חופפת על מוסדות אלו מיום הוסדם, ועדים אנחנו
למחזה האלקי – הפרחת והתפשטות של המוסדות, הנושאים פירות
ופירי פירות, שהם נרות להאיר לאחינו בני ישראל בכל מקומות
מושבותיהם; אבל ביחד עם זה הנה המוסדות נתונים עתה במשבר
כספי חמור הנוגע בעצם קיומם.

המצב הזה מכריח לחפש מוצא כסף יוצא מן הכלל, והוחלט
לסדר בשיקאגא **מגבית – עמורדזשענסי – מאוחדת** עבור המוסדות
דליובאוויטש הנ"ל.

בידעי יחסם של אחינו בני ישראל בשיקאגא בכלל ואנ"ש
דשיקאגא בפרט למפעליו הכבירים של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, וחפצם הפנימי לבוא לעזרת המוסדות אשר יסד, תקותי
אשר גם עתה יושיטו יד עזרה ויד נדיבה למלאות מחסורם הנורא.

על כל אחד ואחת מאנ"ש בשיקאגא מוטל החוב והזכות להשתדל
בעזר זה, הן בהשתתפותו בעצמו בסכום יוצא מן הכלל, והן בהשפעתו
על כל מכיריו ומיודעיו בזה, לסייע על ידי זה להצלחת המגבית,
ולאפשר את קיומם של המוסדות והתפתחותם על להבא, להגדיל
תורה ביראת שמים ולהאדירה.

וכבר מובטחים כל המסייעים והמתנדבים, אשר מצות צדקה

רא

אדמו"ר שליט"א

גדולה זו תמשיך, עליהם ועל כל בני ביתם שיחיו, ברכות השי"ת
בהמצטרך להם, בבני חיי ומזוני רויחי.

הדו"ש ומברכם ברוב טוב גשמי ורוחני

מ. שניאורסאהן

א'תשיח

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ב

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק שלח, אין וועלכן איר באשרייבט אייער
אַרט לעבען, ווי איר זייט נתקרב געווארען צו אנ"ש און די שיריים וואס
עס איז נאך פארבליבען פון דעם היפך הטוב וכו' וכו' און איר קענט
זיך ניט באהערשען וכו' וכו':

וויבאלד אז איר זעהט, אז השי"ת האט אייך ארויסגענומען פון
דעם מקום החשך און האט אייך אוועקגעשטעלט אין דעם קרן אורה
זו תורה ומצוה ותורת החסידות בפרט, במילא זעהט איר דאך אז איר
גייט פון לינקס צו רעכט, און דער יאוש און אפמאכען בא זיך אז די
תשובה איז ניט קיין אמת'ע, קומט דאס פון עצת היצר הרע, וועלכער
ויל איבערגעוועלטיקען א אידן, אויף וואס פאר [א] אופן ער קען נאר.

איר דארפט אפהיטן די דריי באוואוסטע שיעורים פון תקנת כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וואס דאס זיינען א שיעור
תהלים – ווי דער תהלים איז פאנאנדערגעטיילט אויף די טעג פון חדש
– יעדען טאג נאכן דאוונען אין דער פריה, לערנען יעדען טאג א פרשה
חומש מיט פירוש רש"י, פון דער סדרה פון דער וואך, און א שיעור תניא
– ווי דער תניא איז צוטיילט אויף די טעג פון יאר – און געבען יעדען
טאג – זעלבסטפארשטענדליך אויסער שבת און יום טוב – פארן
דאוונען א פרוטה אויף צדקה, און דאס אלעס וועט געבען כח דעם יצר
טוב צו מתגבר זיין זיך אויף דעם יצר הרע.

און ווען מען טראכט וועגען דער פרוי, דארפמען שטענדיג
געדיינקען אז גאנץ כנסת ישראל און יעדער איד בפרט ווערט

אנגערופען אשה צו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, און ווען מען בעט בא השי"ת אז ער - ברוך הוא - זאל זיך אויפפירען מיט כנסת ישראל, וועלכע ער רופט זי רעייתי, צו ערפילען זייערע הארץ פארלאנגען צום גוטען, איז דאך באוואוסט אז אתערותא דלעילא קומט דורך אתערותא דלתתא, דארף מען זיך אויך אזוי אויפפירען מיט דער אייגענער פרוי, און ווי די גמרא זאגט אז מכבדה יותר מגופו, און בפרט אריינטראכטענדיק זיך אז מיר שטייען בא דעם סוף פון גלות און עס איז נאהענט די גאולה שלימה בב"א וואס דענסטמאל וועט זיין נקבה תסובב גבר, איז דאס אליין בריינגט א געפיל פון כבוד און זהירות בנוגע צו דער פרוי, און קוקען אויף איר אלס א טאכטער פון אברהם יצחק ויעקב, אויך ווען זי האט אפילו א חסרון, איז פילע מאל איז דאס גאר דער חסרון פון דעם מאנס אויפפירונג וואס זי ווערט א אשת לסטים, אבער קען אויך זיין א אשת חבר כחבר.

איר דארפט בודק זיין די מזוזות אין אייער הויז, אז זיי זאלן זיין אלע כשרה, און אויך איבערזעהען די תפילין, און געוויס זייט איר בודק די ציצית אלע טאג פון דעם טלית גדול און אויך פון דעם טלית קטן ווי דער דין ומנהג איז, און איר דארפט אויך שלאפען אין א טלית קטן, וואס די אלע זאכען צוזאמען מיט די אויבען געזאגטע, בריינגט צו יראת שמים און שלום בית, און איך ערווארט צו הערען פון אייך גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבען דערמאנטע.

בייגעלייגט איז די רשימה וועלכע איז ארויסגעגעבען געווארען צו די ימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז, און זיכער וועט איר מיט דעם אויך מזכה זיין את הרבים און אויך איבערגעבען דעם אינהאלט פון דער רשימה צו אייער פרוי תחי'.

בברכה.

א'תשיט

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... שמחתי לקרות במכתבו אשר עוסק הוא בבנין מקוה חדשה

שתהי' בתכלית ההידור אף שאין כותב פרטי תקון המקוה ומוסג"פ איזה מהתקנות של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע שסידר בשעתו ומסדרים ע"פ הוראתו בהמקואות של מי גשמים, ובטח ישתדל גם כת"ר שי' לעשות כן במחננו, וזכות הרבים תלוי בו ובפרט בנין מקוה אשר ידוע שמהדרים בזה לצאת ידי כל הדיעות וגדול זכות מצוה זו אשר מקוה ישראל ה' לברך את כל העוסקים בזה בזחוק ולקרב גם ישועה הכללית של כלל ישראל וע"פ המבואר בתו"ט סוף מס' יומא.

בברכה.

א'תשכ

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר מרדכי שי' הכהן,
ומוה"ר יעקב שי' שו"ב

שלום וברכה!

בנועם קבלתי המכתב ע"ד ההתועדות – אף כי בקיצור נמרץ – בש"ק י"ב תמוז, וחבל על הקיצור דההתועדות, ויה"ר שיהי' עכ"פ מועט המחזיק את המרובה, להביא פעולות טובות בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמ"ח בכל סביבתם.

נבהלתי לקרות במכ' ע"ד בלתי תקון המקוה שבמחננו, וכנראה אשר זוהי המקוה היחידה אשר בעיר ובטח יש למצוא דרך לכבד את ... ובלבד שיניח לעשות את התקונים, עכ"פ היותר מוכרחים.

א'תשיט

פרטי תיקון המקוה: ראה לעיל אגרת איתקמן, ובהנסמן בהערות שם.

א'תשכ

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ח ע' 437 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר מרדכי: פרלוב. אגרות נוספות אליו – לעיל איתקפת, ובהנסמן בהערות שם.
מוה"ר יעקב שי' גנובורג. אגרת נוספת אליו – לקמן איתתכה.
שבמחננו: מילנו.

מ"ש במכ' ע"ד חזרת גמרא בע"פ, הנה מה ששמעתי הוא חזרת משניות בע"פ ותניא בע"פ. והשי"ת יצליחו לקבוע עתים לתורה ולשיעורי לימוד ברבים, ובפרט להורות את המעשה אשר יעשון בחיי היום יומי, אשר היותר מתאים לזה הוא לימוד דינים אם מהסידור בשער הכולל או קיצור שו"ע וכיו"ב, ועשי' לעילא.

מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז, והוא לזכות בה את הרבים.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

א'תשכא

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת רשת אהלי יוסף יצחק-ליובאוויטש
אשר באה"ק ת"ו,

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכ' מכ"ט סיון וג' תמוז עם המצורפים אליהם, ומוסג"פ [ב]חזרה המכ' ממשד החינוך והתרבות מי"א בסיון ששלחו אלי, אשר אולי יצטרך להם במשך עבודתם, ובכלל הרי סדר ההנהגה הוא, אשר ה[א]רגינאל נשאר בהמוס[ד] אליו נכתב ואלי ישלחו פוטו מהמכתבים ...

בנוגע להתנגדות מהערי' דלוד, הנה ינסו לפנות אל מר אפרים שי' קראסנע, ויזכירוהו אשר ביקר אצלי זה מזמן ביחד עם מר ד"ר יעקב גריפל שי', ובהמשך שיחתנו כשדברו ע"ד הכפי' בעניני דת

חזרת גמרא בע"פ: ראה לעיל אגרת א'תשכא.

א'תשכא

מהעתקה.

שבאה"ק ת"ו, הבטיח לי שאם אדע ממקרה כזה ואודיענו, יסדר הדברים שיהי' מתאים להצדק והיושר (דאף שבאופן ישר אין זה שייך אליו כי כמדומני שהוא במחלקת ההתיישבות בהסתדרות, אבל בכ"ז בעל השפעה הוא) וכיון שזהו הפעם הראשונה שהנני פונה אליו בהתאם להבטחתו תקותי שיתערב בזה ויצליח, כן יוכלו לפנות למר שז"ר שי' ולאמר לו ג"כ, שבהתאם לשיחתנו בטח ינצל את השפעתו לתקן המעוות ...

אקווה אשר מסדרים את הענינים באופן כזה, שלא ישקיעו מעות בצריפים ובנינים, ובפרט שהבטיחתני הנהלת ישיבת לוד לתת צריף אחד, ובטח באיזה מקומות יש לפעול שהעירי' המקומית תתן בנין מתאים, ובשאר המקומות הנה, בלחץ המתאים בודאי יקבלו אצל הפעילים, ובמכ"ש ממה שנותנים למפלגות פוליטיות שעאכ"כ שיתנו לחרדים על מפלגתיים.

ה) הגיעתני שמועה, אשר לחדשי הקיץ לקחו איזה בחורים משיבת תו"ת בלוד בתור מורים, ובטח התבוננו מקודם, שיהיו מתאימים ומצליחים בעניני החינוך והדרכה, וכמו שכתבתי זה כמה פעמים, שמוסדי הרשת צריכים לשמש דוגמא וסמל לפעולות מוסדות חב"ד, ועוד נתחזקה אצלי דעה זו, אחרי השיחה עם מר שז"ר שי' ועוד מובן – שבשביל האברכים אין זה ענין לצאת מכותלי [הישיבה] ולהעשות מורים, ובודאי אין זה אלא דרך עראי, עד שיהיו בטוחים באישור מוסדות הרשת ובהתקציב שלהם, שאז יקחו מורים בעלי מקצוע, והאברכים יחזרו ללימודם בשקידה ובהתמדה ובהצלחה נוספת ...

יא) בנוגע לההצעה שתלמידי הרשת ילמדו בישיבת לוד, ויביאום יום יום להשיבה, הנה אין מערבין ענין בענין, וכמו שעל ישיבת לוד להקפיד, על ציורה שזהו **ישיבת**, כן עליהם לשמור על ציורם הם, שהם רשת אהל"י השווה לכל נפש, ולא דוקא לתמימים או בני תמימים. וצריכים להיות זהיר ביותר בזמן הראשון בהתחלת הדבר, כי בטח יש כאלו המביטים ע"ז בשבעה עינים ומחפשים חסרונות.

יב) במ"ש אם לדרוש משר החינוך שיהי' מפקח שלהם ביחוד, הנה אין לעשות כזה מבלי לחקור מראש על הסיכויים למילוי בקשה זו, כי [אפ]שר שעדיין מוקדם הענין ובפרט שיש סברא לומר שאחרי אשר יאושרו המוסדות, תהי' דרישתם זו צודקת יותר, ולא [ל]העמיד בסכנה אינ[ש]ור המוסדות כיון שיהי' לאחר מעשה, משא"כ עתה. ויש סברא גם

להיפך, אבל כיון שצעד אחראי הוא, אין לעשותו מבלי חקירה ודרישה מוקדמת.

(ג) ת"ח על שליחתם רשימת שיחתם עם מר שז"ר שי ובטח יעשו כזה גם להבא בעתו ובמועדו, כדי שיתקבל לכאן בעוד מועד רשימה הנ"ל ביום קודם בואו לכאן.

(ד) נודע לי אשר הרב אביח[צי]רא שי פרסם מכתב אודותם, ולפלא שלא הודיעו עד"ז מקודם, ונא לשלוח העתק מכתבו.

(ט) הרשת היא ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר ומבואר בדא"ח בכ"מ ענין השם שמורה על המקור, צינור החיות וכו' במילא מובן ופשוט, אשר אין זה המקום אף שפילען זיך ופניות צדדיות וכו' ומוכן ג"כ גודל הזכות וגודל האחריות וגודל ההצלחה (ומכלל הן וכו') אשר בזה.

בברכת הצלחה בעבודתם בקודש – המחכה לבשורה הטובה שהשלום וההצלחה שורה עליהם וביניהם.

א'תשכב

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר דוד נתן שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום הגאולה והסגולה י"ג תמוז העבר, ומ"ש חו"ד אם יפרסם דעת האוסרים ציצית של מאשין, הנה אף שכמה מגדולי האחרונים מחמירים בזה, וכידוע בשו"ת דברי חיים מהר"מ א"ש, מחזה אברהם, הנה ידוע לאידך גיסא שכמה אחרונים הקילו בזה והתירו, עיין שו"ת חסד לאברהם, תפארת יוסף, והעיקר פס"ד למעשה של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר,

א'תשכב

מוה"ר דוד נתן: לעסער. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ד תתצא, ובהנסמן בהערות שם.
פס"ד למעשה: ראה בזה לעיל ח"ג אגרת תז, לקמן איתא.

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וא"כ לדעתי אין כדאי להכריע לצד מי שהוא, וביחוד שפסק כ"ק אדמו"ר הי' בנוגע למעשה ולא עוד אלא שעלול שיאמרו שהכרזת כת"ר שי' הם חומרות בעלמא ובמילא גם השאר הפרטים שכותב אודות ענין זה אין זה אלא חומרות והידורים למהדרין מן המהדרין.

מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז, ובטח יש בידו ג"כ הקונטרס שהו"ל לימי הנ"ל ויזכה בהם את הרבים...

בברכה צו א געזונטען זומער בגשמיות וברוחניות.

א'תשכג

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ... בודאי למותר להעירו על תוספת אומץ והשתדלות בזה, וידוע מרז"ל כל המוסיף מוסיפין לו, שאחד הפירושים בזה הוא, שכל המוסיף בענינים דתומ"צ מוסיפין לו מלמעלה, הן בהיכולת להגדיל פעולותיו בתומ"צ והן בגידול רצונו לזה שהולך הוא בהנ"ל מחיל אל חיל...

ומוסג"פ הקונטרס שהו"ל בקשר עם ימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז חג גאולתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שהוא ג"כ גאולתנו ופדות נפשנו, ובטח ילמדו בעיון הראוי ויזכה בו גם את סביבתו.

בברכה.

א'תשכג

שאחד הפירושים: ראה גם לקמן אגרות א'תשכט. א'תשלז.

א'תשכד

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' פנחס, הנה יה"ר מהשי"ת שימלא ימי
הריונה של זוגתו תחי' ותחי' הלידה בשעה טובה ומוצלחת ובנקל
זחור"ק, ויודיע בשו"ט בזה.

ומ"ש על ענין המחשבות לא טובות שנופלים לו, הנה ידוע מאמרם
של כמה מנשיאינו רבוה"ק: אין א פוסטקע – מקום פנוי וריק –
קריכט וכו', ולכן ישתדל ללמוד בעל פה איזה ענינים מתורה שבעל פה,
ומה טוב שיהי' זה משניות ותניא, ואם מעט אור דוחה הרבה חשך הרי
עאכור"כ הרבה אור, ואין לך דבר העומד בפני הרצון. וראה לקו"ת ס"פ
קדושים.

בטח שומר השיעורים הידועים מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בחומש תהלים ותניא, וצריך לבדוק המזוזות
בביתו שיהיו כולם כשרות ואחכה לבשו"ט בכל הנ"ל,

בברכה.

א'תשכה

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו – בלי הוראת זמן הכתיבה – עם הבשורה
טובה;

הנה בטח יתבונן בטוב ה' איך שקרבת אלקים לי טוב, ויזכהו

א'תשכד

מאמרם: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אישעז.

השי"ת אשר לאט לאט יבוא ג"כ להתבוננות על טוב אלקים וטוב ה' כמו שהם מצד עצמם, וכמבואר בכמה מקומות בדא"ח החילוק אשר בזה, ועל פי פשוט מיינט דאס אז בענינים של קדושה אין צריכים לחשוב רק על דבר הנחיצות ושטוב לעצמו, כי אם על דבר עצם הדבר ובמילא יביא זה לידי פועל לטובת זולתו ג"כ שזהו תכלית בריאות אדם שמשתדל בטובת חבירו לא פחות מבטובת עצמו, ובפרט יש יכולת זו לזה שהקב"ה מראה לו ענין טוב בהשגחה פרטית שאז היצה"ר ווערט קלענער, והשי"ת יעזרהו שמצד עבודתו עוד יקטין אותו ביותר. בברכה.

א'תשכו

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הגאולה והסגולה י"ג תמוז, בו מודיע שנכתבו התנאים בשעה טובה ומוצלחת, עוד הפעם אכפול את ברכתי שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ובבנין עדי עד.

ומה שמתאונן על מעמדו ומצבו בחוסר פעולות מורגשות ונראות בעניני התעמולה שמנהל, הנה מוסג"פ ר"ד מה שאמרתי להתלמידים הנוסעים בשליחות המל"ח - מרכז לעניני חנוך - ובאמת הם שייכים לכל אלו הנודדים ממקומם ואולי גם בכלל לבני ישראל, כי כל נשמה ונשמה הרי נודדה ממקומה, שהיא חצובה מתחת כסא הכבוד ומקורה עוד למעלה מזה ונסעה וירדה וכו' מאגרא רמה לבירא עמיקתא למלאות שליחותה בעולם, וידוע המבואר בתניא ונראה גם במוחש שהענינים הנעשים מתוך עצבות אינם כדבעי למהוי, והשמחה מביאה תועלת בכל עניני העבודה.

מ"ש בענין קביעות חתונתם אם תהי' בכסלו או דוקא לאחר זמן שחרורו מהצבא היינו בניסן: הנה למה לו להחליט עתה בזה, כיון שזה נוגע לשנה הבאה, ואחרי ראש השנה הבע"ל שנכתב ונחתם בתוך כלל ישראל לשנה טובה ומתוקה, הנה אז יחליטו גם בשאלה זו.

בברכת הצלחה בפעולתו על סביבתו ובכל עניניו.

א'תשכ"ו

[שלחי תמוז תשי"ב]

... אף שדברי ביום ד' ט"ז תמוז הי' להתלמידים הנוסעים בשליחות המל"ח - מרכז לענייני חינוך - במרחבי מדינת ארצות-ב' להשתדל בהחזקת היהדות, אבל באמת שייכים הם לכל אחד ואחת מישראל, ככל הדברים האלה, כן הוא בכל איש ואשה מישראל, כי הרי הנשמה חצובה היא מתחת כסא הכבוד, ועוד למעלה מזה, וכמרו"ל מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר ואפילו לתורה שקדמה אלפים שנה לעולם. ואף שמחשבת האדם הרי היא חלק מהאדם החושב ואינו הדבר עצמו, אבל הקב"ה דכתיב ב' כי לא מחשבותי מחשבותיכם, הרי ע"י מחשבתו נתהווה הדבר, אף כי באופן נעלה ובמדריגה נעלית יותר, וכמבואר בכמה מקומות שישנם עולמות עליונים הנק' עולמות המחשבה, הרי ע"י נתהוו הנשמות, אף שבמדריגה נעלית הרבה יותר מכמו בירידתה למטה (ראה שער היחוד והאמונה לרבינו הזקן פרק י"א) ומשם נסעה וירדה הנשמה, ממדריגה למדריגה בהשתלשלות העולמות, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא לעוה"ז הגשמי והחומרי, שרבו בו ההעלמות וההסתרים והמנגדים לעבודת הוי', ומונעים מלחזות בנועם ה', שזהו הטעם, כמרו"ל, דבעל כרחך אתה חי, ובכ"ז דרישת התורה היא; עבדו את ה' בשמחה. כל חיי האדם צריכים להיות המשך בלתי פוסק של עבודת ה', שכל ימיו יהיו שלמים, ממולאים בפעולות מילוי שליחותו בעלמא דין, וצריכים להיות בשמחה. ואף שידוע הוא בנפשו גודל הירידה שירדה נשמתו, בכ"ז אין זה מונע להשמחה הגדולה שזכה להיות שלוחו של ממה"מ הקב"ה, להאיר את העולם ומלואו בנר מצוה ותורה אור. ואף שאינו מבין הדבר בשכלו, בידעו מעמדו ומצבו, וכמאמר הלואי שתהי' יציאתו מהעולם כביאתו לעולם, הנה כך עלה ברצונו ית', אף שאינו מובן בשכל אנושי, שתהי' ירידה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא לצורך עלי' נעלית ביותר. וכל אחד ואחת הנגש למילוי שליחותו זו בשמחה ובטוב לבב, הרי מובטחים הם מרו"ל אשר מסייעין אותו מלמעלה, ואף אם מקדש עצמו רק מעט מלמטה, מקדשין אותו הרבה מלמעלה...

א'תשכ"ו

נדפסה ב.בסאון חב"ד חוברת הראשונה ע' 7.
ע"פ התוכן נראה שנכתבה בסמיכות לאגרת שלפנ"ז. ראה גם לקמן אגרת איתשלט. איתשמט. איתשובג.
איתתו. איתתיב.

א'תשכז

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' פנחס, בו מודיע על דבר מצבו עתה, ואשר יש עתה יכולת לעשות שותפות עם גיסו שי' ואז יעשה גם הוא שומר שבת ומבקש ברכה שימצא קונה טוב על הבית שברצונו למכור, בכדי שיוכל להכנס להשותפות:

הנה נבחלתי לקרות כזה במכתב יהודי, שכל ישראל מאמינים בני מאמינים, ואם לדעתי ועצתי ישמע, הנה תיכף ומיד יעשה לשומר שבת, מבלי לחכות על גמר השותפות, וזה גופא אשר לא יעמיד תנאים להשי"ת (שבתחלה ימכור את ביתו ואח"כ ישמור את השי"ת) הרי זה גופא ימשיך לו תוספת ברכה והצלחה שיוכל למצוא פרנסתו בהרחבה.

ויתבונן אליבא דנפשי, איזה פעולה עושה ענין זה (העדר שמירת השבת), על ילידיהם שיחיו, ואף אם לעת עתה אין הם מדברים על דבר זה, אבל בטח נשאר זה בזכרונם וכו' וכו'.

כשאחי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אזכירו למילוי בקשתו שיוכל להסתדר בהקדם היותר אפשרי בענין פרנסה שלא יעמידו כלל בנסיון דשמירת השבת, ולמילוי בקשתי, שיעשה ליהודי שומר שבת ותורה ומצוה תיכף ומיד, וידוע אשר אצל איש הישראלי, הנה הגשמיות והרוחניות הם קשורים ומאוחדים, וכמ"ש אם בחקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו'.

אינו מזכיר במכתבו על דבר אופן חנוך בתו ... ובנו ... שיחיו, ולמותר להעיר על ההכרח שיקבלו חנוך יהודי במלא מובן המלה.

מהנכון הי' לבדוק כל המזוזות שבביתו שיהיו כולם כשרות, ויסתדר לומר בכל יום איזה קאפיטלעך תהלים, ומה טוב אם יהי' כמו שנחלק - ה'תהלים - לימי החדש או לימי השבוע.

נדבתו ששלח הנה נמסרה לקופת בקור חולים והשי"ת ירפאהו רפואת הנפש שיהי' בריא ושלם ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא

תעשה אשר זה ממשיך בריאות השלימה ברמ"ח אברים ושס"ה גידים,
ואחכה לבשורות טובות בכל הנ"ל,

בברכה.

נ"ב: מוסג"פ הקונטרס שהו"ל בקשר עם ימי הגאולה והסגולה י"ב
וי"ג תמוז העבר, ובטח יזכה בו את הרבים.

א'תשכח

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת חבילת ספרים הכוללת ספרים האלו: ויכל
שלמה - עם ויאסוף שלמה -, משגב לעתות, מאמר אסתר, ספר
תהלים עם פי' מהללאל, גואלי חי, תהלה לדוד, צבי קדש, וידבר דוד,
לקוטי חז"ל חלק שני (מהראוי הי' להשיג גם חלק ראשון לשלימות
הענין). בן הא הא, מנחת יהודא, ואם נצרך למי שהוא מכתב תודה בעד
זה, בטח יודיע.

ב) מוסג"פ 3 מכ' להאברכים משה לחייאני, שלמה בן סוסן, ועמרם
אזולאי, ואם לדעתו צריכים לשלוח עוד כאלו להעוסקים בנסיעות
בטח יודיע, ואשתדל לעשות כזה...

ג) בעתו קבלתי מכ' מכ' סיון וי"ד תמוז בצירוף התמונות של
המוסדות, וחבל אשר לא יצאו בהירים יותר, אבל בכ"ז תקותי שגם
באופן הזה יביאו תועלת כאן בעבודתנו.

ד) מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז,
ובאם נצרך לו עוד מהם בטח יודיע.

א'תשכח

מוה"ר שלמה שי: מטוסוב. אגרות נוספות אליו - לעיל א'תקמו, ובהנמנן בהערות שם.

ה) בענין ספר הדקדוק, בטח יקבל ימים אלו חו"ד בזה מהרה"ח הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ וכו' הרמח"א שי' חדקוב.

ו) ת"ח על הודעתו שנשלחה עוד חבילה ספרים, ולפלא שגם בהם אין ספרי קבלה. שמעתי מענין ספר ע"ד שם הגדולים, מגדולי ספרד מרוקה וארצות אפריקה, ואולי אפשר להשיגו בחילוף דספרי הוצאת קה"ת.

ז) בטח אם יש לו ידיעות בענין נסיעת הרב לוי שי' וכיו"ב, יודיע.

ח) מוסג"פ ג"כ 2 מכ' להשו"ב ר' שמעון שי' אוחיון והת' אלי' שי' אביטבול, ות"ח על הטרחה במסירתם, ובאם נצרך הסברה בטח יעשה כזה,

בברכת הצלחה

מ. שניאורסאהן

א'תשכט

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א עוסק בצ"צ במלאכת שמים
מו"ה משה שי' לחייאני

שלום וברכה!

מכתבו מח"י תמוז נתקבל,

זה מכבר שמעתי על דבר פעולותיו הטובות בשדה החנוך המקרב את לבם של בני ובנות ישראל לאביהם שבשמים, וידוע פסק רז"ל (שלהי תענית) כל המוסיף מוסיפין לו, אשר אחד הפירושים בזה הוא,

ספר ע"ד שם הגדולים: מלכי רבנו.

א'תשכט

נדפסה בלק"ש חביב ע' 369 והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
הו"ח . . . לחייאני: ובנוסף הזה גם לשלמה בן שושן ולעמרם אזולאי. ראה אגרת שלפניו.

שכל המוסיף בענינים דתורה ומצות מוסיפים לו מלמעלה. הן
בהיכולת להגדיל פעולותיו בתורה ומצות והן בגידול רצונו לזה שהולך
הוא בהנ"ל מחיל אל חיל, ובפרט בעבודתו עתה שהוא מפקח בכפרים
מושב אחינו בני ובנות ישראל, הנה חוב וזכות קדוש הועמס על שכמו
על ידי השגחה העליונה, להביא ולהעיר ולהאיר את מושבות בני
ישראל בנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות,
אשר על ידי זה ממשיכים גם כן ברכה והצלחה בעניניהם הגשמיים,
וכמ"ש בתורה, אם בחקותי תלכו - שזה מדובר בלימוד התורה,
וכמשי"נ בספרא, והובא בפירוש רש"י - ואת מצותי תשמרו - שזהו
מצות לא תעשה, וכמז"ל כל מקום שנאמר השמר, פן, ואל, ה"ז בלא
תעשה - ועשיתם אותם - זהו מדבר במצות עשה - ומבטיח הכתוב,
ונתתי גשמיכם - ולא עוד אלא שאתן אותם - בעתם, וגו', ואשרי חלקו
אשר הוא אחד משלוחיו של המקום ב"ה למלאות תפקיד הנ"ל
בעולמו, ויהי רצון מהשי"ת אשר בקרוב ממש תומשך ג"כ ברכה
בתוספת והצלחה בעניניו הפרטים, היינו שעל פי הבטחת רבינו
אדמו"ר הזקן (תורה אור בתחלתו) יעשו מוחו ולבו זכים אלק פעמים
ככה ויוכל להוסיף בקביעות עתים בתורת הנגלה ותורת החסידות
ולעלות מחיל אל חיל, ובקרוב ממש יסתדר באופן המתאים לפניו
בענין השידוכים בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכת הצלחה.

א'תשל

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה"ר שמעון שי"ב שו"ב

שלום וברכה!

בזה הנני לאשר קבלת שלשת הספרים, ויאסוף שלמה, מנחת

א'תשל

מוה"ר שמעון: אחיו, ראה לעיל סוף אגרת א'תשכח.

יהודא, וליקוטי חז"ל, ות"ח ת"ח על תשורתו זו, ויהי רצון מהשי"ת שימלא משאלות כל אחד ואחד מאתנו לתת חלקנו בתורתו ויגדל יכולתנו ורצוננו להגדיל תורה ולהאדירה ולהאירה במאור שבתורה זוהי פנימיות התורה, ובפרט כמו שנתבארה בתורת החסידות של נשיאינו רבותינו הקדושים זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובפרט בימי הגלות הזה חשך כפול ומכופל שנצרך עוד לתוספת אור להאיר בשמש ומגן ה' אלקים עד בוא קץ גלותנו ויקוים היעוד אשר גם לילה כיום יאיר.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לימי הגאולה והסגולה ימי י"ב וי"ג תמוז העבר, ויה"ר שיומשכו הארות ימים אלו על כל השנה כולה בתוספת כח ואומץ בלימוד התורה וקיום המצות ויקוים מרז"ל – ברוחניות – אין ושחט אלא ומשך להמשיך את הנפש הבהמית והחלק בעולם לקדושה עילאה לעשות דירה לו יתברך ויתעלה.

בברכת בריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שי'.

א'תשלא

ב"ה, כ"ג תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין.

כבוד הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א יושב על מדין, איש חי
רב פעלים וכו' וכו' מוהר"ר שאול שליט"א דאנאן
ראב"ד דק"ק ראבאט יצ"ו

שלום וברכה!

יקרת אגרתו קבלתי, ונהניתי לקבל פ"ש מעבודתם הטובה של המוסדות אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש הדוגלים בשם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, צדיק יסוד עולם, יוסף הוא המשביר לכל הארץ, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, עת שהקליפות וסט"א מתגברים, הי' לא תהי', ורוצים להחשיך הארת שמש ומגן הוי' אלקים.

א'תשלא

כבוד . . . דאנאן: אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ג תרעז.

וארז"ל אין שיחה אלא לשון תפלה, תפלה ל' התופל כלי חרס, המתקן ומחבר כלי חרס עפר מן האדמה לבוראם אביהם שבשמים.

תפלתי ותקותי אשר זכותו יעמוד לנצח לכל המסייעים והמשתתפים בפעולות הקדושות. ובטחוני חזק אשר כהדר"ג שליט"א וכל המסתופפים בצלו, כמאז כן עתה, ובפרט לימים הבאים, יושיטו יד עזרה בכחות הנעלים שחנן השם יתברך ויתעלה את כל איש מנהיג בעדתו וקהלתו.

ואמר מלכא - מאן מלכי רבנן - עקר טורא, טורא דגבה בין ישראל לאביהם שבשמים בעונותינו בזמן הגלות החשך כפול ומכופל, הצפוני אשר צדיקים נדמה להם כהר. ובסייעתא דשמיא, יהי רצון אשר בעגלא דידן, יקויים היעוד ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים, ועין בעין יראו בשוב ה' ציון על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן.

ובמענה על שאלתו להודיעו אם אפשר למצוא בארצות הברית ספרי בית יוסף וגם ספר הרמב"ם ומחירם במטבע המדינה, הנה הטור-בית יוסף קשה להשיג, אבל השלחן-ערוך (חלקי אה"ע, חו"מ ואו"ח) יש להשיג במחיר של 44 דולר, והיו"ד במחיר 30 דולר לערך, והרמב"ם במחיר 56 דולר כל זה אצל המוכרי ספרים כאן. מכיון שכהדר"ג שליט"א כתב שנחוצים להם ארבעה איכסמפלרים, הנה אם יכבד עליהם לשלם בעד כלם, אצוה למשרד המרכז לענייני חינוך לשלוח חנם בתור תשורה אחד מהארבעה איכסמפלרים, אם אקבל מכי' עד"ז בהסכמה.

בברכה וכבוד הראוי.

א'תשלב

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יצחק שי' הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מט"ז תמוז, בו מודיע ע"ד ההתועדות דימי
הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז שעברו, והעיקר אשר נתעוררו
בהחלטות טובות בלימוד התורה קיום המצות ובתפלה בצבור אשר
הם השלשה עמודים שעליהם העולם עומד, תורה, עבודה וגמילות
חסדים, וכידוע אשר בירושלמי הנה כל מצוה סתם נקראת מצות
הצדקה, מפני שהיא עיקר כל המצות מעשיות, וכמבואר בתניא פל"ז.
ויהי רצון שיביאו את ההחלטות הטוב[ו]ת מכח אל הפועל ויעוין
בתקוני זהר תקון י"ט דף מ' ע"ב (ובזהר חדש יתרו דל"ד ע"ג) בדיוק
הלשון מהכח אל הפועל ...

כבקשתו אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
להמשיך לו בריאות הנכונה ובפרט לראות עיניו כמ"ש במכתבו.

לאות הכרת טובה על בשו"ט הנ"ל, מוסג"פ הרשימה שחו"ל לימי
הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז שעברו, אשר באמת כל השנה זמנה
היא ובטח יזכה בה את הרבים,

בברכה.

א'תשלב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 369 והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מוה"ר יצחק: הוברמן.

א'תשלג

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

דורך הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר ... האב איך באקומען א פדיון נפש פאר אייך, אין וועלכען ער שרייבט אז אייער געזונט איז ניט ווי עס באדארף זיין צוליב דער מרה - גאל - און אז דאקטוירים ראטן אייך צו מאכען א אפעראציע:

זיכער קענט איר באווייזען צו קריגען די מיינונג פון צוויי דאקטוירים ספעציאליסטען אויף דעם געביט, און השם יתברך זאל העלפען זיי זאלן האבען די ריכטיקע מיינונג און זיין די גוטע שלוחים אז איר זאלט האבען דורך זיי די רפואה.

עס איז זיכער איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אייך אז בכדי צו ממשיך זיין און אנהאלטען די ברכות פון השי"ת דארפמען מער פאסענדע כלים אויף דעם, וואס דאס זיינען די ענינים פון תורה ומצות, וואס יעדערער לויט זיין מעמד ומצב - ווי ער ווייס זיך אליין ניט גענארטערהייט - אין זיין רוחניות'דיקען געזונט צושטאנד, ווייס פון וואס צו אנהויבען מאכען שטארקער און געזינטער זיין מצב אין תורה ומצות, און אז מען ווערט געזינטער אין רוחניות איז דאס ממשיך א תוספת ברכה און געזונט אויך בגשמיות, איך דאנק פאראויס פארן אנזאגען מיר די בשורה טובה פון אייער געזונט בעסערונג אין ביידע זאכען, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות, וואס באמת איז בא א אידן די ביידע זאכען איין זאך, ווי אונזערע רז"ל זאגען, אז די רמ"ח מצות עשה זיינען פארבונדען מיט די רמ"ח אברים, און שס"ה לא תעשה זיינען פארבונדען מיט די שס"ה גידים, און די גאנצקייט און אפהיטונג פון מצות עשה און לא תעשה, היטן אפ און מאכען גאנץ אויך די גשמיות'דיקע רמ"ח אברים ושס"ה גידים.

בברכה שיבשר בקרוב בשורה טובה בכל הנ"ל.

א'תשלד

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כבר בא העת שיוצרכו לעוררו ע"ד השפעה וזהירות נוספת ולא ע"ד ענינים עיקרים, והעיקר שיזכור ויתעורר ע"ד כוונת ענין התמימים שצריכים להיות נרות להאיר דוקא, ובטח בהכירו אותו ימצא האותיות המתאימות אשר סוכ"ס זאל עם דאס דורכנעמען, וידוע ג"כ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (וכמדומה שנעתק ג"כ בהיום יום) אשר אף שאפיית לחם הוא דבר נחוץ, אבל היכול להתעסק בענינים דאבנים טובות ומרגליות, ותמורת זה מתעסק הוא בהנ"ל, ה"ז שלא כדבעי כלל וכלל.

א'תשלה

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ב' א"ך תמוז, פ"נ בעדו ובעד כל ב"ב, ונהניתי במאד מאד ממה שכותב אשר הזמין השי"ת זוג נכון לבתו תחי' ויה"ר מהשי"ת שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בנינם בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

ועוד הפעם הנני בזה לחזור על מה שאמרתי לו בעל פה שנעלה מכל ספק שצודק כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בפתגמו, בשם כ"ק אביו, שחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, עכלה"ק. אפילו כשבאה מאנשים שאין להם קורבה בשרית, ובפרט כשבאה מהורים לבנים ובנות, ובמילא זכות קדוש על שכמו ושכס זוגתו שיחיו לנצל את כל השפעתם על בתם תחי' שתחליט בעצמה לנהג את ביתה מתאים לתורה ומצות, ולכל לראש בענינים התלויים בה, הח"ן, ויודע אני טענת

א'תשלד

ההורים דאמערקא ובארצות הברית בפרט, שמי יודע אם יצליחו בזה ואינם יודעים באיזה אופן להתחיל הדבורים וכו' אבל בטח לכת"ר שי' למותר לבאר שאין כל טענות אלו תופסים מקום כלל וכלל בערך גודל עניני תורה ומצות ובפרט טהרת המשפחה שעלי' נשען כל בית ישראל, ובהשתדלות הראוי' ויגיעה המתאימה בזה, יכול למצוא הדרכים, אם בעצמם או ע"י אנשים אחרים מתאימים לזה להשפיע על בתם בכיוון זה, ונשען על מרז"ל אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים הנה תקותי חזקה שישמע לדברי להשפיע על בתו בהנ"ל ותקותי חזקה ג"כ שיראה גם בעיני [בשר] שהולך בהצלחה, ובפרט כשיסביר לה מענין שידוכה שבא אח"ז שהזכירה איזה פעמים על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר וכו' ואל בינתו אשען ובפרט דמה שהדבר נוגע לו זה גופא ימציא לו האותיות המתאימות.

בברכה לבריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שיחיו ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

נ"ב: מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז שעברו, ובטח יזכה בה את הרבים, כי כל השנה זמנה היא להורות פרק בעבודת ה' שלא להתפעל מההעלמות וההסתרים, שזה גופא מהפך את ההעלם וההסתר שיהי' תוספת אור בכל הד' אמות שלו.

א'תשלו

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו ובו קוויטל בקשת ברכה בעדו וב"ב וביחוד בענין זיווג לבתו תחי', וכשאחי' על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אקראהו, ובודאי יעורר ר"ר למילוי משאלות לבבו לטובה.

ולמותר להעירו ע"ד הנחיצות לעשות צנורות וכלים מתאימים להמשכת וקבלת ברכות השי"ת, והם בשנים, הן בהשפעה על הזולת לקרב את לבם לאבינו שבשמים, שזכות קדוש בזה עליו, באשר גבאי הוא בביהכ"נ חב"ד – כמו שכותב במכתבו – ובעבודה בעצמו כל אחד ואחד לפי מעמדו ומצבו שצריך להוסיף ולעלות בקדש, וידוע מרז"ל כל

המוסיף מוסיפין לו, שכולל שנים, שמוסיפין לו בשכר ובהמצטרך לו ומוסיפין לו בהחשק להוסיף בתורה ומצות, וכפסק רז"ל מצוה גוררת מצוה.

מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז שעברו, ובטח יעיין בה, שבאמת כל השנה זמנה היא להורות פרק בעבודת ה' שלא להתפעל מההעלמות וההסתרים ויהי תוספת אור בכל הדי' אמות שלו,

בברכה.

איתשלו

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מג' מטו"מ, בו כותב ע"ד מצב בריאותו ושואל חו"ד באשר יש רופא אומר שכדאי לעשות נתות:

הנה בכלל בעניני אולסער, מרפאים לרוב ע"י שמירת דיטטע ומנוחת הנפש והגוף, אשר מובן שזה דרך נכון מאשר ע"י נתוח וכו'. אבל כיון שכותב במכתבו שזה איזה פעמים שזב דם ל"ע וכו' ובמילא נראה שזה כבר דבר ישן אצלו וקשה עליו השמירה הנחוצה בעניני אכז"ש וכו' לכן יתייעץ לדעתי עם שני רופאים מומחים במקצוע זה ביחוד וכהוראתם יעשה, ולנסוע לראטשעסטער לתכלית זה, הנה איני יודע הנחיצות, כיון שבשיקאגא נמצאים מומחים בזה ולמה לו טלטול הדרך הוצאות נוספות וכו', והשי"ת יתן להרופאים שישאל אותם את הדיעה הנכונה שע"י יבוא מן הכח אל הפועל פס"ד התורה שנתנה רשות (שפירושו ג"כ כח) לרופא לרפאות, עיין בתקוני זהר תקון י"ט דף מ' ע"ב בדיוק הלשון מהכח אל הפועל, והשי"ת יזכהו לבשר בשו"ט מהטבת מצב בריאותו ואשר מוסיף כח ועוז להשפיע על קהלתו וסביבתו לקרב את לבם לאבינו שבשמים ע"י ההתחזקות בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמילות חסדים מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

מוסג"פ הקונטרס והרשימה שהו"ל בקשר עם ימי הגאולה

והסגולה י"ב וי"ג תמוז שעברו, ואשר באמת כל השנה זמנס הם, ומהראוי שישתמש בשהותו בביה"ח לזכות בהם גם את שכניו הנמצאים שם, ואין אתנו יודע עד מה, ואולי זהו תכלית הכוונה ועיקרה מה שהביאוהו לביה"ח וכשיגמור שליחותו זאת בטוב הרי בדרך ממילא הטפל נמשך אחר העיקר וכו'.

בברכה לרפואה קרובה.

א'תשלח

ב"ה, כ"ז תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

זיינער צייט האב איך באקומען א גרוס פון אייך דורך הרה"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר מרדכי דב שי' טעלישעווסקי, און אויך דורך אייערע קרובים וועלכע האבען מיך באזוכט, - וואס איך שרייב אייך יעצט איז בנוגע אייער זון הו"ח אי"א נ"נ בעל מרץ וכו' מוה"ר ... שי'. וואס זיכער ווייסט איר אז ער איז געווען א צייט אין מעקסיקא און האט זיך דארט באשעפטיגט אין ענינים פון חינוך, און האט תודה לא-ל מצליח געווען, און איז שפעטער, צוליב פארשידענע סיבות אוועקגעפארן פון דארטן.

לויט די ידיעות וואס איך האב יעצט באקומען פון דארטן, איז דער מצב אין דעם פרט פון חינוך, דארטן א קריטישער, עס זיינען פראן - בלי עין הרע - פילע קינדער וועלכע ווילן לערנען ווי עס באדארף זיין אבער עס איז ניטא דער פאסענדער מענש וועלכער זאל קענען אנפירען דאס אז עס זאל זיך אויפארבעטען ווי מען באדארף.

ווען איך האב גערעט מיט אייער זון, ווען ער איז געווען בא מיר איז צווישען אנדערע טעמים האט ער מיר געזאגט אויך דעם טעם, אז ער ווייס ניט, ווי וועלען זיך באציען זיינע עלטערן שיחיו צו דעם, וואס לויט זייער מיינונג, דארף ער נאך א געוויסע צייט לערנען צוליב זיך אליין.

זיכער איז איבעריג צו מאריך זיין אין דעם וועגען דער נויטיגקייט פון לערנען תורה פאר יעדער אידן בכלל און פאר אינגערע בפרט, אבער

ווען עס האנדעלט זיך וועגען הונדערטער קינדער וועלכע מען דארף ראטעווען, אז זיי זאלן בלייבען אידען, דארף יעדערער האבען מסירת נפש, אויף אפלייגען זיינע פערזענליכע ענינים פון שטייגען בתורה און אנדערע רצונות, און לכל הפחות א געוויסע צייט אוועקגעבען זיך צו ראטעווען אידישע זין און טעכטער פון דער סכנה צו פארגעסען ח"ו אין גאנצען אויף אידישקייט, און יעצט גראדע איז די צייט וואס אייער זון שי' קען אויפטאן אין דעם, און עס קען זיין בהצלחה, און מיר האבען אויף דעם די הבטחה פון רז"ל, אז ווען השי"ת זעהט אז מען טוט צדקה מיט זיינע קינדער און מען העלפט זיי צו ווערען אידען ווי עס באדארף צו זיין, העלפט ער - השי"ת - צו מאכען די הארץ און מוח פון דעם פערזאן, אלץ פעמים זכים ככה, אז אין א קורצער צייט איז ער מצליח דאס וואס ער וואלט באדארפט אויף דעם זייער פיל צייט, ווען ניט די ארבעט פון דער צדקה וואס ער טוט.

איך דיינק אז עס איז איבעריג צו מאריך זיין אין דעם, און דאס געזאגטע וועט גענוג זיין אז איר זאלט זיך אריינטראכטען אין דעם צוגאנג אייערען צו דער פראגע, און איך האף און בין זיכער אז איר וועט אויסניצען אייער השפעה אויף אייער זון שי' אז ער זאל געבען זיין צייט אויף דעם, און ווען אפילו עס דאכט זיך אז דאס איז א מסירת נפש פאר עס, איז צוליב דעם אז אידישע קינדער זאלן בלייבען אידען, איז דאס אויך כדאי, און השי"ת זאל באצאלען עס און אייך אלץ פעמים ככה אין די אלע ענינים וועלכע יעדער פון אייך באדארף.

ביגעלייגט איז די רייד פארצייכנונג וואס איך האב געזאגט צו די תלמידים וועלכע פארען יעצט איבערן לאנד אין שליחות פון מרכז לעניני חנוך, וועלכע באמת שייך אויך צו דער פראגע פון אייער זון שי'.

בברכת הצלחה בעניניו המחכה לבשו"ט.

א'תשלט

ב"ה, כ"ז תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר מרדכי שי

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף פון כ' תמוז, אייער בקשה צו שיקען אייך, מזוזות, רצועות צו תפילין און ציצית, האב איך איבערגעגעבען צו דער הנהלה פון „מרכז לענייני חנוך" און אז עס וועט זיין די מעגליכקייט וועלען זיי דאס אייך שיקען.

בנוגע צו דעם וואס איר שרייבט, אז איר האט נאך שוועריגקייטן וועגען דער קאנאדער וויזע, דארף דאס גופא דינען אייך פאר א באווייז, אז איר דארפט נאך אויפטאן אין אייער ארט, אין החזקת היהדות ותורה ומצות, און ווי עס איז באוואוסט וואס מ'מיינט שווער כ"ק אדמו"ר האט דערציילט אין נאמען פון זיין זיידען כ"ק אדמו"ר מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ווי ער האט ערקלערט איינעם בארוכה, אז פרנסה גשמית קען דער אויבערשטער ברוך הוא געבען יעדעס איינעם פון אידען, אין א סביבה פון אידען, צווישן אידען שומרי תורה ומצוה אין א גרויסער אידישער קהלה א. א. וו. און אויב א איד געפינט זיין פרנסה אין א פארוואגעלטן ארט, איז דאס א באווייז, אז זיכער דארף ער דארטן עפעס מתקן זיין, אריינבריינגען מער אידישקייט, דעם נר מצוה ותורה אור צווישן די אידען וועלכע געפינען זיך דארטן, במילא פארבינדט מען דאס מיט פרנסה גשמית, בכדי אז אויך דער גוף ונפש הבהמית זאל וועלען פארען דארט, און זייענדיק דארטן זאל ער האבען די געלעגנהייט צו אויספירען זיין רוחניות'דיקע שליחות.

בייגעלייגט איז די רשימת דברים וואס איך האב געזאגט צו די תלמידי הישיבה, וועלכע פארען אויף עטליכע וואכען איבער די שטעט

א'תשלט

מוה"ר מרדכי: באומן, אמבאטא עקוואדאר.
דערציילט: ראה לעיל ח"ד אגרת א"ד.

פון אמעריקא, צו מעורר זיין וועגען אידישקייט תורה ומצות, וואס באמת איז די רייד שייך צו יעדער אידען וועלכער איז פארוואגעלט אין א ארט, וואו מען געפינט ניט די אלע רוחניות'דיקע באדערפנישן, און נאך מער בכללות איז דאס שייך צו אלע אידען, ווארנאס יעדער נשמה וועלכע איז חצובה מתחת כסא הכבוד האט אראפגענידערט אין א גוף און פארנעמט זיך מיט גשמיות'דיקע זאכען און גייט דורך פארשידענע נסיונות און שוועריגקייטן, וואס די אלע ירידות זיינען צורך עלי'.

מיט א וואונש אז איר זאלט מצליח זיין און אויספירען אייער רוחניות'דיקע שליחות, וואס דאס גופא וועט אייך ממשיך זיין הצלחה אין אייערע גשמיות'דיקע ענינים.

נ"ב: אייער ביישטייערונג איז איבערגעגעבן געווארען צו דער קאסע וועלכע שטיצט די תלמוד תורה'ת און ישיבות וועלכע זיינען געגרינדעט געווארען אויף דעם נאמען פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר, אהלי יוסף יצחק" אין ארצנו הקדושה ת"ו, אין אפריקע, א. א. וו.

א'תש"מ

ב"ה, כ"ח תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

ארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק ת"ו

ה' עליהם יחיו

ברכה ושלוש!

ידוע עד כמה הפליגו חז"ל במעלת נשי ישראל וזכותן, שהביאו גאולה וישועה לפרטים וגם לכלל ישראל בעתות צרה ר"ל. ואבותינו רבותינו חק' נשיאי חב"ד, וביחוד כ"ק מו"ח אדמו"ר, זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הדגישו תפקידן הגדול של נשי ישראל בכלל ונשי חב"ד בפרט, בימינו אלו. וכבר כתב כ"ק מו"ח אדמו"ר כי אחת הכוונות העקריות

א'תש"מ

נדפסה בלקי"ש ח"כ ע' 623.

ארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק: על ההוראה ליסדו — ראה לעיל ח"ד אגרות א'סד. א'קפג. א'רא. ראה גם אגרת שלאחיו.

של פרסום שיחותיו היא להביא תועלת ולהמציא חומר המתאים לנשי חב"ד ובנות חב"ד בחינוך ובעבודתו. הן לעצמן והן בנוגע לזולתן. והאריכות בזה אך למותר.

ובהתאם להנ"ל ובהמשך לארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק ת"ו, הנני בזה להציע ראשי פרקים מתכנית עבודה בעדן בכללות:

א. עבודה בנוגע לעצמן:

(א) להתועד לעתים קבועות ללימוד (פ' השבוע, עניני החג לפני החג, דינים וכיו"ב).

(ב) ללמוד מאמרים המתאימים, השיחות וכו' המדברים בעקרי תורת החסידות, מנהגי, הדרכות החסידות וכו', ועל ידי זה לחזק רוח החסידות ואור החסידות בביתן.

ב. עבודה בנוגע הזולת:

(א) להשתדל בתוספת אומץ, קודם כל, לטובת הזולת הקרוב, היינו בחינוך בניהם ובנותיהם, וחינוך בני ובנות ישראל בסביבתם.

(ב) לנהל תעמולה לחזק עניני יהדות בכלל, וטחרת המשפחה, כשרות וחינוך הכשר בפרט.

(ג) להשתדל בחיזוק מוסדות החינוך הכשר בכלל, ובפרט לקחת חלק פעיל בכל מוסדות חינוך חב"ד אשר באה"ק ת"ו, וביחוד בנוגע לסידור אכילה ולינה, ההשגחה על הנקיון, התלבושת וכיו"ב.

ויהי נועם ה' עליהן ומעשה ידיהן להביא פירות ופירי פירות לגאון ישראל סבא ולתפארת חב"ד.

בברכה להמצטרך לכל אחת ואחת ולבני ביתה בגשמיות וברוחניות.

א'תשמא

ב"ה, כ"ח תמוז, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

ארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

ברכה ושלוש!

בהמשך למכתבי הכללי בענין תכנית עבודתן, הנני בזה להציע
הסידור דלקמן:

א. ארגון נשי ובנות חב"ד מהווה חלק מאגודת חסידי חב"ד
באוטונומיה מיוחדת משלו, ועל דרך ארגון צעירי אגודת חסידי
חב"ד באה"ק ת"ו.

ב. ארגון נשי ובנות חב"ד בוחר הנחלה לנהל עבודת הארגון.
בטח יפרסמו מכתב הכללי הנ"ל באופן המתאים ויגשו לעבודה
בהקדם.

ת"ח על הודעתן על דבר כל הנ"ל.
בברכה.

א'תשמב

ב"ה, ראש חדש מנ"א, ה'תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ב' תמוז, בו מעורר על הברייתא בירושלמי
ריש הוריות: יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל כו' ת"ל ללכת
ימין ושמאל שיאמרו לך על ימין שהוא ימין כו' ורוצה לבאר:

א'תשמב

נדפסה בלקריש ח"ט ע' 321. לתוכנה ראה גם לקריש ח"ה ע' 127 הערה 26.

א) דהכוונה להכתוב דדברים כח, יד: ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאל ללכת אחרי א"א לעבדם. והפך הירושלמי סדר הכתוב ע"פ תוד"ה ונתן (שבת קכת, א) דדרך הש"ס לקצר ולומר בלי אחר.

ולענ"ד ל"נ לומר כן, (א) בכתוב זה שולל הענין שבתית ללכת, ופי' הכתוב הוא: ולא תסור גוי' – משא"כ בירוש' שמדייק בתיבת ללכת בחיוב. (ב) בכתוב זה מדבר בצווי השי"ת, ולא בהוראת ב"ד. (ג) כתוב זה וכל הפרשה הם הבטחה לישראל וסיפור דברים, ולא צווי.

ונראה בפשיטות (וכ"מ במראה הפנים על הירוש', בתורה תמימה ועוד) דהירושלמי כוונתו ג"כ – כספרי – לפסוק דברים (יז, יא): על פי התורה גוי' תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. וע"פ כלל תוס' הנ"ל דרך הש"ס לומר בלשון אחר.

ודייק הירושלמי להוסיף תיבת **ללכת** כי בזה תלוי כל הלימוד. דהנה התיבות **ימין ושמאל** שבפסוק זה יש לפרשם בגי' פנים: א) לא תסור ימין ושמאל מן הדבר אשר יגידו לך. וע"ד מש"נ בכ"מ (דברים ה', כט. יז, כ. עיין בתו"ת). ב) כהספרי – **יגידו לך** (שזהו) ימין ושמאל (כי דעתך אינו כן). ג) על פי התורה גוי' תעשה (לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך) (ללכת) ימין ושמאל (דוקא).

והתיבות „לא . . . לך“ המה מאמר המוסגר, וכאילו נכתבה בכתוב תיבת ללכת.

וי"ל דהא דלא ניתא לי' להירוש' לפרש קרא בפן האי' – דא"כ הו"ל לסמוך תיבות ימין ושמאל לתיבת תסור, שכן הוא ע"פ רוב בקרא אף שנמצא גם באו"א וכדברים כח, יד (אבל בכתוב זה אין מקום לטעות משא"כ בנדו"ד). וגם לא בפן הב' – (שזהו) יסוד דרשת הספרי שאפילו א"ל על ימין שהוא שמאל כו' – דא"כ הו"ל לשתוק ולסתום: לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, ומהיכא תיתי להגביל הציווי. וק"ל.

ב) דהירושלמי והספרא ל"פ. ודעת הירוש' היא רק שאין מחוייב לקבל דעת הב"ד מבלי להקשות עליהם. ואדרבה. אבל אם אחרי השקו"ט רבו עליו חבריו – ה"ה בולא תסור גוי' אפי' על שמאל שהיא ימין. – ועיין בזה ס' החנוך סוף מצוה תצו. רמב"ן בהשגות על סהמ"צ שרש א'. תוס' הרא"ש, באר שבע, רש"ש, מהר"ץ חיות ויפה עינים להוריות (ב, ב). מפרשי רש"י לדברים (יז, יא). ועוד.

ופי זה דוחק גדול הוא, כי א"כ העיקר חסר מן הספר בירוש' (גם, עפ"ה"ל, חידוש גדול כאן – ללמוד מכתוב אחד שני ענינים הפכיים).

ג) בשדי חמד כללים ל' מובא מס' פתח עינים להחיד"א (ר"ה כה, א) דאם יודע בלי ספק שטעה הב"ד, לא יעשה כדבריהם. וכ"פ בתו"ת שבזה קאי הירוש', משא"כ בספרי שלשונו הוא, אפי' נראים בעיניך".

וג"ז דוחק גדול דמאן מפיס, כמובן. ועיין ברמב"ן שופטים שם. וביותר – דזיל בתר טעמא, שלא ירבה מחלוקת בישראל, וא"כ מאי נפ"מ.

(ובדוחק יש לתרץ דמחלוקת מן הקצה אל הקצה לא שכיחא כלל. וע"ד סברות הפוכות תוד"ה מברך ברכות (לט, ב). ולא חיישינן שיארע עוה"פ).

ולענ"ד מחוורתא כפשטות ל' הספרי והירושלמי דפליגי וכנ"ל. וכמוש"כ ג"כ במראה פנים בירושלמי שם.

א'תשמג

ב"ה, א' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נר"נ
מו"ה שלום שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א תמוז ...

באתי בזה בבקשה פרטית ובטח יודיע לאלו השייכים לזה, והוא: מחפש הנני למלאות את הספרי שלי גם בספרי המחברים הספרדים ובספרי קבלה הן מהספרדים והן מהאשכנזים, מובן אשר מוגבל הנני ביותר באמצעים לקנות ספרים אלו, וכיון שבאה"ק ת"ו נמצאים כמה מחברים וכמה ספרים מסוג הנ"ל ומהם אשר מונחים בבית אנשים

א'תשמג

מו"ה שלום שי: חסיד.

למלאות את הספרי: ראה לעיל ח"ה אגרת אירג, ובהנסמן בהערות שם.

פרטים או גם בבתי כנסיות ואין להם הופכים ומשתמשים בהם, הנה הייתי מכיר תודה אם היו משתדלים אוסף ספרים אלו ולהמציאם לאט לאט אלי, ובאלו המקומות שאי אפשר יהי להשיג בתוה תשורה להספרי שלי, הנה יש להציע להחליפם על ספרי הוצאת קה"ת ולהעיר בזה אשר כמה ספרים מסוגים אלו הובאו לאה"ק ת"ו ע"י העולים הספרדים מצפון אפריקה, תימן פרס וכו' וכן נמצאים בין הספרים שנצולו והובאו מאשכנז פולין וכו' וממלא הנני את ידו בזה להודיע ע"ד בקשתי זו כנ"ל, לכל אלו השייכים בזה, תודתי נתונה לו מראש על ההודעה והעיקר על הביא הענין מהכח אל הפועל. אופן משלוח ספרים אלו, הנה אפשר לשלחם לאט לאט, ובטח בלא"ה לא ישיגו את כל הספרים בבת אחת ולא לו שצריך לכתוב להם מכתבי תודה ע"ז הנה בטח יודיע ובל"נ יעשו את זה.

בברכת הצלחה למילוי שליחותו ובטח יאשר קבלת מכתבי זה בהקדם.

א'תשמ

ב"ה, א' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד

ד' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ד תמוז אחרי הפסק הארוך ובטח על להבא יסדרו שתהי הכתיבה לעתים תכופות יותר, ומבלי לחכות על מענה שלי בכתב, כי טרוד אני במאד, ואף אם אין הזמן גרמא לענות בכתב, בכ"ז משתדל הנני לעשות בנוגע לתוכן מכתבם את האפשרי בהקדם האפשרי אף שההודעה עד"ז מתאחרת לפעמים.

(ב) בטח מסר הרה"ח בעל מדות תרומיות וכו' הר"מ שי' אשכנזי העתק ר"ד להתלמידים הנוסעים בשליחות המל"ח עתה כפי שהנהיג

א'תשמ

כפי שהנהיג: ראה אג"ק שלו ח"ט אגרת גרנ.

כ"ק מו"ח אדמו"ר לסדר כזה מדי שנה בשנה בימי הקיץ, ואמרתי לו שכדאי לפרסמו באופן המתאים, והנני מוסיף בזה קטע לקוח ממכתבי שיכול לבוא בתור הוספה לשיחה הנ"ל, הוספה המדגשת ומבארת איך שהוא דבר השווה לכל נפש.

ג) במענה להודעתם ע"ד הסברא שלהם לערוך ההתועדות די"ב תמוז בביהכ"נ הגדול בתל אביב, ואשר אח"כ חזרו בהם ממחשבתם זו, הנה כיון שכבר נעשה הדבר אין צועקין על העבר, אבל תמיהני על מה שחזרו בהם, כי החששא שאפשר יהיו נואמים שלא ידברו כפי הכוונה, הנה בכלל עצם הענין שמוזמנים הם לאסיפת חב"ד מגביל את הנואם במדה רבה, ונוסף ע"ז הנה אח"כ הרי אין מחוייבים להדפיס דו"ח סטנגרפי מההתועדות, וברשותם וכפי הנהוג בזה, הוא שמדגישים ומבליטים את הנקודות המתאימות להחג ולרוחו, ומה שבשעת ההתועדות גופא נשמע לפעמים איזה דבורים זיטיקע (צד דלעו"ז) הנה העצה לזה הוא שמזמינים תמיד נואם בטוח ומתנים עמדו שהוא יתקן אם יהי דבר שצריך לתקן, והעיקר שהנואם האחרון יהי כדבעי למהוי, באשר סו"ס רושם זה הוא נשאר ונלקח ע"י המתועדים לביתם בצאתם, אבל כנ"ל אין צועקין על העבר, ובטח אם לא יהי, גם זה לטובה" הרי יקוים בזה עכ"פ, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, וכידוע החילוק בזה, אשר, גם זה לטובה" הנה הענין גופא הוא טוב, וכמעשה דנחום איש גם זו שהעפר עצמו נעשה בו נסים, וכל מה דעביד כו' הרי רק שתוצאות הענין הם טובים, אף שהענין עצמו כו' וכמעשה דר"ע שהי אומר כל מה דעביד כו' שמיתת החמור והתרנגול וכבית הנר לא היו טובים, אבל התוצאות מזה הי' הצלת נפשו.

ד) אם יש אצלם פ"כ מהועידות די"ב וי"ג תמוז, בטח ישלחו לכאן העתקה.

ה) אתפלא שאינם מזכירים כתוצאות מההתועדות החלטות טובות בנוגע לקביעות עתים בתורת הנגלה והנסתר, ההתחזקות בתקנות בעל השמחה, השתתפות במוסדותיו באופן המתאים לכל אחד, ואולי נשמט זה ממכתבם, אף שהי' בפועל, וא"כ יבוא במכתב הבא.

ו) אתענין לדעת אם נדפס במכ"ע ע"ד ההתועדות י"ב תמוז ואיך שעברו ותוכני הנאומים וכו'...

ח) בנוגע להצעתם להו"ל ירחון, ומסיימים שעדיין אין אצלם עורך וכו', הנה קודם שימצאו איש המתאים לזה, בטח אין יכולים לשער ההוצאה הכרוכה בהענין, ובמילא קשה לי לאמר חו"ד בזה, ובכ"א בהתחלת הדבר צריך להיות הופעת העלון באופן כזה שלא יהיו מוכרחים להו"ל ליום פלוני, הן אם יהי' חומר בידם א"ל, היינו שיהי' זמן הופעתו שלא לעתים תכופים, ורק באם יתקבץ די חומר בשביל העלון ... ולכן בתור ראשית דבר, הנה אם אמת הדבר מה שכותבים במכ' שפרסום שמות פעילים יגרום לתרבה חכמה (אף שלאידך גיסא יוכל לצמוח מזה כמה ענינים של קפידא ופגיעת כבוד המדומה וכו') הרי כדאי שיו"ל מזמן לזמן עלון עם הידיעות היותר מוכרחות ומבלי להורות הזמן בו יופיע העלון שלאחריו וגם יש להביא בחשבון מה כדאי יותר, אם לפרסם ידיעות אלו בעתון שמספר חותמיו מגיעים לכמה אלפים וביניהם גם כאלו שלא יקראו עלון הנדפס בפ"ע או שיותר טוב להו"ל עלון שאז יש מקום לחשש שכמה מהעתונים לא ירצו להדפיס הידיעות שנכנסו בעלון שלהם.

ט) נהניתי במ"ש ששדרו ברדיו ע"ד י"ב תמוז, וכדאי הי' שבהועידה שמסדרת ומבקרת את השדורים, יכנס ג"כ אחד מהנהלת אגו"ח הכללית, מכמה טעמים.

י) נהניתי לראות במכתבם שבאו שנים על החתום, וכמ"ש זה מכבר לאחד המוסדות באה"ק ת"ו, שבענינים כללים בקשתי שיבואו עכ"פ שנים על החתום, כדי להמנע עי"ז מקושיות וסתירות, בברכת הצלחה בעבודתם.

א'תשמה

ב"ה, א' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי הפ"נ שלו בעדו ובעד בני ביתו שיחיו, בו מבקש ליתן איזה

שמירה לזוגתו ולבנו שיחיו, הנני כותב בזה באידיש כדי שיוכל לקרות הכתוב כמו שהוא לזוגתו תחי'.

אייער מאן שי' שרייבט מיר אז איר פילט ניט אזוי גוט אין געזונט, און זייט נערוועז, און אויך אז איר האט געהאט א חלום, אז איר זאלט בעטען בא מיר א שמירה:

די שמירה איז דאס, אז איר זאלט בודק זיין די מזוזות פון אייער הויז, און זעהן אז זאלען זיין אלע כשר'ה, און יעדער ערב שבת קדש און ערב יום טוב, פאר ליכט צינדען, געבען צדקה 18 סענט פאר צדקות רמבעה"ן - רבי מאיר בעל הנס - אויך אז אייער מאן שי' זאל זאגען אלע טאג אין דער פריה נאכן דאוונען א יום תהלים - ווי דער תהלים איז פאנאנדערגעטיילט אויף די טעג פון חדש - און אז אייער מאן און אייער זון שיחיו זאלן טראגען א טלית קטן, און זיכער איז איבעריג צו מאכן אויפמערקזאם, אז די הויז זאל זיין א שטריינג כשר'ה און פירן זיך אין אלעס ווי א אידישע הויז דארף געפירט ווערען, און דער עיקר איז צו זיין שטארק אין בטחון בהשם יתברך, וואס ער - ברוך הוא - איז דער באשעפער פון דער וועלט און פירט זי אן, און אזוי פירט ער ברוך הוא אן דעם לעבען פון יעדער איינצעלן מענשן, אז ער ברוך הוא וועט היטען אייך אייער מאן און זון שיחיו, איר האט גארניט וואס צו איבערטראכטען אין דעם, און וואס אלץ מער אירט שטארקען אייער בטחון, אין דעם, וועט איר זעהען קלאהרער אז השם יתברך העלפט אייך ובפרט אין אייער געזונט וועלכע וועט גיין צו בעסער און אויך דער געזונט פון אייער זון אברהם עוזר שי' און איך האף אז איר און אייער מאן שיחיו וועלען קענען אנזאגען מיר גוטע בשורות אין דעם.

אייער נדבה איז איבערגעגעבן געווארען צו דער קאסע וועלכע העלפט ארויס די חדרים, ישיבות און תלמוד תורה'ת, אהלי יוסף יצחק" אויף דעם נאמען פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, און דאס זאל אייך דינען אלס צנור וכלי צו ממשיך זיין א צוגאב ברכה והצלחה אייך אלעמען אין וואס איר נויטיגט זיך.

המחכה לבשורות טובות.

א'תשמו

ב"ה, א' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ג תמוז והקודם לו, ונהניתי לקרות בו שעוסק
הוא בשדה חנוך הכשר ... ויה"ר שיהי' בהצלחה.

ומ"ש שיודע הוא שיכול להיות וצריך להיות הרבה יותר טוב מכמו
שהוא עתה, הנה ידוע פסק רז"ל יגעתי ומצאתי תאמין וידוע פתגם כ"ק
מו"ח אדמו"ר טובה פעולה אחת מאלף אנחות, וכן הוא בנידון דידן,
ומוכן אשר עד כמה שאפשר צריך כל אדם להשתלם יותר ויותר,
ולאיך גיסא הנה אין להפסיק את כל העבודה לתכלית שלימות
האפשרי בשבילו, אלא שצריך לאחוז בזה וגם בזה, ובפרט עבודת
החינוך שכל יום ויום נוגע בנפשות של עשירות בני ובנות ישראל,
שאין להפסיק עבודה זו, וידוע פס"ד רבינו הזקן – תורה אור בתחלתו
– שע"י עבודת הצדקה (בגשמיות או ברוחניות) נעשים מוחו ולבו זכים
אלף פעמים ככה,

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש וזה ימשיך ג"כ תוספת ברכה גם
בעניניו הפרטיים.

א'תשמז

ב"ה, ב' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו (בלי הוראת זמן הכתיבה) ובו כותב אשר עד
עתה לא עלתה בידו לקבל השפעה שיוכל ללמוד חסידות ומדות
טובות, ועתה נתעורר ע"י ראותו את הרה"ח הו"ח אי"א נ"ב עוסק
בצ"צ וכי' מוה"ר מנחם שמואל דוד שי' הלוי רייטשיק, וכשמתבונן
בהנהגותיו מתוסף אצלו תשוקה וחשק להתקשר באילנא דחיי זוהי
פנימיות התורה ותורת החסידות ומבקש ברכה בזה.

אדמו"ר שליט"א

רלה

הנה כבר מלתי אמורה בדברי חז"ל, אשר יגעתי ומצאתי תאמין, וכיון שיש אצלו חפץ התשוקה והרצון להנ"ל הרי בטח ימצא מבוקשו, אלא שאין צריך להתפעל (אפשרעקען זיך) אם לא ישיג את כל הענין בבת אחת, כי זוהי דרך הקדושה, וכמשנ"א בכבוש ארץ ישראל בגשמיות אמר השי"ת לאט לאט אגרשנו מפניך, וכן הענין ג"כ בכבוש ארץ ישראל הרוחנית, היינו כשאיש הישראלי רוצה לקדש את סדר חייו – שכמו שא"י בגשמיות היא מקודשת מכל הארצות – הרי גם סדר חייו יהי מקודש מזה של שאר האנשים שבסביבתו – הרי הסדר בזה הוא לאט לאט אגרשנו, שהולך מחיל אל חיל ומדרגה אל דרגה, אבל לאט לאט, ובכ"ז כיון שמובטח הוא שסו"ס יגיע למטרתו, הרי גם בהתחלת העבודה צ"ל בשמחה אמיתית כיון שאין זה אלא דבר המחוסר יגיעה זמן וסו"ס יעשה לחסיד וירא שמים, וגם הדרכים והכלים לזה מבוארים ומפורטים בכמה וכמה ספרים קונטרסים ומאמרים, ולכל לראש יחזיק בשלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והם אמירת שיעור תהלים – כפי שנחלק לימי החדש – בכל יום אחר תפלת שחרית ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע, ג) שיעור תניא כפי שנחלק לימות השנה, וקביעות עתים בכל יום ללימוד תורת הנגלה וגם ללימוד תורת החסידות כאו"א לפי מעמדו ומצבו הבנתו והשגתו ומה טוב שיתן בכל יום בבקר קודם התפלה סענט או 2 לצדקה (כמובן כ"ז בלי נדר) ותקותי חזקה אשר בעשותו את הנ"ל הנה יתחיל להאיר אור אילנא דחיי בנפשו רוחו ונשמתו וילך מחיל אל חיל ות"ח אם יודיעני בשו"ט בזה,

בברכה.

א'תשמח

ב"ה, ב' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

דודתי הרבנית מנב"ת הצנועה והכבודה
מרת רחל תחי'

ברכה ושלוש!

זה עתה קבלתי מכתבה מכ"ד תמוז, בו כותבת אשר נודע לה ע"ד
האסון מפטירת אחי ז"ל וממחר הנני לענות על שאלתה, אשר כבוד
אמי שליט"א אינה יודעת על דבר זה מאומה ומשתדלים בכל עוז
ותעצומות להעלים ממנה כל הענין מפני מצב בריאותה והשי"ת יזכה
את כאו"א מאתנו לבשר אך בשורות טובות זא"ז בגשמיות וברוחניות.

בברכה שתרווה רוב נחת וענג מבתה וחתנה שיחיו מתוך בריאות
הנכונה ובאריכות ימים ושנים טובות.

ב"ד מכבדה ומברכה.

א'תשמט

ב"ה, ב' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר הלל שי'

שלום וברכה!

זה מזמן שהנני מתכוון לקיים הבטחתי מ"ש לו מכבר לענות

א'תשמח

מרת רחל: שניאורסאה, אשת רבי שלום שלמה, דוד כ"ק אדמו"ר שליט"א.
מפטירת אחי: ראה לעיל בהערה לאגרת א'תקסו.

א'תשמט

מוה"ר הלל שי': מעוזנער.

כראוי על מכתביו בצירוף מאמר הרה"צ והרה"ג וכו' וכו' אאזמו"ר הרב"ש, ד"ה עולת תמיד, וקיצור המאמר נפתלי אילה שלוחה משנת תרכ"ז וכן המפתחות מהבד"ק 20, המתחיל, "זה אשר תעשה" שאשרתי קבלתם זה מכבר, אבל מפני רוב הטרדות לא עלתה בידי עד עתה, ואבוא עכ"פ בקיצור.

ב) ... שאפשר ביכלעך אלו הם מאותם שהיו שייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר שביניהם היו גם ביכלעך שקנו אצל החסידים או שנתנו החסידים במתנה ובמילא אפשר שיהי' רשום באיזה ביכל שהוא שייך לפלוני ונמסר אח"כ לכ"ק מו"ח אדמו"ר או גם לאביו כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע ...

ג) כנראה מהקיצור דמאמר נפתלי אילה שלוחה, הנהו מיוסד על מאמר ד"ה זה שנדפס בס' אור התורה על בראשית להצמח צדק, אבל רק מיוסד כנראה, מהתוכן ששלחו אלי המאמר הוא באריכות יותר מהנדפס ובכ"ז אם ישנו במחנם ס' אור התורה (הי' בין ספרי ש"ב הרש"ז שי' שניאורסאהן) כדאי להשוות עם הנדפס ובטח יודיעני בזה, ואם יראו שאינו הנדפס באור התורה, אזי כדאי להעתיק במילואו ואפשר יודפס בתור מילוי לס' תרכ"ז שנדפס בשנה העברה, שמאמר זה חסר בו.

ד) אם ימשך זמן עריכת המפתחות, אזי מטובו להודיעני מספר הע' והתחלת כל ביכל, היינו ד"ה של המאמר הראשון והשני בו, וכן אם יש על הגב (רוקען) או הטאוועל איזה נומער כתיבה, וכיו"ב ... ומטובו למסור בשמי רוב תודה ות"ח לגיסו הרה"ח מוה"ר שלום שי' שכפי מכתבו סייע בידו בהעתקת המאמר עריכת המפתחות וכו' ובטח גם להבא יעזור לו בהנ"ל ות"ח גם על עזרתו וסיוע שלו להבא ...

ו) לאות תודה מוסג"פ המילואים לרשימות איכה, ר"ד מה שאמרתי להתלמידים הנוסעים בשליחות המרכז לעניני חינוך, להחזקת רוח היהדות בהערים דארצות"ב אבל באמת תוכן הדבורים נוגע לכל אחד ואחת מישראל, כי הנשמה הרי מקומה תחת כסא הכבוד שמשם נחצבה וירדה בסתר המדרי' עד עוה"ז הגשמי והחומרי, ולכן אין רצונה לרדת, וכמרז"ל בע"כ אתה חי, ובכ"ז הרי דוקא ע"י

ביכלעך אלו: מעוזון הרד"צ חזן שנמצאו אז בסריי. ראה לעיל אגרת אחרצט.
 יודפס בתור מילוי: אמנם נדפס בהוצאה שני' ע' תנ.
 מוה"ר שלום שי' איידלמאן.

ירידה זו מאיגרא רמה, אפשרית העלי' גדולה ביותר וכמבואר בכ"מ בדא"ח, ואף שאין הענין מובן ע"פ שכל, ובפרט בעבודה הפרטית שניתנה לכל נשמה, הנה ע"ז נאמר אך בגורל תחלק הארץ וכמבואר בהרשימה המצו"פ.

בברכה.

א'תשנ

ב"ה, ב' מנחם אב, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

צו אלע אנטיילנעמער אין דער אסיפה לטובת
המגבית המאוחדת בשיקאגא עבור מוסדות החינוך
של ליובאוויטש, פאררופן אין דער הויז פון
מר ומרת יחזקאל שי' ליסנער

ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה מרובה!

צו אייער צוזאמענקונפט, אי"ה מאנטיק ו' מנ"א, כדי פארצוזעצן
און פארברייטערן בהצלחה דעם פאראייניקטן עמורדזשענסי קאמפיין
אין שיקאגא און אומגעגנד, ווינש איך אייך, אז די אסיפה זאל ברענגען
די געוואונשענע רעזולטאטן בפועל ובהצלחה.

עס איז אלעמען באוואוסט דער מאמר רז"ל, אכל בי' עשרה
שכינתא שריא; אז ווען עס קלייבן זיך צוזאמען צען אידן, רוט דארט די
שכינה, וואס כאטש אפילו מלא כל הארץ כבודו, אבער דארט וואו עס
זיינען דא עשרה מישראל, איז די השראת השכינה מער בגלוי, ובפרט
אויב די אידן קלייבן זיך צוזאמען וועגן אן ענין פון תורה ומצוות,
ובפרטי פרטיות ווען זיי קומען זיך צוזאמען וועגן אן ענין פון חינוך
הכשר, וואס פאראייניקט תורה ומצוות צוזאמען. דאן רוט די ג-טלעכע
אנטפלעקונג ביותר, וואס דריקט זיך אויס אין פארשידענע אופנים, און

א'תשנ

נדפסה בלקריש חביב ע' 421 והושלמה ע"ם העחק המזכירות. ראה גם לעיל אגרת א'תשי"ו. לקמן
א'תשנפח.

איינע פון זיי איז, אז זי גיט אריין די ריכטיקע געדאנקען ווי אוועקצו-
שטעלן די ארבעט און די השפעה אויפן זולת, און דעם ריכטיקן צוגאנג
בנוגע דער אייגענער באטייליקונג אין דער ארבעט: דורך א ברייט-
הארציקע ביישטייערונג בממונו, דורך אונערמידלעכע השתתפות בגופו,
און דורך א ווארימער באטייליקונג בנשמתו.

איך האף און בין זיכער, אז דער אנפירער פון די אלע מוסדות, כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וועט מעורר רחמים רבים זיין אז
די אויבנדערמאנטע ארבעט זאל גיין בהצלחה גדולה, ווי אויך משפיע
זיין ברכה והצלחה צו די אלע באטייליקטע אין דער אסיפה בפרט, און
אלע באטייליקטע אין דער מגבית בכלל, אין וואס יעדערער נויטיקט
זיך ער ובני ביתו שיחיו.

בברכת הצלחה ופ"ש לכאו"א.

א'תשנא

ב"ה, ב' מנ"א, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

כבוד הנדיב הנכבד והנעלה איש המעלה ירא אלקים
עסקן נמרץ ורב פעלים מוכתר במדות תרומיות וכו' הא'
יצחק ני"ו אלמאליח

שלום וברכה!

בנועם קבלתי יקרתו מכ"א תמוז, ונהניתי במאד מהידיעות
המשמחות אשר בו, כי מינו מנהל דתי וירא שמים בעד אוצר התורה,
ועקרו ושברו תעמולת החפשים, גונבי וגוזלי נפשות בני ובנות ישראל
ומסיתים ומדיחים אותם מאביהם שבשמים, והנני מקוה כי תלכו
בכוחכם זה ולא [ת]תנו לחם תקומה.

ומה שלבו מחסס שמא ח"ו יזיקו לו בגלל מלחמתו כנגד המסיתים
חנ"ל, הנח אל יחשוש לזה כלל, ואדרבה, כי הלא אמרו רז"ל המקיים

א'תשנא

כבוד . . . אלמאליח: אגרות נוספות אליי — לעיל א'תשנ, ובהנמנן בהערות שם.

נפש אחת בישראל כאילו קיים עולם מלא, ועל אחת כמה וכמה אשר השתדלות בהצלת כמה וכמה נפשות בישראל אשר כמ"ע שי מתמסר לזה, הנה אין לשער גודל הזכות וגודל השכר שבזה, שהם מהדברים שלא רק הקרן קיימת לעולם הבא, אלא אדם אוכל פירותיהם גם בעולם הזה, להמשיך ברכה והצלחה לו ולזוגי ולבנו שי בהמצטרף להם.

ונשען על מרז"ל שמצוה גוררת מצוה ומעלין בקדש, הנני בטוח אשר יוסיף מע"כ שי כח ועוז בעבודתו בקדש, אשר עי"ז יוסיף תוספות ברכה והצלחה הן בעניניו הכלליים והן בעניניו הפרטיים.

מוסג"פ רשימה בקשר עם חג הגאולה יב"ג תמוז של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר בטח תענין את מע"כ שי, ומעשה נשיאים ואבות סימן לבנים ותלמידים, אשר כמו שמסירותם בהפצת והרמת קרן התורה וישראל סבא הביאה הצלחה וימי חגיגת גאולה וסגולה בישראל, כן תוסיף המסירות נפש של כל אחד מאתנו, אם גם אינה מגעת למעלת המס"נ שלהם, תוספת אור אלקי בתוככי ישראל, בביתו בסביבתו בקהלתו ובמדינתו.

בברכה.

א'תשנב

ב"ה, ב' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר [שמואל] שי שו"ב

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו מכ"ח תמוז, וממהר הנני לענות עליו אף שכמה מכתבים מכמה זמן קודם עדיין לא נענו, כיון שכותב במכתבו שנגרם חלישות ביותר וכו' והוא בדבר מה שכותב שזה כשני חדשים

א'תשנב

מוה"ר שמואל: רי"ן. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב שטז.

שכתבו לכאן מנהיגי ביהכ"נ [קהל חסידים] שכנראה ממכתבו כתבו ישר אלי ולא קבלו מענה, ואולי וכנראה שנאבד המכתב שלהם בדרך, ואם נשארה ההעתקה והענין נוגע עוד, אולי ישלח לי כת"ר שי העתקת מכתבם.

ב) בנוגע לגוף הדבר מה ששואל חו"ד אני בענין הסברא שיעשה כת"ר שי נסיעה לכאן לערך בחדש כסלו הבע"ל, והשאלה בזה של"ע ול"ע סבל זה מלפני זמן מיחוש בלב, ומאז מוגבל הוא וצריך זהירות באכילה ושתי' ובכלל בעניני זהירות בהליכה, והרופאים מומחים אמרו לו שהכל תלוי אם יוכל לתבטיח לבלתי התרגש וכו' וכו' וגם טלטול הדרך נוגע וכו'.

הנה לדעתי אין כדאי להכנס בכל ספיקות ושקו"ט הנ"ל, וכיון שההשגחה העליונה הביאתו למקומו עתה ובפרט בזמן האחרון רואים במוחש כר נרחב לפעולות גדולות בנוגע לפועל - להפצת תורת החסידות דרכי' ומנהגי' במחנו ובפרט בין תלמידי הישיבה, אשר בנגוד לישיבות אחרות בהשנים שעברו, הנה ישיבתם דמחנם הט' לא לבד שאינה מנגדת אלא אדרבה מבקשת שיפיצו בין התלמידים את רוח החסידות, הרי כדאי וראוי ונכון וטוב לנצל כל יום וכל אפשרות בכיוון זה, ואם על כאו"א מישראל אמרו רז"ל שהוא עולם מלא, הרי עאכ"כ בתלמידים של ישיבה שרובם ככולם יהיו סו"ס משפיעים בסביבתם, א"כ ע"י כל הטבה ושיפור שמכניס ויכניס כת"ר באחד התלמידים יגרום במילא שפור ותקון לאותה הסביבה שלאחר כמה שנים יהי תלמיד זה המשפיע שם, וגודל הענין בזה אין לשער מראש כלל וכלל וכידוע המשל אשר תיקון קטן או ח"ו להיפך באילן גדול אין זה אלא תקון קטן בלבד, משא"כ תקון קטן בגרעין הנזרע אפשר שבזה תלוי כל קיום האילן הנצמח ממנו לאחר זמן משך של כמה שנים, ואף אם יאריך הענין הרי מבואר בדא"ח בענין החילוק דזריעה ונטיעה, אשר אריכות הזמן גופא מורה על גודל השינוי והצמיחה לטוב, והאריכות לדכוותי אך למותר.

ג) מוסג"פ ר"ד שאמרתי להתלמידים מהישיבה הנוסעים מדי שנה בשנה בימי הקיץ בשליחות המרכז לעניני חינוך להחזקת רוח היהדות בהערים דארצוה"ב, אבל באמת תוכן הדברים נוגע לכאו"א מישראל, כי

הנשמה הרי מקומה תחת כסא הכבוד שמשם נחצבה, ועוד למע' מזה, כי עלו ובמח'. וירדה בסתר המדרי' עד עוה"ז הגשמי והחומרי (ולכן אין רצונה לרדת, וכמרז"ל בע"כ אתה חי), ובכ"ז הרי דוקא ע"י ירידה זו מאיגרא רמה, אפשריות העלי' הגדולה ביותר וכמבואר בכ"מ בדא"ת, ואף שאין הענין מובן ע"פ שכל, ובפרט בעבודה הפרטית שניתנה לכל נשמה, הנה ע"ז נאמר אך בגורל תחלק הארץ, וכמבואר בהרשימה המצו"פ.

בברכה לבריאות הנכונה וכ"ט.

א'תשנב

ב"ה, ב' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נצטערתי להודע אשר גרמתי לו צער ע"י אי קבלת המענה ממני על מכתבו אלי, ומפרש בזה פירושים וכוונות שאינם מתאימים כלל וכלל, וכבר כתבתי כמה פעמים לכמה מאנ"ש אשר מפני רוב הטרדות וכו' וכו' הנה בקבלת מכתב שאלה ובקשה, משתדל הנני כפי יכולתי וכחי למלאותה, אף שלא בכל פעם יש זמן פנוי להודיע עד"ז בכתב או גם בע"פ, וה"ה גם בנדון שלו אשר הפ"נ וכו' ששלח קורא הנני אותם בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ומזכיר למילוי משאלות לבבו לטוב אף שהידיעה עד"ז בכתב אינה באה או מתאחרת ופשיטא פשיטא שאין בזה כל כוונה של ריחוק ח"ו, כי עניני אינו אלא לקרב והענינים דקו ההיפך, אף במקום שצריכים להם ח"ו, הרי אפשר הוא שיתקיימו ע"י אחרים וחלואי שיהי' בידי כח לקיים הענינים דקו הימין.

וכדי לפקח את דעתו - אף שלא הי' כל יסוד לזה - (ובטח ג"ז מעצת היצר המחפש לו דרכים מתאימים לכאו"א או להשפילו בעיני עצמו או להגביחו בעיני עצמו ובלבד למונעו מהתמדה הראוי' בעבודת השי"ת) הנני מסג"פ ר"ד מה שאמרתי להתלמידים הנוסעים בשליחות המרכז לעניני חינוך, שבאמת תוכן הדבורים נוגע לכאו"א מישראל, כי הנשמה הרי מקומה תחת כסא הכבוד שמשם נחצבה, וירדה בסתר המדרי' עד עוה"ז הגשמי והחומרי, ולכן אין רצונה לרדת, וכמרז"ל

רמג

אדמו"ר שליט"א

בע"כ אתה חי ובכ"ז הרי דוקא ע"י ירידה זו מאיגרא רמה, אפשרית
העלי גדולה ביותר וכמבואר בכ"מ] בדא"ח, ואף שאין הענין מובן ע"פ
שכל, ובפרט בעבודה הפרטית שניתנה לכל נשמה, הנה ע"ז נאמר אך
בגורל תחלק הארץ וכמבואר בהרשימה המצו"פ,

בברכה לעב' השי"ת בשמחה ובהרחבה.

א'תשנ"ד

ב"ה, ו' מנ"א, ה'תשי"ב

ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נר"מ
עוסק בצ"צ וכו' מהורא"ח שי

שלום וברכה!

מכתבו מי"ז תמוז הגיעני, ות"ח בעד המתנה הגדולה פוטוגרפי
ממכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. ומוסג"פ מכתבי לזה שנמצאים
בידו שאר המכתבים בבקשה להרשות לצלם גם אותם. ובטח ימצא
דרך למסור לו באופן היותר מתאים.

גם תודה עבור קטעים מה"שערים" ע"ד יב"ג. תמוז וקטעי
„המודיע“ כבר יש לי. ואם יחי נדפס מכאן ולחבא בענינים כאלו בטח
ישלח לי העתק וישר חילו בעד פרסמו בעתונות מאמרים כאלו וגם
לחבא בטח ישתדל לעשות כן.

בנוגע לעבודת ההעתקה ללה"ק ד.בית רבי, הנה אל יחכה עד
שישלים כל חג' חלקים, וכשיגמור חלק א' בנוגע לאדה"ז בטח ישלח
לכאן.

וזאת למודעי, אשר א' לא כתב לי עדיין ע"ד המחיר, ב' כדאי
שבסוף הספר יהיו מצויינים המקורים ששימשו יסוד לכל פרק. ג' בטח

א'תשנ"ד

מהורא"ח שי: גליצנשטיין. אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקפ"ג, ובהנסמן בהערות שם.
ההעתקה ללה"ק ד.בית רבי: ראה לעיל שם.

יעתיק על המכונה בהעתקות אחדות, בכדי אשר החעתקה שישלח
לכאן תוכל להשאר ביד.

בברכת הצלחה.

א'תשנ"ה

ב"ה, ו' מנ"א, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

איד בין געווען צופרידען צו הערען אז שוין עטליכע חדשים אז איר
געפינט זיך אין דערהיים, און איד האף צו באקומען פון אייך א בריף
אין וועלכען זאל געשריבען ווערען מיט מער פרטים וועגען אייער
געזונט צושטאנד.

זיכער ווייסט איר דעם פסק דין פון די פוסקים, און עס איז אנד
געדרוקט וועגען דעם אין „התמים“, צווישען די בריף וואס דער
מעזריטשער מגיד האט געשריבען צו זיין זון, אז א לעכעלע אין גוף
מאכט א לעכעלע אין דער נשמה, או דאס גיט אונז צו פארשטיין, די
וויכטיגקייט אז א מענש בכלל און א איד בפרט דארף היטען דעם
געזונט פון זיין גוף, און דאס איז איינע פון די וועגען פון עבודת השם
יתברך ווי דער רמב"ם שרייבט אין הלכות דיעות פרק ד': היות הגוף
בריא ושלם מדרכי השם הוא. עס איז אויך באוואוסט אז דער בעל שם
טוב האט איינגעפירט דעם סדר אין עבודה, אז עס דארף זיין „עבדו את
ה' בשמחה“ און מיר האבען פילע מאל געהערט פון מיין שווער כ"ק
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, דעם בעש"ט ווארט אויף דעם פסוק כי
תראה חמור וגו', עזוב תעזוב עמו, (און עס איז אויך געדרוקט שוין אין
דעם „היום יום“) און דער תוכן פון דעם ווארט איז, אז דינען השי"ת
איז נישט דורך פייניגען דעם גוף, נאר מיט דעם גוף אליין, און אז מען
האט דאס אונדז דערציילט און געמאנט פון אונז, איז א סימן אז דאס
איז אונזער עבודה און אז דאס איז דער דרך החסידים.

א'תשנ"ה

בר"ה . . מניח: ראה גם לעיל ח"ה א'תשנ"ה.

זעלבסטפארשטענדליך, אז איך בין ניט אויסען א דרשה, נאר בנוגע צו [...] אל הפועל ממש, אז זייענדיק יעצט אין דער היים, און ניט מער אונטער דער אויפזיכט פון דאקטוירים ח"ו, זאלט איר ניט אנשטריינגען אייער גוף, און אדרבה אויספאלגען די אנווייזונגען פון די דאקטוירים און זעהען אז איר זאלט האבען א געזונטען גוף אין גשמיות, וועט איר זיין געזונט ברוחניות, און השי"ת זאל העלפען אז איר צוזאמען מיט אייער פרוי זאלט מגדל זיין אייערע קינדער שיחיו לתורה לחופה ולמעשים טובים מיט פיל אידישן נחת מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, איך האף צו הערען פון אייך גוטע בשורות אין דעם.

בברכה - המחכה לבשו"ט.

א'תשנו

ב"ה, ו' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מיום ד' ר"ח מנ"א וכנראה אשר לא עשו כפי שכתבתי במכתבי, ועתה מתאונן על מצב הדברים שאינו כדבעי וכו'! והנה כיון שהדבר כבר נעשה הנה מה תועלת שאגיד מוסר כיון שכבר עשה מעשה וכו' ואולי עכ"פ יהי לתועלת על להבא שצ"ל או שלא שואלים, ואם שואלים הרי טוב לשמוע כההוראה, ובהנוגע לפועל הנה יה"ר מהשי"ת שהוא וזוגתו שיחיו יצאו יד"ח בהעגמ"נ שהי' עד עתה ומכאן ולהבא יהי' בהצלחה לקרב את לבן של בני ובנות ישראל לאבינו שבשמים. תקותי אשר אגודת חב"ד תעזור לו בהלואה ע"ס מסוים ויה"ר שיהי' להצלחה.

בברכת הצלחה ושיבשר בשו"ט בקרוב.

א'תשנז

ב"ה, ו' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד תמוז - שנתקבל באחור זמן - בו כותב
ע"ד מצב רוחו בכלל, ובעיקר בזמן האחרון, ומסיים אשר נדמה לו
שעתה אצלו איזה ירידה ברוחניות:

הנה בכלל צריך לדעת שדמיונות כאלו ובפרט כשגורמים לעצבות
כמו שכותב במכתבו, הנה באים הם מהיצר הרע ומהלעומת זה,
וכמבואר בתניא ע"ד עצבות ואודות ההכרח להרחיקה, ובפרט כשזיכהו
חשי"ת להעמידו בקרן אורה, הוא נר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה
זוהי פנימיות התורה, הרי צריך להיות בשמחה גדולה ביותר על אושר
זה, ומה שמרגיש את חסרונותיו בענינים שונים, הנה כנ"ל (א) אפשר
הדבר שאין זה אלא דמיון, (ב) אם גם יש יסוד להשקפתו זו, הרי למה
הדבר דומה לאיש שלא הי' בריא, ולא ידע עד"ז ובמילא לא נזהר
מדברים המזיקים וגם לא עשה בענינים שיביאו לו רפואה, כיון שדימה
בדעתו שבריא הוא לגמרי, ומסבב הסיבות ועילת העילות הביאו סו"ס
שידע מחסרונו, ובמילא ישנה התקוה שיתחיל להתעסק בדברים
המרפאים ויתרחק ביותר מדברים המזיקים, אשר פשיטא מה שנתגלה
לו מצבו, הנה לא לבד שאין צריך להיות עצב מזה, אלא אדרבה זהו
הקדמה והכנה למצב בריאות הנכונה, ובטח כמו ברובא דכולא עלמא,
הנה משני אופנים הנ"ל ישנם בו, היינו שקצת יסוד יש לרעיונו ע"ד
החסרון, ובקצתו מוגזם הוא ע"י הלעומת זה, או, מה שקרוב יותר,
שמראה לו החסרון לא במקום שישנו אלא במקום אחר (וכוונתו בזה
בשתיים, שכשיתדל במקום שאינו נצרך, הרי תזיק ההשתדלות יתירה
במקום זה ותחסר התקנה בענין הנצרך ומוכרח, וכמבואר הדבר בכמה
מקומות בחסידות וגם בספרי מוסר) ובכללות הדבר הנה ידוע מ"ש
עבדו את ה' בשמחה, אשר אז העבודה נעשית יותר ובמרץ יותר
ובהצלחה יותר, ואף שיודע מעמדו ומצבו, בכ"ז מעמד ומצב הנה"ב שלו
אינו צריך לבלבל את שמחת נפשו האלקית, וכמבואר בתניא.

א'תשנז

ולקראת יום חולדתו שכותב אודותו במכתבו, הנה יהי רצון מהש"ת שיהי ירא שמים למדן וחסיד כדבעי, וגדולה זכות התעסקותו בשדה החנוך הכשר לקרב את לבן של ישראל לאבינו שבשמים, שאבינו שבשמים ישלם לו בתוספת שהיא מרובה על העיקר בהמצטרך לו בגשמיות וברוחניות.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ובהמצטרך בעניניו.

א'תשנח

ב"ה, ז' מנ"א, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון מוצש"ק מ[ט]ו"מ, אז איר זיינטן שוין אין דערהיים און האט אויך מיטגעבראכט אייער טאכטער, איר שרייבט אבער ניט די אורזאך וואס אויך אייער טאכטער איז מיטגעפארען, צי איז דאס וויילע זי האט שוין פארענדיקט דאס וואס זי האט געוואלט, אדער עס איז א אנדער אורזאך בא דעם, ווארום זיכער איז די סביבה אין לונדון וואו זי איז געווען ביז יעצט, א שטריינג רעליגיעזע און אפילו זי האט געביינקט נאך די עלטערן און די עלטערן נאך איר, דארפמען אבער אויסניצען די יונגע יארען וועלכע זיינען שייך צו חינוך צו געבען דעם מאקסימום חינוך וואס מען קען נאר געבען, אבער וויבאלד די זאך איז דאך שוין אפגעטאן, דארפמען האפען אז דאס וועט זיין צום גוטען, און איר און זי וועלן זיך ניט באנוגענען מיט דעם וואס זי וועט לערנען אליין בא מרת ... נאר וועט אויך זעהען צו שאפען א סביבה וואו זי זאל געפינען דעם זעלבען גייסט, ווי אין לונדון, פילייכט וואלט גלייך געווען, אז זי זאל זיין א משפיעה פאר א גרופע אידישע טעכטער, וואס דאס אליין וואלט מיטגעבראכט אז זי זאל זיך מער פארטיפען אין דעם.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף אז דער געשעפט אין די אינזלען האט זיך פארגליכען, און איך האף אז דאס וועט זיך ארויסווייזען פאר א גוטען צנור פון פרנסה.

וועגען די געשעפטען אין אייער מדינה, געדיינקט איר זיכער וואס

איך האב גערעט מיט אייך, אז איר דארפט אויסגעפינען צי האט איר וועמען איינגעמאכט דורך אייערע געשעפטען, און אויב יע, צו פאריכטען דאס, און האפענטליך האט איר דאס געטאן אדער איר טוט דאס יעצט, און איך האף אז איר וועט קענען אנזאגען מיר א גוטע בשורה, אז איר זעט השגחה פרטית אפילו בעיני בשר, איר דארפט ניט איבערטראכטען וועגען די פריערדיקע שותפים אז זיי קענען אייך, ניט גוטעס טאן, ווארום הקב"ה איז דער בורא עולם, האלט עס אויף און פירט עס אן, און ער ברוך הוא, איז דער אמת'ר בעל הבית אין אלע פרטים ופרטי פרטים, ויהי רצון מהשי"ת, אז ער זאל אייך געבען פרנסה בהרחבה, און זאלט טאן ווי דער אלטער רבי בעל השו"ע והתניא האט געזאגט, אז השם יתברך גיט אידן גשמיות און די אידן מאכן פון גשמיות רחניות.

בברכה המחכה לבשורות טובות.

נ"ב: זיכער איז איבעריג צו בעטען אייך נאך אמאל און באדאנקען פאר דער הילף וואס איר האט געגעבען און גיט צו אנ"ש שיחיו אין אייער מדינה, און האף אז ווי יעדער לעבעדיגע זאך, וואקסט עס, און בפרט א דבר שבקדושה, וועט איר מקיים זיין דעם מרז"ל מעלין בקדש.

א'תשנ"ט

ב"ה, ז' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תמוז בצירוף הפ"נ, הנה אקראהו בעת רצון על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ומ"ש במכ' הסיבות במה שעבודתו בהפצת דא"ת קלושה היא הנה אף את"ל שהסיבות צודקות הן, הנה אין זה נוגע אלא לענין שכר ועונש, אבל הענין הבא עי"ז אינו מתמלא ע"י ההצטדקות, וכל יום שעובר ומי יאמר כשעובר שבוע, חדש ושנה וגם שבוע של שנים, ה"ז אבדה שאיננה חוזרת והימים הם ימים חסרים ולא ימים שלמים, והאריכות בזה אך למותר, כי ממ"נ אם יפעול, יפעלו גם השורות האלו, ובאם זה אין מועיל, מה יועיל אם אכתוב לו עוד עמוד, כיון שאין

רמט

אדמו"ר שליט"א

הדבר תלוי אלא ברצון כי היכולת בידו היא והשי"ת יזכהו שיביא
הדבר לפועל בהקדם האפשרי. ובקרוב ממש ירגיש ענין החסרון מה
שחסר לו ע"ז, וכידוע הפתגם אשר כשמרגישים שיש דבר אי-בסדר
וצריך לתקן, הרי הרגש זה גופא הוא התחלת התקון.

מעיר במכתבו שעורר את אחד הת' ... שישתתף אתו בפעולה,
והנה גם הנ"ל מתאונן במכתבו אלי על דבר הבדידות שלו ועוד סיבות
בהעדר הפעולה, ויכול לאמר לו בשמי שכתבתי לכת"ר שי' אודותו,
ותקותי שבאם רק יכול הנ"ל להצטרף להפצת הדא"ח בטח תספיק
הזכרה זו להמשיכו לזה.

אינו מזכיר מאומה במכ' ע"ד בריאות ב"ב שיחיו, ובטח הכל שלום
והשי"ת יזכהו שיפעול בכיוון הנ"ל ובקרוב ממש.

בברכה המחכה לבשו"ט.

א'תשס

ב"ה, ז' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד תמוז, בו מודיע אשר נולדה לו בת למז"ט,
הנה יה"ר מהשי"ת שיגדלה ביחד עם זוגתו שיחיו לתורה לחופה
ולמעשים טובים מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, אשר מנהגנו הוא לומר גם
בלידת בת לתורה לחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל (ברכות ז', א)
נשים במאי זכיין, באקרוי' כו' באתנוי' כו' ונטרין כו'.

ומה שכותב במכתבו חסיבות שמפני זה אינו עומד בקישור עם
אנ"ש שיחיו, הנה אף את"ל שהסיבות צודקות הן, הנה אין זה נוגע
אלא לענין שכר ועונש, אבל כל הבא ע"י דבוק חברים ולחיות בין
חסידים, אינו מתמלא על ידי ההצטדקות, וכל יום שעובר ומי יאמר

א'תשס

ידוע . . מנהגנו: ראה אנ"ק שלו ח"א אגרת מו.

כשעובר שבוע, חדש ושנה וגם שבוע של שנים, ה"ז אבדה שאינה חוזרת, והימים הם ימים חסרים ולא ימים שלמים, והאריכות בזה אך למותר, כי ממ"נ אם יפעול, יפעלו גם השורות האלו, ובאם זה אין מועיל, מה יועיל אם אכתוב עוד עמוד, כיון שאין הדבר תלוי אלא ברצון, כי היכולת בידו היא, והשי"ת יזכהו שיבוא הדבר בהקדם האפשרי ובקרוב ממש ירגיש החסרון מה זה שחסר לו עי"ז, וכידוע הפתגם, אשר כשמרגישים שיש דבר שהוא אי בסדר וצריך לתקנו – הרי הרגש זה גופא הוא התחלת התקון.

בברכה שיבשר טובות בכל הנ"ל.

א'תשסא

ב"ה, ז' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... אין דעתי נוחה מענינים של מחלוקת באיזה אופן שיהי ...
מובן שא"א לוותר על דברים עיקרים הנוגעים בחנוך, אבל בענינים התלויים בממון לבד, יש להזהר ממחלוקת, כי עלולה לירידה (אריינלאזען זיך) בתנועה של נצחון וכמבואר בדא"ח שמצד מדת הנצחון הנה אין כל מעצור, ואין זה רק בצד דקדושה, אלא אדרבה בלעו"ז כשנכנס בנצחון, שטעלט ער זיך ניט אפ פאר קיין זאך, ולכן כדאי להשתדל ביותר ולחפש כו"כ תחבולות ששיגו את כל הנצרך בשביל העבודה מבלי להכנס במחלוקת, ולא לנגוע אנרירען את האחר ובפרט עד כדי כך שילך במס"נ בכדי לנצח יהי מה שיהי ואחכה לבשו"ט ממנו בכל הנ"ל ...

א'תשסב

ב"ה, ז' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מר"ח מנ"א, שבו כותב ע"ד היארצייט של יו"ד
לחדש מנחם, ומה שמזכיר במכ' שזהו אולי החילוק שבין שאול לדוד,
שלא הי' לשאול התקשרות עם כל הסוגים שבדורו, הנה מבואר הוא
במרז"ל מפני מה לא נתקיימה מלכות שאול מפני שלא הי' בו שום
דופי כו' ואין מעמידין פרנס על הצבור אלא אי"כ קופה של שרצים
תלוי' לו מאחוריו (יומא כ"ב ע"ב) ואף שמוכרח הדבר שהם רק
מאחוריו, אבל בכ"א צריך להיות הדבר, ואין הדבר אלא בכללות, אלא
גם בפרטיות, וכידוע הסיפור של אדמו"ר האמצעי, שאין לענות על
שאלה ששואלים כשנכנסים ליחידות בעניני תקונים עד שימצא בעצמו
הדבר בדקות דדקות. ובשכל הפשוט יש לבאר הענין ע"פ דרשת רז"ל
(עה"פ שמות כ"ג כ"א) אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם, כי הוא מן הכת
שאין חוטאין. ויעוין ג"כ ענין שאול ודוד בסי' הלכותיים להאריז"ל ש"א
קאפיטל י"ט.

מוסג"פ ההוספה לרשימת איכה שהו"ל לא כבר, ובטח יגיע לידו
קודם היארצייט הנ"ל.

בברכה שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה בקרוב ממש.

(י' לאח"ז: להעיר מתניא פ"ב: והפושעים כו' מאחוריים כו'.

א'תשסב

מוה"ר אפרים אליעזר שי: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקכט, ובהנסמן בהערות שם.
הסיפור של אדמו"ר האמצעי: ראה אג"ק אדמו"ר מהר"י"צ גי' ח"ג אגרת תשעת.

א'תשסג

ב"ה, ז' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... והנה לאחר שכתבתי לו מענות על שאלותיו, ארשה לעצמי לבוא בנקודה כללית: ימים יוצרו ולוא אחד בהם, ומבואר ע"ז הפירוש בכמה מקומות בדא"ח, שימי האדם ניתנו במדה קצובה בכדי למלאות שליחותו בעלמא דין, ואין בהם אף יום אחד או רגע אחד יתירה על העבודה, וגם מובן שכל משך זמן אפילו קטן ביותר שמבלים אותו על ענינים של מה בכך, הרי בדרך ממילא חסר זה במילוי שליחותו, ובמילא, בתוכן מכתבו, הנה חבל על הזמן שהוא מבלה בקושיות על אחרים, מפני מה עושים באופן כזה ולא באופן אחר, כי ה"ז ענין של אחרים, והיותר נחוץ ומוכרח לכאו"א מאתנו – מלבד אלו שאחריות הרבים עליהם וכיו"ב – להקדיש את זמנו מרצו וכחותיו למלאות שליחותו הוא, וכאשר היצה"ר יראה, שהקושיות על אחרים אינם מונעים אותו מעבודתו בעצמו, הרי ממילא לא ימשיך עליו ההעלם וההסתר לראות קושיות באחרים, כיון שלא תהי' מזה כל תועלת בשבילו, היינו בשביל היצה"ר, והוא הדין ואלה הם ג"כ הדברים במה שדן במכתבו בשקו"ט ארוכה אם יכול להשפיע על הסביבה א"ל, כי ה"ז אבוד זמן, וכבר דינו של כאו"א אמור בפסק מייסדי ומנהלי ישיבות תומכי תמימים, אשר כאו"א מהתמימים צריך להיות נר להאיר, וכמבואר בהרשימה דנר חמישי דחנוכה העבר, אשר בטח ראה אותה, וכיון שידוע פסק ההלכה שהוא נר ושצריך להאיר את סביבתו, במילא עליו לגשת תומ"י אל העבודה, והשקו"ט אך למותר ובמילא אינו אלא מזקת ...

איתשסד

ב"ה, ז' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"א תמוז, בו כותב בקצרה ע"ד קורות ימי חייו עד עתה, ואשר עתה מתעסק במלאכתו בשדה חינוך הכשר בתור מורה במושב בתלמוד תורה לקרב את לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים, ושואל חוות דעתי אם מותר לו להשאר במקומו, מפני כמה טעמים וכו'.

הנה לפי המצב שכותב במכתבו שישנם בהת"ת כמאה ילדים – כן ירבו – והוא משפיע להם ומלמדם ברוחה של יראת שמים, הנה לא לבד שמותר לו להשאר במקומו, אלא שמחוייב הוא בזה, והטענות שכותב במכ' נגד זה, הנה צריך לחפש עצות ותחבולות איך להסירם, ובטח יזמין לו השי"ת דרכים שיסורו כל המניעות בזה.

בשאלתו איך יוכל להשיג מדה גדולה של יראת שמים, אהבת השם ואהבת התורה וכו', הנה בימינו אלה הדרך לזה הוא, לימוד תורת החסידות העוסקת ומביאה לידי יראת ה' אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל, וכא"א רואה זאת במוחש והמפורסמות אין צריכות ראי', ובטח יכול למצוא מכירים כאלו שייעצוהו איך להתחיל בלימוד זה ולהדריך באופן המתאים לחושיו וכשרונותיו, והשי"ת ימלא משאלות לבו בפנימיות להיות ירא שמים באמת ולזכות לקרב את לבם של מושפעיו ותלמידיו לאבינו שבשמים.

בברכה המחכה לבשו"ט.

א'תשסה

ב"ה, יו"ד מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו בשם האשה המבקשת תפלה וברכה בעד בנה ...
שי שאינו בבריאות כדבעי, וכשאהי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אזכירו לרפואה קרובה,

צריכים לברר אצל אמו, אם נולד הוא בטהרה, ובאם ח"ו לא,
תודיע תיכף, וגם לאמר לה שתראה שהבית שדר בה הבחור יהיו כל
המזוזות כשרות, וגם לכרוך מזוזה כשרה בשלשה ניירות או מעטפות
(ענוועלאפס) וש אחד יהי מהם וואטערפרוף, וישא אותה הבחור על
עצמו (כמובן שבכניסתו לביהכ"ס - טאילעט - או חדר המרחץ -
באדע צימער - יפשוט אותה, וכן לא ישא אותה בש"ק וביום הכפורים).
וכן לבדוק כל המזוזות בביתה שיהיו כשרות כדין, וגם ילבש טלית קטן
וישא אותו. לא ידעתי כמה שנותיו של הבחור, אבל אם שייך הוא
לתפלה, הנה יתפלל בכל יום, ואם אינו יודע עברית יהי לכה"פ
באנגלית, והאם של הבחור תתן קודם הדלקת נרות בכל עש"ק וערב
יום טוב ו פעני לצדקת רבי מאיר בעל הנס - רמבעה"ן.

וחוץ מזה האמור לעיל, צריכים לשאול ברופא מומחה למקצוע זה,
כי בשנים האחרונות מצאו אמצעים שעוזרים לחולי נופלים ר"ל או
כולו או שמקיל, ובטח ביאהאניסבורג, נמצאים רופאים שיודעים מזה,
ואקוה לשמוע בשו"ט בכל הנ"ל,

בברכה - המחכה לבשו"ט.

א'תשסו

ב"ה, יו"ד מנ"א, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הנהלת אגודת חסידי חב"ד באה"ק ת"ו

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתביהם מכ"ד סיון, ח' תמוז, שני מכתבים מט"ז תמוז ופרטי-כל מהאסיפות דיו"ד וי"ג תמוז. ולפלא שאין הפ"כלים מהאסיפות האחרות שלפי התכנית, הרי בכל שבוע צריכה להיות אסיפה, ואולי נפסק סדר זה מפני הקיץ...

בכלל עבודת חב"ד באה"ק ת"ו עומדת עתה על פרשת דרכים, היינו שיש הברירה אם שתתנהל מכאן ולהבא באופן שהתנהלה בשנים האחרונות, היינו מהיכי תיתי, וועט עס גיין איז גוט, וועט עס לוינען איז גוט, ובאם לאו – מאכט אויך ניט אויס, און אפשר – נאך בעסער,

או שיבססו העבודה על בסיס נכון, ובהתפתחות והתפשטות המתאימה, הן כלפי פנים והן כלפי חוץ.

מובן מעצמו, שכשאוחזים באופן הא' אין זה שולל את האפשרויות אשר לאחר זמן ינקטו באופן הב'. ועוד זאת, אשר אז אין לוקחים על עצמם כל אחריות: ער האט גאר ניט צוגעזאגט, גארניט גענומען אויף זיך, און פארקערט, פאר יעדער פעולה, גם הקטנה שבקטנות, קומט עס א דאנק הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

משא"כ כשינקטו בדרך הב' לוקחים על עצמם אחריות גדולה ביותר, הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. ואז גם שוללים תאפשרויות לאחר אח"כ באופן הא'. אבל מובן ג"כ, שאי אפשר לדעת מראש, אם לאחר זמן יהיו אותן היכולת והאפשרות לפתח עבודת חב"ד באה"ק ת"ו כמו שישנם עתה, ואשר גם עתה פחותים הם יותר ממה שהיו אשתקד.

ולכן בקשתי את הרמ"ג שי' שיעשו אסיפה, ולא ינחלו תעמולה, כי

א'תשסו

הרמ"ג: ה"ר משה גורארי.

אם ימסור את השקפתי הנ"ל על אופן עבודת חב"ד באה"ק ת"ו. ויציע לכל אחד ואחד שיודיעני את דעתו, היינו אם הוא אוהז באופן הא' (אז, מובן מעצמו, שאו שיודיעני עד"ז, וגם אלו שלא יודיעוני ולא יענו כלל, הרי מוכרח אני לחשבם ולצרפם להמחנה והאוהזים באופן הא', או דאלו שאינם רוצים להשתתף בכלל בעבודת חב"ד באה"ק ת"ו).

ואלו המקושרים באמת לפעולות כ"ק מו"ח אדמו"ר, ובמילא רוצים בהתפתחותם ומוכנים להקדיש לזה חלק מסויים מכל השייך הן בממונם והן בגופם ואפי' בנשמתם, יודיעוני ג"כ. ואז אדע, אם יש ביכלתי לגשת לתכנית עבודה מורחבת באה"ק ת"ו, או שעדיין לא זכינו לזה.

ועוד הפעם הנני להדגיש, אשר כאו"א יענה ביחוד בשביל עצמו ובמעטפה מיוחדת כדי שלא יהי' בזה כל ענין של כפי', הלבנת פנים ובושת וכי', כיון שזה הענין רציני ביותר, וכנ"ל שצריכים להשקיע בזה (איינשטעלן) לא רק ממון וגוף אלא גם נשמה. ועל ידי אופן כתיבה כנ"ל, הנה לא יהי' מקום אח"כ להצטדקות (אפי' בפני עצמו) כמו שהי' בהענינים האחרים שחתמו עליהם ברבים ובמילא הצטדקו אח"כ (אם בינם לבין עצמם, או בינם לבין קונם או בינם לבין חברים), אז וואס האט ער געקענט טאן, עס האט ניט געפאסט ניט חתמ'ענען, אבער האלטן האלט ער ניט דערביי ...

ויהי רצון אשר כל או"א מאתנו יזכה למלא את שליחותו מתוך שמחה ובהרחבה ומנוחת הנפש והגוף.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

א'תשסז

ב"ה, יו"ד מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת כפר חב"ד,

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביהם מיום ג', ד' ו' כד תמוז ומעש"ק פנחס העבר, ומיום ה' מנ"א עם המצורף אליו.

ב) גורם לי צער במאד מאד העדר המשמעת ובמילא הבלי-סדרים השורר בחכפר. איני יודע ברור העצה לזה, ולכאורה אין צריך עצה נוספת על החכרה, וכמבואר שהכרה ענינה ג"כ הבנה בפנימיות, והרגשה, אשר הכפר נושא ע"ע השם כפר חב"ד, וכשנתייחד קבל ע"ז ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר, וידוע מה שאמר פה עוד בחיים חיותו בעלמא דין, אז די זאך פירט ער אליין, ובמילא צריכים הם להביט על כל עניני הכפר שנוגע זה לחפצו ורצונו ולשמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ואין זה ענין פרטי בלבד, והנפ"מ בזה בשנים: בקו ימין – שכיון שזהו ענינו והוא נשיא הדור, היינו שעל ידו נשפעות כל ההמשכות השייכים לדורנו, לא רק השפעות רוחניות אלא גם השפעות גשמיות (וכידוע שזהו ענין הנשיא שכל השפעות הדור – באין יוצא – נשפעות על ידו, שלכן ה' הכרח שאפי' בשר גשמי לדור המדבר יושפע באמצעות משה רבינו, אף שאמר מאין לי בשר, וכמבואר בדא"ח הפירוש ע"ז שאמר מאין לי בשר) הרי מקבלים השפעתו (אם רק הצנורות מתאימים לחפצו ולרצונו) בהצלחה (שפירושו למע' מדרך חטבעו), און פארניצן דאס אויף געזונטע פרייליכע זאכען. וגם לצד השני, היינו שכשעושים שלא כדבעי, הרי עי"ז מגדילים את כח הלעו"ז לא רק בהד' אמות של עצמם, אלא ג"כ בהד' אמות של נשיא הדור, ובמילא נוגע זה להכלל – במדה מרובה יותר, מאשר מצד ערבות שכל ישראל ערבים. והאריכות בזה למותר, כי הענין פשוט למדי, ובפרט לאלו שעסקו בתורת החסידות ויש להם החוש בענין ההתקשרות וכו' ...

א'תשסז

חלקה נדפס בלש"ש ח"ט ע' 479 וחלקה בחי"ב ע' 427 והושלמה ע"פ העתקה.

(ד) זה מכבר כתבתי ע"ד הנחיצות הגדולה במאד לנהל תעמולה לתוספת מספר תושבי הכפר, ואף אם לע"ע דחוק המקום, הרי זה מכבר שכתבו לי שמתכוונים להוסיף בתים, ובמילא יש להתחיל התעמולה בהנ"ל בעוד מועד...

(ה) בבקורו של מר שז"ר שי אצלי אמר לי, כדבר פשוט, שזה מכבר שהסכימו הכל שישארו במקומם עתה, וכן שיסייעו להם בכל המובנים, ולכן אינו מובן לי מה שבמכתבם כותבים עד"ז כאלו עוד יש ספק בדבר.

(ו) זה מכבר כתבתי להנהלת אגודת חב"ד, ע"ד נחיצות היותר גדולה בענין בנין (1) בית ספר למלאכה (2) לעליית הנוער חקלאי, ואף שהבי"ס למלאכה שייך הוא בעיקר לתכנית ישיבת לוד, אבל מכיון שמכמה טעמים, מקומו של בי"ס למלאכה הנ"ל יהי' בהכפר, הרי במדה גדולה שייך הענין גם אליהם. ובפרט שיש לקוות למקור של פרנסה ע"ז, וכן מבית החקלאות, לכמה וכמה משפחות. ובמילא תימה וצריך עיון מה שמתנהל השק"ט בכל זה ברשלנות. ויה"ר מהשי"ת, שלא יאחרו את השעה, וינצלו אותה במילואה.

(ז) מה שכתבתי ע"ד העזר שקבלו לשביעית, הנה תמיהתי היתה לא כ"כ על עצם הענין (כי הסכום פועט הוא ביותר), אלא אודות זה שידעה כזו קבלתי מן הצד ובדרך מקרה (שכידוע זהו בהשגחה פרטית) בה בשעה שזה כמה עוררתי שלטובת הענינים, הנה מוכרח שהידיעות אודותם יתקבלו לכאן בהקדם, כי, לפעמים תכופות, נפ"מ בזה כאן על אתר. ואין בזה ח"ו ענין של נתינת כבוד לי. ותמיהני מפני מה עד עתה לא סודר פרט זה.

(ח) מצטער הנני, שהן בהכפר והן בכלל במוסדותינו באה"ק ת"ו, הנה כל מוסד מתנהג כיחידה בפ"ע. ומנהל מוסד זה מביט על המוסדות האחרים כעל מוסדות של מתחרים (קאנקורענטען) ומנגדיו. ואף שנכונה העמדה שמנהל כל מוסד צריך לכל לראש להתענין בטובת המוסד, שהרי זהו תפקידו הראשי, אבל יחד עם זה צריכים הם לדעת, שהגדלת איזה מוסד חב"ד באה"ק ת"ו שיהי, הרי קרוב לודאי שיסייע גם להתפתחות מוסד זה שבראשו עומד הוא, ולא עוד אלא שלפעמים מוכרח מוסד אחד לכופ (פארבויגען) על טובתו בהווה בשביל טובת

שישארו במקומם: ראה לעיל אגרת איתקס, ובהנסמן בהערות שם.
כתבתי להנהלת אגודת חב"ד: ראה לעיל אגרות איתקלו. איתרמט.

מוסד חבירו, ואין זה הפסד בשבילו אלא לשעה קלה, כי בודאי שבזמן לא ארוך תצמח מהפסד זה גופא טובה גם בשביל הנפסד. ואין כוונתי בזה לענינים והנהגות שלמעלה מסו"ד, אלא פשוט הענין גם בשכל אנושי. (והראי שאצל אינם יהודים נוהגים ג"כ בסדר זה). אפשר, ולפעמים קרוב שכן הוא, שכיון שהמוסד שתובעים בשבילו נוגע בדבר, הרי חשודה הנהלה שלו לעוות את הדין, אבל הרי בטח אפשר בכל פעם ופעם למצוא כמה וכמה מאנ"ש שהם נייטראלים בהענינים שעליהם נדונים, ולהציע לפניהם הטענות מכל הצדדים, ואז הרי יהי, ע"ד פתגם אדמו"ר האמצעי שכשמספרים מצב עצמו לאחר, ווערט דאס צוויי נפה"א אויף איין נח"ב. ותקותי, שעכ"פ להבא, יתקנו גם פרט זה הן בהכפר והן בשאר המוסדות. והענין בפרט שהביאני לכתוב עד"ז, הוא:

(ט) זה מכבר כתבתי ע"ד העדר ההתפתחות של הבית ספר לנערות אשר בהכפר. ואף שמובן אצלי היחס הקר לכ"ז מאנ"ש שי' כי לא הורגלו בשימת לב מיוחדת לחינוך הבנות שאז נגמרה צורתם, אבל אנו אין לנו אלא הוראת נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעוד בהיותו בריגא התחיל להתענין ביותר בחינוך הבנות, ובפרט משנת ת"ש שם לבו הק' בזה ביותר ויותר, והשקיע ממרצו וכחותיו הנעלים בענין זה עוד הרבה יותר מאשר נודע בגלוי. וזהו הוראה בשבילנו על דרישת שעה זו, ובפרט באה"ק ת"ו ובזמן היותר אחרון שחונך הבנות נעשה לדבר מוכרח יותר ויותר. ובמילא מוכרח ג"כ שכל אחד מאתנו, ישנה או עכ"פ יכפה את דעתו והרגלו, ויחליט בעצמו, צי בא עם לייגט זיך דער ענין א"ל הנה מאחר שכ"ק מו"ח אדמו"ר ציוה כן, הנה בטח דבר מוכרח הוא בחב"ד. ועשי' לעילא, שכיון ששומע אני שלהתפתחות בי"ס לנערות בהכפר המניעה היותר גדולה שבזה, הוא העדר מקום מתאים, הצעתי ובקשתי כפולה ומשולשת שבהקדם היותר אפשרי (כדי שיתפרסם הדבר עוד איזה זמן קודם התחלת זמן הלימודים) יבחרו במקום יותר מתאים ללימוד הנערות, ומה טוב גם בשביל גן ילדים וילדות מורחב יותר...

בברכת הצלחה בגו"ר לכאו"א.

א'תשסח

ב"ה, יו"ד מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרב הגאון והרה"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ צמ"ס וכו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

בנועם הנני מאשר קבלת מכתביו ממוצש"ק מטו"מ ומאשר הנני
בזה שקבלתי ימים אלו את שני הכרכים הראשונים דאנציקלופדי
תלמודית „מביה"ס „ספרי ישראל" עפ"י פקודת מר בר-לב. ות"ח ת"ח
ע"ז, ואף שלא הספיק לי הזמן אפילו לדפדף בהם, הנח שתי הערות
כלליות הנני להעיר בזה ואתו הסליחה, אף שחוששני שאין הדבר
תלונן בכהנד"ר"ג שי, והן:

א. כיון שאנציקלופדי בכלל ותלמודית בפרט, תפקידה להיות ספר
שמושי. ובפרט תלמודית הרי ממשמשים בה בני הישיבה ועוסקים
בתורה, שאינם נזהרים כ"כ בשמירת דפי ספר, הרי מוכרח שהנייר עליו
נדפסת האנציקלופדי, צ"ל חזק ביותר, ואינו מקבל כתמים כ"כ,
משא"כ באנציק' זו.

ב. אם היו נתוספים בהאנציקלופדי ציורים תרשימים ומפות, הי'
זה מביא בהירות בכמה ענינים. ונוסף ע"ז, לא הי' מכאיב, ע"ד האמור
ב„לכה דודי", שהספרים דלעו"ז על תלם בנוים וספרי הקדש וכו'.

הדרך העשירי של חשדי חמד עדיין לא הופיע, מפני העדר הפנאי
שלי לעבור, עכ"פ בשטחיות, על אופן סידור המפתחות וכו' – כי נוסף
על ההסכמות וקונטרסים השונים (שכבר נדפסו בשדי חמד שמאז),
הנה נערכו בכרך העשירי: מפתח כללי ע"ס הא"ב של הערכים (שבו
יהיו מעורבים הערכים הבאים במע' הכללים ואלו שבאסיפת דינים. כי
מסופקני אם להמחבר בעצמו היתה שיטה מסויימת בחילוקם, און א
דורכגעהאלטענע), וכן מפתח המחברים, והספרים. ומובן שכנשיו"ל
יושלח לכחדר"ג שי.

א'תשסח

מוהרש"י זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל א'תשסח, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א רסא

בטח קבל מכתבי בצירוף העתק מכתבי למר שז"ר שי. ואחכה למענה מפורטה עליו.

נעים לי לקרות מחשתתפוטו בהתועדות דייב וי"ג תמוז, ובטח גם לחבא יחי' זה. וחשיית יצליחו לעורר את שומעיו וקוראי ספריו לתורה ויראה.

מה ששאלתי אודות ניירות מלוח הממשלה, הנה כוונתי היתה אל אותם הניירות שבאה"ב, כמובן.

בנוגע להרישום, הנה, כפי הידיעות שקבלתי מאנ"ש, הרי כנראה שקרעו ובטלו באמתלאות שונות (וידוע הפי' אמתלא אמת-לא) כמה וכמה מטופסי הרישום (כנראה - רובם). ואין זה מתאים כלל וכלל למה שאמר לי מר שז"ר שי' בהיותו כאן.

מוסגי' קונטרס מילואים לרשימות מגילת איכה, שהו"ל באלו הימים,

בכבוד ובברכה להצלחה בעניינים הכללים והפרטים ולבריאות הנכונה,

מ. שניאורסאהן

א'תשס"ט

ב"ה, י"ב מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... הנה בכלל הסברא נכונה היא לדעתי. אלא שאין למהר בהעלי. ומופרך הדבר שתהי' בשנת השמיטה בשנת תשי"ב. והעיקר צריך לסדר שאלת הפרנסה באה"ק ת"ו, כיון ששם אין הדזוינט תומך וגם לא מוסדות אחרים, ע"פ הידוע לי, משא"כ בצרפת. ועוד זאת, אשר בכלל

ששאלתי אודות ניירות מלוח: לעיל אגרת א'תקס"ו.

א'תשס"ט

נדפסה בלקו"ש חיד"ע 225 והושלמה ע"ס העתק המזכירות.

ראוי הוא בעזה"י להביא תועלת במקומו, ובה בשעה שבצרפת יש לו מקצוע בישיבת תומכי תמימים, הנה איני יודע אם ימצא מקום פנוי עד"ז באה"ק ת"ו. ובטח ידוע לו, אשר כמה מהעסקנים הנמצאים שם אין להם מקצוע בעסקנות. וגם אלו העסקנים גם עתה הרי זה קשור בחיכוכים ופאליטיקע במדה גדולה יותר מאשר בחו"ל. ואף כי נתבאר הדבר בדא"ח בענין המחלוקת וכיו"ב שנמצא באה"ק ת"ו יותר, אבל הביאור מאכט ניט לייכטער די זאך, ואדרבא. ובמילא צריך להתחשב עם שינוי זה. והשי"ת יתן לו הדיעה הנכונה, להחליט בטוב לפניו ולזוגתו שיחיו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בנוגע לשאלתו אם מותר להפסיק בתפלה בביטוי מלות נוספות בזשארגאן: הנה באמת, אין בזה חילוק בין לה"ק וזרגון, כי החשש הוא מפני ההפסק ולא מצד הלשון. ואף שלא שמעתי בזה הוראה, וידוע ג"כ כמה סיפורים מהחסידיים הראשונים שהיו מוסיפים כמה מלות בתפלה, אבל בכלל, אין דעתי נוחה הימנה. והנקודה היא – שאם זה מועיל לכוונת התפלה ולפעולתה, הרי יש אולי למצוא היתר לזה. אבל קשה להבחין ולדעת על ברור, אם זה בא מצד התפשטות דנה"ב, שגם לה יש אחיזה והתפשטות בהתגברות דתפלה, וכמבואר בענין פלשתים דקדושה ולעו"ז (עיינן בתו"א ותו"ח ר"פ בשלח, ובקונטרס התפלה וקונטרס העבודה בסופו בענין ההתבוננות בכללות) או שזה בא בדרך דבור מעצמו מצד הנח"א. ובמילא השאלה: למה להכנס בספיקות?

ההיתר ע"פ נגלה מבואר בשו"ת אמרי יושר (להרב מטרנא) ח"ב סק"ט (בדיעבד) ובנימוקי או"ח (לבעהמ"ס מנחת אלעזר) סק"א (אפילו לכתחילה).

מוסג"פ קונטרס מילואים לרשימות מגילת איכה שהו"ל שבוע העבר. והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו, להיות כלי קבול מתאים לתורת נשיאנו רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ולקיים תכליתה ג"כ, בגדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

בברכה לאריכות ימים ושנים טובות עם כל הפירושים לו ולזוג שיחיו,

מ. שניאורסאהן

א'תשע

ב"ה, י"ב מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר בן ציון שי

שלום וברכה!

איך בין געווען צורפידען צו הערען פון די אברכים מו"ה ישראל גארדאן ומו"ה משה לעווערטאווי שיחיו, וועגען די הכנסת אורחים וואס זיי האבען געהאט בא אייך און הילף אין זייער ארבעט, אויך שרייבען זיי מיר וועגען ...

בכלל גלויבען אלע אידען, דאס וואס עס שטייט אין פסוק אז, מדי מצעדי גבר כוננו, און נעמענדיק אין באטראכט, אז הקב"ה איז עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב - וואס דער אויסדרוק ווערט געזאגט אויף הקדוש ברוך הוא - איז דער באדייט פון מדי מצעדי גבר כוננו, אז השי"ת בריינגט א אידען אין א פארווארפענער שטאט און אין א פרעמדע סביבה, אין וועלכער ער איז ניט צוגעוויינט, במילא מאטערט ער זיך ברוחניות אדער בגשמיות און אמאל אין ביידע, דארף בא אידן זיין אפגעלייגט מיט א געוויסקייט, אז השי"ת האט דאס ניט געטאן בכדי צו מאטערן עס, נאר ער האט א געוויסע שליחות צו אוינספירן אין דעם ארט, און בכדי אז אויך דער גוף ונפש הבהמית זאל מסכים זיין אויף דעם, פארבינדט מען דאס מיט גשמיות'דיקע ענינים, ווי פרנסה א.א.וו. אפטמאל איז צו אויסגעפינען וואס די שליחות איז, ניט אזוי גרינג, אבער על פי רוב, איז מיט אביסל אריינטראכטען אין דעם, קען מען זיך דערוויסען וואס די שליחות איז (אויב דער יצר הרע מישט זיך ניט אריין אין דעם), און בפרט אין אייער פאל, וואס ווי איך הער, איז אין אייער ארט, ניט פראן צופיל יהודים חרדים ויראי שמים בכלל און חסידים בפרט, במילא איז קלאהר אז אייער שליחות איז אין דעם, אויך צו ממשיך זיין און אריינבריינגען אין אייער שטאט און סביבה א אויפלעבונג אין אידישקייט בכלל און בפרט בנוגע צו דעם רוח החסידות, וואס די הויפט זיך פון חסידות באשטייט אין אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל.

א'תשע

מוה"ר בן ציון: ברוק.

און עס דארף אייך ניט וואונדערען, וואס לכאורה צו אזא שליחות איז צוגעפאסט א גביר וועלכער האט אין זיך ברייטקייט און זיינע רייד ווערען צוגעהערט, אבער ניט אזא וועלכער האט קוים פרנסה, ווייל דאס וואלט געווען א טענה נאר דאן, ווען מען גייט מיט אייגענע כחות, אבער וויבאלד אז דאס איז א שליחות פון הקב"ה, וועלכער איז א כל יכול, במילא פאלען אפ אפולע מניעות ועכובים, און דאס פארשטייט מען אפילו מיטן מענשליכן שכל, אז ווען אידען זעהען אז מען האט דערביי קיינע פניות זייטיגע און פאליטיק, הערען זיך צו אידען מיט א צוטראג, ווי דער כלל, אז דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, און ווי מען זעהט אפילו אין א שליחות פון א מענשן – להבדיל הבדלות אין קץ – באקומט דער שליח שכר, אדער א מתנה, פון דעם משלח, היינט על אחת כמה וכמה, אז דער משלח איז הקב"ה, און ער זעהט אז מען נעמט אויף זיין שליחות גערן און מיט שמחה, גיט ער א גרויסען סיוע מלמעלה, אז מען זאל קענען אויספירן די שליחות.

נאך א זאך אין דעם איז, וויבאלד אז דער עיקר קומען זיינער אין דעם ארט איז צוליב דער שליחות, איז ווען ער ערפילט די שליחות, איז השי"ת מסבב סיבות, אין א גוטען אופן, צו בריינגעם עס אין א סביבה וועלכע פאסט פאר עס אליין און מיט גוטע פרנסה.

און השי"ת זאל אייך העלפען צו אויספירן אייער שליחות גרינג און וואס פריער, וואס זיכער וועט דאס אויך צואיילען . . . און בכלל צו וואס איר באדארפט.

בברכה.

א'תשעא

ב"ה, י"ב מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף פון עש"ק, און עס האט מיר פארשאפט פיל צער צו ליענען דאס וואס איר שרייבט וועגען אייער טאכטער תי'.

לויט מין מיינונג, האט איר גלייך באדארפט געפינען אלגעמיינע

באקאטנע פון אייער טאכטער, און זיי זאלן אנהויבען גלייך איינווירקען אויף איר, אז זי זאל אויפהערען צו טרעפען זיך מיט דעם ניט איד, און דאס איז נאר א טייל פון דער זאך, און דער עיקר איז, איר האט באדארפט פארבינדען זיך גלייך מיט א שדכנים-ביורא, און דערציילען זיי די מעלות וועגען אייער טאכטער, און אז זיי זאלען געפינען א פאסענדען שידוך פאר איר, זעלבסטפארשטענדליך אזא וועלכער זאל אויך געפעלן ווערן אייער טאכטער, און ניט גענויטערהייט, אויך זעלבסטפארשטענדליך, אז די טאכטער דארף ניט וויסן פון דעם אז איר האט דאס געבעטן די שדכנים ביורא, און זיי דארפען ניט דערציילען אייער טאכטער פון אייך. און איר דארפט זיך ניט שרעקען פון דעם געדאנק פון א שידוך דורך אזא ביורא, וויילע א גרונטליכע טייל פון דער יוגענט טוען א שידוך דורך אזא ביורא פארמיטלונג, נאר זיי דערציילען דאס ניט און זאגען אויך זייערע עלטערען אז דאס האבען זיי זיך צופעליג געטראפען.

לויט ווי איר שרייבט אין אייער בריף, איז אפשר ניט כדאי אז איר זאלט שטארק אריין טענה'ן מיט אייער טאכטער וועגען דעם, וויבאלד אז די באציהונג צווישן אייך איז א אנגעשטריינגטע, קען איר דאס נאך מער אויפרייצען, חאטש פון דער אנדער זייט דארף זי ניט זעהן אז איר לאזט דאס גרינג פארבייגיין, און זי דארף וויסן קלאהר אייער שטעלונג אין דעם, אבער ניט דורך אריינגיין אין מחלוקת'ן.

איר דארפט בודק זיין די מזוזות בא אייך אין הויז בכלל און אין דעם חדר פון אייער טאכטער בפרט, און אייער פרוי זאל געבען יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב צדקה פאר רבי מאיר בעל הנס - רמבעה"ן - און איר זאלט מוסיף זיין אויף דעם שיעור תהלים וואס איר זאגט אלע טאג, נאך צוויי קאפיטלעך ביז נאכדעם ווי השי"ת וועט מזמין זיין א פאסענדען שידוך פאר אייער טאכטער בשעה טובה ומוצלחת - זעלבסט פארשטענדליך אז דאס אלעס דארף זיין בלי נדר -

איך האף אז איר וועט קענען אנזאגן מיר א גוטע בשורה אין דעם, און שרייבט מיר אויך דעם אידישן נאמען פון אייער טאכטער און דעם אידישן נאמען פון זוג' איר מוטער, בכדי צו מזכיר זיין איר אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וכן של בנו שי'.

בברכה - המחכה לבשו"ט.

א'תשעב

ב"ה, י"ב מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... הנה בכלל אין ממה לפחד והשי"ת יתן שיתברכו בזחור"ק, ובדרך הטבע הנה לדעתי יבקרו אצל הפראפעסאר זאנדעק שהוא מומחה בעניני נשים ויספרו לו את כל מה שעשו עד עתה וכהוראתו יעשו ויתן השי"ת שיהי' הוא השליח להמציא להם ההוראות המתאימות ויבשרני טובות בקרוב שמלא השי"ת משאלות לבבם לטובה.

ויש לברר ג"כ אם בשעה שנשתדך עם זוגתו תחי' לא הי' בזה ענין של פגיעה בכבוד בת ישראל או בן ישראל אשר אז צריך לבקש מחילה, וכן צריך לבדוק המזוזות בביתו שיהיו כולם כשרות, וזוגתו תחי' תפריש קודם הדלקת הנרות בעש"ק וערב יו"ט איזה פרוטות לצדקה והוא יתחזק בשלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והם בחומש תהלים ותניא כידוע. – כמובן שכ"ז צ"ל בלי נדר –

בברכה להפקד בזחור"ק המחכה לבשו"ט.

א'תשעג

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נצטערתי לשמוע פ"ש ממנו שעוד הוא במצב נפילת רוח וכפי שאבין, הנה זה הרוח גם בביתו. אין בחפצי להאריך ולהכנס בטענות אם צודקים הם או לא, ומובן שאין צריכים להתבוננות גדולה להבין מפני מה הם ברוח כזה, אחרי האסון ל"ע ול"ע שהי', אבל בכל זאת, הנה בני ישראל מאמינים בכלל וחסידיים בפרט, צריכים להתדבק בגלוי און האלטען עס ברייט אפען, עס הי' אלקינו, וכמ"ש ואתם הדבקים בה'

אלקיכם חיים כולכם היום, שחיים אמיתיים כולל בתוכו, לא רק לדחוף יום אחר יום – שטופען א טאג נאך א טאג – אלא שיהי' החיים בלא חסרון בכל המצטרך להם בגשמיות ומבלי כל חסרון בנוגע לו ולב"ב שיחיו ברוחניות, והיות שאולי ח"ו לא מרוויחים כזאת אצל הקב"ה, הנה ע"ז נאמר בזהר הקדוש (חלק ב' קפ"ד ע"ב) אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא, כדין הכי נהירין לי' מלמעלה כו' כגוונא דא עבדו את ה' בשמחה, חדוה דבר נש ממשיך לגבי' חדוה אחרא עילאה, הכי נמי עלמא דתתא כגוונא דאיהי אתעטרת הכי אמשיך מלעילא, און בקיצור גערעט, אז מען שטארקט זיך אין דעם בטחון בהש"י אז ער וועט געבען פון וואס צו זיין פרייליך מוטיג און אויפגעלייגט, און ער איז אויף אזוי פיל שטארק אין דעם בטחון אז עס באווירקט זיין טאג טעגליכן לעבען, איז מען דאס דאן ממשיך מלמעלה, און מען זעהט אויך בעיני בשר אז דער בטחון איז געווען בארעכטיגט, און השי"ת זאל העלפען אז איר אייער פרוי וכל ב"ב שיחיו זאלן דאס זעהן בקרוב האפשרי ובמוחש ממש.

המחכה לבשו"ט.

א'תשעז

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרב הגאון והרה"ח אי"א נו"נ מוה"ר דובער שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מד' תמוז ואח"כ חבילת הביכלעך, ות"ת ת"ח על המשלוח, ובטח כהדר"ג שי' ישלח גם את שאר הביכלעך וכן מכתבי כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) שיש בהם תוכן – ולא רק ענין פרטי היינו מענה על שאלת עצה פרטית וכיו"ב.

(ב) בהביכלעך ששלח הנה כמ"ש, ביכל אחד הוא ספר המצות

א'תשעז

מוה"ר דובער: אליעזרוב. אגרת נוספת אליו – לעיל א'תרמד.

להצ"צ, בין המאמרים הבודדים, חלק גדול הן מהמאמרים שנדפסו בתורת חיים, ובהביכל השני בחלקו מהדרושים שנדפסו בלקו"ת, זהו מה שראיתי קודם העיון הראוי, וכאשר ירשה הזמן, אפשר יהי לברר גם אודות שאר המאמרים.

ג) בנוגע לשאלתו שהיתה לפניו, באחד שהלבינו שערותיו והוא רווק וזה מקשה לו להשיג שידוך, ונפשו בבקשתו להתיר לו לצבוע השערות:

הנה הענין דלא ילבש כו' ולא יהי כלי גבר וכו' יש בזה כמה סוגים, שמלת אשה או כלי גבר שזהו עפ"י ד"ת, כמו (כלי זיין שאסור לאשה לצאת במלחמה ע"פ תורה) ובמילא כלי זיין גנאי הוא אצלה (שבת סג, א) ובזה מובן פשיטותי דראב"י (נזיר נט, א) ובת"י לפרש קרא בכלי זיין, ובזה אין חולק עליו, כי כל כבודה בת מלך פנימה או ענינים התלויים בצניעות וכיו"ב. ב) דברים שהם שמלת אשה מפני הטבע כמו ענינים התלויים ביופי, דאין אשה אלא ליופי, ג) דברים התלויים במנהג.

והנה זהו דבר פשוט, שאלו מסוג האחרון, אפשר שיהי חל בהם שינוי, היינו שאם השתנה המנהג ישתנו גם הדינים דלא ילבש ... וכן גם פשוט שדבר האסור ע"פ תורה הרי גם אם נשתנה המנהג (וכמו אשה הדרה במלכותא דנשי, סוף מס' תמיד) בכ"ז אסורה לשאת כלי זיין. בנוגע לסוג האמצעי, הרי יש מקום לכאן ולכאן. אבל קרוב יותר לומר שכיון שאין זה מדין תורה הרי תלוי זה במנהגו של עולם במדינה פלונית.

ובמילא גם בנוגע לדידן, כיון שכמה נשים צובעות עתה שערותיהן משחור ללבן, מפני המאדע, וכן כבר נפרץ הגדר שכל האנשים אפי' אלו שכבר נשתדכו רוצים להראות ליותר צעירים, ובמילא צובעים שערותיהם, וכיון שזה נכנס בסוג האמצעי, סברא לומר שנפרץ הגדר, ואף אם פרצוהו פריצים ובעיקר אינם יהודים, אבל בכ"א כבר נעשה זה ללבוש גבר, ורק יפוי דנשים נאסרי (שבת נ, ב).

מובן מעצמו, שכל הנ"ל אינו אלא להלכה ובשו"א לא בהנוגע למעשה. ולכן קצרתי בזה מבלי הבאת ראיות מש"ס וראשונים, כיון שאינו כ"כ לפועל. ואין הזמן גרמא להאריך.

(*) לאח"ז: שקו"ט בזה בשו"ת משפטי עוזיאל מהד"ת חיו"ד ולפלא שלא הביא משד"ח.

ובחנוגע לפועל, הנה כבר דשו בזה כמה מהאחרונים, יעיין בשו"ת שואל ומשיב מהדור"ק ח"א סי' ר"י, ובמקומות שהביא, ספר מאורי אור (קצור שו"ע יו"ד לסי' קפ"ב), שו"ת מהר"י אשכנזי (אבד"ק זאלטשוב) חלק יו"ד סי' י"ט, שו"ת דברי חיים יו"ד סי' ס"ב, שו"ת מהר"מ שיק, יו"ד סימן קע"ג, שו"ת מנחת אליעזר ח"ד סי' כג. שדי חמד כללים ל כלל קט"ז, ושם הובא תוכן מכמה ס' הנ"ל.

בברכה לבריאות הנכונה. ויה"ר שיהיו נשואי בנו, וביום שיגבילו משני הצדדים, בשעה טובה ומוצלחת.

א'תשעה

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרב הגאון והרה"ח אי"א נר"נ מוה"ר משה ארי' ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ג תמוז (ולפלא שלא ציין בהוראת הזמן במכתבו שזהו יום הסגולה והגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר ובפרט שהי' בזה ג"כ גאולה כללית, וכמבואר במכתבו של כ"ק מו"ח אדמו"ר). הנה כנראה שלא ביארתי כדי צרכי את הערותיו ושאלותיו בתניא, ואבוא בזה עוה"פ בקצרה:

א) במ"ש משביעין אותו תהי' צדיק וכו' ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה הי' בעיניך כרשע וכו' ושואל מה שייך לי שובע לענין אפי' כל העולם כולו כו', על זה עניתי לו בשתיים, א) שעיקר השבועה היא על „תהי' צדיק ואל תהי' רשע“, וכל השאר – הם ענינים של הכשר כדי לקיים את זה, וכמו שמסיים „והוי' יודע שהקב"ה טהור“, שע"ז פשיטא שאין שייך שבועה. ב) אפי' את"ל שהשבועה חלה גם על

א'תשעה

חלקה נדפס בלקריש ח"כ ע' 545 והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מוה"ר משה ארי' ליב: שטירא. אגרות נוספות אליו – לעיל א'תקפ"ו, ובהנסמן בהערות שם.
וכמבואר במכתבו: אג"ק שלו ח"ב אגרת שמו.
ביארתי: לעיל אגרת א'תקפ"ו.

חלק המאמר „ואפילו כו' הי' בעיניך כרשע“, הוא מפני שברובא דרובא זהו נוגע ביותר בהעבודה, שמי שעדיין לא הגיע למדריגת צדיק לא יטעה בזה (מובן שהעיקר הוא כסעף א' שהשבועה אינה חלה על זה, וכנ"ל שאינו אלא הכשר).

ב) במה שמעיר מה הפסד יהי' מזה אם צדיק גמור (וצ"ע קצת שמדייק לומר דוקא צדיק גמור, כי הקושיא היא גם בצדיק שאינו גמור) ידע מזה שהוא צדיק, – התירוץ בזה הוא, שאין בזה כל היזק, וההיזק הוא רק במי שאינו במדריגת צדיק שלא יטעה בזה, וכאמור במכתבי הקודם, כמבואר בתניא פ"ג, ועיקר ההזהרה הוא בזה שלא יסמוך על מה שהעולם כולו אומרים לו כו'.

ג) מה שהקשה שהרבה צדיקים העידו ע"ע שהם צדיקים – הנה כנ"ל אין בזה כל קושיא, כי הם ידעו שהם צדיקים לא מפני מאמר העולם כו' אלא ע"י הוכחות אחרות והיו צדיקים באמת, ובמילא אין בזה היזק ואדרבה וכמבואר בכ"מ בדא"ח, שכשם שצריך לידע חסרונות עצמו צריך לידע מעלות עצמו.

ד) מה שמעיר עוה"פ, שהחילוק של בל"ג לגבי גבול הוא גם באיכות, והוכחתו הוא מזה, שאין ערך כלל מגבול לגבי בל"ג ולכן בל"ג אינו בגדר השגת הנבר[א]ים וכו' – ומסתייע בזה מהמבואר בכ"מ בדא"ח שערך האחד אלף אלפים ורבוא רבבות לגבי הבל"ג שוה הוא וכו' – הנה המוחש מוכיח אחרת, והוא: לכל אדם יש לו מושג בעוה"ז הגשמי והחומרי אף שמספר העולמות הוא בל"ג וכולם נקראים בשם עולם, היינו שיש בהם צד השוה, ועוד הוכחה ממרז"ל בחגיגה והובא בענין בל"ג וגבול בתניא פרק מ"ו, שכל גדוד אלף אלפין וכו' ולגדודיו אין מספר, היינו שהבל"ג מתקבץ (שטעלט זיך צוזאמען) מבעלי מספר וגבול, ואין לזה סתירה מהמובא בכ"מ שא"א להיות בלתי בע"ג מתקבץ מבעלי גבול, כי זהו רק מצד הנבראים, אבל במקום שמתערב ושייך כח הבורא, הרי נעשה הדבר אפשרי מצד הבורא, ולכן זה גופא משמש הוכחה על כח הבורא בנבראים*, ועצם התואר גבול ובל"ג זהו שייך לכמות או בלשון החוקרים למאמר הכמה ולא למאמר האיד.

תקותי שעתה מבואר הוא כדי צרכו ואסיים בברכה.

(*) ראה דרך אמונה ח"א פ"ג (שכנראה חוזר במקצת ממש"כ בפ"ב. ואכמ"ל).

א'תשעו

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז תמוז, בו כותב אשר מצד ב"ג תחי' אין מתקבלת ההצעה לעשות החתונה בחדש אלול (ולא עוד אלא שמפחדים (?) מאלול, אבל אינו כותב הטעמים בזה), ושואל חו"ד אם יעמוד ע"ז בתוקף:

הנה בודאי אין לעמוד ע"ז בתוקף, וגם שלא בתוקף ג"כ לא, כי אף שארז"ל ליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא, אבל זה מהענינים שאין לחדר בהם, ואפילו בלא הידורים ג"כ לא להשתדל בזה, ובמילא יסכים לדעתם ויתן השי"ת שלאיזה זמן שיגבילו יהי בשעה טובה ומוצלחת, ובטח יודיע בעוד מועד למתי קבעו הזמן.

נכון הדבר מה שפירש את דברי במכתבי, שלא לאכול ולשתות קודם השינה, שאין הדבר אמור אלא באכו"ש מרובה ואין זה נוגע כלל לטעימה ופשיטא שאין זה ענין של איסור כלל, ורק בתור עצה טובה, וגם זה רק באכו"ש מרובה וכנ"ל.

מ"ש בנוגע להספרי' בישיבת תורת אמת, שאין לפרסם אודותה, כיון שכמות הספרים מועטה ביותר, הנה איני מבין הדבר, כי בודאי בישיבה זו – כמו בשאר הישיבות – ישנם ספרים נוסף על אלו שנשלחו מכאן וכמו בכל ישיבה שנמצאים במספר המספיק כדי לספק צורך הרמ"ם והתלמידים בעיון בספרי ראשונים ואחרונים, וא"כ ביחד עם הנשלח מכאן, לכאורה צ"ל כמות הגונה.

מ"ש בענין תוספת הסברה בהענין דאני ה' לא שנית, הנה יענין בד"ה המסומנים בשולי הגליון, ותקותי שע"י העיון בהם ירווה את

י' לקו"ת לר"ה (נח, ג). האמנת אלקות פ"ה ואילך. התפלה פל"ד ואילך. מים רבים – תרל"ו קנח ואילך. ת"ר נ"ח תרמ"ג (חתמים ח"ג). ועיי"כ הקדמת השליה בתחלתה.

א'תשעו

חלקה נדפס בלק"ש ח"ט ע' 511 והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
דברי במכתבי: ראה לעיל אחרפז.

צמאון השואל אצלו, ואם יהי עוד שאלות בזה יכתוב לי בפרטיות, וחבל אשר לא כתב שם התלמיד ושם אמו למען הזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר לאחרי כל התבוננות והסברות צריכים לסייעתא דשמיא שענין תורה בכלל ופנימיות התורה בפרט יונח ויוקלט בטוב ומתאים אל האמת, כיון שאין זה מדברים המוחשים ובפרט שהלעו"ז מנגד על הבנתם וגילויים בנפש, ועיין בקונטרס לימוד החסידות פי"ג ואילך עד"ז.

בברכה להסתדרות הנכונה בקרוב והחתונה בשעה טובה ומוצלחת.

א'תשעז

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

שמח אני לצרף בזה המחאה ע"ס תצ"א* דולר (שהוא שוה לערך של ת"ק דולר דקנדה) לבנין המקוה שלהם ושכלולה - שכלולה כוונתי לצאת גם דיעות המהדרין - והבטחתי שיוחרת שם האשה הנפטרת ע"ה ואולי גם שמות יו"ח, וכשינדעו הפרטים בזה, יודיעו מהמזכירות לכת"ר שי.

ויה"ר מהשי"ת אשר חפץ ה' בידם יצליח להמשיך טהרה בעולם שנה נפש ותהי' זה הקדמה והכנה קרובה לגאולת כלל ישראל גאולה השלימה והאמיתית, וכמרומו בתוי"ט סוף מס' יומא. וה"ה דברי

(*) טעה בעל החשבון והם ת"ק שלימים ומוסג"פ ע"ס ת"ק.

א'תשעז

מוה"ר ניסן: טלושקין. אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ה אידלו, ובהנסמן בהערות שם.

רעג

אדמו"ר שליט"א

הרמב"ם (בסוף חל' מקואות רמז הטבילה ובהתכלית דביאת המשיח בסוף חל' מלכים).

בכבוד ובפ"ש חבריו הרה"ג העוסקים בצ"צ וכו' ובברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

א'תשעה

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר בצלאל שי' שד"ר

שלום וברכה!

...ה) ותכלית הכל הוא שמוכרח להרבות כמות התלמידים, ובהשתדלות מועטה, הרי בודאי יראה כ"ק מו"ח אדמו"ר שתהי' הרבה הצלחה ובריבוי הכמות (גם ע"י המשכת תלמידים משאר הערים דאוסטראליא וסמוכותי) והרי ידוע מרז"ל אלף נכנסים למקרא וכו' אחד יוצא להוראה ועיין בזה בלקו"ת לג' פרשיות (בתחלתו) על מרז"ל זה, שהם בכלל נגד ד' עולמות אבי"ע, ומזה מובן שאחד יוצא להוראה, ה"ז פנימיות התורה.

...ט) חבל אשר אינו כותב פרטים ע"ד ההתועדות די"ב וי"ג תמוז וכן ע"ד ההחלטות שנתקבלו בעת ההתועדות, ובטח ימלא במכתבו הבא.

י) מוסג"פ קונטרס המילואים לרשימות מגילת איכה שהו"ל זה עתה ובטח יזכה בזה את הרבים.

בברכה.

א'תשעה

מוריה בצלאל: ווילשנסקי. מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג חלו, ובהנמנן בהערות שם.

א'תשעט

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ערב תשעה באב איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין עס, אז איר זייט שוין אין דערהיים און פילט גוט, און השם יתברך זאל אייך העלפען אז אייער געזונט צושטאנד זאל גיין פון גוט צו נאך בעסער, און זאלט קענען אנזאגען א גוטע בשורה אין דעם.

דאס וואס איר פרעגט מיין מיינונג וועגען די שכנים ניט-אידען, וועלכע מאכען אייך שוועריגקייטן און איר נעמט זיך צום הארצען פון דעם:

איר דארפט זיין שטארק אין אמונה - גלויבען - וואס אלע אידען זיינען מאמינים בני מאמינים, אז השם יתברך וועלכער האט באשאפען די וועלט, פירט אויך יעצט אן מיט דער וועלט, און ער איז דער איינציג[קער בעל הבית אויף דער וועלט סיי אויף גרויסע זאכען און סיי אויף קלייניגקייטן, און ווען מען שטארקט זיך נאר צו פירן זיך אין די וועגען פון תורה און מצות, איז דענסטמאל ווי עס שטייט אין פסוק, לא אירא רע כי אתה עמדי - איך האב קיין מורא פאר שלעכטס ווייל דו - השי"ת - ביזט מיט מיר - און קיינער קען ח"ו טאן ניט גוטס. איר דארפט גארניט איבערטראכטען וועגען דעם, איר דארפט נאר שטארקען אייער בטחון, אזוי ווי השם יתברך האט געבעסערט אייער געזונט און האט אייך געבראכט צוריק אהיים, אזוי אויך וועט ער ברוך הוא געבען אייך א גוטען לעבען אז איר זאלט מער ניט וויסען פון קיין עגמת נפש צוזאמען מיט אייער מאן שיחיו.

איך האף אז איר וועט נעמען אין אכט מיינע רייד, און אויך זאלט איר - בלי נדר - אין דער נאכט לייענען קריאת שמע און פארן לייענען געבען א פאר פרוטות אויף צדקה, און דאס וועט שטארקען אייער בטחון אין השם יתברך און אייער געזונט און וועט קענען שטענדיג אנזאגען נאר גוטע בשורות.

בברכה.

ערה

אדמו"ר שליט"א

א'תשפ

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח תמוז, בו כותב המצב בענין הוויזה האמריקנית שזה איזה שנים ששוקד בזה ובכל פעם ופעם מזדמנים עכובים שונים מצד ניירות ותעודות שונות, ושואל חוות דעתי, אם לחדש את היתר היציאה וכו'.

והנה העיקר חסר במכתבו, והוא, מהו הטעם שמכריחו לצאת מאה"ק ת"ו לאמריקה, ואף שכותב שבשם עליו לעבוד קשה וכו' הרי אמרז"ל אין אדם יודע במה משתכר ובמילא הרי גם במדינה אחרת אי אפשר לדעת מראש אופן ההסתדרות, וכיון שכנראה משתכר די פרנסתו ופרנסת ב"ב שיחיו וכן דר הוא בסביבה שיש בה רוח תורה ורוח של יראת שמים, וגם בנו מתחנך בת"ת של ישיבת תומכי תמימים, ונוסף על זה הרי רואה הוא בהשגחה פרטית כמה עכובים עד עתה בענין חשגת הניירות הדרושות להחגירה, הרי לדעתי לעת עתה יסיח דעתו מכל ענין זה, ומובן מעצמו שישתדל בענין שיפור מצבו באה"ק ת"ו גופא, והשי"ת יזכהו שתהי' התיישבותו בהצלחה הן בגשמיות והן ברוחניות.

נהניתי לקרות במכתבו ע"ד הרושם שעשה עליו אופן ההנהגה וההדרכה בישיבת תומכי תמימים בלוד, ובטח כמרז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה, הנה רושם זה נחקק בו ויביא לתוספת טובה במחשבה דבור ומעשה שלו בחיי היום יומי.

בברכה להמצטרך לו ולב"ב שיחיו.

נ"ב: בטח ידוע לו על דבר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והם בחומש תהלים ותניא, ושומר עליהם.

א'תשפא

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו – שכותב עליו יו"ד סיון אבל נתקבל רק היום –
בו כותב ע"ד מצב בריאותו ואשר כמה מהרופאים ייעצו לו לעשות
נתוח להשבר משני הצדדים, שסובל מזה כמה שנים:

הנה לדעתי כיון שזהו עצת רופאים מומחים במקצוע זה, נכון
הדבר, אלא שכדאי לעשות לאחר ימי הקיץ ולא בימי החום,

והשי"ת יוליכנו בדרך הישרה ויזכהו להחדיר בתלמידיו רוח יראת
שמים ולהאירם בנר מצוה ותורה אור כפי שהם מוארים בתורת
החסידות וזכות אבותיו מסייעתו וכל זה ישמש ג"כ לצנור וכלי נוספים
להמשכת וקבלת תוספת ברכת השי"ת בכל המצטרך לו.

בברכה.

א'תשפב

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו מעש"ק, וכנראה שעוד הפעם נפל ברוחו
וכו'! ולמה לו להחליש את מעמדו ומצבו על ידי המצאות כמה מיני
מחשבות וסברות שלא לטוב ח"ו! זה כמה פעמים עוררתיו עד"ז
וכנראה שעדיין לא הגיעו, וכפי הפירוש בלקו"ת פ' שמיני בתחלתה,
ניט אנגערירט.

חזק יהי בבטחונו שיהי גביר ולא מופרך הדבר אשר מפאת הבלתי
סדרים שאצלו איז ער שוין א גביר, והוא אינו יודע עד"ז, ובכל זאת

בטח יבוא הדבר בעתו ובזמנו, ובלבד שיקבל עליו תוכן פתגם כ"ק רבינו הזקן ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אז הקב"ה גיט אידן גשמיות און זיי מאכן פון גשמיות רוחניות, ובנוגע בפרט לנסיעתו זו, הנה לא יסיח דעתו מצד הרוחני שבה, היינו מה שבקשתיו בענין בקור והתועדות חסידותית...

בברכת הצלחה.

א'תשפג

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בנוגע להמצב בביהכ"נ שלו והפלוגתא שבין הקשישים והצעירים, הנה מתפקידו של רב ומרא דאתרא להיות על-מפלגתי, והיינו שהנהגתו תהי' באופן כזה שהוא נמצא ממעל להם ובמילא תפקידו לתווך ביניהם ולהביא שלום. וכללות הסדר בזה – כי הפרטים תלויים במחות האנשים תכונת נפשם וכי' – אשר להקשישים צריך לתת ענינים של כבוד ולספק מחסורם בעניני לימוד וכח"ג, והצעירים צריכים לנצל את כחותיהם בענינים הדורשים מרץ ופעולה במעשה, ובמילא שייך להם המשרות הקשורות בזה, ודאי הדבר אשר לפעמים צריך לתת מחלק אחד להשני, היינו מענינים של כבוד גם להצעירים וענינים של פעולה גם להקשישים, אבל אין זה אלא מיעוט, ואופני ההבאה אל הפועל, הנה מהראוי הוא שירבה רעים על העקשנים משני הצדדים שהם ירככו את העקשנות שלהם, ובמילא יהי' יותר נקל אח"כ להביא הדבר לידי גמר טוב, וחשי"ת יברך את עמו ואת קהלתו בכלל זה בשלום ויהי' השלום כלי מחזיק ברכה בכל הענינים.

בברכת הצלחה בכהנ"ל.

א'תשפב

פתגם: ראה גם לעיל אגרת איתרלז, ובהנמך בהערות שם.

א'תשפד

ב"ה, י"ג מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' מנ"א, בו כותב ע"ד מצב בריאותו בגשמיות
והעיקר בנוגע למצב עינו,

והנה אין דעתי נוחה מזה שכותב שכשנתיים שהתחיל להרגיש מה
בעינו ובכ"ז לא חלץ לרופאים, אבל אין צועקין על העבר, ועתה לדעתי
צריך לשאול בעצת שני רופאים מומחים במקצוע זה ביחוד, ולהשתדל
אצלם שיעשו כל התרופות האפשריות קודם שיציעו לו ע"ד הוצאת
העין ח"ו, ויהי חזק בבטחונו בהשי"ת שלא יוצרכו לזה, ובטח למותר
להעיר אותו ע"ד הזהירות בקידוש והבדלה שכמרז"ל זה נוגע למאור
עיניו של אדם, וכן ישתדל להוסיף אומץ בלימוד פנימיות התורה
מתאים למעמדו ומצבו, ואחכה לבשור"ט ממנו.

הפ"נ שלו אקראהו על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע ובטח יעורר ר"ר עליו.

בברכה לבריאות הנכונה בכל.

א'תשפה

ב"ה, י"ז מנחם אב, ה'תשי"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מיו"ד וט"ו מנ"א,

הנה איני מבין מה שמסיים שהמענה שלי פועל הרבה על חלישות
בריאותו, כי חרי ממנ"פ, אם סומך עלי או אין סומך עלי - אין כאן
מקום להחליש כלל ואני תפקידי לחבריא ולברך ופשיטא לא ח"ו
לחיפך.

ובנוגע לשאלתו עוד הפעם ע"ד ההעסקה, שאומרים לו שיש סכנת

רעט אדמו"ר שליט"א

נפש ח"ו באי ההעתקה, דער שווער האט זייער ניט האלט געהאט אזוינע גוזמאות.

הנה יציע כל הפרטים לפני שלשה גוטע פריינד, והשי"ת יתן להם הדעה הנכונה להורותו בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה למנוחת הנפש והגוף ולעבודת השי"ת מתוך הרחבה אמיתית.

א'תשפו

ב"ה, כ' מנ"א, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

אגודת חסידי חב"ד באה"ק ת"ו

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בזה הנני להכיר לפניהם את העסקן המפורסם וו"ח אי"א וכו' הא' יצחק שי' אלמאליח, ספרדי, ממרוקו, המתכוון לבקר באה"ק ת"ו בענין חשוב הנוגע לילדי הספרדים העולים מצפון אפריקה לאה"ק ת"ו.

העסקן הנ"ל הוא מחשובי וטובי עסקני הספרדים במרוקו, ומידידינו ותומכי המוסדות אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר שם, אדם נכבד, בעל לב ורגש ומדות טובות, מסור ונתון לחינוך הכשר של ילדי מרוקו וכו'.

ואבקשם לקבל את פניו בספ"י ובכבוד הראוי לפי מזגו ורוחו, ולעזור לו בענין החשוב ביותר הנ"ל ככל האפשר, הן מצדם והן בהכירות בכל מקום שצריך לו.

ות"ח אם יודיעוני מהנעשה בזה.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

א'תשפז

ב"ה, כ"ג מנחם אב, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידן צו זען פון דער איינלאדונג, אז דיין בר-מצוה וועט געפייערט ווערן דעם שבת אי"ה.

ווינש איך דיר אז פון בן שלש עשרה למצות זאלסטו וואקסן לבן חמש עשרה לתלמוד און שטייגען אין תורה ומצות, ווי אונזערע חכמים זאגן, די תורה זאגט, אז מעלין בקדש, דאס הייסט, אז אין אלע ענינים וועלכע זיינען פארבונדן מיט אידישקייט דארף מען כסדר שטייגען אלץ העכער און העכער.

זיכער ווייסטו, אז דער בעש"ט (בעל שם טוב) האט געלערנט מיט זיינע תלמידים און אלע וועלכע גייען אין זיינע וועגן, אז אלעס איז בהשגחה פרטית, דאס הייסט, אז אלע פאסירונגען אין לעבן, אין מענטשליכן לעבן ובפרט בא אידן, זיינען ניט קיין צופאל (עקסידענט), ווארום אלץ איז מיט גיטלעכער השגחה.

אזוי ווי דיין בר מצוה ווערט געפייערט שבת פרשת ראה, דארף מען אויך פון דרויף לערנען אן אנווייזונג אין טאג טעגלעכן לעבן. אייגנטלעך קען מען זייער פיל אפלערנען פון דער סדרה, ווארום די תורה איז אן א ברעג און אן א סוף (ארוכה מני ארץ ורחבה מני ים). איך וויל נאר אונטערשטרייכן איין הוראה, אנווייזונג (לעסאן) וואס מיר געפינען גלייך ביים אנהויב פון דער סדרה, וואו משה רבינו זאגט אין גי'ס נאמען צו אלע אידן, סיי יונג סיי אלט, אויף אלע דורות, אין אלע ערטער:

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה גו' את הברכה אשר תשמעו והקללה אם לא תשמעו.

יעדער אויסדרוק און ווארט אין דער תורה איז דאך אויסגערעכנט און פינקטלעך. מיר זעען אין די אויבנדערמאנטע פסוקים, אז בא דער ברכה שטייט: את הברכה אשר תשמעון, אן א תנאי, וואס דער פירוש הפשוט איז: די ברכה – אז איר וועט הערן. און בא דעם היפוך פון דער ברכה ח"ו שטייט אם לא תשמעון – אויב איר וועט ניט הערן, מיט א ספק און תנאי.

דאס לערנט אלע אידן, ובפרט א בר מצוה וואס ער הויבט ערשט
אן זיין וועג אלס א איד מחוייב בתורה ומצות מן התורה, אז דער
אויבערשטער גיט אלע אידן א ברכה בתורתנו הקדושה, אז דאס איז א
זיכערע זאך אז סוף סוף וועט איר אלע הערן את מצות הוי' אלקיכם,
דערפאר וואס אין יעדן אידן איז דא א נפש אלקית, א גיטלעכע נשמה,
וואס זי וועט אויספירן אירס.

דער צווייטער פאל פון לא תשמעו איז מיט א ספק, ווארום עס
זיינען פאראן אזוינע בא וועמען דאס קומט גאר קיינמאל ניט פאר,
ווייל זייער גאנצער לעבן איז על פי תורה ומצות. אבער אפילו די בא
וועמען עס פאסירט דער פאל, ווי ער זאגט ווייטער, פון וסרתם מן
הדרך ח"ו, איז דאס ניט מער ווי א צייטווייליקע זאך, ווארום עס וועט
דאך זיין אשר תשמעון ווי פריער געזאגט.

איך ווינש דיר אז דו זאלסט געהערן צום ערשטן סוג, אז פון בר
מצוה און ווייטער זאלסטו גלייך גיין אויפן וועג פון תשמעון אל מצות
הוי' אלקיכם, דורך התמדה אין לערנען און אפגעהיטנקייט אין מצות,
וואס דאן וועט ערפילט ווערן ווי ער זאגט אין פסוק – את הברכה,
דעם אויבערשטנס ברכה אין אלעס וואס דו נויטיקסט זיך, און די
עלטערן וועלן האבן פון דיר א סך נחת, אידישן נחת און אויך חסידישן
נחת.

בברכה.

א'תשפח

ב"ה, כ"ג מנחם אב, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי ציבור וכו' מו"ה יחזקאל
שי' ליסנער זוג' הכבודה העסקנית החשובה מנב"ת וכו'
שתחי'

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו זען די ערשטע פירות פון דעם

א'תשפח

לתוכנה ראה לעיל אגרת איתשנ.

פאראייניגטען עמוירדזשענסי קאמפיין אין שיקאגא פאר די ליובאוויטשער מוסדות, דורך דעם ערשטן בייטראג וואס איז אנגעקומען.

אין נאמען פון אלע מוסדות, און אין מיין נאמען, נעם איך די געלעגנהייט אויסצודריקן אנערקענונג און יישר-כח צו אייך און צו אלע אנטוויילנעמער און שטיצער פון דעם קאמפיין, ווי אויך די האפנונג, אין איינקלאנג מיט דעם מאמר רז"ל - מעלין בקודש, אז איר וועט אויך להבא אנשטרענגען אלע מעגליכקייטן פאנרצוזעצן די ארבעט לטובת המוסדות הק' דליובאוויטש, ובפרט פאר דעם איצטיקן עמוירדזשענסי קאמפיין.

עס איז זייער וויכטיק צו געדיינקען, אז יעדער פרט און יעדע קטנות אין חינוך פון אידישע קינדער איז נוגע דער צוקונפט פון די קינדער. דאס איז גלייך צו א קערנדל וואס דארף זיך איינווארצלען און פונאנדערבלען אין א פרוכטבארען בוים. א קליין פגימה'לע אין דעם קערנדל, וואס בא א דערוואקסענעם בוים וואלט עס גאר קיין ווירקונג ניט געהאט, קען האבן גאר גרויסע קאנסעקווענצן אין דער צוקונפט פון דעם קערנדל און קען אפילו פארקריפלען דעם בוים.

די מוסדות חינוך דליובאוויטש, וואו דער טראפ ווערט געלעגט אויף תורה ביראת שמים, א חינוך הכשר על טהרת הקדש, פארנעמען א גאנץ אייגנארטיקן און לעבנסוויכטיקן ארט אין אידישן לעבן אין פארשידענע טיילן פון דער וועלט; זיי ברענגען ליכטיקייט, ווארימקייט און חיות אין אידישן לעבן, און דאס ווערט געטאן מיט אמת'ע מסירות נפש, לויט דעם דרך וואס איז אונז אלעמען אנגעוויזן געווארן דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. במילא דארף די ארבעט צו פארשטארקען און אויסברייטערן די דאזיקע מוסדות אויך זיין במסירות נפש, און דערמיט פארגרעסערט מען די צנוורות דורך וועלכע דער אויבערשטער יתברך שיקט זיינע ברכות, מדה כנגד מדה ומרובה מדה טובה, בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות.

אין דער האפנונג צו הערן בשורות טובות פון דער ווייטערדיקער ארבעט אין שיקאגא, ובברכה צו גוטען געזונד וכל טוב.

א'תשפ"ט

ב"ה, כ"ה מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אליעזר שי

שלום וברכה!

... ת"ח על הבשור"ט שהתחיל בבחינת התלמידים של ישיבת לוד, ובטח יוכל לגמור הבחינה בתחלת חדש אלול. והנני להציע בזה, שאולי אפשר שהוא או מי שהוא שימצא מתאים לזה יבחון ג"כ את תלמידי ישיבת תורת אמת, הן הבחורים והן האברכים. ואם דעתו שצריך אני לכתוב מכאן עד"ז, יודיעני ביחד עם מהות האיש המוצע לבחינה – (באופן שלא יפחיתו עי"ז את מהותם של הרמ"ם בתורת אמת) ...

בברכה – המחכה לבשור"ט,

מ. שניאורסאהן

א'תשצ

ב"ה, כ"ו מנ"א, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הנהלת רשת אחלי יוסף יצחק ליובאוויטש
אשר באה"ק ת"ו

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

סו"ס נתקבל מכתבם מ"ב מנ"א, בו כותבים סיכום המצב בענין

א'תשפ"ט

מוה"ר אליעזר: קרטיק, אגרות נוספות אליו – לעיל אחקלה, ובהנסמן בהערות שם.
בבחינת: ראה גם לקמן אגרת איתחסד.

בתי הספר דאהלי"י באה"ק ת"ו, ושואלים חוות דעתי בנוגע למקומות השונים אשר בהם עשו רישום ויש תקוות לסדר שם בתי ספר.

נוסף על מה שכתבתי במכתבי הקודם, קשה בריחוק מקום כ"כ להורות בפרטיות ופרטי פרטיות, ובפרט שכנראה גם ממכתבם עלול המצב לכמה שנויים. ואבוא בזה רק בהוראה כללית, וכנ"ל בהוספה על האמור במכתבי הקודמים:

א) אין לעשות רעש מכל הענין, ועל דרך מרז"ל שלוחות אחרונות שניתנו בחשאי נתקיימו, וכמו שכתבתי מראש ומתחילה בזה. וחבל אשר כנראה הפריזו על המדה בפירסום, כי זה לא כבר קבלתי העתק המאמר שנדפס באה"ק ת"ו שקוראים לדבר זה "זרם חמישי", וכנראה שהכונה בזה לסכסוך ישראל בישראל וד"ל, ואין צועקין על העבר, ועכ"פ להבא יתקנו הענין.

ב) בכלל צריך להתאמץ לסדר האהלי"י באותם המקומות שבטוחים בהתמיכה החוקית, כיון שמצומצמים באמצעים עצמיים.

ג) מובן מעצמו שהאהלי"י שהיו בשנה העברה מוכרחים לקיימם בכל האפשריות, וכמו שכתבתי כבר שאין נוגע כלל וכלל החילוק בין אהלי"י הישנים ואלו שמייסדים בקיץ זה, ובטח מכאן ולהבא יכנסו כלם תחת הנהלה כללית אחת הן הישנים והן החדשים, ובבקשה להודיעני בהקדם עד"ז, כי מצטער אני על אשר נשתמטו במענה על שאלה זו ע"ע.

ד) בנוגע להחובות דאהלי"י הישנים, הנה כמו שכתבתי מכבר, נדבות מר משה שי' מאירזון נתונות בתנאי שיסלקו מהם עכ"פ חלק מסויים מחובות אהלני"י הישנים וכן יכניסום על להבא בתקציב הרשת.

ה) לפלא שאין מזכירים מאומה ע"ד העזרה מהפעילים בנתינת צריף, כי לא יאומן אשר בה בשעה שנותנים צריפים למפלגות ישללו עזרתם מענין על-מפלגתי.

ו) מה שכתבתי שלא להשקיע כספים בצריפים ובנינים, הנה כנ"ל אין זה אלא הוראה כללית, אבל אם בדעת כלם יחד יחליטו שמקום פלוני הוא יוצא מן הכלל, הרי אל בינתם אשען, ובלבד שיהי' בכחם להחזיק את המוסד כל זמן המוכרח.

ז) בענין ביקורם אצל מר מרדכי סורקיס, מסיימים שהקשיב

למכתבי בדרך ארץ, ואינני יודע כונתם, אם כדאי שאכתוב לו מכאן ביחוד, שאז יש תקוה לתועלת בפועל, או שהנ"ל מוכרח (מצד המפלגה שלו או מצד אלו שיש להם כבר בתי ספר) שלא ירשה לפתוח עוד בית ספר.

ח) בנוגע לשאלתם אם להדפיס נייר עם הפירמא חדשה, הנה בהתאם להנ"ל ע"ד העדר הרעש אין כדאי לחדש עתה ענינים כאלו, כמו שכותבים ג"כ במכתבם שבזמן הראשון אין זה רצוי.

אקוה למכתבם מפורט בנוגע לכל הנ"ל מבשר טוב בפועל.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

א'תשצא

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בודאי למותר להאריך לדכותי ע"ד המבואר בכמה מקומות בדא"ח וגם בספרי מוסר, בהענין שאתעדל"ע צריכה להיות לה כלי המתאימה באתעדל"ת, ופשוט בתכלית הפשיטות שאין צריך להיות חידוש ענין בהיפך האתעדל"ע שמבקשים ומתפללים אודותה. ומה נבהלתי לראותו במשרד המל"ח אשר משתדל ומכריח את הנפש האלקית שלו להסיר ח"ו צלם האלקים מעל פניו ולגזוז ולהסיר י"ג תקוני דיקנא שהם מכוונות כנגד י"ג מכילין דרחמי, ואשר הם הם צנורות הפרנסה, וכמבואר בזהר ובדא"ח בכמה מקומות, והאריכות אך למותר, ובפרט לאחד הבא מגזע הספרדים שאחזו בלימוד הזהר כל הימים, ולא היתה בזה כל החינגדות (כמו שהי' נמצא בקצת מקומות, ובימים הקודמים - בין האשכנזים).

קשה וכבד לי להאריך בזה, ובטח גם שורות אלו יספיקו, בלמדי זכות עליו, הנה אולי הכוונה שלו בזה היתה, שכיון שרואה ומתבונן במרז"ל אשר מזונותיו של אדם קשים כקרי"ס, עלה בדעתו, אולי כדאי להקל על הקב"ה במלאכתו שהוא הזן מביצי כנים עד קרני ראמים, עי"ז שיתדמה בצורתו החיצונית לכלל הגוינים] שאז בקל יותר יתנו לו משרה בתור רב וכיו"ב, אבל דעת אפילו לא לנבון נקל, שהוא היפך

האמונה הפשוטה, לומר אשר עי"ז שמקילים בקיום מצות התורה, היינו שמתרחקים ח"ו מהמקור הנה עי"ז יושפע לו שפע רב, ועיון המבואר בארוכה בענין ספות הרוה את הצמאה.

תקותי חזקה, אשר הכח שהשקיע בו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בתור תלמידו וחסיד שלו, יסייע בידו לצאת ממחשבת טעות הנ"ל, ואם יד עוד מי באמצע להסיתו, יסביר גם לזה, שההנהגה כזו היא להיפך לא רק משכל אלקי אלא גם משכל אנושי, כיון שכל יהודי מאמין אשר דוקא הקב"ה הוא הבע"ב גם בעוה"ז הגשמי והחומרי, והוא רק הוא הקוצב מזונותיו של אדם ובי"ב ובמילא גם האתעדל"ת צריכה להיות בהתאם לזה.

המחכה לבשו"ט והמברכו בהצלחה ברוחניות ובגשמיות אשר אצל איש ואשה הישראלים בד בבד ילכו.

בענין תספורת הזקן האריך נשיאנו בעל הצ"צ בשו"ת יו"ד סצ"ג. בחי' למכות פ"ג. פס"ד ליו"ד קפא, ב. דרמ"צ ח"ב רכא:.

בס' עמודי ארזים (להרב מרגלית ירות"ו) בסופו – קיבץ דעות האחרונים וכו' שבהנ"ל.

א'תשצב

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, שבו נראה שעדיין לא פעלתי עליו רוממות הרוח, וכמדומה שכבר אמרתי לו כמה פעמים, שעפ"י המבואר בספרים – לאו דוקא בספרי חסידות – הנה אין לחדש סברות של מרה שחורה בעולם, שזהו סגולה שלא יבוא הדבר לידי פועל, ולא רק שאין לחדש בדבור – וע"ז המובא בדא"ח (כמדומה שנדפס בסוף סידור מאה שערים) שהרב המגיד כשהי' נופל לו סברא הי' אומרה בדבור כדי

א'תשצב

סידור מאה שערים: כח, א. וראה גם לעיל אגרת איתרנת.

להמשיכה בעולם – אלא שאפילו במחשבה אין לחדש סברא כזו וחטעם כנ"ל, והוא מובן ג"כ מפתגמי כ"ק נשיאינו רבוה"ק שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהיו אומרים, טראכט גוט ווענט[ן] זיין גוט.

בטח נדמה לו שקשה במאד לפעול על כח המחשבה בהנ"ל, ובליט ברירה ילביש כח המחשבה במחשבה דתורה, ומהטוב ברוחניות יומשך ג"כ טוב בגשמיות.

והמורס מכל הנ"ל, אשר ככל מה שיתחזק בבטחונו עד שיפעול גם על המחדו"מ שלו, הרי יתגשם הדבר במוחש יותר לפרנסה בהרחבה בגשמיות וגם ברוחניות ...

בברכה.

א'תשצג

ה"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ההמשך של רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר בענין המאסר, עדיין לא הו"ל, וכשיודפס הנה בל"נ יושלח לו.

נעם לי לקרות במכתבו אשר בתו תח"י הבטיחה לו להתנהג ולנהל את ביתה כמנהג בתי יהודאין, אבל ידוע פסק הדין שבמקום שיש לברר אין לסמוך על החזקה וכו' (שו"ע יו"ד סימן א' סעיף א' בהגהה) ובפרט בענין שנוגע לדורות ולדורי דורות עד סוף כל העולם, ולכן מרשה הנני לעצמי לעוררו עוד הפעם, שבענין טהרת המשפחה עכ"פ, צריך לדעת ברור, אם יודעת היא הענינים שבזה, וכבר ישנם עתה סי' נדפסים גם בשפת המדינה כל הדינים והפרטים, ע"י היאנג איזראעל וכדומה.

בשנים מקודם היו כאלו שהיו מתביישים לדבר עדיז, וכבר הורנו הנסיון שבלעומת זה מדברים ומדפיסים ענינים של נבול פה וכו' וכו'. ועוד מקבלים אותות הצטיינות פרייזן בלע"ז (וע"ד הצחות י"ל שקרוב

ללשון פריצות, וכשבאים לדבר בהעניינים הנוגעים בנפש להורים ולילדיהם וכו' – הרי כאן בא הלעומת זה הנקרא „דער קלוגינקער“ ומזכיר על מדת בני ישראל שהם ביישנים, והאריכות בזה אך למותר.

ולהעיר מהגמרא נדרים (כ, א) עיי"ש בחדא"ג מהרש"א, ועיי"כ יבמות עט, א בהשלשה מדות (ר"ת גב"ר) שנצטיינו בהם בני ישראל, הנה רחמנות וגמילות חסדים הם בתולדה מימות אברהם אבינו, משא"כ ביישנים שנעשו רק בזמן מתן תורה (אשר בזה מתורץ הדיוק הנפלא בתניא סוף פרק א' שמזכיר רק רחמנים וגמ"ח, ולא ביישנות, ואין מסיים אפילו בתיבת וכו', והטעם הוא כנ"ל), ומזכיר השכל הוא לכולנו, שביישנות צריכה להיות מתאמת להמושבע ועומד מהר סיני שבשם ניתנה לבני ישראל, ולולא זאת הנה ישראל הם דוקא עזין שבאומות (ביצה כה, ב)

בטח יסלח לי על כל הנ"ל, כי אין כוונתי אלא לטובה, והעיקר הוא שיברר וישתדל באווארענען את הנ"ל וכפסק רז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

בברכה לבריאות הנכונה לו ולזוגתו ולכל ב"ב שיחיו ובפ"ש לבנו שי' שבקר אצלי אתו יחד, ואתענין לדעת במה נתקרב יותר לה' אלקינו במשך זמן זה, אשר בטח נתקרב יותר כמרז"ל מעלין בקדש, והרי מתקרבים אנו כולנו לזמן ביאת משיחנו וקץ גלותנו,

בברכה.

א'חשצג

הדיוק הנפלא בתניא: ראה גם לעיל ח"ב אגרת שכו.

א'תשצד

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר חיים הלל שי

שלום וברכה!

... נהניתי במאד ממ"ש במכתבו אודות ההשתדלות למול את
הילדים מתלמידיהם, שמסיבות שונות לא נמולו עד עתה, אשר נוסף
על גודל הענין להכניס איש הישראלי בבריתו של אאע"ה, וגדולה מילה
שנכרתו עלי י"ג בריתות, ומילה היא ר"ת מי יעלה לנו השמימה וסופי
תיבות השם הוי", הנה נוסף ע"ז שמחתי במאד במה שאין מסתפקים
במילוי תפקידם בתור מלמדים אלא שאחזו בהעיקר ובפנימית הדבר
תכלית הלימוד שהוא לקרב את לבן של בני ישראל לאביהם שבשמים,
ויה"ר מהשי"ת שתהי' הצלחה בעבודתם זו למעלה מן הטבע, ויפעלו
בתלמידיהם ותלמידותיהם, ועל ידם ג"כ בית הוריהם להאירם בנר
מצוה ותורה אור...

בברכת הצלחה בעניינים הכלליים והפרטים שלו ושל כב"ב שיחיו.

א'תשצה

ב"ה, כ"ז מנ"א, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... על של עתה באתי, אשר מצטער אני מה שנגרע מהתעסקותו
בענייני ... ותקותי חזקה שאין זה אלא ענין עובר ויעבור בקרוב ממש.
ות"ח אם יודיעני בפירוש אשר אין כאן לא פירוד הלבבות ולא
סכסוכים וחיכוכים וכו' וכו'. און דעם רבי'נס וואגען איז גענוג גרויס
און ס'איז דא אין אים פלאץ פאר אלע חסידים ומקושרים אויף

א'תשצד

מוה"ר חיים הלל: אדמו"ר. אגרות נוספות אליו — לעיל א'תקנ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

אויסניצן זיי במילוי שליחותם בעלמא דין אין דעם רבי'נס ד' אמות
(וכידוע פסק רז"ל שכל העיר - גדול הוי בעיר אלקינו - כד' אמות).

המאחל לו כל טוב בגשמיות וברוחניות ומחכה למכתבו מבשר
טוב בכל הנ"ל.

א'תשצו

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר משה ליב שי
ראדשטיין, האט מיר איבערגעגעבן אייער גרוס, און אויך אייער בקשה
מזכיר זיין אייך צו פרנסה, וואס איר זייט ניט צופרידען פון דעם ווי עס
גייט ביז יעצט.

איר דערמאנט ניט וועגען דעם סכסוך וואס איר האט געהאט מיט
אייער משפחה, און עס איז באוואוסט דער מאמר רז"ל אז שלום, איז א
כלי צו ברכה בגשמיות וברוחניות, ובלי נדר, ווען איך וועל זיין ערב
ראש חדש הבע"ל אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וועל איך מזכיר זיין אייך און אייערע בני בית
שיחיו צו דעם וואס איר באדארפט, און ביחוד לפרנסה לויט אייער
בקשה, און איך האף צו הערען פון אייך גוטע בשורות אין דעם.

איך בין ניט באקאנט מיט דער אויפפירונג אין אייער האטעל,
אבער עס וואלט גלייך געווען און דאס איז אויך א כלי צו ברכה
והצלחה לפרנסה, אז אין דער לאבי פון האטעל אדער אין דעם
ספעציעל לעזע צימער אדער טישלעך, זאלן זיך געפינען א צאל אידישע
ספרים וועלכע זאלן צובריינגען צו יראת שמים און ידיעת התורה פאר
די לעזער סיי אין אידיש און סיי אין ענגליש, און איך דיינק אז איר
וועט געפינען מיט וועמען צוזאמענשטעלען א ליסטע פון אזא סארט
ספרים.

איך שליס מיין בריף מיט א ברכה לפרנסה בהרחבה, און השי"ת
זאל אייך געבען גשמיות און איר זאלט מאכען פון די גשמיות רוחניות.

בברכה.

א'תשצז

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו – בלי הוראת זמן הכתיבה – אשר רצונו הטוב
לבוא לכאן על ימים נוראים הבע"ל וגם זוגתו תחי' מסכמת על זה
וכמו שהי' אשתקד.

הנה לדעתי נכון הדבר, אלא שכבר בא העת שימצא מי על אתר
אשר עכ"פ במקצת ידבר דברי התעוררות במשך ימים הנוראים הבע"ל
ובכל עשיית, בביהכ"נ שונים ב... וידוע המובא בכ"מ בדא"ח ומובן
גי' בשכל אנושי בפשטות, אז א גוטער בר פועל און א גוטער מלמד איז
דער שלמד את התלמיד ואת הנפעל שיוכלו להיות פועלים בעצמם
וילמדו בעצמם, וכן הי' מהראוי שישמח את זוגתו תחי' באופן
המתאים, כיון שהוא יסע לכאן על משך זמן הנ"ל והיא תשאר שם...

א'תשצח

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יהודא ליב שי

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מו' מנ"א, ות"ח על הבשו"ט אשר אצלם הכל
שלום וכן מצליח בהשפעתו בקהלתו, ויהי' שיוסיף בזה וכפסק רז"ל
מעלין בקדש, ובטח בהתאם לחדש אלול הממשמש ובא יוסיף

א'תשצז

נדפסה בלקריש חכ"ב ע' 543.

א'תשצח

מוה"ר יהודא ליב שי: מויזנר, מאריענט.

בהשיעורים שלומד איזה לימוד דיראת שמים*, ומה טוב שיהי לימוד החסידות, ואם עדיין לא הגיעו מושפעיו למדריגה זו שלא יראו מפני לימוד כזה, הרי אין מחויב עכ"פ בזמן הראשון לגלות המקור משם נובעים דבריו, ובלבד שידעו הענינים אשר אז סו"ס יפעול עליהם.

בטח יש אצלו הר"ד דאשתקד בענין עיר מקלט, אשר, אנה לידו ושמתי לך ר"ת אלו"ל, ומוסג"פ העתק הר"ד דש"ק מברכים אלול דשנה זו אשר בטח יפרסם תוכנו באופן המתאים.

בברכה.

א'תשצט

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר ויסן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מז' וכ"ד מנ"א, ות"ח על הבשו"ט אשר הלימוד הולך כדבעי והולכים ומתרבים התלמידים שבאו לימי החופש, ולמותר להעירו עוה"פ על נחיצות ההשתדלות עמהם שישארו ללמוד בקביעות בהשיבה גם לאחר ימי החופש.

(ב) מוסג"פ שני מכתבים לתלמידי הישיבה, ונשלח בפ"ע קטע מהר"ד של התועדות דש"ק מברכים חדש אלול, ובטח יפרסמו באופן המתאים ובמקומות המתאימים.

ולקראת ההודעה ע"ד יום החולדת שלו, הנה יה"ר מהשי"ת שיהי לאריכות ימים ושנים טובות עם כל הפירושים מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, יצליח להשפיע על תלמידיו וסביבתו, רוח של יראת

לאח"י: להעיר מברכ"י סתקפ"א הובא באלף למטה סקט"ו.

א'תשצט

מוה"ר נ"ס: נמנב. אגרות נוספות אליו — לעיל איתקסד, ובהנסמן בהערות שם.

שמים ויראת חטא ולראות פרי טוב בעמלו תלמידים חסידים יראים שמים ולמדנים, וזה ישמש צנור וכלי נוסף לתוספת ברכה והצלחה בכל הענינים הכללים והפרטים שלו ושל כל ב"ב שיחיו ובפרט לנחת אידישן נחת חסידישן נחת מכל יו"ח שיחיו.

בברכת הצלחה.

א'תת

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבם, בו כותבים שמציעים להם לסדר תעשי של ציצית ע"י מכונה בכפר, וההצעה באה מאחד שיש לו רשיון בזה וכן המכונות הנצרכות, אבל אין לו ולהם ידיעה מהדרכים ואופנים שיש בזה לסדר כדי שיקנו אותם בחו"ל, שזהו עיקר כוונתם – להספיק ציצית לחו"ל.

הנה לדעתי, כיון שדורש הוא שהם ישתתפו בזה בסכום נכון, והעיקר שאין ידוע להם באיזה אופן יוכלו למכור הכמות הגדולה לפ"ע בחו"ל, איני יודע וספק גדול אם ההצעה טובה היא גם ממשקף מסחרי. נוסף ע"ז טעם הרוחני, כי אף שידוע שכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע התיר – בעת המלחמה הראשונה, בשנת ר'דעת – להשתמש בציציות הנעשות ע"י מכונות נהוגות ע"י ישראל, אבל בטח הי' זה חיתר מפני דרישת השעה, כיון שבאו הפליטים מפולין וליטא למדינת רוסיה, אבל כמובן שאין בזה הידור כלל. ובמילא כיון שפרנסה אין משתקפת מזה כ"כ, אלא הוצאת הקול – שבה בשעה שישנם די ציציות הנעשות ביד, בא ליובאוויטש ומכשירה לכתחלה ובפומבי ציציות הנעשות ע"י מכונה – בשביל משכורת פעוטה ביותר שיש בזה. ובמילא אין כדאי הדבר, לא בגשמיות ולא ברוחניות.

א'תת

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 362.

בכפר: חב"ד.

החיר . . . מכונות: ראה גם לעיל אגרת א'תשכ"ב, ובהנסמן בהערות שם.

לעו"ז, שמעתי שיש מי שהוא מעונין לסדר תעשיית בתים של תפילין וכן כתיבת פרשיות. ואם יש לסדר תעשי' כזו שתהי' מהודרת, ואותיות הכתב יהיו כצורת זו שפסק אדמו"ר הזקן, ובטח יש למצוא באה"ק ת"ו אותם היודעים בזה במסורה סופר מפי סופר, אזי לדעתי יש להתענין בהצעה כזו, כמובן אם מוחזקת (אויסגעהאלטען) ממשקף בסיס מסחרי.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

א'תתא

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בא"צ וכו'
מוה"ר סימון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ב מנ"א, הנה ת"ל אשר הוטב מצב בריאותו, ובטח יודיע בשו"ט להבא אשר הולך הלוך וטוב עד שיחזור לאיתנו ויוכל להמשיך בעבודתו בקדש, הן בעניני תמיכת הישיבה וכנאמר בזהר (ח"ג נג, ב) עץ חיים היא וכו' ותומכי מאושר, אל תקרי מאושר אלא מראשו (נתבאר במאמר ד"ה עץ חיים דשנת תרצ"ט), וכן בענינים דקירוב לבן של ישראל לאבינו שבשמים ע"י שממשיכים אותם לתורה עבודה וגמ"ח, ומובן אשר המתעסק בזה בא על שכרו ולהמצטרך לו ולב"ב שיחיו בגשמיות וברוחניות.

ת"ח על טרחתו עד עתה בענין עגונא דאתתא מרת ... ובטח ממשיך בזה באופן האפשרי, וכן מזרז את אלו הנמצאים על אתר. ות"ח על הבשו"ט שיבשר בזה, וכן מפגישתו עם האנשים במדינת הולנד שבטח ישלח - כהבטחתו במכתבו.

א'תתא

מוה"ר סימון: יעקבסון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אשכד, ובהנסמן בהערות שם.

רצה אדמו"ר שליט"א

נשלח בפ"ע קטע מהר"ד דש"ק מברכים חדש אלול שבטח יפרסמו
באופן המתאים.

בברכה,
מ. שניאורסאהן

א'תתב

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר סעדי שי שד"ר

שלום וברכה!

מאשר הנני בזה קבלת מכתביו מכ' וכ"א מנ"א ורשימת הנפנה
ומשותף מח' תמוז, וכן נתקבל הודעת המשרד שקבלו ממנו, ובל"נ
כשאחי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבגי"מ ז"ע, אקרא
את הרשימה.

מצטער אני על שנמשך הענין של רשיון שלו זה זמן רב ביותר,
ולפלא שאין מזרזין זאי' כדבעי למהוי מתאים לדרישת הענין ובפרט
שגם הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מוהרבא"ג שי
נמצא עתה במחנם, וידועים לו הדרכים בזה, ואין צועקין על העבר, ולא
באתי אלא להעירו בנוגע להבא, ויה"ר שתהי' כל העכבה לטובת ועת
לכל חפץ, ובכ"א תהי' הצלחה בגו"ר הן בענינים הכללים והן בענינים
הפרטים.

נשלח בפ"ע העתק קטע הר"ד ממה שנדבר בהתועדות רש"ק
מברכים אלול, ובודאי יזכה בזה את הרבים.

בברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

א'תתב

מוה"ר סעדי: ליברוב, אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה איתח, ובהנסמן בהערות שם.
הנפנה: המעמד.

הרשיון: להגירתו למרוקו. ראה לעיל ח"ד אגרת תתקכ. איקס. ח"ה איתח.
מוהרבא"ג שי: מוה"ר בנימין אליהו גורדצקי.

א'תתג

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיו"ד מנ"א אשר שמח הוא בהעניינים אשר
בהם נגעתיו במכתבי, וכותב אני בדיוק נגעתיו, כי קשה בכתב לפרט את
הדברים כדי הצורך ובפרט באי ידיעתי על נכון את נטיותיו והחוש שלו,
וכמ"ש בהקדמת ספר התניא בענין המעלה אשר יש בדברים שבעל פה
על דברים שבכתב, שהקורא קורא לפי דרכו ודעתו ולפי השגתו ותפיסת
שכלו וכו'. כי אין כל השכלים והדעות שוות וכו'.

ובמה ששואל אם אפשר לפרש הזמן דששת ימי בראשית שכל
„יום“ חכונה היא לתקופה של כמה וכמה שנים, אשר במילא אפשר
יחיי להתאים את זה למה שרצו לומר הבעלי מדע דגאולאגיה תכונה
וכו',

הנה אי אפשר לקבל פשט זה (אף שאחדים מחוקרי ישראל
במחילת כבודם טעו בזה), כי בזה תלוי ענין השבת, כי אחד משני
הטעמים בשמירת השבת הוא, כי ששת ימים עשה וכו' וביום השביעי
שבת וינפש, וזהו ראוי הפשוטה נוסף על כמה ראיות והוכחות שיש ע"ז
בתורת הנגלה והנסתר אשר ששת ימים אלו הם כפשוטו ממש, וכמו
שכותבים אנו בשטרות בשנה זו שנת ה' אלפים ושבע מאות ושתיים
עשרה לבריאת עולם, ואל יגרום לו זה כל בלבול, כי בעלי המדע גופא
סותרים איש לרעהו מן הקצה אל הקצה וכו' בחשבון זה*.

נחניתי במאד, ממה שנודעתי מהרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק

(*) לדוגמא – החשבונות על יסוד א) כמות המלח באוקיינוס, ב) ערך הרדיום (או
אורניום) ועופרת במקום המצאם יחד, ג) הנראה בנרתק השמש ופעולותיו, – סותרות
זא"ז בתכלית. ואכ"מ.

א'תתג

במכתבי: דלעיל א'תתסב. ראה גם לקמן אגרת א'תתכד.
בעלי המדע גופא סותרים: ראה בזה בארוכה בקוני' „אמונה ומדע“ (כפ"ח תשל"ז) ע' 89 ואילך.

בצ"צ וכו' מוה"ר מרדכי הכהן שי' פערלאוו, אשר מסייע בידו בענין
בנין המקוה שתהי' מתאמת בהידור לדעת תורתינו הקדושה, ויה"ר
מהשי"ת אשר השתדלותו להמשיך טהרה בעולם, שזהו אחד מיסודי
קיום משפחות עם ישראל (עפ"י המבואר בתוספת יום טוב בסוף מס'
יומא, זהו ג"כ מקרב קץ הגאולה), שזה ימשיך לו הצלחה וברכה
בענינו ובפרט במציאת זיווג המתאים לפנינו בגשמיות וברוחניות גם
יחד בקרוב.

מוסג"פ קטע ממה שנדבר בש"ק מברכים חדש אלול, ואשר בטח
יפרסמו באופן המתאים בין מכיריו, איני יודע כשרונו בהעתקה, אבל
אם יכול להשתדל בעצמו או ע"י אחרים להעתיק קטעים כאלו
באיטלקית, הייתי נהנה אם היו מדפיסים את זה, ומה טוב שישלח לי
העתקה (כיון שמכיר אני קצת בלשון זה) קודם ההדפסה.

בברכת הצלחה בגשמיות וברוחניות.

א'תתד

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נהניתי לקבל הידיעה, שנתקבל להתלמוד תורה לזמן הבא,
והשי"ת יעזרהו שיצליח להשפיע בהתלמידים רוח תורה ויראת שמים
שיהיו יהודים מיט א חסידישן אויסזעהן, ולא יפחד איך יכולים לפעול
זאת, כי מאז שבא כ"ק מו"ח אדמו"ר למדינה זו, הנה הראה, שתלוי זה
בהמעורר והמשפיע, ואם עובדים בזה כדרוש, הנה גם במדינה זו
יכולים לראות זאת גם בעיני בשר...

א'תתה

ב"ה, כ"ט מנ"א, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

... אויף אייער אנפראגע ווי פירט מען זיך בא אונז בנוגע לאזן
פיאות בא אינגלעך.

דער מנהג איז, ביז 3 יאר שערט מען בכלל ניט די האר, ניט נאר די
פיאות. פון דריי יאר און ווייטער - שערט מען די פיאות,
איבערלאזנדיק דעם געהעריקן שיעור.

ביילגענד קבלה.

א'תתו

ב"ה, א' דר"ח אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריוו פון יום ג' ואתחנן, און צוליב פאר-
שידענע סיבות האט זיך דער ענטפער פארהאלטן.

איר שרייבט בנוגע אייער הויז אויף ניו-יארק אוועניו, אז בשכנות
האט א קאלארד פאמיליע אפגעקויפט א הויז, און במילא ווייס ניט
אייער מוטער תי' וואס צו טאן מיט אייער הויז.

אויף וויפל מיר געדיינקט זיך, האב איך שוין אמאל געענטפערט
אויף אן ענלעכע פראגע, אז בא מיר קומט אויס אז מ'דארף פארקויפן
די הויז צו א קונה וואס וועט געבן דעם בעסטן פרייז און קאנדישאנס.
אבער גלייכצייטיק דארף מען די געלט אינוועסטן אין א הויז אין א
פאסנדן סעקשאן.

בנוגע דער צווייטער פראגע, אז אייער מוטער האט א לאַ-סוט פון
איינער וואס איז ארפגעפאלן פון די טרעפ און מאנט \$20,000 און איר

זייט געדעקט פון אינשורענס בלויז אויף א העלפט דערפון, און איר פרעגט אויב עס איז כדאי איר זאלט נעמען א לאיער, קומט בא מיר אויס אז דאס גופא דארף מען זיך מיישב זיין מיט א לאיער, ווארום אין אזא קייס, על פי רוב, גיט דער קארט ניט נאך די גאנצע סומע פון קליינס. לאידך גיסא, זיינען פאראן לאיערס וועלכע אונטערנעמען א קייס ניט פאר א געוויסן אפצאל נאר א פערסענטעטש (קאנטינדזשענסי בייסיז) פון דער סומע וואס זיי געווינען פאר זייער קליענט. זיכער האט איר בא וועמען צו פרעגן וועגן דעם.

בכל אופן דארפט איר איבערגעבן אייער מוטער, אז זי האט ניט וואס צו זיין אין א פאניקע דערפאר וואס א קאלירטע פאמיליע ציט זיך אריין בשכנות, ווארום זיי זיינען אויך מענטשן מיט וועלכע מען קען הויזן, און פארקערט צווישן ווייסע קען אויך אמאל זיין אזעלכע וועלכע טויגן ניט. דאס וואס איך ראט אייך די הויז צו פארקויפן איז (א) טאמער וועט פאלן דער פרייז, (ב) צו בארואיקן אירע נערוון.

אין בין געווען זייער צופרידן צו לייענען, אז איר האט גע'חזר'ט א מאמר י"ב תמוז, איך האף אז איר וועט בכלל אויסניצן די צייט וואס איר זייט אין האטעל, וואו עס קומען זיך צוזאמען פארשידענע מענטשן פון פארשידענע שטעט, זיי איבערצוגעבן לכל הפחות די עקרים פון תורת החסידות בנוגע אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל.

השי"ת זאל אייך מצליח זיין בהסתדרות טובה און אייער מוטער זאל האבן א סך אידישן נחת פון אלע אירע קינדער שיחיו.

א'תתז

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו, בו כותב ע"ד מצבו בענין השו"ב וכו'... ובעיקר נהניתי ממה שמחפש עצות ותחבולות איך לסדר שיעור לימוד לפני צעירים ובחורים, ומה שיש אצלו ספק אם תספיק ידיעתו בשפת המדינה לזה, הנה כבר הראה הנסיון שבאם רק מבינים היטיב מה שמדבר אחר, הרי גם יכולת קטנה לדבר בשפת המדינה מספקת במדה

גדולה ביותר, ובלבד שלא להראות ענין של נפילת רוח בעצמו מפני העדר שלימות הידיעה בחשפה, ובפרט שמטרת הדבור היא נעלית ביותר ובמילא יהי' בזה סייעתא דשמיא, ואקוה אשר לעת קבלת מכתבי זה כבר נתגשם הרעיון הנ"ל בפועל, ועכ"פ נעשה קרוב יותר אל הפועל, ובטח למותר לעוררו אשר תכלית שיעור הנ"ל צריכה להיות הדרכתם בעניני מצות מעשיות והתחלה בזה היא - כיון שכפי שכותב במכתבו חלק מהם אומרים קדיש וכו' - שמוכרח הדבר שיניחו תפילין, ובנקל ביותר להסבירם שזהו תרתי דסתרי, כשאומרים יתגדל ויתקדש שמי' רבא, ובה בשעה אינו רוצה לקבל על עצמו עול מלכות שמים וכו' וכו'.

מוסג"פ הר"ד לתלמידי הישיבה הנוסעים בשליחות המל"ח אשר באמת הוא שייך לכאו"א מישראל, ובפרט לכאלו הנמצאים בסביבה שלא הורגלו בה, כי הרי נשמת כאו"א מישראל עלתה במחשבה, וכמבואר בדא"ח שגם במחשבה הם במדריגה נעלית, וירדה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא לעוה"ז עולם הקליפות וס"א והרשעים גוברים בו כו' כמ"ש בע"ח והובא בתניא סוף פרק ו'.

המוסגר במכתבו, הנה לא הורה לאיזה קופה שייך, ולכן הנה נמסר זה לקופת חשאי, שהיא מהמעלות המובחרות שבמצות הצדקה.

בברכה לפרנסה בגו"ר גם יחד וכוח"ט.

א'תתח

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף פון יום שהוכפל בו כי טוב, אין וועלכען איר שרייבט וועגען זיך און אייער פרוי און פרעגט מיין מיינונג אין דעם און בעט אויך א ברכה:

ווען איך וועל זיין אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וועל איך מזכיר זיין אייך ביידען אז השי"ת זאל אייך העלפען מיט גוטען געזונט און פרנסה און דערפרייען אייער[ע]ן הערצער בקרוב בזרעא חייא וקיימא.

בכדי אויף אויפנעמען די ברכות פון השי"ת דארף מען האבען די פאסענדע כלים אויף דעם, וואס דאס זיינען ענינים פון תורה און מצות, און עס האט מיך געפרייט צו הערען פון הרה"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר בן ציון שי" שם טוב שד"ר, אז איר פירט זיך אויף ווי עס באדארף זיין, וויל איך אייך נאר פארשלאגען, אז אין דער פריה פארן דאוונען זאלט איר געבען עטליכע פעניס אויף צדקה, און אז אייער פרוי תחי' זאל געבען צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב, און איר דארפט אויך איבערגעבען אייער פרוי תחי' אז זי זאל זיך שטארקען אין איר בטחון בהשם יתברך וועלכער האט באשאפען און פירט אן מיט אזא גרויסע וועלט אז זיכער איז ער משגיח בהשגחה פרטית אויף יעדער איינעם פון אייך צו פירן עס ווי בעסער איז, און זי דארף זיך פארלאזען אויף דער תורה און דעם שולחן ערוך, און ניט מחמיר זיין מער ווי דער שולחן ערוך אבער אויך ניט גרינגער מאכען ח"ו פון דעם שולחן ערוך, און ווען מען פירט זיך ווי דער שולחן ערוך שרייבט, איז דאס גוטע כלים צו אויפנעמען די ברכות פון השי"ת פאר יעדערן אין וואס ער באדארף, איר דארפט אויך זעהען אז די מזוזות אין אייער הויז זאלן זיין כשר'ה, און בפרט אין דעם חדש אלול דער חדש פון רחמים, דארף יעדער פון אייך אדער איר צוזאמען מיט אייער פרוי ריידען לפחות א פאר מינוט וועגען דעם בטחון בהשם יתברך, און איך האף אז אין גיכען וועט איר מיר קענען אנזאגען א גוטע בשורה אז איר און אייער פרוי פילן זיך גוט און אז איר האט זיך געשטארקט אין אייער בטחון בהשי"ת און זעהט השגחה פרטית, אז ער ברוך הוא פירט אינ'ן צום גוטען בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה - המחכה לבשו"ט.

א'תתט

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מעש"ק ראה, בו מודיע אשר נשואי בנו שי-
נקבע ליום ג' ה' אלול הבע"ל.

והנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב ומזל טוב ושיהי' בשעה

טובה ומוצלחת ובנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם
מוארים בתורת החסידות, וכת"ר ביחד עם זוגתו שיחיו ירוו מהם רוב
נחת, אידישן נחת חסידישן נחת.

בברכת מזל טוב מזל טוב וכח"ט.

נ"ב: מוסג"פ דר"ג, ויעויין ב"ב קמ"ד ע"ב, זהר ח"א קמ"ט ע"א,
לקו"ת ס"פ נשא.

מכתבי הקודם בו נתאשרו ג"כ קבלת הביכלעך וכו' בטח הגיע
במועדו וימשיך בהשילוח וגם העתקות המכ' וכמ"ש שם. ות"ח ת"ח.
בענין פדה"ב שמת אביו כבר דשו בה רבים בנ"כ שו"ע יו"ד ש"ה.
ועייג"כ שו"ת צ"צ יו"ד סרכ"ב.

א'תתי

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
אשר במאנטרעאל,
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלותיהם:

א) הלימוד לזמן הבע"ל יהי אם באפשרי באחת המסכתות אשר
ילמדו גם בישיבת תו"ת בנויארק, אשר זה יוחלט ימים אלו, ובקשתי
שיודיעו אותם עד"ז.

ב) בטח יסדרו אשר אלו התלמידים שמתאים להכוונה לא ילמדו
לימודי חול, הנה לא ילכו בטל בזמן לימודי חול, אלא שיהיו עסוקים
אם בלימוד אחר או בחזרת למודיהם, ומובן אשר העיקר בזה ההשגחה
שלא ילכו בטל.

א'תתט

דריג: דרשה געשאנק.

שג

אדמו"ר שליט"א

ג) בטח כבר יש להם תכנית ע"ד התלמידים שבאו מצרפת איך לסדרם בלימודי קדש, ות"ח אם יודיעו הפרטים בזה.

ד) מתאים למה שאמרתי מכבר, אתענין לדעת ע"ד ההשתדלות באופן המתאים לדעת איך מבליים התלמידים את הש"ק והימים טובים ובפרט ימי החגים ומועדים דחדש תשרי הבע"ל, מובן אשר אפשר לסדר זה בכמה אופנים, אשר אם דרים במחוז עיר אחד, יהי בקל יותר, אבל אם גם מפוזרים הם בכל העיר, יש להשתדל שעכ"פ איזה פעמים ישמעו דברי התעוררות וכו' ולא יסתפקו במה שמספרים להם בכמה ימים מקודם ע"ד החגים ומועדים.

ה) אם אפילו עד עתה לא עשו מעולם כזה, הרי אין להתפעל ולפחוד ואדרבה כיון שבזה דבר חדש, הרי אף שיוסיף בטרחת ההנהלה והמורים, אבל יעניין יותר את התלמידים והמחונכים, ולכן אין לקבוע בזה יסודות שצ"ל דוקא במקום פלוני ובזמן פלוני, כ"א להתחשב עם תועלת הענין...

ז) בטח למותר לעוררם ע"ד נצול ימי הלימודים שלפני תשרי ללמד את התלמידים השייכים לזה דיני חדש זה ולכל התלמידים עכ"פ דברי התעוררות בהנוגע להחדש (וגם בנוגע לחדש אלול אף כי כבר עבר חלק ממנו).

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש וכוח"ט, המחכה לבשו"ט.

א'תת'א

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר שלום שי

שלום וברכה!

איך האב באקומען דעם פדיון נפש וועלכען איר האט געשיקט פאר

א'תת'א

מוה"ר שלום שי: העכט.

מרת ... תחי', וועלכע פילט ניט אזוי גוט אין געזונט און איז שוין געווען עטליכע חדשים אין האספיטאל, און בעט א ברכה צו א רפואה:

ווען איך וועל זיין אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וועל איך זי מנצח זיין, אז כ"ק מו"ח אדמו"ר זאל מערער זיין רחמים רבים אויף איר צו א רפואה קרובה.

איר דארפט אבער ערקלערען איר, אז בכדי צו אויפנעמען און אנהאלטען די ברכות פון השם יתברך, דארף זי צוגרייטען די פאסענדע כלים אויף דעם, וואס דאס זיינען די כלים וועלכע השי"ת האט געזאגט, אז די זאכען בריינגען לעבען געזונט און פרנסה, פאר אידען, סיי פרויען און מענער און סיי עלטערע און אינגערע, דאס איז די מצות וועלכע הקב"ה האט אונז אידן געגעבען אויף דעם בארג סיני, וועלכע מען דארף זיי מקיים זיין אין אלע צייטען און אין אלע ערטער, און בפרט א פרוי וועלכע קען אין פילע זאכען אויפטאן מער ווי א מאן, איז זייער וויכטיג פאר איר, זי זאל זיך איינשאפען אט דעם טייל כלים - מצות - וועלכע זי האט נאך ניט, און די כלים - מצות - וועלכע זי האט שוין, זאל זי זיי מאכען נאך בעסער און שענער, דאס הייסט, אז אט די מצות וועלכע ביז היינט, איז זי ניט געווען אפגעהיט אין זיי, זאל זי פון היינט אן און ווייטער, זעהען צו אפהיטען, און די מצות וועלכע זי היט יע אפ, זאל זי זיי טאן, מיט מער לעבעדיגקייט און מער צופרידענהייט, און דאס וועט איר בריינגען וואס פריער און געכער די ברכות פון השי"ת פאר איר און איר פאמיליע.

איך האף, אז איר וועט דאס געבען צו ערקלערן ווי מעגליך פריער און השי"ת זאל אייך מזכה זיין, אז איר זאלט קענען אנזאגען אין געכען, אז איר געזונט צושטאנד האט זיך געבעסערט, און אז זי האט גענומען אויף זיך צו אויספילען דאס געזאגטע בנוגע צו מקיים זיין מצות און בכלל ענינים פון אידישקייט וואס א אידישע טאכטער דארף זיי ערפילען.

בברכה.

א'תתיב

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מיט צופרידענהייט האב איך באקומען אייער בריף פון מיטן חדש
מנחם אב, אין וועלכען איר שרייבט אז אפילו דער דאקטאר און איר
זעהט איין אז עס איז פיל בעסער, און אז דער בלוט דרוק איז געווען
נאר א צופעליגע זאך. און עס איז ניט ווי די וועלט רופט צופעליג –
מקרה – , ווארום לויט דער תורת הבעל שם טוב איז יעדער זאך
בהשגחה פרטית און עס איז ניטא קיינע צופעליגקייט נאר אין השגחה
פרטית גופא איז פראן צוויי סוגים, אזעלכע וואס אפילו שכל אנושי –
מענשליכער שכל – אנערקענט אז דאס איז בהשגחה פרטית, און א
צווייטער פאל, וואו שכל אנושי דינגט זיך אין דעם, אז עס איז נאר א
מקרה, און דער נפש האלקית דורך איר שכל אלקי וועלכער טוט זיך אן
אין שכל אנושי, ווייזט עס דעם אמת, אז דאס איז אויך בהשגחה
פרטית, און אדרבה אז דאס איז נאך א טיפערע השגחה, און ווי עס
שטייט דער משל אויף דעם, פון דעם וואס מען זעהט אין מלכותא
דארעא, וואס מלכותא דרקייעא איז כעין מלכותא דארעא, אז אין דער
הנהגה פון א מלך, זיינען אויך פראן אט די ביידע סוגים, אט די
דירעקטע ציווים ופקודות פון מלך, און עס זיינען דא אזעלכע ענינים,
וואס צוליב א געוויסען טעם, וויל ניט דער מלך, אז עס זאל בולט זיין
אז דאס קומט פון עס, אט אין אזא פירונג וועלכע ער פארלאנגט און
וויל, ווי אין דעם לעצטען פאל, דארף זיין מער חכמה, אז עס זאל זיין א
דבר והפכו, עס זאל געטאן ווערען די זאך, און מען זאל ניט וויסען אז
דאס קומט פון עס. און אזוי קען מען דאס פארשטיין אויך אין נמשל,
ווי עס שטייט והאלקים עשה שייראו מלפניו, על דרך ווי די זאך פון
רעמים – דונערען – און ווען עס ווערט אויסגעפירט די כוונה און דאס
האט מערער געווען א ענין פון יראת שמים, במילא הערט אויף די זאך
און מען דארף שוין מער ניט דעם מקרה-צופאל. דער חילוק פון מלך
בשר ודם ביז דעם מלך מלכי המלכים הקב"ה איז, וואס בא א מלך

א'תתיב

בשר ודם, קענען אבער זיין אויך אזעלכע זאכען פון וועלכע ער ווייס
ניט אז זיי פאסירען, אן זיין באפעל, דאגעגען אין מלכותא דרקייעא איז
חס ושלום ניט שייך כלל אזא זאך.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף וועגען דעם
מצב הבריות פון אייערע בני בית און איך האף אז אויך אויף ווייטער
וועט איר מיר קענען אנזאגען גוטע בשורות.

בנוגע אייער פראגע וועגען דאוונען פארן עמוד, זעלבסט-
פנא[רשטנע]נדליך אז איר דארפט היטן דעם געזונט, אבער פון דער
אנדער זייט דארפט איר אויך באווארענען אז דער אנדערער וואס וועט
זיין דער ש"ץ זאל זיין א שומר תורה ומצוה און זאל וויסען פירוש
המלות, און דערפאר וואלט אפשר געווען בעסער צו אנעמען דעם
מיטל וועג, אז די הויפט תפלות היום זאלט איר דאוונען, און בכדי ניט
צו אנשטריינגען זיך צופיל, זאל א טייל פון די תפלות דאוונען א
אנדערער אויף וואס עס זיינען דא געוויסע בעלנים, אבער ווי געזאגט
ער זאל זיין א שומר תורה ומצוה.

עס האט מיך געפרייט צו לייענען אין אייער בריף וועגען אייער
השפעה אויף קינדער אין די ענינים פון תורה ומצות, איר האט דאס
נאר געדארפט טאן אין א גרעסערען פארמאט, און אויך אריינבריינגען
אין דעם ניט נאר קינדער אין גשמיות'דיקע יארן, נאר אויך קינדער אין
אידישע יארן, ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע האט
ערקלערט, אז בא אידען איז טעג חדשים און יארן ווערן גערעכנט אט
די אין וועלכע ער האט זיך אויפגעפירט לויט דער תורה ומצות, וואס
דאס איז דער טייטש בא בימים, במילא קען מען זיין א בן שבעים שנה
און אין בפועל ממש - לויט ווי די געבראכטע ערקלערונג - איז מען
נאר א קליין קינד.

מיט א וואונש פאר א כתיבה וחתימה טובה און צו הערען פון
אייד גוטע בשורות בגשמיות וברוחניות, און פארגעסט אויך ניט צו
שרייבען אין נעקסטען בריף וועגען אייערע שיעורים אין חסידות,
וועגען וואס איך האב שוין גערעט מערערע מאל, אז אין אונזער צייט
עקבטא דמשיחא, איז דאס לערנען חסידות א נויטווענדיקייט פאר
יעדען אידען.

ביגעלייגט איז דא די ר"ד וועלכע איך האב געזאגט צו די תלמידים
פון דער ישיבה וועלכע פארען אין שליחות פון מרכז לעניני חנוך, וואס

באמת איז דאס שייך צו יעדער אידען, וואס הקב"ה האט יעדען
געשיקט אויף דער וועלט צו באלייכטן זיין סביבה בנר מצוה ותורה
אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה.

בברכת כוח"ט.

א'תתיג

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם נודעתי ע"י השאלה בתלפון והיום ע"י מכתבו של ... אשר
ת"ל הנתוח הי' בהצלחה ומרגיש עצמו בטוב, ויה"ר מהשי"ת אשר
הלוך ילך מצבו הלוך וטוב ובפרט בימי הרצון האלו דאני לדודי ודודי
לי הרועה בשושנים שפירש"י ע"ז שנותן להם מרעה טוב ונוח, אשר
מובן שזהו הן ברוחניות והן בגשמיות שזהו ר"ת אלו"ל דמה הראשונים
ברצון אף האחרונים ברצון, והשי"ת יבריאחו בקרוב ממש ויוסיף עוז
בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ולהשפיע על סביבתו ג"כ בכיוון
זה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ובר' הנכונה בכלל זה כמובן.

א'תתיז

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר מרדכי צבי שי

שלום וברכה!

... נחניתי לקרות במכתבו אשר נפגש עם אחד ממנהלי הת"ת

א'תתיז

מוה"ר מרדכי צבי שי: גרינוואלד.

שח

אגרות קודש (א'תתיד)

בירושלים ת"ו וסיפר לו אשר זכה להיות אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר
צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בווען, שמע מאמרים וכו' ועליו להסביר לו
אשר דברי צדיקים קיימים לעד, ואותם הדברים אשר שמע מפי כ"ק
מו"ח אדמו"ר, גם עתה קיימים הם ופועלים פעולתם, ובלבד שיסיר את
ההעלם והחסתר אם ישנו, כדי שתהי' ניכרת פעולתם בגלוי ...

בברכה.

א'תתטו

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר זלמן טובי שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו ממוצש"ק מטו"מ - שהתאחר קצת בהלוכו - ות"ח
על מה שכותב ע"ד סדר הרשום והתוצאות במקום שהתעסק הוא וצ"ל
חזק בבטחון בהשי"ת אשר יסתדרו הענינים לפי הכחות שיש בידינו
ואז יבטלו מעצמם ההעלמות וההסתרים ואחכה לבשו"ט ממנו.

כן נהניתי במאד על שאינו מסתפק בהעבודה המוטלת עליו ע"פ
משרתו אלא עוד מוסיף בזה בהידור (שזה סימן על עבודת עבד נאמן
וכמבואר בהמשך דר"ה תרס"ו) וכוונתי בזה למה שכותב ע"ד השפעתו
ופעולתו על בחורי הישיבה הנמצאים בכפר סבא ובטח יוסיף אומץ
בזה ובפרט בחדש אלול הוא חדש הרחמים שאז העבודה היא אני
לדודי - אתעדל"ת - ואח"כ דודי לי - אתעדל"ע ...

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ושזה ימשיך ברכה והצלחה בעניניו
הפרטים וכוח"ט לו ולז' שיחיו.

א'תתטו

מוה"ר זלמן טובי שי: אבלסקי אגרת נוספת אליו - לעיל ח"ה א'תקכד.
סדר הרשום: ראה לעיל אגרת א'תרכו.

א'תתטז

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על חודעתו אשר ביום ד' אלול הבע"ל יתמלאו לו ט"ז שנה,
הנני בזה לברכו שיהי' ירא שמים חסיד ולמדן ומוריו והוריו ישבעו
ממנו רוב נחת חסידישן נחת.

ולמותר להאריך בפירוש מרז"ל יגעתי ומצאתי תאמין לא יגעתי
כו' אשר עיקר הכוונה בזה הוא כפשוטו ממש, פשוט הארעווען, ניט ח"ו
לקלקל ולגרוע את הבריות, ורק לייגע ולעבד עצמו שיהי' התמדה
ושקידה בתלמוד גדול ומעשה גדול והשי"ת יצליחו.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים וכוח"ט.

א'תתיז

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' מנ"א, בו כותב ע"ד מחות מדותיו שאינם
כדבעי.

הנה ילמוד בעל פה איזה פרקים מספר התניא, וכשירגיש שמדותיו
באים בהתפעלות, הרי תיכף יחזור עכ"פ במחשבתו קטעים מאלו
הפרקים, ואז לאט לאט ישקטו מדותיו, ולאחר זמן בטח יתחיל ג"כ
בעבודת האתכפיה בהם, ובטח אומר בכל יום שיעור תהלים, כפי
שנחלק לימי החדש, ומה טוב שעד ערב י"ט כסלו הבע"ל ועד בכלל יתן
בכל יום – מימות החול – קודם התפלה איזה פרוטות לצדקה.

בטח יודיע בפעם הבא מה לומד הוא בנגלה וחסידות.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ולכתיבה וחתימה טובה.

א'תתיח

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ח תמוז - שנתאחר קצת בהילוכו - ומה שכותב בענין מצב בריאות זוגתו תחי' הנה לאחר הקיץ תתייעץ עם שני רופאים מומחים למקצוע רפואת נשים, אם זקוקה לנתוח, וכחוראתם תעשה, והשי"ת יתן להרופאים הדיעה הנכונה להורותה את הטוב לפני'.

כותב במכתבו אשר בנו הבכור נמצא עתה בצבא, ובטח למותר לעוררו שיכתוב לו, אשר ידע כי כל איש חישראלי בכל מקום שהוא נמצא, הוא שלוחו של הקב"ה להאיר אור בסביבתו בנר מצוה ותורה אור, ובפרט וביחוד כשנמצאים בצבא, שעיקר ויסוד ענין הצבא הוא קבלת עול, הרי זה צריך לעוררו ולהזכירו בכל רגע, שאם מקבל הוא עליו להשמע לפקודת בשר ודם ושא"א בלא"ה, הרי עאכו"כ בנוגע למלך מה"מ הקב"ה, ומובן שאי אפשר להסתפק בטובתו שלו, אלא שצריכה להיות עינו טובה בשל אחרים בזה וכמרה"ל ואהבת לרעך כמוך זהו כלל גדול בתורה, ובפרט ע"פ המבואר בתורת החסידות, אשר ואהבת לרעך כו' היא כלי לואהבת את ה"א, ומבואר בארוכה בשיחת י"ט כסלו תרפ"ט מכ"ק מו"ח אדמו"ר.

בברכה אשר השי"ת יזכהו להיות לו ביחד עם זוגתו שיחיו חסידישן נחת מכל ילידיהם שיחיו מתוך מנוחת הנפש והגוף ובברכת כוח"ט.

נ"ב: בודאי לוקח חלק בעסקנות אגודת חב"ד באה"ק ת"ו ובטח במכתבו הבא יכתוב בפרטיות עד"ז.

א'תתיח

נדפסה בלקריש חי"ט ע' 501 והושלמה ע"ם העתק המזכירות.

א'ת'י'ט

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מיט צופרידענהייט האב איך סוף סוף באקומען דיין בריף פון ה' ראה - דעם ערשטען בריף זינט דו ביסט אוועקגעפארען - און האפענטליך איז ניט געווען קיין אנדער סיבה פאר דעם, אויסער די וועלכע דו שרייבסט אין דיין בריף.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין דיין בריף אז דו האסט גערעט אין אייניגע שולען, און אויב די צייט ערלויבט דיר, האסט דו געדארפט זוכען א געלעגנהייט צו ריידען ספעציעל פאר דער יוגענט, און בפרט פאר די וועלכע פארשטייען ניט קיין אידיש, און וועלען במילא האבען די מעגליכקייט צו הערען א התעוררות ווארט וועגען תורה און אידישקייט, געוויס ווען דו וועסט האבען די מעגליכקייט, וועסט דו דאס טאן.

וועגען די בחורים וועלכעס עס איז דא א מעגליכקייט צו ווירקען אויף זיי, אז זיי זאלן פארן לערנען אין דער ישיבה, האסט דו געדארפט צונויפריידען זיך מיט הרב אלאי שי' ווי אזוי צו פארטזעצן דעם ריידען מיט זיי און די השתדלות וועגען דעם, אויך נאך דיין אוועקפארען בשעה טובה ומוצלחת.

בנוגע דיין פראגע, צי דו זאלסט פארהאלטען זיך אין סאלסבורי און בולאוועיא, איז דאס אפהיינגיג, וויפיל צייט דו האסט אין דיין רשות אויף דעם, עס איז כדאי צו זיין אין די ערטער לפחות א טאג אדער לפחות עטליכע שעה, און דערציילען זיי בכללות וועגען יהדות תורה וחסידות, און דערציילען זיי וואוהין דו פארסט, און אז דו וועסט האבען די מעגליכקייט צו איבערגעבען זייערע נעמען אויף דעם אהל פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא דורנו, וואס עס איז א גרויסער זכות צו דערמאנט ווערען אויף דעם אהל פון א צדיק בכלל און פון א נשיא הדור בפרט, און די וואס ווילען קענען האבען דעם זכות, צוגעבען זייערע נעמען מיט דער מוטערס נאמען, אפילו פרויען אויך, און גלייכצייטיג וועסט דו זיי ערקלערען, אז בכדי צו אויפנעמען

און אנהאלטען די ברכות פון השם יתברך, דארף מען מאכען פאסענדע כלים אויף דעם, יעדערער לויט זיין מעמד ומצב, און דו וועסט שוין זעהען וואס מען דארף יעדערן אויפמערקזאם מאכען, צי אויף לייגן תפילין, אדער א הידור מצוה היטן שיעורים פון תהלים און לערנען א פרשה חומש מיט פירוש רש"י אדער בודק זיין די מזוזות וכו' וכו', און מיט די פרויען דארף מען ריידען וועגען זאכען וואס איז שייך צו זיי, וכו' וכו'.

וועגען דיין פראגע, צי אויפהאלטען זיך אין די ערטער וואו דו פארסט דורך, איז אויב דאס איז ניט פארבונדען מיט קיין איבעריגע הוצאות, וואלט זייער גלייך געווען, און בפרט אין די ערטער וואו דו קענסט אויסניצען דיין קענטניש פון דער ענגלישער שפראך, אויב דיר וועט אויסקומען צו זיין אין לאנדאן - ענגלאנד - ווייסט דו מסתמא אז דארט געפינט זיך הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר בן ציון שי" שם טוב, זיין אדרעס איז 89 קרענוויטש ראוד, נארטה 16 לונדון, און השי"ת זאל דיר העלפען בנסיעה כשורה בכל הפרטים.

וועגען דיין שאלה, צו געבען א קוש דיין מוטער, איז זעלבסט-פארשטענדליך, אז דו קענסט דאס טאן.

עס וואונדערט מיר וואס דו דערמאנסט ניט וועגען ברודער און שוועסטער, וואס זיכער האסט דו מיט זיי פארבראכט א ליינגערע צייט...

בברכה לנסיעה כשורה ולבריאות הנכונה ולכוח"ט - לך לאמך לאחיד ולאחיותיך שיחיו.

א'תתכ

ב"ה, א' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו' עוסק בצ"צ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מי"א תמוז עם הפ"נ המוסגר בו אשר קראתיו על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובודאי יעורר ר"ר לכל הענינים הנזכרים בהפ"נ.

(ב) ת"ח על מ"ש בענין הבית רבקה בהכפר והגן ילדים שם. ונהנית מהידיעה, אשר הלכו והתפתחו במשך שנה העברה למרות כמה קישויים שהיו בדבר. ובודאי לזמן לימודים הבע"ל יוסיפו אומץ בזה כ"פ ככה, מתאים לדרישת השעה ולרצון נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר.

(ג) כתבתי זה מכבר לועד הכפר ע"ד ההשתדלות לקצוב מקום מרווח בשביל הבר"ר והגן ילדים. ובטח יעשו בזה ככל האפשר, כי מה שכותב הסיבות שלא הי' זה עד עתה, הנה אף אם אמיתים ונכונים הם, זהו רק ענין הנוגע לשכר ועונש, דאונס רחמנא פטרי, אבל הענין עצמו חסר. ובפרט למ"ד דאונס כמאן דעביד לא אמרינן. ופשיטא ע"פ המבואר בתורת הדא"ח בענין דעשי' לעילא, שצ"ל במעשה בפועל, ובזיכוך ענינים ודברים גשמיים וחומריים.

(ד) בנוגע למצבו הפרטי ובריאות זוגתו תחי', הנה בודאי ימלא חשי"ת ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זנחון"ק. ומהנכון – אם לא נעשה עד עתה – לבדוק המזוזות בדירתם, וזוגתו תחי' תפריש לצדקה קודם הדלקת נרות בעש"ק וערב יו"ט, והוא יפריש לצדקה סכום קטן (שלא יכביד עליו) בכל יום מימות החול קודם תפלת שחרית, עד לאחר הלידה בשעה טובה ומוצלחת. ופשוט – שצ"ל כ"ז בלי נדר.

(ה) איני יכול לברר כמה נשאר קה"ת חייב לזה שהתעסק בענין

א'תתכ

מוה"ר דוד: בראומן. אגרות נוספות אליי – לעיל ח"ד תתל, ובהנמנו בהערות שם.

ההדפסה של השו"ע פסקי דינים וכו'. וכיון שגם כת"ר שי' הי' אז בעובי הקורה, הנה מטובו להודיעני סו"ס הסך הכל מחוב דקה"ת. וכן איפוא נמצא האיש אשר לו צריכים להעביר את המעות.

ו) מדאיג אותי מה שעבודת ... הנה כנראה חסר יזמה – אינציאטיבה – ובכל פעם שאין הוראה ברורה מנויארק, אין נעשה כמעט דבר. וידוע ומבואר בכ"מ, ובספרים שונים, אשר תכלית הלימוד הוא להעשות בר פועל בעצמו, ולא להשאיר במצב של נה"י בלבד, אף שבדוקא הנה"י הם המעמידים את כללות הגוף, וגם הראש ומוח שבראש בכלל,

נתקבל מכ' שמצטרף לסוג הב' ויה"ר שיחי' בהצלחה בגו"ר.

בברכת כוח"ט ושיבשר בשו"ט מאשר לו וכב"ב שי',

מ. שניאורסאהן

א'תתכא

ב"ה, ו' אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

המתפללים והגבאים בראשם דביהכ"נ דליובאוויטש
טאראנטא אנט.

שלום וברכה!

א כשרע מקוה איז דער יסוד אויף וועלכען עס האלט זיך דער אידישער פאלק אין דעם ענין פון טהרה, און עס איז דער הייליקסטער זכות צו נעמען אין דרויף אן אנטייל, יעדער איינער לויט זיינע בעסטע מעגליכקייטען.

עס האט מיר געפרייט צו הערען די גוטע בשורה, אז אין אייער שטאט האלט מען אין בויען א מקוה און דער ענין איז שוין נאענט צו פארענדיקט ווערען. זיכער וועט איר מסכים זיין, אז א שול בכלל, און

ההדפסה: ראה לעיל ח"ג אגרת תטו, ובהנסמן בהערות שם. ח"ד תתל. אנט.
לסוג הב': דלעיל אגרת א'תשסו.

שטו

אדמו"ר שליט"א

א שול פון אנשי ליובאוויטש בפרט, דארפן בארעכטיקן דעם נאמען – מיט א באטייטן[ע]נדן אנטייל אין אזא זאך, און איך בין זיכער אז יעדער איינער פון די גבאים און חברים וועלען זיך משתתף זיין לויט זייערע העכסטע מעגליכקייטען, סיי אליין מיט אייגענער באשטייערונגען, סיי משפיע זיין אויף פריינט און באקאנטע צו נעמען אן אנטייל, און דער אויבערשטער בלייבט ניט א בעל-חוב.

בברכת כתיבה וחתימה טובה צו יעדערן בפרט – המחכה לבשורות טובות.

א'תתכב

ב"ה, ז' אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ וכו'
מוהר"ר אברהם סנדר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מט"ו וט"ז מנ"א והקודם לו, ואתו הסליחה אשר מפני כמה סיבות נתאחר המענה שלי עד עתה, ובימי הרחמים והסליחות והרצון דחודש אלול שאנו עתה בהם, בטח יסלח על הנ"ל.

ואבוא בזה על ראשון ראשון וכו'.

א) במה שהעיר אשר בלקו"ת בדרושי פרה אדומה משמע אשר השלכת דתולעת השני מרמז שכמו שהתולעת אין כחה אלא בפה, הרי זה תיקון לקלקול פי פרה. אבל לכאורה מוכח ומפורש שם, אשר תולעת השני מתקנת לא פי פרה אלא פי תולעת דלעומת זה (ראה שם דף נ"ז ע"ב, ועוד).

ב) בכל זה חנה הערתו שפי פרה מקלקל נכונה היא, והוא על פי מש"כ במס' שבת (ק"מ סע"ב) בהמה שפי' רע פרה (מה שכתוב שם שגם

א'תתכב

מוהר"ר אברהם סנדר: נמצוב. אנרות נוספות אליו – לעיל חיה א'שנא, ובהנסמן בהערות שם.

חמור פיהו רע, אין זה מזיק לאחרים כדמוכח שם. ולהעיר מבמדב"ר ר"פ בלק: שור כחו בפיו כו' מה שמלחך אין בו סימן ברכה.

ג) מובן מעצמו שאין זה סותר כלל למה שכותב במכתבו בענין פי פרה ממה שרואים בחוש שנמצא בתוכן מסמרים וכו', וכידוע מאמר רש"י בכמה מקומות כפטיש יפוצץ סלע.

ד) מה שכותב בהנמצא בשל"ה שענין האשה כושית שלקח משה זהו תלמוד בבלי, במחשכים הושיבני, ומעיר למה דוקא תלמוד בבלי ולא ירושלמי. – וכנראה כוונתו להנמצא בשל"ה בהקדמתו בחלק בית חכמה (ט"ז ע"ב) ובמס' שבועות (קצ"ז ע"ב ואילך). ועל פי המובן שם, הדיוק בזה הוא תורה שבעל פה ולא תורה שבכתב, שזה בא בעיקר למעט (ולא תלמוד ירושלמי), ועיקר תורה שבעל פה הוא תלמוד בבלי, שבו רבו השקו"ט והפלפולים. ובו מודגש יותר החילוק שבין תורה שבע"פ לתורה שבכתב, שבתורה שבע"פ נוספים כמה ביאורים וכו', אשר גם זה הוא ביותר בתלמוד בבלי ולא בירושלמי (ונתבאר בארוכה, על פי תורת החסידות, בשערי אורה לאדמו"ר האמצעי סד"ה בכ"ה בכסלו, ובהמשך ראש השנה תרס"ו).

ו'יש להעיר ג"כ, ועי"ז יומתק ביותר שייכות דמשה לתלמוד בבלי בפרט, עפ"י החילוק הנ"ל שבין תלמוד בבלי לירושלמי, שבהבבלי רבו הקושיות הפלפול והסתירות וכו' משא"כ בהירושלמי שתיכף באים לנקודת הענין, והוא על פי מרז"ל (נדרים דל"ח ע"א) אשר פלפול של תורה ניתן בדוקא למשה רבינו.

ה) במה שכותב שמצא דבר חדש, הטעם שנקרא דוקא רבינו גרשום בשם מאור הגולה, הנה ראיתי מכבר ענין זה בסוף ס' לקוטי מנהגים (מ"א ע"ב) והוא שם בהשמטות, בשם הרב מיכלזון מפלונסק (ואח"כ בורשא) בשם גדול אחד.

ו) לחנם מתנצל על כתבו פירושים והסבירים בעניני תורה, כי הלא זוהי עבודתנו ובקשתנו לתת חלקנו בתורתנו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולזוגי ולכל ב"ב שיחיו.

א'תכג

ב"ה, ז' אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

המתפללים והגבאים דביהכ"נ קהל חסידים
במאנשעסטער

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך האב מיט אייניקע טעג צוריק באקומען די קאפיע פון אייער בריוו, און איך בין געווען צופרידן צו זען, אז איר שאצט אפ ווי געהעריק די ארבעט און פעולות פון הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נר"מ וכו' מהו"ר שמואל שי' רהיין שו"ב פאר אייער קהלה. דאס באווייזט, אז איר נעמט זיין ארבעט מיט אינטערעס ובפנימיות און אז איר ווילט אנהאלטן א נענטערע פארבינדונג מיט דאנעט, וואס דריקט זיך אויס אין אייער וועלן שיקן אים אהער אלס אייער פארשטייער.

איך האף, אז ווי יעדע לעבעדיקע זאך וועלן אייערע גוטע געפילן האלטן אין וואקסן און וועלן אריינדרינגען דורך די מעמבערס פון שול אין זייערע הייזער און אין אלע טעטיקייטן. דאס איז די זאך פון אונזער תורה ודת, וואס זיי באציען זיך ניט בלויז אויף א טייל פון טאג, און די איבעריקע צייט איז ניט צו דערקענען די אידישקייט; נאר א תורת חיים פון אלקים חיים, וואס נעמט ארום דעם גאנצן לעבן פון דער ערשטער רגע ביז דער לעצטער רגע לאחר מאה ועשרים שנים טובות; ניט נאר א איד אין שול, ביים דאוונען און לערנען, נאר אויך אינדערהיים, אין גאס, אין אפיס וכו', ווי מיר זאגן פעמים בכל יום – בשבתך בביתך ובדרכך כו'.

בנוגע צו אייער עצם פארשלאג אז הרב ר' שמואל רהיין זאל מאכן א ריזע אהערצו, איז לויט ווי ער שרייבט מיר זיין געזונט צושטאנד, רעכטן איך אז דער טיילטול הדרך און די ענדערונג פון געוואוינהייט, עסן און טרינקען און אלגעמיינעם לעבנס שטייגער, ווי אויך די אויפרעקונג

א'תכג

לתוכנה ראה לעיל אגרת א'תשנב.

(כאטש אפילו מתוך שמחה) וואלט געווען פאר אים צופיל אנשטרענגונג. און זיכער האט ער אייך שוין איבערגעגעבן מין בריוו צו אים, וואס איז אין איינקלאנג מיט דאס אויבנדערמאנטע.

איך וויל אייך אפדאנקען פאר דער מחשבה טובה צו שיקן אייער פארשטייער, בפרט פון א קהלה וואס טראגט מיט שטאלץ דעם נאמען „קהל חסידים“. מחשבה טובה מצטרפת למעשה, און לויט ווי דער אלטער רבי (תניא פרק ט"ז) איז מדייק אין דעם לשון רז"ל מצטרפת למעשה, אז עס דארף זיין א מעשה אויך, כאטש אפילו ווייט פון דער מחשבה, האף איך אז בא אייך וועט אויך זיין א מעשה, דאס הייסט אז די גוטע תוצאות וואס דער באזוך וואלט אייך געבראכט, וועלן פארווירקליכט ווערן למעשה, כאטש די מחשבה איז ניט אראפ לפועל.

איך פארענדיק מיט א וואונש לכתובה וחתימה טובה צו אלע חברים פון אייער שול און זייערע בני בית, יעדן איינעם בהמצטרף בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

א'תתכד

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר מרדכי שי' הכהן

שלום וברכה!

... (ב) נהניתי במאד במה שמתקנים את המקוה במחנם הטי' ע"פ חוראת כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, וכבר כתב[ת]י ג"כ יישר כח להאברך מר ... על עזרתו בזה, ואין כדאי להמשיך את הענין יותר

א'תתכד

נדפסה בלוקס חיי"ו ע' 478 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר מרדכי: פרלוב, אגרות נוספות אליו — לעיל א'תתקפ"ח, ובהנסמן בהערות שם.
וכבר כתבתי: לעיל אגרת א'תתג.

מהמוכרח כי כיון שהסכימו לעשות ע"פ הוראתו, צריכים אויסניצען די גוטע שטימונג.

ג) בענין ההידורים נוספים ששואל עליהם, הנה בזמן האחרון העירוני ע"ז שבאותם הקאפלעס שמרצפים בהם את כותלי המקוה והרצפה, ישנם שני מינים, א) שיש להם בית קבול מאחוריהם. והב) בלתי בית קבול, אף שהם קטנים ביותר, והנה אף שעד עתה לא ראיתי מי שיקפיד בזה, כיון שנעשו לבנין, הרי כיון שהעירו אותי שי"א שהב"ק משמש קבול להצעמענט (אשר ע"ז יהיו הקאפלען נאחזים בטוב יותר), הרי אם אפשר בקל כדאי להשיג הקאפלען הקטנים שאין להם בית קבול.

ד) מה שכותב במכתבו, שאינו מניח להרוס המקוה הישנה עד שתוגמר המקוה החדשה, הנה לכאורה כדאי הי' להשתדל שגם המקוה הישנה תהי' כשרה בהידור, והתועלת שבזה שיהיו שתי מקוואות כשרות בעיר. והשי"ת יזכנו אשר ע"י האתעדל"ת בחוספת טהרה בעולם נזכה בקרוב ממש למילוי היעוד וזרקתי עליכם מים טהורים כי מקוה ישראל הי'.

ה) בטח כבר קבל הפ"ש ממר ציפעל שי' ואתענין לדעת באיזה אופן מסרו, בהיותו כאן דברתי אתו בנוגע לעניני החנוך ובנין המקוה בקהלתם, וכן אמרתי לו במענה על שאלתו, שלדעתי כל זמן שיש תקוה לשפור מצב היחידות במחנם מבלי לצאת במחלוקת וקהלה נפרדת, צריך להתרחק מזה ככל האפשרי.

ו) בקשתי את מר ציפעל שי' שבבואו חזרה למחנם ימסור פ"ש בשמי לאנ"ש (וכידוע מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שאנ"ש הם כל יהודי שומר תומ"צ וידוע ג"כ מרז"ל בפ"י הכתוב (מכות כד, א) עושה אלה לא ימוט לעולם, שאפילו דבר אחד), ומחנכון הי' לזרז את הנ"ל שיעשה מעין אסיפה או התועדות למסור הפ"ש ממני, ובמילא יוכל לשמש זה מעין הקדמה שבאותו מעמד ימשיכו (אריינציהען) את עוד מי מהנאספים לעסקנות הצבורית ובפרט בענין המקוה שאודותה דברתי עם הנ"ל ביחוד והבטיחני שיעשה בזה כפי יכולתו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו לזוגתו ולכל יו"ח שיחיו.

א'תתכה

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יעקב שי שו"ב

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו ממוצש"ק עקב, ות"ל אשר השלום אתם, ובטח לעת
כזאת כבר הגיע אליהם פ"ש מכאן ממר ציפעל שי, ומהראוי הוא
שישתדלו שימלא את בקשתי לערוך מעין אסיפה או התועדות למסור
הפ"ש ממני, ובמילא יוכל לשמש זה מעין הקדמה שבאותו מעמד
ימשיכו (אריינציהען) את עוד מי מהנאספים לעסקנות הצבורית ובפרט
בענין החינוך [ו]המקוה, שאודותם דברתי עם הנ"ל ביחוד והבטחתי
שיעשה בזה כפי יכולתו, וכותב הנני עד"ז גם להרה"ג הרה"ח וכו'
מוהר"מ שי הכהן פערלאוו ובטח יטכסו עצה ביניהם באופן עשיית
הדבר שתהי' תועלת היותר גדולה ...

במ"ש ששאלו אותו: מפני מה בסידור רבינו הזקן בושמרו שלפני
תפלת ערבית דש"ק כתוב אות היא לעולם מלא וא"ו אף שבחומש הוא
חסר וא"ו, הנה בסידור שער הכולל שהוא המדויק ביותר כתוב לעלם
חסר וא"ו כדבעי, ובכלל עדיין לא נתברר הדבר אם אלו הפסוקים
וכיו"ב הי' כתוב ג"כ בסידור רבינו הזקן שנדפס בחייו או שרק ציין
שאומרים ושמרו וגו' ...

בברכת כתיבה וחתימה טובה המחכה לבשו"ט.

א'תתכה

מוה"ר יעקב שי: גנובורג, אגרת נוספת אליו — לעיל א'תשכ.

שכא

אדמו"ר שליט"א

א'תתכו

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הנוה"נ וזרה"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר שלמה זלמן שי

שלום וברכה!

... בשאלתו, אם אפשר לתקן שיתחיל העובר לפני התיבה
באמירת וידבר גוי למנוחה בכל יום, ובעש"ק באמירת הודו ופתח אלי,
כדי שכל המתפללים יאמרו זה, הנה בטח נכון הדבר כדי להזהר
משכחה וכו' וחדש כגון זה מחויב מן התורה.

בברכה לבריאות הנכונה והצלחה בענינים הכללים והפרטיים
ובכוח"ט לו ולכב"ב יחיו.

א'תתכו

ב"ה, ז' אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' הנדיב מו"ה חיים יעקב שי

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו האבן די געלעגנהייט צו ריידן מיט אייך
טעלעפאניש און פערזענלעך איבערצוגעבן אייך מיינע וואונשן, אז
השי"ת זאל אייך געבן אריכות ימים ושנים טובות ובריאות הנכונה –
אין צוזאמענהאנג דערמיט וואס איר האט זיך אונטערגענומען די

א'תתכו

מוה"ר שלמה זלמן: העכט. אגרות נוספות אליו – לעיל חיד איכו, ובהנסמן בהערות שם.

א'תתכו

מו"ה חיים יעקב: האלמאז. אגרת נוספת אליו – לעיל חיד תתקסג.

גרויסע מצוה צו העלפן בויען א הויז פאר חינוך הכשר על טהרת הקדש על אדמת הקדש.

איצט אז אייער ביישטייערונג איז שוין אנגעקומען און איבערגעגעבן געווארן צו פארוואנדלט ווערן לפועל פון דעם תכלית הענין, נעם איך די געלעגנהייט נאכאמאל איבער'חזר'ן די ברכה, אז זי זאל אויך אראפקומען מן הכח אל הפועל.

ווארום בכלל זיינען בא אידן דא אלע ברכות בכה, פונדעסטוועגן דער תכלית איז אז די ברכות השי"ת זאלן אראפקומען דא למטה בפועל, וואס דערמיט איז אויך פארבונדן דער ענין פון ירידת הנשמה למטה מאגרא רמא לבירא עמיקתא. אזוי איז בכללות בא אידן און אזוי איז בפרטיות בא יעדן איינעם.

במילא, אזוי ווי איצט איז שוין אייער צדקה אריין לפועל טוב צו פארווירקלעכן אין לעבן, ווינש איך אייך, אז די ג-טלעכע ברכות פאר דער גרויסער מצוה זאלן אויך אראפקומען בפועל ממש לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות הנכונה ובכל המצטרך בגשמיות וברוחניות, לו ולזוגי ובני ביתם שיחיו.

אין דער האפנונג צו הערן פון אייך בשורות טובות תמיד כל הימים, ובברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולזוגי ולכב"ב שיחיו.

א'תתכח

ב"ת, ז' אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ האחים מו"ה משה ויוסף יחיו

שלום וברכה!

בהמשך צו אונזער טעלעפאנישן געשפרעך, וויל איך דערמיט אויסדריקן מיין צופרידנהייט פאר דעם אינטערעס וואס איר האט

א'תתכח

מו"ה משה ויוסף: האלמאן.

ארויסגעוויזן אין דער פראגע פון אונטערנעמען זיך פון אייער זייט צו מנדב זיין די צווייטע העלפט פון דער סומע וואס נויטיקט זיך פאר דעם בנין בארצנו הקדושה, וואס אייער ווירדיקער פאטער שי' האט אויף דרויף מנדב געווען די ערשטע העלפט.

איך רעכן, אז עס איז איבעריק מאריך צו זיין וועגן דער וויכטיקייט און נויטווענדיקייט פון דער זאך, וואס איז אייך זיכער זעלבסטפארשטענדלעך.

איך וויל נאר אונטערשטרייכן צוויי נקודות:

אונזערע חכמים זכרונם לברכה זאגן, אז די וויכטיקייט פון א מצוה גייט אויפן נאמען פון די וועלכע פארענדיקן זי. דאס הייסט, אז דאס וואס אייער פאטער שי' האט דורכגעפירט די ערשטע העלפט פון דער זאך און איר וועט דאס משלים זיין מיט דער צווייטער העלפט, נעמט איר דערמיט א חלק אויך אין דער טייל פון אייער פאטער שי'.

גלייכצייטיק פארשטארקט דאס אויך די השתתפות פון אייער פאטער שי' דערמיט וואס די גאנצע זאך וועט זיין אויפן נאמען פון דער משפחה האלמאן.

און אזוי ווי א בנין אין ארץ ישראל ת"ו וואס איז פארבונדן מיט חינוך על טהרת הקדש איז פון די אייביקע זאכן בגשמיות וברוחניות, בין איך זיכער, אז איר וועט גערן ביישטייערן די צווייטע העלפט, און אזוי ארום איינשאפן זיך פאר דער גאנצער משפחה האלמאן שיחיו דעם גרויסן און אייביקן זכות וואס איז דערמיט פארבונדן, ובפרט אין די איצטיקע טעג פון חודש אלול, חודש הרחמים והרצון.

איך האף, אז איר וועט מיך דערפרייען מיט דער בשורה טובה וועגן אייער החלטה טובה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה להם ובני ביתם שיחיו.

א'תתכט

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ג' שופטים – אשר כבר דאגתי במקצת
שזמן רב לא קבלתי ממנו כל ידיעה –

ולקראת הודעתו מהבר מצוה של בנו ... שי, הנני בזה לברכו
שמבן שלש עשרה למצות יגדל לבן חמש עשרה לגמרא וכו' והוא וזוגתו
שיחיו יקבלו ממנו רוב נחת, אידישן נחת חסידישן נחת וידוע מרז"ל
יגעתי ומצאתי תאמין לא יגעתי ומצאתי אל תאמין ובמילא הזכות
והחובה מוטל עליו לעשות כל מה שביכולתו אשר בנו שי יהי חסיד
והחתחלה בזה שיחיי גולה למקום תורה ללמוד בישיבה שלומדים בה
תלמוד תורה ביראת שמים ...

חותם במכ' שהוא ג"כ ש"ץ, ובודאי למותר להעיר אותו על המנהג
הטוב של ישראל ואפילו של גדולי ישראל שהיו ש"ץ, לעבור ולחזור
קודם ר"ה ויום הכפורים על התפלות והפיוטים עם פירוש המלות
שבהם וגם מדרשות רז"ל ובפרט שכותב ששייך הוא לגזע תרשישים
כמ"ש במכתבו ע"ד התחתנותו בגזע החוזה מלובלין הרי צ"ל ג"כ בזה
דברים המתאימים בעיני התעוררות של תורת החסידות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

א'תתל

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו הערן, אז איר זייט דער אפוטרופוס אויף
דער צוואה פון ... און אז איר זייט זיך משתדל מיט אלע
מעגלעכקייטן, אז די ירושה וואס איז שייך צו א ישיבה זאל גיין אויף א
בנין פון דער ישיבה תומכי-תמימים.

אויסער דעם וואס ישיבת תומכי-תמימים איז אן אייגנארטיקע ישיבה, וואו מען לערנט [ס]יי תורת הנגלה סיי תורת החסידות און איז די איינציקע אויף דעם געביט, גיט זי אויך די מעגלעכקייט בעסער צו דערפילן וואס אונזערע חכמים זכרונם לברכה האבן געזאגט: מצוה לקיים דברי המת. ווארום וויבאלד אז מען קען די צוואה פינקטלעך ניט מקיים זיין, דארף מען זי מקיים זיין וואס נענטער און פאסנדער צו די ווערטער פון דעם פארשטארבענעם ע"ה, און ווי באוואוסט, איז די ישיבה תומכי-תמימים געגרינדעט געווארן א[י]ן **רוסלאנד** און שפעטער אריבערגעפירט געווארן קיין **פוילן** און דאן אהער. במילא איז דאס אויך מתאים לדברי המת.

עס איז זיכער איבעריק מאריך צו זיין וועגן דעם גרויסן זכות פון פארשפרייטן תורה, נגלה שבתורה ופנימיות התורה, און וויבאלד אז מען האט אייך געמאכט דעם אפטרופוס פון דער צוואה, איז א סימן אז איר זייט **ראוי** צו האבן דעם זכות און **קענט** דאס דורכפירן אין לעבן. איך וויל נאר אונטערשטרייכן צוויי נקודות:

ערשטנס, גראדע אין דער מצוה פון תלמוד-תורה איז די צייט זייער נוגע, דערפאר וואס יעדער טאג וואס גייט דורך קען מען ניט ממלא זיין מיט דעם צווייטן טאג, ווייל דער צווייטער טאג האט זיין אייגענע פליכט פון ת"ת.

צווייטנס, כאטש איר זייט בלויז דער ממוצע און די געלט קומט פון א צווייטן, אבער וויבאלד אז אין אייערע הענט ליגט די מעגלעכקייט די זאך צו פארשנעלערן לפועל טוב אדער אפציען, במילא איז די מאס פעולה אייערע און דער זכות דערפון איז אין לשער, און וואס פריער איר וועט ברענגען דעם ענין לגמר טוב אלץ גרעסער איז דער זכות ...

איך וועל זיין צופרידן צו הערן די גוטע בשורה אז דער ענין פון דער צוואה ווערט ווי אמשנעלסטן דורכגעפירט, ווען אפילו עס זיינען אויך פאראן אנדערע אפטרופסים, ווארום איר האט אין דעם סיוע מלמעלה, ווי די גמרא זאגט, הבא לטהר מסייעין לו.

בברכת כוח"ט, המחכה לבשו"ט.

א'תתלא

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ו מנ"א עם הפ"נ [ה]מוסגר בו שאקראהו בעת
רצון על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

שמחתי לקרות במכתבו אשר הגדיל זמן הקביעות עתים שלו
בנגלה ודא"ח, וטוב יעשה אם יקבע ג"כ לימוד דא"ח קודם תפלת
שחרית, וזה שכותב אשר מניעה למצב הרוחני שלו היא חולשת
בריאותו, הנה אם כוונתו לחלישות הבריאות ברוחניות אמת הדבר,
אבל אם כוונתו לחלישות בגשמיות, הנה איני מסכים על זה שכן הוא,
והלואי שיעשה בענינים הרוחניים עכ"פ עד שלא יגע בהבריאות
בגשמיות ואז יהי די והותר וכמרז"ל שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן
של ישראל והקב"ה בעצמו פוסק בתוה"ק אשר הגוף צריך להיות בריא,
כי היות הגוף בריא מדרכי השם הוא.

בנוגע להתקון ששואל, הנה לכל לראש יהי אצלו חקוקים בזכרוננו
עכ"פ איזה קאפיטלעך תהלים, איזה פרקים משניות ואיזה פרקים
תניא, ובהלכו ברחוב במקום המותר ובמקום האפשרי יחזור עליהם
בעל פה, ועכ"פ במחשבה, נוסף ע"ז הנה יתן – עד י"ט כסלו הבע"ל –
איזה פרוטות לצדקה קודם התפלה, ובכלל ירבה באותיות התורה
והתפלה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה והסתדרות המתאימה לפניו בגו"ר.

א'תתלב

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו – בלי הוראת זמן הכתיבה – בצירוף
העתקה ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ידוע בזהר ובכתבי האריז"ל אשר שלשים יום קודם הסתלקות,

כבר מתחילה, וא"כ ביום כתיבת המכתב הנ"ל הרי כבר זה בתוך שלשים יום אלו, היינו בהתחלת העלי שלו לעולמות עליונים אשר במילא זה מעלה ג"כ ביוקר וגודל ערך המכתב. ונהניתי אשר שם לבו להמוסר השכל שאפשר ללמוד מזה והוא התקרבות כ"ק מו"ח אדמו"ר אל כל תלמידיו והשייכים אליו, וידוע המבואר במד"ר שמות (פ"ב, ב) אשר בזה בחנו ג"כ את משה רבינו שראוי הוא לרועה ונשיא ישראל ע"י שימת לבו ביחוד לגדי נדח.

נצטערתי במ"ש במכתבו שעוד לא באה ההזדמנות לנסוע להזמין שייטל, ולפלא עליו שמחמיץ את הדבר כ"כ ובפרט שידוע לו המבואר בכמה מקומות בחסידות ומובן ג"כ בשכל אנושי אשר כל רגע ורגע אפשר לקנות בו עולם מלא או ח"ו להיפך, ואם כן כל רגע ורגע העובר [ו]אינו עושה בענין הנ"ל הרי היתה בידו לבנות עולם היינו להמשיך עי"ז תוספת קדושה בכל העולמות כמובן מאגרת התשובה לרבינו הזקן פרק י"ב, ומפני התרשלות לא נעשה כזה, אבל אין צועקין על העבר, ועכ"פ עתה עליו להזדרז ככל האפשרי בזה, וזהו ג"כ הטעם שהנני שולח מכתבי זה ספעשל דעליווערי.

בטח ידוע לו שיש על יד מחנה ישראל קופה מיוחדת לגמ"ח על ענינים כאלו, והתשלומין הם בתנאים נוחים, ואם זהו העכוב עד עתה הרי חבל שלא גילה את זה, וכבר הי' הדבר מסודר מכבר, ועכ"פ עתה יזדרז בזה כראוי וידוע מרז"ל אשר זריזות מביאה כו' ובסדר הדברים מסיים (ע"ז כ:): שסו"ס באים לידי רוח הקדש.

בברכת הצלחה בהשפעתו במשרתו החדשה וגם הישנה להחדיר אותם ברוח של יראת שמים ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

א'תתלג

[ז' אלול תשי"ב]

...נהניתי מההתענינות שלו במצב ענין השו"ב במחנו, אף

א'תתלב

ש"יטל: ראה גם לעיל אגרת א'תקנב, ובהנסמן בהערות שם.

א'תתלג

נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 141.

שנצטערתי במאד, על המאורעות והענינים שלא כדבעי, שמזכירם במכתבו. וכנראה שכוונתו בזה הוא לשו"ע. ובטח ימים אלו תהי' הזדמנות לדבר עם עוד אחדים מאנ"ש אשר יכולים להתערב בזה, ותקוטי שיעלה סו"ס לתקן את המצב לאט לאט. מובן מעצמו שלא אזכיר שההודעה הראשונה באה מכת"ר שי'. והשי"ת יזכהו להצליח בלימוד ובמלאכת הקדש בלי שום מכשול ח"ו. וידוע ג"כ הפירוש במרז"ל אין ושחט אלא ומשך, שהוא, כמו שע"פ פשוט, ענין השחיטה היא להכשיר את בשר הבהמה והעוף להעלותם ממדריגת חי למדריגת מדבר (כיון שנעשה דם ובשר של האדם) הרי יַעֲשֶׂה ג"כ ענין זה ברוחניות, להמשיך ולהעלות את הנפש הבהמית למדריגת אדם שהוא מל' אדמה לעליון, וכמ"ש בשל"ה דף [כ'] ע"ב, והוא בס' עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי חלק ב' סימן ל"ג.

א'תתלד

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר מנחם מענדל שי' שו"ב

שלום וברכה!

... ואשתמש בהזדמנות זו – אשר כפי תורת הבעש"ט הרי כל דבר אף פרט קטן הוא בהשגחה פרטית – שהגיעני מכתבו הראשון, לעוררו ולזרזו, נשען על מרז"ל ספרא ר"פ צו, אין מזרזין אלא למזרזין ע"ד ההכרח הכי גדול שכל אחד ואחת מבני ישראל ישפיע בסביבתם לקרב את לבן של ישראל לאבינו שבשמים בכל האופנים האפשריים, והחוש מוכיח אשר לב ישראל ער הוא ואין הדבר תלוי אלא בהמעורר וכמרז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ובפרט בראותי בחתימתו שהוא שו"ב, הרי ידוע דרז"ל אין ושחט אלא ומשך, והיינו שכמו שהשחיטה ע"פ פשוט מכשר[ת] את בשר הבהמה והעוף שיהי' ראוי למאכל אדם ולהפך לדם ובשר כבשרו, היינו שממדריגת חי יתעלה הבשר למדריגת מדבר, הנה זהו תפקידו ברוחניות להמשיך את

א'תתלד

מוה"ר מנחם מענדל: צוקרמן.

שכט

אדמו"ר שליט"א

הנפש הבהמית של בני ובנות ישראל הנמצאים בסביבתו ולהכשירם
שיעלו למדריגת אדם, שהוא מל' אדמה לעליון, וכמ"ש בשל"ה דף כ'
ע"ב והוא בס' עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, חלק ב' סי' ל"ג.

בברכת כתיבה וחתומה טובה.

א'תתלה

ב"ה, יו"ד אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען דיין בריף – אן א דאטום –
אין וועלכען דו באשרייבסט אלעס וואס דו האסט דורכגעמאכט אין די
מלחמה יארן און די נסים וואס השי"ת האט מיט דיר געטאן, און נאך
מער בין איך צופרידען וואס דו פארשטייט אז דאס איז אפענע נסים
און השגחה פרטית, און איך האף אז דער מוסר השכל פון דעם וועט
בא דיר פארבלייבען אויף דעם גאנצען לעבען לאריכות ימים ושנים
טובות, אויף צו געדיינקען שטענדיג און האבען דאס שטענדיג פאר די
אויגען אז השם יתברך פירט, ניט נאר די גרויסע וועלט בכלל, נאר אויך
מיט יעדער פרט פון אונז אין אלע זיינע איינצעלהייטן פון זיין לעבען,
במילא דארפמען קומען צו דער החלטה און אנערקענונג אז דער
איינציגער וועג וועלכער פירט צום אמת'ן גליק, איז דאס לערנען תורה
און מקיים זיין מצות מיט יראת שמים, און השי"ת זאל דיר העלפען אז
דו זאלסט קענען גרינג אריינבריינגען דינע החלטות אין טאג
טעגליכען לעבען.

בנוגע דיין פראגע, צי זאלסט דו פארטזעצען דיין לערנען זיך ...
וועלכעס דו האסט שוין אנגעהויבען, אדער נעמען א משק אין כפר
חב"ד:

מיין מיינונג אין דעם איז, וויבאלד אז דו שרייבסט אז שוין אייניגע
חדשים ווי דו לערנסט זיך ... אז דו זאלסט דאס פארענדיקען, און
באזעצען זיך אין כפר חב"ד, און אויב אין דער דארף וועסט דו ניט
האבען גענוג ארבעט אין דעם געביט, איז דענסטמאל כדאי אז דו
זאלסט האבען אויך א משק, און דיין פאך זאל זיין אלס ערגענצונג צו

דעם, אבער אלענספאל דארפסט דו פארטזעצן צו וואהנען צווישן
אנ"ש אין דעם כפר, וואס דאס וועט דיר זיין צו הצלחה בגשמיות
וברוחניות.

זיכער נעמסט דו איינטייל אין די שיעורים וועלכע ווערן געלערנט
ברבים אין דארף, און דו היטסט אויך אפ די דריי שיעורים וואס מיין
שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע האט מתקן געווען אין
חומש תהלים און תניא, כידוע.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

א'תתלו

ב"ה, יו"ד אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומה שמתאונן על המצב בהשיבה דמחנו, הנה כבר כתבתי לו
כמה פעמים וכן אמרתי לו בע"פ, אז דעם ענין פון מרה שחורה הנה יש
להתשמש בו בהתמדה בת"ת, אבל כלל וכלל לא בנוגע לעסקנות
צבורית כי זהו מבלבל הן לבעל המרה שחורה והן להעוזרים אתו
והעובדים ביחד, ובלי ספק אשר כיון ששלחו כ"ק מו"ח אדמו"ר ... הרי
כח המשלח עמו, ולו יהי כדבריו שאין זה מקום קל כ"כ, הרי בטח גם
הוא יודה שבערך כחות המשלח אין להתפעל ובפרט שבמחנו הרי
רואה הצלחה בהשגחה פרטית בכמה וכמה ענינים והשיבה שאין
כדוגמתו במקומות אחרים, ומה שיש כו"כ פרטים שעדיין לא נתקנו,
הרי לשתי סיבות אפשריות בדבר, א) כי הסדר דקדושה הוא לאט לאט
אגרשנו, ב) שאולי עוד לא זכו העובדים בהשיבה והמנהלים – זכו מלי
זיכוך ובירור – ובמילא קלקלו הצנורות לשעה קלה, ובעשיית תשובה
כפשוטה, היינו לשמור השיעורים בחומש תהלים ותניא, טבילת עזרא
וכיו"ב במילא יישרו ויפתחו הצנורות ותבוא ההצלחה במילואה ...

המחכה לבשו"ט וחזותם בברכת כתיבה וחתימה טובה.

שלא

אדמו"ר שליט"א

א'תתלז

ב"ה, י"ב אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו'
מוהר"ש שי

שלום וברכה!

נתקבלו י"א הספרים ששלח, כפי הרשימה, ות"ח עבור הטרחה
שבזה.

נזדמנה לפני ידיעה בעתון על דבר פטירת רב אחד, הרב ... ולא
ידוע לי אם הידיעה מתיחסת להרב ד. ... ויתן השי"ת להודיע ולהודיע
אך בשורות טובות, אבל בכל אופן צריך גם כאן לדעת המתרחש, הן
ענינים של שמחה הן ח"ו להיפך, כי לפעמים נוגע הדבר לפועל.

נתקבלו מכתביו מכ"ה תמוז, יו"ד, י"ב, כ"ו, כ"ט מנ"א, ח' אלול,
בצירוף החשבונות עבור חודש יוני, יולי. והנני מחכה לקבל ידיעות
נוספות אשר ענין השקו"ט עם הדזוינט נסתדר על הצהי"ט, ובטח
יודיע בהקדם.

בנוגע שאלתו אם יש אצלי הס' כנפי יונה לר' מנחם עזרי, הנה
אינו אצלי.

משנה תודה על העבר בשילוח הספרים ע"ע, ובטח גם להבא
ישתדל בזה (כשיביאו הסידור תפלה מבית הכורך, בטח ישלח ג"כ).
ובעיקר ס' קבלה ופס"ד.

קטע הר"ד המוסג"פ – כדאי להדפיסו ולהפיצו אם הזמן מספיק.

בודאי בנו שי' כבר חזר לאיתנו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכב"ב שיחיו,

מ. שניאורסאהן

א'תתלז

מוהר"ש שי: מסוסוב. אגרות נוספות אליו – לעיל א'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

א'תתלח

ב"ה, י"ב אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מט"ז מנ"א, בו כותב אשר מתכוון להוציא לאור הדפוס ספר ... ומצרף מאמרים שאמר בהספידו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע וביום מלאות שלשים יום להסתלקותו, ומבקש הסכמה ממני.

והנה אין זה מהמקצוע שלי וממנהגי ליתן הסכמות על ספרים, ובפרט ספרי דרוש.

ואמרתי זה מכבר, אשר מחד גיסא אין משיבין על הדרוש, היינו שבהלכה הלא הכל צריכים לכוון לפסק דין האמת לאמיתו, משא"כ בדרוש, אבל לאידך גיסא כיון שבהלכה נוגע רק הפס"ד בפועל, הרי אין נוגע כ"כ אם היתה יראתו קודמת לחכמתו, וכמבואר באיזהו מקומן, שבזמן הגלות ובפרט בעקבתא דמשיחא אפשר שיארע בלימוד תורה שלא לשמה שבכ"ז מכוון הדין לאמתתו (משא"כ בזמן הבית וסמוך לו שההוכחה שהלכה כמותו הוא דוקא מפני שהיו עמו, ה"י הוה ויהי כאחד, שהוא למעלה מהטבע, משא"כ שם אלקים בגימ' הטבע. ולכן מצד זה אפשר להיות אלו ואלו דברי אלקים חיים), לא כן בענין הדרוש, שביון שהפעולה בזה היא התעוררות ליראת הוי' אלקינו, הרי הפועל יוצא מכל דרוש צריך להיות מתאים לזה.

ולהעיר משו"ע רבנו הזקן או"ח סימן תכ"ט סוס"ד: ועכשיו כו' דורשין באגדה מענינו של יום. ועיי"ש ג"כ סימן תקכ"ט קונטרס אחרון. וידוע מאמר הספרי רצונך שתכיר את מי שאמר והי' העולם למוד אגדה.

ובמה שכותב בתוכן מאמריו אדות כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה יישר חילו על הדיוק וסבבו בשוק הסופדים, כי צדיקים דומים לבוראם, ובפרט נשיאי הדור, אתפשטותא דמשה בכל דרא, שעליו נאמר אנכי עומד בין ה' וביניכם, הנה כמו שהקב"ה הרי תכלית הידיעה שלא נדעך, וביחד עם זה שם שמים שגור בפי כל (ומבואר בתו"א פ' וירא יד, ע"ב, וז"ל: ולכן אפילו תינוקות יודעים שיש שם אלה מצוי כו', עיי"ש,

שלג

אדמו"ר שליט"א

שזהו דוקא במאור), ומעין זה הוא גם בצדיקים ונשיאי הדור, שאי אפשר להגיע עד תכליתם וביחד עם זה, אפי' תינוקות יודעים כו'.

כבקשתו, כשהייתי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הזכרתי ואת ב"ב שי' להמצטרך להם, ככתוב במכתבו. והשי"ת יזכה את כל אחד ואחד מאתנו לבשר אך בשורות טובות תמיד כל הימים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

מוסג"פ ד' מאמרי.

מוסג"פ ר"ד דש"ק מברכים.

א'תתלט

ב"ה, י"ג אלול תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת רשת אחלי"י באה"ק ת"ו

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכ' מער"ה ואדר"ח אלול, הנה על חלק משאלותיהם
כבר נענו במכתבי הקודם אשר בטח נתקבל [ב]עתו, ויאשרו קבלתו, וכן
יענו על השאלות אשר בו.

ב) בנוגע למ"ש בענין הרשום שלהם בלוד, הנה כיון שמוסיפים
במכ' שזה רק עתה שנסגר ביה"ס של זרם אגו"י שהיו בו קל"ה תלמיד,
הנה יש להזהר ביותר שלא יוציאו קול, שהם האשמים בדבר, אם אפי'
אין כל יסוד לזה, ובפרט אם יש איזה יסוד לחשש זה, ומה שהציעו
להם שינהלו הלימודים בלי פרסומות, הנה איני מבין מה יהי'
בהחזקת הת"ת שם, אם יתנו להם עכ"פ באופן בלתי רשמי האמצעים
הדרושים, וגם אַז, הרי כיון שזהו באופן בלתי רשמי, הרי מי יודע אם
יהי' אומר וגם עושה אם לאו, והרי פשיטא שבאם יתחילו בדבר, יהיו
מוכרחים להמשיך בזה, ואין כאן מקום להתנצלות שפלוני חזר בדבורו,
וכיון שת"ת זו דורשת אמצעים גדולים ביותר, הרי יש לעשות חשבון,
שבאמצעים כאלו אפשר לפעול גדולות יותר במקום אחר.

ג) בהתאם להנ"ל וכן בנוגע לשיטתי בכל מכתביי להנהלת הרשת, להזהר ממחלוקת ולפירוש בכוונות צדדיות ביותר, ה"ז מובן ג"כ היחס שלי להשיבה במירון, כי נוסף ע"ז שישיבה בכלל אינה שייכת להרשת – ואולי כוונתם ג"כ לא בהרשת אלא בכלל במוסדות חב"ד – , אבל כיון שעד עתה היתה שייכת – כפי מכ' – להמזרחי, ואם גם עתה אומר שימסרוה ברצון, הרי אי אפשר לדעת מה יולד יום מחר, וקרוב לומר שאם יראו שהדבר מצליח, יבואו בדרישה טענות ותרעומות וכו', וכבר הי' כזה שמתחלה אמרו שלא יקפידו ואח"כ כשהי' קרוב לפועל או גם אח"כ שנגמר הדבר בפועל, הרעישו והרעימו, מובן מעצמו שאם אפשר לעודד את המנהלים דהשיבה שישתדלו בהתפתחותה, הרי גדול ענין ת"ת ביותר, אבל לא לקחת הישיבה על שכמם, ובפרט שכנראה עושים בשבילם פרסומות שהולכים לכבוש את כל הארץ וחינוכה, וידוע מרז"ל צלולה היתה החבית וכו'.

ד) ואם כנ"ל ששאלתם היתה לא בשביל הרשת או בשביל איזה ישיבה משיבותינו, בבקשה למסור להאנשים השייכים לזה את חו"ד בזה.

ה) בשאלתם אם הת"ת דכפר חב"ד יהווה חלק מהרשת, הנה איני מבין למה זה לעשות שינויים, כיון שעד עתה היתה ביחד עם הישיבה של הכפר וכן ג"כ על הגליונות שלהם, היינו שכבר נתפרסם שזוהי ישיבה ות"ת ביחד, אין להוציא הדבר מחזקתו, וכן הוא בנוגע להת"ת דלוד שהיתה עד עתה מעין מכינה לישיבת לוד כמדומה.

ו) נהייתי במאד מה שהפעם באו כולם עה"ח שרצוני לפרש בזה, שזה ראוי ומופת ששורה השלום ביניהם ובטח יקוים מרז"ל שזה כלי מחזיק ברכה, ברכתו של הקב"ה [הקשורה עם ההצלחה למעלה מדרך הטבע].

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש וכוח"ט.

שלה

אדמו"ר שליט"א

א'תתמ

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים בלוד

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מ' מי"ג וכ"ב מנ"א, וכפי הידיעה שקבלתי זה עתה מפריז, הנה דברו שם עם מר ד"ר שפירא, והוא אמר שכבר דיבר עם מר פסמן בנוגע לבי"ס למלאכה, ויעורר עתה עוד הפעם (כנראה אשר מר פסמן הי' בחו"ל ושם התראה עמו). והנה כפי הנראה יתעסק הדזוינט בבי"ס למלאכה בשבילם ובשביל ... ואם יהי' אצלם מסודר הענין כדבעי, אזי יש תקוה שיהי' להם דין קדימה. כפי הנראה אין להדזוינט תקציב כ"כ גדול ליתן את כל האמצעים הדרושים בשביל בי"ס למלאכה ולכן יתנו קמעא קמעא ומי שיישר בעיניהם יותר, הרי בטח יזכה קודם, ולבשו"ט אחכה.

(ב) מה שכתבתי שיש לשמור על ציור הישיבה שלהם, לדעת שהיא ישיבה ולא תלמוד תורה, הנה מה שעורר אותי לחשש זה הוא: (א) שנראה בהגליונות שנתוספו בזמן האחרון, שגיל התלמידים הוא צעיר ביותר. (ב) מה ששמעתי שיש סברא להכניס את הת"ת דאהל"י תחת הנהלתם, ולכן הודעתי את דעתי בזה, שאפילו בשנים כתקונם ובפרט שמביטים אחריהם בשבעה עינים, יש להזהר שלא לתת פתחון פה לאמר שענין הת"ת שלהם הוא העיקר ולימוד גפ"ת הוא המעט בכמות, ובמילא זה ראוי ג"כ על האיכות וד"ל. בטח צודקים הם בטענותם שבנקל יותר להשפיע על כמה סוגים ילדים אם יתחילו לחנכם בחינוך הרצוי בגיל רך, אבל תמיד הי' חילוק בין הראוי והאפשר ובמילא גם במצב זה יש להתחשב עם זה. פשיטא שאין כוונתי שיפטרו ח"ו את התלמידים שכבר נתקבלו, ואפילו על להבא אין דעתי שאין לקבל כלל תלמידים קטנים, אלא אך גדולים, וכוונתי היא רק זה, שהריבוי באיכות ואפי' הריבוי בכמות צ"ל בתלמידים כאלו שיעידו שזהו ישיבה ופרטים בזה ה"ז תלוי בהתנאים על אתר, ובמילא עליהם להחליט בכל פעם ופעם בזה, והשי"ת יצליחם שיכוונו אל הכוונה שבד"מ תהי' בזה הצלחה למעלה מדרך הטבע.

שלו

אגרות קודש (א'תתמ)

ג) בהזדמנות זו הנני להדגיש עוד הפעם את גודל הענין מה שמתעסקים בילדי תימן, והתועלויות שבזה אין לשער מראש.

ד) ימים אלו בטח יעלו לאה"ק ת"ו - ע"מ לחזור - העסקן מר יצחק אלמליח מקסבלנקה עם הרב טולנין[דנ]ן דמכנז ועוד, הנ"ל הם חרדים ביותר ומתעסקים לטובת מוסדות אהל"י אשר במרוקה ... בטח יראו לו את המוסד שלהם, וכדאי לכבדם ומרז"ל מצוה לפרסם עושי מצוה, ובטח יתייעצו בזה עם אגודת חב"ד, למען יהי הדבר מסודר בענין שיביא תועלת היותר גדולה.

ה) בטח ישנם כבר אצלם המשך בנוגע לבנין הצריף על הגג, ונהייתי לראות במכתבם שנרגש התחלה לרחבות - ברייטקייט - שנוסף על הנ"ל בקשו הלואה על חמרי בנין ג"כ, וכשיגדילו הכלי למטה הרי בודאי ישפיעו כ"פ ככה מלמעלה.

ו) כשיהי' להם חדשות בטח יודיעו ות"ח מראש.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש וכחו"ט.

נ"ב: מוסג"פ קטע מהר"ד דש"ק מברכים אלול, ובטח יפרסמו בין התלמידים באופן המתאים.

א'תתמא

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת הישיבה בכפר חב"ד
אשר באה"ק ת"ו,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם, בו מודיעים אשר ביום הבהיר יום ח"י אלול, יום הולדת כ"ק מורנו הבעש"ט מייסד תורת החסידות הכללית, ויום הולדת כ"ק רבינו אדמו"ר הזקן מייסד תורת החסידות חב"ד, מתכוונים לערוך חנוכת בנין הישיבה בכפר חב"ד, וביותר גדלה שמחתי מסיום מכתבם, אשר בזמן האחרון הרבה השי"ת את גבולם בתלמידים

אשר בטח שהריבוי בכמות יגרום ג"כ להריבוי באיכות, וכידוע מרז"ל אלף נכנסים למקרא יוצאים מהם מאה למשנה, וממאה למשנה עשרה לתלמוד ומעשרה לתלמוד אחד יוצא להוראה, ובפרט בישיבתם שהיא מיסודו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אשר בה מתאחדים תורת הנגלה ותורת הנסתר היא תורת החסידות שני אור, הרי זהו ג"כ התאחדות האלף שנכנסים למקרא, מקרא בעשי, היינו שנשפל עד העשי, וכמו בפירוש הפשוט הרי מקרא הם ענינים פשוטים והאחד להוראה תכלית השלימות לכווין האמת לאמיתתו אשר על זה נאמר שהוי עמו, שהלכה כמותו בכל מקום, הוי, הי' הוה ויהי כאחד שהוא למעלה מהטבע והגבלתה ונמשך דוקא בטבע, הלכה בענינים גשמיים היינו התאחדות עשי שבתורה עם אצילות שבתורה, מקרא וקבלה, וכמובן כ"ז מלקו"ת לג' פרשיות בתחלתו דף ג' ע"א.

ויהי רצון מהשי"ת להשפיע הצלחה בהשיבה בתלמידי' והנהלתה לחיות מוחם ולבם זכים אלף פעמים ככה להבין ולהשיג בתורת הנגלה והחסידות ולשמש מאור להשפיע אור תורה ומאור שבתורה בכל הסביבה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה להנהלת הישיבה ותלמידי' וכל המשתתפים בהועידה הם וכל בני ביתם שיחיו, וע"י הפצת המעיינות חוצה נזכה כולנו יחד להגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו בב"א,

בברכה.

א'תתמב

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק תצא, בו כותב ... שאינו יכול לסבול כ"כ יסורים שעברו עליו וכו' וכו'.

הנה לפלא גדול הוא דבריו אלו, והאומנם שכח במשך זמן קצר לפ"ע, את מצבו בו הי' כשנה לפני זה ואח"כ, הן בנוגע להסיבות וכו' וכן בנוגע לבריאות וכו' וכו'. ואף שבנוגע להקב"ה הכל יכול, הרי יש

בידו לתת כמה פעמים ככה, ולכל איש ישראל יש מקום לקוות לזה, כיון שכל ישראל בני מלכים הם, והאריכות בזה אך למותר, וכידוע הק"ו המובא בדא"ח אשר נבוכדנצר בשביל ג' פסיעות כו' ניתנה לו מלוכה לג' דורות, הרי עאכו"כ אז א אידן קען מען זיך ניט אויסצאלן – אבל ביחד עם זה אין לשכוח ח"ו על הנסים ונפלאות שנעשים לכאו"א מאתנו, וגם הוא בכלל, והאריכות בזה בטח אך למותר.

בטח יבלה באה"ק ת"ו זמן המתאים, ויתבונן באפשרויות ההעתקה לשם בשבילו ובשביל ב"ב שיחיו, ויה"ר מהשי"ת שינחנו בדרך הצלחה, לפניו ולפני ב"ב שי', בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

א'תתמג

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מג' אלול, נעם לי לקרא במכתבה מה שכותבת שהכירה כמה מעלות בהאישיות שלו ומתאים למה שרוצה למצוא בבחור שתנשא לו, וגם מקווה שאולי ישנם בו עוד מעלות שעדיין לא נגלו לפני.

נכון הוא מה שכותבת שבענין כזה צריך להיות קיים גם רגש חיובי מסויים ולא רק חשבון על פי השכל, ומובן הוא גם כן שהרי בונים בית שלם בנין עדי עד, שצריך להיות הבית אחיד בכל הענינים ולא רק בעניני שכל, אבל לאידך גיסא, לא בכל פעם בנקל לברר איפוא מסתיים שקול הדבר הבא מצד השכל ומתחיל שקול הדבר הבא מצד הרגש, כי לפעמים רבות, אף שנדמה שאין זה אלא ענין שבשכל, הרי באמת יש כאן חלק גדול ואולי גם חלק המכריע של הרגש, ותקוהי אשר אחר שתפגש אתו עוד פעמים תוכל לברר זה בעצמה, שלא רק שכל בדבר אלא גם רגש.

בחתאם להנ"ל הנה אם ברור הדבר שלעת עתה אין כל רגש בדבר,

שלט

אדמו"ר שליט"א

הרי כנראה שעוד מוקדמת ההחלטה בזה, אבל אם גם הרגש משתתף בזה, הרי יה"ר מהשי"ת שיהי' בהצלחה ובשעה טובה ומוצלחת.

בטח תעלה בחשבון ג"כ, שאחרי משך זמן קצר לפי ערך, יסע הנ"ל להוריו שי' אשר לכן אין כדאי להמשיך את הענין אם אין נחיצות בדבר.

בכל אופן בטח תענה לי על מכתבי זה, ויה"ר אשר השי"ת ינחנה בדרך המובילה להצלחתה ואשרה בגשמיות וברוחניות, בברכת כתיבה וחתימה טובה.

א'תתמד

ב"ה, י"ג אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ בנשק"ע וכו'
מוה"ר אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

מוסגי' כבקשתו מאז הקונטרס לח"י אלול הבע"ל, וכן קטע השיחה שבת מברכים חודש אלול הוא חודש הרחמים, אשר בטח יענין את כת"ר וגם בנוגע לפועל.

מאשר הנני בזה גם כן קבלת שני מכתביו, ומה שהעיר שלפעמים כתוב בנוגע להלב לשון זכר ולפעמים לשון נקבה, הנה ידוע הכלל דכל דבר שאין בו רוח חיים זכר ונקבה (תשובת דונש על רס"ג סימן ק"נ) ואין הזמן גרמא להאריך בזה ועוד חזון למועד.

בנועם קבלתי הפ"ש ממנו מהנוסעים ושמחתי מספורם מהשתתפות כת"ר בהבאת הדבר לידי פועל, ונשען על מאמרז"ל המצוה נקראת על שם גומרה (תנחומא עקב הובא בפירש"י), בטוח הנני שישתדל להביא הדבר לידי פועל ממש, היינו שיכתב ויחתם הטשעק,

א'תתמד

מוה"ר אפרים אליעזר שי' יאלעם. אגרות נוספות אליו — לעיל אתקכט, ובהנסמן בהערות שם.

ויפה שעה אחת קודם, ובפרט בחודש הרחמים. ויעוין באגה"ק סימן כ"א וזריזותי דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד וכו' ע"ש, וחשייכות לכהנים בפרט מובנת ממש"כ בלקו"ת סוף פ' קרח.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לכת"ר וע"י להנדיב שליט"א.
המחכה לבשורה טובה.

א'תתמה

ב"ה, י"ד אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון ה' אלול, אין וועלכען איר שרייבט אז איר זייט שוין ארויס פון האספיטאל און געפינט זיך שוין אין דערהיים און אז אייער געזונט האט זיך פיל געבעסערט, און השי"ת זאל העלפען אז עס זאל גיין וואס ווייטער אלץ בעסער און זאלט קענען אנזאגען גוטע בשורות אויך אין רוחניות.

דאס וואס איר שרייבט אז איר האט גענומען אויף זיך צו אריינגיין אין דער מחנה חב"ד סיי אינערליך און סיי אויסערליך, צו אננעמען דעם פסק דין פון אדמו"ר הצמח צדק בנוגע דעם צלם אלקים און ניט אראפנעמען די י"ג תקוני דיקנא, וואס ווי עס ווערט ערקלערט אין זהר קבלה און חסידות, זיינען זיי די צנורות רוחניים דורך וועלכע השי"ת איז ממשיך תוספת ברכה אין דעם וואס מען באדארף, זאג איך אייך יישר כחו וחילו פאר דער החלטה, והבא לטהר מסייעין אותו און געוויס וועט איר האבען א סיוע מלמעלה אויף ניט נתפעל ווערען פון די וואס לאכן אפ, וואס דאס איז דער יסוד און התחלה פון אלע פיר חלקי שולחן ערוך, אין דעם ערשטען חלק פון שו"ע אורח חיים אין דעם ערשטען סימן וסעיף שטייט: ואל יבוש מפני המלעיגים, און השי"ת זאל אייך העלפען אז בקרוב ממש זאל געבעסערט ווערען אייער מצב הפרנסה, והשי"ת ימלא ימי הריונה של זוגתו תחי' כשורה ובנקל ותלד זחור"ק בקל.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

נ"ב בייגעלייגט איז א סקריפ לצרכיו הפרטים.

שמה

אדמו"ר שליט"א

א'תתמו

ב"ה, י"ד אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל הפ"נ שלו בעד מר ... וכשאהי על הציון של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אזכירו לרפואה קרובה, וחשי"ת יזכהו
שיוכל לבשרני טובות מהטבת מצב בריאותו של הנ"ל, ועליו לעוררו
שיחזיק סמוך למטתו מזוזה בדוקה שתהי' כשרה – כמובן שתהי' כלי
בתוך כלי, כיון שנמצא הוא בבית החולים – וכן יבדוק המזוזות בביתו
והתפילין והציצית של הט"ג והט"ק שלו, ויקח על עצמו – בלי נדר –
לשמור את שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר והם בחומש תהלים ותניא כידוע, ואם קשה עליו עתה הדבור,
הרי אפשר אם הרופאים יסכימו ע"ז שיאמרם במחשבה, ואחכה
לבשו"ט ממנו. ובטח זוגתו תהי' של הנ"ל מפרישה לצדקה בכל עש"ק
וערב יום טוב קודם הדלקת הנרות, לקופת רבי מאיר בעל הנס.

מוסג"פ הקונטרס לח"י אלול וקטע מהר"ד דש"ק מברכים חדש
אלול חדש הרחמים, אשר בטח יפרסם באופן המתאים כדי שיגיעו
לחוגים היותר רחבים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

א'תתמוז

ב"ה, י"ד אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

מרת מושקה תחי' אשת המנוח ר' גרשון ז"ל וואלפזאהן

ברכה ושלום!

אייער בריוו און טשעק וואס אייער מאן ע"ה האט איבערגעלאזן

א'תתמוז

אויף צדקה לויט מיין באשלוס, איז ערהאלטן געווארן. דער טשעק איז איבערגעגעבן געווארן אויף דער אונטערשטיצונג פון אונזער[ע] מוסדות, אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש", און בייגעלייגט איז א באשטעטיקונג.

די מוסדות, וועלכע טראגן דעם נאמען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, טוען לעבנס-וויכטיקע ארבעט אין פארשידענע טיילן פון דער וועלט, בארצנו הקדושה ת"ו, אין יוראפ, נארט אפריקע, אויסטראליע א"א. זיי גיבן אידישע קינדער, אינגלעך און מיידלעך, א תורה-טרייע דערציאונג און אפט אויך מאטעריעלע הילף, וואו עס פאדערט זיך. דער זכות פון נעמען אן אנטייל אין דער ארבעט איז אין לשער.

אזוי ווי עס איז אייך באקאנט די גוטע ארבעט פון אייער מאן ע"ה פאר די ליובאוויטשער מוסדות, בין איך זיכער, אז איר וועט אויסניצן אייער השפעה אויף אייערע קינדער שיחיו אנצוהאלטן די טראדיציע פון דער משפחה, און דורך דעם האלטן אפן די צנורות דורך וועלכע דער אויבערשטער שיקט ברכה והצלחה, אריכות ימים און נחת, אידישן נחת, פון די קינדער שי.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

א'תמח

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

א'תמח

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 409.

הנני שולח לכל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל, באשר הם שם, ה' עליהם יחיו, ברכת השנה להכתב ולהחתם לשנה טובה ומתוקה.

מקץ ובמועד שנת השמיטה, האי שתא, נזכרים אנו בזאת המצוה עמוד חזק וכבוד גדול בדת, מצות הקהל, אשר כל העם האנשים והנשים והטף היו נקהלים במקום המקודש, שיבנה בב"א, לשמוע פרשת קבלת מלכות שמים, קבלת עול מצות, קבלת בריתות של תורה ומשמיע לרבים עשר תעשר.

ואף על פי שבכל עת ובכל שעה מצווים אנו בחינוך הבנים והבנות לשמור דרך ה', הנה מקץ ובמועד שנת השמיטה מצווים אנו בזה ביתר שאת ובתוספות התעוררות. וכמו שנאמר: ובניהם גו' ישמעו ולמדו ליראה את הוי'.

ובטח אשר בימים הנוראים ובימי חג הסוכות, ימי הקהל, הבע"ל, יתעורר כל רב, כל מנהיג, כל עוסק בצרכי ציבור, כל אחד אשר דבריו נשמעין –

ודברים היוצאים מן הלב, לב ער שישנו לכל אחד ואחת מישראל, נכנסים אל לב השומעים –

לעורר את בני עדתו וסביבתו לתורה ויראת שמים ביתר שאת וביתר עז, ובפרט לתמוך לחזק ולהרחיב את מוסדות החינוך הכשר, חינוך של תלמוד תורה ביראת שמים, ולהקהיל ולהביא את הבנים והבנות להתחנך בהם, להיות נצר מטעי הוי' מעשה ידיו להתפאר.

ואני תקוה אשר התעוררות והשפעה זו תהא נמשכת ופועלת על כל השנה כולה.

ובגלל זאת יזכנו השם יתברך לגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו, לעשות ולקיים מצות הקהל בזבול בית תפארתנו, במהרה בימינו, אכי"ר.

עמוד . . . בדת: חינוך סוף מצות ברית.

פרשת קבלת . . . תעשר: רש"י סוטה מא. א. וברמב"ם הל' חגיגה פ"ג: פרשיות שחן מזוזות אותם במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת.
כל מנהיג: להעיר, אשר י"א שבאם אין מלך בישראל הגדול שבדור הי' קורא פרשת הקהל. ובאזהרות רב סעדי גאון (דיבור לא תשא): רב מהיר יקרא ספר במועד שמיטת (מנחת חינוך שם. ביאור להרב פערלא על ס' חמצות לרס"ג, עשה ט"ז ופ' ירד). ואכ"מ.
אחד ואחת: כידוע, גם נשים חייבות במצות הקהל.

המברך ומתברך בכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

א'תתמט

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אויפן שוועל פון נייען יאר, שנת תשי"ג הבאה עלינו ועל כל ישראל
לטובה, שיק איך מיין ברכה לשנה טובה ומתוקה לכל אחינו ואחיותינו
בני ובנות ישראל באשר הם שם, ה' עליהם יחיו.

דער יאר תשי"ב, דער יאר פון שמיטה, גייט אוועק, און די טעג
דערמאנען אונז וועגן דער גרויסער מצווה, וואס איז, א פעסטער זייל
און א גרויסער כבוד פאר אונזער דת, די מצוה פון **הקהל**, ווען דאס
גאנץ פאלק, מענער, פרויען און **קינדער**, פלעגן זיך פארזאמלען חול
המועד סוכות אין דעם געהייליקטן ארט, דעם בית המקדש, שיבנה
במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, צו הערן א ריי פרשיות פון דער
תורה, פרשיות וועלכע ריידן וועגן קבלת מלכות שמים, קבלת עול
מצות און בפרט די מצוה פון צדקה (עשר תעשר).

און כאטש תמיד אין אלע צייטן זיינען אידן אנגעזאגט צו דערציען
אידישע קינדער אין דעם וועג פון תורה ומצות, דערוועקט אונז און
דערמאנט אונז וועגן דעם די מצוה פון הקהל מיט א באזונדערער
שטארקייט.

א'תתמט

שמה

אדמו"ר שליט"א

אין די דאזיקע טעג, ענדע פון פאריקן יאר און אנפאנג פון שנה
הבאה, זאל יעדער פאטער און מוטער בישראל, יעדער רב ומנהיג, יעדער
עסקן און בעל השפעה, אננעמען דעם ערנסטן באשלוס אין דעם גייסט
פון מצות הקהל, ניט נאר אויף די קומענדיקע טעג פון ימים נוראים
און סוכות, די טעג פון הקהל, נאר אויף א גאנץ יאר – צו פארזאמלען
און אריינברענגען אידישע קינדער מאסנווייז אין די ישיבות, תלמוד-
תורות און מוסדות חינוך על טהרת הקדש; און דורך צדקה מיט א
ברייטער האנט פארפעסטיקן און פארזיכערן דעם קיום פון מוסדות
חינוך הכשר פון אידישע קינדער, אינגלעך און מיידלעך, אומעטום,

אויף דערציען זיי אין גייסט פון יראת שמים, אהבת השם, אהבת
התורה והמצות און אהבת ישראל.

בזכות זה וועט אונז השם יתברך מזכה זיין מיר זאלן גאר אינגיין
קענען מקיים זיין די מצוה פון הקהל אין בית המקדש בירושלים
הבנוי על ידי משיח צדקנו, בב"א.

המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

א'תתנ

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
הנהלת צעירי אגו"ח באה"ק ת"ו,

ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני בזה קבלת הפ"כ מוא"ו י"ט וכ"ו מנ"א ומכתביהם

א'תתנ

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 429 והושלמה ע"ס העתק המזכירות.

מכ"ב וכ"ט מנ"א והמצורפים אליהם, ועתה נתקבל גם מכתב מהנהלת ישיבת תורת בתל אביב, ופלא גדול שאין כל ידיעה מהתוצאות בקבלת המשלוח החפצים שנשלחו מכאן, ואיני יודע מה לענות כאן, וכן נוגע על להבא.

(ב) ואתחיל בהנוגע עתה ביותר, והוא באשר נכנסו בחדש אלול, ובטח כבר בא הזמן להכנות הנחוצות לחדש תשרי, הנה בודאי יגשו לעבד תכנית של עבודה מפורטת, ולחלק העניינים, ולסדר העבודה בין כולם, באופן שיהי סיוע והשלמה מאחד לחבירו, ובכלל, כפי שנהגו בכמה מקומות בשנים האחרונות, הנה מסדרים שני עניינים, אופן אחד, בריבוי מקומות, וגם אופן השני במקום אחד ובריבוי עס, ובטח, בהשתתפות ב"כ המקצועות והמוסדות כולם, יסדרו את הדבר באופן היותר מועיל.

(ג) מובן מעצמו שאין בזה שלילה כלל וכלל של עבודה גם במקומות אחרים, מלבד אלו המקומות שנמצאים שם בכמות מרובה – כן ירבו –

(ד) כמדומה שכבר כתבתי במענה על שאלת אחד, שאם יש אופן לשדר גם ברדיו, נכון הדבר, ופשוט אשר מתחלה צריכים לבחון את נוסח השדור ע"י ועד של איזה אנשים מתאימים לזה.

(ה) בהנוגע להפצת דא"ח, הנה לדעתי אין זה מתפקידם של אגו"ח וצעירי אגו"ח להושיב בכל המקומות אנשים שלוחים ממרכז ע"מ לקבל פרס ולעורר את האנשים המקומיים – בתמידות, אלא העיקר הוא – ההשתדלות למצוא בכל מקום ומקום איש (או ועד) שיקבל על עצמו הנהלת העבודה השייכת במקום זה, וכן לימוד חסידות ברבים וכו'. ורק במקום יוצא מן הכלל לגמרי, יש לשכור אנשים שיסעו ממקום אחד למקום שני, רצוא ושוב, ולפעול שם מתאים לתכנית פעולות אגו"ח (מלבד שלא יספיקו אמצעים לסדר העבודה הא', שלכן מוכרח לאחוז בסדר עבודה הב', אלא שגם טובת הענין דורשת שהפעל על אתר יהי מי מתושבי המקום, ורק לפעמים, רחוקים או קרובים, יבוא ג"כ אורח או מעורר ממקום אחר).

(ו) במענה על השאלה אם להדפיס, במכ"ע או ביולעטין וכיו"ב,

שמז

אדמו"ר שליט"א

איזה רשימות ומכתבים מכ"ק מו"ח אדמו"ר שלא נדפסו עד עתה, הנה זה יכניס בלבול וגם אי דייקנות בהוצאה לאור של מאמרי ושיחות וכו' של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולכן **על פי הוראתו** נתרכז זה בכאן, כיון שבפה אפשר לבדוק יותר בדיוק את ההעתקות ולהשוות להנמצא במקומות אחרים וכו' ולכן יש לחשוב רק ע"ד ענינים כאלו שכבר נדפסו, וגם בזה לשאול מקודם, כיון שגם בנדפסים נמצאים בהם ענינים שהיתה בהם משנה אחרונה, אף שמשנה ראשונה לא זהה במקומה.

ז) אם תיקון המקוה בחיפה הוא בערך ק"ר' ל"י על חשבונם אולי כדאי לעשות זה, אף שבכלל צ"ע שבעיר כחיפה זקוקים לעזרתם? ..

בברכת כוח"ט

א'תנא

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

להמשתתפים בהתועדות דיום הבהיר ח"י אלול,
הוא יום הולדת כ"ק הבעש"ט וכ"ק אדמו"ר הזקן,
בעיר טאראנטא,

ד' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הודעתם ע"ד התועדות ביום הבהיר ח"י אלול העבר, ותקותי חזקה אשר יום העבר זה ישפיע חיות בהווה והעתיד וכפתגם חסידיים הראשונים הובא בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר - ח"י אלול תש"ה - ח"י אלול איז דער טאג וואס האט געבריינגט און בריינגט א לעבן אין אלול, וכבר מבואר ענין אלול אף כי בקצרה בההקדמה לקונטרס ח"י אלול תשי"א - קונטרס צ"ד - והשי"ת

א'תנא

וכפתגם: ראה לעיל ח"ד אגרות איקצא"ב.

יכתבם ויחתמם את כל אחד ואחד מהמתועדים עם כל ב"ב שיחיו
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות,
המברכם בכל טוב.

א'תנב

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר עזריאל זליג שי

שלום וברכה!

... (ד) מוסג"פ הקונטרס ח"י אלול וכן קטע מהר"ד ובטח יפרסם
באופן המתאים.

(ה) במענה על שאלתו זה מכבר במה שנהגו כהנים להשתטח על
קברי צדיקים, ושואל חו"ד בזה,

הנה יעויין בשדי חמדי חלק אסיפת דינים מערכת ארץ ישראל
אבילות, ר"ה וכן בפאת השדה שם שהוא מביא כמה וכמה אחרונים
ורובם ככולם מחמירים בזה, וכן משמע ג"כ פס"ד עדת חב"ד וכדמוכח
מתשובת מהרי"ל מיאנאוויטש (אחי אדמוה"ז) שנדפס באחת מחוברות
התמים (חוברת ו' ע' לח) בעניני המחיצה שעשו בהאדיטש מסביב
להקבר, וכבר הוא ג"כ בהספרים שהביא השדי חמד אשר אעפ"כ הרבה
מקלים בזה ובפרט החסידים בנוגע לנשיאיהם, ואעפ"כ אין דעתי נוחה
מזה מפני תשובת מהרי"ל הנ"ל, וכן אמרו לי אשר בליובאוויטש
בהאהל היו סימנים בתור מחיצה שעד כאן נגשים כהנים ותו לא.

(ו) גם בס' ילקוט דת ודין ע' קלח הובאו כמה ס' בזה.

א'תנב

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 316 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר עזריאל זליג: סלוני. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד תתמו, ובהנסמן בהערות שם.

ו) בנוגע לאהל כ"ק מו"ח אדמו"ר הנה נסדר שסביב הקבר נמצאת מחיצה גבוה עשרה טפחים והכהנים עומדים במרחק ד' טפחים מהקבר וגם המחיצה בכלל וכיון שהאהל נמצא בתוך בית החיים, הנה הכהנים באים לשם באוטא סגור, היינו שיש לו דין אהל, ואהל זרוק בכגון דא אהל הוא כיון שענין הריחוק דד' אמות מביה"ק אינו אלא מדרבנן לכל הדיעות.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ול[ב]ב שי' ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכת הצלחה.

א'תתנג

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אלכסנדר סענדר שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מג' תבוא, בו כותב שממשיך בעבודתו קלייבען גשמיות בעד הישיבה – שבמילא נעשה הגשמיות רוחניות – און זייען רוחניות, וכן משתדל בהיותו בביתו להשפיע על סביבתו וכו'. ומה שמסיים במכתבו שלפעמים רבות נופל במחשבתו ואומר לעצמו מי הוא המטיף מוסר וכו' הנה בכלל ידוע מרז"ל אלמלא עוזרו אין יכול לו, ובמילא לא הוא המטיף ולא הוא האומר מוסר אלא שמוסר דברי אמת הלקוחים מתורת אמת ובפרט חסיד העומד בהתקשרות לנשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הרי אין עליו אלא מילוי שליחות ובמילא כח המשלח עמו וכ"ק מו"ח אדמו"ר יש לו גענוג ברייטע

א'תתנג

מוה"ר אלכסנדר סענדר: מעניין.

פליצעס דורכפירן שליחותו בכל מקום ובכל זמן ע"י כל אדם ובלבד שיעמוד השליח בקישור עם המשלח.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולב"ב שיחיו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

א'תתנד

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מר כהנוב שי

שלום וברכה!

בנועם נודעתי מהנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק ת"ו, על אודות יחסו הטוב אליהם ועזרתו אשר נתן להם בעת מצוא.

גודל ערך הענין בטח למותר להאריך בזה, וכידוע אשר החילוק בין השפעה על גדולים ובין השפעה על קטנים, אשר סטי' קטנה מן הדרך הנכון בהשפעה על גדולים, הרי בדרך הרגיל אין זה אלא דבר קטן, משא"כ בחינוך דור הצעיר, הרי עלול, אפילו שינוי קטן לגרום היזק גדול לכשיגדל, האדם עץ השדה ורואים אנו אשר שינוי קטן בגרעין נוגע בעיקרי גידול האילן איכותו וכמותו.

ואם בכל עת מוכרחת היתה שימת לב מיוחדת לחנוך דור הצעיר הרי עאכ"כ בימינו אלה אחרי השמדות הנוראות ל"ע שנשמד חלק חשוב הן בכמותו והן באיכותו מעם ישראל, הרי במילא גדולה כמה פעמים ככה חשיבות כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל, ובמילא גדולה ג"כ זכות כל אחד המשתתף בשיפור מצב החינוך ובפרט חינוך כזה המקשר את הדור הצעיר עם מסורת אבותינו ועברו הקיים לנצח גם בהווה וגם בעתיד, והן הם יסוד קיום עם ישראל במשך כל זמן גלותנו עד בוא משיח צדקנו בב"א.

שנא

אדמו"ר שליט"א

תודה כפולה על עזרתו בעבר ובבקשה גם על להבא לתת עזרתו להנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש בשעת דחקם, ובודאי יעשה בזה ככל יכולתו ואפשריותו.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולב"ב שיחיו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

א'תתנה

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

איך האב באקומען אייער בריף פון 2/9 אין וועלכער איר באשרייבט אייער ביאגראפיע און די שוועריגקייטן וואס איר האט געהאט נאך דער פטירה פון אייער מאן ע"ה און פארענדיקט אייער שרייבען אז גיט דאנק אייער איידים טאכטער און פאמיליע פירן זיך אויף אין גוטען וועג, און השם יתברך זאל אייך העלפען איר זאלט האבען פון זיי נחת אידישן נחת.

דער מנהג איז אז אין א תפלה בקשה צו השם יתברך, דערמאנט מען מיט דעם לשון-קדש'דיקן נאמען און אויך מיט דעם נאמען פון דער מוטער, וואלט איך אייך פארשלאגען, אז איר זאלט מיר צושיקן די אלע נעמען פון אלע אייערע ווי זיי רופן זיך אויף לשון הקדש און אויך דער מוטערס נאמען פון יעדערן, וועל איך זיי מזכיר זיין בעת רצון אויף דעם ציון פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

לויט ווי איר שרייבט, אז בא אייך איז א כשר'ה גאסט הויז, איז זייער וויכטיג, אז בא אייך זאל זיך געפינען פערשידענע ספרים, וואס דורך זיי זאלן די געסט קענען דערוויסען זיך וועגען תורה און יראת שמים זעלבסט פארשטענדליך אז די ספרים דארפן זיין אין דער שפראך צוגעפאסט צו דעם סארט געסט וועלכע באזוכען אייער גאסט הויז.

אויך איז וויכטיג צו בודק זיין די מזוזות אין אייער הויז צי זיי

זיינען אלע כשר'ה, און זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען
אייד אויף דעם גוטען מנהג פון כשר'ה אידישע טעכטער, אז פאר ליכט
צינדען יעדער ערב שבת און ערב יום טוב געבען אויף צדקה, און זיכער
איז אז אויך אייער טאכטער טוט אזוי.

מיט א וואונש פאר אייד און אייער גאנצער פאמיליע פאר א
כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

המזכיר

א'תתנו

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ז אלול, בו כותב ע"ד ההצעות השונות שיש
לו בענין משרה וביניהם ג"כ הצעה משיבת תו"ת אשר בפריז.

הנה כיון שיש לו הצעה כזו איני מבין למה לו לחפש בכרמים
אחרים בה בשעה אשר השי"ת המציא לו אופן להיות נוטר את כרמי
שלי וידוע אשר בענינים כאלו הרי יותר מאשר עושים עם מוסד כ"ק
מו"ח אדמו"ר הרי המוסד עושה ברוחניות וגשמיות עם אותם הפועלים
לטובת המוסד ומשתתפים בעבודתו ובפרט אשר הסג"ב שם ג"כ
כדבעי ובמילא יוכל לעלות בתורה ועבודה וכמרו"ל מעלין בקדש.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה
טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

א'תתנז

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נודעתי מאחיו האברך הו"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי' אשר נמצא
הוא בצבא קרוב לשנה, ובטח נזכר הוא על צור מחצבתו בכל מקום
שנמצא, ותקותי אשר לפעמים חושב מחשבות בלבד אשר אפשר לו
שליחות מיוחדת להביא להסביבה שם נשלח ונמצא עתה, אין אתנו
איש אשר יאמר ברור ובהחלט אשר ענין פלוני זהו שליחותו, אבל
לפעמים תכופות הנה יש פרטים שקרוב לודאי שהם נכנסים בשליחותו
של פלוני, וגם מר כיון שנצר הוא למשפחה כמשפחתו שלו היינו דבאה
לו זה במסורת אבות מדור דור שמסרו נפשם על התורה והמצוה הרי
קרוב לודאי שזה ג"כ מתפקידו בהסביבה בה נמצא עתה לבאר להם
את האמת ואור שבתורה ובמסורת ישראל ובטח בהשתדלות הראוי
ימצא את האותיות המתאימות לביאור זה והשי"ת יצליחו.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה
טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות

בברכה.

א'תתנח

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ד אלול, בו מודיע ע"ד יום הולדת שלו ביום
ו' תשרי הבע"ל ושואל סדר ליום זה.

הנה בטח יעלה לתורה, ובמשך היום יתבודד איזה משך זמן

א'תתנח

חלקה נדפס בלק"ש חכ"ד ע' 403 והושלמה ע"ם העתק המזכירות.

כמבואר בחיים יום די"א ניסן ובעת ההתבודדות יתבונן בהשנה שעברה עליו ויתעורר להחלטות טובות לשנה הבע"ל, וכן יתן לצדקה קודם תפלת שחרית ומנחה ואם באפשרי ישתדל לחזור מאמר דא"ח בפני קבוצה גדולה או קטנה עכ"פ כמובן אשר כל הנ"ל צריך להיות בלי בליטות.

וכיון שמזכיר במכתבו אשר יש אצלו שגיאות בחזרת פרקי התניא, אשר כמבואר במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (בס' קיצורים לתניא) הוא תורה שבכתב דתורת החסידות, הרי עליו להשתדל לתקן השגיאות ולהתחיל בזה תיכף בקבל[ת] מכתב זה באופן אשר עד ליום ההולד[ת] שלו יתקן חלק חשוב מהשגיאות.

מסיים במכתבו אשר מפני כמה סיבות מתחיל להתפלל בשבת קרוב לשעה ב', ולא טובה בעיני שמועה זו כלל, כי אין לעשות קביעות מהנהגות כמו אלו, ומובן החילוק בין אם מתחיל בשעה מוקדמת ומסיים בשעה מאוחרת או שמתחיל [מ]לכתחלה בשעה ב' וייתעץ עם זקני אנ"ש במקומו אשר יתנו לו הוראות בזה איך לתקן שלא יוצרך לקצר בהחכנה הנחוצה לעבודת התפלה ובעיני התפלה עצמה ובכל אופן לא יתחיל תפלתו אחר חצות.

מ"ש אשר ההתבוננות שלו לא שוה כלום, הנה מובן הדבר שאין זה מתאים כלל וכלל ואין לומר כן, כי הרי מתבונן בענינים דתורת אלקים חיים שנמסרו לנו ע"י נשיאינו הק' שדבריהם חיים וקיימים לעד וסוכ"ס פועלים פעולתם אם בגלגול זה או בגלגול אחר (כמבואר בהר"ד לפני התלמידים - דחנוכה - שבגלגול אחר אפשר להיות בחיים חיותו כשמתהפך מן הקצה אל הקצה), ובמילא ח"ו לבטל ענינים כאלו ב"לא כלום", רק מפני שאין ניכר עדיין פעולתם בגלוי, ומובן ג"כ שאין בזה סתירה להמבואר בכ"מ בפחיתות ערך המתבונן, כיון שהעילוי שבהתבוננות אין זה מכחו ועוצם ידו וכמבואר בקונטרס ומעין. ובכ"מ.

בטח יש לו קביעות שיעור בדא"ח חן למיגרס וכן לעיונא ולמותר לעוררו על שמירת שלשת השיעורים [השונים] לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר והם [ב]חומש תהלים ותניא כידוע.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה [ל]הביע ברכתי לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

א'תתנט

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

... (ב) בנוגע לשאלתו מה כוונתי בלימוד דא"ח, אם הוא בענין של עבודה המעורר את הלב, הנה ידוע בכ"מ בשיחות כ"ק נשיאינו הק' שעיקר הלימוד ובפרט לימוד דא"ח הוא ענין העבודה, אבל אין זה אומר שצריך ללמוד רק מאמרים שבהם מבואר עניני עבודה, כי גם מענינים שבהשכלה יש למצוא בכך בנוגע לעבודה, ואי אפשר לתת בזה הוראות כלליות, כי זה תלוי בכשרונות איש הפרטי בזמן הפנוי שלו וכו' אבל דבר השווה לכל הוא, שצ"ל לימוד הן בעניני השכלה שבתורת החסידות והן בעניני העבודה, אלא שאופן חלוק הזמן של לימוד זה כמה ללמוד עניני עבודה וכמה לעניני השכלה זהו תלוי במהות איש פרטי ובטח לכשיתיעץ עם זקני אנ"ש המכירים אותו, יורוהו הדרך הנכון לזה, ועוד למודעי מה שכתבתי לכמה מאנ"ש זה מכבר שבכלל צ"ל בלימוד הדא"ח ג"כ הענין דלימוד לעיונא ולמיגרס בכדי לדעת עכ"פ באופן כללי ענינים שבחסידות, ואין בזה סתירה להמבואר בכמה מקומות, אז מי דארף ניט זיין קיין חיצון וחב"ד מאנט פנימיות ובפרט בלימוד החסידות, כי גם הלימוד למיגרס אצ"ל בדרך חיצונית אלא ע"ד המבואר בלימוד תורה שבכתב וכן בלימוד ספר התניא אשר הגדול שבגדולים אי אפשר לו לירד לתכליתו ואפי' הקטן שבקטנים אפשר לו להשיג עכ"פ מקצת מפירוש הפשוט.

(ג) בנוגע לשאלתו, אם מה שלומד עם תלמידיו חומש עם פרש"י ולא מסדרה של השבוע היוצאים בזה שיעור הקבוע מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר, אין הדבר כן, כי הלימוד בפרשת השבוע הוא מתאים לפתגם אדמו"ר הזקן, אז מען דארף לעבען מיט דער צייט (עיין ג"כ בשיחת ש"ק מברכים ח' אלול דהאי שתא), ולכן בלוח היום יום שהוגה בשעתו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר הנה בכל יום מסומן שיעור פרשת השבוע שצריך להיות נלמד ביום זה.

(ד) הפ"נ שלו נתקבל ובל"נ אקראהו על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה

ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולב"ב שיחיו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

א'תתס

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מא' תבא, ונהניתי לקרות בו מה שכותב שהכיר את כ"ק אדמו"ר - מוהרש"ב - נ"ע, ותקותי שאין זה זכרון בעלמא אלא שפועל עליו הרמת רוח להגביה עצמו למעלה מן החומריות של עוה"ז הגשמי ומלואו עולם המלא קליפות וס"א וכמז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה.

ומה שכותב אשר קשה למלאות עתה את הפעולות הנחוצות, הנה צודק בדבורו, אבל ידוע מז"ל שהקב"ה אינו מבקש אלא לפי כחנו, ועלינו להתחיל במילוי שליחותינו בעלמא דין וכשעושים זה בלי פני צדדית ובלב שלם, אזי מצליח השי"ת למעלה מדרך הטבע והוא ע"ד ספור רז"ל קהלת רבה בתחלתו, אשר רבי חנינא בן דוסא כשראה אנשי עירו מעלים עולות ושלמים והוא אינו מעלה כלום - לגודל עניותו - ומצא בחורבה של עירו אבן אחת וסתתה ויפה אותה ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים אבל לא הי' בידו לשכור פועלים להובילה, זימן לו הקב"ה מלאכים בדמות בני אדם והסכימו להעלותה בשכר מועט, אבל תנאי התנו, ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו" אשר לכאורה אינו מובן למה אמרו שתתן אצבעך כיון שהם המעלים, והוא ע"ד הנ"ל שצריך לפתוח כחודו של מחט, היינו להתחיל בהעבודה אף שלכאורה ע"פ שכל אנושי אינו רואה איך שיבוא הדבר לידי פועל, ואם עושה זאת באמת ובתמים, מצליח. ועיי"ש בחידושי הרש"ש, והוא הדין לכל או"א מאתנו בכל מקום ובכל זמן.

בטח יודע הוא משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והם בחומש תהלים ותניא,

ומתחזק בהם, אשר השיעורים ממשיכים תוספת חיות וכח מאלקים
חיים לבני ישראל הדבקים בו שהם חיים כולכם היום.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולב"ב שיחיו, ברכת כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

א'תתסא

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד אלול, אין וועלכען איר שרייבט וועגען
אייערע איבערלעבונגען און אויך אז איר ווערט לייכט אויפגערעגט און
עס פאלען אייך אריין מחשבות וכו'.

הנה בכלל דארף מען מסיח דעת זיין פון דעם, זעלבסט-
פארשטענדליך אז מען דארף טאן דאס וואס דער דאקטאר הייסט צו
טאן, אבער דאס איז נאר וואס עס איז פארבונדען מיט דעם כח
המעשה, אבער אריינטראכטען זיך אין דעם, איז דאס ניט אונזער זאך,
און ווען איר וועט מסיח דעת זיין פון דעם וועט איר זיכער זיין
געזינטער, און וועט [האבען מער צייט אויף צו מצליח זיין אין אייערע
פרטיות-דיקע ענינים און אויך אין דער השתתפות אייערע אין דער
עסקנות חב"ד באה"ק ת"ו.

עס וואלט גלייך געווען אז איר זאלט קענען אויף אויסווייניג
עטליכע פרקים משניות און עטליכע פרקים פון תניא זעלבסט-
פארשטענדליך אין אזא אופן אז דאס זאל אייך ניט אנשטריינגן און
ווען איר וועט פילען אז איר רעגט זיך אויף אדער עס פאלען אייך
אריין מחשבות ניט געוואונשענע, זאלט איר דענסטמאל טראכטען א
פאר משנה'ת משניות און א פאר שורות פון תניא און מעט אור איז
דוחה הרבה חשך און בפרט אז דער אור איז פון דעם מאור החסידות,
און אז דער חשך איז א געדאכטער - מדומה - חשך.

אייער פ"נ לראש השנה הבע"ל, האב איך באקומען און וועל עס
לייענען - בל"נ - בעת רצון אויף דעם ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה
טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות,
בברכה.

א'תתסב

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו אלול, נהניתי לקרות בו אשר הוטב מצב
בריאותו וכבר למד ג"כ השיעורים ברבים, ויה"ר מהשי"ת אשר הלוך
ילך מצבו הולך וטוב ויבשר בשו"ט בזה.

מסיים במכתבו שגמר במחשבתו להתפלל בתור ש"ץ בימים
נוראים וחקי הבע"ל, ויהי לו ג"כ עוזרים משוררים שיעזרוהו במקצת,
ובטח ישתדל במדה האפשרית למעט בטרחה וידוע שני הפירושים
במרז"ל בכל כחו, כפשוטו, או בכל כחו, כוונתו, ומובן אשר הפשט השני
הוא יותר מתאים ברוחניות ובמילא יותר טוב גם בגשמיות.

הפ"נ שלו נתקבל, ואקראהו בל"נ על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולב"ב שיחיו, ברכת כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכת] בריאות הנכונה ביחוד.

א'תתסג

ב"ה, כ"ד אלול, ה'תשי"ב

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"נ יושב על מדין מנהל עדתו
במישרים וכו' מוהר"ר דוד נ"ו צפרו

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי הידיעה המדהימה מפטירת אביו הרב ישמ"ח
זצ"ל. והנני בזה להגיש לכת"ר כוס תנחומין, השי"ת ינחמהו ויאריך
ימיו ושנותיו בטוב ונבנ[ע]ימים ולא יוסיף לדאבה עוד.

ומענין פטירה וניחום אבלים, ארשום בקצרה מה שאמרתי מכבר,
אשר הבריאה היא ירידה והשתלשלות¹ מלמעלה למטה, והכוונה –
שתהי' אח"כ עלי' אחר עלי' ממטה למעלה. וכיון שכן היא הכוונה
העליונה, הרי נעשה כן בפועל, שמאז נגמרה הירידה התחילה העלי'
תמידית, וכמאמר רז"ל אשר צדיקים ות"ח, הן בעולם הזה והן בעוה"ב
אין להם מנוחה, כי הולכים מחיל אל חיל.

ואמר קרא שבע יפול צדיק וקם, שהנפילה היא בשביל הקימה
והעלי' שאחר זה, ונפילה וירידה זו מוכרחת היא, וכמבואר בכ"מ²
בארוכה, אשר בין מדריגה הקודמת למדרי' נעלית יותר שאחרי' צ"ל
בטול באמצע. וכיון שהירידה הכנה מוכרחת היא לעלי' למדרי' יותר
נעלית, הרי, באמת, אין זו ירידה כי אם חלק מן העלי' הנעלית יותר.

וכן הוא בכללות ענין הפטירה ואבלות: בנוגע להנפטר, הפטירה
היא ענין ואל עפר תשוב בשביל העלי' יותר נעלית שאח"כ; בנוגע
להאבלים – יבדלו לחיים טובים – ענין האבלות שהוא מוחין דקטנות,
הוא ג"כ בשביל עלי' למדריגה יותר נעלית שאח"ז.

ובמהרה בימינו יקויים היעוד בלע המות לנצח ומחה ה' דמעה
מעל כל פנים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

(1) יר'ידת] קודם הצמצום. השתל[שלות] לאחר הצמצום.

(2) תניא סוף חק[דמה] לח"ב.

א'תתסג

מה שאמרתי: למנחמיו על פטירת אחיו – ראה לעיל אגרת איתרי, ובהנמקן בהערות שם.

א'תתסד

ב"ה, כ"ז אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ. י.

הנהלת ישיבת לוד
הנהלת ישיבת תורת אמת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכתבי הקודמים בטח קבלו ויענו עליהם.

אף שכבר מסרתי על ידי הרה"ח וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי
ציבור וכו' הר"מ שי גורארי, בכל זה באתי להעלות הדברים על הכתב,
והם:

זה מכבר חפצי ורצוני לברר כשרונות תלמידי הישיבות
ומעלותיהם, הן בלימוד הנגלה הן בלימוד החסידות. וכאשר הי' זה
מכבר בסדר כל ישיבות ליובאוויטש, אשר מזמן לזמן היו עורכים
בחינות התלמידים, והנהוג בזה שהיו עורכים בחינות אלו בין הזמנים.

לכן הצעתי ובקשתי אשר יערכו בחינות כאלו גם בהישיבות
באה"ק ת"ו.

מובן מעצמו שבחינות אלו תהיינה חשאיות, היינו בלא הזמנות
אנשים מבחוץ וכו'.

והבוחנים יהיו שני ועדים, ועד בחינה בנגלה, וועד בחינה
בחסידות. בכל ועד משני אלה יכנס הר"מ דנגלה או דחסידות דישיבת
לוד ודישיבת תו"א, ואחד נוסף עליהם שיסכימו עליו שניהם.

ומובן מעצמו שבחינה זו ענינה רק בהנוגע לתלמידי הכתות
העליונות והלומדים בפ"ע.

מובן ג"כ שאין בחינה זה באה במקום הבחינות הנדרשות כדי

א'תתסד

מסרחי: ראה לעיל אגרת א'תשס"ט.

להעלות התלמידים מכתה לכתה, כי אינה אלא בשביל הכתות היותר גבוהות, וכנ"ל בשביל לדעת מצב האמתי של התלמידים וכשרונותיהם בנגלה דתורה ובחסידות.

תקותי שינצלו לזה את ימי חודש תשרי הבע"ל, כיון שבטח בלאו הכי אין הסדרים נשמרים כ"כ, ויהי רצון שיהי בהצלחה.

בטח יאשרו קבלת מכתבי זה תיכף, וימהרו ג"כ במינוי האנשים להועדים ויודיעוני גם עד"ז בהקדם.

בקשתי גם את הנהלת אגו"ח לסדר את הענינים ולתווך בין שתי חשיבות. ולמותר להעיר אשר מהנכון שכל הבחינות תגמרנה עוד בחודש תשרי.

המחכה לבשורות טובות וחותם בברכת כתיבה וחתימה טובה והצלחה בעבודתם בקדש.

א'תתסה

[שלחי אלול תשי"ב]

... ובנוגע ליוחכ"פ - הנה בודאי יתנהג ע"פ הוראת רופאים מומחים, שזוהי דעת תורתנו, תורת חיים - לא רק בעוה"ב אלא גם בעוה"ז. ואם היא ע"פ הוראת רופא, הרי אז מברכין על אכילה זו, שענין הברכות הוא - המשכת אלקות והעלאת הניצוצות, שנעשים דוקא ע"י אכילה, וא"א ע"י מח' וכוונות גרידא.

א'תתסה

נדפסה בלש"ש חכ"ב ע' 306.

א'תתסו

ב"ה שלחי אלול ה'תשי"ב
ברוקלין נ.י.

הרה"ג וחרה"ח הו"ח אי"א נר"מ עוסק בצ"צ וכו'
מהור"ר שמואל שי' הלוי

שלום וברכה!

לקראת השנה הבע"ל ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה
לחביע ברכותי, לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר,
הצלחה בתלמידים להעלותם במסילה העולה בית א"ל, ורוב נחת
חסידותי מכל יו"ח שיחיו, לאורך ימים ושנים טובות, טובות עם כל
הפירושים.

בברכת טוב בגו"ר

מ. שניאורסאהן

א'תתסו

מהור"ר שמואל: לוישי. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א' רכב.

מפתחות

מפתח ענינים

א:	קידטו (י' למע' י' למטה וקו חומ"צ המחכרם).
אבלות:	קד (כשנמסר לכתפאי במקום הנפטר עלי' לתורה).
אהבה:	סט (של אאע"ה ודלמע') פו (ג' א. — אחד). קצה (ג' א.).
אהבת ישראל:	יד. מדיה. קמג (א. חנם חיקון לשנאח חנם).
אור וזיו:	מ.
איטלקית:	רצו (תרגום השיחה לא. מכיר אני קצת בלשון זה).
אימוץ:	צה (ילד שנולד בטרהרה).
אכילה:	קעב (לפני השינה). רעא (כנ"ל).
אלול:	שו (אני לדודי כו' מה הראשונים ברצון כו').
אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל:	רכזט (הפי' בירושלמי ובספרא).
אמונה:	קכג (עצות למניעת ספקות בא). עדר.
אמת:	כ (פאר א. ווערן אלע בטל). לה (כנ"ל).
אני ה' לא שנית:	רעא.
הארץ הדום רגלי:	קלו (המצוות מעלים הרגל).
אתחלתא דגאולה:	קכא (נכהלחי בקראי).
אתערותא דלתתא:	
אתערותא דלעילא:	
ב' אייר, תפארת שבתפארת:	
בחינות:	רפג. שס.
בטחון:	פכ. פה. צא. קו. קטז. קמז. קנ. קנו. קסא"ב (ציץ). רסז. עדר. רעז. רפז. שא.
בינה:	קלו (שייכותה לרחמים עליונים).
בית:	קעא (לפני הכניסה יכניס לשם חת"ת).
בלי גבול:	סט (ריחוק הערך בין ג. ובל"ג. ובין העפר לעץ). ער (בענין הג"ל).
בנים:	ס (סגולה לב. — אהוי"ר). קע (כנ"ל).
בר מצוה:	קיכ"ג (הלימוד מב"מ של יצחק). קצט (של בנות קודם).
בריאות הגוף:	יג. נב (במ"ת נהיו כל בניי בריאים). סב (היות הגוף בריא מדרכי השם). צט (כנ"ל נב). קכח (הגי' ברמב"ם: היות הגוף בריא מדרכי עבודת ה'). שכו (חולשת ב. ברוחניות).
ברכה:	נו (כלים לב. הקב"ה). קנ (כנ"ל). קנו (כנ"ל). קע (כנ"ל). קפד (כ. בעת התוועדות). ריח (כנ"ל נו). שא (כנ"ל). רש (כנ"ל).
ברכות:	קכד (נוסח הב. נר של שבת קדש ויום הזכרון).

שסה

מפתח ענינים

שסו

השגחה פרטית:	ברכת כהנים:
רפ. שה. שכח.	נה.
התבוננות:	גאולה:
שנר.	קעז (ע"י יהודים. בעתה אחישנה).
התוועדות:	גם זו לטובה:
ה. קטז. קנא (עם ילדים צעירים). קנט.	רלא (וכל מה דעבד כו').
קעח. קפד (ברכה בעת ה.). ריז. רלא.	גמגום:
רעג.	קפט (כא מפחד פתאומי).
התקשרות:	גמ"ח:
יד. מה (עם אנ"ש ברוסי').	קא (גדולה מהצדקה. גם לעשירים.
זכרון ימי קדם:	אברהם בקו הגמ"ח).
קיח. קסד.	גרות:
זקן:	קנד (שנתגיירו שלא כהלכה).
קפה"ו. שמ.	גשמיות:
זרובבל:	סו (ונתתי גשמיכם — ג.).
קצא.	דבור:
זריזות:	קמא (כשהי' נופל חידוש הי' אומרה
קיא (רק במקום הדרוש). שמ (שייכותה	כפה להמשיכו בעולם).
לכהנים).	דקדוק:
חז"ת (חומש תהלים תניא):	ריג.
סב. עז. צג. ככה. קמו. קנ. קפט. רא. רח.	דרוש:
רלה. רסו. ערה. של. שמא (במחשבה).	שלב (צ"ל בזה יראתו קודמת לחכמתו).
שנר. שנה (אם יוצאים בלימוד חומש	דרשה געשאנק:
עם פרש"י לחל''). שנו.	שב.
חטא:	הבדלה:
קסא (ח. הארץ שנתקללה).	רעח (קידוש וז. מועיל למאור עיניו).
ח"נ:	הוצאת ז"ל:
קנה.	קנו (שימוש במוך). קפ (בדיקת הזרע).
ח"י אלול:	הנדסה:
שמז.	קמה (מדע מדויק ושמושי. שכל אנושי
חלום:	ואלקי).
עז (חיבור הפכים). רלג.	עיי"ע מדע.
חנוך:	הסכמות:
ג (כל ילד גרעין. גודל ענין הח.). לא	שלב (אין מנהגי ליתן ה.).
(מזריעים בהם כח נצחי). לג (הפרדת	הסתלקות:
בנים ובנות). ע"עא (ח. הנוער באיטלי').	שכר"ז (מתחלת ל' יום קודם).
קכ (קירוב הנוער באה"ק). קנג (חנוך	העלם:
הבנים במוסדות חב"ד). רכ (ח. הבנים).	קסב (תכלית ה. — לעורר כחות
רנט (הכנות). רפכ (כנ"ל ג). שיט"כ	נעלים).
(באיטלי'). שמג"ה (הרחבת מוסדות	הקהל:
הח. הכשר — בשנת הקהל).	שמג"ה (הרחבת מוסדות החנוך הכשר).

חסידות:

ו (חזרת דא"ח). יג (למיגרס ולעיונא).
כג"ד (לימוד ח. אצל התל' הספרדים).
כה (חזרת דא"ח). מב (מעלתה). מה
(חזרת דא"ח. מאמרים קלי הכנה). עא
(חזרת דא"ח עם ביאור מהשיחות וכו').
עח (עבור כל ישראל). צג. קמד
(לימודה בש"ק ובחול). קמח. קנא
(כנ"ל כג"ד). קסט (הפצת היהדות ע"י
הח.). רנג (מביאה ליראת ואהבת ה').
רצב (כלי הגדת המקור). רצט (חזרת
דא"ח). שנה (עבודה והשכלה, לעיונא
ולמיגרס).

חסידים:

עג (כל הח. כמשפחה א').

טבילה:

של (ט. עזרא).

טהרת המשפחה:

י. סד. קי. רכ. רפז.

יארצייט:

יח"ט (יום שמחה וחשבון הנפש).

י"ב"ג תמוז:

קלח (נצחון כללי לתורה ויהדות). קסה
(כנ"ל). קע (תעודת החגיגה). קפג.
קפה. קצג. ריז. רלא. רסט.

יגעת ומצאת תאמין:

סג. שט.

יום הולדת:

כה (הנהגות י"ה). שנג"ד (כנ"ל).

יום הכפורים:

שסא (אם היא הוראת הרופא —
מברכין על האכילה).

יחוד נצחי:

לא. מד.

יחידות:

רנא (אצל אדהאמ"צ).

ילדי מרוקו העולים לאה"ק:

קעד. רעט.

ימים יוצרו ולא אחד בהם:

רנב.

יניקה:

מא (קליפת נוגה דאצ"י).

ירידה צורך עלי:

רט"י. שנט (כפטירה ואבלות).

כחנים:

שמ (שייכותם לזריות). שמח"ט
(בקברי צדיקים).

כושיות:

שטז (תלמוד בבלי או תשבע"פ).

כח הצמיחה:

קלו (כארץ ולא בנרעין).

כח ומועל:

רכא.

כיסוי הראש באשה:

קיד"ח. קכד"ח.

ע"ע פאה נכרית.

כל מה דעביד רחמנא לטב עביד:

רלא (וגם זו לטובה).

כל המוסיף מוסיפין לו:

רו (ביכולת להגדיל פעולתו ובגידול
רצונו). רכא (כנ"ל).

כפי' דתית:

רד"ה.

כשרות:

קנו.

כתבי יד:

כו. צ (כ"ק אגרת אל אלקים כו'). צא
(מאמרים). קכה"ו (מעזבון
מוהרשיל"א). קלד (הנ"ל). קפג
(מעזבון הרד"צ חן). רלו (הנ"ל). רסז
(הנ"ל. קכה"ו).

כתבי עת:

יז. לג (שמרעסן). רלב (בטאון חב"ד).
רמג (שערים. המודיע). שמו"ז (בטאון
חב"ד).

לובן:

א (המקיף את האותיות).

לימודי חול:

קיד (הקדמת ל. קודש). קיט (מניעתם).
קפז. שב.

מפתח ענינים

שסח

למנצח יענד:	מחלוקת:
קה (בקששעהמ"ט — כשששתו מעוברת).	רנ. רסב (באה"ק).
לשון:	מחשבה:
שלט (דבר שאין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו).	מ (לבוש פנימי וחיצוני).
לשון הרע:	מה' מצעדי גבר כוננו:
עז (אסור לדבר גם על עצמו). ק (כנ"ל).	רסג.
קכב (על אה"ק). קכג (כנ"ל עז). קמ (כנ"ל).	מילה:
מאור הגולה:	קצח (כיומא דעיכא). רפט (תל' שלא נימולו).
שטז (רק בר' גרשום).	מיתה:
מאמרים:	יט (אין בקדושה רק עובר מעולם א' לב').
אדה"ז: קצא (הקצרים. וזה מעשה המנורה).	מכתבים:
אדמו"ר מוהר"ש: רלז (נפתלי אילה תרכ"ז).	אדמו"ר מהורש"ב: רמג.
אדמו"ר מוהרש"ב: קצח (כל הנהגה). כ"ק אדמו"ר שליט"א: קסד (הגהתם).	אדמו"ר מהוריי"צ: שכ"ז (שנכתב ל' יום קודם ההסתלקות). שמוז.
מאסר וגאולה:	מלון:
קצח (ר' זלמן ניימרק). רפז (רשימת המ. של אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע).	רצ (שיהיו בו ספרי קריאה של יר"ש). שנא (כנ"ל).
מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה:	מלכות דא"ס:
נח"ט (לסור"מ ולע"ט במעשה המצוות).	לט"מ (רק אור וזיו. ל' נקבה ול' זכר במל'. חילוק אור וזיו).
מדות:	מנהל:
קלו (הנכללות במקורם. הדרגא). רפח (ישראל רחמנים כו' בחניא השמיט ביישנים).	ו (גשמי ורוחני).
מדע:	מסבות שבת:
קפז"ח (פרי שכל אנושי אין להקשות ממנה על הדת). רצו (בעלי המ. סותרים זא"ז בזמן קיום העולם). עיי"ע הנדסה.	קנב.
מושב זקנים:	מסיון:
קכח.	קלה.
מזוזות:	מסעות:
צד. קה. קמג. קנו. קפט. רב. ריא. רלג. רנד. רסה"ו. שא. שיג. שמא (בכיה"ח). שנב.	מג (ע"פ ה'. גם כשהוא מערב עד בוקר פירקו והעמידו).
	מעבר והתלבשות:
	קיד.
	מעמד:
	רצה.
	מעשר:
	קיו (החלטת נתינת מ. מהריוח תביא תוספת הצלחה).
	מצבת זכרון:
	קעה"ו (במקום זה — להחיות נפש רעבים).

כהן). קא"ב (בן י"ח. אם יש קצבה. ביש
לו בנים). קעא (כאלול). קצ (ב' אחים
לב' אחיות). רעא (בחדש אלול).

נשיא:

רנז (ע"י כל ההשפעות). שלב (בדוגמת
הקב"ה — א"א להגיע לתכליתם ואפי'
תינוקות יודעים כו').

נשים:

ל (בזכות נ. צדקניות נגאלו ישראל
ממצרים). עח (עקרת הבית). קי
(הראשונות שמה נצטוו לפנות עליהם
במ"ח). רמט (גם בלידת בת — לתורה
כו').

נתוח:

רעו (אחר ימי הקיץ).

סיגופים:

קנז. קסח.

סליחות:

סה.

ספק:

מא (קרא משמיעינו על הודאי. הפרש
נגעים וממזר).

סת"ם:

קב (כחיבת פצוע דכא). קנב (כנ"ל).
רצד (כתב אדה"ז).

ספרדים:

כג"ד (חנוכס בלימוד החסידות). קנא
(כנ"ל).

ספרי:

כב. לב. מט. פא. קנב. קעב. ריב"ג. רכט
(למלאות הס. שלי). רעא. שלא.

ספרים:

כב (קבלה). מב (התוהמ"צ להמלכ"ם).
מח"נ (אנצ' תלמודית). סה (קצות
השלחן). סו (תולדות האדמו"רים). עז
(קוני בעיני השחטחות). פא (הנרפסים
בליווארנא וירושלים). קא (הערות לס'
אוצר הפוסקים). רד (שעה"כ. קצור
שו"ע). רמג (תולדות האדמו"רים). רס
(אנצ' תלמודית. שדי חמד).
אדה"ז: לח (שני המאורות). מא (תניא).

מצוות:

א"ב (צוותא. התקשרות).

מקוה:

י (כבאגאטא). כד (השקה. למנהגנו —
בכל משך זמן הטבילה). לג. לה
(כהוראת אדנ"ע). סדח (קו"ק). ע
(כהוראת אדנ"ע). צו. קי. קעג (ממי
כרזא). קצט (די מ. דארף עם כו'). רב"ג
(כהוראת אדנ"ע). ערב (השתחפות
בבניית מ.). רצז. שיח (כהוראת אדנ"ע).
שיט (רעפים שיש בית קיבול
מאחוריהם). שמו (בחיפה).

מרגלים:

טו (אמרו אמת כתחלה).

מרה שחורה:

יד. רפו. של (להשתמש בו להתמדה ולא
לעסקנות).

משביעין אותו כו':

סח"ט. רסט"ע.

משמעת:

רנז.

משניות:

ע (חזרת מ. בע"פ). קכג (בע"פ). רד
(בע"פ). רח (בע"פ). שכו (בע"פ). שנו
(בע"פ).

משפטים:

קמד (גם אותם צריך לקיים כמו חוקים).

מתן תורה:

נב (כל ישראל נהיו בריאים). נח (בנינו
ערבים בעדינו). סב (כנ"ל נב). עט
(בנינו ערבים. ניצול חה"ש
להתעוררות). פה (כנ"ל נח). צט (כנ"ל
נב).

נעשה ונשמע:

יא. סז (קבלת עול בלימוד התורה). עה.

נרות להאיר:

ריט. רנב.

נשואי תערובות:

רסה.

נשואים:

סו (קביעותה בחדש אלול). פג (לבת

קסא (בחסידות: עד סוף העולם — סוף להעלם והסתור). קפג (כל עכבה לטובה — המקור). רח (כמה מנשיאנו: אין א פוסטקע קריכט). רפז (נשיאנו: טראכט גוט וועט זיין גוט). רפט (דעם רבי'נס וואגן איז גענוג גרויס כו'). רצז (מעט שבא כ"ק מו"ח אדמו"ר למדינה זו הראה שחלוי במעורר כו').

בעש"ט: יג (בריאות הגוף בגשמיות וברוחניות). לז (והי' ראשיהן מצער ועייז ואחריתך ישגה מאד). נב (כנ"ל יג). פ (כנ"ל לז). קו (ע"פ עבדו את ה' בשמחה). קמד (כ"ד שרואה — הוראה). קסז (כנ"ל). רמד (כנ"ל קו). הה"מ: רמד (א קליין לעחילי אין גוף כו'). רפו (כשהי' נופל לו סברא הי' אומרה בפה כו').

אדה"ז: יד (ואהבת לרעך כלי לואהבת את ה"א). טו (בזכות המס"נ שלו — חסידיו יצליחו). כה (מי לי בשמים גו'). כו (שאלת הקב"ה לכ"א — איכה?). כח (כנ"ל טו). לה (כנ"ל). מז (ע"י צדקה — מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה). נז (כנ"ל). ס (סגולה לבנים — אהר"ר). עח (חסידות היא עבור כל ישראל). קיז (השי"ת גיט אידן גשמיות כו'). קלב (כנ"ל מז). קמח (כנ"ל קיז). קעא (כנ"ל מז). קפ (כנ"ל). ריד (כנ"ל). רלד (כנ"ל). רעז (כנ"ל קיז).

אדמו"ר האמצעי: קלב (מצוה לחסידיו להתעכב בדרך ולחזור דא"ח). רנא (אין לענות — עד שימצא בעצמו בדקות). רנט (כ' נה"א על נה"ב א'). אדמו"ר הצ"צ: מז (אנן פועלי דיממא אנן). צא (עסן צוליב דאוונען כו'). קכא (כנ"ל מז). קמב (כנ"ל צא).

אדמו"ר מוהר"ש: יד (תעניות — התבוננות 15 דקות אדעתי' דנפשי'). כ (אז גוט איז גוט כו' בעסער). נ (כנ"ל כ). רכד (פרנסה גשמית ורוחנית). אדמו"ר מוהרש"ב: יד (ע"י התבוננות

לוח התיקון). ע (חזרת תניא בע"פ). עז (הערות לאגה"ק פכ"ז). קכג (תניא בע"פ). קכח (הערות לשו"ע). קמט"נ (תיקונים להל' פסח). רד (תניא בע"פ). רח (כנ"ל). שט (כנ"ל). שכ (הסדור שנרפס בחייו). שכו (תניא בע"פ). שנד (כנ"ל). שנו (כנ"ל).

אדמו"ר האמצעי: לח (שני המאורות). אדמו"ר מוהריי"צ: צז (סה"מ תש"ט).

עבד:

יד. שח (נאמן).

עונה:

קנז (לכ"ד מחילה אינה מועלת).

עיבור:

כו (פתיחת הארון). קד"ה (לא לפרסם אמירת למנצח בקששעה"מ).

עצבות:

רמו (הרחקתה).

פאה נכרית:

כח. שכז.

פדיון הבן:

שב (שמת אביו).

פי פרה:

שטו"ז.

פיאות:

רחצ (מגיל 3).

פלשתיים:

רסב (דקדושה).

פרייז:

רפז"ח (קרוב ללשון פריצות).

פרנסה:

קכד (גשמית ורוחנית).

פרס:

רל.

פת שחרית:

צ.

פתגמים:

ב (ראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר גרעסערע זאכן). יד (בטוח שהרכי יעמידו בקרן אורה). כ (החסידים הישנים: א חסידישער פונק ווערט ניט פארפאלן).

מפתח ענינים

שעא

אדעתי' דנפשי' — שינוי ממהות
למהות). סב (ווי טייער א אידישער גוף
— צוליב עם געגאסן אזויפיל תו"מ).

קכו (טובה פעולה א' מאלף אנחות).
קכח (היצה"ר מחלבש בקאפאטע).
קמח (אין אתנו יודע בסוד הבירורים כו'
חטוף ואכול חטוף ושתי).

אדמו"ר מוהריי"צ: ג (אין אזעלכע
זאכן [נתינת שם] זאג איך ניט). יא
(השי"ת ברענט די ווענט פון גלות). יד
(התכונות אדעתי' דנפשי' בכי"ו). טו
(זהירות ממדת ההסתפקות). כ (פאר
אמת ווערן אלע בטל). כב (אזוי ווי
מ'שטעלט זיך אורעק אזוי גייט דאס).

כד (דער ארום פועל'ט כו'). מכ (א
געזונטער פריילעכער זומער). מה
(הקב"ה אינו נשאר בע"ח). נח"ט (קבלת
התורה בשמחה ובפנימיות). סד (חזקה
לתעמולה שאינה חוזרת ריקם). סח
(כנ"ל). עג (כל החסידים כמשפחה א').
עז (אסור לדבר לה"ר גם על עצמו). פו
(ג' אהבות — אחד). פח"צ (כנ"ל נח).
צו (כנ"ל). צט (כנ"ל). ק (כנ"ל עז). קג
(שהקב"ה יתן ביום א' להוצאות השבוע
כו'). קכג (כנ"ל עז). קמ (כנ"ל). קסג
(המשל מכריית בור, שלאחר הסרת
העפר נובע מצ"ע). קסו (א חסיד איז א
קלוגער ער לייגט ניט אפ כו'). קפב
(איך בין אלע מאל געווען א בע"ח).
קצב (מסורת אבות כו' פועלים ביוצאי
חלציהם עד סוף כל הדורות). ריט (נוקב
מרגליות לא יתעסק באפיית לחם. חזקה
לתעמולה שאינה חוזרת ריקם). רלד
(טובה פעולה א' מאלף אנחות). רעט
(דער שווער האט ניט ליב געהאט
אזוינע גוזמאות). שו (בא כימים — רק
הממולאים בחומ"צ נחשבים). שיט
(אנ"ש — כל שומר תומ"צ). שמז (ח"י
אלול — מביא חיות באלול).

צבא:

צט (חיזוק היהדות בצ'). שי (כנ"ל).

שנג (כנ"ל).

צביעת שערות באיש:

רסח"ט.

צדקה:

מז (ע"י צ. — מחו וזכו זכים אלף
פעמים ככה). נג. נה (המכזבו כו'
מחומש). נו (כנ"ל מז). עו (עשר בשביל
שתתעשר). פג. פה. צד. קלב (כנ"ל מז).
קמג. קמח. קנו. קעא (כנ"ל מז). קפ
(כנ"ל). ריד (כנ"ל). ריז. רלד (כנ"ל מז).
רלה. שא. שט. שיג.

לפני הדה"נ לקופת רמבעה"נ: ס. סב.
עו. קה. רלג. רנד. רסה"ו. שמא.
עיי"ע מעשר.

ציור:

מה.

ציץ:

קסא (מלשון מציץ. בטחון, ומל' הניצו.
ימוה"מ. ע"י בטחון זוכים לימוה"מ).

ציצית:

קמט. קסא. רב. ררז (מכונה). רצג
(כנ"ל).

קברי צדיקים:

שמח (אם נגשים אליהם כהנים).

קדושה:

מא (יכול כמוני — בניחותא).

קידוש:

רעח (ק. והבדלה מועיל למאור עיניו).

קיטל:

קעב (בשעת החופה וכיוהכ"פ).

קניגיא:

לח (בתו"ח באופן אחר מבלקו"ת).

קרבת אלקים לי טוב:

רח"ט.

קריאה:

ב (המשכה).

קריאת שמע:

צד.

ראה גו' אשר תשמעון:

רפ"א (הברכה היא אשר תשמעון).

מפתח ענינים

שעב

רביית:	נ (כמלוה הממשלה). רסא (כנ"ל).
רבנות:	סג. רעז (צ"ל על מפלגתי).
רגל:	קעב (צדקה. אמונה).
רפואה:	צח (רק הרופא צריך להעמיק בזה). קו (כנ"ל). קיא (כנ"ל). קטו (מניעת בחינות ונטגן מיותרות). רכא (ניתנה רשות — כח — לרופא לרפאות).
רצון יריאיו יעשה:	נג.
רשימות:	כאד"ש: קצח.
שביתת מורים:	לד.
שבת:	ריא (שמירת ש.).
שדורי רדיו:	יז. רלב. שמו.
שואה:	ב (האחריות על שארית הפליטה גדולה). שנ (אחר השמדות — חשיבות חנוך כאו"א).
שחיטה ובידיקה:	לח (מ"ש בלקר"ת שפגום פסול מפני ההפסק). קסז (אין ושחט אלא ומשך — ע"ד החסידות בנה"ב). קצו (שו"ב — יר"ש ביותר. ושחט — ומשך). שכזח (תיקון ענין שו"ב. ושחט — ומשך).
שידוכים:	סב (בקשת מחילה בשבירת ש.). עב. קה (הצעירה לפני הבכירה). קמד (כמחפש אחר אבירה). קעח (כנ"ל). קפח. רסה (שדכנים). רסו (כנ"ל סב). שלח"ט (ההחלטה תלוי בשכל וגם ברגש).
שיחות:	כ"ק אדמו"ר שליט"א: קסד (הגהתן).
שכר מצוה מצוה:	כה.
שלום:	רצ (כלי המחזיק ברכה). שלד.
שלום בית:	קמג. קנו. רב (מכבדה יותר מגופו).
שליח צבור:	שו (שומר תומ"צ ושידע פי' המלות). שכא (התחלת מנחה מוידבר גו'). שכד (ללמוד פי' המלות). שנח (בכל כחו — כוונתו).
שליחות:	נה. רסג"ד. שטט"ג (כ"ק מו"ח אדמו"ר — ברייטע פלייצעס לקיים שליחותו). ראה מפתח מוסדות ערך מרכז לעניני חינוך.
שמות:	ג"ד (קריאת ש. שייך להורים). קנד (ש). היהודי ששונה). קכה (הוי' בניקוד אלקים — דין או רחמים).
שמחה:	יד. כט. פב. צז. קו. רט"י. רלה. רמד. רמו. רסז (מעוררת ש. למע').
שמיטה:	ט (קרן הש.). קלג. רנח. רסא.
שמש:	קסו (יכול לפעול הרבה).
שער החמישים:	ב (למע' מחו"ב, אף שנש"ב).
שריפה:	יא (בעת כיבוי ש. — נעשה ואח"כ נשמע).
ששת ימי בראשית:	רצו (אם יש לפרש שהכוונה לששה תקופות).
תהלים:	אמירת ת.: צד. קה. ריא. רלג. רסה. עיי"ע חת"ת.
תולעת השני:	שטו (מתקנת פי הפרה ופי ת. דלעו"ז).

תורה:	תנחומין:
קכב (אופן הלימוד ליושבי אהל ולבעלי עסק). קלו (אחר מ"ת למה צריכים לאתדל"ת). קלז (ע"י הנשמה למטה — יחוד אורייחא וקוב"ה). שטז (ותן חלקנו בת.).	פז. קג. קיט. קפג. שנט.
תורה ומצוות:	תענית:
קלו (אלפיים שנה קדמה ת. לעולם. חד אורחא ותרי"ג אורחין — בת. ובמ.).	יד (התכונות 15 דקות אדעת' דנפשי').
תלמוד בבלי:	תפלין:
שטז (אשה כרשית).	קנו. רב. רצד (תעשיית בתים וכתיבת פרשיות).
תמונות:	תפלה:
ריב.	נד (האריז"ל בירר נוסח מלוקט מכל השערים). סד (אמירת הנשיאים). רסב (הפסק מלות בזשארגאן). שכ (בושמרו גוי לעולם מלא). שכא (התחלת הש"ץ מוידבר גוי). שנד (אחר חצות).

מפתח מוסדות וארגונים

גן ילדים:	אגודת חסידי חב"ד באה"ק:
פז.	ז. יח. כו. לו. מט. נא. פז"ח. קכד. רכו.
דזוינט:	רמה. רנה. רנח. רעט. שי. שלו. שמה"ו.
קה. קכח. קפא. רסא. שלה.	שסא.
ועד הישיבות:	אגודת ישראל:
קפא.	ז. שלג.
זרם בלתי זרמי:	אהלי יוסף יצחק:
ו. ט. לו. נז. רפד"ה.	א"ב. רלג.
חברת בקור חולים:	אוסטרליי: פ. קצג. רעג. שמב.
ריא.	אירופה: שמב.
ישיבות:	ארה"ק (רשת): לו. נא. סו. פח. קלא.
קח (הגדלת מספר החלי' מוסיפה מלמע')	קפא. קצג. רד. רכה. רפג"ד. שלג"ה.
הגדלת האמצעים). קיט (כנ"ל). רלט	שמב. שנ.
(אוצר התורה בקובלנקה). רמא	מרוקו: כב. לב. פג. צה"ו (במקנס
(כמאנטשעסטער). שלד (כמירון).	ובקובלנקה). קצו. קפה"ז. קצג. רטו.
כולל חב"ד:	רכה. רעט. שלו. שמב.
נג. קא (קרן גמ"ח). קלד. קעב.	אוניברסיטה:
לשכה לעזרת הפליטים באירופה:	יא (מכללה בכוסטון).
קפב"ג.	אחי תמימים:
מחנה ישראל:	כפר חב"ד: קנא. קפא"ב. שלד. שלר"ז
שכו (קרן גמ"ח).	(חנוכת הבית).
מזרחי:	ראשון לציון: קלח.
שלד.	הל אביב: קיט.
מרכז לענייני חנוך:	ארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק:
פו. קנד. ר. רטז. רכג. רכד. רפה. שר"ז.	רכה"ז.
שליחות המל"ח: רט"י. רכה. רלא.	בית הכנסת:
רלז. רמא"ג. ש.	נד (שערי חפלה בני ראובן). שיד"טו
משרד החנוך והתרבות:	(ליובאוויטש טורונטו). שיז (קהל
רד.	חסידים מאנטשעסטער).
סוכנות:	ביה"ס למלאכה בכפ"ח:
ח. קכט.	ה. קל. קלג. קפא. רנח. שלה.
עליית הנוער:	בית רבקה:
ז"ח. קצב.	ל.
צעירי אגודת חב"ד:	כפר חב"ד: קכו. קלג. קעט. רנט. שיג.
אה"ק: טרייח. לו. פח. קלב. קנט. קסג.	מרוקו: כב. צו.
רכז. רל. שמה"ו.	

שעה

מפתח מוסדות וארגונים

שעו

ליובאוויטש: מא.	ארה"ב: כב. קלב.
מונטריאל: קלט. שב.	קה"ת:
ניו יארק: יג. טז. כב. קמא. שב.	קעב. ריג. רל. שיג"ד.
פולין: קסו.	תומכי תמימים:
פריז: מג. מו"ז. פג (ברינוא). קכח.	כו (באה"ק). כז. כט. קיד. ר (מרכז
קפד. רסב. שנב.	הישיבות תו"ת). רנב. שכד"ה (רוסי'
הל אביב: קכח. שמו.	פולין וארה"ב).
תורת אמת:	לוד: ה"ט. נ. צב. קכט. קמא"ב. קפא.
טז. סז. קעב. רעא. רפג. שס.	רה. ערה. רפג. שלד"ו. שס.

מפתח אנשים

גלוסקין, חמר : קכו.	אבוהצירה, ישראל : רו.
גליצנשטיין, אברהם חנוך : סה. רמג.	אביטבול, אלי' : ריג.
ג'מל, יוסף : קעט.	אבלסקי, זלמן טובי' : קפ. שח.
גנזבורג, יעקב : קמד. רג.	אברהם מרדכי שמואל : יכ-ג.
גרוסמן, אשר : מא.	אוחיון, שמעון : ריג-ד.
גרינגלאס, מנחם זאב : קיב.	אוקלידס : קמו.
גרינוואלד, מרדכי צבי : שז.	אזולאי, עמרם : ריב-ג.
גריפל, יעקב : רד.	אזימוב, חיים הלל : לא. רפט.
דאנאן, שאול : רטו.	איידלמן, שלום : רלז.
דברוסקין, יחיאל מיכל : קכד.	אלאי, ירמי' : שיא.
דהרי, מרדכי : קעט.	אלטיין, מרדכי דובער : עט.
דובאוו, יצחק : נח.	אלטשולר, ניסן : קסה.
דובער (אדמו"ר האמצעי) :	אליעזרוב, דובער : קכה. קלד. רסז.
ראה מפתח עינים ערך ספרים. פתגמים.	אליעזרוב, שלמה יהודה ליב : קכה. קלד.
דוד : רנא (ושאל).	אלמאליח, יצחק : קפה. רלט. רעט. שלו.
דורני, יוסף : קעט.	אסתרמן, שמואל גרונם : קיט.
דנבורג, נחום דוב : קא. קלד.	אשכול, לוי : ח.
האלמאן, חיים יעקב : שכא.	אשכנז, משה : רל.
האלמאן, משה : יוסף : שכב.	באומן, מרדכי : רכד.
הבלין, חנוך הענדיל : כא.	כלומנקראנץ, חיים מנחם כנציון : י.
הוברמן, יצחק : ריז.	בליזנסקי, מאיר : לו.
העכט, שלום : שג.	בן מלכא, אליהו : קפה.
העכט שלמה זלמן : שכא.	בן שושן, שלמה : ריב-ג.
וואלף, אפרים : ה. ז.	בר לב : מח"ט. רט.
וואלפזאן, גרשון : מושקה : שמא.	בראומאן, דוד : שיג.
וויינבערג, יוסף : כ. קט.	ברוק, בן ציון : רסג.
ווילימובסקי, חיים זוסיא : לו.	ברוק, לוי יצחק : קח.
ווילשנסקי, בצלאל : רעג.	ברוק, מנחם מענדל : קח.
ווינער, שמואל : מט.	ברנהולץ, אלי' זאב : סז.
זאנדעק, ד"ר : רסו.	בוטניק, שלום : פ.
זיין, שלמה יוסף : מח"ט. רט.	גודלמן, נחום : ט.
חדקוב, חיים מרדכי אייזיק :	גורארי', משה : נא. קל. רנה. שס.
כו. נה. צ. קלה. ריג.	גורארי', שמרי' (בר"ג) : כה.
חן, אברהם יהודה : קפב.	גורדון, ישראל : רסג.
חן, גרשון : קכד.	גורודצקי, בנימין : קפד-ה. רצה.

שעח

מפתח אנשים

חנניא, דוד: לה-ו.	מרים לאה: יב.
חנינא בן דוסא:	נאה, אברהם חיים: סד.
שנו (העלה אבן לירושלים).	ניימרק, אברהם יעקב: קצו.
חסקינד, שלום:	ניימרק, זלמן: קצח.
כב"ג. צו. קלב. קעדיה. רכט.	נמנוב, ניסן: מגיד. קצו. רצב.
טולידנו, רפאל ברוך: קעד. שלו.	נעמצאב, אברהם סענדער: שטו.
טלרשקין, ניסן: ערב.	סגל, יהודה זאב: נט.
טלישבסקי, מרדכי דוב: רכב.	סורקיס, מרדכי: רפד.
יאלעס, אפרים אליעזר:	סימפסון, אליהו: קמב.
א"ב. לט. קצ. רנא. שלט.	סלונים, עזריאל זעליג: שמח.
יעקב, יפת: קעט.	עכער, ניסן: צ.
יעקבסון, סימון: רצד.	פאגל, חיים ברוך: יהודה: ט.
ישראל, הבעש"ט:	פאגלמאן, יהודה צבי: נו.
ראה מפחח ענינים ערך פתגמים.	פויזנר, יהודה ליב: רצא.
כגן, גבריאל זלקינד: קכב.	פויזנר, שלום: סב.
כהן, נפחלי: קסט.	פליינער, יוסף: נג.
כהן, רפאל נחמן: קיח.	פסמן: שלה.
כהנוב: שג.	פעוונזנער, הלל: קפג. רלו.
כ"ץ, אהרן: קצג.	פרלוב, מרדכי:
כ"ץ, יעקב: פט. קצגיד.	ע. קמד. רג. רצו. שיח. שכ.
לאה רייזל: יב.	פרלשטיין נחמן: ב.
לובאשטעסקע: קמו.	צברי, זכרי: קעט.
לוי, הרב: ריג.	צברי, שמעון: קעט.
לויטין, שמואל: שסב.	צוקרמן, מנחם מענדל: שכח.
לוריא, יצחק (אריז"ל): נד.	ציפל: שיט. שכ.
לחיאני, משה: ריכ"ג.	צפרו, דוד: שנט.
ליברוב, סעדי: רצה.	קווינט, אליהו: קלד.
ליברמן, חיים: מט.	קליבאנאו, וויכנא: יעקב: קלד.
לינשיץ, משה: קכה.	קסלמן, שלמה חיים: קז.
ליסנר, יחזקאל: רלח. רפא.	קעלער, מאיר ליבר: מב.
ליפסקר, מיכאל:	קראסנע, אפרים: רד.
כג. לב. צה. קעג.	קריינפוס, בן ציון: כא.
ליפשיץ, שלום דובער: נו.	קריסיק, אליעזר: ו. לח. פז. רפג.
לעווערטאו, משה: רסג.	קרעמער, אברהם דובער: משה אליעזר;
לעסער, דוד נתן: רו.	רחל עלקא: יח.
מאירזון, משה: רפד.	ראובן: נה.
מטוסוב, שלמה:	ראפאלאוויץ, יצחק יואל: קכה.
כב. פא. צו. ריב. שלא.	רבקין, שלום: קלה.
מירמן, דוד: קעו.	רוטשטיין, משה ליב: רצ.
מנדלזון, בנימין: קעו.	רויטבלאט, אלי' חיים: קנח.
מענקין, אלכסנדר סנדר: שמת.	רייטשיק, שמואל דוד: קסרז. רלד.

שניאורסאהן, לוי יצחק (אבי כאד"ש):
כא, קח.

שניאורסאהן, מנחם מענדל
(אדמו"ר הצ"צ):

ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.

שניאורסאהן, נחמה דינה

(אשת אדמו"ר מהור"י צ): קכד.

שניאורסאהן, רחל: רלו.

שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרש"ב:

קיט. קכה. קצט (די מקוה דארף עס).
שנו.

ראה מפתח ענינים ערך מאמרים.

מכתבים. פתגמים.

שניאורסאהן, שלמה יוסף חיים: קסד.

שניאורסאהן, אדמו"ר מוהר"ש: קצח.

ראה מפתח ענינים ערך מאמרים.
פתגמים.

שניאורסאהן, שניאור זלמן: רלו.

שפטל, שמואל בצלאל: מא.

שפיטצער, ל: קמט.

שפירא, משה ארי' ליב: סח. רסט.

שפירא, ד"ר: קפא. שלה.

שרגאי, שלמה זלמן: ג.

ששון, סלימאן: קנב.

ריין, שמואל: רמ. שיו.

רימאן: קמו.

ריעני, עזרא: קעט.

שארל: רנא (ודד).

שאייעוריטש, משה: גיד.

שז"ר, שניאור זלמן:

ז. לו. קצא. רה"ז. רנח. רסא.

שיפמן, משה: ט.

שמטוב, בנציון: נח. שא. שיב.

שניאור זלמן (אדה"ז):

ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. ספרים.
פתגמים.

שניאורסאהן, ברוך שלום

(כאדמו"ר הצ"צ): רלו.

שניאורסאהן, חנה (אם כ"ק אד"ש):

קפג. רלו.

שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרי"צ:

קפה"ו (יוסף — המשביר, רבא יצחק

לשוח בשדה לפנות ערב). רט"ז (כנ"ל).

לא נסמן לרוב המצאו.

ראה מפתח ענינים ערך מכתבים. ספרים.
פתגמים.

שניאורסאהן, יצחק: קעה.

שניאורסאהן, ישראל ארי' ליב:

ג. פח. רלו.

מפתח מקומות

אוסטרליה: קצו. רעג.	ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.
ראה מפתח מוסדות ערך אהלי יוסף	ביה"ס למלאכה. בית רבקה.
יצחק.	כפר סבא: שח.
אירופה: צו.	לוד:
ראה מפתח מוסדות ערך אהלי יוסף	ה. ח. לו. נא. קט. רד. שלג.
יצחק. לשכת הפליטים.	ראה מפתח מוסדות ערך תומכי תמימים.
אפריקה:	לונדון: רמז. שיב.
הצפונית: כב. ריג. רל.	ליובאוויטש:
אה"ק; א"י:	ראה מפתח מוסדות ערך תומכי תמימים.
כ. כב. עג. פג. צו. קעו. רל. רסא. ערה.	מאנטשעסטער: רמא. שיז.
שכב"ג. שלח.	מונטריאל:
ראה מפתח מוסדות ערך אגודת חסידי	ראה מפתח מוסדות ערך תומכי תמימים.
חב"ד. אהלי יוסף יצחק. ארגון נשי ובנות	מיאמי ביטש: קצד.
חב"ד. צעירי אגודת חב"ד.	מילנו: קמד.
ארה"ב: צו. ערה.	מירון: שלד.
ראה מפתח מוסדות ערך צעירי אגודת	מעברות: קלב.
חב"ד.	מקנס: לג. צה"ו. קפד.
אשכנז: רל.	מקסיקו: רכב.
כאגאטא: י.	מרוקו:
בולאורעיא: שיא.	כב. כד. צו. ריג. רצה.
בוסטון: יא.	ראה מפתח מוסדות ערך אהלי יוסף
ברינוא: פג"ד.	יצחק.
גערסיץ: לב.	ניו יארק:
גירבה: כב.	לא נסמנה לרוב המצאה.
הולנד: רצד.	ראה מפתח מוסדות ערך תומכי תמימים.
וואוסטער: נו.	סלסבורי: שיא.
וויין: שח.	ספריה:
חיפה: קכד. שמו.	ע"ע כפר חב"ד.
טורונטו: שיד"ט. שמו.	פאקינג: מו. פד.
יאהאניסבורג: רנד.	פולין: קסו. רל.
ירושלים: שח.	פריז:
כפר חב"ד: ספריה:	מו. סד. פד. קעה"ו. קפד. קצו.
ה. ח. יב. כו. לו. מט. נא. קט. קעח. קצב.	ראה מפתח מוסדות ערך תומכי תמימים.
רנו (נוסד ומתנהל ע"י אדמו"ר מהור"צ	צרפת: מו. רסא"ב. שב.
נ"ע). רנח"ט. רצג. שיג. שכט.	קזבלנקה: כב. צו. רלט.

שפא

מפתח מקומות

שפב

קיוב: כא.	ריגא: רנט.
קנדה: קצו. רכד.	שיקגו: ר. רלח. רפא-כ.
ראטשעסטער: רכא.	תאודירט: כב.
ראשון לציון:	חימן: רל. שלו.
ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.	תל אביב:
רוסיה:	ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.
מדיה (הקשר עם אנ"ש בר.).	תומכי תמימים.

לזכרון

הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא
בת כ"ק אדמו"ר אור עולם נזר ישראל ותפארתו
צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל ורבים השיב מעון
מרנא ורבנא יוסף יצחק
ובת הרבנית הצדקנית מרת נחמה דינה
ע"ה ז"ל

נפטרה ביום רביעי פ' משפטים
כ"ב שבט ה'תשמ"ח
ת' נ' צ' ב' ה'

אשתו של כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן וזוגתו מרת שטערנא מרים
בניהם ובנותיהם
שרה רבקה ובעלה הרה"ת שמעי'
ובנותיהם ריזל וחי' מושקא שיחיו קרינסקי
מרדכי זאב הכהן, זלמן שמעון הכהן, חי' שצערא,
איסר אשר הכהן, זהבה, חנה, ישראל הכהן, רפאל הכהן וריזל
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
גוטניק

